

Univerzita Karlova

Právnická fakulta

Mgr. Tomáš Jablonický

Dějiny trestního práva v českých zemích
v letech 1848 až 1989

A History of Criminal Law in the Czech Lands in 1848–1989

II., doplněné a přepracované vydání

Disertační práce

Školitel autora disertační práce: prof. JUDr. Karel Malý, DrSc., dr. h. c.

Katedra právních dějin

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 30. listopadu 2016

Členové komise obhajoby I. vydání doktorské disertační práce, konané 25. června 2014:

prof. JUDr. Michal Skřejpek, DrSc. – předseda komise

prof. JUDr. Karel Malý, DrSc., dr. h. c. – školitel

prof. JUDr. Jan Kuklík, DrSc. – oponent

prof. JUDr. Ladislav Vojáček, CSc. – oponent

doc. JUDr. Vladimír Kindl

doc. JUDr. Ladislav Soukup, CSc.

Přítomni:

prof. JUDr. PhDr. Karolina Adamová, DSc.

prof. JUDr. Jozef Klimko, DrSc.

prof. JUDr. Oto Novotný, CSc.

Prohlašuji, že předloženou disertační práci jsem vypracoval samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze

.....
Mgr. Tomáš Jablonický

Věnováno zakladatelům a průkopníkům
české trestněprávní vědy a kriminologie.

Obsah

Úvod	8
1. Rakouské trestní právo v letech 1848–1914	23
1.1. Revoluce roku 1848	23
1.2. Trestní řád z roku 1850	24
1.3. Alexander Bach a neoabsolutismus	27
1.4. Trestní zákon o zločinech, přečinech a přestupcích z roku 1852	30
1.5. Zakladatel české penologie František Josef Řezáč	38
1.6. Trestní řád z roku 1853	42
1.7. Výpraskový patent z roku 1854	42
1.8. Universita Karlo-Ferdinandova v letech 1848–1858	44
1.9. Prof. Josef Slavíček	47
1.10. Hyeho osnova trestního zákona z let 1863–1867	51
1.11. Rakouské vězeňství v 60. a 70. letech 19. století	55
1.12. Protitulácký zákon z roku 1873	57
1.13. Trestní řád z roku 1873	59
1.14. Glaserova osnova trestního zákona z roku 1874	61
1.15. Zakladatelé české trestněprávní vědy prof. Alois Zucker a prof. František Storch	63
1.16. Trestněprávní věda na české universitě Karlo-Ferdinandově v letech 1882–1897	67
1.17. Trestněprávní věda na německé universitě Karlo-Ferdinandově v letech 1882–1894	71
1.18. Trestní právo v letech 1883–1886	72
1.19. Schönbornovy osnovy trestního zákona z let 1889 a 1891	73
1.20. Výkon trestní justice v Rakousku v letech 1888–1897	75
1.21. Komise pro formulování opravných návrhů zákonů o policejním dohledu a donucovacích pracovnách	76
1.22. K reformě vojenského trestního řízení	78
1.23. Osud osnovy trestního zákona v letech 1895–1909	79
1.24. Trestněprávní věda na české universitě Karlo-Ferdinandově v letech 1897–1915	81

.....	85
1.24.1. Zakladatel české kriminologie doc. Josef Prušák	85
1.24.2. Formy trestné viny doc. Augusta Miříčky	91
1.24.3. Druhá generace trestněprávních vědců na české universitě Karlo-Ferdinandově v letech 1900–1915	95
1.25. Trestněprávní věda na německé universitě Karlo-Ferdinandově v letech 1900– 1918	103
1.26. Všeobecná liga proti souboji pro Rakousko	106
1.27. Změny trestního řízení v letech 1902–1908	106
1.28. Soudní lékařství na české universitě Karlo-Ferdinandově v roce 1908	107
1.29. Reforma vojenského trestního řízení a změny trestního práva v roce 1912	108
2. Trestní právo v letech I. světové války	111
2.1. Preludium	111
2.2. Císařské nařízení o lichvě z roku 1914	111
2.3. Změny trestního práva v letech 1915–1918	112
2.4. Vliv I. světové války na zločinnost v českých zemích	113
3. Trestní právo v Československé republice (1918–1938)	114
3.1. Dědictví Rakousko-Uherska a vznik Československé republiky v roce 1918	114
3.2. Zákon o podmíněném odsouzení a o podmíněném propuštění z roku 1919	117
3.3. Poválečné trestání válečné lichvy	118
3.4. Osnova obecné části trestního zákona o zločinech a přečinech z roku 1921	118
3.5. Diskuse o trestu smrti v letech 1922–1923	132
3.6. Dr. Vladimír Solnař a dr. Jarmila Veselá	135
3.7. Soudní lékařství a prostituce	138
3.8. Význam prof. Jana Evangelisty Purkyně pro vznik kriminalistické daktyloskopie, evidence pachatelů a kriminální statistika	140
3.9. Zákon na ochranu republiky z roku 1923	146
3.10. Změny trestního práva v roce 1924	148
3.11. Československá společnost pro právo trestní	150
3.12. Československé kriminologické ústavy	153
3.13. Osnova trestního zákona o zločinech a přečinech z roku 1926	160

3.14. Význam motivu pachatele u doc. Jarmily Veselé	163
3.15. Mezinárodní kontext – trestněprávní komparatistika	165
3.16. Zákon o zahlazení odsouzení z roku 1928	168
3.17. Osnova trestního řádu z roku 1929	169
3.18. Statistika zločinnosti v Československé republice v letech 1926–1937	171
3.19. X. mezinárodní sjezd pro trestní právo a vězeňství v Praze v roce 1930	172
3.20. Zákon o trestním soudnictví nad mládeží z roku 1931	175
3.21. Zákon o státním vězení z roku 1931	176
3.22. Zákon o ochraně cti z roku 1933	178
3.23. Změny trestního práva v letech 1934–1935	179
3.24. Osnova trestního zákona z roku 1937	180
3.25. Vojenské trestní právo na Universitě Karlově v Praze	181
3.26. Prof. Jaroslav Kallab na Právnické fakultě Masarykovy university v Brně (1919–1939)	183
4. Trestní právo v letech II. světové války	190
4.1. Trestní právo v Protektorátu Čechy a Morava	190
5. Trestní právo v letech 1945–1948	199
5.1. Trestní právo v letech 1945–1948	199
5.2. Právnická fakulta University Karlovy v Praze v roce 1945	203
6. Trestní právo v letech 1948–1968	205
6.1. Trestní právo po politickém převratu roku 1948	205
6.2. Změny trestního práva v roce 1948	207
6.3. Trestní kodexy z roku 1950	210
6.4. Změny trestního práva v roce 1952	219
6.5. Destalinizace a neostalinismus	220
6.6. Katedra trestního práva Právnické fakulty University Karlovy v Praze po roce 1951	223
6.7. Trestněprávní nauka v letech 1953–1956	225
6.8. Změny trestního práva v roce 1956	229
6.9. Změny trestního práva v roce 1957	234

6.10. Sedm univerzitních obhajob s trestněprávní tematikou v letech 1958–1961	235
6.11. Trestní kodexy z roku 1961	237
6.12. Výzkum příčin a podmínek kriminality v letech 1961–1965	241
6.13. Doc. Boris Vybíral	242
6.14. Kriminologické a trestněprávní diskuse v letech 1962–1965	243
6.15. Změny trestního práva v roce 1965	245
6.16. Československá kriminologie a penologie v letech 1965–1968	247
6.17. Diskuse o trestu smrti v letech 1967–1968	251
6.18. Memorandum Výzkumného ústavu kriminologického z roku 1968	253
6.19. Zákon o soudní rehabilitaci z roku 1968	254
7. Trestní právo v období normalizace (1968–1989)	256
7.1. Rozpředění normalizační sítě v letech 1968–1969	256
7.2. Změny trestního práva v roce 1969	258
7.3. Normalizace trestněprávní vědy a kriminologie	259
7.4. Novela zákona o soudní rehabilitaci	264
7.5. Změny trestního práva v roce 1973	266
7.6. Kriminologické konference a semináře v letech 1973–1975	269
7.7. Smrt prof. Vladimíra Solnaře	271
7.8. Trestněprávní mixtum compositum v letech 1977–1989	272
Závěr	279
Seznam použité literatury	281
Seznam použitých archivních materiálů	431
Seznam použitých právních předpisů	433
Jmenný rejstřík	444
Shrnutí	451
Summary	453
Anotace	456
Abstract	457
Klíčová slova – Keywords	458

Úvod

„Muž vědy neusiluje o okamžitý výsledek.
Neočekává, že se jeho pokrokové myšlenky snadno ujmou.
Jeho práce je jako pěstitele ovocného sadu – pro budoucnost.
Jeho povinností je položit základ pro ty, kteří mají přijít, a ukázat cestu.“
(Nikola Tesla, VI. 1900)¹

Nabídka a úkol napsat moderní dějiny trestního práva evropského státu je vždy velkou intelektuální výzvou, a výzvou o to větší, pokud ve spojitosti s univerzitou tak slavné minulosti, jakou je Univerzita Karlova. Komu se přece nezatočí hlava ze všech těch z nejvýznamnějších světových vědců – géniů, jako například prof. Jan Evangelista Purkyně (*17.–18. XII. 1787 – †28. VII. 1869), Nikola Tesla (*10. VII. 1856 – †7. I. 1943), prof. Albert Einstein (*14. III. 1879 – †18. IV. 1955) či prof. Jaroslav Heyrovský (*20. XII. 1890 – †27. III. 1967),² kterým tato univerzita v minulosti poskytla možnost vědeckého růstu či působení? Přestože jsem se dějinám práva nikdy nevěnoval a ani věnovat neplánoval, po přizvání bývalým rektorem této univerzity jsem se tedy v letech 2009–2013 s velkým respektem k této univerzitě na její právnické fakultě moderním dějinám českého a československého trestního práva přece jen – navzdory všemu či spíše právě vzhledem ke všemu – věnoval, motivován snahou přiblížit tuto velmi důležitou, avšak systematicky nevysvětlenou problematiku především studentům práv, představujících pokaždé novou naději na kvalitnější budoucí generaci právníků. Úsilí vynaložené na prohloubení vzdělání studentů práv patří přece mezi investice, které se společností v budoucnosti mnohonásobně vrátí v podobě kvalifikovanějšího profesního působení právníků, avšak naproti tomu, **studenti práv, kteří si na univerzitě právní vědu nezamilují, se vystavují velkému nebezpečí, že ve svém profesním působení nebudou dostatečně rozumně myslet, a proto i spravedlivěji konat.** Přibližování problematiky kvantu studentů nevedlo díky blahodárnému vlivu kritického idealismu optimisticky filosofujícího trestněprávního vědce prof. Jaroslava Kallaba k pesimismu či skepsi, vždyť *exceptiones sunt strictissimae interpretationis*: „Jeden je pro mě za deset

¹ „The scientific man does not aim at an immediate result. He does not expect that his advanced ideas will be readily taken up. His work is like that of the planter—for the future. His duty is to lay the foundation for those who are to come, and point the way.“ TESLA, Nikola: *The Problem of Increasing Human Energy*. In: *The Century Illustrated Monthly Magazine*, Vol. LX., No. 2, New York, The Century Co., June 1900, s. 211.

² Zakladatel české romanistiky prof. Leopold Heyrovský (*14. XI. 1852 – †17. II. 1924; [1908–1909 rektor české university Karlo-Ferdinandovy]) je jeho otec.

tisíc, když je nejlepší.“³ Studenti práv, raison d'être právnických fakult, kterých nesnadným úkolem je pěstování a posílení principiálnosti, prohloubení senzibility vůči jakékoliv nespravedlnosti, odborné vyzbrojení se na **boj proti zlu**, neztracení i rodičovskou láskou vštípených ideálů (iluzí ano,⁴ čert je vem, z podstaty iluzí vyplývá potřeba jejich ztráty),⁵ mohou překonat averzi vůči právním dějinám alespoň zčásti jejich hlubším poznáním.

I člověk bez právnického vzdělání intuitivně tuší, že **trestní právo je z nejdůležitějších nástrojů regulace nejzávažnějších společenských jevů**, proto skutečnost, že **význam spravedlivého trestání nezpochybňují ani nejkontroverznější trestní teorie** není tady třeba rozvádět.⁶ Dějiny trestního práva ukazují a dokazují neustále, vždy opět a znovu se stupňující naléhavostí, logiku tendování nepotrestaného zla k recidivě a jeho opětovné, dokonce tím stimulované řádění. Už 250 let tak po různých knihách straší Voltairův (*21. XI. 1694 – †30. V. 1778) darebácko-sarkastický výrok, že „dějiny jsou obrazem zločinů a neštěstí“,⁷ z pohledu trestněprávní vědy a kriminologie na počátku 21. století však už mnoho ze své původní originalnosti a zajímavosti pozbývající, protože **moderní trestněprávní dějiny nemohou zobrazovat pouze zločiny a neštěstí, naopak, velkou měrou by měly zobrazovat právě opačnou stranu barikády – pokrok trestního práva, trestněprávní vědy a kriminologie**, které zločinnost vědecky zkoumají a spravedlivě trestají. Avšak tam, kde má autor *Filosofie dějin*⁸ pravdu, jakože mu v roce 1764 v Ženevě páčil *Filosofický slovník*⁹ na hranici kat, a moderní trestněprávní dějiny skutečně zločiny a neštěstí zobrazují, tam je trestněprávní historik nutně kriminologem.

³ „εἷς ἐμοὶ μύριοι, ἐὰν ἄριστος ᾦ.“ HÉRAKLEITOS, 22 B 49. In: DIELS, Hermann – KRANZ, Walther: *Die Fragmente der Vorsokratiker*. Band I. IX. Auflage. Berlin: Weidmannsche Verlagsbuchhandlung, 1960, s. 161.

⁴ HOOD, Bruce: *The Self Illusion. How the Social Brain Creates Identity*. New York: Oxford University Press, 2012, 349 s.

⁵ FREY, Ulrich J. – STÖRMER, Charlotte – WILLFÜHR, Kai P. (eds.): *Homo Novus – A Human Without Illusions*. Springer-Verlag: Berlin – Heidelberg, 2010, 291 s.; POHL, Rüdiger F. (ed.): *Cognitive Illusions*. II. Edition. Abingdon: Routledge, 2017, 503 s.

⁶ HIRSCH, Andrew von: *Penal Theories*. In: TONRY, Michael (ed.): *The Handbook of Crime and Punishment*. New York: Oxford University Press, 1998, s. 659–682; BENNETT, Christopher: *The Apology Ritual. A Philosophical Theory of Punishment*. Cambridge: Cambridge University Press, 2008, 210 s.; SIMESTER, A. P., BOIS-PEDAIN, Antje du – NEUMANN, Ulfrid (eds.): *Liberal Criminal Theory*. Oxford: Hart Publishing, 2014, 375 s.

⁷ „En effet, l'histoire n'est que le tableau des crimes & des malheurs.“ VOLTAIRE, M. de: *L'Ingénu, histoire véritable, Tirée de Manuscrits du Père Quesnel*. A Geneve, 1767, s. 67.

⁸ ANONYMUS (VOLTAIRE [AROUET, François-Marie]): *La philosophie de l'histoire*. A Genève: Aux dépens de l'auteur, 1765, 380 s.

⁹ ANONYMUS (VOLTAIRE [AROUET, François-Marie]): *Dictionnaire philosophique, portatif*. Londres, 1764, 344 s.

K pokroku i úpadku trestního práva dochází v dějinách s významnými společensko-politickými změnami (hospodářské krize, politické převrasy, revoluce, války, vznik států atd.), přičemž moderní trestněprávní dějiny by měly skutečně zobrazovat spíše pokrok trestního práva než jeho úpadek, což kriminolog historicky zkoumající zlo, převažování či alespoň střídání pokroku v moderních trestněprávních dějinách hledající, avšak nenacházející, musí, pokud nechce sám dalšímu úpadku trestního práva sekundovat, reflektovat. Pokrok trestního práva, možný zřejmě jenom kooperací kriminologů, trestněprávních historiků, – pedagogů, – vědců, volených politiků a v neposlední řadě i adresátů práva, totiž retarduje i proto, že **komunita dostatečně nenavazuje na nejvýznamnější domácí a světové trestněprávní vědce a kriminology, historické i současné,**¹⁰ neinspiroje se jimi, – ví o nich jen málo. **Dějiny trestního práva však tvoří a pokrok v nich vydobývají právě nejvýznamnější trestněprávní vědci a kriminologové,** tudíž předmětem této jubilejní studie¹¹ nemohou nebýt i biografie a bibliografie těch, u nichž se začarovaný kruh začal i končí: „Právní řád bez právníků byl by jako stroj bez strojníků.“¹² Tak, jako každý kruh, nejen začarovaný, začíná a končí v jednom společném bodě, tak není úniku ani před historickou pravdou, která lidi a události plynutím času spravedlivě dobíhá, což někteří historici akcelerují, jiní zase – zpronevřením se historické pravdě – retardují,¹³ první však předběhnou druhých, historie se paměti staví na jejich stranu. **Tempus omnia revelat.** Když dozraje čas, jablko nepadne daleko od stromu poznání,¹⁴ a padne opět někomu – vědecky poznávajícímu zákony světa – na hlavu.¹⁵

V trestněprávních dějinách, v nichž **pokrok trestního práva střídá úpadek, úpadek pokrok,** je objevení výraznějších reforem a reformátorů velkou vzácností, protože reformu trestněprávního systému, vyvolávanou – většinou těžko kompatibilní – kombinací vědomí stavu krize trestního práva a pokroku trestněprávní vědy, musí

¹⁰ Kdo vlastně vůbec nesl na počátku 21. století pomyslnou štafetu – prof. Antony Duff, prof. Andrew von Hirsch (*16. VII. 1934), prof. David Philip Farrington (*7. III. 1944), prof. Michael Tonry (*7. VI. 1945), prof. Jonathan Herring, ...?

¹¹ Studie vychází v roce 150. výročí první české učebnice trestního práva (1866).

¹² JINDŘICH: *Nespokojenost s právníky*. In: Všehrd, roč. IX., č. 2, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. P. P. „Právník“ v Bratislavě, listopad 1927, s. 55.

¹³ „HISTORIAN, n. A broad-gauge gossip.“ BIERCE, Ambrose: *The Devil's Dictionary*. Cleveland – New York: The World Publishing Company, 1911, s. 138.

¹⁴ MARSH, Ian (ed.): *Theories of Crime*. Abingdon: Routledge, 2006, s. 86.

¹⁵ NEWTON, Isaac: *Philosophiæ Naturalis Principia Mathematica*. Londini: Jussu Societatis Regiæ ac Typis Josephi Streater, 1687, 510 s.

zpravidla dlouho či těžko vydobývat pokrokoví trestněprávní vědci a kriminologové, aby se jejich reformní myšlenky a teorie vůbec mohly setkat s pochopením *communis opinio* a pak i uskutečněním v trestněprávní praxi. Prof. Jaroslav Kallab: „Ani pravdy, ani dobra nenalzáme, nýbrž vydobýváme si jich, tvoříme je tuhou prací a sebekázní.“¹⁶ Nespravedlivé podhodnocení či znehodnocení reformní trestněprávní teorie může oslabit její skutečnou vědeckou hodnotu jen dočasně, protože objektivně a rozumně myslící ji po přehodnocení uznají nejen za přínosnou a správnou, nýbrž proto i za nutnou; avšak **hodnota i intelektuálně nejkrásnější trestněprávní teorie, ideálně teoreticky řešící trestněprávní problém, musí být – z hlediska užitečnosti – měřena kompatibilitou s fungováním trestněprávního systému, kterého nespravedlivé fungování je právě důvodem revolty a reformy trestněprávního systému.** Rozsah vlivu nespravedlivého trestněprávního systému na život společnosti jako celku, a svou odpovědnost za něj, si – měřeno nepěstováním trestněprávní vědy – určitě dost dobře neuvědomujeme. K podstatě skutečné vědy totiž neodmyslitelně patří kreativita a experiment, k ceně za její pokrok pak překonávání překážek, řešení problémů, riskování a v lepším případě jen částečný či dočasný neúspěch. **Per aspera ad astra.** Při jakékoliv revoltě však nezapomínat: „Revolucionářem bude ten, kdo dokáže revoltovat sám sebe.“¹⁷ Radikální a revoluční reformy trestního práva ovšem většinou nemají téměř žádné naděje na úspěch.

Vzhledem k tomu, že **trestněprávní systémy posttotalitních států jsou, už svou podstatou, reformovatelné převážně jen velmi pozvolně,** reforma trestněprávního systému demokratizujícího státu bývá vlivem adaptability, různého žabomyšího hašteření,¹⁸ soupeření či pouhé lhostejnosti,¹⁹ kombinované s neschopností jednotlivých zainteresovaných politických stran, zájmových skupin či rozhodujících právníků rovněž tak obtížná, ne-li ještě obtížnější, než jako státu totalitního, avšak tedy z důvodů zcela jiných, ne-li přímo opačných. Trestněprávní systém, který se tak dostává pod vliv byznysu, posttotalitního marasmu, pseudovědy či přímo zločinu, musí trestněprávní

¹⁶ KALLAB, Jaroslav: *Úvod ve studium metod právnických. Kniha druhá: Hlavní směry.* Brno: Nakladatelství Barvič & Novotný, 1921, s. 162.

¹⁷ „Revolutionär wird der sein, der sich selbst revolutionieren kann.“ WITTGENSTEIN, Ludwig: *Vermischte Bemerkungen.* Frankfurt am Main: Suhrkamp Verlag, 1987, s. 89.

¹⁸ *Batrachomyomachiá.* In: SVOBODA, Ludvík a kol.: *Encyklopedie antiky.* Praha: Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1973, s. 99.

¹⁹ SCOTT, Charles E.: *Living with Indifference.* Bloomington: Indiana University Press, 2007, 168 s.

vědci a kriminologové dostupnými zbraněmi bránit, protože vědeckým úsilím o pravdu a spravedlnost mohou nejen odvrátit či alespoň zmírnit jeho další stagnaci a dekadenci, nýbrž se i ubránit před kritikou, že nezodpovědným neřešením trestněprávních a kriminologických problémů ve svém poslání dostatečně neobstáli. Na jedné straně tak vystupují trestněprávní věda a kriminologie, které mají schopnost trestní právo zdokonalovat, například tím, že komplikují dočasným držitelům politické nebo jiné moci zneužívání trestního práva k uspokojování jejich osobních zájmů, na straně druhé ustupování a nedostatečné pěstování těchto věd jako jeden z důvodů stagnace a dekadence trestního práva.

Osvětlení moderních trestněprávních dějin představuje nejen intelektuální pro foro interno obohacení badatele pěstujícího světlo (světloonoše),²⁰ nýbrž – vzhledem k zděděné asymetrii²¹ – i objektivní odpovědnost a povinnost pro foro externo vůči communis opinio, což neumožňuje redukovat úkol jenom na subsumpční práci pouhého různá zatuchlá archivní a historická fakta rekonstruuujícího a konstatujícího statisty, nýbrž předpokládá axiologickou, kreativní a kritickou reflexi příčin progresů i regresů právě pro trestní právo symptomatických.

Trestněprávní dějiny, odvíjené od starověké Chammurapiho zásady lex talionis „oko za oko“,²² jsou o tisíce let starší než dějiny trestněprávní vědy a kriminologie, které vznikly

²⁰ FEINBERG, Joel: *The Moral Limits of the Criminal Law. Volume IV. Harmless Wrongdoing*. New York: Oxford University Press, 1990, s. 162.

²¹ CLOSE, Frank: *Lucifer's Legacy. The Meaning of Asymmetry*. Oxford: Oxford University Press, 2000, 259 s.

²² Viz FLETCHER, George P.: *Basic Concepts of Criminal Law*. New York: Oxford University Press, 1998, s. 35; HIRSCH, Andrew von: *Penal Theories*. In: TONRY, Michael (ed.): *The Handbook of Crime and Punishment*. New York: Oxford University Press, 1998, s. 667; FLETCHER, George P.: *Rethinking Criminal Law*. New York: Oxford University Press, 2000, s. 417; NATHANSON, Stephen: *An Eye for An Eye*. II. Edition. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers, 2001, 205 s.; LAWRENCE, Frederick M.: *Punishing Hate*. Cambridge: Harvard University Press, 2002, s. 47; MIETHE, Terance D. – LU, Hong: *Punishment. A Comparative Historical Perspective*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005, s. 16–17, 172; REIFF, Mark R.: *Punishment, Compensation, and Law*. New York: Cambridge University Press, 2005, s. 14, 126; MILLER, William Ian: *Eye for an Eye*. New York: Cambridge University Press, 2006, 266 s.; BENNETT, Christopher: *The Apology Ritual. A Philosophical Theory of Punishment*. Cambridge: Cambridge University Press, 2008, s. 29, 104; HART, H. L. A.: *Punishment and Responsibility*. II. Edition. Oxford: Oxford University Press, 2008, s. 233; MERLE, Jean-Christophe: *German Idealism and the Concept of Punishment*. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, s. 23, 122, 127; DUFF, R. A. – GREEN, Stuart P. (eds.): *Philosophical Foundations of Criminal Law*. Oxford: Oxford University Press, 2011, s. 55, 464; KRAMER, Matthew H.: *The Ethics of Capital Punishment*. Oxford: Oxford University Press, 2011, s. 77, 118, 131–132, 135; CLASSEN, Albrecht – SCARBOROUGH, Connie (eds.): *Crime and Punishment in the Middle Ages and Early Modern Age*. Berlin – Boston: De Gruyter, 2012, s. 99; MURPHY, Jeffrie G.: *Punishment and the Moral Emotions*. New York: Oxford University Press, 2012, s. 78, 141; HALLEVY, Gabriel: *The Right to Be Punished*. Berlin – Heidelberg: Springer-Verlag, 2013, s. 17–

v druhé polovině 19. století, avšak od vzniku těchto věd je zúčastněným čím dál tím jasnější, že bez jejich pěstování výraznější pokrok trestního práva nenastává. Do druhé poloviny 19. století propojení trestního práva s trestněprávní vědou a kriminologií neexistovalo, a když – tak jen velmi mlhavě, avšak poté, co moderní trestněprávní dějiny vyústily do vzniku těchto věd, přehlížejí je už jen nejzaostalejší, protože okradení trestního práva o trestněprávní vědu a kriminologii je trestuhodnou zlodějnou, odepírající mu jeho meta-temporální dimenze. **Trestněprávní věda, jako věda o dějinách, funkcích, metodologii, normách, pramenech, teoriích a zásadách trestního práva, má pro trestní právo význam naprosto klíčový: trestněprávní vědci (kriminologové) reflektující efektivnost a spravedlnost fungování trestního práva řešením problémů zdokonalují trestněprávní systém,** který – jako každé jiné lidské dílo – obsahuje samozřejmě nedostatky, proti nimž je – ve snaze o jejich odhalení a odstranění – nejúčinnějším prostředkem právě kriticismus trestněprávní vědy.

Staré a známé pravidlo, že významný pokrok, který v nějakém vědním oboru učiní někdo z jiného vědního oboru, většinou vědce toho zdokonaleného oboru značně znervózní a právem zahanbí, v trestněprávní vědě a kriminologii neplatí, protože jejich pokrok přímo závisí na interdisciplinárním (multidisciplinárním) obohacení novými pokroky behaviorálních a forezních věd.²³ Mimo to, **vědec nějakého jiného vědního oboru může některé problémy trestněprávní vědy vnímat a řešit úplně jinak, a z mnoha důvodů i originálněji, než jako její profesionální (oficiální) představitelé,** když například odhalí přehlížené či pochopí úplně nové souvislosti. Pokrok trestního práva v budoucnosti proto možná nebude spočívat ani tak v objevování a řešení problémů zcela nových, jako spíše v objevování nových řešení trestněprávních problémů starých, už dobře známých.

Po různých, v trestněprávních dějinách už dostatečně otestovaných experimentech „nezdobící“²⁴ pozitivně-právní separace trestního práva od spravedlnosti či primitivně-právního zbavení ho spravedlnosti zcela,²⁵ paralelity etiky bez zásad,²⁶ ba hůř – etiky

18, 21; KAUFMAN, Whitley R. P.: *Honor and Revenge: A Theory of Punishment*. Dordrecht: Springer, 2013, s. 54, 97–98, 132–133, 168–169, 177; ROTH, Mitchel P.: *An Eye for an Eye. A Global History of Crime and Punishment*. London: Reaktion Books, 2014, 342 s.

²³ FARAHANY, Nita A. (ed.): *The Impact of Behavioral Sciences on Criminal Law*. New York: Oxford University Press, 2009, 521 s.

²⁴ KRAMER, Matthew H.: *In Defense of Legal Positivism. Law without Trimmings*. Oxford: Oxford University Press, 1999, 313 s.

²⁵ ROBINSON, Paul H. – CAHILL, Michael T.: *Law Without Justice. Why Criminal Law Doesn't Give People*

bez samotné morálky,²⁷ avšak i opačné možné konfuční extravagance – právní vědy bez práva,²⁸ je, například v souvislosti s neustále řešeným trestem smrti²⁹ či životem bez parole,³⁰ výsledek takové „splendid isolation“ trestního práva od trestněprávní vědy redukcí jen na pouhou zfušovanou felčarskou kastraci samotné kvintesence trestního práva. Přestože se infekce trestněprávního pozitivismu snadno zahníždí v hlavách přehlížejících kriminologický kontext trestního práva, filosofické základy³¹ a kriminologické polohy trestního práva takové „vědecké“ oddělení trestněprávní vědy a kriminologie od trestního práva neumožňují. Za snahou takto úzkostlivě chránit „čistokrevnost“ trestního práva je v některých případech snadno možné odhalit inklinaci k trestněprávnímu primitivismu. Pochybování o reliabilitě této metody ji nezpochybňuje, naopak, souvisí s moudrostí a je základem vědy.³² In dubio pro scientia.

Komplikovaná spleť kriminologických (axiologických, etických, filosofických, historických, kriminalistických, penologických, politologických, psychologických, sociologických, viktimologických atd.) problémů trestního práva neumožňuje trestní právo redukovat jen na pouhý součet dočasně platných trestněprávních norem, nedá se vystihnout jen nějakou jednoduchou pozitivně-právní interpretací, skrývající mnoho nebezpečí dobře známého optimismu, jemuž tak snadno podléhají infikovaní trestněprávním pozitivizmem. Dezinfikující pointa je právě v tom, že když trestní zákonodárce chce v trestním zákoně spravedlivě stanovit hranici mezi dovoleným a zakázaným nemůže nezohledňovat nejrůznější a nejsložitější etické, kriminologické, právnícké, penologické, psychologické, sociologické a jiné polohy

What They Deserve. New York: Oxford University Press, 2006, 319 s.

²⁶ DANCY, Jonathan: *Ethics Without Principles.* Oxford: Clarendon Press, 2004, 229 s.

²⁷ MARKS, Joel: *Ethics without Morals. In Defense of Amoralism.* New York: Routledge, 2013, 133 s.

²⁸ NELSON, Leonard: *Die Rechtswissenschaft ohne Recht.* Leipzig: Verlag von Veit & Comp., 1917, 251 s.

²⁹ HAINES, Herbert H.: *Against Capital Punishment.* New York: Oxford University Press, 1996, 265 s.; BANNER, Stuart: *The Death Penalty.* Cambridge: Harvard University Press, 2002, 385 s.; BEDAU, Hugo Adam – CASSELL, Paul G. (eds.): *Debating the Death Penalty.* New York: Oxford University Press, 2004, 242 s.; HODGKINSON, Peter – SCHABAS, William A. (eds.): *Capital Punishment.* Cambridge: Cambridge University Press, 2004, 374 s.; DeMATTEO, David – MURRIE, Daniel C. – ANUMBA, Natalie M. – KEESLER, Michael E.: *Forensic Mental Health Assessments in Death Penalty Cases.* New York: Oxford University Press, 2011, 447 s.; KRAMER, Matthew H.: *The Ethics of Capital Punishment.* Oxford: Oxford University Press, 2011, 353 s.; SARAT, Austin – MARTSCHUKAT, Jürgen (eds.): *Is the Death Penalty Dying?* New York: Cambridge University Press, 2011, 329 s.; HOOD, Roger – HOYLE, Carolyn: *The Death Penalty.* V. Edition – Revised and Updated. Oxford: Oxford University Press, 2015, 597 s.

³⁰ OGLETTREE, Charles J. – SARAT, Austin (eds.): *Life without Parole.* New York – London: New York University Press, 2012, 334 s.

³¹ DUFF, R. A. – GREEN, Stuart P. (eds.): *Philosophical Foundations of Criminal Law.* Oxford: Oxford University Press, 2011, 543 s.

³² ANONYMUS (DESCARTES, René): *Discours de la methode.* A Leyde: De l'Imprimerie de Ian Maire, 1637, 78 + 413 s.

příslušných problémů. Z důvodů, pro které dělá ještě i na počátku 21. století velké obtíže odpověď na jednoduchou, základní a neustále kladenou otázku „co je kriminologie“,³³ se solidaritou, sympatiemi a úctou k průkopníkům české kriminologie z přelomu konce 19. a počátku 20. století, je v této studii nejstručněji **kriminologie empirickou multidisciplinární vědou o kriminalitě**, jednou z nejzajímavějších, avšak svou multidisciplinární podstatou zároveň i nejkomplikovanějších a nejproblematictějších společenských věd vůbec. Kriminologie totiž nezřídka a snadno intelektuálně velmi riskuje svou vědeckou reputaci permanentním promiskuitním zabíháním do konsolidovaných a vážených věd (biologie, psychologie, sociologie, soudní lékařství atd.), na jedné straně teoretickým zdůrazňováním a zdůvodňováním naléhavosti účinného boje proti kriminalitě, a pak na straně druhé, v některých případech, velmi diskutabilním, nekritickým či až sebevražedně pseudohumánním omlouváním zločinců jako jen produktů či přímo „obětí“ antisociálních kriminogenních prostředí atd.

Moderní trestněprávní dějiny, kaleidoskopická retrospektivní skládanka roztržštěných střípků celkové časoprostorové mozaiky relevantních trestněprávních předpisů, právníků a souvisejících společensko-politických událostí, představují autentický pramen pochopení současného stavu trestního práva, přičemž samozřejmě mohou být interpretovány různě, avšak i tady, a snad více než kdekoliv jinde, mnoho záleží na úhlu pohledu a nastavení hodnotících kritérií (osobnosti) a schopností (neschopnosti)

³³ O'BRIEN, Martin – YAR, Majid: *Criminology*. Abingdon: Routledge, 2008, s. x-xi; STOUT, Brian – YATES, Joe – WILLIAMS, Brian (eds.): *Applied Criminology*. London: SAGE Publications, 2008, s. 19; WATTS, Rob – BESSANT, Judith – HIL, Richard: *International Criminology*. Abingdon: Routledge, 2008, s. 2–3; LIPPENS, Ronnie – CREWE, Don (eds.): *Existentialist Criminology*. Abingdon: Routledge-Cavendish, 2009, s. 12; MILLER, J. Mitchell (ed.): *21st Century Criminology*. Thousand Oaks: SAGE Publications, 2009, s. 320–321; PETHERICK, Wayne A. – TURVEY, Brent E. – FERGUSON, Claire E.: *Forensic Criminology*. Burlington: Elsevier Academic Press, 2010, s. 241; BOSWORTH, Mary – HOYLE, Carolyn (eds.): *What is Criminology?* Oxford: Oxford University Press, 2011, s. 1–12; COLEMAN, Clive – NORRIS, Clive: *Introducing Criminology*. Abingdon: Routledge, 2011, s. 13–16; DeKESEREDY, Walter S.: *Contemporary Critical Criminology*. Abingdon: Routledge, 2011, s. 47; WALKLATE, Sandra: *Criminology*. II. Edition. Abingdon: Routledge, 2011, s. 1–28; WORTLEY, Richard: *Psychological Criminology*. Abingdon: Routledge, 2011, s. 1–3; MAGUIRE, Mike – MORGAN, Rod – REINER, Robert (eds.): *The Oxford Handbook of Criminology*. V. Edition. Oxford: Oxford University Press, 2012, s. 113, 531; JONES, Stephen: *Criminology*. V. Edition. Oxford: Oxford University Press, 2013, s. 1; TIERNEY, John: *Criminology*. III. Edition. Abingdon: Routledge, 2013, s. 11; TREADWELL, James: *Criminology*. II. Edition. London: SAGE Publications, 2013, s. 6; CARRABINE, Eamonn – COX, Pam – FUSSEY, Pete – HOBBS, Dick – SOUTH, Nigel – THIEL, Darren – TURTON, Jackie: *Criminology*. III. Edition. Abingdon: Routledge, 2014, s. 3; BROWN, Stephen E. – ESBENSEN, Finn-Aage – GEIS, Gilbert: *Criminology*. IX. Edition. New York: Routledge, 2015, s. 24; CREWE, Don – LIPPENS, Ronnie (eds.): *What is Criminology About?* Abingdon: Routledge, 2015, 213 s.; LANIER, Mark M. – HENRY, Stuart – ANASTASIA, Desiré J. M.: *Essential Criminology*. IV. Edition. Boulder: Westview Press, 2015, s. 1–12; SIEGEL, Larry J.: *Criminology. Theories, Patterns, and Typologies*. XII. Edition. Boston: Cengage Learning, 2016, s. 4–6.

interpreta – od nezodpovědné omisivní benevolence až k zdrcující, frustrací motivované hyperkritice, vybízející nahradit kontinuálně-retardačně-pozitivně/primitivně-právní přístup přístupem diskontinuálně-(r)evolučně-přirozenoprávním, hledajícím původní, skutečné i zcela nové hodnoty.

Tendence zpětně přepisovat nebo zatajovat problematické události nejnovějších trestněprávních dějin jsou samozřejmě přítomné ve všech obdobích dějin států, avšak **trestněprávní věda, osvětlující nejnovějšími dějinami trestního práva důležité společensko-politické vztahy, nemůže ignorovat či úmyslně zatajovat relevantní historická fakta deformovanou, kompromisní, trestní právo poškozující interpretací.** Causerie: Když se však do trestního práva budeš chtít zahryznout s úmyslem pravdivě osvětlit jeho nejnovější dějiny a pořádně si před tím nenabrousíš zuby, musíš počítat s tím, že Ti to zuby vytríská. Osvětlování nejnovějších trestněprávních dějin vede nutně i k hodnocení (minimálně subjektivnímu) nejen významných trestněprávních vědců a kriminologů, nýbrž i vlivných politiků a právníků, kteří v rozhodujících historických událostech nehráli právě solidní roli. Nejnovější trestněprávní dějiny pak sice tvoří poměrně početnější skupina politiků a právníků, avšak ochotu osvětlovat je má jen málokdo z nepočetné skupiny historiků. Nemálo tady zřejmě hraje roli i samotná odborná stránka problematiky, jak správně napsal doc. Vladimír Kindl: „Psát o historickém trestním právu není ani pro renomovaného historika – neprávnicka snadné.“³⁴ „Bílá místa“ ovšem trestněprávní dějiny, na rozdíl od knih a učebnic o dějinách práva, nemají a mít nemohou: když se o některých důležitých trestněprávních problémech, – předpisech, – vědcích, – událostech či celých obdobích moderních trestněprávních dějin nepsalo a nepřednášelo, nepíše a nepřednáší („vybělení“ právních zlodějin), tudíž nemají svého historika, tak to samozřejmě ještě neznamená, že se nestaly nebo nejsou důležité („bílá místa“ → „černá kniha“).³⁵ Cujus contrarium est verum, jenom živé, **vědeckému řešení problémů otevřené dějiny trestního práva jsou životaschopné**, resuscitaci nepotřebující.

V souvislosti s revolucemi v Rakouském císařství roku 1848 a v Československu roku

³⁴ KINDL, Vladimír: *Jak se také píše o historickém trestním právu (příklad s poznámkami)*. In: FENYK, Jaroslav (ed.): *Pocta Dagmar Císařové k 75. narozeninám*. Praha: LexisNexis CZ, 2007, s. 50.

³⁵ COURTOIS, Stéphane – WERTH, Nicolas – PANNÉ, Jean-Louis – PACZKOWSKI, Andrzej – BARTOSEK, Karel – MARGOLIN, Jean-Louis: *Le livre noir du communisme. Crimes, terreur, répression*. Paris: Robert Laffont, 1997, 846 s.

1989, ohraničujícími 140leté časové období této studie, by bylo velmi přínosné hlouběji rozmyslet a domyslet některé myšlenky prof. Rüdigerera vom Brucha (*19. XII. 1944) o propojení revolucí s klíčovými univerzitami,³⁶ speciálně jejich právníckými fakultami, které vždy rozhodujícím způsobem formovaly, formují a formovat budou myšlení právníků, zastávajících i důležité akademické, pedagogické a jiné společensko-politické funkce (soudcové, podnikatelé atd.). Axiologická otázka, zda je vůbec možné myslet plnohodnotnými revolucemi ³⁷ takové společensko-politické změny, které se personálního obsazení a programového nastavení právníckých fakult státu procházejícího „revolucí“ téměř nedotknou, vede jistě k vysvětlením. Filosof a historik vědy prof. Thomas Samuel Kuhn (*18. VII. 1922 – †17. VI. 1996): „Politické revoluce vznikají tak, že vzrůstá pocit – často omezený na nějakou část politického společenství –, že stávající instituce přestaly odpovídajícím způsobem řešit problémy, které před ně staví prostředí těmito institucemi částečně vytvořené. Téměř stejně vznikají i vědecké revoluce, a to tak, že narůstá pocit – často omezený na nějakou část vědeckého společenství –, že stávající paradigma přestalo odpovídajícím způsobem fungovat při průzkumu těch stránek přírody, ke kterým samo paradigma na své předchozí cestě vedlo. V obou případech, ve vývoji politickém i vědeckém, pak tento pocit špatného fungování vede ke krizi, a ta je nutnou podmínkou revoluce.“³⁸

Trestněprávní historik nutně schopný myslet dozadu, navíc rak – prorok opačného směru toku času, snadněji rozprostře nejen vizi minulosti, nýbrž i revizi budoucnosti, obrátí-li směr času svého reverzního myšlení, když třeba přes Bachův račí kánon (BWV 1079)³⁹ vymyslí, že i **nejstarší historie (starověku, středověku) se vlévá do historie nejnovější (novověku)**, což katapultuje do budoucnosti zanechávajíc přítomnost odplavenou v dávné minulosti. Naopak, temporální právník za provizi neznající minulost trestního práva, nenavazující na jeho nejvýznamnější vědecké osobnosti a úspěchy, s úsilím – i v úctě k nim – je překonávat, vymyslí jen těžko jasnější a originálnější vizi

³⁶ BRUCH, Rüdiger vom: *Die Universitäten in der Revolution 1848/49. Revolution ohne Universität – Universität ohne Revolution?* In: HARDTWIG, Wolfgang (Hrsg.): *Revolution in Deutschland und Europa 1848/49*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1998, s. 133–160.

³⁷ VOSENKUHL, Wilhelm (W. V.): *Revolution*. In: HÖFFE, Otfried (Hrsg.): *Lexikon der Ethik*. VII., neubearbeitete und erweiterte Auflage. München: C. H. Beck, 2008, s. 265.

³⁸ KUHN, Thomas S.: *The Structure of Scientific Revolutions*. III. Edition. Chicago: The University of Chicago Press, 1996, s. 92. Překlad Tomáš Jeníček – KUHN, T. S.: *Struktura vědeckých revolucí*. Praha: OIKOYMENH, 1997, s. 98.

³⁹ JONES, Richard D. P.: *The Creative Development of Johann Sebastian Bach. Volume II: 1717–1750*. Oxford: Oxford University Press, 2013, s. 352.

budoucnosti trestněprávního systému, těžko bude nešťastník v tomto smyslu – pod tíhou vlastních nevědomostí na podlamujících se nohách potácející – jeho potenciálním architektem. Nemá-li vědomosti o tom, jak v minulosti nejvýznamnější trestněprávní vědci a kriminologové už řešili mnohé důležité trestněprávní a kriminologické problémy, nadělá snadno v problematice – pod závojem nevědomosti, zpučnosti a vlastní neschopnosti najít řešení lepší či alespoň stejné – stejné ba i mnohem horší, především však naprosto zbytečné chyby. „Zpučnost je třeba hasit spíše než požár.“⁴⁰

Podstatu trestního práva lze lépe pochopit poznáním jeho dějin, podstatu trestněprávních problémů poznáním jejich minulosti (etiologie), spíše než aktuálního stavu a struktury (fenomenologie), proto jsou poznatky a zkušenosti z trestněprávních dějin pro pokrok trestního práva, nacházejícího se v dějinách poměrně často na různých rozcestích, tak velmi důležité.

Dějiny trestního práva ukazují a dokazují, že trestní právo v celé své historii vždy bylo, je a zřejmě i bude politicky (mocensky) nejovlivnitelnější (nejsenzibilnější) odvětví práva. Prof. František Storch: „Žádný jiný obor zákonodárství justičního není pak tou měrou srostlý se státním útvarem politickým, jako řízení trestní, kteréhož změny politické tudíž nejdříve a nejcitelněji se dotýkají.“⁴¹ I z tohoto důvodu je pěstování trestněprávní vědy, hybné síly pokroku trestního práva, komplikovanější než pěstování věd jiných odvětví práva. **Vzájemná dependence trestního práva a trestněprávní vědy je nejnázorněji demonstrována absencí či eliminací trestněprávní vědy v trestněprávních systémech totalitních státních režimů.**

Interpretace moderních dějin trestního práva, které se přes 40 let (1948–1989) vyvíjelo v komunistickém totalitním režimu izolováno od demokratických trestněprávních systémů, méně důležitá formou vyjádření vědecké pravdy než kritériem, zda je obsah této pravdy vůbec vyjádřen, nebo zamlčen, je nutně individuálním pohledem speciálně motivovaného subjektu, uvědomujícího si nutnost subjektivní selekce historických pramenů neumožňující jejich objektivnější interpretaci. Mnoho evropských států, nejen postkomunistických, nemá systematicky vysvětleny své moderní trestněprávní dějiny,

⁴⁰ „ὄβριον χρηὶ σβεννύναι μᾶλλον ἢ πυρκαϊήν.“ HÉRAKLEITOS, 22 B 43. In: DIELS, Hermann – KRANZ, Walther: *Die Fragmente der Vorsokratiker*. Band I. IX. Auflage. Berlin: Weidmannsche Verlagsbuchhandlung, 1960, s. 160.

⁴¹ STORCH, František: *Řízení trestní rakouské*. Díl I. Praha: Tiskem a nákladem J. Otty, 1887, s. 96.

takže žádné specifikum středoevropského regionu. Moderní dějiny českého a československého trestního práva, které z těchto a dalších důvodů nejsou přehledně, systematicky a přitom stručně vysvětleny, interpretuji – v souladu s pravdě blízkou koncepcí prof. Jaroslava Kallaba, uvádějícího svou učebnici trestního práva hmotného z roku 1935 pojednáním o kriminologii (§ 1), trestněprávní vědě (§ 2) a dějinách trestního práva (§ 3)⁴² – relevantními vědeckými metodami s vědomím, že prohlubování morální a vědecké dekadence trestního práva bude vyžadovat mnohem výraznější a zodpovědnější osvětlení.

Kompozice je rozdělena do sedmi částí podle všeobecně akceptovaných etap společensko-politického vývoje.

Vývoj trestního práva v druhé polovině 19. století, ve kterém čeští právníci neměli možnost, v některých fázích a ohledech i schopnost, podstatněji ovlivňovat podobu tehdejšího rakouského trestního práva, zaujme položením **základů české trestněprávní vědy a kriminologie**. První české trestněprávní a kriminologické monografie a studie od prof. Aloise Zuckera, prof. Františka Storcha, prof. Josefa Prušáka, prof. Augusta Miříčky a prof. Jaroslava Kallaba představují to nejhodnotnější, co v české trestněprávní vědě a kriminologii vůbec vzniklo – a právem patří ke klenotům českých trestněprávních dějin. To, že tito nejvýznamnější čeští trestněprávní vědci a kriminologové zapadli stoletým prachem, souvisí s dalším společensko-politickým vývojem po roce 1939 a dekadencí či destrukcí hodnot *communitatis et societatis*. Při ohlédnutí zpět o 100 let však není správné některé jejich monografie a studie vnímat jako zastaralé, překonané či dokonce špatné jenom proto, že jsou třeba i stoleté.

Je důležité, že český národ měl v moderních trestněprávních dějinách tyto významné vědce, kteří inspirativně a přesvědčivě ukázali, že řešení důležitých trestněprávních a kriminologických problémů mít může, a proto – po všech zkušenostech, navzdory všem překážkám – i mít musí, důstojnější (reprezentativnější) formu a hodnotově hlubší (spravedlivější) obsah. V Rakousko-Uhersku docházelo k jmenování mimořádných profesorů rakouského trestního práva zpravidla za něco mimořádné, a když je to tak, že málokdy někdo vytvoří něco alespoň řádné, pokud se nepokusí vytvořit něco mimořádné, **návrat k úsilí o mimořádnou trestněprávní vědu a kriminologii je nutný, pokud výsledkem úsilí o jejich jenom řádnou úroveň**

⁴² KALLAB, Jaroslav: *Trestní právo hmotné platné v zemi české a moravskoslezské*. Praha: Melantrich, 1935, s. 3–19.

nemá být pouhá podřadná „akademická“ pseudověda.⁴³ Bezmyšlenkové, důležité problémy neřešící pseudovědecké spisky, snadný terč posměchu budoucích trestněprávních vědců, nesmí hladinou kalamitní záplavy zrcadlící morální a odbornou dekadenci trestního práva rozhodující právníky *communis opinio* potápěním znechutit způsobem, že nikdo už nebude ani jen vážněji pomýšlet na pěstování trestněprávní vědy. Ovšem, optimistická, avšak naivní představa, že jen vytvořením formálně vhodných podmínek pro pěstování trestněprávní vědy se následně automaticky dostaví i potřebné obsahové naplnění – kvalitní trestněprávní věda je samozřejmě pouhou iluzí.

V trestněprávních systémech posttotalitních států kontinuálně a se setrvačností straší leccos z předchozího totalitního období, jenomže pokud trestněprávní věda neosvětlí moderní trestněprávní dějiny k vypořádání se se svými nejen pozitivními, nýbrž i negativními stránkami, trestní právo nemůže svobodně a sebevědomě rozkvést, zlo z minulosti ho bude stahovat i v budoucnosti. Úkolem trestněprávní vědy zabývající se moderními trestněprávními dějinami posttotalitního státu a odstraňováním jejich deformované interpretace je pak – vzhledem k totalitní povaze trestního práva komunistického období – i **rehabilitace a vyzvednutí těch pomluvených, poškozených, a i proto dnes už v podstatě zapomenutých zakladatelů a průkopníků trestněprávní vědy a kriminologie**, kteří mají schopnost komunitu či alespoň její rozhodující právníky a kriminology inspirovat k dalším významným pokrokům. Svolávat sovy do Athén zatím nebudu, spící jsou blíže mrtvým, statečně padlí v boji čistotou duše nejbližší živým, otec⁴⁴ úkol jasně vysvětlil už před půl stoletím: „Osobne som toho názoru, že úlohou historika nie je rehabilitovať. Historik má opisovať udalosti tak, ako sa odohrali. Avšak, vzhľadom na dobu, ktorú sme prežili a problémy, ktoré hýbu žijúcou generáciou, do určitej miery historiografia supluje aj iné orgány, alebo aspoň čiastočne im vypomáha v rehabilitačnom trende.“⁴⁵ Právě čtená studie se

⁴³ WEBER, C. O.: *Pseudo-Science and the Problem of Criminal Responsibility*. In: Journal of the American Institute of Criminal Law and Criminology, Vol. XIX., No. 2, Chicago, August 1928, s. 181–195; PIGLIUCCI, Massimo – BOUDRY, Maarten (eds.): *Philosophy of Pseudoscience*. Chicago – London: The University of Chicago Press, 2013, 469 s.; CARRABINE, Eamonn: *Visual criminology*. In: COPEL, Heith – MILLER, J. Mitchell (eds.): *The Routledge Handbook of Qualitative Criminology*. Abingdon: Routledge, 2015, s. 103; DURRANT, Russil – WARD, Tony: *Evolutionary Criminology*. London: Academic Press, 2015, s. 52–53; SADOFF, Robert L. (ed.): *The Evolution of Forensic Psychiatry*. New York: Oxford University Press, 2015, s. 4; JOHANSSON, Lars-Göran: *Philosophy of Science for Scientists*. Cham: Springer, 2016, s. v–vii, 43, 116–118.

⁴⁴ Viz SCHNEIDER, Axel – WOOLF, Daniel (eds.): *The Oxford History of Historical Writing. Volume V. Historical Writing since 1945*. Oxford: Oxford University Press, 2011, s. 53–54.

⁴⁵ JABLONICKÝ, Jozef – HOLINOVÁ, Eva: *V záujme historickej pravdy. Rozhovor s dr. Jozefom Jablonickým*. In: *Smena*, roč. XXII., č. 197, Bratislava, 23. augusta 1969, s. 5.

ovšem může, vzhledem k omezenému rozsahu a proporčnímu vyvážení celkové koncepce, nezbytné rehabilitaci českých trestněprávních vědců (kriminologů) a jejich vědeckým dílům věnovat jen ve velmi omezeném, předloženém rozsahu.

V první Československé republice, suverénně vrcholném období české a československé trestněprávní vědy, vědecky dozrálo mnoho průkopnického z předchozího období, kvalitou schopné obstát i dnes a v mezinárodní komparaci.

Při interpretaci nejnovějších dějin československého trestního práva po roce 1939 je velmi nesnadné neuplatnit pouze pozitivistický přístup, jakkoliv nesympatický svým zjednodušováním a plytkostí, nutně však vyplývající z celkové podstaty interpretované trestněprávní atmosféry. Trestní právo období Protektorátu Čechy a Morava je v dosud publikované literatuře nejasně osvětlené, co může z části vyplývat ze samotné podstaty této problematiky a ne ze schopností či neschopnosti interpretů.

Společensko-politická atmosféra a povaha československého trestního práva v 50. letech 20. století je dnes už obecně hodnocená velmi kriticky. Zápach krve probouzející v člověku krvelačnou bestii, zkrocenou kultivačně-socializačním procesem, jí snadno otevřel pomyslnou (imaginární) klec. **Trestní právo komunistického totalitního režimu, které se krvelačně zvrhlo na mocenský nástroj likvidace nepohodlných politických odpůrců a později i jeho vlastních původních představitelů, je odsouzeno.**⁴⁶

Období československého trestního práva druhé poloviny 60. let 20. století, kdy uvolňování společensko-politických poměrů přineslo **odpoutávání od stalinismu** (destalinizaci), může představovat další inspirující období. I toto období však bylo po roce 1968 ukončeno nástupem tzv. normalizace a reálného socialismu, které ještě i v době psaní této studie představovaly živé dějiny, těžko objektivně interpretovatelné akceptovatelně především pro některé jeho představitele, při výrazné personální kontinuitě vlivných postav z předchozího období, avšak i absenci obecného kritéria potřebného časového odstupu a nadhledu.

Historiografický přehled pramenů osvětlujících problematiku moderních dějin českého a československého trestního práva, nejen parciálně, je v této studii komplexnější.

⁴⁶ **Zákon o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu č. 198/1993 Sb., ze dne 9. července 1993.**

Prof. Karlu Malému velmi děkuji za vytvoření optimálních podmínek pro realizaci I. vydání studie,⁴⁷ neopakovatelných v nabytí dalších jedinečných vědomostí a životních zkušeností. Bez jeho odvahy umožnit mi pochopit i zákulisí systému, by tato studie nevznikla. Prof. Ladislavu Vojáčkovi velmi děkuji za podporu, veřejnou obhajobu a cenné připomínky. Prof. Otovi Novotnému velmi děkuji za spolupráci i na mých přechozích monografických projektech, podporu, veřejnou obhajobu, cenné připomínky a vůbec velmi kultivovaný přístup při našich společných diskusích. Největší poděkování samozřejmě patří mým nejbližším.

Praha, 30. listopadu 2016

Tomáš Jablonický

⁴⁷ JABLONICKÝ, Tomáš: *Dějiny trestního práva v českých zemích v letech 1848 až 1989*. Práce posluchačů Právnické fakulty UK, č. 474. Praha: Univerzita Karlova, 2013, 195 s.

Dějiny trestního práva v českých zemích v letech 1848 až 1989

1. Rakouské trestní právo v letech 1848–1914

1.1. Revoluce roku 1848

Březnovou revoluci roku 1848 vyvolalo mnoho faktorů různé povahy, její kořeny je nutné hledat hlouběji v předchozích dějinách Rakouského císařství, a pokud souvisela s vlastními dějinami českých zemí,⁴⁸ také v předchozích dějinách národa českého.⁴⁹ Přes všeobecnou **nespokojenost se společensko-politickým systémem feudálního absolutismu v Rakouském císařství před rokem 1848** bylo symptomatické, že jeho političtí odpůrci nebyli zorganizováni, pod tehdejší policejní dohled se nedokázali spojit,⁵⁰ a revolucionáři byli provokováni velmi odlišnými situacemi a měli mnoho různých cílů.⁵¹

Důležitým požadavkem revoluce roku 1848 byla i reforma trestního řízení, proto už **První pražská petice z 11. března 1848**⁵² obsahovala mezi 11 požadavky i požadavek (č. 4) na reformu soudního řízení: „Aby bylo uvedeno veřejné i ústné jednání konečné v řízení civilním i trestním jakožto přechod k řízení soudnímu docela veřejnému.“⁵³

Českým zemím, jako důležité součásti Rakouského císařství, přinesla revoluce roku 1848 pronikavé společensko-politické změny související s likvidací a transformací struktur pozdně feudální společnosti. Otázka **poddanství**,⁵⁴ která představovala na cestě k formální občanské rovnosti v novodobé společnosti základní politický a právní problém, byla vyřešena 7. září 1848, kdy Ústavodárný říšský sněm ve Vídni schválil

⁴⁸ ANONYMUS (HARTIG, Franz von): *Genesis der Revolution in Oesterreich im Jahre 1848*. II. Auflage. Leipzig: Friedrich Fleischer, 1850, s. 143–148; NORDSTEIN, F. A.: *Geschichte der Wiener Revolution*. Leipzig: Carl. B. Lorck, 1850, s. 161–164.

⁴⁹ KALISTA, Zdeněk: *Stručné dějiny československé*. II. vydání. Praha: Vyšehrad, 1992, s. 260.

⁵⁰ *Dějiny práva v zemích českých. Přehled dle přednášek soukr. doc. Dra Kaprasa*. Praha: Vydání „Všehrdu“, 1908, s. 113.

⁵¹ ROBERTS, J. M. – WESTAD, Odd Arne: *The History of the World*. VI. Edition. New York: Oxford University Press, 2013, s. 754.

⁵² První petice Pražská. 11. března 1848. In: ČERNÝ, Jan M.: *Boj za právo. Sborník aktů politických u věcech státu a národa českého od roku 1848. Část I*. Praha: Bursík a Kohout, 1893, s. 1–11.

⁵³ *Ibidem*, s. 5.

⁵⁴ HORSKÝ, Jan (Hoj): *poddanství*. In: MAŘÍKOVÁ, Hana – PETRUSEK, Miloslav – VODÁKOVÁ, Alena a kol.: *Velký sociologický slovník. Svazek II*. Praha: Univerzita Karlova – vydavatelství Karolinum, 1996, s. 777–778.

a rakouský císař Ferdinand I. (*19. IV. 1793 – †29. VI. 1875) vydal **Patent o zrušení poddanství**.⁵⁵

Po revoluci roku 1848 a následném **zhroucení pozdně feudálního absolutismu**⁵⁶ začalo v Rakouském císařství docházet k procesu vytváření „moderních“ trestněprávních předpisů, když se rakouské právo stávalo, oproti právu feudálnímu, „moderním právem“ v tom smyslu, že představovalo odstraňování zastaralých forem a „likvidaci přežitků, které zejména v oblasti trestněprávní činily ještě v 18. století z práva hrůzný monument feudalismu“.⁵⁷

1.2. Trestní řád z roku 1850

Zákoník o zločinech a těžkých policejních přestupcích ze dne 3. září 1803,⁵⁸ dílo i mikulovského rodáka prof. Josefa von Sonnenfelse (*1733 – †25. IV. 1817; [1793–1794 a 1795–1796 rektor Vídeňské university]),⁵⁹ upravující trestní právo hmotné i procesní, platil v Rakouském císařství už téměř půl století, avšak žádná zákonodárná změna odstraňující inkviziční trestní řízení nepřicházela. Teprve po revoluci roku 1848 došlo k **odstranění inkvizičního trestního řízení a položení základů nového trestního řízení**, když působením reformních snah nahradil zastaralou procesněprávní část trestního zákoníku z roku 1803 relativně liberální a pokrokový nový prozatímní trestní řád z roku 1850.

Po společensko-politických změnách po revoluci roku 1848 vyžadujících reformu

⁵⁵ Patent císaře Ferdinanda o zrušení poddanství. 7. září 1848. In: ČERNÝ, Jan M.: Boj za právo. Sborník aktů politických u věcech státu a národa českého od roku 1848. Část I. Praha: Bursík a Kohout, 1893, s. 380–382.

⁵⁶ EVANS, R. J. W.: *Austria, Hungary, and the Habsburgs. Essays on Central Europe, c. 1683–1867*. Oxford: Oxford University Press, 2006, s. 97.

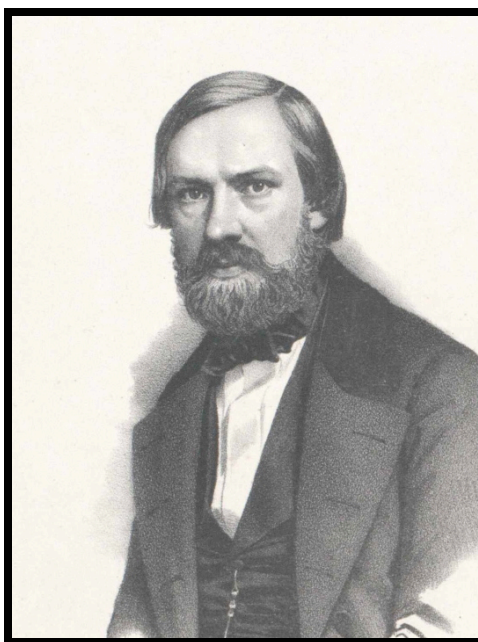
⁵⁷ MALÝ, Karel: *České právo v minulosti*. Praha: Orac, 1995, s. 180.

⁵⁸ Gesetzbuch über Verbrechen und schwere Polizey-Uibertretungen. Patent vom 3. Sept. 1803. Wien: Johann Thomas Edlen von Trattnern, 1803, 326 s. + 216 s.

⁵⁹ *Sonnenfels, Joseph von*. In: WURZBACH, Constant von: Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich. Theil XXXV. Wien: Druck und Verlag der k. k. Hof- und Staatsdruckerei, 1877, s. 317–343; HANEMAN, Frederick T.: *Sonnenfels, Joseph von*. In: The Jewish Encyclopedia. Volume XI. New York – London: Funk and Wagnalls Company, 1905, s. 468–469; Holk.: *Sonnenfels Joseph*. In: Ottův slovník naučný. Díl XXIII. Praha: J. Otto, 1905, s. 679–680; *Sonnenfels, Joseph von*. In: Meyers Großes Konversations-Lexikon. Band XVIII. VI., gänzlich neubearbeitete und vermehrte Auflage. Leipzig – Wien: Bibliographisches Institut, 1907, s. 604; R.: *Josef Sonnenfels*. In: Obzor národohospodářský, roč. XXII., Praha, Nakladatelství J. Otto v Praze, 1917, s. 224–227; BRAUNEDER, W.: *Sonnenfels, Joseph von (1732/34–1817)*. In: STOLLEIS, Michael (Hrsg.): Juristen. Ein biographisches Lexikon. Von der Antike bis zum 20. Jahrhundert. München: Verlag C. H. Beck, 2001, s. 592–594; REINALTER, Helmut: *Sonnenfels, Joseph*. In: Neue Deutsche Biographie. Band XXIV. Berlin: Duncker & Humblot, 2010, s. 576–578.

trestního práva byl z hlediska rozsahu této reformy obsah mnoha hmotněprávních ustanovení trestního zákoníku z roku 1803 považován za použitelný, avšak obsah mnoha procesněprávních ustanovení tohoto zákoníku a zákonů souvisejících v podstatě za nepoužitelný.

Osnovu nového rakouského trestního řádu vypracoval v neobvykle krátké době jen několika týdnů (květen – červenec 1849!) rada vrchního soudu a referent na ministerstvu spravedlnosti dr. Josef Edler von Würth (*1817 – †17. I. 1855),⁶⁰ podle vzoru reformovaných trestních řádů přijatých v jednotlivých německých státech v první polovině 19. století, především durynské osnovy trestního řádu,⁶¹ ovlivněné svobodomyšlnějšími trestněprávními zásadami francouzského **Code d'instruction criminelle** z roku 1808,⁶² čímž mělo nové rakouské trestní řízení – nepřímou recepcí – své kořeny i ve francouzském trestním řízení. Würthova osnova trestního řádu byla s menšími změnami už po půl roce uzákoněna jako **Císařský patent – Řád trestní č. 25/1850 ř. z., ode dne 17. ledna 1850.**

Dr. Josef Edler von Würth

⁶⁰ *Josef von Würth. (Nekrolog.)* In: *Klagenfurter Zeitung*, Nr. 20, Ferdinand v. Kleinmayr, 25. Jänner 1855, s. 77; –r.: *Dr. Joseph Edler v. Würth.* In: *Oesterreichische Blätter für Literatur und Kunst*, Nr. 7, Wien, Edlen v. Ghelen'schen Erben, 12. Februar 1855, s. 41–42; *Würth, Joseph, Edler von.* In: WURZBACH, Constant von: *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich. Theil LVIII.* Wien: Druck und Verlag der k. k. Hof- und Staatsdruckerei, 1889, s. 230–232; ILWOF, Franz: *Würth, Josef Edler von.* In: *Allgemeine Deutsche Biographie.* Band LV. Leipzig: Verlag von Duncker & Humblot, 1910, s. 131–135.

⁶¹ STORCH, František: *Řízení trestní rakouské.* Díl I. Praha: Tiskem a nákladem J. Otty, 1887, s. 95.

⁶² HODGSON, Jacqueline: *French Criminal Justice.* Portland: Hart Publishing, 2005, s. 27, 70–71, 117; DONOVAN, James M.: *Juries and the Transformation of Criminal Justice in France in the Nineteenth and Twentieth Centuries.* Chapel Hill: The University of North Carolina Press, 2010, s. 12, 41, 45, 56; ELLIOTT, Catherine: *French Criminal Law.* Abingdon: Routledge, 2011, s. 35, 47.

Trestní řád z roku 1850 v 24 hlavách a 514 paragrafech systematicky rozvedl některé instituty z let 1848–1849 a **podstatně změnil trestní řízení zavedením moderních trestněprávních zásad** v podstatě splňujících revoluční požadavky kladené na trestní řízení: **zásadu ústnosti a veřejnosti trestního řízení**, zásadu materiální pravdy, **zásadu volného hodnocení důkazů**, **porotní soudy** (§§ 21–22) a **státní zastupitelstvo** (§§ 51–60), zastupující obžalobu (obžalovací zásadu).

Jedna z nejpodstatnějších změn oproti trestnímu zákoníku z roku 1803 spočívala v zmíněném **odstranění inkvizičního trestního řízení**, v kterém soudce (soud) současně stíhal, hájil a pak i soudil obžalovaného. **Kumulace funkcí žalobce, obhájce i soudce u jediného subjektu, uplatňovaná v inkvizičním trestním řízení po staletí, zpochybňovala či přímo znemožňovala samotnou schopnost soudu nestranně a spravedlivě rozhodovat.** V trestním řádu z roku 1850 byly proto obžaloba a trestní stíhání (obžalovací zásada) od soudcovské působnosti odděleny a svěřené zvláštnímu, od soudu odlišnému, státnímu orgánu veřejné obžaloby – státnímu zastupitelstvu, jemuž byla iniciativa trestního stíhání trestných činů uložena za úřední povinnost (zásada oficiálnosti).⁶³

Vzhledem k tomu, že rakouský trestní řád z roku 1850 přikládal zvláštní význam objektivní povaze zločinu, negativní teorie důkazu, vyžadující od soudce objektivní stanovisko, se zaměřila na objektivní stránky zločinu a utvořila z nich zločin *in objecto*.⁶⁴

Dr. Josef Edler von Würth byl nejschopnější pracovník⁶⁵ ministra spravedlnosti dr. Antona von Schmerlinga (*23. VIII. 1805 – †23. V. 1893), v roce 1851 vydal k novému rakouskému trestnímu řádu⁶⁶ také rozsáhlý, téměř 800stránkový komentář,⁶⁷ a za své zásluhy pro rakouskou trestněprávní vědu, zejména trestního soudnictví, je považován za reformátora vězeňství v Rakousku.⁶⁸

⁶³ STORCH, Fr.: *Delikty návrhové a soukromožalobné v právu rakouském*. In: Právník, roč. XXXIV., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1895, s. 345.

⁶⁴ ZUCKER, Alois: *Některé úvahy o objektivní povaze zločinu podvodu*. In: Právník, roč. V., Praha, Nakladatel a vydavatel Dr. Ed. Grégr, 1866, s. 223–224.

⁶⁵ ILWOF, Franz: *Würth, Josef Edler von*. In: Allgemeine Deutsche Biographie. Band LV. Leipzig: Verlag von Duncker & Humblot, 1910, s. 132.

⁶⁶ WÜRTH, Joseph von: *Die neue österreichische Strafproceßordnung*. In: Der Gerichtssaal, Jahrgang II., Band 2, Erlangen, Verlag von Ferdinand Enke, Juli – December 1850, s. 209–241, 289–316.

⁶⁷ WÜRTH, Joseph von: *Die österreichische Strafproceßordnung vom 17. Jänner 1850, erläutert und in Vergleichung mit den Gesetzgebungen des Auslandes dargestellt*. Wien: Wilhelm Braumüller, 1851, 780 s.

⁶⁸ ILWOF, Franz: *Würth, Josef Edler von*. In: Allgemeine Deutsche Biographie. Band LV. Leipzig: Verlag von Duncker & Humblot, 1910, s. 134.

1.3. Alexander Bach a neoabsolutismus

Absolutismus,⁶⁹ jako forma vlády, ve které je veškerá státní (výkonná a zákonodárná) moc soustředěná u jedince (panovníka) nebo malé skupiny osob, a je vykonávaná neomezeně (nekontrolovaně)⁷⁰ pomocí rozsáhlého byrokratického a policejního aparátu, bývá, jako historiograficky problematický pojem (komplexní „smíšenina“),⁷¹ často definován pomocí různých dalších „-ismů“, jako například, že je pro něj charakteristický byrokratismus, centralismus či intervencionalismus zasahující do hospodářské i osobní sféry obyvatelstva (cenzura tisku, omezování občanských práv a svobod atd.). I z tohoto důvodu nejsou v právněhistorické literatuře pojem, vznik, vývoj, periodizace a povaha rakouského absolutismu druhé poloviny 19. století přesně vymezeny. Názorová shoda existuje v tom, že **obnovení absolutismu v Rakouském císařství byl následek nedosažení některých ideálů a porážky de facto kompromisní a nedokončené revoluce roku 1848**,⁷² avšak v otázce podstaty a příčin porevoluční krize přesnější názorová shoda neexistuje, a všechna právněhistorická pojmenování, jako například absolutismus navazující na metternichovský absolutismus, Bachův absolutismus (1849/1851–1859),⁷³ rakouský neoabsolutismus,⁷⁴ pozdní absolutismus či jeho poslední fáze (1851–1867), nejsou zcela přesná.

Období Bachova absolutismu v 50. letech 19. století je pojmenované podle rakouského politika dr. Alexandra Bacha (*4. I. 1813 – †12. XI. 1893),⁷⁵ který byl v letech 1848–1849 ministrem spravedlnosti a v letech 1849–1859 ministrem vnitra Rakouského císařství.

⁶⁹ LINHART, Jiří (Lin): *absolutismus*. In: MAŘÍKOVÁ, Hana – PETRUSEK, Miloslav – VODÁKOVÁ, Alena a kol.: Velký sociologický slovník. Svazek I. Praha: Univerzita Karlova – vydavatelství Karolinum, 1996, s. 38.

⁷⁰ *Absolutism*. In: BLACK, Henry Campbell: A Dictionary of Law. St. Paul: West Publishing, 1891, s. 11.

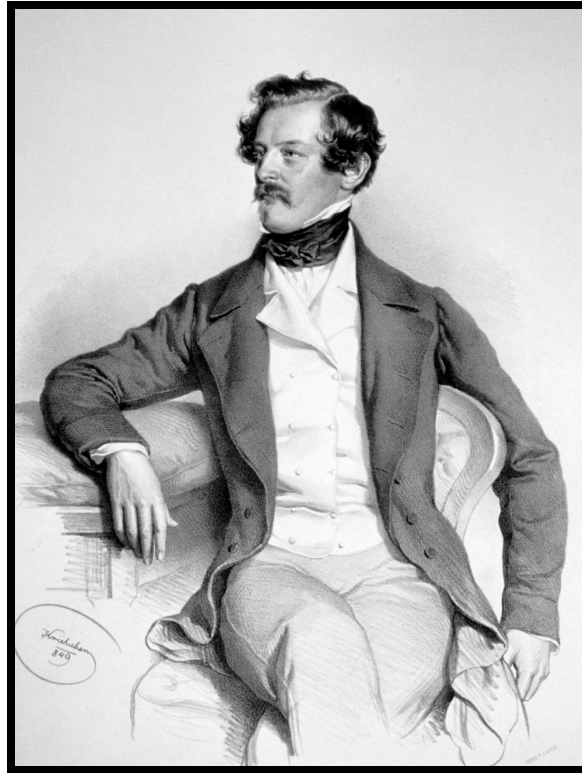
⁷¹ CUTTICA, Cesare – BURGESS, Glenn (eds.): *Monarchism and Absolutism in Early Modern Europe*. Abingdon: Routledge, 2016, s. 1.

⁷² EVANS, R. J. W.: *Austria, Hungary, and the Habsburgs. Essays on Central Europe, c. 1683–1867*. Oxford: Oxford University Press, 2006, s. 203.

⁷³ WILSON, Peter H.: *Absolutism in Central Europe*. London: Routledge, 2000, s. 12.

⁷⁴ BRANDT, Harm-Hinrich (Hrsg.): *Der österreichische Neoabsolutismus als Verfassungs- und Verwaltungsproblem*. Wien – Köln – Weimar: Böhlau Verlag, 2014, 515 s.

⁷⁵ ILWOF, Franz: *Bach, Alexander*. In: Allgemeine Deutsche Biographie. Band XLVI. Leipzig: Verlag von Duncker & Humblot, 1902, s. 158–172.

Dr. Alexander Bach (litografie, 1849)

Alexander Bach, nejprve éminence grise vývoje,⁷⁶ pak po obnovení (restauraci) a po formální stránce i legalizaci absolutismu tzv. Silvestrovskými patenty z 31. prosince 1851 jeden z hlavních představitelů neoabsolutistické formy vlády, sice jako ministr vnitra formálně nebyl v čele rakouské vlády, avšak fakticky od této mocenské pozice nebyl daleko, především po smrti ministerského předsedy Rakouského císařství Felixe Schwarzenberga (*2. X. 1800 – †5. IV. 1852).⁷⁷ Kromě Alexandera Bacha měl na formě rakouského neoabsolutismu nesporně velký podíl i pardubický rodák a rakouský generál Johann Franz Kempen von Fichtenstamm (*26. VI. 1793 – †29. XI. 1863), od 1. června 1852 až do roku 1859 šéf rakouské policie.

⁷⁶ EVANS, R. J. W.: *Austria, Hungary, and the Habsburgs. Essays on Central Europe, c. 1683–1867*. Oxford: Oxford University Press, 2006, s. 256.

⁷⁷ TAYLOR, A. J. P.: *The Habsburg Monarchy 1809–1918*. New Edition. London: Hamish Hamilton, 1948, s. 88.

Johann Franz Kempen von Fichtenstamm (1852)

Prof. Otto Urban (*9. XII. 1938 – †7. V. 1996) považoval pojem „Bachův absolutismus“, který se v historické literatuře vžil pro politický systém habsburské monarchie 50. let 19. století za „svým způsobem nelogický, neboť předpokládá v rozporu se skutečností dominantní postavení Bacha v celé soustavě politické moci. Bach však nebyl ani formálně, ani fakticky samovládcem. Byl pouze jedním z nejvýznamnějších spoluvůrců systému a jeho navenek nejpatrnějším a také nejzranitelnějším představitelem.“⁷⁸

Bachův absolutismus sice z části představoval návrat k předrevolučnímu metternichovskému policejnímu absolutismu,⁷⁹ rakouská policie po roce 1848 byla stejně tak antiliberální, jako byla za kancléře Klemense von Metternicha (*15. V. 1773 – †11. VI. 1859),⁸⁰ avšak některými metodami a hlavně politikou se už od klasického osvícenského absolutismu značně odlišoval. **Reálpolitika**,⁸¹ jejíž vznik byl neoddělitelně spojen s evropskými revolucemi roku 1848,⁸² představovala i v Rakouském císařství po

⁷⁸ URBAN, Otto: *Česká společnost 1848 – 1918*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1982, s. 105.

⁷⁹ EMERSON, Donald E.: *Metternich and the Political Police*. The Hague: Martinus Nijhoff, 1968, 197 s.; LIANG, Hsi-Huey: *The Rise of Modern Police and the European State System from Metternich to the Second World War*. Cambridge: Cambridge University Press, 2002, s. 18–34.

⁸⁰ ROBERTSON, Priscilla: *Revolutions of 1848: A Social History*. Princeton: Princeton University Press, 1952, s. 250.

⁸¹ Ibidem, s. 419.

⁸² BEW, John: *Realpolitik. A History*. New York: Oxford University Press, 2016, s. 18.

potlačení revoluce a obnovení absolutismu velmi pragmatickou a realistickou formou diplomacie a politiky: neměla za cíl být vědou o státnictví, netvářila se být něčím, čím ve skutečnosti nebyla, a ani neslibovala žádné naivně přijímaná politická hesla. Cílem rakouské neoabsolutistické reálpolitiky bylo – s ohledem na dané okolnosti, reálné možnosti a společensko-politické podmínky – převážně racionální realizování konkrétních zájmů v přítomnosti (např. bezohledná centralizační agenda, mocenskými strukturami likvidující českou a maďarskou státnost),⁸³ ne usilování o dosahování nějakých „pomyslných“ vyšších ideálů v mlhavé a vzdálené budoucnosti. Pro svou amorálnost a cynický pragmatismus⁸⁴ bývá taková reálpolitika někdy hanlivě, avšak ne zcela správně, spojována s machiavellismem.⁸⁵ Prof. Jürgen Osterhammel (*1. VI. 1952) považoval rakouský neoabsolutismus v letech 1852–1861 správněji za „v podstatě případ byrokratického reformního despotismu s liberalizační tendencí“.⁸⁶

Bachův absolutismus sice trval pouze 10 let (1849–1859), avšak jeho vliv na další společensko-politický vývoj byl apodiktický a bylo by nesprávné jej bagatelizovat.⁸⁷ Od roku 1852 vznikaly v rakouském trestním zákonodárství trestněprávní předpisy, prostřednictvím kterých obnovený absolutistický režim postihoval nejen skutečně kriminální případy, ale také cestou trestních represí perzekvoval nepohodlné politické odpůrce (demokraty, liberály) či představitele národních hnutí. **Neoabsolutistický režim zneužíval byrokratický a policejní aparát k eliminaci a likvidaci některých výtvarníků revoluce roku 1848, trestní pravomoc policejních a správních orgánů závažně zasahovala do některých občanských práv.**

1.4. Trestní zákon o zločinech, přečinech a přestupcích z roku 1852

Když se v roce 1850 jednalo o přípravě nového rakouského trestního zákona, ministr spravedlnosti dr. Anton von Schmerling vyjádřil nutnost vypracovat „docela nový zákon

⁸³ EVANS, R. J. W.: *Austria, Hungary, and the Habsburgs. Essays on Central Europe, c. 1683–1867*. Oxford: Oxford University Press, 2006, s. 204.

⁸⁴ ROBERTSON, Priscilla: *Revolutions of 1848: A Social History*. Princeton: Princeton University Press, 1952, s. 419.

⁸⁵ BEW, John: *Realpolitik. A History*. New York: Oxford University Press, 2016, s. 9.

⁸⁶ OSTERHAMMEL, Jürgen: *Die Verwandlung der Welt. Eine Geschichte des 19. Jahrhunderts*. V., durchgesehene Auflage. München: C. H. Beck, 2010, s. 835.

⁸⁷ TAYLOR, A. J. P.: *The Habsburg Monarchy 1809–1918*. New Edition. London: Hamish Hamilton, 1948, s. 86.

trestní, který vyhově požadavkům vědy i zadost by učinil jednak novému obratu politických poměrů, jednak nynější vzdělanosti a ušlechtilosti rozličných národův císařství“. ⁸⁸ Avšak po obnovení absolutistického režimu představoval základ porevoluční kodifikace rakouského trestního práva hmotného **Zákon trestní o zločinech, přečinech a přestupcích č. 117/1852 ř. z., daný dne 27. května 1852**, kterého předkladatel prof. Anton Hye von Glunek (*26. V. 1807 – †8. XII. 1894; [1871–1872 rektor Vídeňské university])⁸⁹ trestní právo hmotné nereformoval⁹⁰ a koncepčně nový trestní zákon nevytvořil, protože tento zákon originální kodifikací v pravém slova smyslu nebyl a z velké části **vznikl jenom novelizací, přepracováním, revizí či pouhým „novým vydáním“⁹¹ původních hmotněprávních ustanovení předchozího trestního zákoníku z roku 1803**,⁹² což výstižně zachycuje i samotný název „nového“ trestního zákona.⁹³ V roce 1852 prof. Hye k novému trestnímu zákonu napsal také rozsáhlý, téměř 800stránkový komentář,⁹⁴ následovaný v roce 1854 výkladem hlavních zásad nového trestního řádu.⁹⁵

⁸⁸ JIČINSKÝ, Karel: *O reformě trestního zákona*. In: Právník, roč. III., Praha, Nakladatel a vydavatel JUDr. Ant. Fink, 1864, s. 258.

⁸⁹ *Hye Ritter von Glunek, Anton*. In: WURZBACH, Constant von: *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich*. Theil IX. Wien: Aus der kaiserlich-königlichen Hof- und Staatsdruckerei, 1863, s. 458–461; *Dr. Anton Hye Freiherr v. Glunek*. In: *Juristische Blätter*, Jahrgang VI., Nr. 21, Wien, 27. Mai 1877, s. 274–275; *Úmrtí*. In: Právník, roč. XXXIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1894, s. 859; HUGELMANN: *Hye, Anton*. In: *Allgemeine Deutsche Biographie*. Band L. Leipzig: Verlag von Duncker & Humblot, 1905, s. 526–547; *Hye von Glunek Anton Josef Frh.* In: *Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950*. Band III. Graz – Köln: Verlag Hermann Böhlhaus Nachf., 1965, s. 22.

⁹⁰ STOOSS, C.: *Das österreichische Strafgesetzbuch. 1803 bis 1903*. In: *Deutsche Juristen-Zeitung*, Jahrgang VIII., No. 24, Berlin, Verlag von Otto Liebmann, 1903, s. 564.

⁹¹ LAMMASCH, Heinrich: *Grundriß des Strafrechts*. IV., berichtigte und ergänzte Auflage. Leipzig: Verlag von Duncker & Humblot, 1911, s. 6.

⁹² STOOSS, Carl: *Eine strafrechtliche Reform in Oesterreich*. In: *Deutsche Juristen-Zeitung*, Jahrgang VIII., No. 1, Berlin, Verlag von Otto Liebmann, 1903, s. 16.

⁹³ Patent císařský, jímžto se vyhláší, a počínajíc od 1. září 1852, ve skutek uvádí nové, pozdějšími zákony doplněné, více novými ustanoveními rozmnožené vydání zákoníka trestního o zločinech a těžkých policejních přestupcích od 3. září 1803, jakožto jediný zákon trestní o zločinech, přečinech a přestupcích pro celou říši, vyjímajíc Hranici vojenskou č. 117/1852 ř. z., daný dne 27. května 1852.

⁹⁴ HYE, Anton: *Das österreichische Strafgesetz über Verbrechen, Vergehen und Uebertretungen*. Wien: Verlag von Fr. Manz, 1852, 784 s.

⁹⁵ HYE-GLUNEK, Anton Ritter von: *Die leitenden Grundsätze der österreichischen Strafproceßordnung vom 29. Juli 1853*. Wien: Verlag von Friedrich Manz, 1854, 394 s.

Prof. Anton Hye von Glunek (litografie, 1848)

V změněných společensko-politických poměrech byla původní kodifikace trestního práva hmotného z roku 1803 ponechána jednak proto, že na svou dobu byla v mnoha ohledech velmi dobrá,⁹⁶ avšak hlavně pohnutá porevoluční doba, směřující k obnovení absolutismu, nebyla příznivá pro novou, rychlou a hlavně reformní kodifikaci trestního práva hmotného. **Trestní zákon o zločinech, přečinech a přestupcích z roku 1852**, na rozdíl od předchozího trestního zákoníku z roku 1803, upravujícího trestní právo hmotné i procesní, **upravoval pouze trestní právo hmotné, protože trestní právo procesní nově upravil už trestní řád z roku 1850**. Dosavadní rozdělení trestných činů podle závažnosti na **zločiny a těžké policejní přestupky** (dvě kategorie – bipartice) nahradil nový trestní zákon rozdělením trestných činů na **zločiny, přečiny a přestupky** (tři kategorie – tripartice). Tento „pokrok“ mezi trestním zákoníkem z roku 1803 a „novým“ trestním zákonem z roku 1852 kriticky, avšak výstižně, komentoval po 60. letech prof. Josef Prušák (*3. XII. 1873 – †22. II. 1921): „Jen název se změnil, z těžkých policejních přečinů staly se přečiny a přestupky, a vyloučeno trestní právo formální. Na

⁹⁶ Prof. Heinrich Lammasch: „Für seine Zeit war das St.G.B. von 1803 ein legislatives Meisterwerk, welches auch im Auslande hohe Anerkennung fand und einzelnen St.G.B. Deutschlands und der Schweiz zum Vorbilde diente.“ LAMMASCH, Heinrich: *Grundriß des Strafrechts*. IV., berichtigte und ergänzte Auflage. Leipzig: Verlag von Duncker & Humblot, 1911, s. 6.

podstatě zákona nezměněno však ničeho.“⁹⁷

Trestní zákon z roku 1852 se skládal ze dvou dílů: první díl pojednával „O zločinech“ a obsahoval 27 hlav (§§ 1–232), druhý díl pojednával „O přečinech a přestupcích“ a obsahoval 14 hlav (§§ 233–532). Každý díl trestního zákona obsahoval obecná ustanovení, jednotlivé skutkové podstaty trestných činů a tresty za jejich naplnění. Trestněprávní materie v zákoně nebyla členěna příliš logicky ani systematicky, např. první díl obsahoval 27 hlav různého obsahu a délky, přičemž 9. hlava obsahovala pětadvacet paragrafů a 25. hlava, obsahující pouze jeden trestný čin, paragrafy jenom dva.

Článek IV. Uvozovacího zákona zakotvil zásadu zákazu retroaktivity a zásadu zákonnosti **nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege** (samotný zákon obsahoval zásadu zákonnosti v §§ 32–33). V § 56 trestní zákon obsahoval dobovou definici zločinu (zločinců): „Zločinové sahají buď na společnou bezpečnost přímo ve svazku státním, ve veřejných opatřeních, nebo ve veřejné důvěře, anebo porušují bezpečnost lidí jednotlivých, co se týče osoby, jmění, svobody, nebo jiných práv.“

Za spáchané zločiny stanovil trestní zákon z roku 1852 dva hlavní druhy trestů (§ 12):

- a) **Trest smrti** (§ 13), který se vykonával oběšením (provazem), příp. v době stanného práva zastřelením.
- b) **Trest žaláře** (§ 14), který se dělil podle rozdílné tuhosti (podmínek výkonu) na dva stupně:
 - 1) První stupeň: **žalář** (§ 15). Trestanec se choval bez želez, a však úzce, a stravoval se tak, jak to připouštělo zřízení trestnic ustanovených pro takové trestance.
 - 2) Druhý stupeň: **těžký žalář** (§ 16). Odsouzený se přidržoval se železy na nohou a rozmlouvat s lidmi, jež neměli přímo s jeho žalařováním co činit, dovolilo se mu jen v obzvláštních a důležitých případech.

Trest žaláře (§ 17) se dále dělil podle trvání na dva stupně:

- 1) **Doživotní žalář**: zločinec se odsuzoval k trestu žaláře na celý život.
- 2) **Dočasný žalář**: zločinec se odsuzoval k trestu žaláře na jistý čas. Nejkratší trvání dočasného žaláře bylo šest měsíců, nejdelší dvacet let.

⁹⁷ PRUŠÁK, Josef: *Rakouské právo trestní*. Díl všeobecný. Praha: Všeherd, 1912, s. 13.

Trestní zákon z roku 1852 představoval oproti trestnímu zákoníku z roku 1803 v některých ohledech jisté uvolnění⁹⁸ a mezi jeho nesporné přednosti patřily především „přesné a stručné formulace odstupňování deliktů podle společenské nebezpečnosti a přesné vymezení trestu“.⁹⁹ Byl ovšem skutečně pokrokem jenom relativním a v mnoha jiných ohledech znamenal pro trestněprávní praxi setrvání starých předbřeznových poměrů – stále v něm strašilo „staré haraburdí“ tehdy už zastaralých trestněprávních pohledů.

Trestní zákon z roku 1852 sice zlikvidoval některé **přežitky feudálního absolutismu**, avšak i nadále obsahoval formulace některých skutkových podstat v té době už přežitých institutů. Výrazný přežitek feudálního trestního práva představovala například 7. hlava „O zločinech velezrády, uražení Veličenstva a úduv domu císařského, a rušení veřejného pokoje“ (§§ 57–67), která chránila osobu císaře i členů císařské rodiny. Útok na osobu (tělo, zdraví, svobodu nebo vykonávání vladařských práv) císaře byl trestán, i kdyby zločin zůstal bezvýsledným, jako **zločin velezrády** (§§ 58–59) trestem smrti. **Zločin uražení Veličenstva** (§ 63) představoval porušení úcty k císaři (urážkou, haněním, rouháním nebo posmíváním atd.) a byl trestán těžkým žalářem od jednoho do pěti let. Stejně byl trestán **zločin uražení úduv domu císařského** (§ 64), představující uražení členů císařské rodiny, a to bez ohledu na to, zda se jednalo o osoby živé či již dávno mrtvé.

V **zločinu rušení náboženství** (§§ 122–124) přežil feudální delikt rouhání, za který bylo možné, v případě velké zlomyslnosti nebo nebezpečnosti, vyměřit trestní sazbu až do deseti let těžkého žaláře (§ 123). Za typický feudální přežitek je možné považovat i **trest bití** (§ 24), a to v počtu nanejvýš třicet ran buď holí pro muže, či metlou pro mladíky do 18 let a ženy.

Na novou společensko-politickou atmosféru Bachova absolutismu reagoval trestní zákon z roku 1852 zpřísněním některých trestů a do trestního práva zakotvil „zejména na prastarých základech římského deliktu *vis publica*“¹⁰⁰ široký rámec deliktu veřejného násilí, který se stal absolutistickým nástrojem kriminalizace a do něhož se vměšťovalo stále víc různorodých skutkových podstat trestných činů (od roku 1852 to bylo 13

⁹⁸ LHOTA, Jan Nep.: *O kvalifikaci trestných činů dle sumy peněžité*. In: Právník, roč. I., č. 2, Praha, Tiskem a nákladem Antonína Rennna, 1861, s. 68.

⁹⁹ MALÝ, Karel: *České právo v minulosti*. Praha: Orac, 1995, s. 202.

¹⁰⁰ VANĚČEK, V.: *Dějiny státu a práva v Československu do roku 1945*. Třetí, doplněné a přepracované vydání. Praha: Orbis, 1976, s. 384.

případů „veřejného násilí“).¹⁰¹

Zločin veřejného násilí (§ 87) se v rakouském právu objevil poprvé v trestním zákoně z roku 1852 a snad za žádný jiný trestný čin nebylo v tak krátké době a následkem nesprávného výkladu zákona odsouzeno tolik lidí jako za tento.¹⁰²

Trestní zákon z roku 1852 poskytoval státu, státním orgánům a některým veřejným osobám zvýšenou (privilegovanou) trestněprávní ochranu, např. při zločinech: **pozdvížení** (§§ 68–70), **zbouření** (§§ 73–75, zde během stanného práva hrozil trest smrti), veřejného násilí – **násilným vztažením ruky na vrchnostenské osoby nebo nebezpečným jim hrozením ve věcech úředních** (§§ 81–82), veřejného násilí – **nebezpečným hrozením** (§§ 99–100) nebo při přestupku: uražení veřejných úředníků, služebníků, strážů, zřízenců železničných atd. (§§ 312–313).

Trestní zákon z roku 1852 rozlišoval zločin vraždy (§ 134) od zločinu zabití (§ 140) na základě úmyslu tak, že usmrcení jiného člověka v přímém úmyslu byla vražda (úkladná, loupežná, zjednaná, prostá), v nepřímém (avšak nepřátelském) úmyslu bylo zabití.¹⁰³

Podle dr. Karla Jičínského (*17. V. 1831 – †12. VI. 1910)¹⁰⁴ mezi nejpatrnější vady rakouského trestního zákona z roku 1852 patřilo například uvedené rozdělení trestných činů na zločiny, přečiny a přestupky, které mělo být příčinou mnoha nesvárů.¹⁰⁵ V druhém dílu trestního zákona byly podle něj zločiny a policejní přestupky promíchány „v strašném zmatku“.¹⁰⁶

Další neodstraněnou vadou trestního zákona byla veřejnost poprav.¹⁰⁷ Trest smrti se v Rakouském císařství vykonával oběšením (provazem) (§ 13), v době stanného

¹⁰¹ Ibidem, s. 384.

¹⁰² BOUČEK, V.: *Pokus o výklad na §. 87. trest. zák.* In: Právník, roč. XXXVII., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1898, s. 717.

¹⁰³ ŠVÁBENSKÝ, Ondřej: *O vraždě a zabití v trestním právu platném na území R.Č.S. a v osnově čs. tr. zák. s hlediska kriminálně-politického.* In: Všehrd, roč. XIII., č. 8, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě, květen 1932, s. 266.

¹⁰⁴ *Jičínský Karel.* In: Ottův slovník naučný. Díl XIII. Praha: J. Otto, 1898, s. 351; Rd.: *Dr. Karel Jičínský.* In: Národní album. Praha: Jos. R. Vilímek v Praze, 1899, s. 267, 334; *Jičínský Karel.* In: NAVRÁTIL, Michal: Almanach českých právníků. Praha: Nákladem vlastním, 1904, s. 53; *Jičínský, Karl.* In: Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder. Band II. I–Ka. München – Wien: Oldenbourg, 1979, s. 48; *Karel Jičínský.* In: NOVÝ, Luboš (ed.): *Práce z dějin Československé akademie věd. Svazek 3. Seria B Editiones. Členové České akademie věd a umění 1890–1952.* Praha: Ústřední archiv ČSAV, 1989, s. 177–178.

¹⁰⁵ JIČINSKÝ, Karel: *O reformě trestního zákona.* In: Právník, roč. III., Praha, Nakladatel a vydavatel JUDr. Ant. Fink, 1864, s. 184.

¹⁰⁶ Ibidem, s. 186.

¹⁰⁷ Ibidem, s. 289.

práva zastřelením.

Otázka trestu smrti, jeho opodstatněnosti, prospěšnosti a účelnosti, zachování či odstranění z řádného trestního řízení, patřila – zásluhou především prof. Sonnenfelse¹⁰⁸ – od druhé poloviny 18. století v rakouském trestním právu mezi vážně vědecky řešené.¹⁰⁹

Prof. Josef von Sonnenfels

U trestních zákonů, které následovaly po hrdelním řádu Marie Terezie (*13. V. 1717 – †29. XI. 1780) **Constitutio Criminalis Theresiana** z roku 1768,¹¹⁰ nastává uplatňování zásady nezpřísnování trestu smrti: trestní zákonodárce připouštěl trest smrti u stále menšího počtu trestných činů a omezoval ho i kvalitativně. Podle trestní statistiky se rozsudků trestu smrti vykonávalo stále méně.¹¹¹ Od 1. ledna 1804 do konce roku 1852, tedy za 49 let, bylo v Rakouském císařství rozsudků trestu smrti celkem: 1462 vyneseno, 457 vykonáno (tj. méně než třetina) a v 1005 případech byla udělena milost.¹¹²

¹⁰⁸ HAMMEL, Andrew: *Ending the Death Penalty*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2010, s. 7, 25–26, 53, 58–59, 150, 152, 186; HAMMEL, Andrew: *Civilized Rebels: Death-Penalty Abolition in Europe as Cause, Mark of Distinction, and Political Strategy*. In: SARAT, Austin – MARTSCHUKAT, Jürgen (eds.): *Is the Death Penalty Dying?* New York: Cambridge University Press, 2011, s. 173, 178, 199.

¹⁰⁹ *Trest smrti*. In: VESELÝ, František Xaver (ed.): *Všeobecný slovník právní*. Díl V. Praha: Nákladem vlastním, 1899, s. 99–102.

¹¹⁰ *Constitutio Criminalis Theresiana*. Wien: Johann Thomas Edlen von Trattnern, 1769, 282 + LVI. s.

¹¹¹ PŠENIČKA, B.: *Trest smrti v Rakousku*. In: *Právník*, roč. XXXIX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1900, s. 530.

¹¹² *Ibidem*, s. 543.

Trestní zákoník z roku 1803 byl založen na relativní trestní teorii odstrašování, kterou rozpracoval reformátor¹¹³ a „otec“¹¹⁴ moderního německého trestního práva prof. Paul Johann Anselm von Feuerbach (*14. XI. 1775 – †29. V. 1833),¹¹⁵ jehož učení mělo i na rakouské trestní zákonodárství velký vliv. Podle Feuerbachovy **trestní teorie generální prevence** bylo účelem krutých veřejných trestů (trestního zákona, trestního práva) potenciální pachatele náchylné k páchaní trestných činů psychologicky donucovat (Zwang), hrozbou trestem odstrašovat.¹¹⁶

Prof. Paul Johann Anselm von Feuerbach

¹¹³ WETZELL, Richard F.: *Inventing the Criminal. A History of German Criminology, 1880–1945*. Chapel Hill – London: The University of North Carolina Press, 2000, s. 74.

¹¹⁴ HELLER, Kevin Jon – DUBBER, Markus D. (eds.): *The Handbook of Comparative Criminal Law*. Stanford: Stanford University Press, 2011, s. 2; DUBBER, Markus D. – HÖRNLE, Tatjana: *Criminal Law. A Comparative Approach*. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 18.

¹¹⁵ FEUERBACH, Ludwig: *Anselm Ritter von Feuerbach's ... Leben und Wirken aus seinen ungedruckten Briefen und Tagebüchern, Vorträgen und Denkschriften*. Band I. + II. Leipzig: Verlag von Otto Wigand, 1852, 327 + 378 s.; MARQUARDSEN: *Feuerbach: Paul Johann Anselm v. F.* In: *Allgemeine Deutsche Biographie*. Band VI. Leipzig: Verlag von Duncker & Humblot, 1877, s. 731–745; *Feuerbach, Paul Johann Anselm*. In: *Meyers Großes Konversations-Lexikon*. Band VI. VI., gänzlich neubearbeitete und vermehrte Auflage. Leipzig – Wien: Bibliographisches Institut, 1904, s. 496; GRÜNHUT, Max: *Anselm v. Feuerbach und das Problem der strafrechtlichen Zurechnung*. Hamburg: W. Gente, 1922, 283 s.; FOLTIN, Edgar M.: *Feuerbach zum Gedenken*. In: *Prager Juristische Zeitschrift*, Jahrgang XIII., Nummer 18, Reichenberg, Verlag von Gebrüder Stiepel Gesellschaft, 2. Oktoberheft 1933, s. 613–620; RADBRUCH, Gustav: *Paul Johann Anselm Feuerbach*. Wien: Verlag von Julius Springer, 1934, 221 s.; MERZBACHER, Friedrich: *Feuerbach, Paul Johann Anselm Ritter v.* In: *Neue Deutsche Biographie*. Band V. Berlin: Duncker & Humblot, 1961, s. 110–111; NAUCKE, Wolfgang: *Paul Johann Anselm von Feuerbach. Zur 200. Wiederkehr seines Geburtstags am 14. November 1975*. In: *Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft*, Band LXXXVII., Berlin, Walter de Gruyter & Co., 1975, s. 861–887; *Paul Johann Anselm Feuerbach*. In: VORMBAUM, Thomas (Hrsg.): *Moderne deutsche Strafrechtsdenker*. Berlin – Heidelberg: Springer-Verlag, 2011, s. 361–363. *Filosof a antropolog Ludwig Andreas Feuerbach* (*28. VII. 1804 – †13. IX. 1872) je jeho syn.

¹¹⁶ FUCHS, Helmut: *Österreichisches Strafrecht*. Allgemeiner Teil I. VII., überarbeitete Auflage. Wien – New York: Springer, 2008, s. 10; GROPP, Walter: *Strafrecht Allgemeiner Teil*. IV., ergänzte und terminologisch überarbeitete Auflage. Berlin – Heidelberg: Springer-Verlag, 2015, s. 45–46; MEIER, Bernd-Dieter: *Strafrechtliche Sanktionen*. IV. Auflage. Berlin – Heidelberg: Springer-Verlag, 2015, s. 22–24.

Trestněprávní zásady **nullum crimen sine lege** a **nulla poena sine lege**¹¹⁷ byly nejprve stanoveny v rakouském **Všeobecném zákoníku o zločinech a trestech za ně z roku 1787** (§ 1),¹¹⁸ pak v německých zemích jako „nejvyšší zásady trestního práva“ ve Feuerbachově učebnici z roku 1801¹¹⁹ a v trestním zákoníku Bavorského království z roku 1813.¹²⁰ Rakouský trestní zákon z roku 1852 byl pouhou revizí, proto nepředstavoval smělejší přechod od Feuerbachovy relativní trestní teorie odstrašování¹²¹ k absolutní trestní teorii spravedlnosti básníka (Dichterjurist) a od roku 1851 řádného profesora trestního práva na Universitě Tübingen dr. Christiana Reinholda Köstlina (*29. I. 1813 – †14. IX. 1856),¹²² podle které je účelem trestání především spravedlnost.¹²³

1.5. Zakladatel české penologie František Josef Řezáč

„Za pravdu, právo a svobodu.“
(František Josef Řezáč)¹²⁴

Revoluce roku 1848 měla přinést i položení základů české trestněprávní vědy, avšak i nástupem Bachova absolutismu¹²⁵ došlo k jejímu vzniku až později.

¹¹⁷ Viz SOLNAŘ, Vladimír: *Zákon, trestný čin a trest*. In: *Věda a život*, roč. VII., č. 9, Praha, Fr. Borový, 23. dubna 1941, s. 356–360.

¹¹⁸ *Allgemeines Gesetz über Verbrechen, und derselben Bestrafung*. Wien: Johann Thomas Edlen von Trattner, 1787, 116 s.

¹¹⁹ *Höchste Principien des peinlichen Rechts: I. Nulla poena sine lege, II. Nulla poena sine crimine, III. Nullum crimen sine poena legali.* – FEUERBACH: *Lehrbuch des gemeinen in Deutschland geltenden Peinlichen Rechts*. Giessen: Georg Friedrich Heyer, 1801, s. 20.

¹²⁰ *Strafgesetzbuch für das Königreich Baiern. Patent über die Verkündung des allgemeinen Strafgesetzbuches für das Königreich Baiern*. München, 1813, 388 + 94 s.

¹²¹ K dobové interpretaci tzv. „staré teorie odstrašení“ viz SLAVÍČEK, Josef: *Úvod ve studium trestního hmotného práva vůbec a ve studium rakouského obecného zákonníka trestního ze dne 27. května 1852 zvláště, čili soubor vědomostí, kterýchž každé studium pozitivního práva trestního vůbec a nadzmiňného zákonníka rakouského zvláště pro jich potřebu aneb užitečnost vyhledává. Oddělení první: Část dogmatická*. Praha: V komisi u Františka Řivnáče, 1866, s. 41.

¹²² KLÜPFEL: *Köstlin: Christian Reinhold K.* In: *Allgemeine Deutsche Biographie*. Band XVI. Leipzig: Verlag von Duncker & Humblot, 1882, s. 759–761; *Köstlin, Christian Reinhold*. In: *Meyers Großes Konversations-Lexikon*. Band XI. VI., gänzlich neubearbeitete und vermehrte Auflage. Leipzig – Wien: Bibliographisches Institut, 1905, s. 535; NAUCKE, Wolfgang: *Köstlin, Reinhold*. In: *Neue Deutsche Biographie*. Band XII. Berlin: Duncker & Humblot, 1980, s. 408–409; *Christian Reinhold Köstlin*. In: *VORMBAUM, Thomas (Hrsg.): Moderne deutsche Strafrechtsdenker*. Berlin – Heidelberg: Springer-Verlag, 2011, s. 368.

¹²³ Viz KÖSTLIN, C. R.: *Neue Revision der Grundbegriffe des Criminalrechts*. Tübingen: Verlag der H. Laupp'schen Buchhandlung, 1845, 935 s.

¹²⁴ Životní heslo Františka Josefa Řezáče, které je vytesané i na jeho náhrobku. Olšanské hřbitovy v Praze, hřbitov III., oddělení 2, hrob č. 131.

¹²⁵ STÖLZL, Christoph: *Die Ära Bach in Böhmen. Sozialgeschichtliche Studien zum Neoabsolutismus 1849–1859*. München – Wien: R. Oldenbourg, 1971, 360 s.

Najít v 50. letech 19. století originální či významnější česká trestněprávní díla proto není možné, avšak zajímavou výjimku představuje neprávnik, český katolický kněz, spisovatel, pedagog, reformátor českého školství, národní buditel, politik a penolog **František Josef Řezáč** (*6. I. 1819 – †25. XII. 1879),¹²⁶ který byl pro své reformní názory v oblasti školství a vězeňství v podstatě po celý svůj život v konfliktu s tehdejšími představiteli duchovní a světské moci, kteří mu, tak jak to v takových případech bývá běžné, házeli klacky pod nohy.

František Josef Řezáč byl 30. července 1843 vysvěcen na kněze a stal se kaplanem nejprve na faře v Peruci, od prosince 1843 v Hostouni, kde působil až do roku 1847, kdy odešel do Saska, a krátce působil v Drážďanech. V roce 1847 na vyzvání svého přítele

¹²⁶ Památník národního písemnictví, fond: Řezáč František Josef, inv. č. 1–34.; *František Jos. Řezáč*. In: Národní listy, roč. I., č. 8 a 9, Praha, Julius Gréger, 8. a 9. ledna 1861, s. 1 a 1–2; *Řezáč František Jos.* In: RIEGER, Frant. Lad. (ed.): Slovník naučný. Díl VII. Praha: I. L. Kober, 1868, s. 369–370; *Řezáč Frant. Josef*. In: ŠEMBERA, Alois Vojtěch: Dějiny řeči a literatury československé. Věk novější. Vídeň: Nákladem spisovatelovým, 1868, s. 282–283; *Řezáč, Franz Joseph*. In: WURZBACH, Constant von: Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich. Theil XXV. Wien: Druck und Verlag der k. k. Hof- und Staatsdruckerei, 1873, s. 405–407; *P. Frant. Jos. Řezáč, český spisovatel*. In: Národní listy, roč. XIX., č. 308, Praha, Julius Gréger, 27. prosince 1879, s. 2; *Fr. Řezáč*. In: Beseda Učitelská, roč. XII., č. 1, Praha, 1. ledna 1880, s. 1–2; † *P. Fr. J. Řezáč*. In: Škola a život, roč. XXVI., sešit I., Praha, Tiskem a nákladem Rohlíčka a Sieverse v Praze, 1880, s. 1–2; *P. Fr. J. Řezáč*. In: Světozor, roč. XIV., č. 8, Praha, Světozor, 20. února 1880, s. 94; MOKRÝ, Otakar: *Nad novými hroby*. In: Osvěta, roč. X., č. 2, Praha, 1880, s. 182–184; JEŽEK, J.: *Fr. Jos. Řezáč*. In: Škola a život, roč. XXVI., sešit V. a VI. a VII. a VIII., Praha, Tiskem a nákladem Rohlíčka a Sieverse v Praze, 1880, s. 129–131, 168–169, 208–211, 229–233; HLINKA, Vojtěch: *Vzpomínka na Františka Řezáče*. In: Světozor, roč. XX., sešit 21. a), Praha, M. A. Šimáček, 24. září 1886, s. 653–654; *P. František Jos. Řezáč*. In: Humoristické listy, roč. XXX., č. 31, Praha, Jos. R. Vilímek, 3. srpna 1888, s. 302; *Řezáč František*. In: Ottův slovník naučný. Díl XXI. Praha: J. Otto, 1904, s. 632–633; *Řezáč, František*. In: Masarykův slovník naučný. Díl VI. Praha: Československý Kompas, 1932, s. 383; ČERNÝ, František: *František Josef Řezáč, český spisovatel a politik*. In: Časopis Rodopisné společnosti československé v Praze, roč. XVII.–XVIII., č. 1–4, 1945–1946, Praha, Nákladem Rodopisné společnosti československé, 1947, s. 35–41; SPĚVÁČEK, Václav: *Jubilea Františka Řezáče – Polehradského*. In: Český jazyk a literatura, roč. XX., č. 9, Praha, Státní pedagogické nakladatelství v Praze, 1969–1970, s. 425–426; KŘIVSKÝ, Pavel: *František Josef Řezáč (1819–1879). Literární pozůstalost*. Praha: Literární archiv Památníku národního písemnictví v Praze, 1971, 10 s.; OPELÍK, J.: *Řezáč František Josef*. In: Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950. Band IX. Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1988, s. 107–108; *Řezáč (Ps. Polehradský), František*. In: Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder. Band III. Re–Ri. München: Oldenbourg, 1991, s. 433; UHLÍK, Jan: *O Františku Josefu Řezáčovi a o tradicích našeho vězeňství. Doslov k obnovenému vydání knihy po 143 letech*. In: Příloha časopisu České vězeňství číslo 4 a 5/1995. Praha: Vězeňská služba České republiky, 1995, s. 1–11; UHLÍK, Jan: *F. J. Řezáč – reformátor vězeňství a školství 19. století*. Příloha časopisu České vězeňství, č. 2/1997, Praha, 1997, 145 s.; UHLÍK, Jan: *P. František Josef Řezáč: Vězeňství v posavadních způsobech svých s návrhem o zdárnější trestání a polepšování zločinců*. In: Sociologický časopis, roč. XXXIV., č. 1, Praha, Sociologický ústav AV ČR, 1998, s. 113–114; HAVLÍČKOVÁ, Miloslava: *F. J. Řezáč – reformátor vězeňství a školství 19. století z pohledu grafologa*. In: České vězeňství, roč. VI., č. 2/1998, Praha, Vězeňská služba České republiky, 1998, s. 54; HUTAROVÁ, Marcela: *Pamětní deska páteru Františku Řezáčovi, významnému reformátorovi vězeňství*. In: Res Musei Pragensis, roč. XI., č. 7–8, Praha, Muzeum hlavního města Prahy, 2001, s. 23–25; KÝR, Aleš: *Odkaz Františka Josefa Řezáče nejen českému vězeňství*. In: Historická penologie, č. 2/2003, Praha, Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2003, s. 5–6; JÚZL, Miloslav: *Připomenutí jubilea tvůrce vědy žalární Františka Josefa Řezáče*. In: České vězeňství, č. 3/2009, Praha, Vězeňská služba České republiky, 2009, s. 39.

Vojtěcha Hlinky po něm převzal místo duchovního administrátora „Ústavu pro zaopatřování a zaměstnání dospělých slepců v Čechách“ v Praze na Klárově. Dne 3. prosince 1847 nastoupil na místo zatímního kooperátora na faře sv. Václava při zemské trestnici v Praze, kde od 21. října 1853 působil jako duchovní administrátor. V bouřlivém roce 1848 byl z politických důvodů zatčen a pro podezření z revolučních aktivit ve dnech 18.–23. června 1848 vězněn na Pražském hradě. V roce 1851 ministerstvem vnitra zřízená komise pro reorganizaci Svatováclavské zemské trestnice pověřila duchovního administrátora této trestnice vypracováním výukového plánu, který měl docílit mravního polepšení a účelnějšího využití pracovní síly trestanců této trestnice. Výukový plán, k jehož vypracování významně přispěl kooperátor František Josef Řezáč, byl přijat a doporučen, avšak k jeho uskutečnění nedošlo. V roce 1852 František Josef Řezáč následně vydal vlastním nákladem (nenašel vydavatele!) svůj – na svou dobu originální a reformní – spis *Vězenství v posavadních spůsobech svých. S návrhem o zdárnějším trestání a polepšování zločinců*,¹²⁷ kterým de facto založil českou penologii.¹²⁸ Řezáč v tomto spise navrhoval po mnoha stránkách vhodnější uspořádání trestnic a v poslední větě spisu doporučuje zavést **pensylvánský vězeňský systém**: „Počet vězňů by se velmi ztenčil, a tudíž i snadnější polepšování jich; přísný pensylvánský systém by tvrdošíjnost jejich oblomil.“¹²⁹

¹²⁷ ŘEZÁČ, František Josef: *Vězenství v posavadních spůsobech svých. S návrhem o zdárnějším trestání a polepšování zločinců*. Praha: Nákladem spisovatelovým – Tisk Bedřicha Rohlíčka, 1852, 54 s.

¹²⁸ Jméno a portrét Františka Josefa Řezáce s nápísem „Pravda vysvobodí vás“ nese Plaketa Vězeňské služby České republiky (I. a II. stupně).

¹²⁹ ŘEZÁČ, František Josef: *Vězenství v posavadních spůsobech svých. S návrhem o zdárnějším trestání a polepšování zločinců*. Praha: Nákladem spisovatelovým – Tisk Bedřicha Rohlíčka, 1852, s. 54.

František Josef Řezáč

V roce 1853 absolvoval František Josef Řezáč rozsáhlou studijní cestu po hlavních rakouských věznicích, na které studoval životní podmínky vězňů, a o rok později vydal svůj druhý penologický spis, pojednávající o pastorační péči v rakouských věznicích, ***Über die Seelsorgerliche Wirksamkeit in den österreichischen Detentions- und Strafanstalten***.¹³⁰ U Svatováclavské zemské trestnice působil až do 19. února 1856, kdy došlo ke zrušení fary sv. Václava.

František Josef Řezáč viděl klíč k prevenci před kriminalitou ve vzdělávání.¹³¹

* * *

O krutosti rakouského vězeňského systému a výkonu trestu žaláře platilo ještě i na počátku druhé poloviny 19. století staré vězeňské pravidlo, že „ten, kdo je odsouzen na kratší dobu, odejde na svobodu (někteří ovšem nenapravitelně tělesně postiženi),

¹³⁰ ŘEZÁČ, F. J.: *Über die Seelsorgerliche Wirksamkeit in den österreichischen Detentions- und Strafanstalten*. Prag: Friedrich Rohliček, 1854, 33 s.

¹³¹ František Josef Řezáč v roce 1855 založil a od té doby redigoval pedagogický časopis *Škola a život*, do kterého i sám přispíval. Je autorem a spoluautorem učebnic, redigoval a vydával různé pedagogické časopisy (*Národní škola*, *Obecné listy naučné k rozmnožení prospěšných vědomostí a zkušeností*, *Škola a život*). Přispěl do Riegrova Slovníku naučného (1860). Má velké zásluhy o zvelebení českého obecného školství a národní osvětu. Podílel se na zřízení Vyšší dívčí školy v Praze (1863) a nového reálného gymnázia na Malé Straně v Praze (1865). S velkým úsilím a obětavostí se účastnil založení či doplnění více než 300 školních a obecních knihoven.

ostatní umírají. Zdravotní poměry byly zcela neudržitelné, lékařská péče nedostatečná. V dlouhodobých statistikách nalézáme mezi chorobami běžně tyfus, neštovice, cholera a jiné.“¹³²

1.6. Trestní řád z roku 1853

Liberální, moderní a pokrokové zásady porevolučního prozatímního trestního řádu z roku 1850 už dále nebyly slučitelné s realitou upevňujícího se Bachova absolutismu. Pokrokový a reformní trestní řád z roku 1850 se neoabsolutistickému režimu nehodil, neplatil proto dlouho a už po třech letech své existence byl poměrně rychle nahrazen novým **Řádem trestním č. 151/1853 ř. z., ze dne 29. července 1853**,¹³³ který se téměř úplně vrátil k zásadám trestního řízení podle trestního zákoníku z roku 1803, tedy k situaci před revolucí roku 1848.¹³⁴ Rehabilitoval staré inkviziční trestní řízení s písemným a tajným vyšetřovacím řízením, ústní a veřejné řízení ponechal pouze při závěrečném přelíčení. Trestní řád z roku 1853 sice trestní řízení upravil podstatně odlišně, avšak z reformního trestního řádu z roku 1850 nevyhladil všechno, některé pokrokové zásady trestního řízení a moderní procesní instituty ponechal zachovány, například obžalovací zásadu a státní zastupitelstvo.¹³⁵

1.7. Výpraskový patent z roku 1854

Císařské nařízení č. 96/1854 ř. z., dané dne 20. dubna 1854,¹³⁶ tzv. **výpraskový patent** (Prügelpatent), představoval **základní právní předpis trestního práva správního** a byl pro období Bachova absolutismu velmi symptomatický. Tento patent byl základem rakouského policejního práva a jeho hlavním předmětem byla úprava

¹³² MALÝ, Karel: *České právo v minulosti*. Praha: Orac, 1995, s. 200.

¹³³ (W.): *Die neue Strafproceßordnung vom 29. Juli 1853*. I.+II.+III.+IV.+V.+VI.+VII.+VIII.+IX.+X.+XI.+XII.+XIII. In: *Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung*, Jahrgang IV., Nr. 97+98+100+101+103+104+106+107+109+110+112+113+115, Wien, 13.+16.+20.+23.+27.+30. August 1853, 3.+6.+10.+13.+17.+20.+24. September 1853, s. 405–406, 409–411, 417–419, 421–423, 429–431, 433–435, 441–442, 445–447, 453–455, 457–459, 465–467, 469–471, 477–480.

¹³⁴ HYE-GLUNEK, Anton Ritter von: *Die leitenden Grundsätze der österreichischen Strafproceßordnung vom 29. Juli 1853*. Wien: Verlag von Friedrich Manz, 1854, 394 s.

¹³⁵ STORCH, František: *Řízení trestní rakouské*. Díl I. Praha: Tiskem a nákladem J. Otty, 1887, s. 96.

¹³⁶ **Nařízení císařské, jímžto se vydává předpis, jak mají zeměknížecí úřadové političtí a policejní vykonávati nařízení a nálezy od nich vydané č. 96/1854 ř. z., dané dne 20. dubna 1854.**

politické exekuce.¹³⁷ Výpraskový patent zesílil policejní dozor absolutistického režimu nad občany a dával jeho byrokratickému a policejnímu aparátu širokou možnost stíhat každé demonstrativní jednání, které vyjadřovalo odpor proti vládě nebo znevažovalo vládní nařízení.

Výpraskový patent upravoval **trestní řízení o přestupcích před správními (politickými) a policejními orgány**, kterým vymezil rozsáhlou trestněprávní pravomoc, umožňující administrativní cestou trestat porušení (nerespektování) úředních nařízení – konání proti jejich příkazu. Tento „nešťastný patent“¹³⁸ se nazýval „výpraskovým patentem“ proto, že v § 11 obsahoval formulace na ochranu veřejného pořádku na veřejných místech a až do roku 1867 umožňoval – v případech, kdy někdo jednal „protipolicejně“, s odkazem na § 248 trestního zákona – používání tělesných trestů (bití holí nebo metlou).

Na základě trestního zákona z roku 1852 vznikl **vojenský trestní zákoník o zločinech a přečinech č. 19/1855 ř. z., daný dne 15. ledna 1855**,¹³⁹ který platil pro osoby podléhající vojenským soudům. Tento vojenský trestní zákoník se skládal z pěti dílů, obsahoval 799 paragrafů a vedle vojenských trestných činů obsahoval i skutkové podstaty deliktů nevojenských (mírových).¹⁴⁰

* * *

Na Vídeňské universitě pedagogicky působil do roku 1854 prof. Anton Hye von Glunek, pod kterým vyrůstali dva významní rodáci českých zemí.

Pražský rodák doc. Wilhelm Emil Wahlberg (*4. VII. 1824 – †31. I. 1901; [1874–1875 rektor Vídeňské university])¹⁴¹ byl 1. října 1854 jmenován mimořádným a 29. září

¹³⁷ NOVÁK, Karel: *Policejní právo trestní*. In: Všehrd, roč. VIII., č. 7, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. P. P. „Právník“ v Bratislave, duben 1927, s. 190.

¹³⁸ –n–: *Ještě jubileum Prügelpatentu*. In: Všehrd, roč. VI., č. 2, Praha, S. Č. P. „Všehrd“ v Praze, Č. A. S. „Právník“ v Brně a S. P. P. „Právník“ v Bratislave, listopad 1924, s. 52.

¹³⁹ **Patent císařský, jímžto se vyhláší a od 1. července 1855 ve skutek uvádí nový vojenský zákoník trestní o zločinech a přečinech č. 19/1855 ř. z., daný dne 15. ledna 1855.**

¹⁴⁰ LEPŠÍK, J.: *O vojenském polním trestním řízení*. In: Právník, roč. LXXVII., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1938, s. 147.

¹⁴¹ *Wahlberg, Wilhelm Emil*. In: WURZBACH, Constant von: *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich*. Theil LII. Wien: Druck und Verlag der k. k. Hof- und Staatsdruckerei, 1885, s. 133–138; LAMMASCH: *Wilhelm Emil Wahlberg, † 31. Jänner 1901*. In: *Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung*, Jahrgang LII., Nr. 7, Wien, Manz, 9. Februar 1901, s. 49–51; –r.: *Vilém Emil Wahlberg †*. In: Právník, roč. XL., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1901, s. 107; TSCHUBINSKY, M. P.: *Professor Wilhelm Emil Wahlberg und seine Bedeutung in der Strafrechtswissenschaft*. In: *Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft*, Band XXIII., Berlin, J. Guttentag, 1903, s. 64–83.

1860 řádným profesorem rakouského trestního práva na Vídeňské universitě.

Postoloprtský rodák doc. Julius Anton Glaser (*19. III. 1831 – †26. XII. 1885)¹⁴² byl 5. srpna 1856 jmenován mimořádným¹⁴³ a 29. září 1860 řádným profesorem rakouského trestního práva na Vídeňské universitě.

1.8. Universita Karlo-Ferdinandova v letech 1848–1858

Před rokem 1848 a téměř dalších 10 let působil¹⁴⁴ na „toho času venkoncem ještě německé“¹⁴⁵ právnické fakultě university Karlo-Ferdinandovy profesor evropské a

¹⁴² † *General-Procurator Dr. Julius Glaser*. In: Neue Freie Presse, Nr. 7662, Wien, 27. December 1885, s. 3; WAHLBERG: *Julius Glaser als Criminalist*. In: Juristische Blätter, Jahrgang XV., Nr. 1, Wien, 3. Jänner 1886, s. 1–4; I. P.: † *Dr. Julius Glaser*. In: Gerichtshalle, Jahrgang XXX., Nr. 1, Wien, 4. Jänner 1886, s. 1–2; *Dr. Julius Glaser †*. In: Právník, roč. XXV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1886, s. 34–35; ULLMANN, E.: *Julius Glaser*. Gedenkrede, gehalten in der außerordentlichen Plenarversammlung der Wiener Juristischen Gesellschaft am 20. März 1886. Wien: Manz, 1886, 14 s.; GRÜNHUT: *Nekrolog. Julius Glaser †*. In: Zeitschrift für das Privat- und Öffentliche Recht der Gegenwart, Band XIII., Wien, Alfred Hölder, 1886, s. 523–526; MERKEL, A.: *Julius Glaser. Ein Nachruf*. In: Kritische Vierteljahresschrift für Gesetzgebung und Rechtswissenschaft. Neue Folge. Band X. München – Leipzig, Druck und Verlag von R. Oldenbourg, 1887, s. 1–4; LAMMASCH, Heinrich: *Julius Glaser. Eine Charakteristik*. In: Zeitschrift für das Privat- und Öffentliche Recht der Gegenwart, Band XIV., Wien, Alfred Hölder, 1887, s. 675–703; - dlc.: *Glaser Julius Anton*. In: Ottův slovník naučný. Díl X. Praha: J. Otto, 1896, s. 174; HANEMAN, Frederick T.: *Glaser, Julius Anton (Joshua Glaser)*. In: The Jewish Encyclopedia. Volume V. New York – London: Funk and Wagnalls Company, 1903, s. 676; BENEDIKT, Edmund: *Glaser, Julius*. In: Allgemeine Deutsche Biographie. Band XLIX. Leipzig: Verlag von Duncker & Humblot, 1904, s. 372–380; *Glaser, Julius Anton*. In: Meyers Großes Konversations-Lexikon. Band VII. VI., gänzlich neubearbeitete und vermehrte Auflage. Leipzig – Wien: Bibliographisches Institut, 1904, s. 900; FOLTIN, Edgar M.: *Julius Glaser*. In: Prager Juristische Zeitschrift, Jahrgang XI., Nummer 13, Reichenberg, Verlag von Gebrüder Stiepel Gesellschaft, 1. Juliheft 1931, s. 465–468; *Glaser Julius*. In: Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950. Band II. Graz – Köln: Verlag Hermann Böhlaus Nachf., 1959, s. 3–4; *Glaser, Julius*. In: Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder. Band I. Fu–Gr. München – Wien: Oldenbourg, 1978, s. 443; HOFMEISTER, H. † – NEUMAIR, M.: *Glaser, Julius (1831–1885)*. In: STOLLEIS, Michael (Hrsg.): *Juristen. Ein biographisches Lexikon. Von der Antike bis zum 20. Jahrhundert*. München: Verlag C. H. Beck, 2001, s. 246.

¹⁴³ *Amtlicher Theil*. In: Wiener Zeitung, Nr. 200, Wien, 29. August 1856, s. 2535; *Personalnachrichten*. In: Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung, Jahrgang VII., Nr. 107, Wien, 4. September 1856, s. 431.

¹⁴⁴ SCHNABEL, G. N.: *Ist jeder Diebstahl, der nicht ein Verbrechen ist, eine schwere Polizey-Uebertretung?* In: Zeitschrift für österreichische Rechtsgelehrsamkeit und politische Gesetzkunde, Jahrgang 1832, Band I., Wien, J. P. Sollinger, 1832, s. 15–26; SCHNABEL, G. N.: *Ueber Selbstverletzungen und deren Verhältniß zur österreichischen Strafgesetzgebung*. In: Zeitschrift für österreichische Rechtsgelehrsamkeit und politische Gesetzkunde, Jahrgang 1837, Band I., Wien, J. P. Sollinger, 1837, s. 360–385; SCHNABEL, Georg Norbert: *Das Strafgesetz über Gefällsübertretungen in seinen Beziehungen auf die allgemeinen österreichischen Strafgesetze*. Wien: Bei J. G. Ritter v. Mösle's Witwe und Braumüller, 1837, 98 s.; SCHNABEL, Georg Norbert: *Ueber die generelle Verschiedenheit zwischen Abtreibung der Leibesfrucht und Mord eines Kindes, mit Berücksichtigung der Frage, wie in strafrechtlicher Hinsicht die von einem Geburtsarzte zur Rettung einer Schwangeren vorgenommene Perforation des noch im Mutterleibe befindlichen Kindes zu beurtheilen sey*. In: Zeitschrift für österreichische Rechtsgelehrsamkeit und politische Gesetzkunde, Jahrgang 1838, Band I., Wien, J. P. Sollinger, 1838, s. 107–124; SCHNABEL: *Ueber Mitwirkung am Verbrechen, mit besonderer Berücksichtigung der österreichischen Strafgesetzgebung*. In: Der Gerichtssaal, Jahrgang IV., Band 2, Erlangen, Verlag von Ferdinand Enke, Juli – December 1852, s. 39–51.

¹⁴⁵ JIREČEK, Hermenegild: *Právnický život v Čechách a na Moravě v tisícileté době od konce IX. do konce XIX.*

rakouské statistiky a od 7. října 1835¹⁴⁶ také profesor rakouského trestního práva dr. Jiří Norbert Schnabel (*31. III. 1791 – †22. X. 1857; [1852–1853 rektor university Karlo-Ferdinandovy]),¹⁴⁷ jehož smrtí v roce 1857 se na fakultě uvolnilo místo řádného profesora trestního práva. Dne 1. prosince 1849 se sice na universitě Karlo-Ferdinandově habilitoval na docenta rakouského trestního práva a řádu dr. Friedrich Rulf (*8. VIII. 1820 – †11. IV. 1900; [1863 a 1869 rektor Lvovské university, 1884–1885 rektor německé university Karlo-Ferdinandovy]),¹⁴⁸ avšak ten se brzy přesunul na právnickou akademii v Bratislavě,¹⁴⁹ kde byl 20. listopadu 1850 ve svých 30 letech jmenován řádným profesorem právní filosofie a rakouského trestního práva, a působil tam až do roku 1858.¹⁵⁰ V roce 1857 se na právnické fakultě university Karlo-Ferdinandovy habilitoval¹⁵¹ na soukromého docenta rakouského trestního práva a řádu dr. August Johann Geyer (*31. V. 1831 – †27. XII. 1885; [1866–1867 rektor University Innsbruck]).¹⁵² Kolegium profesorů právnické fakulty university Karlo-Ferdinandovy

století. Praha – Brno: Nákladem autorovým, 1903, s. 482.

¹⁴⁶ Wiener Zeitung, Nr. 241, Wien, 21. October 1835, s. 1171.

¹⁴⁷ *Schnabel Jiří Norbert*. In: RIEGER, Frant. Lad. (ed.): Slovník naučný. Díl VIII. Praha: I. L. Kober, 1870, s. 338; *Schnabel, Georg Norbert*. In: WURZBACH, Constant von: Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich. Theil XXXI. Wien: Druck und Verlag der k. k. Hof- und Staatsdruckerei, 1876, s. 1–3; HUGELMANN: *Schnabel: Georg Norbert S.* In: Allgemeine Deutsche Biographie. Band XXXII. Leipzig: Verlag von Duncker & Humblot, 1891, s. 73–76; *Schnabel Jiří Norbert*. In: Ottův slovník naučný. Díl XXIII. Praha: J. Otto, 1905, s. 16; *Schnabel Jiří Norbert*. In: NAVRÁTIL, Michal: Almanach československých právníků. Praha: Nákladem spisovatelovým, 1930, s. 396–397; *Schnabel, Jiří Norbert*. In: Masarykův slovník naučný. Díl VI. Praha: Československý Kompas, 1932, s. 579; SPURNÝ, F.: *Schnabel Georg Norbert*. In: Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950. Band X. Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1994, s. 352; *Schnabel, Georg Norbert*. In: Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder. Band III. Schi-Schö. München: Oldenbourg, 1999, s. 704.

¹⁴⁸ Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta Německé university v Praze, Friedrich Rulf, 1882–95 – osobní spis, PA 6.; *Rulf Friedrich Dr.* In: KUKULA, Richard (Hrsg.): Allgemeiner deutscher Hochschulen-Almanach. Wien: Verlag von Toeplitz & Deuticke, 1888, s. 732; Parte: JUDr. Friedrich Rulf.; *Friedrich Rulf †*. In: Bohemia, Jahrgang LXXIII., Nr. 100, Prag, A. Haase, 11. April 1900, Abend-Ausgabe, s. 1; (*Sterbefall.*) In: Wiener Abendpost, Nr. 84, Wien, Wiener Zeitung, 11. April 1900, s. 4; (*Hofrath Dr. Friedrich Rulf †.*) In: Juristische Blätter, Jahrgang XXIX., Nr. 15, Wien, Carl Fromme, 15. April 1900, s. 185; *Bedřich Rulf †*. In: Právník, roč. XXXIX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1900, s. 303; TEICHMANN, A.: *Rulf, Friedrich*. In: BETTELHEIM, Anton (Hrsg.): Biographisches Jahrbuch und Deutscher Nekrolog, Band V., Berlin, Druck und Verlag von Georg Reimer, 1903, s. 177–178; *Rulf, Friedrich*. In: Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder. Band III. Ri-Ry. München: Oldenbourg, 1993, s. 545.

¹⁴⁹ SLAPNICKA, Helmut: *Die deutschen Vorlesungen an der Pressburger Rechtsakademie in der Mitte des 19. Jahrhunderts*. In: Bohemia, Band XV., München, R. Oldenbourg Verlag München Wien, 1974, s. 164.

¹⁵⁰ RULF, Friedrich: *Commentar zur Strafprozeßordnung für das Kaiserthum Oesterreich vom 29. Juli 1853*. Band I. + II. Wien: Verlag von Friedrich Manz, 1857, 345 + 397 s.

¹⁵¹ GEYER, August: *Die Lehre von der Nothwehr*. Jena: Druck und Verlag von Friedrich Mauke, 1857, 175 s.

¹⁵² [*† Professor Dr. August Geyer.*] In: Neue Freie Presse, Nr. 7666, Wien, 31. December 1885, s. 1; (*Professor Geyer †.*) In: Juristische Blätter, Jahrgang XV., Nr. 1, Wien, 3. Jänner 1886, s. 7; * *Todfall*. In: Salzburger Volksblatt, Jahrgang XVI., Nr. 2, 4. Jänner 1886, s. 2; ULLMANN, E.: *August Geyer. Nekrolog*. In: Kritische Vierteljahresschrift für Gesetzgebung und Rechtswissenschaft, Neue Folge. Band X., München – Leipzig, Druck und Verlag von R. Oldenbourg, 1887, s. 4–16; MANZATO, Renato: *Professor*

navrhovalo v listopadu a prosinci 1857 na uvolněné místo řádného profesora trestního práva jmenovat orientalistu, od 31. srpna 1849 mimořádného profesora hebrejské a rabínské řeči a literatury¹⁵³ na filosofické fakultě a od 29. dubna 1851 také mimořádného profesora rakouského trestního práva a řádu¹⁵⁴ dr. Wolfganga Wesselého (*22. X. 1801 – †21. IV. 1870),¹⁵⁵ avšak ministr kultu a vyučování Leopold Lev Thun-Hohenstein (*7. IV. 1811 – †17. XII. 1888) v březnu 1858 doporučil přijmout řádného profesora právní filosofie a rakouského trestního práva dr. Eduarda Herbsta (*9. XII. 1820 – †25. VI. 1892)¹⁵⁶ z Lvovské university, který pak na tomto místě působil¹⁵⁷ od 27. března 1858¹⁵⁸ až do zimního semestru 1866–1867.

August Geyer. In: Der Gerichtssaal, Band XXXIX., Stuttgart, Verlag von Ferdinand Enke, 1887, s. 236–248; TEICHMANN, A.: *Geyer: August Joh. Wilh. Andreas G.* In: Allgemeine Deutsche Biographie. Band XLIX. Leipzig: Verlag von Duncker & Humblot, 1904, s. 339–340; *Geyer August Johann.* In: Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950. Band I. Graz – Köln: Verlag Hermann Böhlau Nachf., 1957, s. 433; *Geyer, August Johann.* In: Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder. Band I. Fu–Gr. München – Wien: Oldenbourg, 1978, s. 434–435; *Geyer, August Johann.* In: VIERHAUS, Rudolf (Hrsg.): Deutsche Biographische Enzyklopädie. II., überarbeitete und erweiterte Ausgabe. Band III. München: K. G. Saur, 2006, s. 806.

¹⁵³ *Amtlicher Theil.* In: Wiener Zeitung, Nr. 222, Wien, 18. September 1849, s. 2557.

¹⁵⁴ *Amtlicher Theil.* In: Wiener Zeitung, Nr. 113, Wien, 11. Mai 1851, s. 1399; řádným profesorem trestního práva na universitě Karlo-Ferdinandově byl jmenován 19. srpna 1861. *Amtlicher Theil.* In: Wiener Zeitung, Nr. 212, Wien, 12. September 1861, s. 3277.

¹⁵⁵ *Dr. Wolfgang Wessely.* In: Fremden-Blatt., (Abend-Blatt.), Jahrg. XXIV., Nr. 110, Wien, 22. April 1870, s. 2; *Der außerordentliche Professor des Strafrechts an der Prager Universität phil. et. juris Dr. Wolfgang Wessely.* In: Neues Fremden-Blatt., (Abendblatt.), Jahrgang VI., No. 110, Wien, 22. April 1870, s. 2; † *Professor Wessely.* In: Gerichtshalle, Jahrgang XIV., Nr. 28, Wien, 25. April 1870, s. 112; *Dr. Wolfgang Wessely.* In: Die Neuzeit, Jahrgang X., Nr. 17, Wien, 29. April 1870, s. 186–188; *Wessely, Wolfgang.* In: WURZBACH, Constant von: Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich. Theil L. Wien: Druck und Verlag der k. k. Hof- und Staatsdruckerei, 1884, s. 182–184; LÖFFLER, Alexander: *Wessely: Wolfgang W.* In: Allgemeine Deutsche Biographie. Band XLII. Leipzig: Verlag von Duncker & Humblot, 1897, s. 146–147; DEUTSCH, Gotthard: *Wessely, Wolfgang.* In: The Jewish Encyclopedia. Volume XII. New York – London: Funk and Wagnalls Company, 1906, s. 507.

¹⁵⁶ *Herbst, Eduard.* In: WURZBACH, Constant von: Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich. Theil VIII. Wien: Aus der kaiserlich-königlichen Hof- und Staatsdruckerei, 1862, s. 360–361; † *Eduard Herbst.* In: Neue Freie Presse, Nr. 9999, Wien, 26. Juni 1892, s. 5–6; *Dr. Eduard Herbst †.* In: Juristische Blätter, Jahrgang XXI., Nr. 27, Wien, 3. Juli 1892, s. 318–319; *Úmrtí.* In: Právník, roč. XXXI., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1892, s. 432; *Herbst, Eduard.* In: Meyers Großes Konversations-Lexikon. Band IX. VI., gänzlich neubearbeitete und vermehrte Auflage. Leipzig – Wien: Bibliographisches Institut, 1905, s. 197; SCHULTE, v.: *Herbst: Eduard H.* In: Allgemeine Deutsche Biographie. Band L. Leipzig: Verlag von Duncker & Humblot, 1905, s. 216–217; *Herbst Eduard.* In: Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950. Band II. Graz – Köln: Verlag Hermann Böhlau Nachf., 1959, s. 280–281; KANN, Robert A.: *Herbst, Eduard.* In: Neue Deutsche Biographie. Band VIII. Berlin: Duncker & Humblot, 1969, s. 588–589; *Herbst, Eduard.* In: Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder. Band I. Ha–Ho. München – Wien: Oldenbourg, 1978, s. 601.

¹⁵⁷ HERBST, Eduard: *Einleitung in das österreichische Strafrecht.* Wien: Verlag von Friedrich Manz, 1860, 206 s.

¹⁵⁸ *Amtlicher Theil.* In: Wiener Zeitung, Nr. 97, Wien, 29. April 1858, s. 1533.

Prof. Eduard Herbst (litografie, 1862)

Recapitulatio: Po smrti prof. Schnabela (†1857) a následném přesunu prof. Eduarda Herbsty z Lvovské university na universitu Karlo-Ferdinandovu se na Herbstem uvolněné místo na Lvovské universitě přesunul 27. června 1858 prof. Friedrich Rulf z právnické akademie v Bratislavě a na Rulfem uvolněné místo na právnické akademii v Bratislavě byl pak 5. září 1858 jmenován řádným profesorem civilního řádu, pak trestního práva a řádu dr. Josef Slavíček, který se toho roku stal soudním adjunktem okresního soudu v Jindřichově Hradci.

1.9. Prof. Josef Slavíček

„Nuže tedy krácejme zmužile,
důvěrně a stále v prospěch české vědy vždy dále!“
(Josef Slavíček, 9. X. 1861)¹⁵⁹

Po vojenských neúspěších v Itálii byl Alexander Bach v roce 1859 odvolán z funkce ministra vnitra a rakouská vláda přistoupila k postupnému obnovování ústavnosti.¹⁶⁰

¹⁵⁹ SLAVÍČEK, Josef: *Řeč c. k. profesora Dra. Jos. Slavíčka na počátku českých přednášek o právě trestním dne devátého října 1861 v Karolině*. In: *Právník*, roč. I., č. 5, Praha, Tiskem a nákladem Antonína Rennu, 1861, s. 273.

¹⁶⁰ SPERBER, Jonathan: *The European Revolutions, 1848–1851*. II. Edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2005, s. 273.

Prof. Josef Slavíček (*10. III. 1818 – †27. IX. 1867)¹⁶¹ v Bratislavě přednášel trestní právo a řízení i občanské soudní řízení v německém jazyce a od 19. ledna 1860 až do konce roku 1860 redigoval a vydával německy psaný právní časopis (týdeník) **Zeitschrift für Gesetzkunde und Rechtspflege**, do kterého kromě něj přispívali i další významní čeští a rakouští právníci.

Společensko-politické uvolnění v 60. letech 19. století přineslo počátek spolkového organizování českých právníků, v roce 1861 vyšlo první číslo českého vědeckého časopisu **Právník**,¹⁶² v roce 1864 byla k pěstování právní a státní vědy v českém jazyce založena **Právníká Jednota v Praze**,¹⁶³ a v roce 1868 byl založen český studentský právní spolek **Všehrd**.

Členem Právníké Jednoty v Praze byl i prof. Josef Slavíček, který po založení časopisu **Právník** v roce 1861 uveřejnil v jeho prvním ročníku tři články z odvětví právních dějin a trestního práva.¹⁶⁴ Dne 25. října 1861 byl dr. Josef Slavíček jmenován mimořádným profesorem trestního práva a řádu pro přednášky v českém jazyce na universitě Karlo-Ferdinandově, svou zahajovací přednášku proslovil v Karolinu už 9. října 1861.¹⁶⁵ V letech 1862–1867 prof. Slavíček přednášel v zimních semestrech vždy o

¹⁶¹ ŠKARDA, *Úvaha*. In: *Právník*, roč. V., Praha, Nakladatel a vydavatel Dr. Ed. Grégr, 1866, s. 284–287; *Josef Slavíček*. In: *Národní listy*, roč. VII., č. 177, Praha, Tiskem Dra. Ed. Grégra v Praze, 28. září 1867, s. 2; *: *Sterbfall*. In: *Bohemia*, Jahrgang XL., Nr. 232, Prag, Gottlieb Haase Söhne, 28. September 1867, s. 2827; – n.: *Zu dem Leichenbegängnis des Herrn Prof. Dr. Slawicek*. In: *Bohemia*, Jahrgang XL., Abendblatt zu Nr. 233 der Bohemia, Prag, Gottlieb Haase Söhne, 30. September 1867, s. 2855; † (*Sterbefälle*). In: *Wiener Zeitung*, Nr. 233, Wien, 1. October 1867, s. 4; *Todtenschau. Dr. jur. J. K. Slavicek*. In: *Illustrierte Zeitung*, Band XLIX., No. 1267, Leipzig, J. J. Weber, 12. October 1867, s. 242; *Josef Slavíček*. In: *Právník*, roč. VI., Praha, Nakladatel a vydavatel Dr. Ed. Grégr, 1867, s. 656; *Slavíček, Josef*. In: ŠEMBERA, Alois Vojtěch: *Dějiny řeči a literatury československé. Věk novější. Vídeň: Nákladem spisovatelovým, 1868, s. 288; Slavíček Josef*. In: RIEGER, Frant. Lad. (ed.): *Slovník naučný. Díl VIII. Praha: I. L. Kober, 1870, s. 525; Slavíček, auch Slawicek, Joseph Cajetan*. In: WURZBACH, Constant von: *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich. Theil XXXV. Wien: Druck und Verlag der k. k. Hof- und Staatsdruckerei, 1877, s. 131–132; Slavíček Jos*. In: NAVRÁTIL, Michal: *Almanach českých právníků. Praha: Nákladem vlastním, 1904, s. 140; Slavíček Josef*. In: *Ottův slovník naučný. Díl XXIII. Praha: J. Otto, 1905, s. 345; Slavíček Josef*. In: NAVRÁTIL, Michal: *Almanach československých právníků. Praha: Nákladem spisovatelovým, 1930, s. 407; Slavíček, Josef*. In: *Masarykův slovník naučný. Díl VI. Praha: Československý Kompas, 1932, s. 682; MORÁVEK, Jaroslav: In memoriam Josefa Slavíčka*. In: *Právník*, roč. CVI., č. 7, Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1967, s. 685–686; MORÁVEK, Jaroslav: *První česká stolice na pražské universitě. Praha: Universita Karlova, 1970, 103 s.*

¹⁶² *Redakce: Naše úloha*. In: *Právník*, roč. I., č. 1, Praha, Tiskem a nákladem Antonína Renna, 1861, s. 1–6; RENN, Antonín – TAXIS, Rudolf – ERBEN, Karel Jaromír – JEŘÁBEK, Jan: *Redakce k čtenářstvu*. In: *Právník*, roč. I., č. 6, Praha, Tiskem a nákladem Antonína Renna, 1861, s. 364–366.

¹⁶³ *Právníká jednota v Praze*. In: *Právník*, roč. III., Praha, Nakladatel a vydavatel JUDr. Ant. Fink, 1864, s. 253–254.

¹⁶⁴ SLAVÍČEK, Josef: *O notářství*. In: *Právník*, roč. I., č. 1, Praha, Tiskem a nákladem Antonína Renna, 1861, s. 6–17; SLAVÍČEK, Josef: *Upomínky na tak zvané soudy boží (ordaly)*. In: *Právník*, roč. I., č. 2, Praha, Tiskem a nákladem Antonína Renna, 1861, s. 70–77; SLAVÍČEK, Josef: *Viktorin Kornelius ze Všehrd*. In: *Právník*, roč. I., č. 3 a 4, Praha, Tiskem a nákladem Antonína Renna, 1861, s. 141–153, 200–204.

¹⁶⁵ SLAVÍČEK, Josef: *Řeč c. k. profesora Dra. Jos. Slavíčka na počátku českých přednášek o právě trestním*

rakouském trestním právu hmotném a v letních semestrech vždy o rakouském trestním řízení. Pro posluchače práv napsal a v roce 1866 vlastním nákladem vydal dvoudílné pojednání *Úvod ve studium trestního hmotného práva*.¹⁶⁶

Význam prof. Josefa Slavička pro českou trestněprávní vědu spočívá v tom, že byl jeden z prvních Čechů, kteří redigovali a vydávali právnický časopis, byl prvním profesorem, který mohl na universitě Karlo-Ferdinandově přednášet rakouské trestní právo v českém jazyce, a byl první, kdo v českém jazyce napsal a vydal systematické pojednání o určitém právním odvětví. V rukopise zanechal dokončené pojednání „Rozpravy o právu trestním“, které plánoval s přepracovaným „Úvodem ve studium trestního hmotného práva“ souborně vydat ve dvou dílech pod názvem „Náučná kniha o právě trestním“. K vydání připravovaného díla však nedošlo, protože po dlouhé nemoci 27. září 1867 v Praze ve věku 49 let zemřel.

V roce 1861 se na právnické fakultě university Karlo-Ferdinandovy habilitoval na soukromého docenta rakouského trestního práva advokát a muzikolog dr. Eduard Gundling (*7. II. 1819 – †28. X. 1905),¹⁶⁷ po smrti prof. Slavička přednášející rakouské trestní právo v českém jazyce.

dne devátého října 1861 v Karolině. In: Právník, roč. I., č. 5, Praha, Tiskem a nákladem Antonína Renna, 1861, s. 268–276.

¹⁶⁶ SLAVÍČEK, Josef: *Úvod ve studium trestního hmotného práva vůbec a ve studium rakouského obecného zákonníka trestního ze dne 27. května 1852 zvláště, čili soubor vědomostí, kterýchž každé studium pozitivního práva trestního vůbec a nadzminěného zákonníka rakouského zvláště pro jich potřebu aneb užitečnost vyhledává. Oddělení první: Část dogmatická.* Praha: V komisi u Františka Řivnáče, 1866, 130 s.; SLAVÍČEK, Josef: *Úvod ve studium trestního hmotného práva vůbec a ve studium rakouského obecného zákonníka trestního ze dne 27. května 1852 zvláště, čili soubor vědomostí, kterýchž každé studium pozitivního práva trestního vůbec a nadzminěného zákonníka rakouského zvláště pro jich potřebu aneb užitečnost vyhledává. Oddělení druhé: Část historická.* Praha: V komisi u Františka Řivnáče, 1866, 320 s.

¹⁶⁷ Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. 93, Dr. Eduard Gundling, 57 s.; *Gundling Eduard*. In: RIEGER, Frant. Lad. (ed.): *Slovník Naučný. Díl III.* Praha: I. L. Kober, 1863, s. 537; -dlc: *Gundling Eduard*. In: *Ottův slovník naučný. Díl X.* Praha: J. Otto, 1896, s. 620; *Osmdesáté narozeniny*. In: Právník, roč. XXXVIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1899, s. 105; *Gundling Eduard*. In: NAVRÁTIL, Michal: *Almanach českých právníků.* Praha: Nákladem vlastním, 1904, s. 37; *Professor Eduard Gundling †*. In: *Neues Wiener Tagblatt, Jahrgang XXXIX., Nr. 299*, Wien, 29. October 1905, s. 10; *Prof. Dr. Eduard Gundling †*. In: Právník, roč. XLIV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1905, s. 744–745; *Gundling Ed.* In: NAVRÁTIL, Michal: *Almanach československých právníků.* Praha: Nákladem spisovatelovým, 1930, s. 116–117; PROCHÁZKA-GUNDLING, Tonina: *Universitäts-Professor Dr. Eduard Gundling.* Biographische Skizze von Tonina Procházka-Gundling. Strojopis, Prag, 18. März 1933, 10 s.; *Gundling Eduard*. In: *Československý hudební slovník osob a institucí. Svazek I.* Praha: Státní hudební vydavatelství, 1963, s. 380; *Gundling, Eduard*. In: *Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder. Band I.* Gr-Ha. München – Wien: Oldenbourg, 1978, s. 492; STÖCKL, Ernst: *Gundling, Eduard*. In: *Sudetendeutsches Musikinstitut (Hrsg.): Lexikon zur deutschen Musikkultur. Böhmen, Mähren, Sudetenschlesien. Band I.* München: Langen Müller, 2000, s. 474–475.

Prof. Eduard Gundling

Doc. Gundling – přestože se věnoval převážně trestněprávní praxi a přes chudičkou publikační činnost¹⁶⁸ – byl 26. ledna 1868 jmenován mimořádným profesorem rakouského trestního práva a řádu¹⁶⁹ na universitě Karlo-Ferdinandově, avšak toto Gundlingovo jmenování „mimořádným profesorem pro budoucnost mnoho neznamená“,¹⁷⁰ přestože po rozdělení university v roce 1882 působil i na její české části až do 30. června 1885, kdy odešel do důchodu.¹⁷¹

Po smrti prof. Josefa Slavička dne 27. září 1867 a odchodu prof. Eduarda Herbsta, který od 30. prosince 1867 do 12. dubna 1870 nahradil ve funkci ministra spravedlnosti prof.

¹⁶⁸ GUNDLING: *Porovnání zločinů loupeže s krádeží a veřejným násilím*. In: *Právník*, roč. II., Praha, Tiskem a nákladem Antonína Renna, 1863, s. 63–69, 131–136; GUNDLING: *Rozprava o měrách v království Českém se stanoviska práva trestního*. In: *Právník*, roč. II., Praha, Tiskem a nákladem Antonína Renna, 1863, s. 151–162, 201–217, 248–260, 298–308; GUNDLING: *Dodatek k rozpravě o měrách v království Českém se stanoviska práva trestního*. In: *Právník*, roč. II., Praha, Tiskem a nákladem Antonína Renna, 1863, s. 344–353; GUNDLING: *Vzor protokolu trestního o závěrečném pře líčení ve smyslu §. 257 řádu trestního*. In: *Právník*, roč. II., Praha, Tiskem a nákladem Antonína Renna, 1863, s. 382–400; GUNDLING: *Porovnání §. 486. tr. z. s řízením narovnavacím, když některý obžalovaný obchodník, průmyslník neb továrník přestane platiti*. In: *Právník*, roč. II., Praha, Tiskem a nákladem Antonína Renna, 1863, s. 438–448; GUNDLING: *Účinkové trestních činů*. In: *Právník*, roč. III., Praha, Nakladatel a vydavatel JUDr. Ant. Fink, 1864, s. 695–705, 727–737, 764–783, 812–846.

¹⁶⁹ HASNER: *Amtlicher Theil*. In: *Wiener Zeitung*, Nr. 35, Wien, 9. Februar 1868, s. 459; *Zum Professor*. In: *Gerichtshalle*, Jahrgang XII., Nr. 14, Wien, 17. Febr. 1868, s. 72.

¹⁷⁰ GOLL, Jaroslav: *Rozdělení pražské university Karlo-Ferdinandovy roku 1882 a počátek samostatné university české*. Praha: Nákladem Klubu historického, 1908, s. 21.

¹⁷¹ *Amtlicher Theil*. In: *Wiener Zeitung*, Nr. 152, Wien, 7. Juli 1885, s. 1; *Amtliche Veröffentlichungen. Personalnachrichten*. In: *Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung*, Jahrgang XXXVI., Neue Folge. Jahrgang XXII., Nr. 56, Wien, Manz, 14. Juli 1885, s. 224.

Antona Hye von Gluneka, nastoupil na právnickou fakultu na místo řádného profesora trestního práva a právní filosofie od 11. července 1868 do¹⁷² 7. července 1872 prof. Adolf Merkel (*11. I. 1836 – †30. III. 1896; [1889–1890 rektor University císaře Viléma v Štrasburku]),¹⁷³ který začínal k sobě právě tehdy obracet pozornost jako „teoretik jemných postřehů, jevíci odvahu přezkoumávati i ony základy teorie, jež doposud pokládány za aksiomata“.¹⁷⁴

1.10. Hyeho osnova trestního zákona z let 1863–1867

Po pádu Bachova absolutismu a vydání Říjnového diplomu v roce 1860,¹⁷⁵ který ještě jen poměrně nejasně stanovil představy dalšího státoprávního uspořádání Rakouského císařství, opětovně ožily snahy i o reformu rakouského trestního práva. Počátek období pokusů o reformu rakouského trestního práva je spojen s obdobím ožívování ústavního života a politické liberalizace v Rakouském císařství, kdy státoprávní poměry podnítily ministra spravedlnosti dr. Adolfa Pratobevera (*12. VI. 1806 – †16. II. 1875) k tomu, aby v únoru 1861 vyzval prof. Julia Glasera k účasti na legislativních reformách a k předložení návrhu reformy trestního řádu.¹⁷⁶

V téže době byla také uznána **potřeba důkladné reformy rakouského trestního práva hmotného**, potřeba nahrazení trestního zákona z roku 1852 kvalitnějším trestním zákonem. Dne 16. února 1861,¹⁷⁷ devět let po vydání trestního

¹⁷² MERKEL, Adolf: *Zur Reform der Strafgesetze*. Prag: Verlag von H. Dominicus, 1869, 32 s.

¹⁷³ TEICHMANN, A.: † *Emil Brunnenmeister. Adolf Merkel*. In: Schweizerische Zeitschrift für Strafrecht, Jahrgang IX., Bern, Stämpfli & Cie., 1896, s. 56–60; *Adolf Merkel †*. In: Právník, roč. XXXV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1896, s. 331; CALKER, F. van: *Merkel, Adolf Joseph Matheus*. In: Allgemeine Deutsche Biographie. Band LII. Leipzig: Verlag von Duncker & Humblot, 1906, s. 327–329; *Merkel, Adolf*. In: Meyers Großes Konversations-Lexikon. Band XIII. VI., gänzlich neubearbeitete und vermehrte Auflage. Leipzig – Wien: Bibliographisches Institut, 1906, s. 638; HIPPEL, Robert v.: *Adolf Merkel zum Gedächtnis*. In: Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft, Band LV., Berlin – Leipzig, Walter de Gruyter & Co., 1936, s. 821–824; DORNSEIFER, Gerhard: *Rechtstheorie und Strafrechtsdogmatik Adolf Merkels*. Berlin: Duncker & Humblot, 1979, 135 s.; *Merkel, Adolf*. In: Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder. Band II. Me–My. München: Oldenbourg, 1984, s. 645–646; *Adolf Merkel*. In: VORMBAUM, Thomas (Hrsg.): *Moderne deutsche Strafrechtsdenker*. Berlin – Heidelberg: Springer-Verlag, 2011, s. 372–373.

¹⁷⁴ KALLAB, Jaroslav: *Prof. dr. František Storch*. In: Právník, roč. LX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1921, s. 33.

¹⁷⁵ **Diplom císařský, pro uspořádání vnitřních poměrů státoprávních mocnářství Rakouského č. 52/1860 ř. z., daný dne 20. října 1860.**

¹⁷⁶ BENEDIKT, Edmund: *Glaser, Julius*. In: Allgemeine Deutsche Biographie. Band XLIX. Leipzig: Verlag von Duncker & Humblot, 1904, s. 373.

¹⁷⁷ GLASER: *Ueber den Entwurf eines Strafgesetzes über Verbrechen und Vergehen*. In: Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung, Jahrgang XVIII., Neue Folge. Jahrgang IV., Nr. 40, Wien, Manz, 17. Mai 1867, s. 163.

zákonu z roku 1852, byl jeho předkladatel prof. Anton Hye von Glunek, od roku 1857 ve funkci odborového přednosty na ministerstvu spravedlnosti, pověřen vypracováním osnovy nového rakouského trestního zákona, kterou předložil v březnu 1863.¹⁷⁸

Dne 17. prosince 1862 bylo mezitím trestní právo změněno a doplněno souborem tří zákonů:

- **Zákon o tisku č. 3/1863 ř. z., daný dne 17. prosince 1862;**
- **Zákon o řízení trestním u věcech tiskových č. 4/1863 ř. z., daný dne 17. prosince 1862;**
- **Zákon, ježto se týče některých doplnění zákona trestního obecného i vojenského č. 5/1863 ř. z., daný dne 17. prosince 1862.**

První pokus o reformu rakouského trestního zákona z roku 1852 tedy představuje **Hyeho osnova trestního zákona z roku 1863**, ve které se předkladatel trestního zákona z roku 1852 snažil zachovat z platného trestního zákona to, co jako jeho „autor“ pokládal za použitelné, zdokonalil to, co použít a zdokonalit šlo, a ostatní ustanovení trestního zákona z roku 1852, novým politickým a trestněprávním názorům už nevyhovující, nahradil ustanoveními vhodnějšími.

Dne 6. června 1864 začaly o dalším osudu a úpravách Hyeho osnovy trestního zákona na ministerstvu spravedlnosti porady komise pro reformu trestního práva hmotného,¹⁷⁹ jejímiž členy byli významní představitelé trestněprávní teorie i praxe, 4. února 1865 kromě odborového přednosty prof. Hye von Gluneka například dr. Eduard von Liszt (*31. I. 1817 – †8. II. 1879),¹⁸⁰ prof. Julius Glaser a prof. Wilhelm Emil Wahlberg.¹⁸¹

¹⁷⁸ Ibidem, s. 164.

¹⁷⁹ *Nový trestní zákon*. In: Právník, roč. III., Praha, Nakladatel a vydavatel JUDr. Ant. Fink, 1864, s. 393; GLASER: *Ueber den Entwurf eines Strafgesetzes über Verbrechen und Vergehen*. In: Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung, Jahrgang XVIII., Neue Folge. Jahrgang IV., Nr. 40, Wien, Manz, 17. Mai 1867, s. 164.

¹⁸⁰ Prof. Franz von Liszt (*2. III. 1851 – †21. VI. 1919) je jeho syn.

¹⁸¹ –w–: (*Strafrechtscommission.*) In: Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung, Jahrgang XVI., Nr. 11, Wien, Friedrich Manz, 7. Februar 1865, s. 45.

Prof. Wilhelm Emil Wahlberg

Profesoři Glaser a Wahlberg pro názorové neshody na řešení některých základních trestněprávních otázek koncem září 1865 z této komise vystoupili.¹⁸² Porady komise o osnově trestního zákona však pokračovaly a po dlouholetých diskusích skončily 27. června 1867 částečně přepracovanou osnovou trestního zákona.¹⁸³

Reformní **Zákon, jímž se mění některá ustanovení obecného trestního zákona a jiná nařízení s nimi spojená č. 131/1867 ř. z., daný dne 15. listopadu 1867 zrušil tělesné tresty (§ 1) a u osob odsouzených k trestu těžkého žaláře s železy trest s řetězy (§ 3).**

Prof. Anton Hye von Glunek, tehdy už ve funkci ministra spravedlnosti Rakouského císařství, předložil **Hyeho osnovu trestního zákona z roku 1867**¹⁸⁴ Poslanecké sněmovně Říšské rady, které právní výbor tuto osnovu v roce 1868 a 21. února 1870 vrátil, osnova uzákoněna nebyla, v květnu 1870 byla poslanecká sněmovna rozpuštěna a osnova byla odložena.¹⁸⁵

¹⁸² *Komise pro opravu trestního zákona.* In: Právník, roč. IV., Praha, Nakladatel a vydavatel Dr. Ed. Grégr, 1865, s. 756; GLASER: *Ueber den Entwurf eines Strafgesetzes über Verbrechen und Vergehen.* In: Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung, Jahrgang XVIII., Neue Folge. Jahrgang IV., Nr. 40, Wien, Manz, 17. Mai 1867, s. 164; BENEDIKT, Edmund: *Glaser, Julius.* In: Allgemeine Deutsche Biographie. Band XLIX. Leipzig: Verlag von Duncker & Humblot, 1904, s. 375.

¹⁸³ HOEGEL, Hugo: *Geschichte des Österreichischen Strafrechtes.* Erstes Heft. Wien: Manz, 1904, s. 99.

¹⁸⁴ *Motive zu dem von dem k. k. Justizministerium im Jahre 1867 veröffentlichten Entwürfe eines Strafgesetzes über Verbrechen und Vergehen.* Wien: Druck und Verlag der kaiserlich-königlichen Hof- und Staatsdruckerei, 1867, 162 s.; *Osnova nového zákona trestního.* In: Právník, roč. VI., Praha, Nakladatel a vydavatel Dr. Ed. Grégr, 1867, s. 549–554, 585–596, 621–634, 657–668, 706–714, 748–756, 788–795, 830–835, 860–868.

¹⁸⁵ STORCH, František: *Prozatímná osnova zákona trestního z měsíce září 1909.* In: Právník, roč. XLIX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1910, s. 313–314.

Při Hyehe osnově trestního zákona byla předmětem penologických úvah o výkonu trestu smrti i otázka používání stínacího stroje – gilotiny,¹⁸⁶ a vládní osnova z roku 1867, jakož i osnova výborová, chtěly stanovit, aby se trest smrti vykonával gilotinou (§ 32) a intra muros.¹⁸⁷ Pozdější Glaserova osnova trestního zákona z roku 1874 ale návrh na tuto změnu zamítla.¹⁸⁸ Důvod, pro který v Rakousku u trestu smrti nad stětím gilotinou zvítězilo oběšení (provaz), výstižně osvětluje dr. Bohumil Pšenička (*4. I. 1871): „Meč jest znakem rytířství, provaz znakem zbabělosti a pohany. Smrt provazem byla vždy pokládána za zneuct'ující, zahanbující a pokořující, ať už jde o samovraždu, nebo o výkon trestu, který ukládá spravedlnost.“¹⁸⁹

V roce 1867 podala Hornorakouská advokátní komora Poslanecké sněmovně Říšské rady petici, ve které s ohledem na připravovaný nový trestní řád žádala zrušení trestu smrti: „Necht' Rakousko snaží se, aby bylo mezi prvními velmocemi, které trest smrti zrušily.“¹⁹⁰ Od veřejných poprav se upustilo až koncem 19. století, kdy se výkon trestu smrti uzavřel za zdi věznic, čímž se také vyloučila participace veřejnosti na jeho aplikaci.

Rakouský neoabsolutismus de facto ukončila až Prosincová ústava z 21. prosince 1867, která obsahovala soubor sedmi ústavních zákonů (č. 141–147/1867 ř. z.) a platila až do zániku Rakouska-Uherska v roce 1918. Tato ústava reflektovala rakousko-uherské vyrovnání, když se vytvořením monarchie na dualistickém základě Rakousko stalo součástí Rakousko-Uherska. **Základní zákon státní o moci soudcovské č. 144/1867 ř. z., daný dne 21. prosince 1867** opětovně zakotvil moderní zásady trestního řízení, když stanovil **ústní a veřejné trestní řízení, obžalovací soud v trestním řízení** (čl. 10) a **porotní soudy** – rozhodování porotců o vině obžalovaného v případech těžkých zločinů, zločinů a přečinů politických nebo tištěným spisem spáchaných (čl. 11).

¹⁸⁶ CRUZ, Laura: *Guillotine*. In: FREMONT-BARNES, Gregory (ed.): *Encyclopedia of the Age of Political Revolutions and New Ideologies, 1760–1815*. Volume I. A–L. Westport: Greenwood Press, 2007, s. 318; *Guillotine*. In: BALLARD, Richard: *A New Dictionary of the French Revolution*. London – New York: I. B. Tauris, 2011, s. 159–160; *Guillotine*. In: HANSON, Paul R.: *Historical Dictionary of the French Revolution*. II. Edition. Lanham: Rowman & Littlefield, 2015, s. 151–153.

¹⁸⁷ *Osnova nového zákona trestního*. In: *Právník*, roč. VI., Praha, Nakladatel a vydavatel Dr. Ed. Grégr, 1867, s. 586.

¹⁸⁸ PŠENIČKA, B.: *Trest smrti v Rakousku*. In: *Právník*, roč. XXXIX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1900, s. 546.

¹⁸⁹ *Ibidem*, s. 545.

¹⁹⁰ *Petice za zrušení trestu smrti v Rakousku*. In: *Právník*, roč. VI., Praha, Nakladatel a vydavatel Dr. Ed. Grégr, 1867, s. 440.

1.11. Rakouské vězeňství v 60. a 70. letech 19. století

Místem výkonu trestu odnětí svobody na území českých zemí byly trestnice, například Svatováclavská trestnice v Praze (1809–1894),¹⁹¹ Kartouzy ve Valdicích u Jičína (1857),¹⁹² Mírov na Moravě (1858),¹⁹³ Řepy u Prahy (1865)¹⁹⁴ či Bory u Plzně (1878).¹⁹⁵

Dne 1. prosince 1865 byl zřízen úřad generálního inspektora pro vězeňství ministerstva spravedlnosti, do jehož čela byl zvolen prof. Anton Hye von Glunek vykonávající tuto funkci do konce června 1867, kdy se stal ministrem spravedlnosti.¹⁹⁶ V 60. a 70. letech 19. století nebyly rakouské trestnice vůbec vhodně zařízeny k tomu, aby polepšovaly odsouzené zločince, protože odsouzený v nich nečinně seděl celý den zavřený a bavil se tím, že se svými – často kriminálně zkušenějšími – spoluvězni vedl oplzlé řeči: „Takový zajisté z vězení polepšen nevychází, měl-li jaký ještě stud, vyhladilo mu ho vězení, kdež pak neleká se skutků, trestem vězení stíhaných, jakmile výhoda mu z nich kyne.“¹⁹⁷ Reforma vězeňství byla nutná, společná vazba nevyhovovala účelu trestu a polepšování odsouzených nejen nepodporovala, ale naopak je ještě víc kazila. **Společné vězení bylo skutečně pravou vysokou školou zločinu:** „Společné síně k spaní, jídlu a práci podporují a dávají příležitost k všelikým nestoudným řečem, ku konání špatných skutků, ano i v dokonání se v nich.“¹⁹⁸ Vzhledem k tomu, že ve

¹⁹¹ UHLÍK, Jan: *Minulost českého vězeňství. Svatováclavská trestnice*. In: České vězeňství, roč. I., č. 1, Praha, Vězeňská služba České republiky, 1993, s. 16–19; UHLÍK, Jan: *Minulost českého vězeňství. Svatováclavská trestnice – pokračování*. In: České vězeňství, roč. I., č. 2, Praha, Vězeňská služba České republiky, 1993, s. 17–20.

¹⁹² HLAVÁČEK, Jaroslav: *Osvětová práce v kartouzské trestnici*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. VIII., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1932, s. 58–60; UHLÍK, Jan: *Od Kartouz k Valdicům*. In: České vězeňství, roč. IV., č. 1, Praha, Vězeňská služba České republiky, 1996, s. 41–44; KOCOUREK, Karel: *Z historie věznic Valdice*. In: Historická penologie, č. 1/2004, Praha, Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2004, s. 1–4; KÝR, Aleš – KAFKOVÁ, Alena: *Věznice Valdice v historii českého vězeňství*. In: Historická penologie, č. 2/2007, Praha, Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2007, s. 1–14; *Valdická kartouza 1627 – 1857 – 2007 fenomén kláštera a věznice*. In: Historická penologie, č. 3/2007, Praha, Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2007, s. 1–79.

¹⁹³ UHLÍK, Jan: *Mírov*. In: České vězeňství, roč. II., č. 3, Praha, Vězeňská služba České republiky, 1994, s. 76–83; KOUDELKA, Břetislav – WILHELM, Marek – PETŘÍKOVÁ, Magda: *Mírov – nejstarší vězení v zemi*. In: České vězeňství, č. 4/2008, Praha, Vězeňská služba České republiky, 2008, s. 26–29; VÁLKOVÁ, Kamila: *Věznice Mírov*. In: České vězeňství, č. 3/2014, Praha, Vězeňská služba České republiky, 2014, s. 18–21.

¹⁹⁴ TUČEK, J.: *Řepy*. In: České vězeňství, roč. II., č. 3, Praha, Vězeňská služba České republiky, 1994, s. 83–89.

¹⁹⁵ PALEČEK, Lukáš: *135. výročí trestního ústavu v Plzni na Borech*. In: České vězeňství, č. 3/2013, Praha, Vězeňská služba České republiky, 2013, s. 27–28.

¹⁹⁶ KAFKOVÁ, Alena: *Cesta ke vzniku generálního ředitelství VS ČR 1865 – 1965*. In: Historická penologie, č. 1/2010, Praha, Kabinet dokumentace a historie Vězeňské služby ČR, 2010, s. 10.

¹⁹⁷ *Několik slov o trestných činech ze zlištosti a jich trestání*. In: Právník, roč. IV., Praha, Nakladatel a vydavatel Dr. Ed. Grégr, 1865, s. 253.

¹⁹⁸ PACÁK, Bedřich: *O výkonu trestu*. In: Právník, roč. XI., Praha, Nakladatel a vydavatel Dr. Ed. Grégr, 1872,

vězeňském systému společné vazby působili zkaženější zločinci na zločince méně zkažené nutně neblaze, začalo se postupně uvažovat o přechodu na vězeňský systém oddělující pokročilých a nenapravitelných zločinců od odsouzených méně zkažených (tzv. samovazba¹⁹⁹).²⁰⁰

Podle statistiky stoupal v Rakousku v 70. letech počet odsouzených delikventů z roku na rok mnohem rychlejší progresí než počet obyvatelstva, a zvláště značně stoupal počet recidivistů. Roku 1871 bylo v Rakousku odsouzeno pro zločiny 24 420 osob, roku 1880 již 32 507 osob. Počet odsouzených tedy za 10 let vzrostl o 33,1 %, přičemž počet obyvatelstva ve stejném období stoupl pouze o 7,5 %.²⁰¹

Zákon, jenž se týče vykonávání trestů na svobodě ve vazbě o samotě a zřizování komisí pro vykonávání trestů č. 43/1872 ř. z., daný dne 1. dubna 1872 nově upravil výkon trestu odnětí svobody.

V druhé polovině 19. století se v souvislosti s potřebou zajistit optimálnější a efektivnější způsob fungování věznic začaly i v Rakousko-Uhersku uplatňovat požadavky na adekvátnější vězeňskou architekturu. Ze Spojených států amerických převzatý **pensylvánský vězeňský systém**²⁰² byl adaptován na evropské poměry²⁰³ a začaly se budovat skutečně původní moderní vězeňské komplexy pensylvánského systému, čehož důkazem je i architektura **věznice Bory u Plzně**, která byla postavena v letech 1873–1878.

Více než 100 let po prvním italském (anonymním) vydání filosofického díla Cesare

s. 556.

¹⁹⁹ Samovazba. In: VESELÝ, František Xaver (ed.): Všeobecný slovník právní. Díl IV. Praha: Nákladem vlastním, 1899, s. 362–364.

²⁰⁰ PACÁK, Bedřich: *O výkonu trestu*. In: Právník, roč. XI., Praha, Nakladatel a vydavatel Dr. Ed. Grégr, 1872, s. 590.

²⁰¹ ČUHEL, Frant. X.: *Příspěvky k teorii trestního práva*. In: Právník, roč. XXVII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1888, s. 181.

²⁰² BARNES, Harry Elmer: *The Evolution of Penology in Pennsylvania*. Indianapolis: The Bobbs-Merrill Company, 1927, 414 s.; GIBBONS, Don C.: *Pennsylvania System*. In: McSHANE, Marilyn D. – WILLIAMS III, Frank P. (eds.): *Encyclopedia of American Prisons*. New York – London: Garland Publishing, 1996, s. 563–565; *Pennsylvania System of Prison Discipline*. In: WILLIAMS, Vergil L.: *Dictionary of American Penology. A Revised and Expanded Edition*. Westport: Greenwood Press, 1996, s. 186–189; DAVIES, Kim: *Pennsylvania System*. In: BOSWORTH, Mary (ed.): *Encyclopedia of Prisons & Correctional Facilities*. Thousand Oaks: Sage Publications, 2005, s. 694–697; *Pennsylvania System*. In: ROTH, Mitchel P.: *Prisons and Prison Systems. A Global Encyclopedia*. Westport: Greenwood Press, 2006, s. 206; *The Pennsylvania System*. In: CLEAR, Todd R. – REISIG, Michael D. – COLE, George F.: *American Corrections*. XI. Edition. Boston: Cengage Learning, 2016, s. 50–51.

²⁰³ SEELICH, Andrea: *Handbuch Strafvollzugs Architektur*. Wien: Springer-Verlag, 2009, s. 244.

Beccaria (*15. III. 1738 – †28. XI. 1794)²⁰⁴ ***O zločinech a trestech***²⁰⁵ se v roce 1869 ozval i v českém prostředí na jeho adresu kritický hlas Viléma Skřivana (*30. IV. 1834 – †2. IV. 1875), kterému byla nevyplněnou mezerou tohoto díla jistá neurčitost k praktickému upotřebení.²⁰⁶

1.12. Protitulácký zákon z roku 1873

Po revoluci roku 1848 nastalo v českých zemích období příznivého rozvoje průmyslu (industrializace),²⁰⁷ které přerušila v roce 1873 **velká hospodářská krize**. Přestože v posledních desetiletích 20. století někteří historikové ekonomie na základě výzkumu statistických údajů o zpomalení hospodářského růstu v letech 1873–1896 zpochybňují oprávněnost označování celého tohoto období jako „velké hospodářské krize“,²⁰⁸ pro neexistenci skutečně jednotné a kontinuální ekonomické deprese či až tak závažného zpomalení růstu v tomto období, většina historiků ekonomie silnou a obecnou ekonomickou depresi v tomto období nezpochybňuje.²⁰⁹

V 70. letech 19. století se toulání a žebrání staly natolik závažným společenským jevem ohrožujícím veřejnou bezpečnost, že musely být upraveny speciálními zákony. Důležitým článkem v řetězu protituláckého zákonodárství byl už **Zákon, jímžto se pořádá policejní vyhošťování a honění postrkem č. 88/1871 ř. z., daný dne 27.**

²⁰⁴ SKŘIVAN, Vilém: *Dílo Beccariovo: „O zločinech a trestech.“* In: Právník, roč. VIII., Praha, Nakladatel a vydavatel Dr. Ed. Grégr, 1869, s. 267–271, 314–317, 343–348; STIEBER, M.: *Cesare Beccaria. O zločinech a trestech.* In: Právník, roč. XXXII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1893, s. 578–582; *Beccaria, Cesare.* In: Meyers Großes Konversations-Lexikon. Band II. VI., gänzlich neubearbeitete und vermehrte Auflage. Leipzig – Wien: Bibliographisches Institut, 1903, s. 530; BALÍK, Stanislav ml.: *C. Beccaria, Dei delitti e delle pene.* In: Právněhistorické studie, č. 31, Praha, Academia – nakladatelství Československé akademie věd, 1990, s. 287–288; TREVIÑO, A. Javier: *Beccaria, Cesare.* In: WRIGHT, Richard A. – MILLER, J. Mitchell (eds.): *Encyclopedia of Criminology. Volume I. A–G.* New York: Routledge, 2005, s. 97–98; YAR, Majid: *Cesare Beccaria (1738–94).* In: HAYWARD, Keith – MARUNA, Shadd – MOONEY, Jayne (eds.): *Fifty Key Thinkers in Criminology.* Abingdon: Routledge, 2010, s. 3–7; *Cesare Beccaria.* In: DEZZA, Ettore – SEMINARA, Sergio – VORMBAUM, Thomas (Hrsg.): *Moderne italienische Strafrechtsdenker.* Berlin – Heidelberg: Springer-Verlag, 2012, s. 319–320.

²⁰⁵ ANONYMUS (BECCARIA, Cesare): *Dei delitti e delle pene.* Livorno: Marco Coltellini, 1764.

²⁰⁶ SKŘIVAN, Vilém: *Dílo Beccariovo: „O zločinech a trestech.“* In: Právník, roč. VIII., Praha, Nakladatel a vydavatel Dr. Ed. Grégr, 1869, s. 345.

²⁰⁷ RUDOLPH, Richard L.: *Banking and Industrialization in Austria-Hungary. The role of banks in the industrialization of the Czech Crownlands, 1873–1914.* Cambridge: Cambridge University Press, 1976, s. 70.

²⁰⁸ SAUL, S. B.: *The Myth of the Great Depression, 1873–1896.* II. Edition. London – Basingstoke: Macmillan, 1972, 64 s.; BROADBERRY, Stephen – O'ROURKE, Kevin H. (eds.): *The Cambridge Economic History of Modern Europe. Volume 2: 1870 to the Present.* Cambridge: Cambridge University Press, 2010, s. 64.

²⁰⁹ BEREND, Ivan T.: *An Economic History of Nineteenth-Century Europe. Diversity and Industrialization.* Cambridge: Cambridge University Press, 2013, s. 417.

července 1871, kterým „se rozsáhle omezovala volnost pohybu širokých vrstev obyvatelstva a politickým úřadům se jím dávala do rukou důležitá zbraň proti nepohodlným živlům“.²¹⁰

Nejdůležitějším zákonem, který postihoval široké vrstvy obyvatelstva, se však stal až **protitulácký zákon z roku 1873** (tzv. Vagabundengesetz).²¹¹ **Zákon, jímžto se vydávají nařízení dle policejního práva trestního proti zahálečům a tulákům č. 108/1873 ř. z., daný dne 10. května 1873** souvisel s vypuknutím hospodářské krize, která následovala po krachu na vídeňské burze 9. května 1873, **směřoval především proti nezaměstnaným, tulákům, zahálečům a žebrákům (§§ 1–2)**, avšak politickým úřadům umožňoval postihovat i představitele politické opozice. Vymezení pojmu tuláka (§ 1) bylo v tomto zákoně velmi široké a soudům umožňovalo odsuzovat i osoby, které ve skutečnosti tuláky nebyly, když umožňovalo potrestat vězením v podstatě každého nepohodlného nezaměstnaného cestujícího, který neměl dostatek finančních prostředků.

Hlavním důvodem celkového vzrůstu počtu odsouzených osob podle protituláckého zákona z roku 1873 byl **vzestup nezaměstnanosti**, která následovala po vypuknutí hospodářské krize,²¹² v přímé souvislosti se zhoršováním hospodářského postavení dělníků (soustřeďujících se při hledání práce v průmyslových oblastech) a vůbec s kritickým postavením venkovského obyvatelstva v 70. a 80. letech 19. století.²¹³ Právě hluboká nezaměstnanost byla z nejdůležitějších společenských důsledků této hospodářské krize, která na rozdíl od dřívějších krizí zachvátila celé hospodářství českých zemí a nejenom některá výrobní odvětví.²¹⁴

Hospodářská krize, zrcadlící sociální poměry tehdejší společnosti, přinesla s rostoucí nezaměstnaností zhoršování sociálního postavení obyvatelstva a **vzestup majetkové kriminality**.²¹⁵ Zejména růst počtu spáchaných krádeží souvisel s nepříznivým hospodářským vývojem, protože převážnou většinu z celkového počtu

²¹⁰ JANÁK, Jan: *Rakouský protitulácký zákon z roku 1873 jako pokus o řešení společenských důsledků průmyslové revoluce*. In: Sborník prací Filosofické fakulty brněnské university, roč. XVIII., řada historická (C), č. 16, Brno, Universita J. E. Purkyně v Brně, leden 1971, s. 81.

²¹¹ HOEGEL: *Die Praxis des Vagabundengesetzes*. In: Oesterreichische Zeitschrift für Verwaltung, Jahrgang XII., Nr. 51, Wien, Buchhandlung von Moritz Perles, 18. December 1879, s. 229–231.

²¹² JANÁK, Jan: *Rakouský protitulácký zákon z roku 1873 jako pokus o řešení společenských důsledků průmyslové revoluce*. In: Sborník prací Filosofické fakulty brněnské university, roč. XVIII., řada historická (C), č. 16, Brno, Universita J. E. Purkyně v Brně, leden 1971, s. 89.

²¹³ Ibidem, s. 85.

²¹⁴ Ibidem, s. 87.

²¹⁵ Ibidem, s. 93.

krádeží spáchali lidé nemajetní. Krádež byla podle rakouských soudních statistik během celé druhé poloviny 19. století nejčastěji páchaným majetkovým deliktem.

1.13. Trestní řád z roku 1873

Od počátku prací na reformě rakouského trestního práva procesního v roce 1861 se v souvislosti s přípravou osnovy nového rakouského trestního řádu²¹⁶ uvažovalo i o znovupřijetí trestního řádu z roku 1850, avšak od tohoto záměru se upustilo a zvítězila myšlenka prof. Julia Glasera, aby „na základě řádu trestního z r. 1850. zdělán byl zákon nový, ve kterém by však zároveň náležitě bylo hleděno ke změněným zatím poměrům, ke zkušenostem v praxi nabytým, jakož i k pokrokům, jež za ten čas vědecké badání bylo učinilo“.²¹⁷ **V letech 1861–1872 pak vzniklo** – podle sčítání prof. Salomona Mayera (*25. II. 1835 – †3. II. 1918)²¹⁸ – **celkem 10 verzí²¹⁹ rakouské osnovy trestního řádu:** V.–VII. verze osnovy v roce 1863,²²⁰ VIII. v roce 1867²²¹ a IX. v roce 1869.²²² Po tomto desetiletí příprav předložil 16. února 1872²²³ prof. Julius Glaser, vykonávající od 25. listopadu 1871 do 12. srpna 1879 funkci ministra spravedlnosti, tedy v podstatě hned po nástupu do funkce, X. verzi osnovy trestního řádu²²⁴ Říšské radě, která byla založena na vládní VIII. osnově z roku 1867²²⁵ a na změnách navržených výborem Poslanecké

²¹⁶ (G.): *Der Entwurf der Strafproceßordnung*. In: Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung, Jahrgang XIII., Nr. 11+12, Wien, 25.+28. Jänner 1862, s. 41–43, 45–48; GLASER: *Zum Entwurf der Strafproceßordnung*. In: Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung, Jahrgang XIII., Nr. 100+101+102+103+104+107+108+109+110+111+112+113+114+115+116+117+118+119+120, Wien, 21.+23.+26.+28.+30. August 1862 – 6.+9.+11.+13.+16.+18.+20.+23.+25.+27.+30. September 1862 – 2.+4.+7. October 1862, s. 397–400, 401–404, 405–408, 409–410, 413–415, 426–428, 429–432, 433–435, 438–440, 442–443, 446–447, 449–452, 454–456, 457–459, 462–464, 466–467, 469–472, 473–475, 478–480.

²¹⁷ STORCH, František: *Řízení trestní rakouské*. Díl I. Praha: Tiskem a nákladem J. Otty, 1887, s. 99.

²¹⁸ WAHLBERG: „*Handbuch des österreichischen Strafproceßrechtes*.“ *Von Dr. S. Mayer, a. o. Professor an der Universität zu Wien*. In: Juristische Blätter, Jahrgang VII., Nr. 18, Wien, 5. Mai 1878, s. 231–233; [Regierungsrat Dr. S. Mayer.] In: Neue Freie Presse, Nr. 19200, Wien, 6. Februar 1918, s. 8; (Sterbefall.) In: Wiener Zeitung, Nr. 30, Wien, 7. Februar 1918, s. 8; (Prof. Dr. Salomon Mayer †.) In: Juristische Blätter, Jahrgang XLVII., Nr. 6, Wien, 10. Februar 1918, s. 70; BÖCK: *Salomon Mayer*. In: Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950. Band V. Wien – Köln – Graz: Hermann Böhlau Nachf., 1972, s. 445–446.

²¹⁹ MAYER, S.: *Handbuch des österreichischen Strafproceßrechtes. Band I. Entstehungsgeschichte der österreichischen Strafproceß-Ordnung vom 23. Mai 1873*. Wien: Alfred Hölder, 1876, s. 20–309.

²²⁰ *Ibidem*, s. 172–194.

²²¹ *Ibidem*, s. 195–208.

²²² *Ibidem*, s. 208–251.

²²³ *Ibidem*, s. 252.

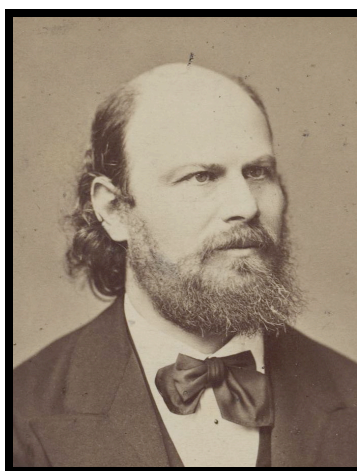
²²⁴ *Ibidem*, s. 251–309.

²²⁵ GLASER: *Der Entwurf der Strafproceßordnung*. In: Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung, Jahrgang XVIII., Neue Folge. Jahrgang IV., Nr. 90+91+92+93+94, Wien, Manz, 8.+12.+15.+19.+22. November 1867, s. 363–365, 367–368, 371–372, 375–376, 379–381.

sněmovny Říšské rady v IX. osnově z roku 1869.²²⁶ **Osnova trestního řádu z roku 1872** byla přijata poslaneckou sněmovnou 4. června 1872 ve třetím čtení a 20. února 1873 s některými změnami v Panské sněmovně.²²⁷

Rakouský trestní řád ze dne 23. května 1873²²⁸ se vrátil k moderním zásadám trestního řízení zakotvených v trestním řádu z roku 1850. Znovuzavedl **zásadu ústnosti a veřejnosti trestního řízení, obžalovací zásadu, zásadu volného hodnocení důkazů a porotní soudy**. Obsahoval 27 kapitol a 494 paragrafů, přičemž mnohá jeho ustanovení měla po formální stránce dokonalejší provedení. Stanné právo pojal s nepatrnými změnami z trestního řádu z roku 1853.²²⁹

Trestní řád z roku 1873 byl z velké části dílem obratnosti a zákonodárné činnosti ministra spravedlnosti prof. Julia Glasera, kterému zároveň zabezpečil čestné místo reformátora v rakouském trestním zákonodárství.²³⁰ Prof. Glaser vydal k trestnímu řádu pro veškeré úřady činné v trestním řízení (hlavně státní zastupitelstva) i svůj známý výnos ze dne 25. listopadu 1873 č. 14.956, který podle dr. Karla Fliedera (*22. XI. 1853 – †27. I. 1933) svědčil i po více než 30 letech od svého vydání jako „neocenitelné vademecum“ o Glaserově „prozíravosti přímo obdivuhodné“.²³¹

Prof. Julius Anton Glaser

²²⁶ BENEDIKT, Edmund: *Glaser, Julius*. In: Allgemeine Deutsche Biographie. Band XLIX. Leipzig: Verlag von Duncker & Humblot, 1904, s. 376.

²²⁷ Ibidem, s. 376.

²²⁸ **Zákon, jímž se zavádí nový řád soudu trestního č. 119/1873 ř. z., daný dne 23. května 1873.**

²²⁹ ZUCKER: *O stanném právu*. In: Česká revue, roč. I., č. 4, Praha, Edvard Beaufort, leden 1898, s. 385.

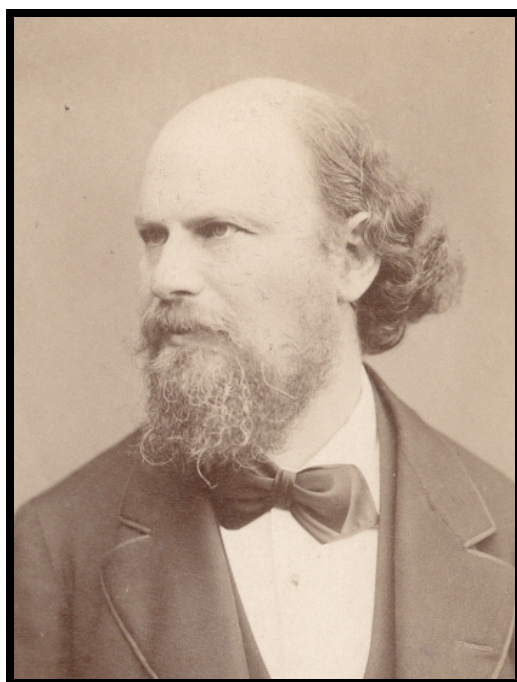
²³⁰ *Dr. Julius Glaser †*. In: Právnický, roč. XXV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1886, s. 34; GRÜNHUT: *Nekrolog. Julius Glaser. †*. In: Zeitschrift für das Privat- und Öffentliche Recht der Gegenwart, Band XIII., Wien, Alfred Hölder, 1886, s. 525.

²³¹ FLIEDER, Karel: *O právomoci vyšetřujícího soudce a poradní komory vůči návrhům státního zástupitelství na zavedení přípravného vyšetřování*. In: Právnický, roč. XLIV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1905, s. 603–604.

Trestní řád z roku 1873 u nás platil v novelizované podobě až do přijetí trestního řádu z roku 1950.

1.14. Glaserova osnova trestního zákona z roku 1874

Počátek druhého období pokusů o reformu rakouského trestního zákona je situován do března 1872, kdy byla zřízena komise pro vypracování osnovy nového trestního zákona. Členové této komise se hned od zřízení komise radili, zda má nová osnova trestního zákona vycházet z předchozí Hyehey osnovy trestního zákona nebo zda má vzniknout na základech zcela nových. Pod vlivem prof. Glasera, kterému osnova nepochybně velmi ležela na srdci,²³² se komise přiklonila k druhé variantě. Dne 7. listopadu 1874,²³³ rok po přijetí nového trestního řádu, předložil ministr spravedlnosti prof. Julius Glaser Říšské radě novou osnovu trestního zákona. Prof. Glaser byl hlavním autorem nejen trestního řádu z roku 1873, ale také osnovy trestního zákona z roku 1874.

Prof. Julius Anton Glaser

²³² GLASER, Julius: *Studien zum Entwurf des Strafgesetzes*. In: Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung, Jahrgang XXI., Neue Folge. Jahrgang VII., Nr. 85–101, Wien, Manz, 25. October 1870 – 20. December 1870, s. 337–338, 341–342, 345–346, 349–350, 353–354, 357–359, 363–364, 365–366, 369–370, 373–375, 377–378, 381–383, 385–386, 389–391, 393–395, 397–398, 401–402; GLASER, Julius: *Studien zum Entwurf des Strafgesetzes*. In: Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung, Jahrgang XXII., Neue Folge. Jahrgang VIII., Nr. 19–31, Wien, Manz, 7. März 1871 – 18. April 1871, s. 73–74, 77–79, 81–82, 85–86, 89–90, 93–94, 97–99, 101–103, 105–106, 109–110, 113–114, 117–118, 121–122.

²³³ HOEGEL, Hugo: *Geschichte des Österreichischen Strafrechtes*. Erstes Heft. Wien: Manz, 1904, s. 100.

Glaserova osnova trestního zákona z roku 1874 vycházela z Trestního zákoníku pro Německou říši ze dne 15. května 1871,²³⁴ čímž se odklonila od domácího rakouského historického vývoje trestního práva a přiklonila se k německému vývoji „nejen vnějším uspořádáním, přijetím různých právních pojmův a institucí, úpravou systému trestního atd., nýbrž i četnými podrobnostmi, zejména terminologií, ba namnoze i doslovným zněním četných ustanovení“.²³⁵ Prof. Glaser se v základních trestněprávních názorech držel od jakékoliv absolutní trestné teorie, hned jak poznal nedostatky Feuerbachova systému psychologického nátlaku.²³⁶ K přípravě této osnovy trestního zákona poslanecká sněmovna zvolila výbor, jehož předsedou byl jmenován prof. Herbst.²³⁷ Po poradách komise byla změněná a doplněná Glaserova osnova trestního zákona z roku 1874 ministrem spravedlnosti prof. Juliem Glaserem předložena, v dubnu 1878 byly o ní skončeny porady výboru a 10. dubna 1878²³⁸ byla o osnově podána podrobná zpráva poslanecké sněmovně.²³⁹ Osnova však v letech 1878–1879 uzákoněna nebyla, v květnu 1879 byla poslanecká sněmovna rozpuštěna a od srpna 1879 prof. Glaser už funkci ministra spravedlnosti nevykonával. Všechny následující rakouské osnovy trestního zákona (Pražákova z roku 1881, Schönbornovy z let 1889 a 1891) byly v podstatě jenom dalším jejím zpracováním, čímž **Glaserova osnova trestního zákona z roku 1874 zůstala základem reformních prací po dobu dalších 20 let,**²⁴⁰ protože všechny další změny a různá vylepšení dalších vládních osnov trestního zákona se od ní podstatně neodklonily.

²³⁴ Das Strafgesetzbuch für das Deutsche Reich vom 15. Mai 1871.; BOHLANDER, Michael (translated): *The German Criminal Code. A Modern English Translation*. Portland: Hart Publishing, 2008, s. 8; BOHLANDER, Michael: *Principles of German Criminal Law*. Portland: Hart Publishing, 2009, s. 2.

²³⁵ STORCH, František: *Prozatímná osnova zákona trestního z měsíce září 1909*. In: *Právník*, roč. XLIX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1910, s. 314.

²³⁶ BENEDIKT, Edmund: *Glaser, Julius*. In: *Allgemeine Deutsche Biographie*. Band XLIX. Leipzig: Verlag von Duncker & Humblot, 1904, s. 377.

²³⁷ *Právo trestní*. In: VESELÝ, František Xaver (ed.): *Všeobecný slovník právní*. Díl III. Praha: Nákladem vlastním, 1898, s. 678.

²³⁸ HOEGEL, Hugo: *Geschichte des Österreichischen Strafrechtes*. Erstes Heft. Wien: Manz, 1904, s. 100.

²³⁹ *Právo trestní*. In: VESELÝ, František Xaver (ed.): *Všeobecný slovník právní*. Díl III. Praha: Nákladem vlastním, 1898, s. 678.

²⁴⁰ LAMMASCH, Heinrich: *Grundriß des Strafrechts*. IV., berichtigte und ergänzte Auflage. Leipzig: Verlag von Duncker & Humblot, 1911, s. 7.

1.15. Zakladatelé české trestněprávní vědy prof. Alois Zucker a prof. František Storch

„Řízení trestní jest totiž jediný po právu možný a platný způsob, jakým trestnímu právu státu zjednatí lze platnost.“
(František Storch, 1887)²⁴¹

V 70. letech 19. století měla universita Karlo-Ferdinandova kvalitní pedagogy a vědce trestního práva.

Dne 22. června 1870 se na právnické fakultě university Karlo-Ferdinandovy habilitoval²⁴² na docenta rakouského trestního práva a řádu advokát dr. Alois Zucker (*4. VII. 1842 – †1. X. 1906),²⁴³ od akademického roku 1870–1871 přednášející rakouské

²⁴¹ STORCH, František: *Řízení trestní rakouské*. Díl I. Praha: Tiskem a nákladem J. Otty, 1887, s. 4.

²⁴² ZUCKER, Alois: *Skizze zu einer Monografie der Amts-Verbrechen*. Prag: H. Dominicus, 1870, 62 s.

²⁴³ Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. 193, Dr. Alois Zucker, 153 s.; -k.: *Die Untersuchungshaft vom Standpunkte der österr. Strafprozessgesetzgebung*. In: Právník, roč. XV., Praha, Ed. Grégr, 1876, s. 280–281; -ch.: *Die Untersuchungshaft vom Standpunkte der österr. Strafprozessgesetzgebung von Dr. Alois Zucker*. In: Právník, roč. XVIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1879, s. 316–318; H.: *Dr. Alois Zucker (Professor an der Prager Universität), Die Untersuchungshaft vom Standpunkte der österreichischen Strafproceßgesetzgebung*. In: Der Gerichtssaal, Band XXXII., Stuttgart, Verlag von Ferdinand Enke, 1880, s. 144–149; ŽALUD, Josef: *Prof. Dr. Alois Zucker*. In: Kalendář česko-židovský na rok 1886–87, roč. VI., Praha, Nákladem spolku českých akademiků-židů v Praze, 1886, s. 58–63; -rch.: *Aprise i loial enquête. Aprise und loial enquête*. In: Právník, roč. XXVIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1889, s. 841–845; Zucker, Alois. In: WURZBACH, Constant von: *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich. Theil LX.* Wien: Druck und Verlag der k. k. Hof- und Staatsdruckerei, 1891, s. 297–298; REINHARD: *Zucker, Dr. Alois, o. Univ.-Prof. in Prag, Die Polizeiaufsicht nach österreichischem Rechte, mit besonderer Rücksicht auf die Bestimmungen der neuesten Strafgesetzentwürfe*. In: Kritische Vierteljahresschrift für Gesetzgebung und Rechtswissenschaft, Band XXXVI., Neue Folge. Band XVII., München – Leipzig, Druck und Verlag von R. Oldenbourg, 1894, s. 133–134; -k.: *Die Polizeiaufsicht nach österr. Rechte mit besonderer Rücksicht auf die Bestimmungen der neuesten Strafgesetzentwürfe von Dr. Alois Zucker*. In: Právník, roč. XXXIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1894, s. 252–253; -l.: *Kriminalistické črty, zejména se zřetelem k zločinné a spustlé mládeži. + Über die Behandlung der verbrecherischen und arg verwahrlosten Jugend in Österreich*. In: Právník, roč. XXXIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1894, s. 850–853; FINGER: *Dr. Alois Zucker, ord. Professor an der k. k. Karl-Ferdinands-Universität mit böhmischer Vortragsprache in Prag, Die Polizeiaufsicht nach österreichischem Rechte mit besonderer Rücksicht auf die Bestimmungen der neuesten Strafgesetzentwürfe*. In: Der Gerichtssaal, Band L., Stuttgart, Verlag von Ferdinand Enke, 1895, s. 75–77; St.: *Dr. Alois Zucker, ordentl. Professor des Strafrechtes an der k. k. böhmischen Universität zu Prag. Einige dringende Reformen der Strafrechtspflege*. In: Der Gerichtssaal, Band LII., Stuttgart, Verlag von Ferdinand Enke, 1896, s. 473–474; Dr. N.: *Dr. Alois Zucker*. In: Národní album. Praha: Jos. R. Vilímek v Praze, 1899, s. 29, 51; St.: *Dr. Alois Zucker, ordentl. Professor an der böhmischen Universität zu Prag. Ueber Schuld und Strafe der jugendlichen Verbrecher*. In: Der Gerichtssaal, Band LVII., Stuttgart, Verlag von Ferdinand Enke, 1900, s. 213–214; APPELIUS: *Zucker, Dr. Alois, ord. Professor an der böhmischen Universität zu Prag, Ueber Schuld und Strafe der jugendlichen Verbrecher*. In: Kritische Vierteljahresschrift für Gesetzgebung und Rechtswissenschaft, Band XLII., Dritte Folge. Band VI., Tübingen – Leipzig, Verlag von J. C. B. Mohr (Paul Siebeck), 1900, s. 260–262; GROSS, Hanns: *Ueber Schuld und Strafe der jugendlichen Verbrecher. Von Dr. Alois Zucker ord. Prof. a. d. böhm. Univers. zu Prag*. In: Archiv für Kriminal-Anthropologie und Kriminalistik, Band III., Heft 3, Leipzig, Verlag von F. C. W. Vogel, 1900, s. 268–270; Pk.: *Dr. Alois Zucker, Über Schuld und Strafe der jugendlichen Verbrecher*. In: Sborník věd právních a státních, roč. I., Praha, Bursík & Kohout, 1901, s. 259–263; MIŘIČKA, A.: *Ueber einige Reformen des Vorverfahrens im modernen Strafprocesse*. In: Právník, roč. XLII., Praha, Právnická

Jednota v Praze, 1903, s. 23–27; STORCH: *Dr. Alois Zucker, Über einige Reformen des Verfahrens im modernen Strafprocesse*. In: Sborník věd právních a státních, roč. III., Praha, Bursík & Kohout, 1903, s. 351–354; LOHSING, Ernst: *Mittheilungen der culturpolitischen Gesellschaft. Zur Problemstellung in der Frage der gerichtlichen Voruntersuchung. Hofrath Professor Dr. Alois Zucker (Prag): Soll die gerichtliche Voruntersuchung aufrecht erhalten bleiben?* In: Archiv für Kriminal-Anthropologie und Kriminalistik, Band X., Heft 1–2, Leipzig, Verlag von F. C. W. Vogel, 1903, s. 183–184; *Zucker Alois*. In: NAVRÁTIL, Michal: Almanach českých právníků. Praha: Nákladem vlastním, 1904, s. 176–177; GROß, Hans Von: *Dr. Alois Zucker, Hofrat und ord. Professor des Strafrechts an der k. k. böhmischen Universität in Prag: Ueber die Strafe und Strafvollzug in Übertretungsfällen*. In: Archiv für Kriminal-Anthropologie und Kriminalistik, Band XIX., Heft 1–2, Leipzig, Verlag von F. C. W. Vogel, 1905, s. 200–201; MIŘIČKA: *Ueber Strafe und Strafvollzug in Uebertretungsfällen*. In: Právník, roč. XLIV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1905, s. 339–340; ASCHROTT: *Ueber Strafe und Strafvollzug in Uebertretungsfällen. Von Hofrat, Prof. Dr. Zucker*. In: Deutsche Juristen-Zeitung, Jahrgang XI., Nr. 7, Berlin, Verlag von Otto Liebmann, 1906, s. 440–441; Parte: JUDr. Alois Zucker.; *Dvorní rada a universitní profesor dr. Alois Zucker náhle zemřel*. In: Národní listy, roč. XXXXVI., č. 271, Praha, 2. října 1906, s. 2; *Hofrat Prof. Dr. Alois Zucker gestorben*. In: Prager Tagblatt, Jahrgang XXX., Nr. 271, Prag, Heinr. Mercy Sohn, 2. Oktober 1906, s. 4; *Hofrat Prof. Dr. Zucker †*. In: Prager Abendblatt, Nr. 224, Prag, 2. Oktober 1906, s. 2; *Hofrat Professor Zucker gestorben*. In: Neues Wiener Tagblatt, Jahrgang XL., Nr. 272, Wien, 2. Oktober 1906, s. 6; *Prof. dr. Alois Zucker*. In: Národní politika, roč. XXIV., č. 271, Praha, Politika, 2. října 1906, s. 5; *Professor Zucker plötzlich gestorben*. In: Neues Wiener Journal, Jahrgang XIV., Nr. 4650, Wien, 2. Oktober 1906, s. 9; LOHSING, Ernst: *Hofrat Prof. Dr. Alois Zucker †*. In: Juristische Blätter, Jahrgang XXXV., Nr. 40, Wien, 7. Oktober 1906, s. 474; STORCH, F.: *Alois Zucker*. In: Právnické Rozhledy, roč. III., č. 1, Praha, Edvard Leschinger v Praze, 10. listopadu 1906, s. 1–6; MIŘIČKA, August: *Hofrat Professor Dr. Alois Zucker †*. In: Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung, Jahrgang LVII., Nr. 48, Wien, Manz, 24. November 1906, s. 379–380; A. M.: *Dvorní rada prof. dr. Alois Zucker*. In: Právník, roč. XLV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1906, s. 685–691; STORCH, František: *Alois Zucker*. In: Právník, roč. XLV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1906, s. 740–751; KALLAB, Jaroslav: *Dr. Alois Zucker*. In: Osvěta, roč. XXXVI., č. 11, Praha, 1906, s. 1034–1038; FINGER: *Alois Zucker †*. In: Der Gerichtssaal, Band LXX., Stuttgart, Verlag von Ferdinand Enke, 1907, s. 1–5; MIŘIČKA, August: *Alois Zucker*. In: Čechische revue, Jahrgang I., Prag, Verlagsbuchhandlung Grosman & Svoboda, 1907, s. 226–234; STORCH, F.: *Dvorní rada professor Dr. Alois Zucker*. In: Almanach České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, roč. XVII., Praha, Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1907, s. 93–100; STORCH, F.: *Alois Zucker. Jeho učitelská a literární působnost*. In: Kalendář česko-židovský na rok 1907–08, roč. XXVII., Praha, Nákladem spolku českých akademiků-židů v Praze, 1907, s. 73–76; MIŘIČKA: *Über Kriminalität, Rückfall und Strafgrund*. In: Sborník věd právních a státních, roč. VII., Praha, Bursík & Kohout, 1907, s. 367–368; WULFFEN: *Ueber Kriminalität, Rückfall und Strafgrund. Von Prof. A. Zucker*. In: Deutsche Juristen-Zeitung, Jahrgang XII., Nr. 12, Berlin, Verlag von Otto Liebmann, 1907, s. 724–725; GROß, H.: *A. Zucker: „Über Kriminalität, Rückfall und Strafgrund“*. In: Archiv für Kriminal-Anthropologie und Kriminalistik, Band XXIX., Heft 4, Leipzig, Verlag von F. C. W. Vogel, 1908, s. 380; Miř.: *Zucker Alois*. In: Ottův slovník naučný. Díl XXVII. Praha: J. Otto, 1908, s. 704–705; *Památka prof. Zuckera*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. II., č. 3–4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1926, s. 97–98; *Dvacátého výročí smrti prof. JUDr. Aloise Zuckera*. In: Právník, roč. LXVI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1927, s. 37; DAHL, Frantz (Fz. D.): *Zucker, Alois*. In: UDGAVE, Anden – BRØNDUM-NIELSEN, Johs. – RAUNKJÆR, Palle (eds.): Salmonsens konversationsleksikon. Bind XXV. København: J. H. Schultz Forlagsboghandel, 1928, s. 653; *Zucker, Alois*. In: JAKSCH, Friedrich: Lexikon sudetendeutscher Schriftsteller und ihrer Werke für die Jahre 1900–1929. Reichenberg: Verlag Gebrüder Stiepel, 1929, s. 304; *Zucker Alois*. In: NAVRÁTIL, Michal: Almanach československých právníků. Praha: Nákladem spisovatelovým, 1930, s. 518–519; *Zucker, Alois*. In: Masarykův slovník naučný. Díl VII. Praha: Československý Kompas, 1933, s. 1028; *Alois Zucker*. In: NOVÝ, Luboš (ed.): Práce z dějin Československé akademie věd. Svazek 3. Seria B Editiones. Členové České akademie věd a umění 1890–1952. Praha: Ústřední archiv ČSAV, 1989, s. 472; *Zucker Alois*. In: TOMEŠ, Josef – LÉBLOVÁ, Alena a kol.: Československý biografický slovník. Praha: Encyklopedický institut ČSAV – Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1992, s. 831; SOUKUP, Ladislav: *Alois Zucker*. In: SKŘEJPKOVÁ, Petra – SOUKUP, Ladislav (eds.): Antologie české právní vědy. Praha: Univerzita Karlova – vydavatelství Karolinum, 1993, s. 166–167; *Zucker Alois*. In: TOMEŠ, Josef a kol.: Český biografický slovník XX. století. Díl III. Praha – Litomyšl: Paseka – Petr Meissner, 1999, s. 574–575; *Alois Zucker*. In: ŠLECHTOVÁ, Alena – LEVORA, Josef: Členové České akademie věd a umění 1890–1952. II. vydání. Praha: Academia, nakladatelství Akademie věd České

trestní právo v českém i německém jazyce. Dne 13. července 1874 byl doc. Alois Zucker ve svých 32 letech jmenován mimořádným a 12. července 1881 řádným profesorem rakouského trestního práva a řádu na universitě Karlo-Ferdinandově. V letech 1873–1879 vyšla jeho nejrozsáhlejší a zřejmě i nejvýznamnější²⁴⁴ třídílná monografie *Die Untersuchungshaft vom Standpunkte der oesterr. Strafprozessgesetzgebung*.²⁴⁵

Od 6. září 1872 působil na právnické fakultě university Karlo-Ferdinandovy na místě profesora právní filosofie a rakouského trestního práva prof. Friedrich Rulf z Lvovské university.²⁴⁶

Dne 31. července 1877 se na právnické fakultě university Karlo-Ferdinandovy habilitoval²⁴⁷ na soukromého docenta rakouského trestního práva hmotného a 23. března 1879 i trestního práva procesního dr. Karl Janka (*24. IV. 1837 – †16. VI. 1888).²⁴⁸

republiky, 2004, s. 348.

²⁴⁴ –k.: *Die Untersuchungshaft vom Standpunkte der österr. Strafprozessgesetzgebung*. In: Právník, roč. XV., Praha, Ed. Grégr, 1876, s. 280–281; –ch.: *Die Untersuchungshaft vom Standpunkte der österr. Strafprozessgesetzgebung von Dr. Alois Zucker*. In: Právník, roč. XVIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1879, s. 316–318; H.: *Dr. Alois Zucker (Professor an der Prager Universität), Die Untersuchungshaft vom Standpunkte der österreichischen Strafproceßgesetzgebung*. In: Der Gerichtssaal, Band XXXII., Stuttgart, Verlag von Ferdinand Enke, 1880, s. 144–149.

²⁴⁵ ZUCKER, Alois: *Die Untersuchungshaft vom Standpunkte der oesterr. Strafprozessgesetzgebung. I. Abtheilung: Die historischen Grundlagen der oesterr. Strafprocess-Gesetzgebung*. Prag: Verlag von H. Dominicus, 1873, 169 s.; ZUCKER, Alois: *Die Untersuchungshaft vom Standpunkte der oesterr. Strafprozessgesetzgebung. II. Abtheilung: Die oesterr. Strafprocessordnungen*. Prag: Verlag von H. Dominicus, 1876, 152 s.; ZUCKER, Alois: *Die Untersuchungshaft vom Standpunkte der oesterr. Strafprozessgesetzgebung. III. Abtheilung: Die Reformbedürftigkeit der Untersuchungshaft*. Prag: Verlag von H. Dominicus, 1879, 186 s.

²⁴⁶ RULF, Friedrich: *Die österreichische Strafproceßordnung vom 23. Mai 1873*. Wien: Manz, 1873, 439 s.; RULF, Friedrich (Hrsg.): *Strafrechtsfälle ohne Entscheidungen*. Wien: Manz, 1874, 116 s.; RULF, Friedrich: *Rechtsfälle ohne Entscheidungen aus dem österreichischen Strafprocesse*. Wien: Manz, 1876, 109 s.; RULF, Friedrich: *Die Praxis des österreichischen Strafprocesses*. Wien: Manz, 1878, 195 s.

²⁴⁷ JANKA, Karl: *Der strafrechtliche Notstand*. Erlangen: Verlag von Andreas Deichert, 1878, 264 s.

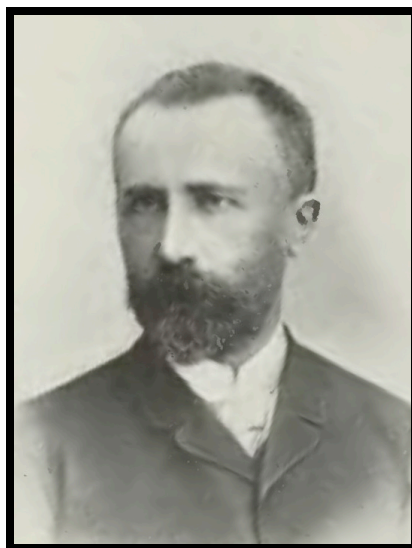
²⁴⁸ Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta Německé university v Praze, Carl Janka, 1885–86 – osobní spis, PA 4.; –ch.: *Staatliches Klagmonopol oder subsidiäres Strafklagrecht*. In: Právník, roč. XVIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1879, s. 142–143; F. G.: *Staatliches Klagemonopol oder subsidiäres Strafklagrecht*. In: Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung, Jahrgang XXX., Neue Folge. Jahrgang XVI., Nr. 50, Wien, Manz, 20. Juni 1879, s. 199–200; H.: *Dr. Karl Janka (Privatdocent an der Universität Prag), Staatliches Klagmonopol oder subsidiäres Strafklagrecht*. In: Der Gerichtssaal, Band XXXI., Stuttgart, Verlag von Ferdinand Enke, 1879, s. 387–389; *Dr. Carl Janka, Privatdocent an der Universität in Prag. Das österreichische Strafgesetz und der subjective Versuch*. In: Der Gerichtssaal, Band XXXIV., Stuttgart, Verlag von Ferdinand Enke, 1883, s. 317; –.: *Das österreichische Strafrecht. Von Privatdocent Dr. Carl Janka zu Prag (S. XVI. 380)*. In: Der Gerichtssaal, Band XXXVI., Stuttgart, Verlag von Ferdinand Enke, 1884, s. 394–395; R.: *Dr. Karl Janka, a. o. Prof. der Rechte zu Prag: Die Grundlagen der Strafschuld*. In: Oesterreichische Zeitschrift für Verwaltung, Jahrgang XVIII., Nr. 40, Wien, Manz, 1. October 1885, s. 167; GEYER: *Strafrecht. 1. K. Janka, das österreichische Strafrecht. – 2. F. Rulf, der österreichische Strafproceß unter Berücksichtigung der Rechtsprechung des Cassationshofes systematisch dargestellt*. In: Kritische Vierteljahresschrift für Gesetzgebung und Rechtswissenschaft, Band XXVII., Neue Folge. Band VIII., München – Leipzig, Druck und Verlag von R. Oldenbourg, 1885, s. 399–418; *Die Grundlagen der Strafschuld von Dr. Karl Janka*. In: Právník, roč. XXV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1886, s. 203;

Dne 22. září 1878 se na právnické fakultě university Karlo-Ferdinandovy habilitoval na soukromého docenta rakouského trestního práva hmotného a 1. července 1880 i trestního práva procesního dr. František Storch (*13. IX. 1850 – †21. XII. 1924; [1904–1905 rektor české university Karlo-Ferdinandovy]),²⁴⁹ od akademického roku

***: *Sterbfall*. In: Bohemia, Jahrgang LXI., Nr. 167, Prag, A. Haase, 17. Juni 1888, s. 6; *Úmrtí*. In: Právník, roč. XXVII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1888, s. 432; TEICHMANN, A.: *Todtenschau. Francesco Carrara. Rudolf v. Kräwel. Dr. S. A. Belmonte. Dr. Friedrich Meyer. Karl Janka. Nic. Saripolos*. In: Der Gerichtssaal, Band XLI., Stuttgart, Verlag von Ferdinand Enke, 1889, s. 70; St.: *Das österreichische Strafrecht, von Dr. Carl Janka, Privatdocent an der deutschen Carl-Ferdinands-Universität zu Prag*. In: Der Gerichtssaal, Band XLIII., Stuttgart, Verlag von Ferdinand Enke, 1890, s. 154; St.: *Dr. Karl Janka, Das österreichische Strafrecht*. In: Der Gerichtssaal, Band L., Stuttgart, Verlag von Ferdinand Enke, 1895, s. 392; St.: *Dr. Karl Janka. Das österreichische Strafrecht*. In: Der Gerichtssaal, Band LX., Stuttgart, Verlag von Ferdinand Enke, 1902, s. 476–477.

²⁴⁹ Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. 166, Dr. František Storch, 164 s.; T.: *Professor Dr. Franz Storch, Beiträge zur Lehre von der Parteienvertretung im Strafverfahren*. In: Der Gerichtssaal, Band XLII., Stuttgart, Verlag von Ferdinand Enke, 1889, s. 235; *Řízení trestní rakouské*. In: Prager Abendblatt, Nr. 256, Prag, 9. November 1897, s. 4; STIEBER, M.: *Řízení trestní rakouské v pořádku systematickém*. In: Právník, roč. XXXVII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1898, s. 850–854, 882–884; Dr. N.: *Dr. František Storch*. In: Národní album. Praha: Jos. R. Vilímek v Praze, 1899, s. 29, 50–51; *Installace rektorská*. In: Právník, roč. XLIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1904, s. 815–818; *Štorch Fr.* In: NAVRÁTIL, Michal: Almanach českých právníků. Praha: Nákladem vlastním, 1904, s. 155; *Storch František*. In: Ottův slovník naučný. Díl XXIV. Praha: J. Otto, 1906, s. 171; KLIER: („Die Beschlagnahme im Preßrechte“ [„Zabavení v právu tiskovém“] von Jur. Dr. Franz Storch, k. k. Hofrat und Universitäts-Professor an der böhmischen Universität in Prag. Prag 1908.) In: Wiener Zeitung, Nr. 296, Wien, 24. Dezember 1908, s. 8; KALLAB: *Storch: Zabavení v právu tiskovém*. In: Právník, roč. XLVIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1909, s. 36–38, 71–75; MIŘIČKA: *Zabavení v právu tiskovém. Napsal JUDr. František Storch, c. k. dvorní rada a professor české university v Praze*. In: Österreichische Zeitschrift für Strafrecht, Jahrgang I., Wien, Manz, 1910, s. 41–43; *Sedesáté narozeniny dv. r. prof. dr. Storch*. In: Právník, roč. XLIX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1910, s. 614–615; *Z university*. In: Právník, roč. L., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1911, s. 534; *Odchod pana dv. r. prof. dr. Storch na odpočinek*. In: Právník, roč. L., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1911, s. 571; *Oslava 70. narozenin univ. prof. Dra. Frant. Storch*. In: Sborník věd právních a státních, roč. XX., Praha, Bursík & Kohout, 1920, s. 313; *70. Geburtstag*. In: Prager Tagblatt, Jahrgang XLVI., Nr. 31, Prag, Heinr. Mercy Sohn, 6. Feber 1921, s. 4; KALLAB, Jaroslav: *Prof. dr. František Storch*. In: Právník, roč. LX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1921, s. 33–41; *K 70. narozeninám prof. dra Františka Štorch*. In: Právník, roč. LX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1921, s. 60–61; JOACHIM: *Oslava 70. narozenin prof. Dr. Františka Storch*. In: Právník, roč. LX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1921, s. 120–122; *Univ. prof. dr. Storch zemřel*. In: Národní listy, večerní vydání, roč. LXIV., č. 351, Praha, 22. prosince 1924, s. 1; KALLAB: *František Storch zemřel*. In: Lidové noviny, roč. 32, č. 641, Brno, 23. prosince 1924 ráno, s. 4; *Úmrtí českého učence*. In: Národní politika, roč. XLII., č. 352, Praha, 23. prosince 1924, s. 6; *Zesnulý univ. profesor Dr. František Storch*. In: Národní listy, roč. LXIV., č. 352, Praha, 23. prosince 1924, s. 3; *Dr. Emil Ott a Dr. František Storch*. In: Sborník věd právních a státních, roč. XXIV., Praha, Bursík & Kohout, 1924, s. 457; –a.: *Emil Ott a František Storch*. In: Právník, roč. LXIV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1925, s. 1–6; *Posmrtná oslava prof. drů Emila Otta a Františka Storch* v „Právnické Jednotě“ v Praze. In: Právník, roč. LXIV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1925, s. 73–94; *Smuteční slavnost na památku prof. dra Emila Otta a Františka Storch*. In: Právník, roč. LXIV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1925, s. 199; mlt.: † *Prof. Emil Ott a Prof. František Storch*. In: Právny obzor, roč. VIII., Bratislava, Právnická Jednota na Slovensku v Bratislave, 1925, s. 74–75; MIŘIČKA, A.: *František Storch*. In: Sborník věd právních a státních, roč. XXV., Praha, Bursík & Kohout, 1925, s. 125–134; MIŘIČKA, A.: *František Storch*. In: Almanach České akademie věd a umění, roč. XXXV., Praha, Nákladem České akademie věd a umění, 1925, s. 200–208; KALLAB, Jaroslav: *Za Františkem Storchem*. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. VIII., Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1925, s. 4–6; VALENTA, Ladislav: *JUDr. Emil Ott a JUDr. Frant. Štorch*. In: Česká advokacie, roč. XI., č. 1, Praha, Spolek československých advokátů v Praze, únor 1925, s. 1–4; –ř.: *Univ. prof. Dr. Fr. Storch*. In: Všehrd, roč. VI., č. 5, Praha, S. Č. P. „Všehrd“ v Praze, Č. A. S. „Právník“ v Brně a S. P. P. „Právník“ v Bratislave, únor 1925, s. 139–140; *František Storch*. In: Bulletin

1880–1881 přednášející rakouské trestní právo v českém i německém jazyce.

Doc. František Storch

1.16. Trestněprávní věda na české universitě Karlo-Ferdinandově v letech 1882–1897

Po rozdělení university Karlo-Ferdinandovy v roce 1882 na dvě samostatné části – českou (s jediným vyučovacím jazykem českým) a německou (s jediným vyučovacím jazykem německým)²⁵⁰ začala od akademického roku 1882–1883 v rámci university samostatnou činnost i fakulta věd právních a státních české university Karlo-Ferdinandovy.

de Droit Tchécoslovaque, année I. (1925), numéro 1, Prague, Union des Juristes de Prague, 1er juillet 1925, s. 27; MIRIČKA, A.: *JUDr. František Storch*. In: Naše věda, roč. VII., č. 1–2, Praha, Melantrich, říjen a listopad 1925, s. 46–47; *Storch Fr.* In: NAVRÁTIL, Michal: Almanach československých právníků. Praha: Nákladem spisovatelovým, 1930, s. 422; *Storch, František*. In: Masarykův slovník naučný. Díl VI. Praha: Československý Kompas, 1932, s. 980–981; *Storch [št-] František*. In: Malá československá encyklopedie. Svazek V. Praha: Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1987, s. 886; *František Storch*. In: NOVÝ, Luboš (ed.): Práce z dějin Československé akademie věd. Svazek 3. Seria B Editiones. Členové České akademie věd a umění 1890–1952. Praha: Ústřední archiv ČSAV, 1989, s. 380; *Storch František*. In: TOMEŠ, Josef – LÉBLOVÁ, Alena a kol.: Československý biografický slovník. Praha: Encyklopedický institut ČSAV – Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1992, s. 663; SOUKUP, Ladislav: *František Storch*. In: SKŘEJPKOVÁ, Petra – SOUKUP, Ladislav (eds.): Antologie české právní vědy. Praha: Univerzita Karlova – vydavatelství Karolinum, 1993, s. 173–174; *Storch František*. In: TOMEŠ, Josef a kol.: Český biografický slovník XX. století. Díl III. Praha – Litomyšl: Paseka – Petr Meissner, 1999, s. 200; *František Storch*. In: ŠLECHTOVÁ, Alena – LEVORA, Josef: Členové České akademie věd a umění 1890–1952. II. vydání. Praha: Academia, nakladatelství Akademie věd České republiky, 2004, s. 280; SOUKUP, L.: *Storch František*. In: Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950. Band XIII. Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 2010, s. 324; ŠÁMAL, Pavel: *Předmluva*. In: STORCH, František: Řízení trestní rakouské. I. a II. díl. Editor Jiří Spáčil. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, s. V.–XXII.

²⁵⁰ **Zákon jenž se týče c. k. university Karlo-Ferdinandské v Praze č. 24/1882 ř. z., daný dne 28. února 1882.**

Prof. Alois Zucker a doc. František Storch patřili k těm, kteří svým působením na ještě nerozdělené universitě Karlo-Ferdinandově samostatnou činnost české university Karlo-Ferdinandovy připravovali, ne-li přímo – v souvislosti s činností její právnické fakulty – umožnili. Na ní se pak oba stali – už zcela nepochybně – zakladateli a nejméně až do konce 19. století nejvýznamnějšími představiteli české trestněprávní vědy.

Prof. Alois Zucker

Prof. Alois Zucker byl v akademických letech 1884–1885 a 1896–1897 děkanem právnické fakulty české university Karlo-Ferdinandovy, pro akademický rok 1889–1890 byl zvolen rektorem české university Karlo-Ferdinandovy, avšak tuto funkci pro zaneprázdnění výkonem funkce poslance Říšské rady nepřijal. Na právnické fakultě přednášel vedle rakouského trestního práva i mezinárodní právo a právní filosofii, byl ovlivněn i sociologií, co ho sblížilo i s doc. Tomášem Garrigue Masarykem (*7. III. 1850 – †14. IX. 1937), a jako odborník se těšil – díky mnohým francouzsky a německy psaným pracím – mezinárodní pozornosti.²⁵¹

V souvislosti s odchodem mimořádného profesora Gundlinga v roce 1885 do důchodu byl 17. dubna 1884 doc. František Storch ve svých 33 letech jmenován mimořádným a 15. března 1890 řádným profesorem rakouského trestního práva a řádu na české universitě Karlo-Ferdinandově. V akademickém roce 1891–1892 byl děkanem právnické fakulty české university Karlo-Ferdinandovy.

²⁵¹ WIGMORE, John H.: *A Preliminary Bibliography of Modern Criminal Law and Criminology*. Chicago: Northwestern University Building, 1909, s. 100–101.

Prof. Storch vycházel z klasické trestněprávní školy a věnoval se především trestnímu právu procesnímu a tiskovému právu.²⁵² Na rozdíl od i politicky

²⁵² STORCH, František: *O podvodu a vydírání dle osnovy trestního zákona*. In: Právník, roč. XVII., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1878, s. 470–472; STORCH, František: *O právní povaze zpronevěření spáchaného na věcech zabavených dle §. 183. odst. 2. tr. z.* In: Právník, roč. XVIII., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1879, s. 6–11, 37–42; STORCH, František: *O nárocích soukromoprávních v řízení trestním*. In: Právník, roč. XIX., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1880, s. 73–82, 109–119, 145–152, 181–189; STORCH, František: *O trestním promlčení dle osnovy nového trestního zákona*. In: Právník, roč. XIX., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1880, s. 716–717; STORCH, Frant.: *Otázka příslušnosti věcné ve stadiu obžalovacím řízení trestního*. In: Právník, roč. XXI., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1882, s. 145–151, 181–187, 217–222, 253–263; STORCH, Franz: *Ueber die Bestrafung des Kindermordes*. In: Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung, Jahrgang XXXIII., Neue Folge. Jahrgang XIX., Nr. 102+103, Wien, Manz, 15.+19. December 1882, s. 405–406, 409–411; STORCH, Franz: *Kann der Untersuchungsrichter Mitglied der Rathskammer sein?* In: Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung, Jahrgang XXXIV., Neue Folge. Jahrgang XX., Nr. 41, Wien, Manz, 22. Mai 1883, s. 161–163; STORCH, Frant.: *O stížnosti v příčině vazby vyšetřovací nařízené dle §. 208. ř. tr.* In: Právník, roč. XXII., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1883, s. 397–401; STORCH: *O soudech porotních*. In: Právník, roč. XXII., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1883, s. 715–717; STORCH, František: *O zastupování stran v řízení trestním*. In: Právník, roč. XXVI., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1887, s. 721–727, 757–762, 793–799, 829–833; STORCH, František: *Řízení trestní rakouské*. Díl I. Praha: Tiskem a nákladem J. Otty, 1887, 396 s.; STORCH, Fr.: *Delikty návrhové a soukromožalobné v právu rakouském*. In: Právník, roč. XXXIV., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1895, s. 341–347, 377–384, 413–418; STORCH, František: *Vyručení obviněného z vazby vyšetřovací*. In: Rozpravy České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění v Praze, třída I., roč. IV., č. 2, Praha, Nákladem České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1895, 126 s.; STORCH, František: *Vyručení obviněného z vazby vyšetřovací*. (Výtah). In: Věstník České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, roč. IV., č. 7, Praha, Nákladem České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, říjen 1895, s. 379–389; STORCH, František: *Řízení trestní rakouské*. Díl II. Praha: Nákladem Právníké jednoty v Praze, 1897, 691 s.; STORCH, Franz: *Die rechtliche Natur der Sicherheitsleistung nach §§ 192 und 193 St. P. O.* In: Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung, Jahrgang XLIX., Nr. 9+10+11, Wien, Manz, 26. Februar – 5.+12. März 1898, s. 65–66, 74–76, 83–84; STORCH, Franz: *Antrags- und Privatanklagedelictes im österreichischen Rechte*. In: Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung, Jahrgang L., Nr. 24+25, Wien, Manz, 10.+17. Juni 1899, s. 187–191, 197–201; STORCH, František: *O okolnostech trestnost skutku vylučujících vedle §. 319. tr. ř.* In: Právník, roč. XXXVIII., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1899, s. 341–355; STORCH, František: *O zastavení výroku porotního a jeho účincích na nové hlavní přelíčení*. In: Právník, roč. XXXIX., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1900, s. 305–315; STORCH, F.: *Úvahy kriminalistické*. In: Sborník věd právních a státních, roč. I., Praha, Bursík & Kohout, 1901, s. 28–52; STORCH, František: *„Největší záhada řízení trestního.“* In: Právník, roč. XL., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1901, s. 817–822; STORCH, Frant.: *Neshoda mezi zmatečnými důvody §. 281., č. 11 a §. 344., č. 12 ř. tr.* In: Právník, roč. XLI., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1902, s. 1–9; STORCH, František: *„Nominatio auctoris“ v systému tiskové nedbalosti*. In: Právník, roč. XLII., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1903, s. 369–380, 405–416; STORCH, František: *Studie k tiskovému právu trestnímu*. In: Sborník věd právních a státních, roč. III., Praha, Bursík & Kohout, 1903, s. 413–475; STORCH, F.: *Kulposní usmrcení v rakouském právu trestním*. In: Pocta podaná českou fakultou právníkou panu dr. Ant. rytíři Randovi k sedmdesátým narozeninám dne 8. července 1904. Sborník věd právních a státních, roč. IV., Praha, Bursík & Kohout, 1903–4, svazek zvláštní, s. 419–442; STORCH, František: *O významu nynějších snah a směrů pozitivistických ve vědě práva trestního*. In: Právník, roč. XLIII., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1904, s. 785–799; STORCH, František: *Ze živnostenského práva tiskového*. In: Sborník věd právních a státních, roč. VI., Praha, Bursík & Kohout, 1906, s. 1–43; STORCH, Franz: *Pressrecht*. In: MISCHLER, Ernst – ULBRICH, Josef: *Österreichisches Staatswörterbuch*. Band III. Zweite, wesentlich umgearbeitete Auflage. Wien: Alfred Hölder, 1907, s. 973–983; STORCH, Fr.: *Rakouské právo trestní hmotné*. IV. autorisované vydání. Praha: Vydání „Všehrdu“, 1907, 238 s.; STORCH, František: *O zabavení v právu tiskovém*. In: Sborník věd právních a státních, roč. VII., Praha, Bursík & Kohout, 1907, s. 375–395; STORCH, František: *O zabavení v právu tiskovém*. In: Sborník věd právních a státních, roč. VIII., Praha, Bursík & Kohout, 1908, s. 75–105, 294–401; STORCH, František: *Zabavení v právu tiskovém*. Praha: Knihovna Sborníku věd právních a státních – Bursík & Kohout

angažovaného prof. Zuckera se prof. Storch orientoval už víc čistě na trestněprávní problematiku, přičemž úspěšně zacházel, stejně jako prof. Zucker,²⁵³ i do dějin trestního práva. V letech 1887–1897 vyšla jeho nejrozsáhlejší a zřejmě i nejvýznamnější²⁵⁴ dvoudílná práce *Řízení trestní rakouské*,²⁵⁵ kterou de facto založil českou trestněprávní procesualistiku. Podal v ní **první české systematické zpracování rakouského trestního práva procesního**, zkoumajíc a řešíc přitom sporné trestněprávní otázky přihlédnutím k obsáhlé zahraniční literatuře i zákonodárné praxi. V tomto vrcholném díle nejen vědecké tvorby jeho, ale i vědeckého zpracování českého trestního práva procesního vůbec, systematicky vylíčil i historický vývoj trestního řízení v českých zemích.²⁵⁶ V trestním právu procesním částečně vytvořil a částečně obnovil českou terminologii podle českých právních pramenů. Studium historického vývoje významných institutů trestního práva, erudovaná argumentace a důkladné teoretické zpracování trestněprávní problematiky mu umožnily interpretovat platné trestní právo

v Praze, 1908, 173 s.; STORCH, Franz: *Staatsanwaltschaft*. In: MISCHLER, Ernst – ULBRICH, Josef: *Österreichisches Staatswörterbuch*. Band IV. Zweite, wesentlich umgearbeitete Auflage. Wien: Alfred Hölder, 1909, s. 304–305; STORCH, František: *Prozatímná osnova zákona trestního z měsíce září 1909*. In: *Právník*, roč. XLIX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1910, s. 313–327, 353–373; STORCH, Franz: *Die Umgestaltung der §§ 183 und 184 StG. durch die „lex Ofner“*. In: *Österreichische Zeitschrift für Strafrecht*, Jahrgang I., Wien, Manz, 1910, s. 380–388; STORCH, F.: *Die Bestrafung des Versuches in dem österreichischen Vorentwurfe*. In: *Österreichische Zeitschrift für Strafrecht*, Jahrgang III., Wien, Manz, 1912, s. 1–30; STORCH, F.: *O „immunisování“ tiskopisů zapověděných a zabavených*. In: *Právník*, roč. LI., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1912, s. 725–743, 765–778, 806–821; STORCH, Fr.: *Die Bemessung der Strafe in den österreichischen Strafgesetzentwürfen*. In: *Österreichische Zeitschrift für Strafrecht*, Jahrgang IV., Wien, Manz, 1913, s. 1–44; STORCH, F.: *Z rozhraní mezi delikty tiskovými a delikty pořádkovými práva tiskového*. In: Pocta podaná právníkou fakultou české university dvor. radovi prof. dru Emilu Ottovi k sedmdesátým narozeninám dne 30. dubna 1915. Praha: Nákladem Bursíka & Kohouta, 1915, s. 237–257; STORCH, F.: *Z rozhraní mezi delikty tiskovými a delikty pořádkovými práva tiskového*. In: *Sborník věd právních a státních*, roč. XV., Praha, Bursík & Kohout, 1915, s. 365–385; STORCH, F.: *Über die Strafflosigkeit der parlamentarischen Berichterstattung*. In: *Österreichische Zeitschrift für Strafrecht*, Jahrgang VII., Wien, Manz, 1916, s. 1–44; STORCH, Fr.: *Trest smrti v osnově českoslov. zákona trestního z r. 1921*. In: *Právník*, roč. LXI., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1922, s. 161–168, 193–200; STORCH, František: *Hájení obviněného v budoucím trestním řízení československém*. In: *Sborník věd právních a státních*, roč. XXII., Praha, Bursík & Kohout, 1922, s. 349–364; STORCH, František: *Řízení trestní rakouské*. I. a II. díl. Editor Jiří Spáčil. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, 396 + 691 s.

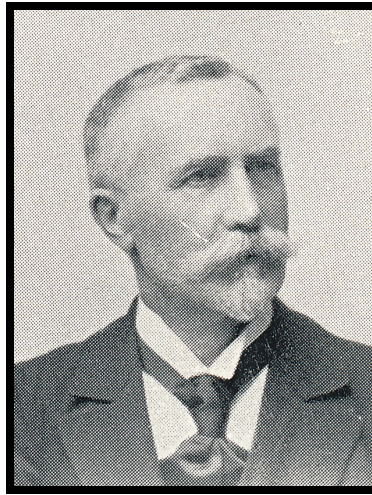
²⁵³ ZUCKER, A.: *Sv. Václav a trest smrti*. In: *Česká revue*, roč. II., č. 10, Praha, Edvard Beaufort, červenec 1899, s. 1153–1158; ZUCKER: *Jiří Poděbradský a české mezinárodní styky v 15. století*. In: *Česká revue*, roč. IV., č. 2, Praha, Edvard Beaufort, 1900, s. 129–136.

²⁵⁴ *Řízení trestní rakouské*. In: *Prager Abendblatt*, Nr. 256, Prag, 9. November 1897, s. 4; STIEBER, M.: *Řízení trestní rakouské v pořádku systematickém*. In: *Právník*, roč. XXXVII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1898, s. 850–854, 882–884; ŠÁMAL, Pavel: *Předmluva*. In: STORCH, František: *Řízení trestní rakouské*. I. a II. díl. Editor Jiří Spáčil. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, s. V.–XXII.

²⁵⁵ STORCH, František: *Řízení trestní rakouské*. Díl I. Praha: Tiskem a nákladem J. Otty, 1887, 396 s.; STORCH, František: *Řízení trestní rakouské*. Díl II. Praha: Nákladem Právnícké jednoty v Praze, 1897, 691 s.

²⁵⁶ STORCH, František: *Řízení trestní rakouské*. Díl I. Praha: Tiskem a nákladem J. Otty, 1887, s. 64–82, 95–99.

nejen metodou historickou, pozitivněprávní a komparativní, ale i s návrhy de lege ferenda.

Prof. František Storch

Recapitulatio: První generaci pedagogů přednášejících na právnické fakultě ještě nerozdělené university Karlo-Ferdinandovy rakouské trestní právo v českém jazyce v 60. letech představovali prof. Josef Slavíček a prof. Eduard Gundling. **Druhou, nástupnickou generaci pedagogů a vědců působících na universitě od 70. let představovali prof. Alois Zucker a prof. František Storch, kteří se – oba vycházející z klasické trestněprávní školy – položením základů české trestněprávní vědy nesmazatelně zapsali do českých trestněprávních dějin.**

1.17. Trestněprávní věda na německé universitě Karlo-Ferdinandově v letech 1882–1894

Po rozdělení university Karlo-Ferdinandovy v roce 1882 přešel prof. Friedrich Rulf na německou universitu Karlo-Ferdinandovu,²⁵⁷ na které působil do 1. října 1891, kdy odešel do důchodu.

Dne 21. května 1884 byl na německé universitě Karlo-Ferdinandově jmenován mimořádným profesorem rakouského trestního práva a řádu doc. Karl Janka, který se už

²⁵⁷ RULF, Friedrich: *Der österreichische Strafproceß unter Berücksichtigung der Rechtsprechung der Cassationshofes*. Prag: F. Tempsky; Leipzig: G. Freytag, 1884, 258 s.; RULF, Friedrich: *Der österreichische Strafproceß unter Berücksichtigung der Rechtsprechung des Cassationshofes*. II., durchgesehene Auflage. Prag – Wien: F. Tempsky; Leipzig: G. Freytag, 1888, 348 s.; RULF, Friedrich: *Der österreichische Strafprocess unter Berücksichtigung der Rechtsprechung der Cassationshofes*. III., durchgesehene Auflage. Prag – Wien: F. Tempsky; Leipzig: G. Freytag, 1895, 260 s.

v 80. letech 19. století věnoval problematice subjektivní stránky trestného činu.²⁵⁸

V souvislosti s odchodem prof. Rulfa v roce 1891 do důchodu se v roce 1890 na právnické fakultě německé university Karlo-Ferdinandovy habilitoval na soukromého docenta rakouského trestního práva hmotného dr. August Finger (*2. IV. 1858 – †2. IX. 1935; [1909–1910 rektor University Martina Luthera v Halle-Wittenbergu]),²⁵⁹ který byl pak 3. října 1891 jmenován mimořádným a 11. prosince 1894 řádným profesorem rakouského trestního práva na německé universitě Karlo-Ferdinandově.

1.18. Trestní právo v letech 1883–1886

Zákon o trestech na zmaření exekuce č. 78/1883 ř. z., daný dne 25. května 1883 stanovil tresty za zmaření exekuce.

Nový protitulácký zákon – **Zákon, jímž vydávají se trestní ustanovení o tom, kdo v donucovacích pracovních nebo polepšovacích ústavech držen býti může č. 89/1885 ř. z., daný dne 24. května 1885** vymezil pojem tuláka ještě širěji než protitulácký zákon z roku 1873, když byl po novém – trestuhodným – tulákem každý, kdo „bez zaměstnání a práce se potuluje, nemoha prokázati, že má prostředky k své výživě nebo že jich poctivě nabyti hledí“ (§ 1). Nový protitulácký zákon zvýšil trestní sazbu, tuláctví se trestalo tuhým vězením od jednoho až do tří měsíců. Zákon také nově stanovil trestnou „žebrotu“ (§ 2), která v Rakousku až do roku 1885 trestnou nebyla.

S novým protituláckým zákonem úzce souvisel navazující **Zákon o donucovacích pracovních a polepšovacích ústavech č. 90/1885 ř. z., daný dne 24. května 1885**, který nově stanovil zásady pro internaci v těchto institucích.

Zákon, jímž vydávají se ustanovení o soudnictví ve věcech trestních, které zakládají se na snahách anarchistických č. 98/1886 ř. z., daný dne 25. června 1886 stanovil soudní pravomoc v trestních věcech „anarchistické povahy“, avšak směřoval i proti sociálně-demokratickému hnutí.

²⁵⁸ JANKA, Karl: *Die Grundlagen der Strafschuld*. Wien: Manz, 1885, 59 s.; JANKA: *Zur Kausalitätsfrage*. In: *Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft*, Band IX., Berlin, Verlag von J. Guttentag (D. Collin), Wien, Manz, 1889, s. 499–518.

²⁵⁹ LÖFFLER: *August Finger, Das Strafrecht*. In: *Österreichische Zeitschrift für Strafrecht*, Jahrgang III., Wien, Manz, 1912, s. 429–436; *Finger August*. In: *Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950*. Band I. Graz – Köln: Verlag Hermann Böhlau Nachf., 1957, s. 316; LIEBERWIRTH, Rolf: *Finger, August Anton Franz*. In: *Neue Deutsche Biographie*. Band V. Berlin: Duncker & Humblot, 1961, s. 157–158; *Finger, August*. In: *Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder*. Band I. Et-Fu. München – Wien: Oldenbourg, 1977, s. 348–349.

1.19. Schönbornovy osnovy trestního zákona z let 1889 a 1891

Dne 14. listopadu 1881 předložil ministr spravedlnosti dr. Alois Pražák (*21. II. 1820 – †30. I. 1901) Poslanecké sněmovně Říšské rady další osnovu trestního zákona,²⁶⁰ v podstatě shodnou s osnovou z roku 1874, která však opět z politických důvodů uzákoněna nebyla.

Dne 11. dubna 1889 předložil další ministr spravedlnosti dr. Friedrich Schönborn (*11. IX. 1841 – †21. XII. 1907) Poslanecké sněmovně Říšské rady **I. Schönbornovu osnovu trestního zákona**,²⁶¹ která měla dvě části, první představovala úvodní zákon a druhá trestní zákon samotný. Osnova úvodního zákona byla výsledkem práce jak legislativního oddělení ministerstva spravedlnosti, tak i výboru poslanecké sněmovny, které byla Glaserova osnovu trestního zákona z roku 1874 přidělena a která ji celou přepracovala.²⁶²

Dne 30. června 1891 předložil ministr spravedlnosti dr. Friedrich Schönborn Poslanecké sněmovně Říšské rady návrh novely trestního řádu obsahující 8 článků.²⁶³ Kromě ní předložil poslanecké sněmovně i další, pozměněnou **II. Schönbornovu osnovu trestního zákona**.²⁶⁴ Schönbornova osnovu trestního zákona z roku 1891 opustila v 15. hlavě, obsahující zločiny a přečiny proti životu, v §§ 226–230 o zločinech, které se posud trestaly jako zločin vraždy, půdu dosavadního rakouského trestního práva a přiklonila se k moderním trestním zákonům, zejména německému trestnímu zákoníku z roku 1871, přičemž rakouským trestněprávním zásadám zůstala věrnou jen tam, kde byly mírnější.²⁶⁵ Prof. Alois Zucker považoval za největší nedostatky této osnovy skutečnost, že **byla stále založena na Glaserově osnově trestního zákona z roku 1874**, která zase vycházela z německého trestního zákoníku z roku 1871, přičemž nepřihlížela k nejnovějším poznatkům německé trestněprávní vědy, když v Německé říši trestněprávní vědci kriticky volali po nutnosti potřeby oprav některých vad německého trestního zákoníku, na straně druhé zase naprosto **nenavazovala na**

²⁶⁰ HOEGEL, Hugo: *Geschichte des Österreichischen Strafrechtes*. Erstes Heft. Wien: Manz, 1904, s. 100.

²⁶¹ Ibidem, s. 100.

²⁶² VYŠÍN, Rudolf: *O rozšířené působnosti radní komory vedle osnovy trestního zákona*. In: Právník, roč. XXIX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1890, s. 73.

²⁶³ *Návrh novely k trestnímu řádu*. In: Právník, roč. XXX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1891, s. 547.

²⁶⁴ HOEGEL, Hugo: *Geschichte des Österreichischen Strafrechtes*. Erstes Heft. Wien: Manz, 1904, s. 100.

²⁶⁵ ŠTOLLA, Josef: *O zločinech proti životu v §§. 226.–230. osnovy trest. zákona z r. 1891 uvedených*. In: Právník, roč. XXX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1891, s. 765.

kontinuitu vývoje rakouského trestního práva.²⁶⁶ Schönbornova osnova trestního zákona z roku 1891 chtěla změnit dosavadní rakouskou terminologii (pojmy zločin, přečin a přestupek)²⁶⁷ a zaváděla zcela nové, rakouské penologie dosud neznámé pojmy.²⁶⁸

K projednání v Poslanecké sněmovně Říšské rady, a to jen částečnému, se Schönbornova osnova trestního zákona z roku 1891, či spíše na ní založená výborová osnova z 6. července 1893, dostala až v roce 1895, kdy po jejím částečném schválení ve druhém čtení, jednání o ní skončily 4. března 1895.²⁶⁹

* * *

Přestože mnohá ustanovení platného rakouského trestního zákona z roku 1852 byla v mnoha směrech zastaralá a naléhavost potřeby reformy trestního práva cítila trestněprávní věda i každodenní praxe, podstatnější změny trestního zákona se v následujících desetiletích po jeho přijetí neuskutečnily, i když je četné nové osnovy trestního zákona stále a stále slibovaly. Dr. Josef R. Kliment (*6. IX. 1857 – †14. XII. 1922) to komentoval: „Že dosud žádné nebylo popřáno státi se zákonem, tím trapněji se nás dotýká, čím méně o tom lze pochybovati, že sotva asi je na rozsáhlém poli platného práva nějakého oboru, v němž by vliv času byl tak citelným, jako v oboru práva trestního, v němž vlastně spočívá těžiško veškerého právního řádu.“²⁷⁰ Pokusy o reformu trestního zákona během uplynulých desetiletí byly marné i proto, že osnovy trestního zákona, pokaždé novým ministrem spravedlnosti předkládané, se podobaly nejen sobě navzájem, ale zároveň i německému trestnímu zákoníku z roku 1871. **Kromě Hyeho osnovy trestního zákona byl všem osnovám vzorem německý trestní zákoník z roku 1871.** A i když měl německý jazyk na utváření jazyka českého – a pokud šlo o jazyk právnícký zvlášť – vliv nepopíratelný,²⁷¹ dr. František Joklík (*26. XII. 1865 – †31. XII. 1942) navrhoval uskutečnit reformu rakouského trestního práva ne prostou

²⁶⁶ ZUCKER: *O poslední osnově rakouského zákona trestního*. In: Právník, roč. XXX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1891, s. 761.

²⁶⁷ ZUCKER: *O návrhu zákona trestního*. In: Právník, roč. XXX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1891, s. 796.

²⁶⁸ ZUCKER: *O osnově trestního zákona*. In: Právník, roč. XXX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1891, s. 852.

²⁶⁹ HOEGEL, Hugo: *Geschichte des Österreichischen Strafrechtes*. Erstes Heft. Wien: Manz, 1904, s. 100.

²⁷⁰ KLIMENT, Jos. R.: *O významu svolení v trestním právu vůbec a rakouském zvlášť*. In: Právník, roč. XXV., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1886, s. 469.

²⁷¹ MIŘIČKA, August: *Ještě slovo o češtině zvlášť právnícké*. In: Právník, roč. XXXIII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1894, s. 589.

receptí německého trestního práva, ale budováním na domácích historických základech. V souvislosti s předloženou osnovou trestního zákona si v roce 1894 stěžoval, že je v nejdůležitějších částech (v části obecné i v části o zločinech a přečinech) šmahem opsána z německého trestního zákoníku z roku 1871: „Z 395 paragrafů nynější osnovy jest neméně než 120 doslovně neb skoro doslovně opsáno z německého zákona; i systematika otrocky je sledována a zachována. Jako by v Rakousku naprosto nemohlo býti nic originelního nebo aspoň na základech již jsoucích cizí ideje se nemohly spracovati, hledíc k posavadnímu právu.“²⁷²

1.20. Výkon trestní justice v Rakousku v letech 1888–1897

V roce 1888 bylo v Rakousku v 15 trestnicích pro muže a 6 pro ženy vězněno celkem 13 837 trestanců a 2083 trestankyň.²⁷³ V roce 1891 bylo pro zločin odsouzeno 28 000 osob, pro přečin 6000 osob, pro přestupky 555 000 osob.²⁷⁴ Statistická zpráva o výsledcích trestní justice za rok 1896 obsahující počet odsouzených osob za různé zločiny za poslední tři desetiletí (1867–1876, 1877–1886 a 1887–1896) konstatovala, že za poslední desetiletí (oproti desetiletí prvnímu) počet odsouzených u mnoha zločinů úžasným způsobem stoupl, přičemž tento vzrůst nebyl nijak úměrný vzrůstu počtu obyvatelstva.²⁷⁵ V roce 1896 bylo v trestním řízení odsouzeno 575 681 osob (5 % pro zločin, 1 % pro přečin a 94 % pro přestupek).²⁷⁶ Podle statistického přehledu o poměrech rakouských trestnic a soudních věznic bylo v roce 1897 ve všech rakouských trestnicích 12 996 vězňů a 1707 vězenkyň.²⁷⁷

Nařízení ministerstva spravedlnosti z 8. prosince 1897 č. 27.904 zavedlo trestní rejstřík a trestní lístky.²⁷⁸

²⁷² JOKLÍK, František: *K reformě trestního práva v Rakousku*. In: Právník, roč. XXXIII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1894, s. 517.

²⁷³ *Statistika poměrů trestnic a soudních vězení v Rakousku*. In: Právník, roč. XXXI., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1892, s. 683.

²⁷⁴ KLIER, Č.: *Přednáška pana univ. prof. dra. Aloise Zuckra: „O některých nutných opravách trestního zákona“*. Zprávy o týdenních schůzích Právnícké Jednoty v Praze. Týdenní schůze dne 31. října 1895. In: Právník, roč. XXXIV., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1895, s. 876.

²⁷⁵ *O některých zvláštnostech kriminální statistiky*. In: Právník, roč. XLI., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1902, s. 626.

²⁷⁶ *Výsledky výkonu pravomoci trestní v Rakousku v roce 1896*. In: Právník, roč. XL., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1901, s. 259.

²⁷⁷ *Statistika vězeňská r. 1897*. In: Právník, roč. XL., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1901, s. 366.

²⁷⁸ *Rejstřík trestní a lístky trestní*. In: Právník, roč. XLIII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1904, s. 186.

* * *

Jednou z mála zajímavostí 90. let bylo v roce 1893 vydání českého překladu slavného a vlivného díla italského představitel klasické přirozenoprávní školy Cesare Beccaria ***O zločinech a trestech***,²⁷⁹ avšak bylo velmi symptomatičké, že tento překlad dr. Josefa Sládečka (*7. XI. 1864 – †27. VI. 1911),²⁸⁰ opatřen 44stránkovým biografickým úvodem překladatele, vyšel až koncem 19. století, téměř 130 let od prvního italského vydání, velmi tedy opožděně oproti překladům do jiných cizích jazyků, patříc tak tehdy – i přes nadčasovost některých myšlenek – v podstatě už do dějin trestního práva a kriminologie.²⁸¹

1.21. Komise pro formulování opravných návrhů zákonů o policejním dohledu a donucovacích pracovních

Dne 27. dubna 1893 byla na schůzi Právnické Jednoty v Praze na podnět přednášky a návrhu prof. Aloise Zuckera zřízena **komise pro formulování opravných návrhů zákonů o policejním dohledu a donucovacích pracovních**.²⁸² Tato komise všemi hlasy doporučila zpracovat **Zákon, jímžto se vydávají nařízení dle policejního práva trestního proti zahálečům a tulákům č. 108/1873 ř. z., daný dne 10. května 1873** a další dva zákony – **Zákon, jímž vydávají se trestní ustanovení o tom, kdo v donucovacích pracovních nebo polepšovacích ústavech držen býti může č. 89/1885 ř. z., daný dne 24. května 1885** a **Zákon o donucovacích pracovních a polepšovacích ústavech č. 90/1885 ř. z., daný dne 24. května 1885** – v jeden soustavný celek.²⁸³

Krádež se podle tehdejší trestněprávní praxe trestala bez výjimky vězením a v trestním

²⁷⁹ BECCARIA, Cesare: *O zločinech a trestech*. Praha: Bursík a Kohout, 1893, L. + 125 s.

²⁸⁰ STORCH: *Tiskové právo trestní a policejní. Srovnávací studie. Napsal JUDr. Josef Sládeček*. In: Sborník věd právních a státních, roč. I., Praha, Bursík & Kohout, 1901, s. 267–270; *Sládeček Josef*. In: NAVRÁTIL, Michal: Almanach českých právníků. Praha: Nákladem vlastním, 1904, s. 140; *Sládeček Josef*. In: NAVRÁTIL, Michal: Almanach československých právníků. Praha: Nákladem spisovatelovým, 1930, s. 405.

²⁸¹ STIEBER, M.: *Cesare Beccaria. O zločinech a trestech*. In: Právník, roč. XXXII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1893, s. 578–582.

²⁸² *Zpráva komise zvolené Právnickou Jednotou v Praze ku formulování opravných návrhů o policejním dohledu a donucovacích pracovních*. In: Právník, roč. XXXII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1893, s. 745.

²⁸³ *Ibidem*, s. 745.

rejstříku politického úřadu se zaznamenala poznámka, že pachatel byl potrestán za krádež.²⁸⁴ Dr. František Kropsbauer (*13. XII. 1860 – †12. II. 1917) proto navrhol, zda by v zájmu výchovy a veřejné mravnosti, ke které trestní spravedlnost musí směřovat, nebylo pro praxi lepší, kdyby soudce v nepatrných případech, které se buď „vymykají z přesné definice zákona trestního anebo se dle povahy věci do něho nehodí“,²⁸⁵ nebyl spoután přesným předpisem a mohl si počínat „volněji, maje právo, čin pachatelův oceniti samostatněji než dle receptu určitého paragrafu“.²⁸⁶ Prof. Alois Zucker dal tomuto stěžování dr. Františka Kropsbauera za pravdu a souhlasně poukázal na to, že tehdejší zákonná ustanovení o nejlehčích trestných činech (přestupcích) nebyla vhodná k tomu, aby „vystihla život v jeho rozmanitosti“.²⁸⁷

V souvislosti s tím, že protitulácký zákon z roku 1885 stanovil „žebrotu“ trestnou, 31. října 1895 měl na schůzi Právnické Jednoty v Praze prof. Alois Zucker přednášku „O některých nutných opravách trestního zákona“,²⁸⁸ ve které označil tento krok za neuvážený a navrhol, aby byl přestupek „žebroty“ z trestního zákona vyškrtnut: „Proč má býti trestán člověk, jenž, jsa v nouzi, prosí svého bližního o malý dárek? Právní cit přičí se tomu, aby byl trestným tento skutek chudoby.“²⁸⁹ Osnova trestního zákona tuláctví a žebrání trestala ještě i v roce 1898 a tím jejich pachatele vystavovala proceduře, která se na tyto trestné činy hodila nejméně, protože „proletariat nuzácký jenom vychovává“.²⁹⁰ Trestní zákon však měl co nejvíce zachytávat a odrážet mravnost a spravedlnost, protože nic tak „neotrásá vážností trestající spravedlnosti, než vědomí, že pro obsah zákona není v lidu porozumění anebo že životní poměry přerostly předpisy trestních paragrafů“.²⁹¹

²⁸⁴ KROPSBAUER, František: *Několik slov o trestání nepatrných činů trestních*. In: Právník, roč. XXXV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1896, s. 753.

²⁸⁵ Ibidem, s. 754.

²⁸⁶ Ibidem, s. 755.

²⁸⁷ ZUCKER, Alois: *Ještě několik slov o trestání nepatrných činů trestních*. In: Právník, roč. XXXV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1896, s. 833.

²⁸⁸ KLIER, Č.: *Přednáška pana univ. prof. dra. Aloise Zuckra: „O některých nutných opravách trestního zákona“*. Zprávy o týdenních schůzích Právnické Jednoty v Praze. Týdenní schůze dne 31. října 1895. In: Právník, roč. XXXIV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1895, s. 876–881.

²⁸⁹ Ibidem, s. 879.

²⁹⁰ KROPSBAUER, František: *Některé myšlenky o návrhu zákona trestního, pokud se týká přestupků*. In: Právník, roč. XXXVII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1898, s. 612.

²⁹¹ KROPSBAUER, František: *Několik slov o trestání nepatrných činů trestních*. In: Právník, roč. XXXV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1896, s. 753.

1.22. K reformě vojenského trestního řízení

Dne 30. dubna 1896 měl na schůzi Právnické Jednoty v Praze dr. August Miříčka (*2. XII. 1863 – †1. II. 1946) přednášku „O reformě trestního řízení vojenského“,²⁹² ve které poukázal na **nutnost reformy zastaralého vojenského trestního řízení**, v podstatě stále ještě spočívajícího na hrdelním řádu Marie Terezie **Constitutio Criminalis Theresiana** z roku 1768, i když bylo měněno a doplňováno četnými císařskými patenty a rozhodnutími: „Nejhrubší výstřelky inkvisičního řízení, na němž se zakládal hrdelní řád Marie Therezie, zejména tortura, trest mimořádný, byly sice pozdějšími normami odstraněny, avšak trestnímu řízení vojenskému zůstal i v nynější jeho formě úplně ráz řízení inkvisičního.“²⁹³ Dr. August Miříčka proto v rámci reformy vojenského trestního řízení považoval za nutné „změnit základní zásady celého řízení a nahradit je zásadami moderními, zejména celému řízení vzít ráz inkvisiční a založit je na zásadě obžalovací“.²⁹⁴

Přestože **vojenské trestní právo bylo podstatnou částí trestního práva**, na konci 19. století bylo v českých zemích poměrně málo vědecky pěstováno a zpracováno. Za hlavní příčinu neoprávněného **podcenění významu vojenského trestního práva** je možné spolu s dr. Augustem Miříčkou²⁹⁵ považovat takřka úplnou lhostejnost širších kruhů a zejména právnických kruhů k tomuto právu.²⁹⁶ Vojenskému trestnímu právu se téměř výhradně věnovali vojenští soudcové z povolání, kteří ovšem zvláštními poměry svého postavení byli vedeni více k praktickému pěstování svého oboru. Mimo úzký kruh vojenských právníků tak vojenské trestní právo bylo skoro úplně nepovšimnuto, následkem čehož byla i literatura tohoto práva chudičkou,²⁹⁷ a vůbec: „P r á v ě t e n t o s e p a r a t i s m u s v o j e n s k é h o s o u d n i c t v í n e s e p a t r n ě h l a v n í t o h o v i n u, ž e t r e s t n í p r á v o v o j e n s k é n e m o h l o u d r ž e t i s t e j n é h o k r o k u s o b e c n ý m p r á v e m t r e s t n í m, n ý b r ž ž e d a l e k o z a n í m z ů s t a l o

²⁹² KLIER, Č.: *Obsah přednášky pana JUDra Augusta Miříčky, c. k. soudního adjunkta v Strakonících: „O reformě trestního řízení vojenského“*. Zprávy o týdenních schůzích Právnické Jednoty v Praze. In: Právník, roč. XXXV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1896, s. 434–443.

²⁹³ Ibidem, s. 434.

²⁹⁴ Ibidem, s. 435.

²⁹⁵ MIŘIČKA, Aug.: *O trestním právu vojenském*. In: Česká revue, roč. IV., č. 3, Praha, Edvard Beaufort, 1900, s. 270–280.

²⁹⁶ Ibidem, s. 270.

²⁹⁷ Ibidem, s. 270.

propadnuvši tak měř petrifikaci.“²⁹⁸

Dne 3. listopadu 1896 měl na schůzi Právnické Jednoty v Praze prof. Alois Zucker přednášku „O novém uherském trestním řízení“,²⁹⁹ ve které se kriticky zamyslel nad tím, že přestože byl nový uherský trestní řád z roku 1896³⁰⁰ až na některé výjimky skoro doslovně opsán z rakouského trestního řádu z roku 1873, nebylo to v žádném uherském spisu přiznáno.³⁰¹

1.23. Osud osnovy trestního zákona v letech 1895–1909

Počátek třetího období pokusů o reformu rakouského trestního zákona je situován do roku 1895, kdy ministr spravedlnosti Johann Nepomuk Gleispach (*29. IX. 1840 – †21. II. 1906) definitivně stáhl Schönbornovu osnovu trestního zákona z roku 1891 a zřídil na ministerstvu spravedlnosti zvláštní **komisi pro vypracování nové osnovy trestního zákona na nových, samostatných základech**, čímž odstranil hlavní překážku a uvolnil cestu pro nové reformní práce, ve kterých pak v dalších letech pokračovali i jeho ministerští nástupci: Ignaz von Ruber (1897–1899), Ernest von Koerber (1902–1904), Franz Klein (1905–1908) a Viktor von Hochenburger (1909–1916).³⁰²

Komise pro vypracování nové osnovy trestního zákona byla původně složena z profesorů Vídeňské university prof. Heinricha Lammasche (*21. V. 1853 – †6. I. 1920),³⁰³ prof. Carla Stoosse (*13. X. 1849 – †24. II. 1934)³⁰⁴ a sekčního rady dr. Huga

²⁹⁸ Ibidem, s. 277.

²⁹⁹ KLIER, Č.: *Přednáška p. dv. rady prof. dra Aloise Zuckra: „O novém uherském trestním řízení“*. Zprávy o schůzích Právnické Jednoty v Praze. Týdenní schůze dne 3. listopadu 1896. In: Právník, roč. XXXV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1896, s. 863–868.

³⁰⁰ Zákonný článek XXXIII/1896.

³⁰¹ KLIER, Č.: *Přednáška p. dv. rady prof. dra Aloise Zuckra: „O novém uherském trestním řízení“*. Zprávy o schůzích Právnické Jednoty v Praze. Týdenní schůze dne 3. listopadu 1896. In: Právník, roč. XXXV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1896, s. 864.

³⁰² STORCH, František: *Prozatímná osnova zákona trestního z měsíce září 1909*. In: Právník, roč. XLIX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1910, s. 316.

³⁰³ *Lammasch, Heinrich*. In: Meyers Großes Konversations-Lexikon. Band XII. VI., gänzlich neubearbeitete und vermehrte Auflage. Leipzig – Wien: Bibliographisches Institut, 1905, s. 81; *Heinrich Lammasch f.* In: Juristische Blätter, Jahrgang XLIX., Nr. 3 und 4, Wien, 25. Jänner 1920, s. 29–30; SCOTT, James Brown: *Heinrich Lammasch (1853–1920)*. In: The American Journal of International Law, Volume XIV., New York, Oxford University Press, 1920, s. 609–613; RITTLER, Theodor: *Lammasch als Strafrechtslehrer*. In: LAMMASCH, Marga – SPERL, Hans (Hrsg.): *Heinrich Lammasch. Seine Aufzeichnungen, sein Wirken und seine Politik*. Wien – Leipzig: Franz Deuticke, 1922, s. 106–117; GOLDINGER-VEROSTA: *Lammasch Heinrich*. In: Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950. Band IV. Wien – Köln – Graz: Hermann Böhlau Nachf., 1969, s. 415–416.

³⁰⁴ *Carl Stooß zum 80. Geburtstag*. In: Gerichts-Zeitung, Jahrgang LXXX., Nr. 18, Wien, Manz, 15. Oktober

von Hoegela (*21. X. 1854 – †9. II. 1921),³⁰⁵ pozdějšího vídeňského generálního prokurátora. Prof. Lammasch získal uznání už publikováním studií³⁰⁶ obsahujících kritické návrhy k Schönbornově osnově trestního zákona z roku 1891, když byl nejen moderní, ale také zohledňující specifikum rakouských trestněprávních předpisů.³⁰⁷ Velmi vlivný prof. Carl Stooss, autor švýcarské osnovy trestního zákona,³⁰⁸ která vyvolala u mezinárodní odborné veřejnosti velmi pozitivní ohlas, působil v letech 1896–1919 na Vídeňské universitě (jeho učebnice rakouského trestního práva byla dobře známa i českým právníkům) a zpočátku na nové rakouské osnově trestního zákona spolupracoval, avšak později z prací odstoupil. Prof. Lammasch, prof. Stooss a dr. Hoegel se o osnově trestního zákona radili i v prosinci 1897,³⁰⁹ avšak práce se nakonec protáhly až do podzimu roku 1902, kdy byla **osnova trestního zákona z roku 1902** dokončena a spolu s osnovami zákona uvozovacího, zákona o změnách v trestním řádě a několika zákonů speciálních předložena ministerstvu spravedlnosti. Osnovu trestního zákona z roku 1902 pak dr. Hoegel a prof. Lammasch v následujících letech po dalších poradách přepracovali a po vypracování odůvodnění její nové znění v roce 1904 předložili ministru Ernestu von Koerberovi (*6. XI. 1850 – †5. III. 1919).³¹⁰ Mezitím byla – z těchto porad vzniklá – kompromisní osnova trestního zákona poskytnuta ministerstvem spravedlnosti k posouzení některým teoretikům a praktikům.³¹¹

Za ministra spravedlnosti prof. Franze Kleina (*24. IV. 1854 – †6. IV. 1926), který se řízení reformních prací na osnově trestního zákona ujal velmi energicky a na

1929, s. 285–286; V. S.: *Karel Stooss a R. v. Frank †*. In: *Právník*, roč. LXXIII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1934, s. 262; *Stoos, Carl*. In: *Schweizer Lexikon in sieben Bänden*. Band VI. Polen – Strassburg. Zürich: Encyclos-Verlag AG, 1948, s. 1756.

³⁰⁵ LOHSING, E.: *Generalstaatsanwalt Dr. Hugo Hoegel †*. In: *Juristische Blätter*, Jahrgang L., Nr. 5 und 6, Wien, 6. März 1921, s. 44–45; *Högel Hugo von*. In: *Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950*. Band II. Graz – Köln: Verlag Hermann Böhlaus Nachf., 1959, s. 355.

³⁰⁶ LAMMASCH: *Studien zum Strafgesetzentwurfe*. In: *Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung*, Jahrgang XLII., Neue Folge. Jahrgang XXVIII., Nr. 48+49+50+51+52, Wien, Manz, 1.+8.+15.+22.+29. December 1891, s. 377–378, 385–390, 393–396, 401–403, 409–412; LAMMASCH: *Vorschläge zur Revision des Strafgesetzentwurfes*. In: *Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung*, Jahrgang XLV., Nr. 41+42+43+44+45, Wien, Manz, 6.+13.+20.+27. October 1894 – 3. November 1894, s. 345–347, 353–356, 361–364, 369–372, 377–380.

³⁰⁷ RITTLER, Theodor: *Lammasch als Strafrechtslehrer*. In: LAMMASCH, Marga – SPERL, Hans (Hrsg.): *Heinrich Lammasch. Seine Aufzeichnungen, sein Wirken und seine Politik*. Wien – Leipzig: Franz Deuticke, 1922, s. 116.

³⁰⁸ STOOSS, Carl: *Motive zu dem Vorentwurf eines Schweizerischen Strafgesetzbuches*. Allgemeiner Teil. Basel – Genf: Verlag von Georg & Co., 1893, 88 s.

³⁰⁹ HOEGEL, Hugo: *Geschichte des Österreichischen Strafrechtes*. Erstes Heft. Wien: Manz, 1904, s. 100.

³¹⁰ LAMMASCH: *Ziele der Strafrechtsreform in Österreich*. In: *Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung*, Jahrgang LV., Nr. 36, 37 und 38, Wien, Manz, 6. September 1904, s. 303–307.

³¹¹ *O reformě trestního zákonníka rakouského*. In: *Právník*, roč. XLVI., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1907, s. 444.

poradách komise se živě účastnil,³¹² dospěly věci do rozhodného stadia, jímž byla tištěná, avšak neuveřejněná, **Hoegel-Lammaschova osnova trestního zákona z roku 1906**, k níž oba připojili každý své, rovněž tištěné, odůvodnění.³¹³ V tomto kontextu byly 7. května 1907 na ministerstvu spravedlnosti za předsednictví ministra spravedlnosti prof. Franze Kleina obnoveny porady o Hoegel-Lammaschově osnově trestního zákona. První otázkou jednání porad, kterých se kromě jiných účastnil i prof. František Storch, bylo to, zda mají být trestné činy rozděleny na dvě nebo tři kategorie. Po ní se rokovalo o systému trestů vězením.³¹⁴

Osnova trestního zákona byla založena na moderních trestněprávních zásadách, více přihlížela k osobě pachatele a značné změny obsahovala ustanovení o mladistvých zločincích.³¹⁵

Další práce byly ministrem spravedlnosti prof. Franzem Kleinem svěřeny zvláštní komisi a užšímu komitétu. Za předsednictví ministra se komise radila a usnášela o referátech, které podávali jednotliví členové komise o jim přidělených oddílech osnovy z roku 1906. Komitét se pak o těchto usneseních komise znovu radil a formuloval podle nich ustanovení osnovy. Z těchto porad pak vznikla **prozatímní osnova trestního zákona ze září 1909**.³¹⁶ Summa summarum: hlubší kořeny této osnovy trestního zákona sahají ke komisi ještě z roku 1895, osnova měla svůj osud, byla výsledkem 14 let úsilí, během kterých prof. Stooss a později i dr. Hoegel od prací odstoupili, ministři spravedlnosti přicházeli a odcházeli, prof. Heinrich Lammasch u osnovy zůstal.³¹⁷

³¹² LAMMASCH, Heinrich: *Grundriß des Strafrechts*. IV., berichtigte und ergänzte Auflage. Leipzig: Verlag von Duncker & Humblot, 1911, s. 7.

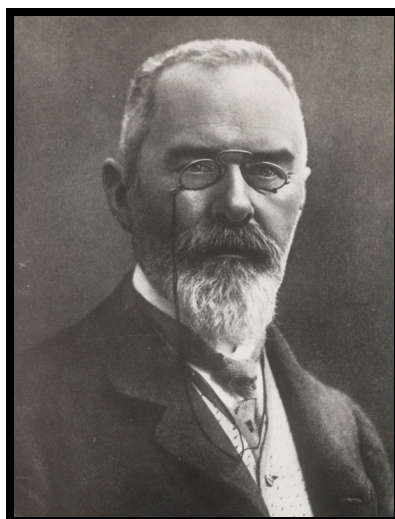
³¹³ STORCH, František: *Prozatímná osnova zákona trestního z měsíce září 1909*. In: *Právník*, roč. XLIX., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1910, s. 316.

³¹⁴ *O přípravách k novému trestnímu zákonu*. In: *Právník*, roč. XLVI., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1907, s. 327.

³¹⁵ *Osnova trestního zákonníka*. In: *Právník*, roč. XLVI., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1907, s. 295.

³¹⁶ *Vorentwurf zu einem österreichischen Strafgesetzbuch. (September 1909.)* In: *Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft*, Band XXX., Berlin, J. Guttentag, 1910, s. 303–419.

³¹⁷ RITTLER, Theodor: *Lammasch als Strafrechtslehrer*. In: LAMMASCH, Marga – SPERL, Hans (Hrsg.): *Heinrich Lammasch. Seine Aufzeichnungen, sein Wirken und seine Politik*. Wien – Leipzig: Franz Deuticke, 1922, s. 116.

Prof. Heinrich Lammasch

Osnova trestního zákona ze září 1909, kterou vláda uveřejnila tiskem a rozeslala odborníkům k obecnému posouzení, se setkala s velice různými ohlasy zaujímajícími „dosti obsáhlou stupnici od pochvaly k zamítání“.³¹⁸ Návrhů a přání de lege ferenda, často neslučitelných, se nakupilo tolik,³¹⁹ že osnova musela být kompromisem. Pro prof. Josefa Prušáka byla osnova „výrazem kompromisu mezi dvěma spolu zápasícími směry ve vědě práva trestního – směrem klasickým a pozitivistickým (moderním, sociologickým)“.³²⁰ A právě pod vlivem kompromisu utrpěla jednotnost systému osnovy trestního zákona, což odborné kritice, například doc. Jaroslavu Kallabovi, působilo velké obtíže.³²¹ Z hlediska systematiky uspořádání trestněprávní materie měla osnova trestního zákona z roku 1909 přirozené rozdělení na část obecnou (§§ 1–108) a zvláštní

³¹⁸ KALLAB, Jaroslav: *Trestní system osnovy trestního zákonníku*. In: *Právník*, roč. XLIX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1910, s. 81.

³¹⁹ GLEISPACH: *Der österreichische Strafgesetzentwurf*. In: *Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung*, Jahrgang LX., Nr. 43+44+46+49+50, Wien, Manz, 23.+30. Oktober 1909, 13. November 1909, 4.+11. Dezember 1909, s. 337–339, 345–348, 364–366, 385–387, 393–397; GLEISPACH: *Der österreichische Strafgesetzentwurf*. In: *Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung*, Jahrgang LXI., Nr. 2+3+9+10, Wien, Manz, 8.+15. Jänner 1910, 26. Februar 1910, 5. März 1910, s. 11–15, 17–18, 65–68, 73–80; ČERNÝ, Aug.: *Několik kritických poznámek ku textové úpravě osnovy nového trestního zákona*. In: *Právník*, roč. XLIX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1910, s. 35–39, 115–119, 151–157; KALLAB, Jaroslav: *Trestní system osnovy trestního zákonníku*. In: *Právník*, roč. XLIX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1910, s. 81–91, 121–131, 161–174; STORCH, František: *Prozatímná osnova zákona trestního z měsíce září 1909*. In: *Právník*, roč. XLIX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1910, s. 313–327, 353–373; PRUŠÁK, Josef: *Přípravná osnova nového trestního zákoníku*. In: *Česká revue*, roč. III., č. 8, Praha, Nákladem Národní strany svobodomyslné, květen 1910, s. 449–460; MIŘIČKA, August: *Odpovědnost za výsledek v přípravné osnově trestního zákona*. In: *Právník*, roč. L., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1911, s. 333–348, 381–392.

³²⁰ PRUŠÁK, Josef: *Přípravná osnova nového trestního zákoníku*. In: *Česká revue*, roč. III., č. 8, Praha, Nákladem Národní strany svobodomyslné, květen 1910, s. 453.

³²¹ KALLAB, Jaroslav: *Trestní system osnovy trestního zákonníku*. In: *Právník*, roč. XLIX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1910, s. 81.

(§§ 109–478), přičemž ve zvláštní části byly všechny trestné činy seřazeny do 30 skupin, a to tak, aby se v každé skupině nacházely trestné činy co možná nejpříbuznější, vyznačující se stejnou právní povahou.³²²

Augustu Černému (*24. XII. 1865 – †24. VI. 1915) se osnova trestního zákona z roku 1909 jevila na některých místech zbytečně mnohomluvná,³²³ na jiných místech zase příliš stručná,³²⁴ a některé nejasnosti byly podle něj zaviněny i nesprávně či nepřipadně voleným textem.³²⁵ Podle prof. Františka Storchy byla tato osnova oproti dosavadnímu trestnímu právu jak po stránce formální, tak i věcné velkým pokrokem.³²⁶

Prof. August Miříčka přiznal, že osnova trestního zákona z roku 1909 ve srovnání s platným právem urazila – pokud se týče otázky trestního zavinění pachatele – slušný kus cesty vedoucí od odpovědnosti za výsledek k odpovědnosti za vinu,³²⁷ velmi však litoval, že se osnova zastavila na poloviční cestě,³²⁸ protože: „Vývoj trestního práva směřuje – o tom nemůže být pochybnosti – od odpovědnosti za výsledek k odpovědnosti za vinu. Vývoj ten může pochybnými kompromisy být držen, ale zabráněno jemu být nemůže.“³²⁹

Osnova trestního zákona z roku 1909 měla být podkladem přechodného zákona umožňujícího povlovnou přeměnu trestního systému ze systému „vybudovaného na myšlence odplaty v system, odpovídající myšlence účelného boje proti zločinnosti“.³³⁰

Osnova trestního zákona z roku 1909 (pod. č. 640. příloh sten. protokolu) měla změnit některá – pro praxi povahou ne zcela bezvýznamná – ustanovení trestního řádu.³³¹ Měla být doprovázená reorganizací trestních soudů, a to zavedením přísězných soudů, při nichž mělo být soudní kolegium složené jak ze soudců úředních a učených, tak i z laiků.³³²

³²² STORCH, František: *Prozatímná osnova zákona trestního z měsíce září 1909*. In: Právník, roč. XLIX., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1910, s. 318.

³²³ ČERNÝ, Aug.: *Několik kritických poznámek ku textové úpravě osnovy nového trestního zákona*. In: Právník, roč. XLIX., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1910, s. 35.

³²⁴ Ibidem, s. 37.

³²⁵ Ibidem, s. 115.

³²⁶ STORCH, František: *Prozatímná osnova zákona trestního z měsíce září 1909*. In: Právník, roč. XLIX., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1910, s. 372.

³²⁷ MIŘIČKA, August: *Odpovědnost za výsledek v přípravné osnově trestního zákona*. In: Právník, roč. L., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1911, s. 391.

³²⁸ Ibidem, s. 391–392.

³²⁹ Ibidem, s. 392.

³³⁰ KALLAB, Jaroslav: *Trestní system osnovy trestního zákonníku*. In: Právník, roč. XLIX., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1910, s. 174.

³³¹ *Změny trestního řádu*. In: Právník, roč. XLVIII., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1909, s. 479.

³³² *Nový trestní zákon, jehož osnova vládou byla předložena*. In: Právník, roč. XLVIII., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1909, s. 849.

* * *

Na konci 19. a počátku 20. století už rakouské trestní zákonodárství nemělo tak volnou ruku, jakou mělo zákonodárství v minulosti, kdy absolutistický panovník vydával trestněprávní předpisy, kterým se poddaní museli podrobit. Odporující si zájmy různých stran ve státě tvořily takové nové zákony, jež byly zabarveny podle toho, která ze stran měla na jejich vytvoření největší vliv.³³³

Trestní zákon z roku 1852 už také neodpovídal změněným společensko-politickým poměrům a stále intenzivněji doléhala naléhavá potřeba nového trestního zákona.³³⁴ Bylo navrhováno, aby se trestní zákonodárce a priori už nepřikláněl k žádné trestní teorii o účelu trestu, ale aby o každém jednotlivém zločinu uvažoval zvlášť a zohledňoval viníky, kteří ještě byli schopni polepšení.³³⁵

Podle trestní statistiky trestných činů čím dál tím víc přibývalo. Příčin, proč se tolik lidí dopouštělo trestných činů, bylo několik, patřily mezi ně například: 1) zastaralost trestního zákona, jeho nemodernost a přílišná přísnost, 2) neznalost zákona – lidé si v mnoha případech ani nebyli vědomi, že ten nebo onen čin byl trestný, 3) přílišné požívání lihovin.³³⁶ Dr. Josef Prušák už v roce 1898 rozlišoval příčiny vzrůstu kriminality mládeže na společenské a individuální (mravní).³³⁷

Základem reformy trestního práva měla být nová obecná část trestního zákona. Nestálost politických poměrů bohužel nadále bránila pracím na reformě trestního práva a je ji možné obecně uvést za hlavní příčinu nezdaru pokusů reformovat trestní právo. Jisté naděje na nápravu byly spatřovány v situaci, kdy by se komise pro vypracování nového trestního zákona učinila „stálou – a nezávislou na změnách parlamentu a vlád parlamentárních, aby svoje dílo mohla ukončiti i přes takové změny“.³³⁸

³³³ KROPSBAUER, František: *Některé myšlenky o návrhu zákona trestního, pokud se týká přestupků*. In: Právník, roč. XXXVII., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1898, s. 601.

³³⁴ *Reforma nového trestního zákona*. In: Právník, roč. XLI., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1902, s. 589.

³³⁵ *Ibidem*, s. 590.

³³⁶ *O příčinách přibývání trestných činů*. In: Právník, roč. XLVII., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1908, s. 836–837.

³³⁷ WOREL, Josef: *JUDr. Josef Prušák: O příčinách vzrůstu zločinné mládeže. Zprávy o schůzích Právníké Jednoty v Praze. Týdenní schůze dne 3. března 1898*. In: Právník, roč. XXXVII., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1898, s. 241.

³³⁸ *Nový názor o reformě trestního práva*. In: Právník, roč. XLVII., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1908, s. 913.

1.24. Trestněprávní věda na české universitě Karlo-Ferdinandově v letech 1897–1915

1.24.1. Zakladatel české kriminologie doc. Josef Prušák

„Spravedlnost nedá se sebou smlouvatí,
každé porušení jejích pravidel je nespravedlivé a nelze je nikdy schvalovati.“
(Josef Prušák, V. 1910)³³⁹

Dne 5. června 1897³⁴⁰ byl na právnické fakultě české university Karlo-Ferdinandovy promován na doktora práv Josef Prušák (*3. XII. 1873 – †22. II. 1921),³⁴¹ který pak od

³³⁹ PRUŠÁK, Josef: *Přípravná osnova nového trestního zákoníku*. In: Česká revue, roč. III., č. 8, Praha, Nákladem Národní strany svobodomyšlné, květen 1910, s. 456.

³⁴⁰ Archiv Univerzity Karlovy, fond: Sběrka matrik Univerzity Karlovy, inv. č. 1, Matrika doktorů české Karlo-Ferdinandovy univerzity I. (1882–1900), s. 466.

³⁴¹ Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. 152, Dr. Josef Prušák, 117 s., WOREL, Josef: *JUDr. Josef Prušák: O příčinách vzrůstu zločinné mládeže. Zprávy o schůzích Právnické Jednoty v Praze. Týdenní schůze dne 3. března 1898*. In: Právník, roč. XXXVII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1898, s. 240–242; STORCH: *O přičetnosti osob mladistvých a jich potrestání dle práva francouzského, německého a rakouského. Napsal JUDr. Josef Prušák*. In: Sborník věd právních a státních, roč. I., Praha, Bursík & Kohout, 1901, s. 256–259; STORCH: *Hájení obviněného (podezřelého) v řízení přípravném. Napsal JUDr. Josef Prušák*. In: Sborník věd právních a státních, roč. I., Praha, Bursík & Kohout, 1901, s. 265–266; *Prušák, Josef*. In: Ottův slovník naučný. Díl XX. Praha: J. Otto, 1903, s. 878; *Prušák Jos.* In: NAVRÁTIL, Michal: Almanach českých právníků. Praha: Nákladem vlastním, 1904, s. 117; STORCH: *Kriminelní noetika. Napsal Josef Prušák*. In: Sborník věd právních a státních, roč. V., Praha, Bursík & Kohout, 1905, s. 227–231; KALLAB: *Prušák: Studie o účastenství*. In: Právník, roč. XLVIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1909, s. 232–239; STORCH: *Studie o účastenství. Napsal Dr. Josef Prušák*. In: Sborník věd právních a státních, roč. IX., Praha, Bursík & Kohout, 1909, s. 448–450; *Dr. Josef Prušák*. In: Almanach České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, roč. XXI., Praha, Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1911, s. 52; KALLAB: *Rakouské právo trestní. Díl všeobecný. Napsal professor Dr. Josef Prušák*. In: Právník, roč. LI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1912, s. 35–39; STORCH: *Dr. Josef Prušák, Rakouské právo trestní*. In: Österreichische Zeitschrift für Strafrecht, Jahrgang III., Wien, Manz, 1912, s. 205–209; Parte: *JUDr. Josef Prušák; Prof. dr. Prušák zemřel*. In: Národní listy, večerní vydání, roč. LXI., č. 53, Praha, 23. února 1921, s. 2; *Sterbefälle*. In: Prager Tagblatt, Jahrgang XLVI., Nr. 46, Prag, Heinr. Mercy Sohn, 24. Feber 1921, s. 4; KALLAB: *† Prof. Dr. Josef Prušák*. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. IV., č. 1–2, Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1921, s. 53–54; *Prof. Dr. Josef Prušák*. In: Právník, roč. LX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1921, s. 65–66; *Za † Josefem Prušákem*. In: Právník, roč. LX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1921, s. 91–94; KALLAB: *Prof. Dr. Josef Prušák*. In: Právník, roč. LX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1921, s. 97–100; KALLAB: *Prof. dr. Jos. Prušák*. In: Naše věda, roč. III., č. 10, Praha, Melantrich, 1921, s. 240; *† Prof. dr. Jozef Prušák*. In: Právny obzor, roč. IV., Bratislava, Právnická Jednota na Slovensku v Bratislave, 1921, s. 95; LERCH, Miloslav: *Za prof. Prušákem*. In: Všehrd, roč. II., č. 8, Praha, S. Č. P. „Všehrd“, březen 1921, s. 125–126; En.: *Prof. Dr. Prušák: Trestní řízení československé*. In: Všehrd, roč. II., č. 8, Praha, S. Č. P. „Všehrd“, březen 1921, s. 126–127; F. Br.: *Dr. Josef Prušák: Čsl. řízení trestní, platné v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. IV., Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1921, s. 226; STORCH, F.: *Josef Prušák*. In: Almanach České akademie věd a umění, roč. XXXI.–XXXII., Praha, Nákladem České akademie věd a umění, 1922, s. 161–169; *Prušák Josef*. In: SEKANINA, Fr. (ed.): Album representantů všech oborů veřejného života československého. Praha: Umělecké nakladatelství Josef Zeibrdlich, 1927, s. 1095; *Prušák Jos.* In: NAVRÁTIL, Michal: Almanach československých právníků. Praha: Nákladem spisovatelovým, 1930, s. 361; *Prušák, Josef*. In: Masarykův slovník naučný. Díl V. Praha: Československý Kompas, 1931, s. 1035; -jkt-: *Prušák Josef*. In: Ottův slovník naučný nové doby. Dodatky k velikému Ottovu slovníku naučnému. Dílu pátého svazek

12. června 1897 do 20. května 1907 působil v soudní službě.³⁴²

V zimním semestru akademického roku 1898–1899 absolvoval dr. Josef Prušák studijní pobyt na universitě v Halle nad Sálou u zakladatele německé moderní trestněprávní školy a vídeňského rodáka prof. Franz von Liszta (*2. III. 1851 – †21. VI. 1919; [1886–1887 rektor University v Marburgu, 1894–1895 rektor University v Halle]),³⁴³ kde v březnu 1899 dokončil svou první monografii a zároveň i habilitační spis ***O přičetnosti osob mladistvých a jich potrestání dle práva francouzského, německého a rakouského.***³⁴⁴ V tomto období měl prof. Franz von Liszt na formování vědeckých názorů dr. Josefa Prušáka velký vliv.

prvý. Praha: Novina, 1938, s. 233; SOLNAŘ: *Jubileum narození profesora Augusta Miřičky a profesora Josefa Prušáka*. In: Právněhistorické studie, č. 19, Praha, Academia – nakladatelství Československé akademie věd, 1975, s. 323–327; SLAPNICKA, He.: *Prušák Josef*. In: Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950. Band VIII. Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1983, s. 312; *Prušák Josef*. In: Malá československá encyklopedie. Svazek V. Praha: Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1987, s. 142; *Josef Prušák*. In: NOVÝ, Luboš (ed.): *Práce z dějin Československé akademie věd. Svazek 3. Seria B Editiones. Členové České akademie věd a umění 1890–1952*. Praha: Ústřední archiv ČSAV, 1989, s. 333; *Prušák, Josef*. In: Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder. Band III. Pr–Re. München: Oldenbourg, 1989, s. 346–347; *Prušák Josef*. In: TOMEŠ, Josef – LÉBLOVÁ, Alena a kol.: *Československý biografický slovník*. Praha: Encyklopedický institut ČSAV – Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1992, s. 574; SOUKUP, Ladislav: *Josef Prušák*. In: SKŘEJPKOVÁ, Petra – SOUKUP, Ladislav (eds.): *Antologie české právní vědy*. Praha: Univerzita Karlova – vydavatelství Karolinum, 1993, s. 184–185; *Prušák Josef*. In: TOMEŠ, Josef a kol.: *Český biografický slovník XX. století. Díl II*. Praha – Litomyšl: Paseka – Petr Meissner, 1999, s. 638; *Josef Prušák*. In: ŠLECHTOVÁ, Alena – LEVORA, Josef: *Členové České akademie věd a umění 1890–1952. II. vydání*. Praha: Academia, nakladatelství Akademie věd České republiky, 2004, s. 245–246.

³⁴² Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. 152, Dr. Josef Prušák, s. 2, 114, 116.

³⁴³ *Liszt, Franz von*. In: Meyers Großes Konversations-Lexikon. Band XII. VI., gänzlich neubearbeitete und vermehrte Auflage. Leipzig – Wien: Bibliographisches Institut, 1905, s. 610–611; LÖFFLER: *Franz v. Liszt*. In: Österreichische Zeitschrift für Strafrecht, Jahrgang II., Wien, Manz, 1911, s. 129–130; *Franz von Liszt f.* In: Juristische Blätter, Jahrgang XLVIII., Nr. 25 und 26, Wien, 29. Juni 1919, s. 206; HIPPEL, R. v.: *Franz von Liszt f.* I. In: Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft, Band XL., Berlin – Leipzig, Vereinigung wissenschaftlicher Verleger, Walter de Gruyter & Co., 1919, s. 529–534; LILIENTHAL, K. v.: *Franz von Liszt f.* II. In: Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft, Band XL., Berlin – Leipzig, Vereinigung wissenschaftlicher Verleger, Walter de Gruyter & Co., 1919, s. 535–543; *František Liszt*. In: Právník, roč. LVIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1919, s. 298–299; FROMMEL, Monika: *Liszt, Franz Ritter v.* In: Neue Deutsche Biographie. Band XIV. Berlin: Duncker & Humblot, 1985, s. 704–705; *Franz von Liszt*. In: VORMBAUM, Thomas (Hrsg.): *Moderne deutsche Strafrechtsdenker*. Berlin – Heidelberg: Springer-Verlag, 2011, s. 369–371.

³⁴⁴ PRUŠÁK, Josef: *O přičetnosti osob mladistvých a jich potrestání dle práva francouzského, německého a rakouského*. Praha: J. Otto, 1899, 141 s.

Prof. Franz von Liszt

Prof. Karl Binding

V letním semestru akademického roku 1898–1899 pokračoval dr. Prušák ve studiu na Lipské universitě u velmi vlivného prof. Karla Ludwiga Lorenza Bindinga (*4. VI. 1841 – †7. IV. 1920; [1890–1891 a 1908–1909 rektor Lipské university]).³⁴⁵

Spor předních představitelů klasické trestněprávní školy (prof. Karl Binding) a moderní (pozitivistické, sociologické) trestněprávní školy (prof. Franz von Liszt), probíhající od 80. let 19. století v německém trestněprávním prostředí,³⁴⁶ byl nejen soubojem těchto škol (Schulenkampf),³⁴⁷ nýbrž i zápasem o povahu západoevropského trestního práva první poloviny 20. století. Toto **soupeření trestněprávních škol v druhé polovině 19. století ovlivnilo i vývoj a změnu trestněprávních názorů a pohledů na pachatele**. Trest se staletí vyměřoval podle společenské závažnosti

³⁴⁵ Binding, Karl. In: Meyers Großes Konversations-Lexikon. Band II. VI., gänzlich neubearbeitete und vermehrte Auflage. Leipzig – Wien: Bibliographisches Institut, 1903, s. 883; LÖFFLER: *Karl Binding*. In: Österreichische Zeitschrift für Strafrecht, Jahrgang II., Wien, Manz, 1911, s. 389; TRIEPEL, Heinrich: *Binding, Karl Ludwig Lorenz*. In: Neue Deutsche Biographie. Band II. Berlin: Duncker & Humblot, 1955, s. 244–245; *Karl Binding*. In: VORMBAUM, Thomas (Hrsg.): *Moderne deutsche Strafrechtsdenker*. Berlin – Heidelberg: Springer-Verlag, 2011, s. 368–369.

³⁴⁶ FOSTER, Nigel – SULE, Satish: *German Legal System and Laws*. IV. Edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, s. 31; DUBBER, Markus D. – HÖRNLE, Tatjana: *Criminal Law. A Comparative Approach*. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 17.

³⁴⁷ VORMBAUM, Thomas: *Einführung in die moderne Strafrechtsgeschichte*. III. Auflage. Berlin – Heidelberg: Springer-Verlag, 2016, s. 131–135.

spáchaného trestného činu (objektivní stránka), bez ohledu na osobu (stav) pachatele (subjekt), avšak od posledních desetiletí 19. století se reformní pozitivistická trestněprávní škola³⁴⁸ snažila vyzvednout do středu zájmu trestního práva namísto trestného činu a vedle něho význam jeho pachatele.³⁴⁹ Zpočátku byl dr. Josef Prušák ovlivněn klasickou trestněprávní školou a prof. Aloisem Zuckerem, avšak na tomto studijním pobytu ho okouzila moderní trestněprávní škola.

Dne 26. června 1900³⁵⁰ se dr. Josef Prušák na právnické fakultě české university Karlo-Ferdinandovy habilitoval³⁵¹ na soukromého docenta rakouského trestního práva a řádu.

Doc. Josef Prušák seznámil³⁵² českou právnickou veřejnost s pozitivistickou teorií³⁵³ zakladatele kriminální antropologie italského soudního lékaře, psychiatra a průkopníka světové kriminologie prof. Cesare Lombrosa (*6. XI. 1835 – †19. X. 1909),³⁵⁴ jejíž základní myšlenkou je, že „způsob cítění a jím podmíněný způsob života člověka zločinného je v těsném vztahu s jeho tělesnou konstitucí, jež v různých formách těla se projevuje“,³⁵⁵ a **zabýval se – jako vůbec první v českém prostředí – úkoly kriminologie** (ve svých prvních pracích z let 1899–1900 používal pro kriminologii ještě pojem „kriminální věda“) a individuálními (stáří, pohlaví a vzdělání pachatele),

³⁴⁸ FERRI, Enrico: *La scuola positiva di diritto criminale*. Siena: Enrico Torrini, 1883, 55 s.

³⁴⁹ SOLNAŘ, V.: *Trestný čin a jeho pachatel. (Poznámky k t. zv. typologii pachatelů.)* In: Právník, roč. LXXXII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1943, s. 1.

³⁵⁰ Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. 152, Dr. Josef Prušák, s. 69, 71, 81.

³⁵¹ PRUŠÁK, Josef: *O přičetnosti osob mladistvých a jich potrestání dle práva francouzského, německého a rakouského*. Praha: J. Otto, 1899, 141 s.; PRUŠÁK, Josef: *Hájení obviněného (podezřelého) v řízení přípravném*. In: Právník, roč. XXXVIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1899, s. 689–707, 725–742.

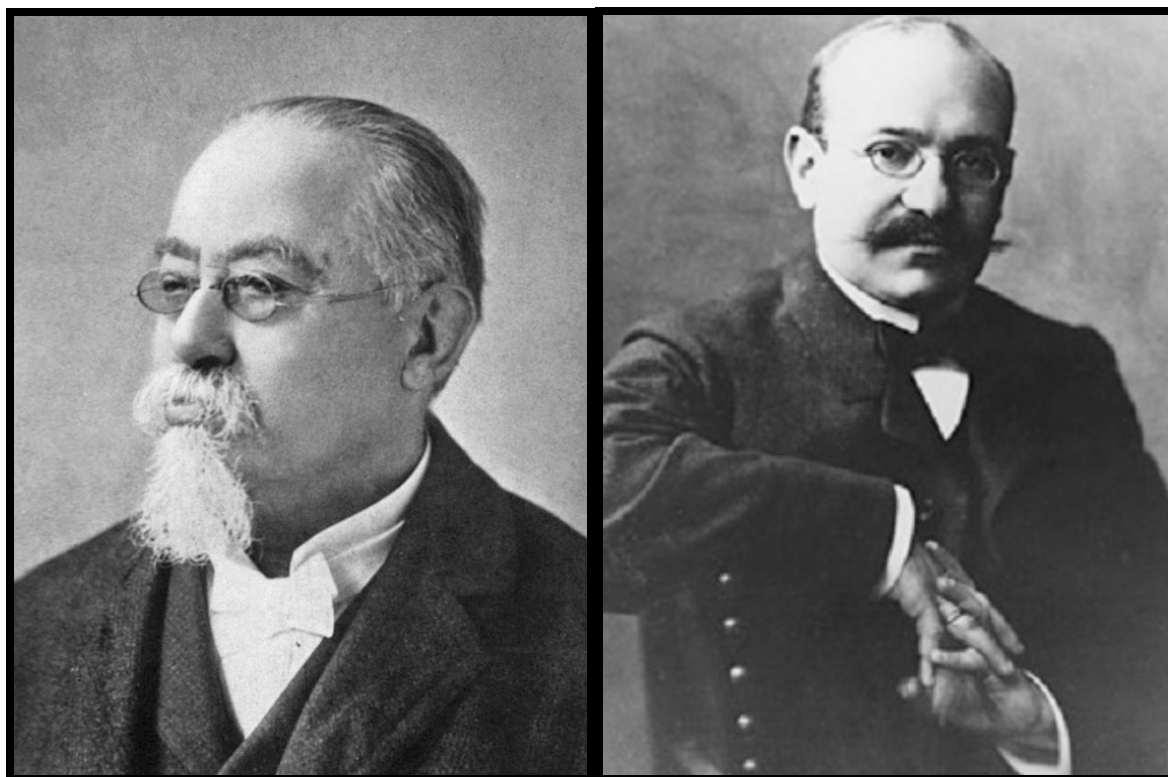
³⁵² PRUŠÁK: *Kriminální antropologie*. In: Ottův slovník naučný. Díl XV. Praha: J. Otto, 1900, s. 172; PRUŠÁK, Josef: *Počátky kriminální aetiologie*. In: Pocta podaná českou fakultou právnickou panu dr. Ant. rytíři Randovi k sedmdesátým narozeninám dne 8. července 1904. Sborník věd právních a státních, roč. IV., svazek zvláštní, Praha, Bursík & Kohout, 1903–4, s. 443–458; PRUŠÁK, J.: *Cesare Lombroso*. In: Pražská lidová revue, roč. I., č. 9, Praha, Josef Pávek, listopad 1905, s. 233–236; PRUŠÁK, Josef: *Kriminální antropologie*. In: Sborník věd právních a státních, roč. VI., Praha, Bursík & Kohout, 1906, s. 88–110, 334–353.

³⁵³ LOMBROSO, Cesare: *L'uomo delinquente*. Milano: Ulrico Hoepli, 1876, 256 s.

³⁵⁴ NORDAU, Max: *Lombroso, Cesare*. In: The Jewish Encyclopedia. Volume VIII. New York – London: Funk and Wagnalls Company, 1904, s. 154–155; PRUŠÁK, J.: *Cesare Lombroso*. In: Pražská lidová revue, roč. I., č. 9, Praha, Josef Pávek, listopad 1905, s. 233–236; *Cesare Lombroso*. In: Právník, roč. XLVIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1909, s. 805–807; SOMMER, R.: *Lombroso f.* In: Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft, Band XXXI., Berlin, J. Guttentag, 1911, s. 125–141; KURELLA, Hans: *Cesare Lombroso. A Modern Man of Science*. London: Rebnan Limited, 1911, 194 s.; KEPERT: *Cesare Lombroso*. In: Všeherd, roč. XVIII., č. 3, Praha – Brno – Bratislava, prosinec 1936, s. 128; WOLFGANG, Marvin E.: *Pioneers in Criminology: Cesare Lombroso (1835–1909)*. In: The Journal of Criminal Law, Criminology, and Police Science, Vol. LII., No. 4, Chicago, November–December 1961, s. 361–391; BRADLEY, Kate: *Cesare Lombroso (1835–1909)*. In: HAYWARD, Keith – MARUNA, Shadd – MOONEY, Jayne (eds.): *Fifty Key Thinkers in Criminology*. Abingdon: Routledge, 2010, s. 25–30.

³⁵⁵ *Cesare Lombroso*. In: Právník, roč. XLVIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1909, s. 805–806.

společenskými (trvalými, přechodnými) a fyzikálními (kosmickými) příčinami kriminality.³⁵⁶

Prof. Cesare Lombroso

Prof. Gustav Aschaffenburg

Po³⁵⁷ **definování pojmu „trestní právo“**³⁵⁸ pro Ottův slovník naučný jako té části „práva veřejného, jež upravuje výkon trestní moci státní“³⁵⁹ odlišoval doc. Prušák trestní právo v objektivním smyslu (tj. souhrn právních předpisů vztahujících se k výkonu státní trestní moci) od trestního práva ve smyslu subjektivním – práva trestat (ius puniendi),³⁶⁰ a trestní právo hmotné od trestního práva formálního (trestního řízení).³⁶¹ Dále se zabýval účelem trestního práva,³⁶² počátky a vývojovými obdobími trestního práva.³⁶³ Při definování pojmu „trestní právo“ se doc. Prušák nevyhnul ani jeho

³⁵⁶ PRUŠÁK: *Kriminalita*. In: Ottův slovník naučný. Díl XV. Praha: J. Otto, 1900, s. 169–172.

³⁵⁷ Viz *Právo trestní*. In: VESELÝ, František Xaver (ed.): *Všeobecný slovník právní*. Díl III. Praha: Nákladem vlastním, 1898, s. 668–681.

³⁵⁸ PRUŠÁK: *Trestní právo*. In: Ottův slovník naučný. Díl XXV. Praha: J. Otto, 1906, s. 709–711.

³⁵⁹ *Ibidem*, s. 709.

³⁶⁰ *Ibidem*, s. 709.

³⁶¹ *Ibidem*, s. 709.

³⁶² *Ibidem*, s. 710.

³⁶³ *Ibidem*, s. 710.

kriminologickému kontextu³⁶⁴ a z použité odborné literatury,³⁶⁵ ze které při psaní hesla „trestní právo“ vycházel, od francouzského prof. Jean-René Garrauda (*20. XI. 1849 – †11. XI. 1930),³⁶⁶ německého prof. Franz von Liszta, německého zakladatele forenzní psychiatrie³⁶⁷ a kriminologie prof. Gustav Aschaffenburga (*23. V. 1866 – †2. IX. 1944),³⁶⁸ polského prof. Juliusz Makarewicz (*5. V. 1872 – †20. IV. 1955),³⁶⁹ nizozemského průkopníka kriminologie prof. Willem Adriaan Bongera (*16. IX. 1876 – †15. V. 1940)³⁷⁰ a nizozemského prof. Joseph van Kana (*18. VII. 1877 – †6. VI. 1944), je zřejmý evropský kontext a rozměr Prušákovy práce, avšak i skutečnost, že – jako průkopník českého prostředí – neměl při **vypracování základních pojmů trestního práva hmotného** z domácí trestněprávní literatury na čem budovat.

Ve své druhé monografii *Kriminální noetika*³⁷¹ podal doc. Josef Prušák

³⁶⁴ Ibidem, s. 710–711.

³⁶⁵ ASCHAFFENBURG, G.: *Das Verbrechen und seine Bekämpfung*. II., verbesserte Auflage. Heidelberg: Carl Winter's Universitätsbuchhandlung, 1906, 277 s.; BONGER, Willem Adriaan: *Criminalité et conditions économiques*. Amsterdam: G. P. Tierie, 1905, 750 s.; GARRAUD, R.: *Précis de droit criminel*. VII. édition. Paris: L. Larose & Forcel, 1901, 922 s.; KAN, Joseph van: *Les causes économiques de la criminalité*. Paris: A. Maloine, 1903, 496 s.; LISZT, Franz von: *Lehrbuch des Deutschen Strafrechts*. IX., durchgearbeitete Auflage. Berlin: J. Guttentag, 1899, 719 s.; LISZT, Franz v.: *Strafrechtliche Aufsätze und Vorträge*. Erster Band. 1875 bis 1891. Berlin: J. Guttentag, 1905, 560 s.; LISZT, Franz v.: *Strafrechtliche Aufsätze und Vorträge*. Zweiter Band. 1892 bis 1904. Berlin: J. Guttentag, 1905, 519 s.; MAKAREWICZ, J.: *Einführung in die Philosophie des Strafrechts auf entwicklungsgeschichtlicher Grundlage*. Stuttgart: Verlag von Ferdinand Enke, 1906, 452 s.; PRUŠÁK, Josef: *Kriminální antropologie*. In: Sborník věd právních a státních, roč. VI., Praha, Bursík & Kohout, 1906, s. 88–110, 334–353.; PRUŠÁK, Josef: *Kriminální noetika*. Praha: Knihovna Sborníku věd právních a státních – Bursík & Kohout v Praze, 1904, 238 s.; PRUŠÁK, Josef: *Počátky kriminální aetiologie*. In: Pocta podaná českou fakultou právnickou panu dr. Ant. rytíři Randovi k sedmdesátým narozeninám dne 8. července 1904. Sborník věd právních a státních, roč. IV., svazek zvláštní, Praha, Bursík & Kohout, 1903–4, s. 443–458.

³⁶⁶ GOULLIoud: *Éloge funèbre du Bâtonnier René Garraud*. In: Mémoires de l'Académie des sciences, belles-lettres et arts de Lyon, Sciences et Lettres, troisième série, tome XX., Paris – Lyon, 1931, s. 337–345.

³⁶⁷ SHORTER, Edward: *A Historical Dictionary of Psychiatry*. New York: Oxford University Press, 2005, s. 125.

³⁶⁸ V.: *Profesor Gustav Aschaffenburg sedmdesátníkem*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. XII., č. 3–4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1936, s. 127; SCHMID, Magnus: *Aschaffenburg, Gustav*. In: Neue Deutsche Biographie. Band I. Berlin: Duncker & Humblot, 1953, s. 410; HENTIG, Hans von: *Pioneers in Criminology. II. Gustav Aschaffenburg (1866–1944)*. In: The Journal of Criminal Law, Criminology, and Police Science, Vol. XLV., No. 2, Chicago, July–August 1954, s. 117–122.

³⁶⁹ *Makarewicz, Juliusz*. In: Wielka encyklopedia powszechna PWN. 6. Kont-Mam. Warszawa: Państwowe wydawnictwo naukowe, 1965, s. 795.

³⁷⁰ BEMMELEN, J. M. van: *Pioneers in Criminology. VIII. Willem Adriaan Bonger (1876–1940)*. In: The Journal of Criminal Law, Criminology, and Police Science, Vol. XLVI., No. 3, Chicago, Northwestern University School of Law, September–October 1955, s. 293–302; MARSHALL, Ineke Haen: *Bonger, Willem A.* In: WRIGHT, Richard A. – MILLER, J. Mitchell (eds.): *Encyclopedia of Criminology. Volume I. A–G*. New York: Routledge, 2005, s. 113–115; HEBBERECHT, Patrick: *Willem Bonger (1876–1940)*. In: HAYWARD, Keith – MARUNA, Shadd – MOONEY, Jayne (eds.): *Fifty Key Thinkers in Criminology*. Abingdon: Routledge, 2010, s. 58–63.

³⁷¹ PRUŠÁK, Josef: *Kriminální noetika*. Praha: Knihovna Sborníku věd právních a státních – Bursík & Kohout v Praze, 1904, 238 s.

(pozitivistický) výklad základních pojmů nejen trestního práva hmotného, ale i kriminologie (např. vůle, vztah příčinný, přičetnost, pohnutka, úmysl a nedbalost, meze trestní zodpovědnosti, pojem a úkoly trestu).

Doc. Josef Prušák

1.24.2. Formy trestné viny doc. Augusta Miříčky

Dne 21. června 1900 se na právnické fakultě české university Karlo-Ferdinandovy habilitoval³⁷² na soukromého docenta rakouského vojenského trestního práva a řádu dr. August Miříčka (*2. XII. 1863 – †1. II. 1946; [1930–1931 rektor University Karlovy v Praze]).³⁷³

³⁷² MIŘIČKA, A.: *Ist die Militärische Strafgerichtsbarkeit auf Militärdelikte einzuschränken?* Wien: Manz, 1899, 117 s.

³⁷³ Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. 137, Prof. Dr. August MIŘIČKA, 252 s.; St.: *Dr. August Miříčka, k. k. Oberstaatsanwaltsvertreter in Prag. Ist die militärische Strafgerichtsbarkeit auf Militärdelicta einzuschränken?* In: *Der Gerichtssaal*, Band LVII., Stuttgart, Verlag von Ferdinand Enke, 1900, s. 393–394; STORCH: *Ist die militärische Strafgerichtsbarkeit auf Militärdelikte einzuschränken? Eine militärstrafprozessuale Reformfrage von Dr. August Miříčka, k. k. Oberstaatsanwalts-Stellvertreter in Prag.* In: *Sborník věd právních a státních*, roč. I., Praha, Bursík & Kohout, 1901, s. 263–265; ZUCKER: *O formách trestné viny a jich úpravě zákonné.* In: *Právník*, roč. XLI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1902, s. 836–840; STORCH: *Dr. August Miříčka, O formách trestné viny a jich úpravě zákonné.* In: *Sborník věd právních a státních*, roč. III., Praha, Bursík & Kohout, 1903, s. 346–351; KLEE: *August Miříčka, Dr. iur., k. k. Oberstaatsanwaltsstellvertreter und Privatdozent in Prag. Die Formen der Strafschuld und ihre gesetzliche Regelung.* In: *Archiv für Strafrecht und Strafprozess*, Jahrgang LI., Berlin, R. v. Decker's Verlag, 1904, s. 91–93; ZUCKER: *Die Formen der Strafschuld und ihre gesetzliche Regelung. Von Dr. Aug. Miříčka.* In: *Právník*, roč. XLIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1904, s. 144–147; STORCH: *Dr. August Miříčka, Die Formen der Strafschuld und ihre gesetzliche Regelung.* In: *Sborník věd právních a státních*, roč. IV., Praha, Bursík & Kohout, 1904, s. 318–320; LOHSING, Ernst: *Dr. August Miříčka, k. k. Oberstaatsanwaltsstellvertreter und Privatdozent in Prag, Die Formen der Strafschuld und*

ihre gesetzliche Regelung. In: GROSS, Hans (Hrsg.): Archiv für Kriminal-Anthropologie und Kriminalistik, Band XVII., Leipzig, Verlag von F. C. W. Vogel, 1904, s. 378–379; *Miřička August.* In: NAVRÁTIL, Michal: Almanach českých právníků. Praha: Nákladem vlastním, 1904, s. 90; MAYER, M. E.: *Strafrecht. – A. Miřička, Privatdozent in Prag, Die Formen der Strafschuld und ihre gesetzliche Regelung.* In: Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft, Band XXVII., Berlin, J. Guttentag, Verlagsbuchhandlung, 1907, s. 275; *Jmenování.* In: Právník, roč. XLVI., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1907, s. 294; KALLAB: *Dr. August Miřička: Delikty tiskové ve vědě, zákonodárství a judikatuře.* In: Právník, roč. XLVII., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1908, s. 378–384; SEDLÁČEK, Rudolf: *Dr. August Miřička, Delikty tiskové ve vědě, zákonodárství i iudikatuře.* In: Sborník věd právních a státních, roč. IX., Praha, Bursík & Kohout, 1909, s. 335–342; *Miřička August.* In: Ottův slovník naučný. Díl XXVIII. Doplňky. Praha: J. Otto, 1909, s. 963–964; *Dr. August Miřička.* In: Almanach České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, roč. XXI., Praha, Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1911, s. 51–52; –er.: *Seminář prof. Miřičky z trestního práva.* In: Všeherd, roč. I., č. 2, Praha, Spolek českých právníků „Všeherd“, prosinec 1919, s. 31; J. V.: *Zatímní návrh obecné části trestního zákona. O přednášce prof. A. Miřičky, konané na schůzích Právníké Jednoty v Praze 21. a 27. října 1921 referuje J. V. (Praha).* In: Všeherd, roč. III., č. 2–3, Vydává S. Č. P. „Všeherd“ v Praze a Č. A. S. „Právník“ v Brně, prosinec 1921, s. 33–35; xy.: *K 60. narozeninám prof. Miřičky.* In: Všeherd, roč. V., č. 3, Vydává S. Č. P. „Všeherd“ v Praze a Č. A. S. „Právník“ v Brně, prosinec 1923, s. 73–74; –mil–: *Prof. A. Miřička: »Péče o mládež soudně stíhanou«.* In: Všeherd, roč. V., č. 3, Vydává S. Č. P. „Všeherd“ v Praze a Č. A. S. „Právník“ v Brně, prosinec 1923, s. 86–87; *Dr. August Miřička.* In: Právní obzor, roč. VI., Bratislava, Právníká Jednota na Slovensku v Bratislave, 1923, s. 305; M.: *Profesor Dr. Miřička šedesátníkem.* In: Právník, roč. LXII., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1923, s. 484–485; POLÁK, E.: *O Miřičkově kritice tiskové novely.* In: Právní obzor, roč. IX., Bratislava, Právníká Jednota na Slovensku v Bratislave, 1926, s. 193–199, 225–229; *Opravy k článkům o „Tiskové novele“ (Dr. Polák a prof. Dr. Miřička).* In: Právní obzor, roč. IX., Bratislava, Právníká Jednota na Slovensku v Bratislave, 1926, s. 449–450; *Miřička August.* In: SEKANINA, Fr. (ed.): Album reprezentantů všech oborů veřejného života československého. Praha: Umělecké nakladatelství Josef Zeibrdlich, 1927, s. 1054; *Miřička, Augustin.* In: Masarykův slovník naučný. Díl IV. Praha: Československý Kompas, 1929, s. 974; KARÁSEK: *Univ. prof. dr. A. Miřička: Usmrcení na žádost a z útrpnosti podle osnovy trestního zákona.* In: Všeherd, roč. XI., č. 4, Vydává S. Č. S. P. „Všeherd“ v Praze, Č. S. A. S. „Právník“ v Brně a S. Č. S. P. „Právník“ v Bratislave, leden 1930, s. 134–135; *Miřička August.* In: NAVRÁTIL, Michal: Almanach československých právníků. Praha: Nákladem spisovatelovým, 1930, s. 290; *Úkoly trestního zákonodárce. Projev nového rektora Karlovy univ. prof. JUDra Miřičky.* In: Národní listy, roč. LXX., č. 332, Praha, 3. prosince 1930, II. vydání, s. 2; *Instalační přednáška.* In: Právník, roč. LXX., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1931, s. 32; –jkt–: *Instalace rektora Karlovy university v Praze.* In: Všeherd, roč. XII., č. 5, Praha, S. Č. S. P. „Všeherd“ v Praze, Č. S. A. S. „Právník“ v Brně a S. Č. S. P. „Právník“ v Bratislavě, leden 1931, s. 136; *O trestním soudnictví nad mládeží.* In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. VII., č. 4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1931, s. 125; *Komentář Zákona o trestním soudnictví nad mládeží.* In: Právník, roč. LXX., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1931, s. 648; *Zákon o trestním soudnictví nad mládeží.* In: Právník, roč. LXXI., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1932, s. 72; SOLNAŘ: *Miřička-Scholz: O trestním soudnictví nad mládeží.* In: Právník, roč. LXXI., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1932, s. 127–129; *Prof. Dr. August Miřička a Dr. Otto Scholz: O trestním soudnictví nad mládeží.* In: Právní obzor, roč. XV., č. 5, Bratislava, Právníká Jednota na Slovensku v Bratislave, 1. marca 1932, s. 163; *Zákon o trestním soudnictví nad mládeží.* In: Sborník věd právních a státních, roč. XXXII., Praha, Bursík & Kohout, 1932, s. 262; V.: *JUDr. August Miřička: Trestní právo procesní.* In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. VIII., č. 3, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1932, s. 84–85; A. R.: *Trestní právo procesní. Napsal Judr. August Miřička.* In: Právní obzor, roč. XV., č. 20, Bratislava, Právníká Jednota na Slovensku v Bratislave, 15. decembra 1932, s. 604; SOLNAŘ: *Prof. Dr. August Miřička: Trestní právo procesní.* In: Právník, roč. LXXI., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1932, s. 639–640; –jkt.–: *Prof. Dr. August Miřička: Trestní právo procesní.* In: Všeherd, roč. XIV., č. 5, Vydává S. Č. S. P. „Všeherd“ v Praze, Č. S. A. S. „Právník“ v Brně a Č. S. S. P. „Právník“ v Bratislave, únor 1933, s. 180–181; SCHAUER, Ant.: *Prof. Dr. August Miřička. (K jeho 70tým narozeninám.) I.* In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. IX., č. 3, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1933, s. 65–66; SOLNAŘ, Vlad.: *Prof. Dr. August Miřička. (K jeho 70tým narozeninám.) II.* In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. IX., č. 3, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1933, s. 66–72; MILOTA, Alb.: *Prof. Dr. August Miřička. (K jeho 70tým narozeninám.) III.* In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. IX., č. 3, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1933, s. 72–75;

BOUČEK, St.: *Prof. Dr. August Miřička. (K jeho 70tým narozeninám.) IV.* In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. IX., č. 3, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1933, s. 75–76; VESELÁ, Jarmila: *Prof. Dr. August Miřička. (K jeho 70tým narozeninám.) V.* In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. IX., č. 3, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1933, s. 76–78; *Miřičkova pocta.* In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. IX., č. 3, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1933, s. 96; MILOTA, A.: *Prof. dr. Augustin Miřička sedmdesátníkem.* In: Lidové noviny, roč. 41, č. 604, Brno, 2. prosince 1933 ráno, s. 9; SVOBODA, E.: *Prof. Dr. August Miřička. Sedmdesátka velkého českého právníka.* In: České Slovo, roč. XXV., č. 283, Praha, Melantrich, 2. prosince 1933, II. vydání, s. 1–2; SOLNAŘ, V.: *Univ. prof. dr. August Miřička sedmdesátníkem.* In: Národní listy, roč. LXXIII., č. 330, Praha, 2. prosince 1933, III. vydání, s. 7; VESELÁ: *Univ. prof. dr. August Miřička.* In: Všeřrd, roč. XV., č. 3, Vydává S. ČS. P. „Všeřrd“ v Praze, ČS. A. S. „Právník“ v Brně a ČS. S. P. P. „Právník“ v Bratislave, prosinec 1933, s. 101–103; *Pocta k sedmdesátým narozeninám univ. prof. Dra Augusta Miřičky.* In: Sborník věd právních a státních, roč. XXXIII., Praha, Bursík & Kohout, 1933, s. 295–763; *K sedmdesátým narozeninám univ. prof. Dr. Aug. Miřičky.* In: Právník, roč. LXXII., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1933, s. 649–654; *Pocta Miřičkova.* In: Právník, roč. LXXII., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1933, s. 675–677; M.: *Prof. Dr. August Miřička.* In: Právní obzor, roč. XVII., č. 1–2, Bratislava, Právníká Jednota na Slovensku a Podkarpatskej Rusi v Bratislave, 1. januára 1934, s. 1–3; A. R.: *Pocta k sedmdesátým narozeninám univ. prof. Dra Augusta Miřičky.* In: Právní obzor, roč. XVII., č. 3, Bratislava, Právníká Jednota na Slovensku a Podkarpatskej Rusi v Bratislave, 1. februára 1934, s. 66–68; KALLAB, Jaroslav: *Profesor dr. August Miřička sedmdesátníkem.* In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XVII., Brno, Právníká Jednota Moravská v Brně, 1934, s. 131–133; O. B.: *„Pocta k sedmdesátým narozeninám univ. prof. Dra Augusta Miřičky“.* In: Český časopis historický, roč. XL., Praha, Historický klub, 1934, s. 201–203; SCHMIED, Erich: *Pocta k 70. narozeninám univ. prof. dra. Aug. Miřičky.* In: Prager Juristische Zeitschrift, Jahrgang XIV., Nummer 14, Reichenberg, Verlag Gebrüder Stiepel Gesellschaft, 2. Juliheft 1934, s. 481; F. S.: *Trestní právo hmotné. Část obecná i zvláštní. Napsal JUDr. August Miřička, řádný profesor Karlovy university.* In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. X., č. 2–3, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1934, s. 83–84; A. R.: *Prof. Dr. August Miřička: Trestní právo hmotné.* In: Právní obzor, roč. XVII., č. 10, Bratislava, Právníká Jednota na Slovensku a Podkarpatskej Rusi v Bratislave, 1934, s. 243; GERLICH, K.: *Prof. Dr. August Miřička: Trestní právo hmotné.* In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XVII., Brno, Právníká Jednota Moravská v Brně, 1934, s. 249–250; V. S.: *Prof. Dr. August Miřička: Trestní právo hmotné.* In: Právník, roč. LXXIII., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1934, s. 438–439; SCHMIED, Erich: *Aug. Miřička, Trestní právo hmotné.* In: Prager Juristische Zeitschrift, Jahrgang XIV., Nummer 15, Reichenberg, Verlag Gebrüder Stiepel Gesellschaft, 1. Septemberheft 1934, s. 515–516; DOLENC, Metod: *Miřička August: Trestní právo hmotné.* In: Slovenski Pravnik, leto XLVIII., štev. 7.–9., Ljubljana, Glasilo društva „Pravnika“ v Ljubljani, septembra 1934, s. 223–225; MAKLECOV, A.: *Pocta k sedmdesátým narozeninám univ. prof. Dra Augusta Miřičky.* In: Slovenski Pravnik, leto XLVIII., štev. 7.–9., Ljubljana, Glasilo društva „Pravnika“ v Ljubljani, septembra 1934, s. 225–226; KERT: *JUDr. August Miřička: Trestní právo hmotné.* In: Všeřrd, roč. XVI., č. 1, Vydává S. ČS. P. „Všeřrd“ v Praze, ČS. A. S. „Právník“ v Brně a ČS. S. P. P. „Právník“ v Bratislave, říjen 1934, s. 44–45; SOLNAŘ: *Univ. prof. dr. August Miřička: Změny a dodatky k trestnímu právu hmotnému a trestnímu právu procesnímu.* In: Právník, roč. LXXIV., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1935, s. 139–140; vr.: *Osobní.* In: Všeřrd, roč. XVIII., č. 3, Vydává S. ČS. P. „Všeřrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislave, prosinec 1936, s. 120; VESELÁ, Jarmila (-V-): *Miřička August.* In: Ottův slovník naučný nové doby. Dodatky k velikému Ottovu slovníku naučnému. Dílu čtvrtého svazek první. Praha: Novina, 1936, s. 281; *Obnovení právnických doktorských diplomů.* In: Právník, roč. LXXV., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1936, s. 622; BÍLÝ, Jaromír: *Přednáška J. M. p. prof. Dr. Augusta Miřičky: »Z mezinárodního práva trestního. – Příklad Delongův.«* In: Právník, roč. LXXVI., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1937, s. 254; *Miřička August.* In: Komenského slovník naučný. Svazek VIII. Praha: Nakladatelství a vydavatelství Komenského slovníku naučného, 1938, s. 32; KRONBERGER: *Dr. Aug. Miřička – Dr. Vlad. Solnař: Nová úprava trestního soudnictví v Protektorátu Čechy a Morava, Praha 1939.* In: Právník, roč. LXXVIII., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1939, s. 518–519; SOLNAŘ, Vl.: *Prof. dr. A. Miřička osmdesátníkem.* In: Lidové noviny, roč. 51, č. 330, Brno, 1. prosince 1943 ráno, s. 4; SEIFERT, A.: *Prof. dr. Aug. Miřička osmdesátníkem.* In: Národní politika, roč. LXI., č. 331, Praha, 2. prosince 1943, s. 2; SOLNAŘ: *August Miřička osmdesátníkem.* In: Právník, roč. LXXXII., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1943, s. 266–267; *Profesor Miřička zemřel.* In: Právník, roč. LXXXIV., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1945, s. 317–324; RÁLIŠ: *Dr. August Miřička mrtev.* In: Svobodné noviny, roč. II., č. 28, Praha, Sdružení kulturních organizací v Praze, 2. února 1946, s. 3; SOLNAŘ, V.: *August Miřička.* In: Naše věda, roč. XXIV.,

V roce 1902 vyšla velmi významná³⁷⁴ monografie doc. Augusta Miříčky ***O formách trestné viny a jich úpravě zákonné***,³⁷⁵ ve které se její autor průkopnický pustil do problematiky, na kterou tehdy obracela pozornost zejména německy psaná trestněprávní literatura. August Miříčka, nespokojený s dosavadní konstrukcí forem trestné viny (zavinění), dospěl k názoru, že rozdělení trestné viny na dvě formy (úmysl a nedbalost) není dostačující a vede k mnoha kontroverzím, a proto navrhl tuto bipartici nahradit svou **tripartici** (úmysl, vina vědomá a nedbalost):

- I. Úmysl: Způsobení nebezpečné situace (ohrožení/porucha právního statku) je účelem činu pachatele.³⁷⁶
- II. Vina vědomá: „Pachatel ví, že jeho činem způsobuje se nebezpečí.“³⁷⁷
- III. Vina nevědomá (nedbalost): „pachatel opominuv náležitě opatrnosti neví, že činem způsobuje nebezpečí (možnost poruchy).“³⁷⁸

V roce 1903 vyšlo německé, částečně přepracované a doplněné vydání této

č. 5–7, Praha, Melantrich, 1946, s. 190–192; SOLNAŘ: *August Miříčka*. In: Sborník věd právních a státních, roč. XLIV.–XLVI., Praha, Bursík & Kohout, prosinec 1946, s. 191–195; CVETLER, J.: *Miříčka August*. In: Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950. Band VI. Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1975, s. 315; SOLNAŘ: *Jubileum narození profesora Augusta Miříčky a profesora Josefa Prušáka*. In: Právněhistorické studie, č. 19, Praha, Academia – nakladatelství Československé akademie věd, 1975, s. 323–327; *Miříčka, August*. In: Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder. Band II. Me–My. München: Oldenbourg, 1984, s. 675–676; *Miříčka August*. In: Malá československá encyklopedie. Svazek IV. Praha: Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1986, s. 267; *August Miříčka*. In: NOVÝ, Luboš (ed.): *Práce z dějin Československé akademie věd*. Svazek 3. Seria B Editiones. Členové České akademie věd a umění 1890–1952. Praha: Ústřední archiv ČSAV, 1989, s. 276–277; *Miříčka Augustin*. In: TOMEŠ, Josef – LÉBLOVÁ, Alena a kol.: *Československý biografický slovník*. Praha: Encyklopedický institut ČSAV – Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1992, s. 462; SOUKUP, Ladislav: *August Miříčka*. In: SKŘEJPKOVÁ, Petra – SOUKUP, Ladislav (eds.): *Antologie české právní vědy*. Praha: Univerzita Karlova – vydavatelství Karolinum, 1993, s. 178–179; *Miříčka August*. In: TOMEŠ, Josef a kol.: *Český biografický slovník XX. století*. Díl II. Praha – Litomyšl: Paseka – Petr Meissner, 1999, s. 391–392; *August Miříčka*. In: ŠLECHTOVÁ, Alena – LEVORA, Josef: *Členové České akademie věd a umění 1890–1952*. II. vydání. Praha: Academia, nakladatelství Akademie věd České republiky, 2004, s. 204–205; SOUKUP, Ladislav: *August Miříčka*. In: SKŘEJPKOVÁ, Petra (ed.): *Antologie československé právní vědy v letech 1918–1939*. Praha: Linde Praha, 2009, s. 376–379; *Miříčka, A*. In: STRAUS, Jiří – VAVERA, František: *Slovník kriminalistických pojmů a osobností*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 273; IZ: *Miříčka, Augustin*. In: ZOUBKOVÁ, Ivana a kol.: *Kriminologický slovník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, s. 114; JABLONICKÝ, Tomáš: *Profesor August Miříčka*. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Právnická fakulta, 2013, 124 s.

³⁷⁴ ZUCKER: *O formách trestné viny a jich úpravě zákonné*. In: Právník, roč. XLI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1902, s. 836–840; STORCH: *Dr. August Miříčka, O formách trestné viny a jich úpravě zákonné*. In: Sborník věd právních a státních, roč. III., Praha, Bursík & Kohout, 1903, s. 346–351.

³⁷⁵ MIŘIČKA, August: *O formách trestné viny a jich úpravě zákonné*. Praha: Nákladem České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1902, 171 s.

³⁷⁶ Ibidem, s. 142–143.

³⁷⁷ Ibidem, s. 143.

³⁷⁸ Ibidem, s. 144.

monografie,³⁷⁹ a vzbudilo oprávněnou pozornost už nejen domácí,³⁸⁰ ale také německé a rakouské odborné kritiky.³⁸¹ Miříčkova monografie byla vlastně první českou trestněprávní monografií, která svým významem přesáhla hranice českých zemí³⁸² a měla vliv na vývoj zahraniční trestněprávní vědy. Žádná jiná teoretická práce českého právníka té generace nevzbudila takovou mezinárodní pozornost. Prof. Vladimír Solnař (*21. VIII. 1899 – †8. III. 1976) označil ke konci svého života tuto Miříčkovu monografii – po 70 letech od jejího vzniku – za „patrně nejvýznamnější dílo české nauky trestního práva vůbec“.³⁸³

1.24.3. Druhá generace trestněprávních vědců na české universitě Karlo-Ferdinandově v letech 1900–1915

„Trestem nejlépe se prokazuje hluboká pravda životní,
že zlo se vrací k tomu, kdo je způsobil,
porušuje normy všeobecně za správné uznávané.“
(Josef Prušák, 1912)³⁸⁴

Na přelomu 19. a 20. století tedy došlo k dalšímu důležitému pokroku české trestněprávní vědy a kriminologie, když díky hlubšímu zájmu především dr. Josefa Prušáka a dr. Augusta Miříčky o základní trestněprávní a kriminologické problémy vznikají první originální české trestněprávní a kriminologické spisy, se zvláštní pozorností k problematice subjektivní stránky trestného činu (příčinnému vztahu, zavinění).³⁸⁵

³⁷⁹ MIŘIČKA, August: *Die Formen der Strafschuld und ihre gesetzliche Regelung*. Leipzig: Verlag von C. L. Hirschfeld, 1903, 223 s.

³⁸⁰ ZUCKER: *Die Formen der Strafschuld und ihre gesetzliche Regelung*. Von Dr. Aug. Miříčka. In: Právník, roč. XLIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1904, s. 144–147; STORCH: *Dr. August Miříčka, Die Formen der Strafschuld und ihre gesetzliche Regelung*. In: Sborník věd právních a státních, roč. IV., Praha, Bursík & Kohout, 1904, s. 318–320.

³⁸¹ KLEE: *August Miříčka, Dr. iur., k. k. Oberstaatsanwaltsstellvertreter und Privatdozent in Prag. Die Formen der Strafschuld und ihre gesetzliche Regelung*. In: Archiv für Strafrecht und Strafprozess, Jahrgang LI., Berlin, R. v. Decker's Verlag, 1904, s. 91–93; LOHSING, Ernst: *Dr. August Miříčka, k. k. Oberstaatsanwaltsstellvertreter und Privatdozent in Prag, Die Formen der Strafschuld und ihre gesetzliche Regelung*. In: GROSS, Hans (Hrsg.): *Archiv für Kriminal-Anthropologie und Kriminalistik*, Band XVII., Leipzig, Verlag von F. C. W. Vogel, 1904, s. 378–379.

³⁸² WIGMORE, John H.: *A Preliminary Bibliography of Modern Criminal Law and Criminology*. Chicago: Northwestern University Building, 1909, s. 64.

³⁸³ SOLNAŘ, Vladimír: *Systém československého trestního práva. Základy trestní odpovědnosti*. Praha: Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1972, s. 211.

³⁸⁴ PRUŠÁK, Josef: *Rakouské právo trestní*. Díl všeobecný. Praha: Všeherd, 1912, s. 180.

³⁸⁵ PRUŠÁK, Josef: *Vztah příčinný*. In: Sborník věd právních a státních, roč. IV., Praha, Bursík & Kohout, 1904, s. 1–23; MIŘIČKA, August: *Trestní vina a vztah příčinný*. In: Pocta podaná českou fakultou právnickou panu dr. Ant. rytíři Randovi k sedmdesátým narozeninám dne 8. července 1904. Sborník

V roce 1900 na právnické fakultě české university Karlo-Ferdinandovy přibyli k profesorům trestního práva Aloisovi Zuckerovi a Františkovi Storchovi docenti Josef Prušák a August Miříčka, čímž měla fakulta až do roku 1906 čtyři velmi kvalitní pedagogy a vědce trestního práva. Prof. František Storch byl v akademickém roce 1904–1905 rektorem české university Karlo-Ferdinandovy, jeho rektorská instalace se konala 23. listopadu 1904³⁸⁶ a proslovil na ní vynikající přednášku *O významu nynějších snah a směrů pozitivistických ve vědě práva trestního*.³⁸⁷

Prof. František Storch (Zdroj: Archiv Univerzity Karlovy)

Když 1. října 1906 prof. Alois Zucker na své pravidelné procházce na Zlíchově u Prahy ve věku 64 let náhle zemřel,³⁸⁸ byli 28. března 1907 – vedle prof. Františka Storchy – oba dosavadní soukromí docenti dr. Miříčka (ve svých 43 letech) a dr. Prušák (ve svých 33 letech)³⁸⁹ jmenováni mimořádnými profesory rakouského trestního práva a řádu na české universitě Karlo-Ferdinandově.³⁹⁰

věd právních a státních, roč. IV., svazek zvláštní, Praha, Bursík & Kohout, 1903–4, s. 459–474.

³⁸⁶ *Instalace rektorská*. In: Právník, roč. XLIII., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1904, s. 815.

³⁸⁷ STORCH, František: *O významu nynějších snah a směrů pozitivistických ve vědě práva trestního*. In: Právník, roč. XLIII., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1904, s. 785–799.

³⁸⁸ Parte: JUDr. Alois Zucker.

³⁸⁹ Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právníká fakulta, inv. č. 152, Dr. Josef Prušák, s. 81.

³⁹⁰ *Jmenování*. In: Právník, roč. XLVI., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1907, s. 294; * (*Neue czechische Universitätsprofessoren.*) In: Neues Wiener Tagblatt, Jahrgang XLI., Nr. 122, Wien, 5. Mai 1907, s. 61.

Prof. August Miřička a prof. Josef Pruřák dŮstojně navázali na generaci zakladatelŮ české trestněprávní vědy prof. Aloise Zuckera a prof. Frantiřka Storcha, kteří vřak převážnou část své vědecké tvorby věnovali trestnímu právu procesnímu, přičemž prof. Zucker jeřtě k tomu značnou část své vědecké tvorby publikoval v němčině.³⁹¹ Prof. Miřička a prof. Pruřák byli proto časově první čeřtí trestněprávní vědci a kriminologové, kteří trestní právo hmotné zpracovali vědecky formou monografií.

Dne 18. května 1908³⁹² se na právnické fakultě české university Karlo-Ferdinandovy habilitoval³⁹³ na soukromého docenta rakouského trestního práva a řádu summa summarum **nejhlubří, nejoriginálnější a nejvlivnější český trestněprávní vědec a kriminolog dr. Jaroslav Kallab** (*24. VI. 1879 – †10. II. 1942; [1927–1928 rektor Masarykovy university v Brně]).³⁹⁴

³⁹¹ ZUCKER, Alois: *Skizze zu einer Monografie der Amts-Verbrechen*. Prag: H. Dominicus, 1870, 62 s.; ZUCKER, Alois: *Die Untersuchungshaft vom Standpunkte der oesterr. Strafprocessgesetzgebung. I. Abtheilung: Die historischen Grundlagen der oesterr. Strafprocess-Gesetzgebung*. Prag: Verlag von H. Dominicus, 1873, 169 s.; ZUCKER, Alois: *Die Untersuchungshaft vom Standpunkte der oesterr. Strafprocessgesetzgebung. II. Abtheilung: Die oesterr. Strafprocessordnungen*. Prag: Verlag von H. Dominicus, 1876, 152 s.; ZUCKER, Alois: *Die Untersuchungshaft vom Standpunkte der oesterr. Strafprocessgesetzgebung. III. Abtheilung: Die Reformbedürftigkeit der Untersuchungshaft*. Prag: Verlag von H. Dominicus, 1879, 186 s.; ZUCKER, A.: *Aprise i loial enquête*. Praha: J. Otto, 1886, 102 s.; ZUCKER, Alois: *Aprise und loial enquête*. Wien: Manz'sche k. k. Hof-Verlags- und Universitäts-Buchhandlung, 1887, 159 s.; ZUCKER: *Einige Bemerkungen über den französischen Inquisitionsprozess des 13. Jahrhunderts*. In: Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft, Band VIII., Berlin, Verlag von J. Guttentag (D. Collin), Wien, Manz, 1888, s. 739–754; ZUCKER: *Einige Bemerkungen über Norm und Strafgesetz*. In: Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft, Band IX., Berlin, Verlag von J. Guttentag (D. Collin), Wien, Manz, 1889, s. 270–281; ZUCKER, Alois: *Die Polizeiaufsicht nach österreichischem Rechte mit besonderer Rücksicht auf die Bestimmungen der neuesten Strafgesetzentwürfe*. Prag: Verlag von Fr. Řivnác, 1894, 125 s.; ZUCKER, Alois: *Ein Beitrag zur Entwicklung einer richtigen Rückfallstatistik*. Wien: Im Selbstverlage des Verfassers – K. u. k. Hofbuchdruckerei Carl Fromme in Wien, 1894, 16 s.; ZUCKER, Alois: *Über die Behandlung der verbrecherischen und arg verwahrlosten Jugend in Österreich*. Wien: Manz'sche k. u. k. Hof-Verlags- und Universitäts-Buchhandlung, 1894, 108 s.; ZUCKER, Alois: *Einige dringende Reformen der Strafrechtspflege*. Leipzig – Wien: Franz Deuticke, 1896, 101 s.; ZUCKER, Alois: *Ueber Schuld und Strafe der jugendlichen Verbrecher*. Stuttgart: Verlag von Ferdinand Enke, 1899, 127 s.; ZUCKER, Alois: *Ueber einige Reformen des Vorverfahrens im modernen Strafprocesse*. Wien: Verlag von Moritz Perles, 1902, 157 s.; ZUCKER, Alois: *Ein Wort zur Aufhebung der gerichtlichen Voruntersuchung*. Berlin: J. Guttentag, 1904, 74 s.; ZUCKER, Alois: *Ueber Strafe und Strafvollzug in Uebertretungsfällen*. Wien: Verlag von Moritz Perles, 1905, 134 s.; ZUCKER, A.: *Über Kriminalität, Rückfall und Strafgrund*. Leipzig – Wien: Franz Deuticke, 1907, 55 s.

³⁹² Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. 118, Dr. Jaroslav Kallab, s. 29, 52, 83, 86.

³⁹³ KALLAB, Jaroslav: *Základy nauky o zpŮsobilosti býti stranou a o příslušnosti soudu v trestním řízení rakouském*. Praha: Knihovna Sborníku věd právních a státních – Bursík & Kohout v Praze, 1907, 142 s.; KALLAB, Jaroslav: *Předmět krádeže dle práva rakouského*. In: Právník, roč. XLVI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1907, s. 781–797, 817–833, 853–866.

³⁹⁴ Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. 118, Dr. Jaroslav Kallab, 90 s.; Archiv Masarykovy univerzity, fond: A 1 Rektorát MU, karton 82/668, Prof. Dr. Jaroslav Kallab – osobní spis; *Kallab Jaroslav*. In: Ottův slovník naučný. Díl XXVIII. Doplňky. Praha: J. Otto, 1909, s. 733; STORCH: *JUDr. Jaroslav Kallab, Základy nauky o zpŮsobilosti býti stranou a o příslušnosti soudu v trestním řízení rakouském*. In: Sborník věd právních a státních, roč. IX., Praha, Bursík & Kohout, 1909, s. 332–334; MIŘIČKA: *Základy nauky o zpŮsobilosti býti stranou a o příslušnosti soudu v trestním řízení rakouském*.

Napsal JUDr. Jaroslav Kallab. In: Österreichische Zeitschrift für Strafrecht, Jahrgang I., Wien, Manz, 1910, s. 185–188; STORCH: *Dr. Jaroslav Kallab, O skutkové podstatě a konkurenci trestných činů*. In: Právník, roč. L., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1911, s. 866–872; MIŘIČKA: *O skutkové podstatě a konkurenci trestných činů*. *Napsal soukr. docent dr. Jaroslav Kallab*. In: Sborník věd právních a státních, roč. XII., Praha, Bursík & Kohout, 1912, s. 440–448; BRYCHTA, F.: *Weyrův pojem práva a prof. Kallab*. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. IV., Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1921, s. 47–50; J. Kallab, *O smlouvách mírových*. In: Česká revue, roč. XIV., č. 4, Praha, J. Thon, 1921, s. 184; A. P.: *Seminář z dějin právní filosofie prof. dra Kallaba*. In: Všehrd, roč. III., č. 2–3, Praha, S. Č. P. „Všehrd“ v Praze a Č. A. S. „Právník“ v Brně, prosinec 1921, s. 35–36; TOMSA, Bohuš: *J. Kallab: Úvod ve studium metod právnických*. In: Sborník věd právních a státních, roč. XXI., Praha, Bursík & Kohout, 1921, s. 166–177; WEYR, František: *Kallabův „Úvod ve studium metod právnických“*. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. IV., Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1921, s. 293–323; KUČERA, Bohumil: *Prof. Dr. Jaroslav Kallab: Úvod ve studium metod právnických. Kniha první: Základní pojmy*. In: Všehrd, roč. III., č. 2–3, Praha, S. Č. P. „Všehrd“ v Praze a Č. A. S. „Právník“ v Brně, prosinec 1921, s. 38–43; KUČERA, Bohumil: *Prof. Dr. Jaroslav Kallab: Úvod ve studium metod právnických. Kniha druhá. Hlavní směry*. In: Všehrd, roč. III., č. 8, Praha, S. Č. P. „Všehrd“ v Praze a Č. A. S. „Právník“ v Brně, duben 1922, s. 121–127; dnk.: *Trestní zákony československé platné v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. In: Všehrd, roč. V., č. 2, Praha, S. Č. P. „Všehrd“ v Praze a Č. A. S. „Právník“ v Brně, listopad 1923, s. 54–55; MIŘIČKA: *Trestní zákony československé platné v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. In: Právník, roč. LXIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1924, s. 39–41; SCHOLZ: *Trestní zákony československé platné v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. In: Sborník věd právních a státních, roč. XXIV., Praha, Bursík & Kohout, 1924, s. 98–100; *Trestní řád československý*. In: Česká advokacie, roč. XI., č. 2, Praha, Spolek československých advokátů v Praze, březen 1925, s. 42–43; SCHOLZ: *Trestní řád československý a předpisy jej doplňující, platné v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. In: Sborník věd právních a státních, roč. XXV., Praha, Bursík & Kohout, 1925, s. 88–89; FLIEDER, K.: *Trestní řád československý a předpisy jej doplňující, platné v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. In: Právník, roč. LXIV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1925, s. 159–165; SOLNAŘ: *Kallab-Herrnritt: Trestní řád československý a předpisy jej doplňující platné v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. In: Všehrd, roč. VI., č. 8, Praha, S. Č. P. „Všehrd“ v Praze, Č. A. S. „Právník“ v Brně a S. P. P. „Právník“ v Bratislavě, květen 1925, s. 243–244; V. V.: *Jaroslav Kallab: Příručka k přednáškám o právu mezinárodním*. In: Všehrd, roč. VI., č. 9, Praha, S. Č. P. „Všehrd“ v Praze, Č. A. S. „Právník“ v Brně a S. P. P. „Právník“ v Bratislavě, červen 1925, s. 276–277; M. E. P.: *Trestní řád československý a předpisy jej doplňující v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. In: Prager Juristische Zeitschrift, Jahrgang VI., Nummer 2, Prag-Annahof, Verlag von A. Haase, Feber 1926, s. 62; –ř.: *Prof. dr. Jaroslav Kallab: Politika vědou a uměním*. In: Právník, roč. LXV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1926, s. 652; R.: *Trestní zákony československé od JUDra Jarosl. Kallaba a JUDra Vil. Herrnritta*. In: Sborník věd právních a státních, roč. XXVI., Praha, Bursík & Kohout, 1926, s. 450; *Trestní zákony československé, platné v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od JUDra Jarosl. Kallaba a JUDra Vil. Herrnritta*. In: Česká advokacie, roč. XII., č. 10, Praha, Spolek československých advokátů v Praze, prosinec 1926, s. 123; FLIEDER, K.: *Trestní zákony československé, platné v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. In: Právník, roč. LXVI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1927, s. 25–28; *Trestní zákony československé*. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. X., Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1927, s. 133; *Kallab, Jaroslav*. In: Masarykův slovník naučný. Díl III. Praha: Československý Kompas, 1927, s. 870; –dv–: *Prof. Dr. Jaroslav Kallab: Právní filosofie a výklad zákonů*. In: Všehrd, roč. IX., č. 6, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. P. P. „Právník“ v Bratislavě, březen 1928, s. 182–183; –kg.: *Prof. Dr. Jaroslav Kallab: K otázce místní působnosti trestních zákonů a nálezů*. In: Všehrd, roč. X., č. 7, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě, březen 1929, s. 204–205; –kg.: *Prof. dr. Jaroslav Kallab: Základní problémy trestního soudnictví nad mládeží*. In: Všehrd, roč. XI., č. 6, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě, březen 1930, s. 194–195; Oma.: *Dr. Jaroslav Kallab: Učebnice trestního řízení platného v Čechách a v zemi Moravskoslezské, hledě k osnově sjednoceného trestního řádu československého z roku 1929*. In: Všehrd, roč. XII., č. 1, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě, říjen 1930, s. 29; *Kallab Jaroslav*. In: NAVRÁTIL, Michal: Almanach československých právníků. Praha: Nákladem spisovatelovým, 1930, s. 191; –kg.: *Prof. dr. Jar. Kallab: K otázce sjednocení dlouhodobých trestů na svobodě*. In: Všehrd, roč. XII., č. 9, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě, květen 1931, s. 274–275; SOLNAŘ: *Prof. Dr. Jaroslav Kallab: Učebnice trestního řízení, platného v Čechách a v zemi Moravskoslezské, hledě k osnově sjednoceného trestního řádu československého z roku 1929*. In: Právník, roč. LXX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1931, s. 59–62; *Trestní řád československý a předpisy jej doplňující platné v Čechách a*

v zemi moravsko-slezské. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. VII., č. 4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1931, s. 124–125; *Trestní řád československý a předpisy jej doplňující, platné v zemích historických*. In: Právník, roč. LXX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1931, s. 615–616; *Trestní řád československý a předpisy jej doplňující, platné v zemích historických*. In: Sborník věd právních a státních, roč. XXXI., Praha, Bursík & Kohout, 1931, s. 707–708; dnk: *Trestní řád československý (platný v Čechách a zemi moravskoslezské)*. In: Všehrd, roč. XIII., č. 5, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě, únor 1932, s. 168–169; –r.: *Trestní řád československý a předpisy jej doplňující, platné v Čechách a v zemi moravskoslezské*. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XV., Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1932, s. 69–70; W.: „Die Rechts- und Wirtschaftsphilosophie an der Masaryk-Universität.“ In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XV., Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1932, s. 250–251; ŽÁČEK: *Dr. Jaroslav Kallab: Stručný výklad zákona z 11. března 1931, č. 48 sb. z. a n. o trestním soudnictví nad mládeží*. In: Všehrd, roč. XIII., č. 7, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě, duben 1932, s. 256; M. E. P.: *Trestní řád československý a předpisy jej doplňující, platné v Čechách a v zemi Moravsko-Slezské*. In: Prager Juristische Zeitschrift, Jahrgang XII, Nummer 18, Reichenberg, Verlag von Gebrüder Stiepel Gesellschaft, 2. Oktoberheft 1932, s. 672; OLŠAR: *Kallab-Herrnritt: Trestní zákony československé, platné v Čechách a v zemi moravskoslezské*. In: Všehrd, roč. XV., č. 3, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě, prosinec 1933, s. 122–123; »*Trestní zákony československé*«. In: Právník, roč. LXXII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1933, s. 263; *Trestní zákony československé*. In: Sborník věd právních a státních, roč. XXXIII., Praha, Bursík & Kohout, 1933, s. 293; jkt.: *Kallab Jaroslav*. In: Ottův slovník naučný nové doby. Dodatky k velikému Ottovu slovníku naučnému. Dílu třetího svazek první. Praha: J. Otto, 1934, s. 326; *Dr. Jaroslav Kallab, profesor Masarykovy University v Brně: Trestní právo hmotné*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. X., č. 4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1934, s. 112; GERLICH, K.: *Prof. Dr. Jaroslav Kallab: Trestní právo hmotné*. In: Soudcovské listy, roč. XVI., č. 5, Praha, Svaz československých soudců v Praze, 1. května 1935, s. 157; GERLICH, K.: *Univ. prof. Dr. Jaroslav Kallab: Trestní právo hmotné*. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XVIII., č. 4–5, Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1935, s. 253–257; RÁLIŠ: *Prof. Dr. Jaroslav Kallab: Trestní právo hmotné, platné v zemi české a moravskoslezské. Část obecná i zvláštní*. In: Právny obzor, roč. XVIII., č. 8, Bratislava, Právnická Jednota na Slovensku a Podkarpatskej Rusi v Bratislavě, 1935, s. 160–163; KUBEŠ, Vladimír: *Univ. prof. dr. Jaroslav Kallab: Trestní právo hmotné platné v zemi české a moravskoslezské*. In: Všehrd, roč. XVI., č. 8–9, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě, květen 1935, s. 373–376; SCHMIED, Erich: *Kallab Jaroslav, Trestní právo hmotné platné v zemi české a moravskoslezské (část obecná i zvláštní)*. In: Prager Juristische Zeitschrift, Jahrgang XV., Nummer 16, Reichenberg, Verlag Gebrüder Stiepel Gesellschaft, 2. Septemberheft 1935, s. 612; SOLNAŘ: *Prof. Dr. Jaroslav Kallab: Trestní právo hmotné*. In: Právník, roč. LXXV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1936, s. 50–55; V.: *Kallab-Herrnritt: Dodatky k trestním zákonům československým (III. vyd. 1933) a k trestnímu řádu československému (II. vyd. 1931) platným v Čechách a v zemi moravskoslezské*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. XIV., č. 2–3, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1938, s. 86–87; *Dodatky k trestním zákonům a k trestnímu řádu*. In: Sborník věd právních a státních, roč. XXXVIII., Praha, Bursík & Kohout, 1938, s. 204; *Dr. Jaroslav Kallab a Vilém Herrnritt: Dodatky k trestním zákonům českoslov. a k trestnímu řádu čsl*. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XXI., č. 5, Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1938, s. 314; RÁLIŠ: *Kallab – Herrnritt: Dodatky k trestním zákonům a k trestnímu řádu čsl, platným v Čechách a zemi moravskoslezské*. In: Právny obzor, roč. XXI., č. 13, Bratislava, Právnická Jednota na Slovensku a Podkarpatskej Rusi v Bratislavě, 1. septembra 1938, s. 416; GERLICH, Karel: *Šedesáté narozeniny Jaroslava Kallaba*. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XXII., č. 4–5, Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1939, s. 193–210; RÁLIŠ, A.: *Univ. profesor dr. Jaroslav Kallab 60 ročný*. In: Právny obzor, roč. XXII., č. 13, Bratislava, Právnická jednota na Slovensku v Bratislavě, 1939, s. 133–136; OLŠAR, Erich: *Jaroslav Kallab šedesátníkem*. In: Všehrd, roč. XX., č. 6, Praha, Čs. A. S. „Právník“ v Brně, červen 1939, s. 193–197; vr.: *K šedesátým narozeninám prof. Dr. Kallaba*. In: Všehrd, roč. XX., č. 7, Praha, Čs. A. S. „Právník“ v Brně, červenec 1939, s. 250; SOLNAŘ: *K šedesátinám Jaroslava Kallaba*. In: Právník, roč. LXXVIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1939, s. 358–360; TOMSA, B.: *K šedesátinám Jaroslava Kallaba*. In: Právník, roč. LXXVIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1939, s. 361–363; HRDLIČKA, Vlad.: *Jaroslav Kallab: »Několik myšlenek o idealismu a realismu ve vědách právních« (str. 107–115). Sborník prací k počtě šedesátých narozenin Františka Weyra*. In: Všehrd, roč. XX., č. 8, Praha, Čs. A. S. „Právník“ v Brně, říjen 1939, s. 292–293; Ča.: *Sborník k počtě profesoru Kallabovi*. In: Všehrd, roč. XX., č. 9–10, Praha, Čs. A. S. „Právník“ v Brně, listopad 1939, s. 345; E. O.: *Jaroslav Kallab*. In:

Sborník prací k počtě šedesátých narozenin Jaroslava Kallaba. Praha: Orbis, 1939, s. 7–16; O. B.: „Sborník prací k počtě šedesátých narozenin Jaroslava Kallaba“. In: Český časopis historický, roč. XLV., Praha, Historický klub, 1939, s. 549–550; –kg.: *Sborník prací k počtě šedesátých narozenin Jaroslava Kallaba*. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XXII., č. 6, Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1939, s. 300; M. B.: *Sborník prací k počtě šedesátých narozenin Jaroslava Kallaba*. In: Všehrd, roč. XXI., č. 3, Praha – Brno, Nákladem B. Stýbla v Praze, duben 1940, s. 110–120; Parte: JUDr. Jaroslav Kallab.; SEDLÁČEK, Jaromír: *Prof. dr. Jaroslav Kallab zemřel*. In: Lidové noviny, roč. 50, č. 75, Brno, 11. února 1942 ráno, s. 4; pl: *Profesor dr. Jaroslav Kallab je mrtev*. In: Lidové noviny, roč. 50, č. 76, Brno, 11. února 1942, s. 2; WEYR, F.: *Za Jaroslavem Kallabem*. In: Česká mysl, roč. XXXVI., sešit 1, Praha, Filosofická jednota v Praze, 1942, s. 41–43; S.: *Univ. prof. Dr. Jaroslav Kallab*. In: Právník, roč. LXXXI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1942, s. 59; RÁLIŠ: *In memoriam prof. Dr. Jaroslava Kallaba*. In: Právní obzor, roč. XXV., č. 2–3, Bratislava, Právnická jednota v Bratislavě, 1942, s. 68–69; GERLICH, Karel: *Za Jaroslavem Kallabem*. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XXV., č. 2–3, Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1942, s. 96–98; V. S.: *Univ. prof. Dr. Jaroslav Kallab*. In: Sborník věd právních a státních, roč. XLII., Praha, Bursík & Kohout, 1942, s. 101–102; OLŠAR, Erich: *Jaroslav Kallab*. In: Naše věda, roč. XXI., č. 5–6, Praha, Melantrich, 1942, s. 182–184; PAUK, Jaroslav: *Vědecký a lidský profil profesora Kallaba*. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XXVIII., č. 1–2, Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, únor 1947, s. 4–14; *Kallab Jaroslav*. In: Malá československá encyklopedie. Svazek III. Praha: Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1986, s. 269; *Jaroslav Kallab*. In: NOVÝ, Luboš (ed.): *Práce z dějin Československé akademie věd. Svazek 3. Seria B Editiones. Členové České akademie věd a umění 1890–1952*. Praha: Ústřední archiv ČSAV, 1989, s. 189–190; MATES, Pavel: *Významné osobnosti univerzity. Jaroslav Kallab*. In: Universitas – revue Masarykovy univerzity v Brně, roč. XXIII., č. 2, Brno, Masarykova univerzita, duben 1990, s. 37–39; MATES, Pavel: *Prof. Jaroslav Kallab a trestní soudnictví nad mládeží*. In: NETT, Alexander (ed.): *Sborník z konference k výročí úmrtí prof. JUDr. Jaroslava Kallaba*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1992, s. 7–11; KALVODOVÁ, Věra: *Jaroslav Kallab – život a dílo*. In: NETT, Alexander (ed.): *Sborník z konference k výročí úmrtí prof. JUDr. Jaroslava Kallaba*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1992, s. 12–15; CÍSAŘOVÁ, Dagmar: *Několik zamyšlení nad Kallabovou prací "Základy nauky o způsobilosti býti stranou a o příslušnosti soudu v trestním řízení rakouském" Praha, 1907*. In: NETT, Alexander (ed.): *Sborník z konference k výročí úmrtí prof. JUDr. Jaroslava Kallaba*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1992, s. 16–20; SCHELLE, Karel: *Podíl prof. dr. Jaroslava Kallaba na zajištění právní ochrany československé měny*. In: NETT, Alexander (ed.): *Sborník z konference k výročí úmrtí prof. JUDr. Jaroslava Kallaba*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1992, s. 21–28; KUČHTA, Josef: *Trest smrti v díle J. Kallaba*. In: NETT, Alexander (ed.): *Sborník z konference k výročí úmrtí prof. JUDr. Jaroslava Kallaba*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1992, s. 33–37; KRATOCHVÍL, Vladimír: *Trestný čin a jeho skutková podstata v pojetí Jaroslava Kallaba*. In: NETT, Alexander (ed.): *Sborník z konference k výročí úmrtí prof. JUDr. Jaroslava Kallaba*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1992, s. 44–60; MACHALOVÁ, Tatiana: *K niektorým problémom vzájemného vzťahu filozofie a práva. /Reflexia problému na pozadí filozoficko-právných názorov J. Kallaba/*. In: NETT, Alexander (ed.): *Sborník z konference k výročí úmrtí prof. JUDr. Jaroslava Kallaba*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1992, s. 61–64; BULÍN, Hynek: *Jaroslav Kallab a Weyrova normativní teorie právní*. In: NETT, Alexander (ed.): *Sborník z konference k výročí úmrtí prof. JUDr. Jaroslava Kallaba*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1992, s. 65–95; KALVODOVÁ, Věra: *Přehled hlavní publikační činnosti Jaroslava Kallaba*. In: NETT, Alexander (ed.): *Sborník z konference k výročí úmrtí prof. JUDr. Jaroslava Kallaba*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1992, s. 99–104; BRABEC, Zdeněk: *O rodu profesora Jaroslava Kallaba*. In: Universitas – revue Masarykovy univerzity v Brně, roč. XXV., č. 4, Brno, Masarykova univerzita, 20. červen 1992, s. 42–43; *Kallab Jaroslav*. In: TOMEŠ, Josef – LÉBLOVÁ, Alena a kol.: *Československý biografický slovník*. Praha: Encyklopedický institut ČSAV – Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1992, s. 299; SOUKUP, Ladislav: *Jaroslav Kallab*. In: SKŘEJPKOVÁ, Petra – SOUKUP, Ladislav (eds.): *Antologie české právní vědy*. Praha: Univerzita Karlova – vydavatelství Karolinum, 1993, s. 196–197; KALVODOVÁ, V. – RŮZNAROVÁ, J.: *Osobnost prof. Jaroslava Kallaba a jeho působení na poli mezinárodního práva trestního*. In: Brněnská věda a umění meziválečného období (1918–1939) v evropském kontextu. Sborník příspěvků z konference Masarykovy univerzity konané v rámci oslav 750. výročí udělení městských práv Brnu ve dnech 22.–25. září 1993. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1993, s. 160–162; KALVODOVÁ, V.: *115. výročí narození profesora Jaroslava Kallaba*. In: Časopis pro právní vědu a praxi, roč. II., č. 4, Brno, Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, 1994, s. 184; KUBEŠ, V.: *Kallabův přínos normativní teorii*. In: Dějiny myšlení o státu a právu ve 20. století se zřetelem k Moravě a zvláště Brnu. Díl I. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1995, s. 198–210; *Kallab, Jaroslav*. In: MAŘÍKOVÁ, Hana – PETRUSEK,

Dne 12. října 1909 byl mimořádný profesor August Miříčka jmenován řádným profesorem rakouského trestního práva a řádu na české universitě Karlo-Ferdinandově.

Prof. August Miříčka (J. F. Langhans, 1912)

Miloslav – VODÁKOVÁ, Alena a kol.: Velký sociologický slovník. Svazek II. Praha: Univerzita Karlova – vydavatelství Karolinum, 1996, s. 1533; MACHALOVÁ, Tatiana (tm): *Jaroslav Kallab*. In: GABRIEL, Jiří (ed.): Slovník českých filozofů. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1998, s. 254; *Kallab Jaroslav*. In: TOMEŠ, Josef a kol.: Český biografický slovník XX. století. Díl II. Praha – Litomyšl: Paseka – Petr Meissner, 1999, s. 30; *Jaroslav Kallab*. In: ŠLECHTOVÁ, Alena – LEVORA, Josef: Členové České akademie věd a umění 1890–1952. II. vydání. Praha: Academia, nakladatelství Akademie věd České republiky, 2004, s. 139; MACHALOVÁ, Tatiana: *Vzpomínka na život a dílo Jaroslava Kallaba u příležitosti 65. výročí jeho úmrtí*. In: Časopis pro právní vědu a praxi, roč. XV., č. 1, Brno, Masarykova univerzita, 2007, s. 86–91; SCHELLE, K.: *Prof. JUDr. Jaroslav Kallab*. In: Universitas – revue Masarykovy univerzity, roč. XL., č. 4, Brno, Masarykova univerzita, 2007, s. 42–43; ŽATECKÁ, Eva – KUČERA, Petr: *Seminář „Právně-filozofická východiska trestní politiky v procesu evropské integrace. K odkazu Jaroslava Kallaba“*. In: Trestní právo, roč. XII., č. 4, Praha, LexisNexis CZ, 2007, s. 40; ŽATECKÁ, Eva – KUČERA, Petr: *Seminář „Právně-filozofická východiska trestní politiky v procesu evropské integrace. K odkazu Jaroslava Kallaba“*. In: Časopis pro právní vědu a praxi, roč. XV., č. 2, Brno, Masarykova univerzita, 2007, s. 195–196; VEČEŘA, Miloš: *Noetická a metodologická východiska právní vědy. Kallabův právně teoretický odkaz dnešku*. In: MACHALOVÁ, Tatiana (ed.): K odkazu Jaroslava Kallaba. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 15–26; BAŇOUCH, Hynek: *Vztah právní teorie a praxe v pojetí Jaroslava Kallaba*. In: MACHALOVÁ, Tatiana (ed.): K odkazu Jaroslava Kallaba. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 27–49; ŠPIRUDA, Antonín: *Několik poznámek k noetice Jaroslava Kallaba*. In: MACHALOVÁ, Tatiana (ed.): K odkazu Jaroslava Kallaba. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 50–59; VÁLKOVÁ, Helena: *Pojetí trestního práva ve světle kritických úvah profesora Kallaba*. In: MACHALOVÁ, Tatiana (ed.): K odkazu Jaroslava Kallaba. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 63–67; KUČTA, Josef: *Právní úprava a pojmání právního omylu od doby Jaroslava Kallaba po současnost*. In: MACHALOVÁ, Tatiana (ed.): K odkazu Jaroslava Kallaba. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 68–75; FENYK, Jaroslav: *Profesor Jaroslav Kallab: Úmluva o potírání penězokazectví jako základ trestněprávní ochrany společné evropské měny*. In: MACHALOVÁ, Tatiana (ed.): K odkazu Jaroslava Kallaba. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 94–104; VOJÁČEK, Ladislav: *První pražští učitelé na brněnské právnické fakultě. (5. Jaroslav Kallab – filosofující životní optimista)*. In: Právněhistorické studie, č. 39, Praha, Univerzita Karlova v Praze – Nakladatelství Karolinum, 2007, s. 215–217; SOUKUP, Ladislav: *Jaroslav Kallab*. In: SKŘEJPKOVÁ, Petra (ed.): Antologie československé právní vědy v letech 1918–1939. Praha: Linde Praha, 2009, s. 359–361; FENYK, J. – PŘEPECHALOVÁ, K.: *Jaroslav Kallab*. In: Universitas – revue Masarykovy univerzity, roč. XLIII., č. 1, Brno, Masarykova univerzita, 2010, s. 62–63; IZ: *Kallab, Jaroslav*. In: ZOUBKOVÁ, Ivana a kol.: Kriminologický slovník. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, s. 72; JABLONICKÝ, Tomáš: *Jaroslav Kallab – právník a filozof (rekonstrukce modelu myšlení)*. In: Právník, roč. 150, č. 9, Praha, Ústav státu a práva AV ČR, 2011, s. 910–930.

Mimořádnému profesoru Josefu Prušákovi byl titul a charakter řádného profesora udělen 16. října 1909.³⁹⁵ Poté co prof. František Storch odešel, ve svých 60 letech a na vlastní žádost, k 1. červnu 1911 do důchodu³⁹⁶ – aby žil na Zbraslavi u Prahy, byl prof. Josef Prušák 15. srpna 1911³⁹⁷ jmenován řádným profesorem rakouského trestního práva a řádu na české universitě Karlo-Ferdinandově. **Zakladatelská generační dvojice profesorů Zucker-Storch tak byla vystřídána generační dvojicí profesorů Miříčka-Prušák.**

V roce 1912 vyšla učebnice prof. Josefa Prušáka *Rakouské právo trestní*,³⁹⁸ představující – po zastaralém pokusu prof. Josefa Slavíčka z roku 1866 (tedy téměř po půl století!) a vedle právě vydaných učebnic prof. Augusta Miříčky³⁹⁹ – nejen novou českou učebnici trestního práva hmotného, ale i první českou učebnici soustavně shrnující, v rámci výkladu platného trestního práva, poznatky kriminologie.⁴⁰⁰ Tato učebnice je věnována prof. Františku Storchovi a je zřejmě nejvýznamnějším dílem prof. Josefa Prušáka.⁴⁰¹

V roce 1911⁴⁰² doc. Jaroslav Kallab absolvoval studijní pobyt na právnické fakultě Pařížské university u prof. Émila Garçon (*26. IX. 1851 – †12. VII. 1922),⁴⁰³ a 25. března 1913⁴⁰⁴ byl ve svých 33 letech jmenován mimořádným profesorem rakouského trestního práva a řádu na české universitě Karlo-Ferdinandově, kde byl od zimního semestru 1914 zároveň supletem právní filosofie.

³⁹⁵ Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. 152, Dr. Josef Prušák, s. 86.

³⁹⁶ *Amtlicher Teil*. In: Wiener Zeitung, Nr. 118, Wien, 23. Mai 1911, s. 1; *Z university*. In: Právník, roč. L., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1911, s. 534; *Odchod pana dv. r. prof. dr. Storch na odpočinek*. In: Právník, roč. L., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1911, s. 571.

³⁹⁷ Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. 152, Dr. Josef Prušák, s. 94.

³⁹⁸ PRUŠÁK, Josef: *Rakouské právo trestní*. Díl všeobecný. Praha: Všeherd, 1912, 251 s.

³⁹⁹ MIŘIČKA, A.: *Rakouské trestní právo hmotné. Část všeobecná*. Všeherd, 1911, 255 s.; MIŘIČKA, A.: *Rakouské trestní právo hmotné. Část zvláštní*. Všeherd, 1912, 288 s.

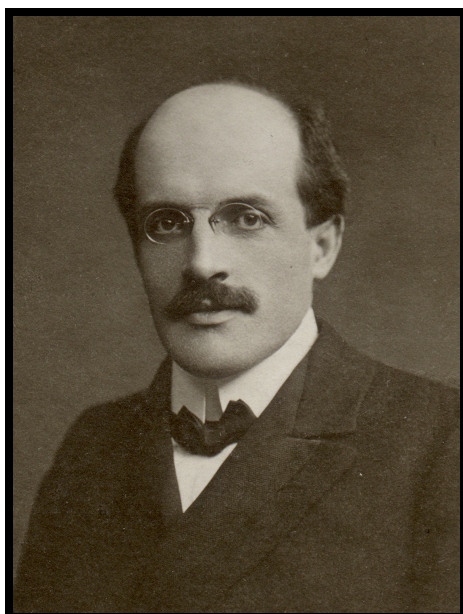
⁴⁰⁰ KALLAB: *Rakouské právo trestní. Díl všeobecný. Napsal professor Dr. Josef Prušák*. In: Právník, roč. LI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1912, s. 38.

⁴⁰¹ KALLAB: *Rakouské právo trestní. Díl všeobecný. Napsal professor Dr. Josef Prušák*. In: Právník, roč. LI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1912, s. 35–39; STORCH: *Dr. Josef Prušák, Rakouské právo trestní*. In: Österreichische Zeitschrift für Strafrecht, Jahrgang III., Wien, Manz, 1912, s. 205–209.

⁴⁰² V letech 1904–1905 dr. Jaroslav Kallab absolvoval studijní pobyt na berlínské universitě u prof. Franz von Liszta.

⁴⁰³ LE POITTEVIN, A.: *Emile Garçon 1851–1922*. In: Revue pénitentiaire et de Droit pénal, quarante-sixième année, N° 7–9, Paris, Marchal et Billard, juillet–septembre 1922, s. 453–460.

⁴⁰⁴ Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. 118, Dr. Jaroslav Kallab, s. 73, 77, 83, 86.

Prof. Jaroslav Kallab (J. F. Langhans, 1913)

Významnou pozici, kterou trestní právo na české universitě Karlo-Ferdinandově v tomto období mělo, odráží i skutečnost, že prof. August Miříčka v akademickém roce 1913–1914 a prof. Josef Prušák in continuo v akademickém roce 1914–1915 zastávali funkci děkana její právnické fakulty.

1.25. Trestněprávní věda na německé universitě Karlo-Ferdinandově v letech 1900–1918

V roce 1900 byl na německé universitě Karlo-Ferdinandově mimořádný profesor dr. Otto Friedmann (*11. III. 1860 – †4. XII. 1901)⁴⁰⁵ jmenován řádným profesorem

⁴⁰⁵ (*Professor Dr. Otto Friedmann.*) In: Neues Wiener Journal, Jahrgang VIII., Nr. 2471, Wien, 10. September 1900, s. 5; *(*Professor Dr. Otto Friedmann.*) In: Neues Wiener Abendblatt, Abend-Ausgabe, Jahrgang XXXV., Nr. 333, Wien, 4. December 1901, s. 2; (*Professor Dr. Otto Friedmann †.*) In: Wiener Abendpost, Nr. 279, Wien, Wiener Zeitung, 4. December 1901, s. 3; *Professor Dr. Otto Friedmann †.* In: Juristische Blätter, Jahrgang XXX., Nr. 49, Wien, 8. December 1901, s. 580; LAMMASCH: *Otto Friedmann, † 4. December 1901.* In: Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung, Jahrgang LII., Nr. 51, Wien, Manz, 14. December 1901, s. 412–413; LOHSING, Ernst: *Vorschläge zur Umgestaltung des österreichischen Pressrechtes sowie des Rechtsschutzes in Beleidigungssachen.* In: Archiv für Kriminal-Anthropologie und Kriminalistik, Band IX., Heft 4, Leipzig, Verlag von F. C. W. Vogel, 1902, s. 372–375; STORCH: *Vorschläge zur Umgestaltung des österreichischen Pressrechtes, sowie des Rechtsschutzes in Beleidigungssachen.* In: Sborník věd právních a státních, roč. II., Praha, Bursík & Kohout, 1902, s. 530–533; STORCH: *Das Recht der Wahrheit und der Schutz des guten Namens vom legislativen Standpunkt.* In: Sborník věd právních a státních, roč. II., Praha, Bursík & Kohout, 1902, s. 533–534; *Friedmann Otto.* In: Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950. Band I. Graz – Köln: Verlag Hermann Böhlaus Nachf., 1957, s. 365; *Friedmann, Otto.* In: Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder. Band I. Et–Fu. München – Wien: Oldenbourg, 1977, s. 387.

rakouského trestního práva a řádu. Prof. Friedmann zanedlouho neočekávaně zemřel, avšak krátce před svou smrtí publikoval⁴⁰⁶ „dvě velmi cenné práce“.⁴⁰⁷

Dne 31. října 1903 měl v Praze prof. Franz von Liszt z berlínské university na vyzvání zdejšího německého právnického spolku přednášku „O podmíněném odsouzení a podmíněném prominutí trestu“.⁴⁰⁸ Tato přednáška „tehdy v našem prostředí nejvlivnějšího zástupce nových směrů“⁴⁰⁹ vzbudila pozornost širších právnických kruhů a byla pozorně sledována početným shromážděním právníků české i německé národnosti. Z českých trestněprávních vědců byli na přednášce přítomni i prof. Alois Zucker, prof. František Storch a doc. August Miřička.⁴¹⁰

V letech 1902–1905 působil⁴¹¹ na německé universitě Karlo-Ferdinandově zakladatel a průkopník světové kriminalistiky a kriminologie prof. Hans Gross (*26. XII. 1847 – †9. XII. 1915),⁴¹² na jehož podnět byl 18. února 1905 v posluchárně této fakulty

⁴⁰⁶ FRIEDMANN, Otto: *Das Recht der Wahrheit und der Schutz des guten Namens vom legislativen Standpunkt*. Leipzig: Duncker & Humblot, 1901, 49 s.; FRIEDMANN, Otto: *Vorschläge zur Umgestaltung des österreichischen Pressrechtes sowie des Rechtsschutzes in Beleidigungssachen*. Leipzig: Duncker & Humblot, 1901, 242 s.

⁴⁰⁷ STORCH: *Vorschläge zur Umgestaltung des österreichischen Pressrechtes, sowie des Rechtsschutzes in Beleidigungssachen*. In: Sborník věd právních a státních, roč. II., Praha, Bursík & Kohout, 1902, s. 530.

⁴⁰⁸ *Tajný justiční rada dr. František šl. Liszt*. In: Právník, roč. XLII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1903, s. 758.

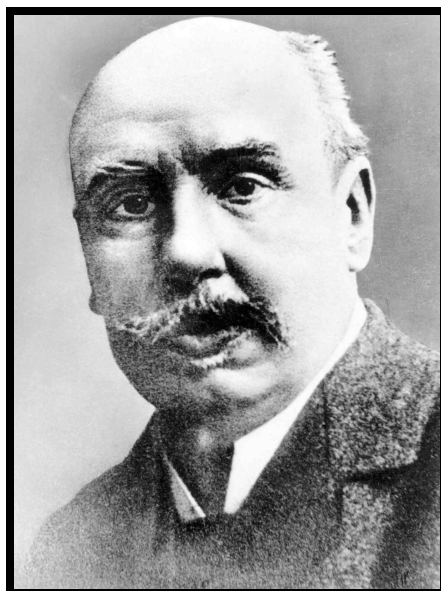
⁴⁰⁹ SOLNAŘ: *August Miřička*. In: Sborník věd právních a státních, roč. XLIV.–XLVI., Praha, Bursík & Kohout, prosinec 1946, s. 192.

⁴¹⁰ *Tajný justiční rada dr. František šl. Liszt*. In: Právník, roč. XLII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1903, s. 759.

⁴¹¹ GROSS, Hans: *Gesammelte Kriminalistische Aufsätze*. Leipzig: F. C. W. Vogel, 1902, 429 s.; GROSS, Hans: *Kriminal-Psychologie*. II. Auflage. Leipzig: Verlag von F. C. W. Vogel, 1905, 701 s.

⁴¹² *Groß, Hans*. In: Meyers Großes Konversations-Lexikon. Band VIII. VI., gänzlich neubearbeitete und vermehrte Auflage. Leipzig – Wien: Bibliographisches Institut, 1904, s. 360; [*Professor Dr. Hans Groß †.*] In: Wiener Abendpost, Nr. 282, Wien, Wiener Zeitung, 10. Dezember 1915, s. 6; [*† Hans Groß.*] In: Neue Freie Presse, Nr. 18427, Wien, 10. Dezember 1915, s. 12; [*Der Kriminalist Professor Dr. Hans Groß und das Polizeihundewesen.*] In: Neue Freie Presse, Nr. 18433, Wien, 16. Dezember 1915, s. 10; STRAFELLA, Franz Georg – ZAFITA, Hermann: *Hans Groß, der Begründer einer neuen Wissenschaft*. In: Neue Freie Presse, Nr. 18434, Wien, 17. Dezember 1915, s. 12; [*Professor Hans Groß über den Untersuchungsrichter.*] In: Neue Freie Presse, Nr. 18435, Wien, 18. Dezember 1915, s. 11–12; GLEISPACH: *Hans Groß †*. In: Österreichische Zeitschrift für Strafrecht, Jahrgang VI., Wien, Manz, 1915, s. 301–302; HABER, Leo: *Hans Groß †*. In: Juristische Blätter, Jahrgang XLIV., Nr. 51, Wien, 19. Dezember 1915, s. 609–610; LENZ, Adolf: *Hans Gross †*. In: Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft, Band XXXVII., Berlin, J. Guttentag, 1916, s. 595–604; GRASSBERGER, Roland: *Pioneers in Criminology. XIII. Hans Gross (1847–1915)*. In: The Journal of Criminal Law, Criminology, and Police Science, Vol. XLVII., No. 4, Chicago, November–December 1956, s. 397–405; *Gross Hanns*. In: Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950. Band II. Graz – Köln: Verlag Hermann Böhlaus Nachf., 1959, s. 74; DÖHRING, Erich: *Groß, Hans*. In: Neue Deutsche Biographie. Band VII. Berlin: Duncker & Humblot, 1966, s. 139–141; *Groß, Hans*. In: Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder. Band I. Fu–Gr. München – Wien: Oldenbourg, 1978, s. 474; *Hans Gross: Pioneer of Scientific Crime Detection*. In: JOHNSTON, William M.: *The Austrian Mind. An Intellectual and Social History 1848–1938*. Berkeley – Los Angeles: University of California Press, 1983, s. 94–95; STRAUS, Jiří: *Osobnost Hanse Grosse*. In: Kriminalistický sborník, roč. XLIV., č. 1, Praha, Kriminalistický ústav Praha Policie ČR, 2000, s. 65–66; STRAUS, Jiří – VAVERA, František: *Hans Gross – osobnost, dílo a přínos*

proveden před kruhem přizvaných odborníků, mezi nimiž byli i pedagogové z české právnické fakulty, zajímavý kriminalistický pokus⁴¹³ – použití tzv. asociační metody k účelům trestního práva. I během svého pražského působení tedy prof. Gross zřídil na to aby v roce 1912 zřídil na Universitě ve Štýrském Hradci **Kriminalistický ústav** (Kriminalistischen Instituts an der Universität Graz), první ústav svého druhu na světě, později sloužící jako **vzor všem po světě zřizovaným kriminologickým ústavům**.

Prof. Hans Gross

Na právnické fakultě německé university Karlo-Ferdinandovy dále působili v letech 1907–1916 prof. Wenzeslaus von Gleispach (*22. VIII. 1876 – †12. III. 1944; [1929–1930 rektor Vídeňské university])⁴¹⁴ a v letech 1916–1919 prof. Franz Exner (*9. VIII. 1881 – †1. X. 1947).⁴¹⁵

pro rozvoj kriminalistiky. In: Kriminalistický sborník, roč. XLVIII., č. 3, Praha, Kriminalistický ústav Praha Policie ČR, 2004, s. 54–59; IW: *Gross, Hans.* In: WIRTH, Ingo (Hrsg.): *Kriminalistik-Lexikon.* IV., völlig neu bearbeitete und erweiterte Auflage. Heidelberg: Kriminalistik, 2011, s. 263.

⁴¹³ MIŘIČKA: *Zajímavý pokus z oboru kriminalistického.* In: *Právník*, roč. XLIV., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1905, s. 140–141.

⁴¹⁴ *Gleispach Wenzeslaus Graf.* In: *Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950.* Band II. Graz – Köln: Verlag Hermann Böhlau Nachf., 1959, s. 7–8; GRAßBERGER, Roland: *Gleispach, Wenzeslaus Karl Maximilian Maria Graf v.* In: *Neue Deutsche Biographie.* Band VI. Berlin: Duncker & Humblot, 1964, s. 451–452; *Gleispach, Wenzeslaus Graf.* In: *Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder.* Band I. Fu–Gr. München – Wien: Oldenbourg, 1978, s. 444.

⁴¹⁵ ř.: *Prof. Dr. Fr. Exner: Krieg und Kriminalität.* In: *Věstník Československé společnosti pro právo trestní,* roč. III., č. 3–4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1927, s. 150–151; V.: *Prof. Dr. Franz Exner: Studien über die Strafzumessungspraxis der Deutschen Gerichte.* In: *Věstník Československé společnosti pro právo trestní,* roč. VIII., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1932, s. 49–50; MEZGER, Edmund: *Exner, Franz.* In: *Neue Deutsche Biographie.* Band IV. Berlin: Duncker & Humblot, 1959, s. 700.

1.26. Všeobecná liga proti souboji pro Rakousko

O oprávněnosti **soubojů**,⁴¹⁶ které se v dějinách lidstva vyskytovaly od nepaměti a v jistých etapách vývoje lidské společnosti měly i svůj dějinný význam, když například **ve starověku až zápasy samotných vojevůdců ukončovaly mnohdy dlouholeté války či nerozhodné bitvy**, se v druhé polovině 19. století až do I. světové války vedly četné diskuse. Avšak tehdy byl souboj, v poněkud už pozměněném smyslu, jako prostředek k vyrovnání urážky na cti, podle platného trestního zákona (§§ 158–165) a vojenského trestního zákona (§§ 437–444) zločinem. Motivem zločinu souboje se zabýval svého času i prof. Alois Zucker: „Soubojník, který v souboji často spatřuje jediný prostředek, by vášnivým citům msty průchod zjednal, neuvidí zajisté v pohrožení trestem buď dočista žádnou pohnutku neb uvidí v něm pohnutku jen velmi skrovnou, by se úmyslu svého vzdal před vykonáním zločinu.“⁴¹⁷

Z důvodů přetrvávání soubojů ještě i na počátku 20. století byla 4. prosince 1902 ve Vídni založena **Všeobecná liga proti souboji pro Rakousko**,⁴¹⁸ které delší dobu připravovali půdu především sekční šéf na ministerstvu spravedlnosti dr. Franz Klein a prof. Heinrich Lammasch. Prof. Lammasch na ustavující valné hromadě ve svém obsažném referátu „probral platná ustanovení trestního zákona a trestního řádu, aby demonstroval nedostatky, kterými trpí dneš ochrana cti, a navrhl některé vhodné prostředky k nápravě“.⁴¹⁹ Dne 1. ledna 1903 měla tato liga už 608 členů,⁴²⁰ z nichž bylo 82 z českých zemí.⁴²¹

1.27. Změny trestního řízení v letech 1902–1908

Výnos ministerstva spravedlnosti ze dne 7. prosince 1902 měl urychlit trestní vyšetřování.⁴²²

Předmětem výnosu ministerstva spravedlnosti ze dne 25. dubna 1906 byl

⁴¹⁶ *Souboj*. In: VESELÝ, František Xaver (ed.): *Všeobecný slovník právní*. Díl IV. Praha: Nákladem vlastním, 1899, s. 556–558.

⁴¹⁷ ZUCKER, Alois: *O potrestání spoluvinníků zločinu souboje*. In: *Právník*, roč. V., Praha, Nakladatel a vydavatel Dr. Ed. Grégr, 1866, s. 588.

⁴¹⁸ KLEIN, Franz – LAMMASCH, Heinrich: *Die Verbesserung des Ehrenschatzes*. Wien: Manz, 1903, s. 5.

⁴¹⁹ J. V. B.: *Proti souboji*. In: *Česká revue*, roč. VI., č. 6, Praha, Edvard Beaufort, březen 1903, s. 504.

⁴²⁰ *Ibidem*, s. 505.

⁴²¹ *Mitglieder-Verzeichnis der Allgemeinen Anti-Duell-Liga für Österreich*. Wien: Im Selbstverlage der Anti-Duell-Liga, 1903, s. 31–35.

⁴²² *Urychlení trestního vyšetřování*. In: *Právník*, roč. XLIII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1903, s. 71.

protokol o hlavním trestním líčení. Vyslovila se jím zásada, že protokol měl obsahovat „obraz všech událostí hlavního líčení, dle zákona ku řádnému řízení podstatně náležejících, a sice obraz bezpodmínečně věrný, úplný, přesný a srozumitelný“.⁴²³

Nařízením ministerstva spravedlnosti z 21. října 1908 č. 13 věst. byl u nás učiněn pokus o zavedení zvláštních soudů pro mladistvé. Od 1. ledna 1909 bylo tímto nařízením o trestním řízení proti mladistvým (do 18 let) u sborových soudů hlavní přelíčení i odvolací řízení přestupková proti mladistvým přikázána jedinému senátu I. instance a jedinému senátu odvolacímu.⁴²⁴

1.28. Soudní lékařství na české universitě Karlo-Ferdinandově v roce 1908

„Soudní lékařství jest tudíž nauka o použití nebo-li vynaložení zkušeností a vědomostí přírodních a lékařských k účelům soudním.“
(Josef Reinsberg, 1883)⁴²⁵

Poté, co autor první české učebnice o soudním lékařství,⁴²⁶ zakladatel a první přednosta českého ústavu pro soudní lékařství prof. Josef Reinsberg (*18. VIII. 1844 – †29. I. 1930; [1898–1899 rektor české university Karlo-Ferdinandovy])⁴²⁷ odešel počátkem akademického roku 1908–1909 ze zdravotních důvodů do důchodu,⁴²⁸ jeho nástupce prof. Vladimír Slavík (*3. VIII. 1866 – †4. IX. 1933; [1928–1929 rektor University Karlovy v Praze])⁴²⁹ zahájil 23. října 1908 přednáškou **O cílech a problémech soudního**

⁴²³ *Protokol o hlavním líčení trestním.* In: Právník, roč. XLV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1906, s. 575.

⁴²⁴ KALLAB, Jaroslav: *Zvláštní soudy pro mladistvé v Rakousku a podmínky jejich úspěchu.* In: Právník, roč. XLVII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1908, s. 769; *O trestním řízení proti mladistvým.* In: Právník, roč. XLVII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1908, s. 803–804.

⁴²⁵ REINSBERG, Josef: *Státní lékařství. Díl první: Nauka o soudním lékařství. I.* Praha: Nákladem knihtiskárny Františka Šimáčka, 1883, s. 1.

⁴²⁶ REINSBERG, Josef: *Státní lékařství. Díl první: Nauka o soudním lékařství. I.* Praha: Nákladem knihtiskárny Františka Šimáčka, 1883, 106 s.

⁴²⁷ –re.: *Dr. Josef Reinsberg.* In: Národní album. Praha: Jos. R. Vilímek v Praze, 1899, s. 209, 269–270; *Reinsberg Josef.* In: Ottův slovník naučný. Díl XXI. Praha: J. Otto, 1904, s. 443–444; *Reinsberg Josef.* In: NAVRÁTIL, Michal: *Almanach českých lékařů.* Praha: Nákladem spisovatelovým, 1913, s. 256–258; *Parte: Med. & Chir. Dr. Josef Reinsberg.*; HÁJEK: *Prof. Dr. Josef Reinsberg †.* In: *Věstník Československé společnosti pro právo trestní*, roč. V., č. 4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1929, s. 128; *K úmrtí prof. MUDra Josefa Reinsberga.* In: *Národní politika*, roč. XLVIII., č. 30, Praha, 31. ledna 1930, s. 4; *Naše studentstvo památce prof. Reinsberga.* In: *Národní listy*, roč. LXX., č. 34, Praha, 4. února 1930, II. vydání, s. 5; WONDRAK, E.: *Reinsberg Josef.* In: *Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950. Band IX.* Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1988, s. 52–53; *Reinsberg, Josef.* In: *Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder. Band III. Re–Ri.* München: Oldenbourg, 1991, s. 414–415.

⁴²⁸ HÁJEK, Frant.: *Vývoj soudního lékařství na Karlově universitě.* In: *Soudní lékařství, příloha Kriminálního sborníku*, roč. III., č. 4, Praha, Ministerstvo vnitra – hlavní správa Veřejné bezpečnosti, 1958, s. 8.

⁴²⁹ Dr. P.: *Dr. Vladimír Slavík.* In: *Národní album.* Praha: Jos. R. Vilímek v Praze, 1899, s. 162, 218; *Slavík*

lékařství⁴³⁰ činnost řádného profesora soudního lékařství na české universitě Karlo-Ferdinandově.⁴³¹ Tato přednáška obsahovala krátké vylíčení dějin soudního lékařství, s ohledem na průkopníky české soudně-lékařské vědy (prof. Eduard von Hofmann,⁴³² prof. Václav Bělohradský, prof. Josef Reinsberg).

1.29. Reforma vojenského trestního řízení a změny trestního práva v roce 1912

Vojenské trestní řízení až do roku 1912 vycházelo z hrdelního řádu Marie Terezie **Constitutio Criminalis Theresiana** z roku 1768, k jeho reformě došlo až vydáním nového vojenského trestního řádu z roku 1912.

Dne 5. července 1912 se dostalo – post tot discrimina rerum – sankce současně třem zákonům dotýkajícím se příslušnosti vojenských soudů. Těmito zákony se v otázce příslušnosti vojenských soudů, řešené dosud různými, v mnohém směru kusými a pochybnými předpisy, dosáhlo jednotné zákonné úpravy – při podstatných změnách dosavadního právního stavu.⁴³³ Dne 5. července 1912 bylo vojenské trestní řízení reformované souborem tří zákonů:

- **Zákon, jímž zavádí se nový zákon branný č. 128/1912 ř. z., daný dne 5. července 1912;**
- **Zákon o vojenském trestním soudním řádě pro společnou brannou moc č. 130/1912 ř. z., daný dne 5. července 1912;**
- **Zákon o vojenském trestním soudním řádě pro zeměbranu č. 131/1912 ř. z., daný dne 5. července 1912.**

Vladimír. In: NAVRÁTIL, Michal: Almanach českých lékařů. Praha: Nákladem spisovatelovým, 1913, s. 285–287; Ča.: *In memoriam*. In: Všeherd, roč. XV., č. 1, Praha, S. Čs. P. „Všeherd“ v Praze, Čs. A. S. „Právnick“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právnick“ v Bratislave, říjen 1933, s. 40; *Univ. prof. MUDr. Vladimír Slavík †*. In: Právnick, roč. LXXII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1933, s. 520.

⁴³⁰ SLAVÍK, Vladimír: *O cílech a problémech soudního lékařství*. In: Časopis lékařův českých, roč. XLVII., č. 44, Praha, Jan Semerád, 31. října 1908, s. 1255–1260.

⁴³¹ *O cílech a problémech soudního lékařství*. In: Právnick, roč. XLVII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1908, s. 802.

⁴³² Hofmann, Eduard, Ritter von. In: Meyers Großes Konversations-Lexikon. Band IX. VI., gänzlich neubearbeitete und vermehrte Auflage. Leipzig – Wien: Bibliographisches Institut, 1905, s. 431; GRASSBERGER, Martin – TÜRK, Elisabeth – YEN, Kathrin (Hrsg.): *Klinisch-forensische Medizin*. Wien: Springer-Verlag, 2013, s. 4–5; MADEA, Burkhard (ed.): *Handbook of Forensic Medicine*. Chichester: John Wiley & Sons, 2014, s. 12–13; MADEA, Burkhard (Hrsg.): *Rechtsmedizin*. III. Auflage. Berlin – Heidelberg: Springer-Verlag, 2015, s. 3.

⁴³³ MIŘIČKA, August: *O příslušnosti soudů vojenských a jich kolisích se soudy obecnými podle nových vojenských řádů trestních*. In: Právnick, roč. LII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1913, s. 1.

Změnu trestního zákona přinesl už **Zákon, které obnosy jsou rozhodné pro trestní posuzování činu č. 73/1910 ř. z., daný dne 9. dubna 1910**, avšak podstatnější změnu trestního zákona přinesl až **Zákon, jímž se mění trestní zákon ze dne 27. května 1852, Z. R. č. 117, č. 141/1912 ř. z., daný dne 20. července 1912**, který doplnil trestní zákon novým § 55 písm a).⁴³⁴ Změna trestního zákona se týkala započtení vyšetřovací vazby do trestu a spočívala v tom, že zatímní a vyšetřovací vazba, kterou odsouzený utrpěl před vyhlášením rozsudku první stolice, měla být započtena do trestu odnětí svobody a do peněžních trestů, pokud ji odsouzený sám nezavinil. Naopak za zaviněnou měla být vyšetřovací vazba pokládána například tehdy, když se obviněný pokusil na svědky činit nátlak, a musel být proto zatčen.⁴³⁵ Nová úprava trestního zákona byla pro obžalovaného příznivější než dosavadní.

Zákon, jímž se mění některá ustanovení trestního řádu č. 142/1912 ř. z., daný dne 20. července 1912 změnil trestný řád nejpodstatněji v tom, že podle změny § 401 trestního řádu počátek výkonu trestu odnětí svobody, který nepřesahoval jeden rok, mohl být odložen na krátký čas, když by jeho neprodleným vykonáním byly ohroženy výdělek odsouzeného nebo výživa jeho nevinné rodiny nebo bylo-li třeba naléhavého odkladu, aby byly uspořádány rodinné záležitosti. Toto odročení trestu odnětí svobody bylo dosud přípustné jen při trestu odnětí svobody nepřesahujícím šest měsíců.⁴³⁶

Vojenské trestní řády z roku 1912 (č. 130/1912 ř. z. a č. 131/1912 ř. z.) nabyly účinnosti 1. července 1914, právě v době, kdy se na evropském kontinentě, nebezpečně nabitým politickými vášněmi, pomalu ale jistě schylovalo k událostem katastrofálních rozměrů a následků.⁴³⁷ Mimořádné předválečné poměry vyžadovaly mimořádných právních předpisů,⁴³⁸ kterých byla v říšském zákoníku 26. července 1914 vydána celá řada.⁴³⁹

⁴³⁴ KALLAB, Jaroslav: *Opravné prostředky proti výroku o započtení vyšetřovací vazby do trestu*. In: Právník, roč. LI., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1912, s. 881.

⁴³⁵ *O včítání nezaviněné vazby vyšetřovací*. In: Právník, roč. LI., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1912, s. 799.

⁴³⁶ *Závažné změny trestního zákona a trestního řádu*. In: Právník, roč. LI., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1912, s. 649.

⁴³⁷ MEGARGEE, Geoffrey P.: *Chronology, 1914*. In: HAMILTON, Richard F. – HERWIG, Holger H. (eds.): *The Origins of World War I*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003, s. 507–512.

⁴³⁸ *Porušení smluvní povinnosti činem trestným*. In: Právník, roč. LIII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1914, s. 634.

⁴³⁹ Např. **Císařské nařízení o spolupůsobení obcí a veřejných úředníků při úkolech obrany země a o potrestání, poruší-li se úřední povinnost č. 154/1914 ř. z., dané dne 25. července 1914; Císařské nařízení, kterak se trestá rušení veřejné služby nebo veřejného podniku nebo porušení dodávací povinnosti č. 155/1914 ř. z., dané dne 25. července 1914; Císařské nařízení, jímž se vojenské osoby v aktivní službě, které nejsou vzaty do přísahy na vojenské**

O dva dny později, přesně měsíc po sarajevském atentátu, 28. července 1914 vyhlásilo Rakousko-Uhersko válku Srbsku,⁴⁴⁰ vypukla I. světová válka, ve které zainteresovaným státům už šlo o základní existenční otázky.

Rakousko vyvinulo nemalé úsilí, aby své trestní právo reformovalo. Osnova trestního zákona z roku 1909 – naposledy jako Hochenburgerova – se v červnu 1913 ocitla v Panské sněmovně,⁴⁴¹ neměla daleko k uzákonění, avšak písemná zpráva zpravodaje pro justiční věci prof. Lammasche, podaná sněmovně i s jeho řečí při projednávání osnovy, byla „labutí písní reformních snah trestně právních v rakouském císařství“.⁴⁴² Vypuknutí I. světové války znemožnilo další kodifikaci trestního práva, válečná vichřice uzákonění rakouské osnovy trestního zákona pohřbila.

* * *

Z období před I. světovou válkou se zachovala velmi výstižná definice právního filosofa prof. Bohuslava Tomsy (*2. VIII. 1888 – †10. V. 1977; [1933–1934 rektor University Komenského v Bratislavě]) o povaze trestního práva: „trestní právo nemůže se opíratí tou měrou o reální basi pozitivních předpisů, jako právo ostatních oborů; příčina toho spočívá však v povaze trestního práva sama, která nachází se v úzkém vztahu s immateriálními statky individua a společnosti – pro něž těžko naléztí měřítko, čímž celá kriminální filosofie ocitá se na nejisté půdě relativné. Toto relativno poskytuje pak najširší pole spekulaci, před níž je chráněno právo soukromé spočívající na reálných základech pozitivního práva, vytvořeného materiálními tedy evidentními poměry.“⁴⁴³

články, podřizují ustanovením II. části vojenského trestního zákonníka č. 157/1914 ř. z., dané dne 25. července 1914; Nařízení veškerého ministerstva, jímž podřizují se civilní osoby, které se dopustí trestných činů proti válečné moci státu, vojenské trestní soudní pravomoci č. 164/1914 ř. z., ze dne 25. července 1914.

⁴⁴⁰ WILLIAMSON, Samuel R.: *The Origins of the War*. In: STRACHAN, Hew (ed.): *World War I. A History*. Oxford: Oxford University Press, 1998, s. 9.

⁴⁴¹ RITTLER, Theodor: *Lammasch als Strafrechtslehrer*. In: LAMMASCH, Marga – SPERL, Hans (Hrsg.): *Heinrich Lammasch. Seine Aufzeichnungen, sein Wirken und seine Politik*. Wien – Leipzig: Franz Deuticke, 1922, s. 117.

⁴⁴² HAVLÍČEK, Josef: *Vědomé jednání podle obojího trestního práva platného v čsl. republice a vědomá vina podle Přípravných osnov trestního zákona a zákona přestupkového*. In: *Právník*, roč. LXIX., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1930, s. 602.

⁴⁴³ TOMSA, B.: *Právní filosofie a psychologie*. In: *Právník*, roč. LIII., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1914, s. 71.

2. Trestní právo v letech I. světové války

2.1. Preludium

Společensko-politický, právní a morální status I. světové války, a s ní spojených válečných zločinů, výstižně definoval prof. Otto Urban: „Mystérium války dovršovala její »normálnost« jako osudového přírodního úkazu. Pro právní vědomí dnešního člověka běžné pojmy »válečný zločin« a »válečný zločinec« tehdejší svět neznal. Přes všechna případná morální rozhořčení a odsuzování byla válka ve smyslu známých doktrín 19. století pokládána za sice krajní, ale přece jen naprosto legální prostředek řešení politických konfliktů.“⁴⁴⁴

2.2. Císařské nařízení o lichvě z roku 1914

Císařské nařízení o lichvě č. 275/1914 ř. z., dané dne 12. října 1914 zrušilo dosavadní **Zákon v příčině toho, aby se učinila přítrž obmyslnému jednání u věcech úvěrních č. 47/1881 ř. z., daný dne 28. května 1881** a nahradilo ho podstatně změněnými ustanoveními. Nové nařízení o lichvě například oproti dosavadní právní úpravě podstatně zvýšilo trestní sazby.

Válkou se zhoršovalo postavení hospodářsky slabších kruhů, a tím se zvyšovalo i nebezpečí jejich vykořisťování v tísní. Odstranění vad a zostření dosavadního zákona z roku 1881 (nesoucího zřejmé stigma trestního zákona z roku 1852) bylo proto naléhavé a vážnými hospodářskými důvody, vyplývajícími z mimořádných poměrů doby, byla vysvětlena i neobvykle krátká legisvakanční doba nového nařízení (§ 11 – sedm dnů).⁴⁴⁵ Nejpodstatnější změny dosavadní právní úpravy trestněprávním obsahem nového nařízení charakterizoval prof. August Miříčka takto: I. pojem lichvy úvěrní se rozšířil; II. za trestnou se stanovila také lichva při smlouvách plněných z ruky do ruky a lichva při obchodech mezi obchodníky; III. zrušil se zánik trestnosti pro účinnou lítost; IV. tresty se podstatně zостřily.⁴⁴⁶ Nová právní úprava sjednotila pojmové určení lichvy

⁴⁴⁴ URBAN, Otto: *Česká společnost 1848 – 1918*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1982, s. 589.

⁴⁴⁵ MIŘIČKA, A.: *Lichva dle císařského nařízení ze dne 12. října 1914 ř. z. 275*. In: *Právník*, roč. LIV., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1915, s. 2.

⁴⁴⁶ *Ibidem*, s. 4–5.

pro právo trestní i občanské.⁴⁴⁷

2.3. Změny trestního práva v letech 1915–1918

Císařské nařízení o soudních poplatcích č. 279/1915 ř. z., dané dne 15. září 1915 podstatně zdražilo soudní ochranu právních statků, přičemž jeho „Zvláštní ustanovení o poplatcích v trestním řízení na základě soukromých obžalob“ (§§ 41–45), zpoplatňující trestní justici, vzbudilo zvláštní pozornost.⁴⁴⁸ Tímto nařízením byl také změněn trestní řád (§§ 51–52).

Když se v roce 1916 stal ministrem spravedlnosti opět prof. Franz Klein, opět ožila naděje na odstranění trestního zákona z roku 1852, avšak přestože staronový ministr reformu trestního práva připravovanou před válkou uspíšit chtěl, po necelých dvou měsících z funkce odešel a starý trestní zákon zůstal.⁴⁴⁹

Rozloučení monarchie se svým trestním zákonodárstvím představovaly:

- **Zákon o odčinění odsouzení č. 108/1918 ř. z., daný dne 21. března 1918;**
- **Zákon o náhradě škody osobám neprávem odsouzeným č. 109/1918 ř. z., daný dne 21. března 1918;**
- **Zákon o náhradě škody za vyšetřovací vazbu č. 318/1918 ř. z., daný dne 18. srpna 1918.**

Dne 11. listopadu 1918, po čtyřech letech válečného běsnění, I. světová válka skončila. Válečná léta byla pro evropský kontinent obdobím podstatných historických změn, Evropa po válce už vypadala jinak než v roce 1914.

Změnu vojenského trestního zákona a řádu přinesl už **Zákon, jímž se pozměňuje vojenský trestní zákon a řád č. 9/1918 Sb. z. a n., ze dne 2. listopadu 1918**, avšak podstatnou změnu vojenského trestního řádu přinesl až **Zákon, jímž se prozatímně mění některá ustanovení vojenského trestního řádu č. 89/1918 Sb. z. a n., ze dne 19. prosince 1918**, který například zrušil instituci „příslušného velitele“, a dosáhl vůbec podstatnější shody vojenského trestního řádu s ustanoveními obecného

⁴⁴⁷ Ibidem, s. 51.

⁴⁴⁸ TLAMICH, Z.: *Kolkování soukromých žalob trestních i následujících protokolův a rozsudků*. In: Právník, roč. LIV., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1915, s. 777.

⁴⁴⁹ En.: *K reformě trestního práva*. In: Všehrd, roč. I., č. 3, Praha, Spolek českých právníků „Všehrd“, leden 1920, s. 46.

trestního řádu.⁴⁵⁰

2.4. Vliv I. světové války na zločinnost v českých zemích

Vliv I. světové války na zločinnost byl zpracován už téměř ve všech válkou dotčených zemích, avšak v českých zemích zůstal tento problém téměř nepovšimnut až do doby, kdy se jím zabýval doc. Vladimír Solnař.⁴⁵¹

V roce 1931 vyšla kriminologicko-statistická monografie doc. Vladimíra Solnaře ***Zločinnost v zemích českých v letech 1914–1922 s hlediska kriminální etiologie a reformy trestního práva***,⁴⁵² ve které vliv I. světové války na zločinnost v českých zemích v letech 1914–1922 zkoumal statistickou metodou. Doc. Solnař byl, při takové první souhrnné české monografii vůbec, inspirován podobnými zahraničními pracemi zkoumajícími vliv I. světové války na zločinnost a dospěl k závěrům, že za I. světové války byl na nepochybném vzestupu zločin krádeže,⁴⁵³ na němž se nejvíc odrazila změna hospodářských poměrů a znehodnocení měny za války.⁴⁵⁴ Trestné činy proti majetku byly v českých zemích během I. světové války daleko nejpočetněji zastoupenou skupinou trestných činů, přičemž zločin krádeže z nich početně vynikal a počet odsouzení pro zločin krádeže dosáhl netušené výše.⁴⁵⁵

Válka obecně „vytváří pro zločinnost podmínky neobyčejně příznivé a působí vždy vzrůst zločinnosti“,⁴⁵⁶ proto během I. světové války i v českých zemích zločinnost stoupala (zejména trestné činy proti životu a tělu).⁴⁵⁷

⁴⁵⁰ *Vojenský trestní řád*. In: Právník, roč. LVIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1919, s. 233.

⁴⁵¹ VANĚK, M.: *Doc. Dr. Vladimír Solnař: Zločinnost v zemích českých v letech 1914–1922*. In: Všehrd, roč. XII., č. 10, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě, červen 1931, s. 317.

⁴⁵² SOLNAŘ, Vladimír: *Zločinnost v zemích českých v letech 1914–1922 s hlediska kriminální etiologie a reformy trestního práva*. Praha: Knihovna Sborníku věd právních a státních, 1931, 138 s.

⁴⁵³ *Ibidem*, s. 38.

⁴⁵⁴ *Ibidem*, s. 40.

⁴⁵⁵ *Ibidem*, s. 48.

⁴⁵⁶ *O vlivu světové války na zločinnost*. In: Právník, roč. LXVI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1927, s. 200.

⁴⁵⁷ *Ibidem*, s. 200.

3. Trestní právo v Československé republice (1918–1938)

3.1. Dědictví Rakousko-Uherska a vznik Československé republiky v roce 1918

„Náš mladý, československý stát bude mít tím pevnější základy, čím jasněji právě my, generace dědiců-zakladatelů si uvědomíme, nikoliv jako pouhé politické heslo, nýbrž jako článek víry, že našemu národu jeho stát může být jen uskutečněním ideje demokratismu, svobody a spravedlnosti.“
(Jaroslav Kallab, I.–II. 1919)⁴⁵⁸

Na území českých zemí, které bylo dříve součástí Rakousko-Uherska, platilo po roce 1918 v podstatě stejné trestní právo jako na počátku 19. století, protože z velké části vycházelo z rakouského trestního zákoníku z roku 1803, jenž vznikl jako produkt absolutismu za vlády císaře Františka I. (*12. II. 1768 – †2. III. 1835). Tento trestní zákoník, který v mnoha ohledech předurčil další vývoj trestního práva, se nepodařilo odstranit po celou dobu rakouského konstitučního života, i když byl v roce 1852 novelizován. Trestní zákon z roku 1852 nebyl v celém následujícím období trvání Rakousko-Uherska nahrazen modernějším zákonem, byl jenom postupně měněn a doplňován pozdějšími zvláštními zákony, pak byl převzat československým právním řádem, a v Československé republice platil v novelizované podobě až do poloviny 20. století, kdy došlo k přijetí trestního zákona z roku 1950.

Na území Slovenska, které bylo do roku 1918 součástí Uherska, platil uherský **trestní zákoník o zločinech a přečinech z roku 1878**,⁴⁵⁹ který jako produkt uherského liberálního období 70. let 19. století představoval, oproti rakouskému trestnímu právu, ve své době značný pokrok. Uherský trestní zákoník o zločinech a přečinech z roku 1878 (Csemegi-kódex)⁴⁶⁰ byl v několika směrech modernější i proto, že ho Károly Csemegi (*3. V. 1826 – †18. III. 1899)⁴⁶¹ vypracoval převážně podle vzoru německého trestního zákoníku z roku 1871.

⁴⁵⁸ KALLAB, Jaroslav: *Čím byl, a čím nám nyní bude stát*. In: Česká revue, roč. XII., č. 4 a 5, Praha, K. Krofta, leden a únor 1919, s. 265.

⁴⁵⁹ Zákonný článek V/1878.

⁴⁶⁰ *Csemegi-kódex*. In: Magyar Nagylexikon. Kötet V. C–Csem. Budapest: Magyar Nagylexikon Kiadó, 1997, s. 826–827.

⁴⁶¹ WEISZ, Max: *Csemegi, Karl*. In: The Jewish Encyclopedia. Volume IV. New York – London: Funk and Wagnalls Company, 1903, s. 380; *Csemegi Károly*. In: Révai nagy lexikona. Kötet V. Csata–Duc. Budapest: Révai Testvérek Irodalmi Intézet Részvénytársaság, 1912, s. 43; *Csemegi Károly*. In: Magyar Nagylexikon. Kötet V. C–Csem. Budapest: Magyar Nagylexikon Kiadó, 1997, s. 826.

Károly Csemegi

Po vzniku Československé republiky v roce 1918 byl československý duální trestněprávní systém v historických českých zemích v podstatě starší než 110 let, na území slovenském, dříve uherském, starší než 40 let. Na území Československé republiky tak platily dva odlišné trestněprávní systémy, jménem téže republiky se mnohdy trestalo různě přísně a lišily se i mnohé trestní prostředky. Tento stav už sám o sobě stačil k tomu, aby „důvěra ve spravedlnost rozsudků byla podryta“.⁴⁶² Těžko se hájila trestní spravedlnost s duálním právním řádem.

Trestněprávní praxe si byla vědoma neudržitelnosti takového stavu, ale nepřikláněla se k zásadní reformě trestního práva s tím, že zákonodárná činnost se podle ní měla omezit jenom na technickou stránku unifikace obou trestních zákonů. Takový přístup byl však po technické stránce těžko řešitelný, protože šlo o dvě rozdílné koncepce, které nebylo možné překlenout jen tak nějakou stylistickou úpravou. Prof. Jaroslav Kallab viděl ve fatalismu skrytém v takovém praktickém přístupu závažný problém a etiologicky konstatoval, že „naše doba má mnoho nerozřešených otázek v oboru sociálním a mravním. Plyne však z toho, že máme složití ruce v klín a čekati, až

⁴⁶² KALLAB, Jaroslav: *Reforma trestního zákona*. In: Lidové noviny, roč. 28, č. 367, Brno, 27. července 1920 ráno, s. 1.

„se rozřeší“? Kdo je má rozřešit? V tomto fatalismu, v tomto útěku od odpovědnosti tkví jedna z nejosudnějších chorob naší doby, jíž jmenovitě inteligence je zasažena.“⁴⁶³ Charakterní trestněprávní vědci se podle prof. Jaroslava Kallaba neměli právě v kritické době zbaběle skrývat a čekat, co jim kdo nadiktuje, a jejich povinností mělo být vést odbornou diskusi a kompetentně nabídnout řešení.⁴⁶⁴

Odložení reformy trestního práva při zachování tehdejšího právního stavu by bylo spíše možné, kdyby Československá republika měla jen jeden – třeba i zastaralý – trestní zákon. Jeden – zákonodárně a technicky dobře udělaný – trestní zákon by bylo možné novelami udržovat na alespoň snesitelné úrovni, avšak tento postup možný nebyl, protože republika měla trestní zákony dva.⁴⁶⁵ I když se po roce 1918 rozšířilo uvědomění, že jednota nově vzniklé Československé republiky vyžaduje odstranění duality československého trestního práva, a nastalo i úsilí o právní unifikaci, neblahé důsledky této duality přetrvávaly i v následujících letech.⁴⁶⁶

Doba po čtyřech letech světové války a následného vzniku Československé republiky byla v mnoha směrech dobou proměn, ve které mnohé z toho, co se před I. světovou válkou pokládalo za neměnné, mělo ustoupit novým myšlenkám. Avšak, čím více přibývaly republikové zákony, tím zřetelnější se pro československé trestní zákonodárství stávala nemožnost dále vystačit s nedostatečným rámcem zastaralého trestního práva, čím dál hůře se dařilo vystačit s pouhým vsouváním trestněprávních novot do textů starých trestních zákonů. Trestním praktikům, kteří celý život prožili za platnosti starých trestních zákonů, se ale tyto předpisy nechtělo měnit a jejich odpor proti novým trestněprávním koncepcím stoupal tím více, čím méně sledovali změny, jež nastaly v posledních desetiletích ve vývoji zahraniční trestněprávní vědy a kriminologie ohledně vnímání problematiky zločinu a trestu. Proti zásadnější reformě trestního práva namítali sociální nejistotou doby, ve které podle nich „každá práce, vynaložená na nový trestní zákon, jest mrhání času a energie“,⁴⁶⁷ a navrhovali proto jen odstranit nejkřiklavější nesrovnalosti a jinak dále čekat na ustálení sociálních poměrů. Podle prof. Jaroslava Kallaba však takové čekání na nový trestní zákon podle představy, že si nový

⁴⁶³ KALLAB, Jaroslav: *Československý trestní zákoník*. In: Lidové noviny, roč. 29, č. 257, Brno, 25. května 1921 ráno, s. 1.

⁴⁶⁴ Ibidem, s. 1.

⁴⁶⁵ KALLAB, Jaroslav: *Budoucí trestní zákoník československý*. In: Lidové noviny, roč. 36, č. 394, Brno, 5. srpna 1928 ráno, s. 1.

⁴⁶⁶ Viz *Kolem reformy trestního práva*. In: Právník, roč. LXV., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1926, s. 463.

⁴⁶⁷ KALLAB, Jaroslav: *Reforma trestního zákona*. In: Lidové noviny, roč. 28, č. 367, Brno, 27. července 1920 ráno, s. 1.

společenský řád, který tehdy ještě neznali, vytvoří i své nové trestní právo, vyplývalo z jejich „úplné neznalosti podmínek sociálního vývoje“,⁴⁶⁸ protože jen fantastové se mohli domnívat, že nějaký nový společenský řád „spadne hotový do klína“ nějakým vyšším zjevením a ihned bude po obtížích a překážkách zdravého společenského života: „Víra pak, že nový stav sociální se vytvoří pak sám sebou, je pověra, jež v ničem se neliší od víry v zázraky. Dějiny již mohly dostatečně poučiti, že nejradikálnější revoluce, jež bez promyšleného programu o tom, co se bude dít, až rozptýlí se okamžité nadšení z vítězství, jen šly za zničením toho, co tu bylo, byly vždy jen předehrou krajní reakce.“⁴⁶⁹ Komu šlo o skutečný pokrok a reformu trestního práva, neměl se oddávat víře v zázraky a měl vlastní prací připravovat půdu pro nové československé trestní právo.

3.2. Zákon o podmíněném odsouzení a o podmíněném propuštění z roku 1919

Ve druhé polovině roku 1918 byla Českou zemskou komisí pro péči o mládež založena Úřadovna pro péči o mládež u okresního soudu pro přestupky v Praze.⁴⁷⁰

V souvislosti s přijetím **Zákona o podmíněném odsouzení a o podmíněném propuštění č. 562/1919 Sb. z. a n., ze dne 17. října 1919** a následnou amnestií presidenta republiky z dne 21. října 1919 je možné uvést, že za první rok samostatné Československé republiky byla amnestie udělena v 476 případech,⁴⁷¹ ovšem ne amnestie všeobecná, nýbrž individuální, když ministerstvo spravedlnosti metodicky korigovalo některé nedostatky trestání zastaralého trestního zákona, zejména ohledně výkonu trestů odnětí svobody.⁴⁷²

Podle **Narižení vlády republiky Československé, jímž se provádí zákon o podmíněném odsouzení a podmíněném propuštění č. 598/1919 Sb. z. a n., ze dne 11. listopadu 1919**, podle kterého bylo u každého státního zastupitelství nutné vést místo dřívějšího jednotného a přehledného trestního rejstříku tři skupiny trestního rejstříku (§ 11), nastala nová obsáhlá úprava předpisů o úřadech vedoucích záznamy o trestech, která působila velké obtíže.⁴⁷³

⁴⁶⁸ Ibidem, s. 1.

⁴⁶⁹ Ibidem, s. 1.

⁴⁷⁰ *Zemský pomocný spolek pro soudní péči o mládež v Čechách*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. VI., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1930, s. 56.

⁴⁷¹ SPURNÝ, O.: *Zákon o podmíněném odsouzení a propuštění*. In: Všeherd, roč. I., č. 2, Praha, Spolek českých právníků „Všeherd“, prosinec 1919, s. 25.

⁴⁷² Ibidem, s. 25.

⁴⁷³ FIŠERA, Josef: *Reforma trestního rejstříku*. In: Právník, roč. LXI., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1922,

3.3. Poválečné trestání válečné lichvy

Zákon o trestání válečné lichvy č. 568/1919 Sb. z. a n., ze dne 17. října 1919 reagoval na situaci, kdy ani po skončení I. světové války „nezanikla potřeba ochrany před válečnou lichvou, ba spíše se poválečným hospodářským rozvratem a demoralizací ještě zvýšila“.⁴⁷⁴

Zákon o lidových soudech pro trestání válečné lichvy (soudech lichevních) č. 567/1919 Sb. z. a n., ze dne 17. října 1919 zřídil lichevní soudy, které „zapojily do trestního rozhodování laickou veřejnost formou, která nebyla do té doby v Československu, ale ani v předcházejícím rakouském (ani uherském) trestním soudnictví používána“,⁴⁷⁵ přičemž zřízení lichevních soudů mělo přispět „k odstranění zdlouhavosti a těžkopádnosti dosavadního stíhání válečné lichvy a napomoci tak k odstranění neobjektivního dojmu, jimž byla prostoupena tehdejší veřejnost, tj. „že úřady straní lichvářům, což vícekrát vedlo k použití nepřípustné svémoci“.⁴⁷⁶

* * *

Doplnění sítě státních policejních úřadů umožnil **Zákon, jímž se vláda zmocňuje zřizovati státní policejní úřady č. 165/1920 Sb. z. a n., ze dne 16. března 1920**, který zmocňoval vládu zřizovat státní policejní úřady v místech, kde jich bylo třeba (§ 1). I nadále se rozlišovalo mezi policejními ředitelstvími a policejními komisařstvími a poněkud výjimečné postavení a funkci mělo policejní ředitelství v Praze, při kterém byla v roce 1929 zřízena Všeobecná kriminální ústředna pro evidenci a stíhání takových zločinců, kteří se svou kriminální činností neomezovali jen na určité území.⁴⁷⁷

3.4. Osnova obecné části trestního zákona o zločinech a přečinech z roku 1921

s. 90.

⁴⁷⁴ KINDL, Vladimír: *Lidové soudy pro trestání válečné lichvy. (Epizoda z dějin mimořádného trestního soudnictví v Československé republice z let 1919–1924)*. In: VANDUCHOVÁ, Marie – HOŘÁK, Jaromír (eds.): *Na křižovatkách práva. Pocta Janu Musilovi k sedmdesátým narozeninám*. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 524.

⁴⁷⁵ Ibidem, s. 524.

⁴⁷⁶ Ibidem, s. 525.

⁴⁷⁷ HLEDÍKOVÁ, Z. – JANÁK, J.: *Dějiny správy v českých zemích do roku 1945*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989, s. 416.

V nové Československé republice, která vznikla na troskách Rakousko-Uherska, tedy ožily reformní snahy a byla uznána potřeba vlastního moderního trestního zákona.⁴⁷⁸ Vzhledem k tomu, že trestní právo každého národa je „z nejspolehlivějších měřítek jeho kulturní vyspělosti“,⁴⁷⁹ protože ukazuje „na jedné straně, jaké vážnosti se u něho těší individuální svoboda, jak totiž je zabezpečena proti libovůli a přehmatům státní moci, a na druhé straně ukazuje, s jakou energií je národ ochoten bojovat proti těm, kdo ohrožují jeho morální vývoj útoky proti důležitým statkům, a které statky pokládá za nejdůležitější“,⁴⁸⁰ nebyl úkol vypracovat první československý trestní zákon vůbec jednoduchý. Oba v Československé republice platné trestní zákony, trestní zákoník dříve rakouský (1803/1852) i trestní zákoník dříve uherský (1878), zaostávaly v různých směrech pozadu za vývojem trestněprávní vědy a nevyhovovaly už nově vzniklým požadavkům trestněprávní teorie i praxe, reforma trestního práva se proto už nemohla omezit na pouhou unifikaci obou platných zákonů a bylo nutné přikročit k vypracování úplně nového moderního trestního zákona.

Klíčovou postavou nového československého trestního zákonodárství se po roce 1918 stal prof. August Miřička, který byl povolán do čela zákonodárných prací trestněprávní oblasti. Za jeho vedení a významného vlivu byla vypracována **osnova obecné části trestního zákona o zločinech a přečinech z roku 1921**, která vnášela do československého práva moderní trestněprávní teorie, čímž se měla odpoutat od tradic právního řádu, který měla nahradit. Mělo jít o pokus unifikovat v Československé republice trestní právo a nahradit oba zastaralé trestní zákoníky trestním zákonem, v kterém se jeho autoři snažili zákonodárně využít **nejnovější poznatky ze zahraničních zákonodárných prací, trestněprávní vědy a kriminologie**, které v době, kdy vznikly oba dosud platné trestní zákoníky, ještě známy nebyly.⁴⁸¹

Práce směřující k reformě československého trestního práva a unifikaci obou trestních zákonů platných na území Československé republiky byly zahájeny 14. června 1920 poradou, které předsedal ministr spravedlnosti dr. Alfréd Meissner (*10. IV. 1871

⁴⁷⁸ HAVLÍČEK, Josef: *Vědomé jednání podle obojího trestního práva platného v čl. republice a vědomá vina podle Přípravných osnov trestního zákona a zákona přestupkového*. In: Právník, roč. LXIX., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1930, s. 602–603.

⁴⁷⁹ KALLAB, Jaroslav: *Československý trestní zákoník*. In: Lidové noviny, roč. 29, č. 257, Brno, 25. května 1921 ráno, s. 1.

⁴⁸⁰ Ibidem, s. 1.

⁴⁸¹ KALLAB, Jaroslav: *Budoucí trestní zákoník československý*. In: Lidové noviny, roč. 36, č. 394, Brno, 5. srpna 1928 ráno, s. 1.

– †29. IX. 1950).⁴⁸² Na této poradě byla přičiněním prof. Augusta Miříčky při ministerstvu spravedlnosti zřízena **komise pro reformu československého trestního zákona** a jejími členy se stali například prof. Jaroslav Kallab, dr. Albert Milota (*8. IV. 1877 – †22. XII. 1940), prof. August Miříčka a prof. Josef Prušák,⁴⁸³ kterému však další práci znemožnila těžká nemoc končící o několik měsíců předčasnou smrtí. Předsedou komise se stal prof. Miříčka, který byl jednomyslnou volbou členů této komise postaven do jejího čela.⁴⁸⁴ Ve dnech 25. června 1920 a 6. července 1920 byly na poradách komise vyřešeny některé zásadní otázky reformy a byly rozděleny referáty pro obecnou část trestního zákona.⁴⁸⁵

Když prof. Josef Prušák, v českém prostředí hlavní představitel moderní (pozitivistické) trestněprávní školy, po několikaleté těžké nemoci 22. února 1921 ve věku 47 let zemřel,⁴⁸⁶ prof. Jaroslav Kallab se se svým kolegou loučil i konstatováním: „Význam Prušákův pro vývoj české vědy trestního práva spočívá v tom, že byl u nás prvním a nejdůslednějším zastancem směru pozitivistického.“⁴⁸⁷ Smrtí prof. Prušáka, jen několik týdnů po vydání jeho učebnice **Československé řízení trestní platné v Čechách, na Moravě a ve Slezsku**,⁴⁸⁸ kterou dokončil 1. ledna 1921 a věnoval ji opět zakladateli české vědy trestního řízení prof. Františku Storchovi k jeho 70. narozeninám, se tak uzavřelo vědecké dílo,⁴⁸⁹ které se svým průkopnickým obsahem a zároveň přístupným

⁴⁸² *Přípravné osnovy trestního zákona o zločinech a přečinech a zákona přestupkového. I. Osnovy.* Vydala komise pro reformu československého trestního zákona. Praha: Nákladem ministerstva spravedlnosti, 1926, s. 5.

⁴⁸³ *Zatímny návrh obecné části trestního zákona.* Vydalo Ministerstvo spravedlnosti Československé republiky. Nákladem ministerstva spravedlnosti, 1921, s. 3.

⁴⁸⁴ MILOTA, Alb.: *Prof. Dr. August Miříčka. (K jeho 70tým narozeninám.) III.* In: *Věstník Československé společnosti pro právo trestní*, roč. IX., č. 3, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1933, s. 72.

⁴⁸⁵ *Přípravné osnovy trestního zákona o zločinech a přečinech a zákona přestupkového. I. Osnovy.* Vydala komise pro reformu československého trestního zákona. Praha: Nákladem ministerstva spravedlnosti, 1926, s. 5.

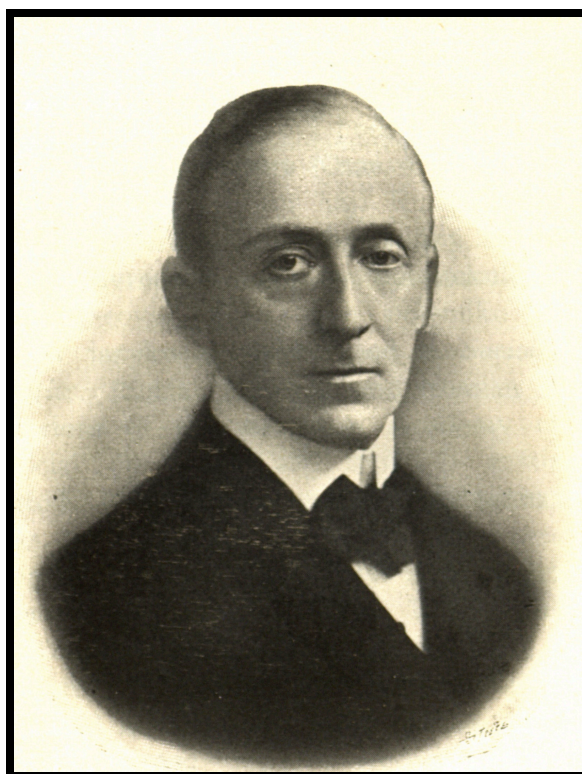
⁴⁸⁶ Parte: JUDr. Josef Prušák.

⁴⁸⁷ KALLAB: † *Prof. Dr. Josef Prušák.* In: *Časopis pro právní a státní vědu*, roč. IV., č. 1–2, Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1921, s. 53.

⁴⁸⁸ PRUŠÁK, Josef: *Československé řízení trestní platné v Čechách, na Moravě a ve Slezsku.* Praha: Všehrd, 1921, 220 s.

⁴⁸⁹ PRUŠÁK, Josef: *O přičetnosti osob mladistvých a jich potrestání dle práva francouzského, německého a rakouského.* Praha: J. Otto, 1899, 141 s.; PRUŠÁK, Josef: *Hájení obviněného (podezřelého) v řízení přípravném.* In: *Právník*, roč. XXXVIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1899, s. 689–707, 725–742; PRUŠÁK: *Kriminalita.* In: *Ottův slovník naučný.* Díl XV. Praha: J. Otto, 1900, s. 169–172; PRUŠÁK: *Kriminální anthropologie.* In: *Ottův slovník naučný.* Díl XV. Praha: J. Otto, 1900, s. 172; PRUŠÁK: *Náhoda.* In: *Ottův slovník naučný.* Díl XVII. Praha: J. Otto, 1901, s. 984; PRUŠÁK: *Nutná obrana.* In: *Ottův slovník naučný.* Díl XVIII. Praha: J. Otto, 1902, s. 507–508; PRUŠÁK: *Obecné trestní právo.* In: *Ottův slovník naučný.* Díl XVIII. Praha: J. Otto, 1902, s. 528–529; PRUŠÁK: *Odložení dítěte.* In: *Ottův slovník naučný.* Díl XVIII. Praha: J. Otto, 1902, s. 630–631; PRUŠÁK, J.: *Křivé obvinění.* In: *Sborník věd právních a státních*, roč. II., Praha, Bursík & Kohout, 1902, s. 287–295; PRUŠÁK, Josef: *Vztah příčinný.*

rozsahem přímo nabízí k hlubšímu prostudování.

Prof. Josef Prušák

In: Sborník věd právních a státních, roč. IV., Praha, Bursík & Kohout, 1904, s. 1–23; PRUŠÁK, Josef: *Počátky kriminální aetiologie*. In: Pocta podaná českou fakultou právnickou panu dr. Ant. rytíři Randovi k sedmdesátým narozeninám dne 8. července 1904. Sborník věd právních a státních, roč. IV., svazek zvláštní, Praha, Bursík & Kohout, 1903–4, s. 443–458; PRUŠÁK, Josef: *Kriminální noetika*. Praha: Knihovna Sborníku věd právních a státních – Bursík & Kohout v Praze, 1904, 238 s.; PRUŠÁK, J.: *Cesare Lombroso*. In: Pražská lidová revue, roč. I., č. 9, Praha, Josef Pávek, listopad 1905, s. 233–236; PRUŠÁK, Josef: *Kriminální antropologie*. In: Sborník věd právních a státních, roč. VI., Praha, Bursík & Kohout, 1906, s. 88–110, 334–353; PRUŠÁK: *Trest*. In: Ottův slovník naučný. Díl XXV. Praha: J. Otto, 1906, s. 707–709; PRUŠÁK: *Trestní právo*. In: Ottův slovník naučný. Díl XXV. Praha: J. Otto, 1906, s. 709–711; PRUŠÁK: *Velezráda*. In: Ottův slovník naučný. Díl XXVI. Praha: J. Otto, 1907, s. 515–516; PRUŠÁK: *Vražda*. In: Ottův slovník naučný. Díl XXVI. Praha: J. Otto, 1907, s. 1011–1012; PRUŠÁK: *Vydírání*. In: Ottův slovník naučný. Díl XXVII. Praha: J. Otto, 1908, s. 20; PRUŠÁK: *Zodpovědnost*. In: Ottův slovník naučný. Díl XXVII. Praha: J. Otto, 1908, s. 662; PRUŠÁK, Josef: *Studie o účastenství*. Praha: Knihovna Sborníku věd právních a státních – Bursík & Kohout v Praze, 1909, 176 s.; PRUŠÁK, Josef: *Dvě studie o účastenství*. In: Sborník věd právních a státních, roč. IX., Praha, Bursík & Kohout, 1909, s. 39–105; PRUŠÁK: *Die Beschimpfung von Religionsgesellschaften. Ein Beitrag zur Strafrechtsreform von Dr. Eduard Kohlrausch, ord. Professor der Rechte zu Königsberg*. In: Sborník věd právních a státních, roč. IX., Praha, Bursík & Kohout, 1909, s. 450–453; PRUŠÁK: *Die Erscheinungsformen des Verbrechen im Lichte der modernen Strafrechtsschule mit besonderer Berücksichtigung der Versuchslehre von Dr. Alfred Freiherrn von Overbeck, Professor der Rechte an der Universität Freiburg*. In: Sborník věd právních a státních, roč. IX., Praha, Bursík & Kohout, 1909, s. 453–457; PRUŠÁK, Josef: *Přípravná osnova nového trestního zákoníku*. In: Česká revue, roč. III., č. 8, Praha, Nákladem Národní strany svobodomyšlné, květen 1910, s. 449–460; PRUŠÁK, Josef: *Rakouské právo trestní*. Díl všeobecný. Praha: Všeherd, 1912, 251 s.; PRUŠÁK, Josef: *Pokus nezpůsobilý*. In: Sborník věd právních a státních, roč. XV., Praha, Bursík & Kohout, 1915, s. 399–409; PRUŠÁK, J.: *Vzpomínky*. In: Všeherd 1868–1918. Památník Spolku českých právníků Všeherd. Praha: Všeherd, 1918, s. 211–215; PRUŠÁK, Josef: *Československé řízení trestní platné v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Všeherd, 1921, 220 s.

Prvním výsledkem práce komise bylo vypracování **osnovy obecné části trestního zákona o zločinech a přečinech**, kterou ministerstvo spravedlnosti předložilo k posouzení zveřejněním v tisku v září 1921.⁴⁹⁰ Tato osnova, i když byla vypracována pod patronací ministerstva spravedlnosti, nebyla vládním návrhem ve vlastním slova smyslu, ale dílem komise vynikajících trestněprávních vědců (teoretiků) a úředníků ministerstva spravedlnosti. V této komisi pro reformu československého trestního zákona pracovali všichni členové komise na osnově trestního zákona společně, avšak pokyny a rady prof. Augusta Miříčky byly od samého začátku pokládány za rozhodné. Prof. Jaroslav Kallab měl na legislativních poradách komise příležitost pozorovat práci prof. Miříčky zblízka a o významu, který pro úspěch těchto prací mělo Miříčkovo vedení, napsal: „Prost jakéhokoli dogmatického zaujetí – vyjímaje snad otázku tripartice forem viny a subjektivní teorie pokusu – jež někdy účast profesorů-teoretiků při pracích legislativních činí méně žádoucí, vypraven nekonečnou trpělivostí a konciliantností, a výjimečným darem rychle postřehnouti praktické důsledky navrhované formulace, a nade vše s docela mimořádnou schopností myšlenky vyjadřovati přesně, stručně a koncisně krásnou a správnou češtinou, byl přímo ideálním předsedou legislativních komisí, pod jehož vedením pracovati nikdy neunavovalo, vždy podněcovalo k hlubšímu pojetí úkolu, ano poskytovalo jakési uspokojení estetické.“⁴⁹¹

Na dvou schůzích Právnické Jednoty v Praze konaných 21. a 27. října 1921⁴⁹² prof. August Miříčka promluvil o osnově obecné části trestního zákona o zločinech a přečinech⁴⁹³ a zdůraznil, že autoři osnovy měli při své práci stále na mysli heslo: „Ú č i n n ý b o j p r o t i z l o č i n n o s t i.“⁴⁹⁴ Reforma boje proti zločinnosti byla nutná v mnoha směrech, otázkou kriminální politiky bylo nalezení účinnějších trestních prostředků a opatření k provedení tohoto boje.

Nový československý trestní zákon měl intenzivně zasáhnout do společenských poměrů a dát budoucímu sociálnímu vývoji národa jasné a pevné směrnice – otázka o něm proto představovala otázku, pro kterou bylo třeba vzbudit „zájem nejširší, aby

⁴⁹⁰ MIŘIČKA, A.: *Osnova československého zákona trestního*. In: Právník, roč. LXI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1922, s. 1.

⁴⁹¹ KALLAB, Jaroslav: *Profesor dr. August Miříčka sedmdesátníkem*. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XVII., Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1934, s. 132.

⁴⁹² Dr. Joachim uvádí 20. a 27. října 1921 – viz JOACHIM: *Zpráva o valné hromadě Právnické Jednoty konané dne 4. května 1922*. In: Právník, roč. LXI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1922, s. 399.

⁴⁹³ MIŘIČKA, A.: *Osnova československého zákona trestního*. In: Právník, roč. LXI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1922, s. 1–11, 33–48, 65–71.

⁴⁹⁴ Ibidem, s. 1.

právě věcnou a klidnou diskusí sporné otázky byly vyjasněny“.⁴⁹⁵ Proto když komise pro reformu československého trestního zákona dokončila první část své úlohy, navrhla ministerstvu spravedlnosti, aby její osnovu obecné části trestního zákona o zločinech a přečinech i s odůvodněním uveřejnilo tiskem⁴⁹⁶ a otevřelo tak prostor pro veřejnou a věcnou diskusi.⁴⁹⁷

Osnova obecné části trestního zákona o zločinech a přečinech z roku 1921 rozdělovala trestné činy na „zločiny“ a „přečiny“ podle nového kritéria, kterým byla nízká pohnutka pachatele trestného činu.⁴⁹⁸ Osnova dala dosavadnímu rozdílu zločinů od přečinů jiný obsah tím, že za zločiny stanovila trestné činy, které byly spáchány z nízké pohnutky pachatele, a za přečiny trestné činy ostatní. Rozdělení trestných činů na zločiny a přečiny bylo, na rozdíl od některých jiných trestních zákonů a osnov (především švýcarské osnovy), ponecháno proto, aby „skuteční zločinci mohli býti přesně rozeznáni a přísně odděleni od jiných osob prohřešivších se příležitostně proti trestnímu zákonu“,⁴⁹⁹ a tento zásadní rozdíl mezi zločiny a přečiny se táhne „jako červená nit celou osnovou, tvoře takřka její páteř“.⁵⁰⁰ Pro skupinu trestných činů spáchaných z nízkých pohnutek podržela osnova dosavadní pojmenování „zločin“, kterým také lid označoval „trestný čin větší intensity, přičítící se jeho ethickému i sociálnímu cítění“.⁵⁰¹ Ne způsob a stupeň poruchy nebo ohrožení právního statku, ale to, co vedlo pachatele k jeho protisociálnímu chování, tedy pohnutka činu a smyšlení jím projevené, mělo být kritériem hodnocení, zda trestný čin pachatele byl zločinem nebo přečinem.

Původní osnova obecné části trestního zákona o zločinech a přečinech z roku 1921 tedy odlišovala zločiny od přečinů pomocí kritéria nízké pohnutky

⁴⁹⁵ KALLAB, Jaroslav: *Československý trestní zákoník*. In: Lidové noviny, roč. 29, č. 257, Brno, 25. května 1921 ráno, s. 1.

⁴⁹⁶ *Zatímný návrh obecné části trestního zákona. + Odůvodnění k „Zatímnému návrhu obecné části trestního zákona“ z roku 1921*. Vydalo Ministerstvo spravedlnosti Československé republiky. Nákladem ministerstva spravedlnosti, 1921, 27 + 46 s.

⁴⁹⁷ Viz *Zatímný návrh obecné části trestního zákona*. In: Právník, roč. LX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1921, s. 320.

⁴⁹⁸ J. V.: *Zatímný návrh obecné části trestního zákona. O přednášce prof. A. Miříčky, konané na schůzích Právnícké Jednoty v Praze 21. a 27. října 1921 referuje J. V. (Praha)*. In: Všehrd, roč. III., č. 2–3, Vydává S. Č. P. „Všehrd“ v Praze a Č. A. S. „Právník“ v Brně, prosinec 1921, s. 33.

⁴⁹⁹ MIŘIČKA, A.: *Osnova československého zákona trestního*. In: Právník, roč. LXI., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1922, s. 2.

⁵⁰⁰ *Ibidem*, s. 3.

⁵⁰¹ *Odůvodnění k „Zatímnému návrhu obecné části trestního zákona“ z roku 1921*. In: *Zatímný návrh obecné části trestního zákona*. Vydalo Ministerstvo spravedlnosti Československé republiky. Nákladem ministerstva spravedlnosti, 1921, s. 2.

pachatele, avšak revidovaná osnova z roku 1926 nahradila – v zájmu účelnější trestní represe – kritérium „nízké pohnutky pachatele“ kritériem „nízkého smýšlení pachatele“. Při posuzování trestného činu už neměla být pohnutka pachatele posuzována samostatně (izolovaně), ale mělo se zkoumat, zda pohnutka činu odpovídá celkové povaze pachatele.⁵⁰² Tím osnova získala vhodnou základnu k rozdělení pachatelů na dvě skupiny: **pachatele povahové** a **pachatele příležitostné**.⁵⁰³

Myšlenka třídit trestné činy podle pohnutky nebyla nijak nová, pozornost ale budil rozsah, v jakém jí v osnově obecné části trestního zákona o zločinech a přečinech z roku 1921 bylo užito.⁵⁰⁴ Nízká pohnutka pachatele měla charakterizovat trestné činy mravně nehodnotné a byla též symptomem nebezpečnosti pachatele, protože manifestovala povahový sklon pachatele, který se mohl opět projevit v dalších trestných činech.⁵⁰⁵ Úlohu rozhodovat o nízkosti pohnutky pachatele, která vedla ke spáchání trestného činu, ukládala osnova obecné části trestního zákona soudcům, kteří podle ní měli určovat výměr a způsob trestu.⁵⁰⁶ Povinnost soudců zkoumat pohnutky pachatelů trestných činu měla přispět i k prohloubení soudcovské činnosti.⁵⁰⁷

Osnova obecné části trestního zákona chtěla rozdílnými pojmy, které dosud rozlišovaly trestné činy podle objektivní tíže (zločin – těžší trestný čin, přečin – mírnější trestný čin), vyjádřit jiný, důležitější rozdíl, totiž rozdíl mezi trestnými činy zohledňující smýšlení a povahu pachatele. Autoři osnovy dali těmto starým a vžitým trestněprávním pojmům nový smysl, protože k vyjádření předmětného rozdílu nedokázali nalézt jiné, lepší pojmy. V osnově spojili a domysleli některé myšlenky švýcarské osnovy – československá osnova neměla znát (mimo přestupky) rozdíl mezi těžšími a mírnějšími trestnými činy. Pokud dosud mohl být určitý trestný čin vždy buď jen zločinem, nebo přečinem, podle osnovy obecné části trestního zákona mohl být tentýž trestný čin – vzhledem k různé nízkosti smýšlení pachatelů a jejich povah – jednou označen jako

⁵⁰² *Přípravné osnovy trestního zákona o zločinech a přečinech a zákona přestupkového. II. Odůvodnění osnov.* Praha: nákladem ministerstva spravedlnosti, 1926, s. 17.

⁵⁰³ MIRIČKA, A.: *Jaký vliv měla myšlenka sociální obrany hlásaná Mezinárodním kriminalistickým sdružením na platné i připravované trestní zákony Československé republiky. (Referáty podané mezinárodnímu sjezdu M. S. T. v Bruselu.)* In: *Věstník Československé společnosti pro právo trestní*, roč. I., č. 4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1926, s. 90.

⁵⁰⁴ SOLNAŘ, Vladimír: *Osnova trestního zákona.* In: *Právník*, roč. LXV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1926, s. 242.

⁵⁰⁵ *Ibidem*, 242–243.

⁵⁰⁶ KALLAB, Jaroslav: *Budoucí československý trestní zákoník.* In: *Lidové noviny*, roč. 35, č. 130, Brno, 13. března 1927, s. 2.

⁵⁰⁷ *Odůvodnění k „Zatímnému návrhu obecné části trestního zákona“ z roku 1921.* In: *Zatímný návrh obecné části trestního zákona.* Vydalo Ministerstvo spravedlnosti Československé republiky. Nákladem ministerstva spravedlnosti, 1921, s. 2.

zločin, podruhé jako přečin. Nejlehčí trestné činy mohly být zločiny a i nejtěžší trestné činy mohly být přečiny. Rozdíl mezi pojmy „zločin“ a „přečin“ osnova nepoužila k vyznačení rozdílu mezi jednotlivými skupinami trestných činů, ale k vyznačení rozdílu mezi dvěma způsoby trestání – například i stejného trestného činu.⁵⁰⁸ Nové rozdělení trestných činů na zločiny a přečiny mělo značný praktický význam, mělo být rozhodující pro způsob trestání – tj. mělo umožnit rozlišit základní typy pachatelů, kteří se dopustili trestných činů, pachatelů skutečně zlých, v jejichž trestném činu se projevila mravní nízkost smýšlení, od lidí, kteří se svým trestným činem stali spíše obětí nešťastného sběhu okolností. Prof. Jaroslav Kallab však toto dělení zpochybňoval a ve shodě s některými novějšími zahraničními trestněprávními koncepcemi považoval rozdělení trestných činů na zločiny a přečiny – jako činy přísněji a mírněji soudně trestné – za nepraktické a zbytečné, a navrhoval je proto označit jednotným názvem.⁵⁰⁹

Osnova obecné části trestního zákona chtěla rezervovat pojem „zločin“ pro trestné činy po mravní stránce zavržitelné a pojem „přečin“ stavěla proti zločinům jako trestný čin neprojevující se mravní zavržitelností pachatele. Autoři osnovy tak chtěli vybudovat takový trestní systém, jenž by společnost od pachatele nejen náležitě ochránil, ale aby i navenek dostatečně dokumentoval druhem trestu mravní zavržitelnost jeho trestného činu.⁵¹⁰ Základní rozdíl mezi druhy trestů odnětí svobody byl stanoven tak, že trestem za zločin, tedy za čin spáchaný z nízkého smýšlení (původně z nízkých pohnutek), byl žalář (trest zneuctívající), trestem za ostatní činy (mimo přestupky), tedy za přečiny, bylo zpravidla vězení (trest nezneuctívající), představující vyloučení pachatele ze společnosti. Dva možné způsoby trestání za trestný čin měly umožnit hlavní podmínku účelného výkonu trestu a výkon trestu odnětí svobody měl být přizpůsoben účelu trestu. Uznal-li soud za trestný čin trest žaláře, byl trestný čin označen jako zločin. Trest žaláře byl za trestný čin, který byl spáchan z „hrubé ztištnosti, surovosti, zahálčivosti, nestoudnosti, zlomyslnosti nebo jiné nízké pohnutky“.⁵¹¹ V žaláři měl být trestanec polepšen tuhou kázní. Ve vězení mělo jít pouze o trest omezení

⁵⁰⁸ KALLAB, Jaroslav: *Budoucí československý trestní zákoník*. In: Lidové noviny, roč. 35, č. 130, Brno, 13. března 1927, s. 2.

⁵⁰⁹ Kb., J.: *Některé novoty v osnově československého trestního zákona*. In: Lidové noviny, roč. 34, č. 370, Brno, 25. července 1926 ráno, s. 2; KALLAB, Jaroslav: *Budoucí československý trestní zákoník*. In: Lidové noviny, roč. 35, č. 130, Brno, 13. března 1927, s. 2.

⁵¹⁰ Kb., J.: *Některé novoty v osnově československého trestního zákona*. In: Lidové noviny, roč. 34, č. 370, Brno, 25. července 1926 ráno, s. 2.

⁵¹¹ § 1 Trestního zákona o zločinech a přečinech. In: *Zatímny návrh obecné části trestního zákona*. Vydalo Ministerstvo spravedlnosti Československé republiky. Nákladem ministerstva spravedlnosti, 1921.

svobody trestance a jeho hlavním účelem mělo být vyloučení trestance z přímého styku s vnějším světem a přizpůsobit jej životu, který ho čekal po propuštění na svobodu. Osoby odsouzené k trestu žaláře si měly odpykávat trest tak, aby nepřišly do styku s těmi, kteří byli odsouzeni k vězení, čímž se mělo zabránit známé vězeňské nákaze, které „často i individua doposud zcela bezvadná po několikadenním styku s vyškolenými zločinci podléhají“.⁵¹² Osnova obecné části trestního zákona se snažila uchránit od nákazy zločinnosti ty, kteří, i když se trestného činu dopustili, nebyli ještě úplně mravně zkaženi. Z nejednoho člověka totiž tehdejší trest odnětí svobody učinil skutečného zločince.

Pokud měly tresty odnětí svobody dosáhnout svého cíle, bylo nutné je redukovat na případy, kdy to bylo nezbytné, protože hlavní příčina neúspěchů ukládání a výkonu tehdejších trestů odnětí svobody byla i v tom, že se v trestnicích shromažďovali pachatelé nejrůznějších povah, na které působil stejný trest velmi různě. Následkem rozdílů v povahách pachatelů mohl trest odnětí svobody svou přílišnou a směšnou mírností znamenat pro skutečné zločince bezvýznamnou epizodu v životě, nebo dokonce v zimní době i vítané dočasné zaopatření, ale pro lidi mravně celkem ještě zachovalé mohl znamenat nepřiměřenou přísnost, „vysokou školu zločinu“, či dokonce úplnou morální devastaci. Dosavadní trestní zákony přihlížely k rozdílům jen ve výměře trestu – rozdílů v povahách pachatelů se ale nedaly vystihnout jen trváním trestu odnětí svobody, a proto se tyto tresty neměly lišit jen svým trváním, ale i způsobem výkonu. Vznikla potřeba psychologicky odlišovat různé povahy pachatelů trestných činů, proti jednomu postupovat s potřebnou rázností a druhé ušetřit zbytečného utrpení. Podíl na zločinnosti měl i neúčelný výkon trestu odnětí svobody, při kterém skutečně povahově vadní zločinci,⁵¹³ pro které byl trest jenom jakýmsi „rizikem podnikání“, s nímž bylo nutno při akcích počítat, přicházeli do styku s osobami v celku ještě mravně zachovalými. Před trestem odnětí svobody měly být uchráněny především osoby, u kterých trestný čin nebyl „důkazem trvalé vady povahy, nýbrž jen následkem nešťastného sběhu okolností“.⁵¹⁴

Všechny nedostatky obou tehdejších trestních zákoníků umocňovaly nedostatky

⁵¹² KALLAB, Jaroslav: *Boj proti zločinnosti*. In: Lidové noviny, roč. 29, č. 291, Brno, 13. června 1921 ráno, s. 1.

⁵¹³ TAUŠEK, Pavel: *Agresivní trestanci v borské trestnici za první republiky*. In: České vězeňství, roč. XIV., č. 6/2006, Praha, Vězeňská služba České republiky, 2006, s. 42–43.

⁵¹⁴ KALLAB, Jaroslav: *Tresty v novém trestním zákoně*. In: Lidové noviny, roč. 29, č. 334, Brno, 7. července 1921 ráno, s. 1.

ve výkonu trestů, které byly ještě vybudovány na myšlence odplaty, myšlence, podle které pro naplnění trestní spravedlnosti postačovalo naplnění požadavku, aby trest – bez ohledu na povahové vlastnosti pachatele – odpovídal objektivní stránce spáchaného trestného činu (povaze činu). V názoru na smysl a účel trestání se proto československá osnova trestního zákona – pod vlivem novějších trestních teorií – podstatně odlišovala od dosavadního rakouského i uherského trestního práva vybudovaného na starších trestních teoriích, a při trestání kladla větší důraz na subjektivní stránku trestného činu (povahu pachatele) než na jeho objektivní stránku (povahu činu). **Osnova obecné části trestního zákona o zločinech a přečinech z roku 1921 i tzv. profesorská osnova trestního zákona o zločinech a přečinech z roku 1926 stály na stanovisku trestněprávního subjektivismu** a navrhovaly trestat i téměř všechny nezpůsobilé pokusy trestných činů.⁵¹⁵

Trestní zákoník z roku 1803 byl založen na Feuerbachově trestní teorii odstrašování, protože v době jeho vzniku se na zločince hledělo jako na nepřítel společnosti a nejpodstatnějším smyslem trestání bylo odstrašování. Za poslední století se však pohled na smysl trestu podstatně změnil a modernímu trestnímu právu už odporovala myšlenka, aby „zločinec, měl trpěti proto, aby jiní z jeho utrpení čerpali poučení“.⁵¹⁶ Nový československý trestněprávní systém měl svými prostředky společnost ozdravit, bezpečněji chránit před zločinem a trest neměl snižovat na pouhý nástroj odstrašování či slepé pomsty. Podle nových trestněprávních koncepcí pomsta sama o sobě nikdy nezabraňovala a ani nezabrání dalším zločinům. Stát už nevystačil pouze s odplatnou funkcí trestání, už se nemohlo nehledět na to, jakých účinků se trestáním dosahovalo. Trestní právo už nebylo možné dále představovat jen jako „meč křivdu kárající, nýbrž na jedné straně jako stupnici sociálních hodnot, jež za nového řádu mají být chráněny, na druhé jako soubor sociálních opatření, jimiž individua, neschopná přizpůsobiti se novému řádu, mají být učiněna k tomu schopnými nebo vyloučena“.⁵¹⁷

Oba tehdejší trestní zákoníky vznikly v dobách, kdy byla na různém filosofickém základu zdůrazňována rovnost lidí. Rakouský trestní zákoník (1803) vycházel z filosofie

⁵¹⁵ Viz EYSSELT, E.: *Nezpůsobilý pokus o trestný čin*. In: Právník, roč. LXXXIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1944, s. 327.

⁵¹⁶ KALLAB, Jaroslav: *Ochrana společnosti trestním právem*. In: Lidové noviny, roč. 29, č. 553, Brno, 5. listopadu 1921 ráno, s. 1.

⁵¹⁷ KALLAB, Jaroslav: *Reforma trestního zákona*. In: Lidové noviny, roč. 28, č. 367, Brno, 27. července 1920 ráno, s. 1.

osvícenského absolutismu, uherský trestní zákoník (1878) zase nesl stopy uherského liberalismu 70. let. Československé trestní právo tak stále neslo stopy dědictví myšlenkových proudů osvícenské filosofie, která vycházejíc z učení o rovnosti všech lidí přenesla tento svůj požadavek i na trestní právo: vzhledem k tomu, že „lidé (pachatelé) jsou v podstatě stejní“, zákonem předem stanovený trest jim měl být vyměřován podle objektivní (vnější) stránky spáchaného trestného činu. Tento požadavek uplatnění myšlenky rovnosti znamenal při svém vzniku pro vývoj trestního práva obrovský pokrok (např. odstranění odstupňování různých trestů podle různého společenského statusu pachatele), avšak hlubší kriminologický výzkum psychologických a sociálních podmínek jednání pachatelů v posledních desetiletích 19. století ukázal, že trestní právo vybudované na těchto základech nebylo dostatečnou ochranou společnosti proti zločincům. Kriminologie dospěla hlubším výzkumem zločinu jako společenského jevu k poznání, že pachatelé trestných činů jsou svou povahou velmi různí a osvícenská teorie vlastně směřovala zásadu rovnosti před zákonem s nesprávnou domněnkou, že lidé (pachatelé) jsou stejní.⁵¹⁸ Důsledné provedení myšlenky stejného trestání pachatelů – jenom proto, že vnější stránka jejich trestných činů je stejná – bylo nespravedlivé a vedlo k nesrovnalostem, které otřásaly důvěrou v trestní spravedlnost, protože „není nespravedlivé jenom, nakládáme-li se stejnými lidmi nestejně, nýbrž rovněž je nespravedlivé, nakládáme-li s nestejnými lidmi stejně“.⁵¹⁹

Mezi vydáním rakouského trestního zákoníku z roku 1803 (1852), uherského trestního zákoníku z roku 1878 a osnovou obecné části trestního zákona o zločinech a přečinech z roku 1921 prožilo trestní právo podstatné změny, jeho dějinný vývoj byl charakteristický kladením čím dál tím větší pozornosti na subjektivní stránku trestného činu a směřováním od pouhé reakce na trestný čin k stále vědomějšímu zohledňování povahy pachatele. Trestní zákon z roku 1852 vycházel ze zásad klasické trestněprávní školy, která kladla hlavní důraz na trestný čin, naproti tomu československá osnova trestního zákona, i pod vlivem moderní (pozitivistické) trestněprávní školy, přihlížela víc k individuální povaze (charakteru) pachatele.⁵²⁰ Názor, že pachatelé, kteří se dopouštějí trestných činů, jsou různí, přijali i autoři československé osnovy trestního

⁵¹⁸ KALLAB, Jaroslav: *Boj proti zločinnosti*. In: Lidové noviny, roč. 29, č. 291, Brno, 13. června 1921 ráno, s. 1.

⁵¹⁹ KALLAB, Jaroslav: *Budoucí trestní zákoník československý*. In: Lidové noviny, roč. 36, č. 394, Brno, 5. srpna 1928 ráno, s. 1.

⁵²⁰ KRONBERGER, Frant.: *Sjednocení přípravného vyhledávání a vyšetřování*. In: Právník, roč. LXV., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1926, s. 433.

zákona a vedení snahou vypracovat trestní zákon účinně chránící společnost před zločinem vybudovali systém trestních opatření tak, aby na jedné straně důrazně postihoval kriminální osoby obecně nebezpečné, které jsou svou vadnou povahou pro společnost skutečným zdrojem nebezpečí (a to i v případě, že byly natolik opatrné, že se nedopustily těžkého zločinu), ale na straně druhé zohledňoval osoby, které se dopustily trestných činů jen pod vlivem (tlakem) nešťastného sběhu vnějších okolností, a proto – jako náhodní pachatelé trestných činů – nebyly pro společnost nebezpečné: „Člověk práce se štítící, jenž znepokojuje celou obec násilnickými svými kousky a který pro několik haléřů chladnokrevně vraždí, zasluhuje jistě jiného trestu než zamítnutý milenec, který v návalu vášně zabije svého soka; stejně zloděj z řemesla musí být jinak potrestán, než nerozvážné děvče, které si přisvojí šperk v bytě se povalující, aby se zalíbilo na nedělní procházce.“⁵²¹

Dokladem nedostatečné účinnosti tehdejšího trestněprávního systému a výsměchem trestní spravedlnosti bylo například to, že v praxi umožňoval, aby trestní soudy měly své „stálé klienty“, kteří se opakovaně dostavovali před soudy, vždy se znovu vraceli do trestnic, odkud byli zase propouštěni, a při nejbližší příležitosti se opět něčeho dopustili. Šlo například o osoby, které „protloukají se životem ve stálém drobném boji s právním řádem, osoby, jimž na konec vězení je milým domovem, do něhož se s jakousi pravidelností vracejí zvláště v době zimní“.⁵²² Pokud soudy měly své tuláky a drobné zloděje, jejichž trestní lístek vykazoval například třicet, čtyřicet i více trestů, byla taková chronická individuální zločinnost důkazem špatného trestního práva – a o zachycení právě takové zločinnosti šlo autorům osnovy obecné části trestního zákona.⁵²³ Osnova věnovala zvláštní pozornost boji proti pachatelům, kteří se trestných činů dopouštěli opětovně. Podle navrhovaného rozdílu mezi zločiny a přečiny posuzovala případy recidivy (tzv. zpětnosti⁵²⁴) různě, například pokud šlo o zločin, za tzv. zpětného pokládala pachatele, který se dopustil nového zločinu ze stejné nízké pohnutky a jehož nový zločin byl proto důkazem, že dřívější trest k nápravě jeho nízké

⁵²¹ KALLAB, Jaroslav: *Osnova trestního zákoníku*. In: Lidové noviny, roč. 34, č. 167, Brno, 1. dubna 1926 ráno, s. 1.

⁵²² KALLAB, Jaroslav: *Boj proti zločinnosti*. In: Lidové noviny, roč. 29, č. 291, Brno, 13. června 1921 ráno, s. 1.

⁵²³ KALLAB, Jaroslav: *Ochrana společnosti trestním právem*. In: Lidové noviny, roč. 29, č. 553, Brno, 5. listopadu 1921 ráno, s. 1.

⁵²⁴ *Recidiva (Zpětnost činu trestného)*. In: VESELÝ, František Xaver (ed.): *Všeobecný slovník právní*. Díl IV. Praha: Nákladem vlastním, 1899, s. 44–45.

povahy nestačil. Recidiva vždy zvyšovala trestní sazbu o stupeň.⁵²⁵

Osnova obecné části trestního zákona chtěla společnost chránit před osobami obecně nebezpečnými kromě systému trestů i zavedením zabezpečovacích opatření, která se měla v boji proti zločinnosti použít v míře přiměřené nebezpečnosti těchto osob. Autoři osnovy považovali potřebné počáteční finanční náklady vynaložené na zavedení zabezpečovacích ústavů (donucovacích pracoven – robotáren, ústavů pro choré vězně a přechovatelů), v kterých měla být obecně nebezpečná individua držena až do polepšení nebo vyléčení, za dobrou investici: „Možno očekávati, že již za několik let značně poklesnou náklady policie, trestních soudů i trestnic, jež nyní přicházejí nazmar tím, že individua práce se štítící neb individua obecně nebezpečná nebo notorické pijáky musí soud po poměrně krátkém trestu vždy zase znovu propustiti, ač ví, že za několik měsíců je policie bude znovu musiti hledati, soud odsuzovati a trestnice přechovávat. Při tom ani nehledíme ke škodám, jež taková individua, jsou-li ponechána na svobodě, vždy znovu působí nejen na hmotných statcích, nýbrž i na mravní úrovni národa.“⁵²⁶

Osnova obecné části trestního zákona jasně ukázala záměr autorů co nejvíce zdůraznit myšlenku účelného nakládání s pachateli. Z řad praktiků i nepřipravené veřejnosti se však proti osnově ozývaly kritické hlasy, že se nehodí k parlamentnímu projednávání, protože je to práce teoretiků, která není dost přísná. Byly vysloveny obavy, že se pro ohledy na pachatele zapomnělo na zájmy osob zasažených trestnými činy, a bylo zdůrazňováno, že v době, kdy „veřejná kázeň dlouhou válkou velmi poklesla, ochrana společnosti proti trestným činům vyžaduje spíše zostření, než zmírnění trestních opatření“.⁵²⁷ Takové hodnocení osnovy obecné části trestního zákona bylo založeno na nedorozumění, které bylo způsobeno nemožností komparace trestů osnovy s trestními sazbami starého rakouského trestního zákoníku, pocházejícího z dob absolutismu. Proměna pohledu na funkci trestního práva v moderní společnosti kladla na autory osnovy trestního zákona nesrovnatelně větší nároky, než se od autorů trestních zákonů očekávalo v době, kdy oba tehdy platné trestní zákoníky vznikly.

* * *

⁵²⁵ KALLAB, Jaroslav: *Boj proti zločinnosti*. In: Lidové noviny, roč. 29, č. 291, Brno, 13. června 1921 ráno, s. 1.

⁵²⁶ KALLAB, Jaroslav: *Zabezpečovací opatření v budoucím trestním zákoníku*. In: Lidové noviny, roč. 29, č. 423, Brno, 25. srpna 1921 ráno, s. 1.

⁵²⁷ KALLAB, Jaroslav: *Ochrana společnosti trestním právem*. In: Lidové noviny, roč. 29, č. 553, Brno, 5. listopadu 1921 ráno, s. 1.

Pojem „zločin“ se v trestněprávních dějinách vyvíjel, než se dospělo k jeho vymezení jako činu protiprávního, trestního a zaviněného.⁵²⁸ V československé osnově obecné části trestního zákona bylo pojetí vymezení trestního zavinění nové a velmi zajímavé. Po I. světové válce došlo k prvním pokusům o zákonné vymezení vědomé viny v německé osnově trestního zákona z roku 1919. Československá osnova obecné části trestního zákona však byla daleko odvážnější a už skutečnost, že se předsedou komise pro reformu československého trestního zákona stal prof. August Miříčka, byla zárukou, že s tradiční biparticí forem trestné viny bude pohnuto.⁵²⁹ Prof. Miříčkovi bylo dopřáno to, co se povedlo jen málokterým novátorským trestněprávním teoretikům, aby svou trestněprávní teorii implementoval tam, kde se může uplatnit nejlépe, ale kde se také důkaz o její správnosti stává nejchoulostivější, totiž v trestním zákoně samém.

Prof. August Miříčka v otázce problematiky trestné viny usiloval o odstranění zbytků zásady odpovědnosti za výsledek z trestního práva a uplatnění zásady odpovědnosti za vinu. Miříčkou důsledně prosazovaná zásada odpovědnosti za vinu byla stejně důsledně převzata i osnovou obecné části trestního zákona. Komise při stanovení vnitřní (subjektivní) stránky trestných činů upustila od tradičních definic a řešila tento problém zcela novým a originálním způsobem tak,⁵³⁰ že převzala Miříčkův (určitou měrou – podle jeho vlastního návrhu – modifikovaný) návrh tripartice forem trestné viny z jeho průkopnické monografie o formách trestné viny z let 1902/1903. **Osnova obecné části trestního zákona nahradila dosavadní dvě formy trestné viny (úmysl a nedbalost) novým dělením na tři formy trestné viny (tripartice), rozlišující úmysl, vinu vědomou a nedbalost:** „Úmyslně jedná, kdo jedná za tím účelem, aby způsobil výsledek v zákoně uvedený. Vědomě jedná, kdo zná všechny skutečnosti, zakládající trestnost jeho činu. Nedbale jedná, kdo nezachová opatrnosti, k níž je povinen nebo které je podle okolností potřebí, ať mu je známo, že z činu může vzejít výsledek v zákoně uvedený (hrubá nedbalost) nebo ať mu to známo není.“⁵³¹ Osnova obecné části trestního zákona tak postavila místo dvou forem trestné viny (bipartice),

⁵²⁸ PRUŠÁK, Josef: *Studie o účastenství*. Praha: Knihovna Sborníku věd právních a státních – Bursík & Kohout v Praze, 1909, s. 9.

⁵²⁹ HAVLÍČEK, Josef: *Vědomé jednání podle obojího trestního práva platného v čsl. republice a vědomá vina podle Přípravných osnov trestního zákona a zákona přestupkového*. In: *Právník*, roč. LXIX., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1930, s. 682.

⁵³⁰ Viz DRBOHLAV: *Jaké jsou formy trestné viny dle osnovy nového zákona trestního?* In: *Právník*, roč. LXI., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1922, s. 97–107, 140–148.

⁵³¹ § 14 Trestního zákona o zločinech a přečinech. In: *Zatímný návrh obecné části trestního zákona*. Vydalo Ministerstvo spravedlnosti Československé republiky. Nákladem ministerstva spravedlnosti, 1921, s. 8.

v platném právu i praxi užívaných, ostře vyhraněnou tripartici,⁵³² tedy „počet proti fiktivní bipartici rozmnožený, ale proti skutečnému počtu forem rozhodně omezený“.⁵³³ Podle členů komise tripartice, zavádějící zásadně novou úpravu způsobů zavinění, stanovila hranice mezi jednotlivými formami trestné viny přesněji.

Vzhledem k tomu, že platné trestní právo ještě znalo případy, kdy subjekt odpovídal i za nezaviněný výsledek,⁵³⁴ osnova tuto odpovědnost odstranila, vycházela z vědomé viny jako základní formy zavinění a byla důsledně **vybudována na zásadě odpovědnosti za vinu – a ne na zásadě odpovědnosti za výsledek**.⁵³⁵ Zásadou nové osnovy bylo, že pro trest byl rozhodný jen ten výsledek, který pachatel zavinil (alespoň z nedbalosti). Tripartice forem trestné viny se však v dalším vývoji neujala, s odstupem času byla podrobena kritice⁵³⁶ a upadla do zapomnění.

3.5. Diskuse o trestu smrti v letech 1922–1923

„Nebot' právě při zjevu, jenž tak mocně působí na cit, jako poprava, jest se obávati, aby rozhodnutí nebylo diktováno jen citem, nýbrž spočívalo na pevné základně vědeckého poznání.“
(Jaroslav Kallab, 9. IV. 1923)⁵³⁷

O trestu smrti se v Československé republice diskutovalo už od skončení I. světové války, protože československé trestní právo umožňovalo státní moci v boji proti zločinnosti ukládat kromě jiných trestů i trest smrti. Při vzniku československé osnovy trestního zákona byla proto předmětem penologických úvah i otázka přípustnosti, vhodnosti či případného odstranění trestu smrti. Trest smrti byl v tehdejší trestněprávním systému článkem, který nebylo možné odstranit bez ohrožení účinnosti

⁵³² MIŘIČKA, A.: *Formy trestné viny v osnovách*. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. IV., Brno: Právnická Jednota Moravská v Brně, 1921, s. 336.

⁵³³ *Odůvodnění k „Zatímnému návrhu obecné části trestního zákona“ z roku 1921*. In: Zatímný návrh obecné části trestního zákona. Vydalo Ministerstvo spravedlnosti Československé republiky. Nákladem ministerstva spravedlnosti, 1921, s. 6.

⁵³⁴ KALLAB, Jaroslav: *Budoucí československý trestní zákoník*. In: Lidové noviny, roč. 35, č. 130, Brno, 13. března 1927, s. 2.

⁵³⁵ MIŘIČKA, A.: *Pokus nezpůsobilý a formy viny v osnově trestního zákona z r. 1937*. In: Právník, roč. LXXVI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1937, s. 389.

⁵³⁶ Viz např. HAVLÍČEK, Josef: *Vědomé jednání podle obojího trestního práva platného v čsl. republice a vědomá vina podle Přípravných osnov trestního zákona a zákona přestupkového*. In: Právník, roč. LXIX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1930, s. 601–609, 633–638, 665–692, 697–711; LORENZ, M.: *Die Dreiteilung der Schuldformen und ihre Auswertung in den tschechoslowakischen Strafgesetzentwürfen von 1926. Eine dogmatisch-kritische Untersuchung*. Prag: Heinr. Mercy Sohn, 1930, 174 s.

⁵³⁷ KALLAB, Jaroslav: *O trestu smrti*. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. VI., Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1923, s. 113.

ostatních článků tohoto systému. Odstranění trestu smrti by tehdy znamenalo vzdát se trestu, který působí na představy mnoha lidí velmi silně. Strach z trestu smrti může velkou část potenciálních pachatelů odradit od páchání nejzávažnějších trestných činů. Otázkou tedy tehdy nebylo, zda je vůbec přípustné a vhodné trestat smrtí, ale zda se stát za tehdejších poměrů mohl tohoto trestu vůbec vzdát.⁵³⁸ Odstranění trestu smrti z osnovy trestního zákona mělo být podle prof. Kallaba podmíněno splněním dvou podmínek: 1) pominutím sociálně-psychických účinků způsobených I. světovou válkou a poválečnými poměry (zesurování mravů);⁵³⁹ 2) vybudováním nové trestněprávní soustavy, která by poskytovala záruky, že povede boj proti zločinnosti účinněji než soustava tehdejší.⁵⁴⁰

Autoři osnovy obecné části trestního zákona o zločinech a přečinech z roku 1921 – vzhledem k svému zásadnímu odporu proti trestu smrti – vypustili tento absolutní trest z katalogu řádných trestů (ponechali jej v stanném právu), ale uvědomovali si složitost společensko-politických procesů, a proto počítali s tím, že platný trestní zákon a s ním i trest smrti zůstane ještě řadu let v platnosti.⁵⁴¹ Navzdory temným stránkám trestu smrti (např. jeho nenapravitelnost v případě justičního omylu,⁵⁴² nehumánnost vůči lidskému individuu) neměly jejich podněty k zákonodárnému odstranění trestu smrti úspěch.

Do diskusí o trestu smrti se zapojil i prof. František Storch,⁵⁴³ který vyslovil také obavu, aby žádoucí změna československého trestního zákonodárství zrušením trestu smrti nenastala dříve, než se změní poválečné poměry a „zejména zvrácené právní nazírání celých vrstev obyvatelstva, zaviňující nynější úžasný vzrůst zločinnosti“.⁵⁴⁴ Vlastních příprav československé osnovy trestního zákona se prof. Storch nezúčastnil, ale přihlásil se do komise pro trestní proces. Prof. František Storch však 21. prosince 1924 ve věku 74 let zemřel,⁵⁴⁵ dříve než měla tato komise příležitost zpracovat materiál připravený komisí pro trestní právo hmotné. Podle prof. Jaroslava Kallaba to byla „ztráta

⁵³⁸ KALLAB, Jaroslav: *První poprava v republice*. In: Lidové noviny, roč. 31, č. 14, Brno, 10. ledna 1923 ráno, s. 1.

⁵³⁹ Ibidem, s. 1.

⁵⁴⁰ Ibidem, s. 1.

⁵⁴¹ Ibidem, s. 1.

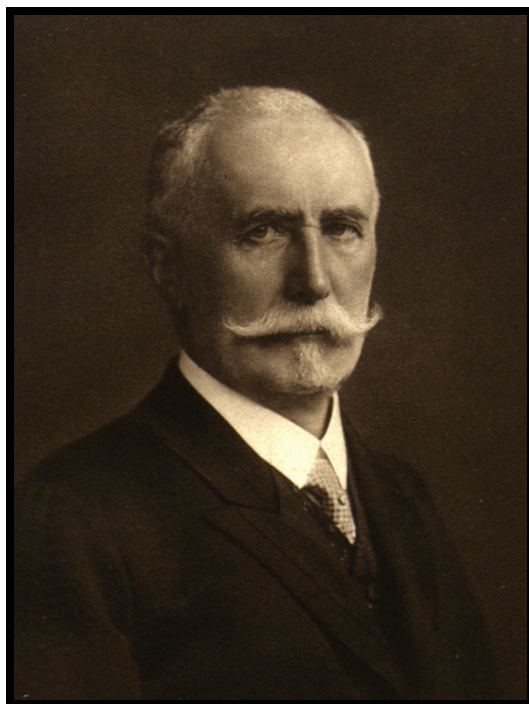
⁵⁴² KALLAB, Jaroslav: *Zločin a trest*. Praha: Nakladatelství Jos. R. Vilímka v Praze, (1915), s. 31; KALLAB, Jaroslav: *Trestní právo hmotné platné v zemi české a moravskoslezské*. Praha: Melantrich, 1935, s. 96–97.

⁵⁴³ STORCH, Fr.: *Trest smrti v osnově českoslov. zákona trestního z r. 1921*. In: Právník, roč. LXI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1922, s. 161–168, 193–200.

⁵⁴⁴ Ibidem, s. 161.

⁵⁴⁵ Starý hřbitov v Příbrami, oddělení 10, místo č. 15, hrobka rodiny Šebestiána Kličky.

nenahraditelná, neboť Storch by byl býval před jinými povolán k tomu, aby v trestním procesu nám dal jak záruku účinného boje proti zločinnosti, tak záruku účinné ochrany občanské svobody proti přesile státní moci“.⁵⁴⁶

Prof. František Storch

První poprava v samostatné republice, vykonaná 9. ledna 1923 v Táboře, zvýšila o problematiku trestu smrti zájem laické i odborné veřejnosti, pozornost jí věnovali trestněprávní vědci.⁵⁴⁷ Předmětem bouřlivých diskusí i hlubších úvah byla například opodstatněnost trestu smrti, hodnocení motivačních účinků trestu smrti, pravidelnost udělování milosti či měření sil argumentů obhájců a odpůrců – za a proti trestu smrti.

⁵⁴⁶ KALLAB: *František Storch zemřel*. In: Lidové noviny, roč. 32, č. 641, Brno, 23. prosince 1924 ráno, s. 4.

⁵⁴⁷ WEYR, František: *Trest smrti*. In: Lidové noviny, roč. 30, č. 158, Brno, 29. března 1922 ráno, s. 1; STRÁNSKÝ, Jaroslav: *Právo a milost*. In: Vědecká ročenka Právnické fakulty Masarykovy university v Brně, roč. I., Brno, Nakladatelství Barvič & Novotný, 1922, s. 157–168; STORCH, Fr.: *Trest smrti v osnově českoslov. zákona trestního z r. 1921*. In: Právník, roč. LXI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1922, s. 161–168, 193–200; KALLAB, Jaroslav: *První poprava v republice*. In: Lidové noviny, roč. 31, č. 14, Brno, 10. ledna 1923 ráno, s. 1; ČAPEK, Josef: *O trestu smrti*. In: Lidové noviny, roč. 31, č. 55, Brno, 1. února 1923 ráno, s. 1–2; –n-: *První poprava v čs. republice*. In: Všechno, roč. IV., č. 5–6, Praha, S. Č. P. „Všechno“ v Praze a Č. A. S. „Právník“ v Brně, únor 1923, s. 115; CHALUPNÝ, Ed. – KYPR, O. (eds.): *O trestu smrti. Anketa*. Praha: Sociální služba, 1923, 198 s.; KALLAB, Jaroslav: *O trestu smrti*. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. VI., Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1923, s. 113–126; KALLAB, Jaroslav: *O trestu smrti*. In: Lidové noviny, roč. 35, č. 148, Brno, 23. března 1927 ráno, s. 1; MILOTA, Alb.: *Trest smrti*. In: Všechno, roč. VIII., č. 8, Praha, S. Č. P. „Všechno“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. P. P. „Právník“ v Bratislavě, květen 1927, s. 217–219; SCHOLZ, O.: *Trest smrti v Československé republice*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. X., č. 1 a 2–3, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1934, s. 2–10, 46–74.

3.6. Dr. Vladimír Solnař a dr. Jarmila Veselá

Dne 24. listopadu 1921⁵⁴⁸ byl na Právnické fakultě University Karlovy v Praze promován na doktora práv Vladimír Solnař (*21. VIII. 1899 – †8. III. 1976),⁵⁴⁹ který pak od 26.

⁵⁴⁸ Archiv Univerzity Karlovy, fond: Sběrka matrik Univerzity Karlovy, inv. č. 4, Matrika doktorů české Karlo-Ferdinandovy univerzity / Univerzity Karlovy IV. (1917–1921), s. 1978.

⁵⁴⁹ Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. –, Prof. Dr. Vladimír Solnař – osobní spis (nezpracováno).; MIŘIČKA: *Dr. Vladimír Solnař: Neurčité odsouzení*. In: Právník, roč. LXV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1926, s. 18–24; MILOTA: *Dr. Vlad. Solnař: Neurčité odsouzení*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. II., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1926, s. 33–35; *Z university*. In: Právník, roč. LXV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1926, s. 80; *Solnař Vladimír*. In: NAVRÁTIL, Michal: Almanach československých právníků. Praha: Nákladem spisovatelovým, 1930, s. 412; V.: *Docent Dr. Vl. Solnař: Zločinnost v zemích českých v letech 1914–1922*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. VII., č. 1, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1931, s. 32; MIŘIČKA: *Doc. Dr. Vladimír Solnař: Zločinnost v zemích českých v letech 1914–1922 s hlediska kriminální etiologie a reformy trestního práva*. In: Právník, roč. LXX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1931, s. 316–322; VANĚK, M.: *Doc. Dr. Vladimír Solnař: Zločinnost v zemích českých v letech 1914–1922*. In: Všehrd, roč. XII., č. 10, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě, červen 1931, s. 317–318; A. R.: *Československý trestní řád platný v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Pro studující práv upravil Doc. Dr. Vladimír Solnař*. In: Právny obzor, roč. XV., č. 20, Bratislava, Právnická Jednota na Slovensku v Bratislave, 15. decembra 1932, s. 604; *Solnař, Vladimír*. In: Masarykův slovník naučný. Díl VI. Praha: Československý Kompas, 1932, s. 802; SCHMIED, Erich: *Vladimír Solnař, Pojišťovací podvod*. In: Prager Juristische Zeitschrift, Jahrgang XVI., Nummer 16, Reichenberg, Verlag Gebrüder Stiepel Gesellschaft, 2. Septemberheft 1936, s. 555–556; KEPERT: *Univ. prof. Dr. Vladimír Solnař: Několik úvah o příčinném vztahu a adekvátnosti v trestním právu*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. XIII., č. 2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1937, s. 53–55; POLÁČEK: *Univ. prof. Dr. Vladimír Solnař: Několik úvah o příčinném vztahu a adekvátnosti v trestním právu*. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XX., č. 3–4, Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1937, s. 214–216; KEPERT: *Dr. Vladimír Solnař: Pojišťovací podvod*. In: Všehrd, roč. XVIII., č. 7, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě, duben 1937, s. 315–316; OLŠAR, Erich: *Vladimír Solnař: Několik úvah o příčinném vztahu a adekvátnosti v trestním právu*. In: Naše věda, roč. XIX., č. 1–2, Brno, Globus, 1938, s. 32–35; KRONBERGER: *Dr. Aug. Miřička – Dr. Vlad. Solnař: Nová úprava trestního soudnictví v Protektorátu Čechy a Morava, Praha 1939*. In: Právník, roč. LXXVIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1939, s. 518–519; PAUK, Jaroslav: *Prof. dr. Vladimír Solnař: Učebnice trestního řízení*. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XXVII., č. 9–10, Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1946, s. 285–287; *K šedesátinám člena-korespondenta ČSAV Vladimíra Solnaře*. In: Právník, roč. XCVIII., Praha, Ústav práva ČSAV, 1959, s. 732–733; VYBÍRAL, B.: *Nad novou knihou o účastenství v československém socialistickém trestním právu*. In: Právník, roč. XCIX., Praha, Ústav práva ČSAV, 1960, s. 775–783; *Profesor dr. Vladimír Solnař*. In: LEVIT, Pavel (ed.): Sborník prací z trestního práva. K sedmdesátým narozeninám prof. dr. Vladimíra Solnaře. Praha: Universita Karlova, 1969, s. 7–10; *K sedmdesátinám prof. dr. Vladimíra Solnaře*. In: Československá kriminalistika, roč. II., č. 2, Praha, Vydavatelství Magnet, 1969, s. 81–83; *Bibliografie prací prof. Vladimíra Solnaře*. In: LEVIT, Pavel (ed.): Sborník prací z trestního práva. K sedmdesátým narozeninám prof. dr. Vladimíra Solnaře. Praha: Universita Karlova, 1969, s. 151–157; *Prof. Dr. Vladimír Solnař – sedmdesátníkem*. In: Právník, roč. CVIII., Praha, Ústav práva a práva ČSAV, 1969, s. 817–819; *Prof. dr. Vladimír Solnař – pětasedmdesátníkem*. In: Právník, roč. CXIII., Praha, Ústav práva a práva ČSAV, 1974, s. 1087; *Parte: univ. prof. JUDr. Vladimír Solnař, DrSc.; Profesor Solnař zemřel*. In: Československá kriminalistika, roč. IX., č. 2, Praha, Federální správa Veřejné bezpečnosti FMV, 1976, s. 159–160; RŮŽEK, Antonín: *Za profesorem Vladimírem Solnařem*. In: Socialistická zákonnost, roč. XXIV., č. 4, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1976, s. 245–246; *Za profesorem Solnařem. Projev proděkana právnické fakulty Univerzity Karlovy prof. JUDr. Antonína Růžka, CSc., při rozloučení s členem korespondentem ČSAV prof. JUDr. Vladimírem Solnařem, DrSc.* In: Právník, roč. CXV., Praha, Ústav práva a práva ČSAV, 1976, s. 545–547; *K nedožitým osmdesátinám profesora Vladimíra Solnaře*. In: Právník, roč. CXVIII., Praha, Ústav práva a práva ČSAV, 1979, s. 981; JESTŘÁB, Miloš: *V. Solnař: Trestry a ochranná opatření*. In:

listopadu 1921 do 28. února 1933 působil v soudní službě (do jmenování mimořádným profesorem trestního práva),⁵⁵⁰ odkdy se až do své smrti (†1976) věnoval výhradně pedagogické a vědecké činnosti na Právnické fakultě University Karlovy v Praze.

Dne 16. února 1922 se dr. Albert Milota na Právnické fakultě University Komenského v Bratislavě habilitoval na docenta československého trestního práva řízení a ještě toho roku dne 30. září 1922 byl jmenován řádným profesorem československého trestního práva a řízení na Právnické fakultě University Komenského v Bratislavě.⁵⁵¹

Dne 2. června 1923⁵⁵² byla na Právnické fakultě University Karlovy v Praze promována na doktorku práv Jarmila Veselá (*29. IX. 1899 – †3. I. 1972).⁵⁵³

Socialistická zákonnost, roč. XXIX., č. 6, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1981, s. 372–376; *Solnař Vladimír*. In: Malá československá encyklopedie. Svazek V. Praha: Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1987, s. 745; *Vladimír Solnař*. In: NOVÝ, Luboš (ed.): Práce z dějin Československé akademie věd. Svazek 3. Seria B Editiones. Členové České akademie věd a umění 1890–1952. Praha: Ústřední archiv ČSAV, 1989, s. 371; *Solnař Vladimír*. In: TOMEŠ, Josef – LÉBLOVÁ, Alena a kol.: Československý biografický slovník. Praha: Encyklopedický institut ČSAV – Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1992, s. 649–650; *100 let od narození prof. Solnaře*. In: Trestní právo, roč. IV., č. 9, Praha, Nakladatelství Orac, 1999, s. 20; *Solnař Vladimír*. In: TOMEŠ, Josef a kol.: Český biografický slovník XX. století. Díl III. Praha – Litomyšl: Paseka – Petr Meissner, 1999, s. 167; BÍLÁ, J. a kol.: *Bibliografický soupis pozůstalostní knihovny prof. JUDr. Vladimíra Solnaře*. Praha: Policejní akademie České republiky, 2001, 205 s.; *Vladimír Solnař*. In: ŠLECHTOVÁ, Alena – LEVORA, Josef: Členové České akademie věd a umění 1890–1952. II. vydání. Praha: Academia, nakladatelství Akademie věd České republiky, 2004, s. 273; HLADÍK, Ondřej: *Studijní cesta JUDr. Vladimíra Solnaře v letech 1923 a 1924*. In: Historická penologie, č. 1/2006, Praha, Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2006, s. 4–6; HLADÍK, Ondřej: *Studijní cesta JUDr. Vladimíra Solnaře – Německo*. In: Historická penologie, č. 2/2006, Praha, Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2006, s. 11–24; HLADÍK, Ondřej: *Studijní cesta JUDr. Vladimíra Solnaře – Švýcarsko*. In: Historická penologie, č. 1/2007, Praha, Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2007, s. 4–11; HLADÍK, Ondřej: *Studijní cesta JUDr. Vladimíra Solnaře – Belgie*. In: Historická penologie, č. 2/2007, Praha, Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2007, s. 14–30; HLADÍK, Ondřej: *Studijní cesta JUDr. Vladimíra Solnaře – Itálie*. In: Historická penologie, č. 1/2008, Praha, Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2008, s. 43–60; HLADÍK, Ondřej: *Studijní cesta JUDr. Vladimíra Solnaře – Jugoslávie*. In: Historická penologie, č. 2/2008, Praha, Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2008, s. 26–40; FENYK, Jaroslav: *Vladimír Solnař*. In: SKŘEJPKOVÁ, Petra (ed.): Antologie československé právní vědy v letech 1918–1939. Praha: Linde Praha, 2009, s. 394–397; *Solnař, V.* In: STRAUS, Jiří – VAVERA, František: Slovník kriminalistických pojmů a osobností. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 295; IZ: *Solnař, Vladimír*. In: ZOUBKOVÁ, Ivana a kol.: Kriminologický slovník. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, s. 166.

⁵⁵⁰ Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. –, Prof. Dr. Vladimír Solnař – osobní spis (nezpracováno).

⁵⁵¹ Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. 136, Prof. Dr. Albert Milota, s. 1.

⁵⁵² Archiv Univerzity Karlovy, fond: Sběrka matrik Univerzity Karlovy, inv. č. 5, Matrika doktorů Univerzity Karlovy V. (1922–1924), s. 2209.

⁵⁵³ Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. 185, Soukr. doc. Dr. Jarmila Veselá, 163 s.; SOLNAŘ: *Dr. Jarmila Veselá: Význam pohnutky a smýšlení pro třídění trestných činů a trestů*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. IV., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1928, s. 59–63; KALLAB: *JUDr. Jarmila Veselá: Význam pohnutky a smýšlení pro třídění trestných činů a trestů*. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XI., Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1928, s. 269–271; MIŘIČKA: *Dr. Jarmila Veselá: Význam pohnutky a smýšlení pro třídění trestných činů a trestů*. In: Právník, roč. LXVII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1928, s. 382–391; *Veselá Jarmila*. In: NAVRÁTIL, Michal: Almanach československých právníků. Praha: Nákladem

V letech 1923–1924, během přípravné soudní služby, dr. Vladimír Solnař absolvoval rozsáhlou šestiměsíční⁵⁵⁴ studijní cestu⁵⁵⁵ po věznicích v Německu,⁵⁵⁶ Švýcarsku,⁵⁵⁷ Belgii,⁵⁵⁸ Itálii⁵⁵⁹ a Jugoslávii⁵⁶⁰ s cílem najít odpověď na otázku, jak mohou být penologické zkušenosti z navštívených evropských věznic vědecky užitečné pro novou československou trestněprávní úpravu – v souvislosti s připravovanou československou osnovou trestního zákona.⁵⁶¹ Dne 7. června 1924⁵⁶² dr. Vladimír Solnař složil soudcovskou zkoušku a 7. července 1924⁵⁶³ byl jmenován soudcem.

Od 1. října 1924 dr. Jarmila Veselá působila jako smluvní konceptní úřednice trestně-legislativního oddělení na ministerstvu spravedlnosti v Praze, kde jako zapisovatelka vedla zápisy z porad komisí pro reformu československého trestního zákona a řádu, a pro tyto komise, zejména jejich předsedu prof. Miříčku, vypracovávala veškeré potřebné pomůcky a přehledy.⁵⁶⁴

spisovatelovým, 1930, s. 481–482; MIŘIČKA, A.: *Soukr. doc. Dr. Jarmila Veselá: Lhůty v trestním řízení*. In: Právník, roč. LXXIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1934, s. 237–242; Dr. S.: *Die Fristen im Strafverfahren (Lhůty v trestním řízení) von Dr. Jarmila Veselá*. In: Prager Juristische Zeitschrift, Jahrgang XIV., Nummer 11, Reichenberg, Verlag Gebrüder Stiepel Gesellschaft, 1. Juniheft 1934, s. 374–376; MILOTA: *Soukr. doc. Dr. Jarmila Veselá: Lhůty v trestním řízení*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. XII., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1936, s. 44–46; SCHMIED, Erich: *Veselá Jarmila, Dr. Priv.-Doz., O hospodářském vyzvědačství*. In: Prager Juristische Zeitschrift, Jahrgang XVII., Nummer 8, Reichenberg, Verlag Gebrüder Stiepel Gesellschaft, 2. Aprilheft 1937, s. 254–255; DRACHOVSKÝ: *Dr. J. Veselá: Sterilisace*. In: Sborník věd právních a státních, roč. XXXVIII., Praha, Bursík & Kohout, 1938, s. 292–293; KEPERT: *Doc. Dr. Jarmila Veselá: Sterilisace*. In: Všehrd, roč. XX., č. 2, Praha, Čs. A. S. „Právník“ v Brně, únor 1939, s. 73–74; OLŠAR, Erich: *Doc. Dr. Jarmila Veselá: Sterilisace*. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XXII., č. 4–5, Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1939, s. 239–240; FENYK, Jaroslav: *Jarmila Veselá*. In: SKŘEJPKOVÁ, Petra (ed.): *Antologie československé právní vědy v letech 1918–1939*. Praha: Linde Praha, 2009, s. 401–402.

⁵⁵⁴ Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. –, Prof. Dr. Vladimír Solnař – osobní spis (nezpracováno).

⁵⁵⁵ HLADÍK, Ondřej: *Studijní cesta JUDr. Vladimíra Solnaře v letech 1923 a 1924*. In: Historická penologie, č. 1/2006, Praha, Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2006, s. 4–6.

⁵⁵⁶ HLADÍK, Ondřej: *Studijní cesta JUDr. Vladimíra Solnaře – Německo*. In: Historická penologie, č. 2/2006, Praha, Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2006, s. 11–24.

⁵⁵⁷ HLADÍK, Ondřej: *Studijní cesta JUDr. Vladimíra Solnaře – Švýcarsko*. In: Historická penologie, č. 1/2007, Praha, Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2007, s. 4–11.

⁵⁵⁸ HLADÍK, Ondřej: *Studijní cesta JUDr. Vladimíra Solnaře – Belgie*. In: Historická penologie, č. 2/2007, Praha, Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2007, s. 14–30.

⁵⁵⁹ HLADÍK, Ondřej: *Studijní cesta JUDr. Vladimíra Solnaře – Itálie*. In: Historická penologie, č. 1/2008, Praha, Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2008, s. 43–60.

⁵⁶⁰ HLADÍK, Ondřej: *Studijní cesta JUDr. Vladimíra Solnaře – Jugoslávie*. In: Historická penologie, č. 2/2008, Praha, Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2008, s. 26–40.

⁵⁶¹ SOLNAŘ, Vladimír: *Poznámky k systému trestů v československé osnově trestního zákona**. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. I., č. 2–3, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1925, s. 50–57.

⁵⁶² Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. –, Prof. Dr. Vladimír Solnař – osobní spis (nezpracováno).

⁵⁶³ Ibidem.

⁵⁶⁴ Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. 185, Soukr. doc. Dr. Jarmila Veselá, s. 9, 87.

Dne 27. ledna 1926⁵⁶⁵ se dr. Vladimír Solnař na Právnické fakultě University Karlovy v Praze na základě studie *Neurčité odsouzení*⁵⁶⁶ habilitoval na docenta trestního práva a řízení.⁵⁶⁷

Doc. Vladimír Solnař (1927) (Zdroj: Archiv Univerzity Karlovy)

3.7. Soudní lékařství a prostituce

Pro soudní lékaře z Československé republiky mělo vídeňské soudní lékařství velké přednosti: starou a bohatou historickou tradici, vysokou odbornou úroveň v porovnání s jinými evropskými státy, teritoriální blízkost, a z právního hlediska výhodu, že **zákonodárství, na němž soudně-lékařská věda formálně spočívala, bylo ve Vídni totožné s českým**, co například o Berlínu či Paříži neplatilo.⁵⁶⁸

V roce 1922 vyšlo druhé, přepracované a doplněné vydání učebnice prof. Vladimíra Slavíka *Soudní lékařství pro mediky a právníky*,⁵⁶⁹ přihlížející i k nově

⁵⁶⁵ Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. –, Prof. Dr. Vladimír Solnař – osobní spis (nezpracováno).

⁵⁶⁶ SOLNAŘ, Vladimír: *Neurčité odsouzení*. Praha: Nákladem vlastním, 1925, 88 s.

⁵⁶⁷ *Z university*. In: *Právník*, roč. LXV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1926, s. 80.

⁵⁶⁸ BERKA, František: *Soudní lékařství v cizině*. Praha: Nákladem Ministerstva školství, 1922, s. 5.

⁵⁶⁹ SLAVÍK, V.: *Soudní lékařství pro mediky a právníky*. Druhé, nově upravené vydání. Praha: Bursík

vydaným nařízením Československé republiky, které souvisely s oblastí soudního lékařství. Význam této učebnice spočíval i v tom, že studentům práv osvětlila mnoho věcí, na které mohli v praxi narazit představující pro ně terra ignota. „Dosud posluchači, nemajíce po ruce učebnice, která by bohatou látkou soudního lékařství plně vyčerpávala, odnášeli si sice z výkladů, které jim prof. Slavík svým milým, prostým a přesvědčivým způsobem podával, cenné poznatky, avšak přece jen poznatky kusé. Chyběl jim přehled, který k úplnému pochopení každé vědy jest nezbytný.“⁵⁷⁰ Nejvydařenější části učebnice byly části thanatologické (otravy, násilné smrti, vražda dítěte, náhlé úmrtí), v nichž bylo vidět velké odborné zkušenosti prof. Slavíka.⁵⁷¹ Význam soudního lékařství, do té doby v domácím prostředí ještě vědecky méně prozkoumaného, pro trestní právo tehdy ještě nebyl doceněn, **trestněprávní věda soudně-lékařskou vědu přehlížela či přesněji stavěla do pozice jen jedné z mnoha tzv. pomocných věd trestního práva**, přestože právě soudní lékařství, zabývající se trestními jevy bezprostředně, „má často příležitost nahlédnouti blíže do temných kruhů lidské individuality, v nichž se skrývá zárodek zločinnosti, a tu se už neomezuje na pouhé konstatování v ý s l e d k u trestního činu, nýbrž osvětluje i příčiny a prameny zločinnosti“.⁵⁷² In memoriam prof. Vladimír Slavík: „Odchoval řady právníků a dal nutnou medicínskou erudici mnoha soudcům. Byl představitelem moderních metod soudně-lékařských, které tak zejména znamenitě slouží kriminalistice. Na počátku XX. stol. leckdy musil lámat ještě předsudky, jež dnes se zdají směšnými a věcmi samozřejmými nejen právníku, nýbrž každému čtenáři referátů ze soudní síně.“⁵⁷³

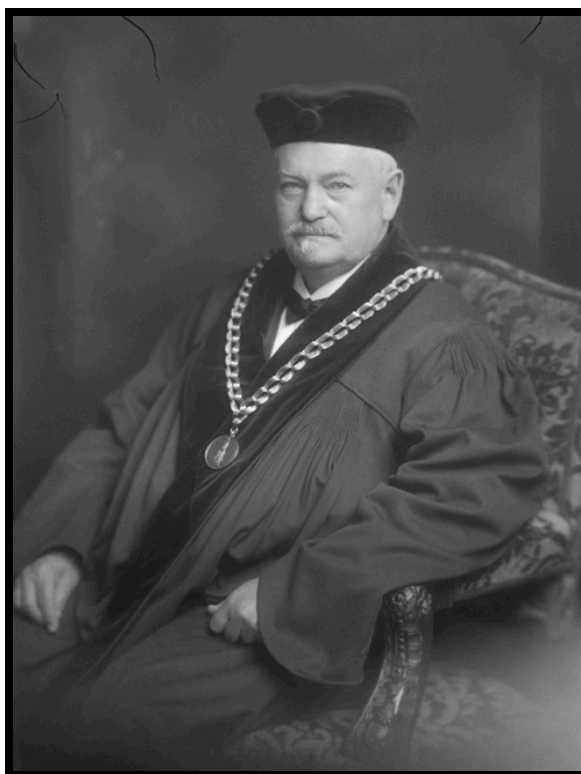
& Kohout, 1922, 418 s.

⁵⁷⁰ rad.: *MUDr. Vladimír Slavík: Soudní lékařství pro mediky a právníky*. In: Všeherd, roč. IV., č. 3, Praha, S. Č. P. „Všeherd“ v Praze a Č. A. S. „Právník“ v Brně, prosinec 1922, s. 78.

⁵⁷¹ KALMUS: *Prof. Dr. Vladimír Slavík: Soudní lékařství pro mediky a právníky*. In: Právník, roč. LXII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1923, s. 113.

⁵⁷² rad.: *MUDr. Vladimír Slavík: Soudní lékařství pro mediky a právníky*. In: Všeherd, roč. IV., č. 3, Praha, S. Č. P. „Všeherd“ v Praze a Č. A. S. „Právník“ v Brně, prosinec 1922, s. 79.

⁵⁷³ Ča.: *In memoriam*. In: Všeherd, roč. XV., č. 1, Praha, S. Čs. P. „Všeherd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislave, říjen 1933, s. 40.

Prof. Vladimír Slavík (1929) (Foto: Archiv Nadace Langhans Praha, www.langhansarchiv.cz)

* * *

Zákon o potírání pohlavních nemocí č. 241/1922 Sb. z. a n., ze dne 11. července 1922 vyvolal živé diskuse v tisku i ve veřejnosti, avšak spory o vhodnosti tohoto zákona mezi abolicionisty⁵⁷⁴ a reglementaristy, zejména jeho části týkající se prostituce (§§ 13–16), byly tehdy poměrně těžko vědecky řešitelné, protože nedostatečná znalost příslušné kauzální zákonitosti psychologického⁵⁷⁵ a sociologického dění neumožňovala dotyčným z popisu faktů uspokojivě rozhodnout, co bylo příčinou a co následkem jevu.⁵⁷⁶ Tento zákon například zrušil nevěstince (§ 14), jejich zřizování a udržování zakázal a stanovil trestat podle ustanovení trestního zákona o kuplířství.

3.8. Význam prof. Jana Evangelisty Purkyně pro vznik kriminalistické daktyloskopie, evidence pachatelů a kriminální statistika

⁵⁷⁴ DOEZEMA, Jo: *Abolitionism*. In: DITMORE, Melissa Hope (ed.): *Encyclopedia of Prostitution and Sex Work*. Westport: Greenwood Press, 2006, s. 4–7.

⁵⁷⁵ BORELLI, Siegfried – STARCK, Willy: *Die Prostitution als psychologisches Problem*. Berlin: Springer-Verlag, 1957, 271 s.

⁵⁷⁶ – n –: *O zákonu o potírání pohlavních nemocí*. In: Všehrd, roč. IV., č. 4, Praha, S. Č. P. „Všehrd“ v Praze a Č. A. S. „Právnick“ v Brně, leden 1923, s. 89.

V roce 1823 vydal český přírodovědec světového významu Jan Evangelista Purkyně⁵⁷⁷ při příležitosti své habilitace na profesora latinsky psaný spis *Commentatio de examine physiologico organi visus et systematis cutanei*,⁵⁷⁸ který má pro dějiny daktyloskopie zásadní význam.⁵⁷⁹ V tomto spise sice nepsal o papilárních liniích lidské kůže jako první, záležitost byla několika předním evropským anatomům a fyziologům známa už delší dobu,⁵⁸⁰ avšak jako první se nespokojil pouze s konstatováním jejich existence a po zevrubnějším zkoumání jako časově první popsal opakování určitých typů vzorů papilárních linií na posledních člancích prstů. Na základě tohoto průkopnického objevu pak vytvořil **klasifikaci rozlišující devět typů vzorů papilárních linií na posledních člancích prstů**.⁵⁸¹

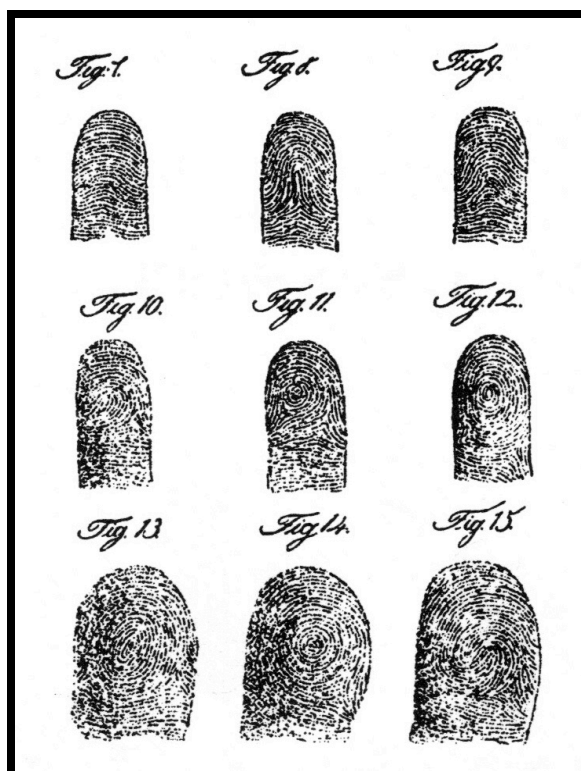
⁵⁷⁷ Purkinje, Johannes (Evangelista). In: MILLAR, David – MILLAR, Ian – MILLAR, John – MILLAR, Margaret: The Cambridge Dictionary of Scientists. II. Edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2002, s. 298; Purkinje, Johannes Evangelista. In: DAINTITH, John (ed.): Biographical Encyclopedia of Scientists. III. Edition. Boca Raton: CRC Press, 2009, s. 625; Purkyně, J. E. In: STRAUS, Jiří – VAVERA, František: Slovník kriminalistických pojmů a osobností. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 288–289.

⁵⁷⁸ PURKINJE, Joannes Evangelista: *Commentatio de examine physiologico organi visus et systematis cutanei*. Vratislaviae: Typis Universitatis, 1823, 58 s.

⁵⁷⁹ ROSCHER, G.: *Der Altmeister der Daktyloskopie. Ein Gedenkblatt für J. E. Purkinje*. In: Archiv für Kriminal-Anthropologie und Kriminalistik, Band XXII., Heft 4, Leipzig, Verlag von F. C. W. Vogel, 1. März 1906, s. 326–335; –rch.: *Jan Ev. Purkyně – zakladatel daktyloskopie*. In: Právník, roč. XLV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1906, s. 222–224; ZÍBRT, Čeněk: *Dr. J. E. Purkyně a daktyloskopie (Vucetichism)*. In: Časopis Musea království Českého, roč. LXXXIV., Praha, Museum království Českého, 1910, s. 219–226; SOBOTKA, V.: *Význam Purkyňův v kriminalistice a daktyloskopii*. In: Všehrd, roč. XIX., č. 3, Praha, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislave, prosinec 1937, s. 81–85; CUMMINS, Harold – KENNEDY, Rebecca Wright: *Purkinje's Observations (1823) on Finger Prints and Other Skin Features*. In: Journal of the American Institute of Criminal Law and Criminology, Volume XXXI., No. 3, Chicago, Northwestern University Press, September–October 1940, s. 343–356; PECH, Zdeněk: *Purkyňovy objevy v daktyloskopii*. In: Kriminalistický sborník, roč. I., příloha: Soudní lékařství, roč. II., č. 4, Praha, Ministerstvo vnitra – hlavní správa Veřejné bezpečnosti, 1957, s. 62–64; MUSIL, Jan: *Jan Evangelista Purkyně a daktyloskopie*. In: Kriminalistický sborník, roč. XXXI., č. 12, Praha, Federální správa Veřejné bezpečnosti, 1987, s. 758–760.

⁵⁸⁰ MALPIGHII, Marcelli: *De externo tactus organo anatomica observatio*. Neapoli: Apud Ægidium Longu, 1665, 46 s.; GREW, Nehemiah: *The description and use of the Pores in the skin of the hands and feet*. In: Philosophical Transactions, Vol. XIV., Num. 159, Oxford, Royal Society of London, 20. May 1684, s. 566–567; BIDLOO, Godefridi: *Anatomia humani corporis*. Amstelodami: Sumptibus Viduæ Joannis à Someren, Hæredum Joannis à Dyk, Henrici & Viduæ Theodori Boom, 1685; HINTZE, Christianus Jacobus: *Specimen medicum inauguralis, sistens examen anatomicum papillarum cutis tactui inservientium*. Lugduni Batavorum: Apud Conradum Wishoff, 1747, 20 + 3 s.; ALBINI, B. S.: *Academicarum annotationum. Liber sextus*. Leidæ: Apud J. & H. Verbeek, 1764, 166 s.; MAYER, J. C. A.: *Anatomische Beschreibung der Blutgefäße des menschlichen Körpers*. II., vermehrte und verbesserte Auflage. Berlin – Leipzig: G. J. Decker, 1788, 436 s.; PROCHASKA, Georgio: *Disquisitio anatomico-physiologica organismi corporis humani ejusque processus vitalis*. Viennæ: Typis Antonii de Haykul, 1812, 182 s.

⁵⁸¹ PURKINJE, Joannes Evangelista: *Commentatio de examine physiologico organi visus et systematis cutanei*. Vratislaviae: Typis Universitatis, 1823, s. 43–45.

Commentatio de examine physiologico organi visus et systematis cutanei (1823)

Přestože vize vědce Purkyňova formátu by bylo velmi nesprávné podceňovat,⁵⁸² tento jeho výzkum a objev byl motivován čistě vědeckým zájmem o fyziologii, bez záměru praktické aplikace papilárních linií k identifikaci či registraci osob pro potřeby kriminalistiky,⁵⁸³ o které tehdy – z pohledu její polohy na počátku 21. století⁵⁸⁴ – není v podstatě vůbec možné ani jen uvažovat. Avšak skutečnost, že prof. Jan Evangelista Purkyně v roce 1823 svůj klasifikační systém neobjevil se záměrem identifikace kriminálních osob, a proto nemůže být přímým zakladatelem kriminalistické daktyloskopie, jak zjednodušují některé popularizační práce, nemůže nijak snížit význam jeho průkopnického objevu pro trestní právo, protože jako **první upozornil na metodu, která se později stala jednou z nejdůležitějších metod identifikace a**

⁵⁸² WADE, Nicholas J. – BROŽEK, Josef: *Purkinje's Vision*. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates, 2001, s. 105.

⁵⁸³ POLSON, Cyril John: *Finger Prints and Finger Printing. An Historical Study*. In: *Journal of Criminal Law and Criminology*, American Journal of Police Science, Volume XLI, No. 4 + 5, Chicago, Northwestern University School of Law, November–December 1950 – January–February 1951, s. 504.

⁵⁸⁴ EMBAR-SEDDON, Ayn – PASS, Allan D. (eds.): *Forensic Science*. Volumes I.–III. Pasadena: Salem Press, 2009, 1096 s.; JAMES, Stuart H. – NORDBY, Jon J. (eds.): *Forensic Science*. III. Edition. Boca Raton: CRC Press, 2009, 757 s.; JACKSON, Andrew R. W. – JACKSON, Julie M.: *Forensic Science*. III. Edition. Harlow: Pearson Education Limited, 2011, 507 s.; SAFERSTEIN, Richard: *Forensic Science*. II. Edition. New Jersey: Pearson Education, 2013, 546 s.; HOUCK, Max M. – SIEGEL, Jay A.: *Fundamentals of Forensic Science*. III. Edition. Oxford: Academic Press, 2015, 703 s.

registrace kriminálních osob. O Purkyňově průkopnickém spisu z roku 1823 se širší odborná veřejnost dozvěděla až po 70 letech, když anglický vědec Francis Galton (*16. II. 1822 – †17. I. 1911),⁵⁸⁵ nevlastní bratranec Charlese Darwina (*12. II. 1809 – †19. IV. 1882), publikoval ve své monografii *Finger Prints*⁵⁸⁶ z roku 1892 anglický překlad příslušných stránek Purkyňova spisu. Na Francise Galtona, znajícího experimentování Williama Jamese Herschela (*9. I. 1833 – †24. X. 1917)⁵⁸⁷ v letech 1858–1878⁵⁸⁸ i článek⁵⁸⁹ dr. Henryho Fauldse (*1. VI. 1843 – †24. III. 1930), pak koncem 19. století⁵⁹⁰ navázali už v pravém slova smyslu zakladatelé kriminalistické daktyloskopie Edward Richard Henry (*26. VII. 1850 – †19. II. 1931) a Juan Vucetich [Ivan Vučetić] (*20. VII. 1858 – †25. I. 1925), kteří – nepřehlížejíc ani později původnost Purkyňova objevu⁵⁹¹ – daktyloskopii zavedli a aplikovali jako velmi reliabilní kriminalistickou metodu identifikace a registrace kriminálních osob.

Daktyloskopie se ukázala mnohem spolehlivější metodou identifikace a registrace kriminálních osob než fotografování obličejů těchto osob, časem se setkávala se stále větším oceněním a rozšířením, zřizovaly a rozšiřovaly se úřední daktyloskopické stanice.⁵⁹² Původně však nebylo jednotných právních předpisů stanovujících, kdo mohl být daktyloskopován, teprve později jednotlivé státy začaly vydávat zvláštní předpisy upravující daktyloskopování na základě právních norem.⁵⁹³

Dne 18. října 1919 byla v Praze na podnět průkopníka české psychiatrie prof.

⁵⁸⁵ Galton, Francis. In: Meyers Großes Konversations-Lexikon. Band VII. VI., gänzlich neubearbeitete und vermehrte Auflage. Leipzig – Wien: Bibliographisches Institut, 1904, s. 296.

⁵⁸⁶ GALTON, Francis: *Finger Prints*. London: Macmillan and Co., 1892, s. 85–88.

⁵⁸⁷ HEINDL, Robert: *Sir William James Herschel †*. In: Archiv für Kriminologie, Band LXX., Heft 1–2, Leipzig, Verlag von F. C. W. Vogel, 28. Mai 1918, s. 139–142.

⁵⁸⁸ Viz HERSCHEL, William J.: *The Origin of Finger-Printing*. London: Humphrey Milford – Oxford University Press, 1916, 41 s.

⁵⁸⁹ FAULDS, Henry: *On the Skin-furrows of the Hand*. In: Nature, Volume XXII., No. 574, London – New York, Macmillan and Co., 28. October 1880, s. 605; viz k tomu HERSCHEL, W. J.: *Skin Furrows of the Hand*. In: Nature, Volume XXIII., No. 578, London – New York, Macmillan and Co., 25. November 1880, s. 76.

⁵⁹⁰ Viz FAULDS, Henry: *On the Identification of Habitual Criminals by Finger-Prints*. In: Nature, Volume L., No. 1301, London – New York, Macmillan and Co., 4. October 1894, s. 548.

⁵⁹¹ HENRY, E. R.: *Classification and Uses of Finger Prints*. London: George Routledge and Sons, 1900, s. 3, 17; VUCETICH, Juan: *Dactiloscopía Comparada*. La Plata: Establecimiento Tipográfico Jacobo Peuser, 1904, s. 41–42, 65, 68, 115; viz také FAULDS, Henry: *Guide to Finger-Print Identification*. Hanley: Wood, Mitchell & Co., 1905, s. 33–35; FAULDS, Henry: *Dactylography. Or, the Study of Finger-Prints*. Halifax: Milner & Company, s. 16–18, 88; FAULDS, Henry: *A Manual of Practical Dactylography*. London: The “Police Review” Publishing Co., s. 20, 63; HERSCHEL, William J.: *The Origin of Finger-Printing*. London: Humphrey Milford – Oxford University Press, 1916, s. 34–35.

⁵⁹² *Daktyloskopie*. In: Právnický, roč. L., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1911, s. 879–880.

⁵⁹³ SOBOTKA, V.: *Význam Purkyňův v kriminalistice a daktyloskopii*. In: Všehrd, roč. XIX., č. 3, Praha, Čs. A. S. „Právnick“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právnick“ v Bratislave, prosinec 1937, s. 83.

Antonína Heverocha (*29. I. 1869 – †2. III. 1927),⁵⁹⁴ který byl pedagogem kromě mediků i celých generací právníků, založena **Purkyňova společnost pro studium duše a nervstva** za účelem vědecky pěstovat psychiatrii, psychologii, neurologii, kriminologii, pedagogii a duševní jevy hromadné.⁵⁹⁵

Prof. Antonín Heveroch

⁵⁹⁴ *Heveroch Antonín*. In: Ottův slovník naučný. Díl XXVIII. Doplňky. Praha: J. Otto, 1909, s. 566; *Heveroch Ant.* In: NAVRÁTIL, Michal: Almanach českých lékařů. Praha: Nákladem spisovatelovým, 1913, s. 90–91; BĚLOHRADSKÝ, K.: *Prof. dr. Ant. Heveroch zemřel*. In: Lidové noviny, roč. 35, č. 111, Brno, 3. března 1927 ráno, s. 3; Ča.: *Zemřel profesor Heveroch!* In: Všehrd, roč. VIII., č. 7, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. P. P. „Právník“ v Bratislavě, duben 1927, s. 201; † *Prof. dr. Antonín Heveroch*. In: Právník, roč. LXVI., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1927, s. 166–167; *Heveroch, Antonín*. In: Masarykův slovník naučný. Díl III. Praha: Československý Kompas, 1927, s. 175; *Heveroch Antonín*. In: SEKANINA, Fr. (ed.): Album reprezentantů všech oborů veřejného života československého. Praha: Umělecké nakladatelství Josef Zeibrdlich, 1927, s. 960; PELNÁŘ: *MUDr. Antonín Heveroch*. In: Almanach České akademie věd a umění, roč. XXXVIII., Praha, Nákladem České akademie věd a umění, 1928, s. 97–102; *O Antonínu Heverochovi*. In: Česká mysl, roč. XXXIII., sešit 1–2, Praha, Čin, leden–červen 1937, s. 127; *Heveroch Antonín*. In: Komenského slovník naučný. Svazek V. Praha: Nakladatelství a vydavatelství Komenského slovníku naučného, 1938, s. 119; *Heveroch Antonín*. In: Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950. Band II. Graz – Köln: Verlag Hermann Böhlaus Nachf., 1959, s. 309–310; *Heveroch Antonín*. In: Československý hudební slovník osob a institucí. Svazek I. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1963, s. 431; *Heveroch Antonín*. In: Malá československá encyklopedie. Svazek II. Praha: Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1985, s. 768; *Antonín Heveroch*. In: NOVÝ, Luboš (ed.): Práce z dějin Československé akademie věd. Svazek 3. Seria B Editiones. Členové České akademie věd a umění 1890–1952. Praha: Ústřední archiv ČSAV, 1989, s. 139–140; *Heveroch Antonín*. In: TOMEŠ, Josef – LĚBLOVÁ, Alena a kol.: Československý biografický slovník. Praha: Encyklopedický institut ČSAV – Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1992, s. 208; *Antonín Heveroch*. In: ŠLECHTOVÁ, Alena – LEVORA, Josef: Členové České akademie věd a umění 1890–1952. II. vydání. Praha: Academia, nakladatelství Akademie věd České republiky, 2004, s. 100–101.

⁵⁹⁵ *Purkyňova společnost pro studium duše a nervstva*. In: Právník, roč. LVIII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1919, s. 343.

Nařízení vlády republiky Československé o evidenci soudních provinilců a sbírání dat pro účely kriminální statistiky č. 198/1922 Sb. z. a n., ze dne 14. července 1922

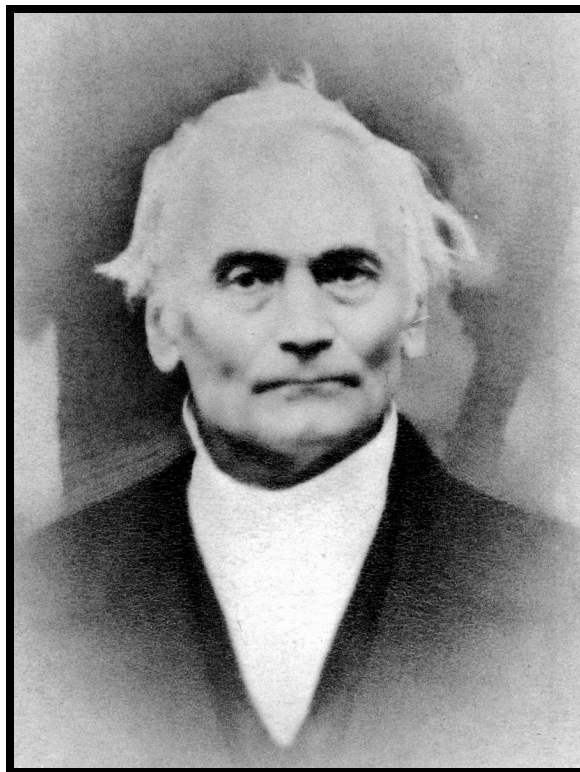
sjednotilo evidenci soudních provinilců a způsob sbírání kriminálně-statistických dat v českých zemích, na území Slovenska a Podkarpatské Rusi, založilo rejstřík trestů na základě domovské příslušnosti a sjednotilo předpisy o jeho vedení, zdokonalilo evidenci a statistiku výkonu trestů.⁵⁹⁶ Podle tohoto nařízení (§ 38) měly být daktyloskopovány s výjimkou osob mladších osmnácti let všechny osoby, které: „1. byly odsouzeny pro trestné činy svědčící o tom, že jsou zločinci z povolání, nebo z nichž, hledíc k předchozímu životu odsouzeného nebo způsobu provedení činu, dá se souditi, že se oddají řemeslné zločinnosti, 2. odsouzení tuláci, cikáni, osoby, žijící z řemeslného provozování smilstva, a jich příživníci a osoby z území republiky vypovězené, 3. osoby, jež užily k průkazu své totožnosti padělaných legitimačních listin.“ Nařízení nařizovalo pořízení otisků prstů současně s nařízením výkonu trestu, otisk prstů měl zhotovit pravidelně po započetí výkonu trestu dozorce vězňů, a list s otiskem prstů měl být zaslán policejnímu ředitelství v Praze, jež vedlo podle jednotného systému ústřední sbírku otisků prstů pro území celé republiky (§ 40).

Po téměř 100 letech od vydání Purkyňova průkopnického spisu z roku 1823 tedy došlo i v Československé republice k právní úpravě praktického využívání daktyloskopie, a po dalších téměř 100 letech bylo na počátku 21. století už jasné, že nezpochybnitelná a všeobecně už uznaná⁵⁹⁷ zásluha prof. Jana Evangelisty Purkyně pro

⁵⁹⁶ SCHOLZ, O.: *Evidence soudních provinilců a trestní statistika*. Kroměříž: J. Gusek, 1924, 173 s.

⁵⁹⁷ BERRY, John – STONEY, David A.: *History and Development of Fingerprinting*. In: LEE, Henry C. – GAENSSLEN, R. E. (eds.): *Advances in Fingerprint Technology*. II. Edition. Boca Raton: CRC Press, 2001, s. 3–4, 19–20; COLE, Simon A.: *Suspect Identities. A History of Fingerprinting and Criminal Identification*. Cambridge: Harvard University Press, 2001, s. 61–62, 73, 77, 79, 103, 105; INMAN, Keith – RUDIN, Norah: *Principles and Practice of Criminalistics*. Boca Raton: CRC Press, 2001, s. 29, 330; CLEGG, Dale: *Fingerprint identification*. In: HORSWELL, John (ed.): *The Practice of Crime Scene Investigation*. London: Taylor & Francis, 2004, s. 162; EVANS, Colin: *Murder Two*. Hoboken: John Wiley & Sons, 2004, s. 83, 301; ROTH, Mitchel P.: *Evolution of the Criminal Investigation Department*. In: KURIAN, George Thomas (ed.): *World Encyclopedia of Police Forces and Correctional Systems*. II. Edition. Farmington Hills: Thomson Gale, 2006, s. 28; TILSTONE, William J. – SAVAGE, Kathleen A. – CLARK, Leigh A.: *Forensic Science*. Santa Barbara: ABC-CLIO, 2006, s. 5; GALLOWAY, Vivianne – CHARLTON, Dave: *Fingerprints*. In: THOMPSON, Tim – BLACK, Sue (eds.): *Forensic Human Identification*. Boca Raton: CRC Press, 2007, s. 58; NEWTON, David E.: *DNA Evidence and Forensic Science*. New York: Facts On File, 2008, s. 11, 81; EVANS, Colin: *Crime Scene Investigation*. New York: Chelsea House, 2009, s. 27, 104; GAENSSLEN, R. E.: *Fingerprints*. In: JAMES, Stuart H. – NORDBY, Jon J. (eds.): *Forensic Science*. III. Edition. Boca Raton: CRC Press, 2009, s. 357; HAWTHORNE, Mark R.: *Fingerprints*. Boca Raton: CRC Press, 2009, s. 3, 5–6; HUESKE, Edward: *Firearms and Fingerprints*. New York: Facts On File, 2009, s. 40; MALTONI, Davide – MAIO, Dario – JAIN, Anil K. – PRABHAKAR, Salil: *Handbook of Fingerprint Recognition*. II. Edition. London: Springer-Verlag, 2009, s. 31, 33, 235; WALL, Wilson: *Forensic Science in Court*. Chichester: Wiley-Blackwell, 2009, s. 133; PEPPER, Ian K.: *Crime Scene Investigation*. II. Edition. Maidenhead: Open University Press, 2010, s. 78; SIEGEL, Jay A. – MIRAKOVITS, Kathy: *Forensic*

trestní právo tedy spočívá v tom, že prostřednictvím, z jeho objevu vycházející, kriminalistické daktyloskopie bylo v 20. století po celé zemi usvědčeno nespočetné množství zločinců, čím prof. Purkyně sice nepřímo, avšak o to významněji, a snad více než kterýkoli jiný syn českého národa, přispěl do světového boje proti zlu.

Prof. Jan Evangelista Purkyně

3.9. Zákon na ochranu republiky z roku 1923

Další impuls pro novelizaci československého trestního zákonodárství přinesl 5. ledna 1923 **atentát na ministra financí dr. Aloise Rašína** (*18. X. 1867 – †18. II. 1923), na jehož následky ministr 18. února 1923 zemřel. Ihned po atentátu se v politických kruzích začalo diskutovat o urychlení vydání zákona na ochranu republiky.⁵⁹⁸

Science. II. Edition. Boca Raton: CRC Press, 2010, s. 13; ARTONE, Carmine J.: *Fingerprints*. In: MOZAYANI, Ashraf – NOZIGLIA, Carla (eds.): *The Forensic Laboratory Handbook Procedures and Practice*. II. Edition. New York: Springer, 2011, s. 146; ROTH, Mitchel P.: *Crime and Punishment*. II. Edition. Belmont: Wadsworth, 2011, s. 175; DANESI, Marcel: *Signs of Crime*. Boston – Berlin: Walter de Gruyter, 2014, s. 54; DALUZ, Hillary Moses: *Fundamentals of Fingerprint Analysis*. Boca Raton: CRC Press, 2015, s. 4–5; HEBRARD, J. – DAOUST, F.: *History of Forensic Sciences*. In: HOUCK, Max M. (ed.): *Professional Issues in Forensic Science*. Oxford: Academic Press, 2015, s. 3; INNES, Brian: *Fingerprints and Impressions*. Abingdon: Routledge, 2015, s. 14; MULAWKA, Marzena: *Postmortem Fingerprinting and Unidentified Human Remains*. Abingdon: Routledge, 2015, s. 6; HOUCK, Max M.: *Forensic Fingerprints*. London: Academic Press, 2016, s. 60, 82, 88–89.

⁵⁹⁸ je.: *K zákonu o ochraně republiky*. In: Všehrd, roč. IV., č. 7, Praha, S. Č. P. „Všehrd“ v Praze a Č. A. S.

Zákon na ochranu republiky č. 50/1923 Sb. z. a n., ze dne 19. března 1923

reagoval na atentát na ministra financí dr. Rašína, avšak podle prof. Augusta Miříčky tento atentát nebyl podnětem k vydání zákona na ochranu republiky „jediným, spíše toliko vnějším a časově posledním“.⁵⁹⁹ Prof. Jaroslav Kallab zaujal v této věci už 8. ledna 1923 originální kriminálně-politické stanovisko a upozornil, že ti, kdo volali po novém zákoně, který by republiku lépe chránil, zapomínali, že ochrana státu a jeho orgánů byla v platném trestním právu vymezena tak široce, jako snad v žádném cizím trestním právu.⁶⁰⁰ Trestní zákoník z roku 1803 totiž vznikl v absolutistické monarchii i z nervozity vyvolané Velkou francouzskou revolucí (1789–1799).⁶⁰¹ Hlubší důvod, proč se prof. Jaroslav Kallab vyslovil proti zvláštnímu zákonu na ochranu republiky, spočíval v obavě, že „jakmile pozornost politiků i veřejnosti se obrátí na vydání nového zákona, vybijí se všechna energie právě tímto směrem, a vznikne jak u politiků tak i u veřejnosti nebezpečná iluze, že vše bude zachráněno, jakmile jen nový zákon vyjde ve Sbírce zákonů a nařízení“.⁶⁰² Obával se, aby energie vynaložená na vyhotovení tohoto zákona pak nechyběla tam, kde půjde o jeho provádění.⁶⁰³ Osnova zákona na ochranu republiky byla podle prof. Kallaba specifická tím, že neměla název vystihující její skutečný obsah, a ten, kdo by neznal název této osnovy, by v ní těžko viděl zvláštní zákon na ochranu republiky a mnohem spíše by se domníval, že jde o „novelu k platným oběma trestním zákoníkům, novelu vydanou ve snaze unifikovati právo trestní, pokud jde o ochranu právních statků změnou státního zřízení vzniklých nebo podstatně změněných“.⁶⁰⁴ Závažnější však bylo, že osnova zákona na ochranu republiky, nesoucí v sobě stopy nervozity, která se politiků zmocnila po atentátu na ministra Aloise Rašína,⁶⁰⁵ převzala – v poněkud podivné formě – myšlenku připravované osnovy trestního zákona, podle které členové vlády a zákonodárných sborů měli požívat stejné ochrany jako veřejní

„Právník“ v Brně, březen 1923, s. 138.

⁵⁹⁹ MIŘIČKA, August: *Poznámky k zákonu na ochranu republiky*. In: Právník, roč. LXII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1923, s. 167–168.

⁶⁰⁰ KALLAB, Jaroslav: *Zákon na obranu republiky*. In: Lidové noviny, roč. 31, č. 10, Brno, 8. ledna 1923 ráno, s. 1.

⁶⁰¹ DOYLE, William: *The French Revolution*. New York: Oxford University Press, 2001, s. 109–113; McPHEE, Peter: *The French Revolution 1789–1799*. New York: Oxford University Press, 2002, s. 211–217.

⁶⁰² KALLAB, Jaroslav: *Zákon na obranu republiky*. In: Lidové noviny, roč. 31, č. 10, Brno, 8. ledna 1923 ráno, s. 1.

⁶⁰³ KALLAB, Jaroslav: *Občanská svoboda a ochrana republiky*. In: Lidové noviny, roč. 31, č. 44, Brno, 26. ledna 1923 ráno, s. 1.

⁶⁰⁴ KALLAB, Jaroslav: *Zákon na ochranu republiky*. In: Lidové noviny, roč. 31, č. 78, Brno, 14. února 1923 ráno, s. 1.

⁶⁰⁵ Viz MIŘIČKA, August: *Poznámky k zákonu na ochranu republiky*. In: Právník, roč. LXII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1923, s. 167–168.

úředníci. Osnova zákona na ochranu republiky však podle prof. Kallaba přehlédla, že v budoucím československém trestním zákoně měla být tato vyšší ochrana ústavních činitelů vyvážena jejich vyšší odpovědností (např. trestnost zneužití úřední moci, úplatkářství), a o této vyšší odpovědnosti ústavních činitelů se vůbec nezmínila.⁶⁰⁶

Zákonem na ochranu republiky z roku 1923, zavádějícím některé nové, dosud neznámé skutkové podstaty trestných činů, se mladá republika chtěla bránit proti extrémismu zprava i zleva.

Na zákon na ochranu republiky bezprostředně nevázal **Zákon o státním soudě č. 51/1923 Sb. z. a n., ze dne 19. března 1923.**

Způsob, jakým v následujících letech některé státní zastupitelství a soudy aplikovaly zákon na ochranu republiky z roku 1923, protože vágní formulace některých ustanovení zákona to umožňovaly, byl předmětem opakujících výtek. K ústnímu vyzvání ministra spravedlnosti dr. Alfréda Meissnera proto vypracovali a předložili v roce 1930 prof. Jaroslav Kallab a prof. Albert Milota ministerstvu spravedlnosti v Praze **Memorandum o aplikaci zákona na ochranu republiky.**⁶⁰⁷

3.10. Změny trestního práva v roce 1924

Když 22. dubna 1924 českoslovenští právní filosofové oslavovali 200. výročí narození prof. Immanuela Kanta (*22. IV. 1724 – †12. II. 1804)⁶⁰⁸ uvědomovali si, že metodologii a noetiku právních věd stále teprve hledali, zatímco ostatní vědy byly s těmito svými základy už hotové.⁶⁰⁹

* * *

Zákon o změně příslušnosti trestních soudů a odpovědnosti za obsah tiskopisu ve věcech křivého obvinění, utržení a urážek na cti č. 124/1924 Sb. z. a n., ze dne 30. května 1924 zasáhl do úpravy československého tiskového práva a řízení velmi

⁶⁰⁶ KALLAB, Jaroslav: *Zákon na ochranu republiky*. In: Lidové noviny, roč. 31, č. 78, Brno, 14. února 1923 ráno, s. 1.

⁶⁰⁷ KALLAB, Jar. – MILOTA, Alb.: *Memorandum o aplikaci zákona na ochranu republiky*. Strojopis, Brno, 28. února 1930; Bratislava, 3. března 1930, 14 s.

⁶⁰⁸ *Immanuel Kant*. In: VORMBAUM, Thomas (Hrsg.): *Moderne deutsche Strafrechtsdenker*. Berlin – Heidelberg: Springer-Verlag, 2011, s. 356–358.

⁶⁰⁹ –n-: *Immanuel Kant*. In: Všehrd, roč. V., č. 9, Praha, S. Č. P. „Všehrd“ v Praze a Č. A. S. „Právnick“ v Brně, květen 1924, s. 211; viz SAUER, Wilhelm: *Kants Einfluß auf das Straf- und Prozeßrecht. Zu Kants 200. Geburtstag*. In: *Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft*, Band XLV., Berlin – Leipzig, Walter de Gruyter & Co., 1925, s. 1–9.

intensivně. Rozsah trestní odpovědnosti u odpovědného redaktora za obsah periodického tiskopisu stanovil tento zákon dalekosáhle, protože kladl na bedra odpovědného redaktora zásadní odpovědnost za každou trestně stíhatelnou zprávu (§ 1), a prolamoval ji jen v několika málo případech (§ 4, 5).⁶¹⁰ Hlavním účelem tohoto zákona, mělo být dosažení zvýšené ochrany cti odnětím tiskových urážek porotním soudům a jejich nahrazením – pokud šlo o tiskové urážky – druhou formou laických soudů, soudy kmetskými.⁶¹¹

Zákon, jímž se mění zákon ze dne 17. října 1919, č. 562 Sb. z. a n., o podmíněném odsouzení a o podmíněném propuštění č. 134/1924 Sb. z. a n., ze dne 6. června 1924 mírně zpřísnil úpravu v neprospěch odsouzeného.

Zákon o úplatkářství a proti porušování úředního tajemství č. 178/1924 Sb. z. a n., ze dne 3. července 1924 přinesl novou úpravu aktivního (§ 2) a pasivního (§ 3) úplatkářství v oblasti veřejné činnosti. Skutkovou podstatu úplatkářství definoval tento zákon poměrně široce (přímá nebo nepřímá nabídka, slib nebo poskytnutí ne jen nepatrného prospěchu) a vztahoval se jen na činy, které nebylo možné trestat přísněji, podle ustanovení trestních zákonů (§ 1).

V prvních letech Československé republiky bylo trestní právo změněno a doplněno i dalšími zákony.⁶¹² Vzhledem k tomu, že **zákonodárství Československé republiky zaplavilo veškeré právní odvětví** a nebylo snadné získat přehled o právních předpisech nejen nových, nýbrž zejména těch, které z předchozího období zůstaly v platnosti,⁶¹³ účelem sbírky předpisů supletiva trestního práva na Německé universitě v Praze dr. Maxe Lederera bylo podat v českém⁶¹⁴ a paralelně i v německém

⁶¹⁰ NOVOTNÝ, Slavomil: *Meze trestní zodpovědnosti u zodpovědných redaktorů*. In: Všehrd, roč. X., č. 3, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právnick“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právnick“ v Bratislave, listopad 1928, s. 51.

⁶¹¹ MIŘIČKA, A.: *O urážkách spáchaných tiskem podle zákona z 30. května 1924, čís. 124. Sb. z. a n. Zároveň příspěvek k otázce zákonodárné techniky*. In: Právny obzor, roč. IX., Bratislava, Právnická Jednota na Slovensku v Bratislave, 1926, s. 1–2.

⁶¹² Např. **Zákon o padělání peněz a cenných papírů č. 269/1919 Sb. z. a n., ze dne 22. května 1919; Zákon, jímž se zřizují trestní sborové soudy I. stolice č. 451/1919 Sb. z. a n., ze dne 28. července 1919; Zákon, kterým se mění některá ustanovení vojenského trestního zákona č. 556/1919 Sb. z. a n., ze dne 14. října 1919; Zákon, jímž se stanoví poměr trestů v území různého práva č. 284/1920 Sb. z. a n., ze dne 15. dubna 1920; Zákon o trestních pracovních oddílech, částečném vyloučení podmíněného odsouzení a obmezeném odkladu a přerušení trestu při trestných činech pro válečnou lichvu a podloudný vývoz č. 129/1921 Sb. z. a n., ze dne 18. března 1921; Smlouva mezi republikou Československou a říší Německou ze dne 8. května 1922 o vydávání zločinců a jiné právní pomoci ve věcech trestních č. 230/1923 Sb. z. a n., ze dne 8. května 1922.**

⁶¹³ LEDERER, Max (ed.): *Předpisy trestního zákona i řádu republiky československé*. Praha: Nákladem A. Haase v Praze, 1922, s. III.

⁶¹⁴ LEDERER, Max (ed.): *Předpisy trestního zákona i řádu republiky československé*. Praha: Nákladem A.

jazyce⁶¹⁵ přehled všech zákonů a nařízení trestního práva hmotného i procesního po změnách, které v trestním právu uskutečnilo v prvních letech své existence republikové zákonodárství.⁶¹⁶

Československé trestní zákonodárství neslo veškeré znaky zákonodárné činnosti mladého státu – **drobné novely, řešící naléhavé otázky, měly rozhodnou převahu nad rozsáhlejšími zákony**, přičemž zákony formálně nesly stopy chvatu a vzájemných parlamentních kompromisů, a jejich kazuistika odpovídala běžné zákonodárné technice tehdejší doby.⁶¹⁷

3.11. Československá společnost pro právo trestní

Činnost mezinárodních kriminalistických organizací, která byla I. světovou válkou ochromena, zaznamenala po skončení války nebývalý rozkvět. Dne 28. března 1924 se v Paříži konala na podnět tamní právnické fakulty ustavující valná schůze **Mezinárodní společnosti pro právo trestní** (L'Association Internationale de Droit Pénal – AIDP),⁶¹⁸ která převzala úkoly válkou zaniklého reformního **Mezinárodního sdružení pro trestní právo** (L'Union Internationale de Droit Pénal),⁶¹⁹ založeného 31. prosince 1888⁶²⁰ prof. Gerardem Antonem van Hamelem (*17. I. 1842 – †1. III. 1917; [1891–1910 rektor Amsterdamské university]),⁶²¹ prof. Adolphem Prinsem (*2. XI. 1845 – †30. IX. 1919; [1900–1901 rektor Svobodné university Brusel])⁶²² a prof. Franzem von

Haase v Praze, 1922, 257 s.; LEDERER, Max (ed.): *Předpisy trestního zákona i řádu republiky československé*. Díl II. Praha: Nákladem A. Haase v Praze, 1923, 362 s.

⁶¹⁵ LEDERER, Max (ed.): *Die strafgesetzlichen und strafprozessualen Bestimmungen der tschechoslowakischen Republik*. Prag: Verlag von A. Haase, 1922, 304 s.; LEDERER, Max (ed.): *Die strafgesetzlichen und strafprozessualen Bestimmungen der tschechoslowakischen Republik*. II. Teil. Prag: Verlag von A. Haase, 1923, 457 s.

⁶¹⁶ –á–: *Dr. Max Lederer: Předpisy trestního zákona i řádu rep. čsl.* In: Všehrd, roč. III., č. 9, Praha, S. Č. P. „Všehrd“ v Praze a Č. A. S. „Právnick“ v Brně, květen 1922, s. 140.

⁶¹⁷ SOLNAŘ, Vladimír: *Československé právo trestní*. In: Všehrd, roč. X., č. 1–2, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právnick“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právnick“ v Bratislave, říjen 1928, s. 16.

⁶¹⁸ *Association internationale de Droit pénal. Assemblée générale constitutive*. In: *Revue internationale de Droit pénal*, 1re Année, N. 1, Paris, Marchal et Billard, 1er Trimestre 1924, s. 3–16; *Československá společnost pro právo trestní*. In: *Právnick*, roč. LXIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1924, s. 494; *Zprávy MST*. In: *Věstník Československé společnosti pro právo trestní*, roč. I., č. 1, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1925, s. 13.

⁶¹⁹ Jehož členem byl i prof. Alois Zucker. Viz *Liste des membres*. In: *Bulletin de l'Union Internationale de Droit Pénal*. Huitième volume. Berlin: J. Guttentag, Verlagsbuchhandlung, 1900, s. 22.

⁶²⁰ KITZINGER, Friedrich: *Die Internationale Kriminalistische Vereinigung*. München: C. H. Beck, 1905, s. 4.

⁶²¹ *Hamel, Gerard Anton van*. In: *Meyers Großes Konversations-Lexikon*. Band VIII. VI., gänzlich neubearbeitete und vermehrte Auflage. Leipzig – Wien: Bibliographisches Institut, 1904, s. 691.

⁶²² *PRINS, Adolphe*. In: *Meyers Großes Konversations-Lexikon*. Band XVI. VI., gänzlich neubearbeitete und vermehrte Auflage. Leipzig – Wien: Bibliographisches Institut, 1907, s. 350; V. S.: *Patnáctileté výročí*

Lisztem.⁶²³

Dne 14. prosince 1924 se v Karolinu v Praze konala ustavující valná schůze **Československé společnosti pro právo trestní** (národní odbočky AIDP),⁶²⁴ tedy ještě dříve než byla – i když na jiných základech⁶²⁵ – 6. června 1925 ve Würzburgu založena **Německá společnost pro trestní právo** (Deutsche strafrechtliche Gesellschaft).⁶²⁶ Z pověření zakladatelů československé společnosti, schůzi zahájil proslovem prof. August Miřička, který nastínil vznik společnosti, ke které se do té doby přihlásilo přes 450 členů, přičemž mezi její zakládající členy patřili například prof. Jaroslav Kallab, dr. Emil Pavel Lány (*6. VII. 1879 – †5. V. 1945),⁶²⁷ prof. Albert Milota, prof. August Miřička a prof. František Storch.⁶²⁸ Po zprávě prof. Alberta Miloty o cílech společnosti byly na této schůzi schváleny stanovy a zvolen výbor společnosti, do kterého byl zvolen i prof. Jaroslav Kallab. Za předsedu společnosti byl zvolen prof. August Miřička, za místopředsedy Vilém Herrnritt (*10. VIII. 1862)⁶²⁹ a advokát dr. Antonín Schauer (*8. I. 1864 – †19. XI. 1940).⁶³⁰

smrti slavného belgického kriminalisty Adolfa Prinse. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. X., č. 4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1934, s. 121–122.

⁶²³ WIEGAND, Thomas: *Criminal Law Reform: Continental Europe.* In: DRESSLER, Joshua (ed.): *Encyclopedia of Crime & Justice.* II. Edition. New York: Macmillan Reference USA, 2002, s. 395; ROSTAD, Helge: *History of International Collaboration in Corrections.* In: KURIAN, George Thomas (ed.): *World Encyclopedia of Police Forces and Correctional Systems.* II. Edition. Farmington Hills: Thomson Gale, 2006, s. 93.

⁶²⁴ *Zprávy ČST.* In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. I., č. 1, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1925, s. 3.

⁶²⁵ VORMBAUM, Thomas: *Einführung in die moderne Strafrechtsgeschichte.* III. Auflage. Berlin – Heidelberg: Springer-Verlag, 2016, s. 154.

⁶²⁶ *Deutsche strafrechtliche Gesellschaft.* In: Prager Juristische Zeitschrift, Jahrgang V., Nummer 9, Prag-Annahof, Verlag von A. Haase, September 1925, s. 260; *Německá společnost pro trestní právo.* In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. I., č. 4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1926, s. 113.

⁶²⁷ *Lány Emil.* In: NAVRÁTIL, Michal: *Almanach československých právníků.* Praha: Nákladem spisovatelovým, 1930, s. 247–248; LÁNY, Jeronym: *Kytička na hrob mého otce k 50. výročí jeho tragické smrti.* In: *České vězeňství*, č. 2/1995, Praha, Vězeňská služba České republiky, 1995, s. 17.

⁶²⁸ *Zprávy ČST.* In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. I., č. 1, Praha: Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1925, s. 3.

⁶²⁹ *Herrnritt Vilém.* In: SEKANINA, Fr. (ed.): *Album representantů všech oborů veřejného života československého.* Praha: Umělecké nakladatelství Josef Zeibrdlich, 1927, s. 959–960; *Herrnritt Vilém.* In: NAVRÁTIL, Michal: *Almanach československých právníků.* Praha: Nákladem spisovatelovým, 1930, s. 135–136.

⁶³⁰ *Schauer Ant.* In: NAVRÁTIL, Michal: *Almanach českých právníků.* Praha: Nákladem vlastním, 1904, s. 136; A. W.: *Dr. Antonín Schauer šedesátníkem.* In: *Národní politika*, roč. XLII., č. 8, Praha, *Politika*, 8. ledna 1924, s. 5; HAMMER, Ludvík: *Šedesáté narozeniny JUDr. Antonína Schauera.* In: *Národní listy*, roč. LXIV., č. 8, Praha, 8. ledna 1924, s. 1; WAHL: *Šedesáté narozeniny JUDra Ant. Schauera.* In: *Česká advokacie*, roč. X., č. 1, Praha, Spolek československých advokátů v Praze, leden 1924, s. 19–20; *JUDr. Antonín Schauer, advokát v Praze.* In: NAVRÁTIL, Michal: *Právníký kalendář na rok 1924.* Praha: Nákladem vlastním, 1924, s. 17–19; *Šedesáté narozeniny Dra Antonína Schauera.* In: *Právník*, roč. LXIII., Praha, *Právníká Jednota v Praze*, 1924, s. 46–47; *Schauer Antonín.* In: SEKANINA, Fr. (ed.): *Album representantů všech oborů veřejného života československého.* Praha: Umělecké nakladatelství Josef

Účelem Československé společnosti pro právo trestní mělo být „studium všech otázek dotýkajících se účinného boje proti zločinnosti, jmenovitě i otázek mezinárodního práva trestního i toho, jak upravit soustavu trestů, jich výkon a trestní řízení se zvláštním zřením na potřeby republiky Československé, konečně podpora snah nesoucích se k uvedenému cíli“. ⁶³¹ K různým trestněprávním školám zastávali mezinárodní společnost i československá společnost stanovisko neutrální. ⁶³²

Založení Československé společnosti pro právo trestní vyvolalo u československých právníků velký ohlas, ⁶³³ později ⁶³⁴ byla nejpočetnější národní

Zeibrdlich, 1927, s. 1113; *Schauer Antonín*. In: NAVRÁTIL, Michal: Almanach československých právníků. Praha: Nákladem spisovatelovým, 1930, s. 393; *Schauer, Antonín*. In: Masarykův slovník naučný. Díl VI. Praha: Československý Kompas, 1932, s. 560; LEDERER, Eugen: *Dr. Ant. Schauerovi*. In: Národní politika, roč. LII., č. 7, Praha, Politika, 8. ledna 1934, s. 2; MIRIČKA, A.: *K sedmdesátinám Dra Antonína Schauera*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. X., č. 1, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1934, s. 1–2; *Naším jubilantům. JUDr. Antonín Schauer*. In: Pražský soukromý ústav pro hluchoněmé v Praze – Smíchově. Výroční zpráva za školní rok 1933–34. Praha: Nákladem ústavu, 1934, s. 3–4; Hra.: *Schauer Antonín*. In: Ottův slovník naučný nové doby. Dodatky k velikému Ottovu slovníku naučnému. Dílu pátého svazek druhý. Praha: Novina, 1939, s. 1154; *Dr. Antonín Schauer zemřel*. In: Národní listy, roč. LXXX., č. 318, Praha, 21. listopadu 1940, s. 5; *Za JUDr. Antonínem Schauerem*. In: Národní politika, roč. LVIII., č. 324, Praha, Politika, 21. listopadu 1940, s. 4; *Pohřeb dr. A. Schauera*. In: Národní politika, roč. LVIII., č. 327, Praha, Politika, 24. listopadu 1940, s. 4; *Poslední cesta Dr. Antonína Schauera*. In: Národní listy, roč. LXXX., č. 321, Praha, 24. listopadu 1940, s. 3; HORA, Václav: *JUDr. Antonín Schauer*. In: Právník, roč. LXXIX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1940, s. 478–479; –a.: *In memoriam Antonín Schauer*. In: Všešrd, roč. XXII., č. 1, Praha – Brno, Nákladem B. Stýbla v Praze, leden 1941, s. 24; *Schauer Antonín JUDr*. In: LIŠKOVÁ, Marie: Slovník představitelů zemské samosprávy v Čechách 1861–1913. Praha: Státní ústřední archiv v Praze, 1994, s. 270–271; SPURNÝ, F.: *Schauer Antonín*. In: Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950. Band X. Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1994, s. 48; *Schauer, Antonín*. In: Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder. Band III. Ry-Sch. München: Oldenbourg, 1995, s. 617; *Schauer Antonín*. In: TOMEŠ, Josef a kol.: Český biografický slovník XX. století. Díl III. Praha – Litomyšl: Paseka – Petr Meissner, 1999, s. 107.

⁶³¹ *Stanovy Československé společnosti pro právo trestní*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. I., č. 1, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1925, s. 10.

⁶³² –ř.: *Československá společnost pro právo trestní*. In: Všešrd, roč. VI., č. 4, Praha, S. Č. P. „Všešrd“ v Praze, Č. A. S. „Právník“ v Brně a S. P. P. „Právník“ v Bratislave, leden 1925, s. 114.

⁶³³ *Založení ČST*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. I., č. 1, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1925, s. 21.

⁶³⁴ *Československá společnost pro trestní právo*. In: Právník, roč. LXIV., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1925, s. 40; *Československá společnost pro trestní právo*. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. VIII., Brno, Právnícká Jednota Moravská v Brně, 1925, s. 66; *Československá společnost pro právo trestní*. In: Právní obzor, roč. VIII., Bratislava, Právnícká Jednota na Slovensku v Bratislave, 1925, s. 75–76; *Československá společnost pro trestní právo*. In: Právní obzor, roč. VIII., Bratislava, Právnícká Jednota na Slovensku v Bratislave, 1925, s. 76–77; *Československá společnost pro právo trestní*. In: Právník, roč. LXIV., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1925, s. 263; *Schůze Československé společnosti pro právo trestní*. In: Právník, roč. LXVII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1928, s. 704; E. O.: *Československá společnost pro právo trestní*. In: Všešrd, roč. XI., č. 4, Praha, S. Č. P. „Všešrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Č. P. P. „Právník“ v Bratislave, leden 1930, s. 125–126; E. O.: (*Členská schůze Československé společnosti pro právo trestní, konaná dne 11. prosince 1929 v Brně*). In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XIII., Brno, Právnícká Jednota Moravská v Brně, 1930, s. 47–49; OLŠAR, Erich: (*Členská schůze Čs. společnosti pro právo trestní*). In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XIV., Brno, Právnícká Jednota Moravská v Brně, 1931, s. 141–144; OLŠAR, Erich: (*Členská schůze Československé společnosti pro právo trestní*). In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XIV., Brno, Právnícká Jednota Moravská v Brně, 1931, s. 205–209; *Československá společnost pro právo trestní*. In: Věstník Československé společnosti pro

odbočkou Mezinárodní společnosti pro právo trestní⁶³⁵ – podle seznamu otištěného v *Revue internationale de Droit pénal*⁶³⁶ měla 543 členů⁶³⁷ (druhá nejpočetnější byla francouzská skupina o 387 členech, třetí polská skupina o 110 členech), a koncem roku 1926 měla až 595 (!) členů.⁶³⁸

K pěstování československé trestněprávní vědy vydávala tato společnost v letech 1925–1938 **Věstník Československé společnosti pro právo trestní**, v meziválečném období jediný československý vědecký časopis specializovaný na trestní právo.

3.12. Československé kriminologické ústavy

Poté, co byl v roce 1922 zřízen **l'Institut de criminologie de l'Université de Paris**⁶³⁹ a v roce 1923 prof. Wenzeslaus von Gleispach zřídil **Ústav pro trestněprávní vědu a kriminalistiku Vídeňské university**,⁶⁴⁰ českoslovenští kriminologové nechtěli zaostávat a řadu evropských kriminologických ústavů rozšířili.

Výnosem ministerstva spravedlnosti ze dne 19. ledna 1924, č. 58764/23, o zřízení kriminalistického musea a kriminálního archivu⁶⁴¹ zřídilo ministerstvo spravedlnosti u zemského trestního soudu v Praze pro obvod celé Československé republiky kriminalistické muzeum a kriminální archiv s úkolem sbírat materiál, jehož

právo trestní, roč. X., č. 1, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1934, s. 31; OLŠAR: *Členská schůze Čs. společnosti pro právo trestní, konaná dne 17. března 1934 v Brně*. In: *Věstník Československé společnosti pro právo trestní*, roč. X., č. 1, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1934, s. 31; *Československá společnost pro právo trestní*. In: *Věstník Československé společnosti pro právo trestní*, roč. X., č. 4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1934, s. 121.

⁶³⁵ *Československá společnost pro právo trestní*. In: *Právník*, roč. LXIV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1925, s. 263.

⁶³⁶ *Liste des Membres de l'Association internationale ou des Groupes nationaux (1)*. In: *Revue internationale de Droit pénal*, 2me Année, N. 1, Paris, Marchal et Billard, 1er Trimestre 1925, s. 1–16.

⁶³⁷ *Deuxième liste des Membres de l'Association internationale ou des Groupes nationaux (1)*. In: *Revue internationale de Droit pénal*, 2me Année, N. 2, Paris, Marchal et Billard, 2me Trimestre 1925, s. 74–84; *Groupes Nationaux*. In: *Revue internationale de Droit pénal*, 2me Année, N. 2, Paris, Marchal et Billard, 2me Trimestre 1925, s. 89–90.

⁶³⁸ *Československá společnost pro právo trestní*. In: *Právník*, roč. LXVI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1927, s. 327.

⁶³⁹ *L'Institut de criminologie de l'université de Paris*. In: *Věstník Československé společnosti pro právo trestní*, roč. I., č. 2–3, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1925, s. 71.

⁶⁴⁰ *Das Universitätsinstitut für die gesamte Strafrechtswissenschaft und Kriminalistik*. In: *Prager Juristische Zeitschrift*, Jahrgang V., Nummer 1, Prag-Annahof, Verlag von A. Haase, Jänner 1925, s. 14; GLEISPACH, W.: *Das Wiener Universitäts-Institut für die gesamte Strafrechtswissenschaft und Kriminalistik*. In: *Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft*, Band XLIX., Berlin – Leipzig, Walter de Gruyter & Co., 1929, s. 586–608.

⁶⁴¹ Výnos ministerstva spravedlnosti ze dne 19. ledna 1924, č. 58764/23, o zřízení kriminalistického musea a kriminálního archivu. In: *Věstník ministerstva spravedlnosti*, roč. VI., č. 1, Praha, Nákladem ministerstva spravedlnosti, 25. ledna 1924, s. 2–4.

vědecké zpracování a využití k vyučovacím účelům mělo být úkolem v budoucnosti zřízeného kriminologického ústavu Právnické fakulty University Karlovy v Praze.⁶⁴²

Kriminologický ústav právnické fakulty University Karlovy v Praze zřídilo výnosem z 22. února 1926 č.j. 19.706/26-IV ministerstvo školství a národní osvěty v dohodě s ministerstvem vnitra a ministerstvem spravedlnosti a pověřilo prof. Augusta Miříčku jeho vedením.⁶⁴³ Úkolem tohoto kriminologického ústavu mělo být teoreticky i prakticky pěstovat **pomocné vědy trestního práva**,⁶⁴⁴ které „sice nenáleží k vlastní oblasti vědy trestněprávní, přes to však mají důležitý význam pro trestní soudnictví a ve kterých tudíž praktický kriminalista musí býti dostatečně orientován, má-li úkolu svému plně dostáti“.⁶⁴⁵ Kriminologický ústav měl k uvedenému cíli směřovat především tím, že měl v každém akademickém roce pořádat kriminalistický kurz skládající se z cyklu přednášek různých odborníků.

Kriminalistický kurz kriminologického ústavu University Karlovy v Praze byl za velké účasti slavnostně zahájen 18. října 1926⁶⁴⁶ v porotní síni zemského trestního soudu v Praze.⁶⁴⁷ Od akademického roku 1926–1927 kriminologický ústav pořádal studenty i praktickými právníky hojně navštěvované kriminalistické kurzy, ve kterých po úvodních přednáškách přednosta ústavu prof. Augusta Miříčky „O významu pomocných věd trestního práva“ přednášeli různí praktičtí kriminalisté i teoretikové o těchto jednotlivých pomocných vědách.⁶⁴⁸ Přednášky kurzu byly určeny především praktickým právníkům (soudcům, státním zástupcům, obhájcům, policejním a vězeňským úředníkům atd.), a to, jakou citelnou mezeru kriminologický ústav vyplnil,⁶⁴⁹ dokazuje nejlépe skutečnost, že „hned na první výzvu se přihlásilo na čtyři sta účastníků

⁶⁴² *Kriminalistické museum a kriminální archiv u zemského trestního soudu v Praze*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. I., č. 1, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1925, s. 21.

⁶⁴³ *Kriminologický ústav Karlovy university*. In: Právník, roč. LXV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1926, s. 557.

⁶⁴⁴ *Význam pomocných nauk trestního práva*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. XIII., č. 2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1937, s. 60.

⁶⁴⁵ *Kriminologický ústav Karlovy university*. In: Právník, roč. LXV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1926, s. 557.

⁶⁴⁶ *Úvodní slovo, které při zahájení kriminalistického kursu v kriminologickém ústavě Karlovy university v Praze dne 18. října 1926 přednesl ředitel ústavu prof. dr. August Miříčka*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. II., č. 3–4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1926, s. 41–47.

⁶⁴⁷ *Kriminalistický kurs*. In: Právník, roč. LXV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1926, s. 623.

⁶⁴⁸ *Kriminalistické kursy*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. VI., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1930, s. 61.

⁶⁴⁹ *Význam pomocných nauk trestního práva*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. XIII., č. 2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1937, s. 60.

kursu, ze kterých hledíc na omezený počet míst mohla být přijata jen asi jedna třetina“.⁶⁵⁰ O přednášky kriminalistického kurzu byl velký zájem i v dalších letech, když nikdy nemohli být přijati všichni přihlášení, přestože bývalo v jednotlivých kurzech přijato průměrně přibližně 100 účastníků.⁶⁵¹

Při úvahách o reformě trestního práva byla čím dál tím častěji připomínána nutnost kriminologického školení trestních soudců a jiných osob trestního soudnictví, protože stoupenci reformy trestního práva si byli dobře vědomi, že „zdar reformních snah závisí v přední řadě na zdatnosti a průpravě osob, které budou nové trestní právo uváděti v život“.⁶⁵²

Když byl prof. Albert Milota (*8. IV. 1877 – †22. XII. 1940; [1930–1931 rektor University Komenského v Bratislavě])⁶⁵³ v akademickém roce 1925–1926 děkanem Právnické

⁶⁵⁰ *Kriminalistický kurs*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. II., č. 3–4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1926, s. 99.

⁶⁵¹ *Kriminalistické kursy*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. VI., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1930, s. 61.

⁶⁵² *Kriminologické vzdělání orgánů trestního soudnictví*. In: Právník, roč. LXV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1926, s. 335.

⁶⁵³ Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. 136, Prof. Dr. Albert Milota, 16 s.; J. B.: *Dr. A. Milota: Proč stát trestá*. In: Všeherd, roč. V., č. 2, Praha, S. Č. P. „Všeherd“ v Praze a Č. A. S. „Právník“ v Brně, listopad 1923, s. 52; KALLAB: *Profesor dr. Albert Milota: Působnost zákonů trestních. Díl I*. In: Právník, roč. LXII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1923, s. 383–388; –era: *Seminář trestního práva prof. dra A. Miloty*. In: Všeherd, roč. VI., č. 2, Praha, S. Č. P. „Všeherd“ v Praze, Č. A. S. „Právník“ v Brně a S. P. P. „Právník“ v Bratislavě, listopad 1924, s. 53–54; PINTERA, Rup.: *Exkurse semináře prof. dra Miloty do Leopoldova*. In: Všeherd, roč. VII., č. 1, Praha, S. Č. P. „Všeherd“ v Praze, Č. A. S. „Právník“ v Brně a S. P. P. „Právník“ v Bratislavě, říjen 1925, s. 21–23; KALLAB, J.: *Prof. Dr. Albert Milota: Učebnice obojího práva trestního platného v Československé republice*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. II., č. 3–4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1926, s. 90–92; –ř.: *Milota: Prof. dr. Albert Milota: Učebnice obojího práva trestního platného v Československé republice*. In: Právník, roč. LXV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1926, s. 200–202; SCHOLZ: *Milota A. prof. dr., Učebnice obojího práva trestního platného v Československé republice*. In: Sborník věd právních a státních, roč. XXVI., Praha, Bursík & Kohout, 1926, s. 236–238; –tp–: *Prof. Dr. Albert Milota*. In: Všeherd, roč. VIII., č. 7, Praha, S. Čs. P. „Všeherd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. P. P. „Právník“ v Bratislavě, duben 1927, s. 200–201; *Dr. Albert Milota: Trestní řád platný na Slovensku a Podkarpatské Rusi se zákony vedlejšími*. In: Právník, roč. LXVIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1929, s. 188; *Milota, Albert*. In: Masarykův slovník naučný. Díl IV. Praha: Československý Kompas, 1929, s. 955–956; *Milota Albert*. In: NAVRÁTIL, Michal: Almanach československých právníků. Praha: Nákladem spisovatelovým, 1930, s. 289; SOLNAŘ: *Univ. prof. Dr. Albert Milota: Zákon na ochranu republiky*. In: Právník, roč. LXIX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1930, s. 31–32; V.: *Trestné zákony zeme Slovenskej a Podkarpatorskej*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. VII., č. 1, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1931, s. 32–33; –ř.: *Trestné zákony zeme Slovenskej a Podkarpatorskej*. In: Právník, roč. LXX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1931, s. 62; KOHOUT: *Slavnostní instalace rektora Komenského university v Bratislavě, prof. Dr. Alberta Miloty*. In: Všeherd, roč. XII., č. 5, Praha, S. Čs. P. „Všeherd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě, leden 1931, s. 136–137; A. R.: *Slovenský trestní zákon a zákon přestupkový se zákony vedlejšími. Upravil Dr. Albert Milota, univers. profesor*. In: Právny obzor, roč. XV., č. 20, Bratislava, Právnická Jednota na Slovensku v Bratislavě, 15. decembra 1932, s. 604–605; ř.: *Prof. Dr. Albert Milota: Slovenský trestní zákon a zákon*

fakulty University Komenského v Bratislavě v letním semestru zřídil **kriminologický ústav University Komenského v Bratislavě**,⁶⁵⁴ který pak vedl jako ředitel.⁶⁵⁵ Zřízení tohoto kriminologického ústavu bylo pro prof. Milotu úspěchem a pro Právnickou

přestupkový se zákony vedlejšími. In: Právník, roč. LXXI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1932, s. 675; SOLNAŘ: J. Hrabánek - Dr. A. Milota: *Nové československé právo tiskové, ochrana cti, tisk, novely, slovenské tisk. zákony atd.* In: Právník, roč. LXXII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1933, s. 581-582; VESELÁ: *Univ. prof. Dr. Albert Milota: Reforma trestního zákona v Československu.* In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. X., č. 2-3, Praha, Československá společnost pro právo trestní, 1934, s. 84-86; SCHMIED, Erich: *Milota Albert, „Reforma trestního zákona v Československu“.* In: Prager Juristische Zeitschrift, Jahrgang XV., Nummer 1, Reichenberg, Verlag Gebrüder Stiepel Gesellschaft, 1. Jännerheft 1935, s. 47-48; SOLNAŘ: *Prof. Dr. Albert Milota: Reforma trestního zákona v Československu.* In: Právník, roč. LXXIV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1935, s. 199-202; BEČVÁŘ, V.: *Prof. Albert Milota: Reforma trestního zákona v Československu.* In: Všehrd, roč. XVI., č. 7, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě, duben 1935, s. 320; VESELÁ, Jarmila (-V-): *Milota Albert.* In: Ottův slovník naučný nové doby. Dodatky k velikému Ottovu slovníku naučnému. Dílu čtvrtého svazek první. Praha: Novina, 1936, s. 271-272; MIŘIČKA: *K šedesátinám profesora Miloty.* In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. XIII., č. 1, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1937, s. 1-3; KALLAB: *K šedesátým narozeninám profesora dr. Alberta Miloty.* In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XX., č. 2, Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1937, s. 115-116; *Albert Milota.* In: RÁLIŠ, Antonín (ed.): *Pocta k šedesátým narozeninám prof. Dr. Alberta Miloty.* Bratislava: Právnická fakulta University Komenského v Bratislavě, 1937, s. 5-9; *Univ. prof. Dr. Albert Milota šedesátníkem.* In: Právník, roč. LXXVI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1937, s. 254-255; A. R.: *Šedesátiny prof. Dra Alberta Miloty.* In: Všehrd, roč. XVIII., č. 7, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě, duben 1937, s. 305-306; *Milota Albert.* In: Komenského slovník naučný. Svazek VIII. Praha: Nakladatelství a vydavatelství Komenského slovníku naučného, 1938, s. 10; *Albert Milota f.* In: Právník, roč. LXXIX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1940, s. 523; BOHÁČEK, M.: *Prof. Dr. Albert Milota.* In: Všehrd, roč. XXII., č. 1, Praha - Brno, Nákladem B. Stýbla v Praze, leden 1941, s. 22-23; STIVAR, František: *Za Albertem Milotou.* In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XXIV., č. 1-2, Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1941, s. 8-11; V. S.: *Albert Milota f.* In: Sborník věd právních a státních, roč. XLI., Praha, Bursík & Kohout, 1941, s. 101; RÁLIŠ, Ant.: *Dne 22. prosince 1940 zemřel v Praze Albert Milota, řádný profesor trestního práva a řízení na české universitě Karlově.* In: Naše věda, roč. XX., č. 7-8, Praha, Melantrich, 1941, s. 245; *Milota Albert.* In: DOLAN, Ondrej (ed.): *Univerzita Komenského. Prehľad profesorov 1919-1966.* Bratislava: Rektorát Univerzity Komenského v Bratislavě, 1968, s. 69-70; CVETLER, J.: *Milota Albert.* In: Österreichisches Biographisches Lexikon 1815-1950. Band VI. Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1975, s. 308-309; *Milota, Albert.* In: Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder. Band II. Me-My. München: Oldenbourg, 1984, s. 674; *Albert Milota.* In: NOVÝ, Luboš (ed.): *Práce z dějin Československé akademie věd. Svazek 3. Seria B Editiones. Členové České akademie věd a umění 1890-1952.* Praha: Ústřední archiv ČSAV, 1989, s. 276; SOUKUP, Ladislav: *Albert Milota.* In: SKŘEJPKOVÁ, Petra - SOUKUP, Ladislav (eds.): *Antologie české právní vědy.* Praha: Univerzita Karlova - vydavatelství Karolinum, 1993, s. 190-192; *Albert Milota a právo trestné.* In: MLYNÁRIK, Ján: *Českí profesori na Slovensku. Diel I. Českí profesori a ich slovenskí žiaci na Univerzite Komenského v rokoch 1919-1949.* Praha: Danubius, 1994, s. 86-89; *Milota Albert.* In: TOMEŠ, Josef a kol.: *Český biografický slovník XX. století. Díl II. Praha - Litomyšl: Paseka - Petr Meissner, 1999, s. 390; Albert Milota.* In: ŠLECHTOVÁ, Alena - LEVORA, Josef: *Členové České akademie věd a umění 1890-1952. II. vydání.* Praha: Academia, nakladatelství Akademie věd České republiky, 2004, s. 204; SOUKUP, Ladislav: *Albert Milota.* In: SKŘEJPKOVÁ, Petra (ed.): *Antologie československé právní vědy v letech 1918-1939.* Praha: Linde Praha, 2009, s. 368-370.

⁶⁵⁴ -era.: *Kriminologický ústav.* In: Všehrd, roč. VIII., č. 3, Praha, S. Č. P. „Všehrd“ v Praze, Č. A. S. „Právník“ v Brně a S. P. P. „Právník“ v Bratislavě, prosinec 1926, s. 84; *Kriminologický ústav university Komenského v Bratislavě.* In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. II., č. 3-4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1926, s. 99.

⁶⁵⁵ JOSKO: *Kriminologický kurz v Bratislavě.* In: Všehrd, roč. XIII., č. 4, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě, leden 1932, s. 138.

fakultu University Komenského v Bratislavě obohacím, protože ta ještě do nedávna těžce zápasila například s nedostatkem místností.⁶⁵⁶ Kvůli tehdy oplakávaným nedostatkům bratislavské právnické fakulty, přes velké úsilí ředitele semináře trestního práva prof. Miloty, nebylo v předchozích letech totiž dlouho možné pravidelně konat ani semináře trestního práva, když se diskuse prvních dvou seminářů trestního práva konaly skoro pokaždé v jiné místnosti,⁶⁵⁷ a bylo nutné je redukovat na velmi nepatrný počet,⁶⁵⁸ přestože **o přednášky, semináře a kriminologická cvičení prof. Miloty byl velký zájem.**⁶⁵⁹

Prof. Albert Milota (1935) (Foto: Archiv Nadace Langhans Praha,
www.langhansarchiv.cz)

V rámci svého semináře zorganizoval prof. Milota v roce 1925 například exkurzi do **trestnice Leopoldov**,⁶⁶⁰ původně protiturecké vojenské pevnosti z roku 1669, která

⁶⁵⁶ –era.: *Kriminologický ústav*. In: Všehrd, roč. VIII., č. 3, Praha, S. Č. P. „Všehrd“ v Praze, Č. A. S. „Právnick“ v Brně a S. P. P. „Právnick“ v Bratislave, prosinec 1926, s. 85.

⁶⁵⁷ –era: *Seminář trestního práva prof. dra A. Miloty*. In: Všehrd, roč. VI., č. 2, Praha, S. Č. P. „Všehrd“ v Praze, Č. A. S. „Právnick“ v Brně a S. P. P. „Právnick“ v Bratislave, listopad 1924, s. 53–54.

⁶⁵⁸ –era: *Seminář trestního práva prof. dra A. Miloty*. In: Všehrd, roč. VI., č. 2, Praha, S. Č. P. „Všehrd“ v Praze, Č. A. S. „Právnick“ v Brně a S. P. P. „Právnick“ v Bratislave, listopad 1924, s. 54.

⁶⁵⁹ –tp–: *Prof. Dr. Albert Milota*. In: Všehrd, roč. VIII., č. 7, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právnick“ v Brně a S. P. P. „Právnick“ v Bratislave, duben 1927, s. 201.

⁶⁶⁰ SLÁVIK, Eugen: *Leopoldov. Stručné dejiny a opis pevnosti a trestnice*. Vydalo riaditeľstvo trestnice, 1948,

byla po návrhu ministra Alexandra Bacha na základě císařského dekretu z roku 1855 přestavěna na trestnici, toho času největší v Uhersku, dnes nejstarší věznici na Slovensku.⁶⁶¹ Tato exkurze, do té doby první exkurze University Komenského v Bratislavě, měla studentům sloužit k demonstrování výkladů, které byly do té doby pro ně „jenom mrtvou literou bez potřebné představy, která by dala těmto výkladům, vyjádřeným v teoriích nutnou životnost a potřebný tep“.⁶⁶²

Prof. Jaroslav Kallab byl v akademickém roce 1927–1928 rektorem Masarykovy university v Brně, jeho rektorská instalace se konala 5. listopadu 1927 a proslovil na ní vynikající přednášku *Právní filosofie a výklad zákonů*.⁶⁶³

Ve funkci rektora Masarykovy university v Brně zřídil prof. Jaroslav Kallab 1. dubna 1928 **Ústav pro právo trestní při právnické fakultě Masarykovy university v Brně**,⁶⁶⁴ který pak dlouhá léta vedl jako ředitel. Tento ústav byl „pro nedostatek místa“ umístěn v kabinetě ředitele ústavu prof. Kallaba,⁶⁶⁵ protože k položení základního kamene nové budovy Právnické fakulty Masarykovy university v Brně došlo až 9. června 1928.⁶⁶⁶ Úkolem tohoto ústavu bylo podle prof. Kallaba, na rozdíl od podobných kriminologických ústavů zřízených při Universitě Karlově v Praze (1926) a Universitě Komenského v Bratislavě (1926),⁶⁶⁷ především **prohloubení trestněprávní stránky kriminologie**, tedy „omezení“ na čistě právnické studium „zločinu a trestu jako pojmů právních“.⁶⁶⁸ Brněnský ústav byl rozdělen na tři oddělení: I. bibliografické, II. pro platné

77 s.

⁶⁶¹ Slovakia. In: ROTH, Mitchel P.: Prisons and Prison Systems. A Global Encyclopedia. Westport: Greenwood Press, 2006, s. 245.

⁶⁶² PINTERA, Rup.: *Exkurze semináře prof. dra Miloty do Leopoldova*. In: Všeherd, roč. VII., č. 1, Praha, S. Č. P. „Všeherd“ v Praze, Č. A. S. „Právnick“ v Brně a S. P. P. „Právnick“ v Bratislavě, říjen 1925, s. 21.

⁶⁶³ KALLAB, Jaroslav: *Právní filosofie a výklad zákonů*. In: Vědecká ročenka Právnické fakulty Masarykovy university v Brně, roč. VI., Brno, Nakladatelství Barvič & Novotný, 1927, s. 83–93.

⁶⁶⁴ E. O.: *Z ústavu pro právo trestní při právnické fakultě Masarykovy university v Brně*. In: Právnick, roč. LXVIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1929, s. 380–384.

⁶⁶⁵ OLŠAR, Erich: *Ústav pro trestní právo při právnické fakultě Masarykovy university v Brně*. In: Všeherd, roč. X., č. 6, Praha, S. Čs. P. „Všeherd“ v Praze, Čs. A. S. „Právnick“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právnick“ v Bratislavě, únor 1929, s. 173.

⁶⁶⁶ –n–: *Základní kámen nové budovy právnické fakulty Masarykovy university*. In: Všeherd, roč. IX., č. 9–10, Praha, S. Čs. P. „Všeherd“ v Praze, Čs. A. S. „Právnick“ v Brně a S. P. P. „Právnick“ v Bratislavě, červen 1928, s. 284.

⁶⁶⁷ IKS.: *Nové vědecké ústavy našich právnických fakult*. In: Všeherd, roč. IX., č. 1, Praha, S. Čs. P. „Všeherd“ v Praze, Čs. A. S. „Právnick“ v Brně a S. P. P. „Právnick“ v Bratislavě, říjen 1927, s. 25.

⁶⁶⁸ OLŠAR, Erich: *Ústav pro trestní právo při právnické fakultě Masarykovy university v Brně*. In: Všeherd, roč. X., č. 6, Praha, S. Čs. P. „Všeherd“ v Praze, Čs. A. S. „Právnick“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právnick“ v Bratislavě, únor 1929, s. 172.

právo a III. pro reformu trestního práva,⁶⁶⁹ a 31. srpna 1933 rozšířen o oddělení kriminalistiky.⁶⁷⁰

Na právnické fakultě Německé university v Praze působili v letech 1923–1925 prof. Franz Friedrich Gerhard August Köhler (*10. III. 1873 – †1939),⁶⁷¹ od 15. listopadu 1926 do 30. listopadu 1928⁶⁷² mimořádný profesor Hellmuth von Weber (*4. VII. 1893 – †10. V. 1970)⁶⁷³ a od zimního semestru 1929–1930 do letního semestru 1938–1939 prof. Edgar Maria Foltin (*28. VII. 1897 – †1. VII. 1974).⁶⁷⁴

V roce 1927 byl prof. Hellmuth von Weber pověřen vedením **Kriminologického ústavu Německé university v Praze**,⁶⁷⁵ avšak tento ústav byl definitivně (oficiálně)

⁶⁶⁹ OLŠAR, Erich: *Z ústavu pro právo trestní při práv. fakultě Masarykovy university v Brně*. In: Všehrd, roč. XI., č. 2, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právnick“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právnick“ v Bratislave, listopad 1929, s. 55.

⁶⁷⁰ vr.: *Lektorát kriminalistiky*. In: Všehrd, roč. XIV., č. 9–10, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právnick“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právnick“ v Bratislave, červen 1933, s. 342; OLŠAR, Erich: *Zprávy z Ústavu kriminologického při právnické fakultě Masarykovy university v Brně*. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XVIII., č. 6–7, Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1935, s. 362–366; OLŠAR, Erich: *Zprávy z Ústavu kriminologického při právnické fakultě Masarykovy university v Brně*. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XIX., č. 1, Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1936, s. 41–44.

⁶⁷¹ Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta Německé university v Praze, August Köhler – osobní dotazník, 4 s.; *Professor Köhler verläßt Prag*. In: Prager Tagblatt, Jahrgang L., Nr. 230, Prag, Heinr. Mercy Sohn, 3. Oktober 1925, s. 4.

⁶⁷² Viz WEBER, Hellmuth von: *Grundriß des tschechoslowakischen Strafrechtes*. Reichenberg: Verlag von Gebrüder Stiepel, 1929, 114 s.

⁶⁷³ Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta Německé university v Praze, Helmuth Weber, 1926–29 – osobní spis, PA 9.; V. S.: *Prof. Dr. H. v. Weber: Internationale Strafgerichtsbarkeit*. In: Právnick, roč. LXXIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1934, s. 393–394; WINTER, Laura – STOLTE, Stefan: *Hellmuth von Weber*. In: SCHMOECKEL, Mathias (Hrsg.): *Die Juristen der Universität Bonn im »Dritten Reich«*. Köln: Böhlau Verlag, 2004, s. 581–602.

⁶⁷⁴ Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta Německé university v Praze, Edgar Foltin, 1930–39 – osobní spis, PA 3.; ř.: *Doc. Dr. Edgar M. Foltin: Die chronisch erhöht Gefährlichen mit besonderer Berücksichtigung ihrer Behandlung im englischen Recht*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. III., č. 3–4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1927, s. 146–149; SOLNAŘ: *Dr. Edgar M. Foltin: Amerikanisches Gefängniswesen*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. VIII., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1932, s. 45–46; SOLNAŘ: *Dr. Edgar M. Foltin: Der Gedanke der Zumutbarkeit im tschechoslowakischen und österreichischen Strafrecht*. In: Právnick, roč. LXXIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1934, s. 145–146; SOLNAŘ: *Dr. Edgar M. Foltin: Das Strafgesetz vom 27. Mai 1852, R. G. Bl. Nr. 117, mit den wichtigsten Nebengesetzen*. In: Právnick, roč. LXXIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1934, s. 335; V. S.: *Prof. dr. Edgar M. Foltin – dr. Karl Kneißl: Die Strafprozeßordnung vom 23. Mai 1873, RGBl. Nr. 119, mit Nebengesetzes, Verordnungen und Erlässen sowie den oberstgerichtlichen Entscheidungen*. In: Právnick, roč. LXXIV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1935, s. 496–497; SOLNAŘ: *Prof. Edgar M. Foltin: Grundzüge des tschechoslowakischen Strafrechtes*. In: Právnick, roč. LXXV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1936, s. 127–128; CÍSAŘOVÁ, Dagmar: *Edgar Maria Foltin*. In: SKŘEJPKOVÁ, Petra (ed.): *Antologie československé právní vědy v letech 1918–1939*. Praha: Linde Praha, 2009, s. 351–354.

⁶⁷⁵ Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta Německé university v Praze, Helmuth Weber, 1926–29 – osobní spis, PA 9.

otevřen až 27. října 1929.⁶⁷⁶ Dne 23. října 1929 byl soukromý docent dr. Edgar Maria Foltin jmenován mimořádným a 31. července 1934 řádným profesorem trestního práva a řízení na Německé universitě v Praze.⁶⁷⁷ Prof. Foltin se stal přednostou kriminologického ústavu,⁶⁷⁸ o jehož činnosti každoročně referoval,⁶⁷⁹ a od roku 1932 byl jeho spolupracovníkem asistent ústavu dr. Erich Schmied (*19. XII. 1907 – †26. XII. 1987).⁶⁸⁰

3.13. Osnova trestního zákona o zločinech a přečinech z roku 1926

V červenci 1924 byly na poradě komise pro reformu československého trestního zákona zhruba skončeny práce na osnově zvláštní části trestního zákona a na základě došlých připomínek⁶⁸¹ komise přistoupila k bedlivé revizi jeho obecné části z roku 1921.⁶⁸² V

⁶⁷⁶ Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta Německé university v Praze, Edgar Foltin, 1930–39 – osobní spis, PA 3.; FOLTIN, Edgar: *Das kriminologische Institut an der deutschen Universität Prag*. In: Prager Juristische Zeitschrift, Jahrgang XI., Nummer 17, Reichenberg, Verlag von Gebrüder Stiepel Gesellschaft, 1. Oktoberheft 1931, s. 597.

⁶⁷⁷ Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta Německé university v Praze, Edgar Foltin, 1930–39 – osobní spis, PA 3.

⁶⁷⁸ *Kriminologisches Institut Prag*. In: Prager Juristische Zeitschrift, Jahrgang X., Nummer 21, Reichenberg, Verlag von Gebrüder Stiepel Gesellschaft, 1. Dezemberheft 1930, s. 759.

⁶⁷⁹ FOLTIN, Edgar: *Das kriminologische Institut an der deutschen Universität Prag*. In: Prager Juristische Zeitschrift, Jahrgang XI., Nummer 17, Reichenberg, Verlag von Gebrüder Stiepel Gesellschaft, 1. Oktoberheft 1931, s. 597–603; FOLTIN, Edgar M.: *Das kriminologische Institut an der Deutschen Universität in Prag*. In: Prager Juristische Zeitschrift, Jahrgang XII., Nummer 18, Reichenberg, Verlag von Gebrüder Stiepel Gesellschaft, 2. Oktoberheft 1932, s. 645–648; FOLTIN, Edgar M.: *Das Kriminologische Institut an der Deutschen Universität in Prag*. In: Prager Juristische Zeitschrift, Jahrgang XIII., Nummer 18, Reichenberg, Verlag von Gebrüder Stiepel Gesellschaft, 2. Oktoberheft 1933, s. 635–640; FOLTIN, Edgar M.: *Das kriminologische Institut an der Deutschen Universität, Prag*. In: Prager Juristische Zeitschrift, Jahrgang XIV., Nummer 19, Reichenberg, Verlag Gebrüder Stiepel Gesellschaft, 1. Novemberheft 1934, s. 643–646; FOLTIN, Edgar M.: *Das kriminologische Institut an der deutschen Universität in Prag*. In: Prager Juristische Zeitschrift, Jahrgang XV., Nummer 20, Reichenberg, Verlag Gebrüder Stiepel Gesellschaft, 2. Novemberheft 1935, s. 709–714; FOLTIN, Edgar M.: *Das kriminologische Institut an der Deutschen Universität in Prag*. In: Prager Juristische Zeitschrift, Jahrgang XVI., Nummer 20, Reichenberg, Verlag Gebrüder Stiepel Gesellschaft, 2. Novemberheft 1936, s. 653–656; FOLTIN, Edgar M.: *Das Kriminologische Institut der Deutschen Universität in Prag*. In: Prager Juristische Zeitschrift, Jahrgang XVII., Nummer 22, Reichenberg, Verlag Gebrüder Stiepel Gesellschaft, 2. Dezemberheft 1937, s. 705–708.

⁶⁸⁰ VESELÁ: *Dr. Erich Schmied: Die persönlichen Straflosigkeitgründe in dem in der tschechoslowakischen Republik geltenden Strafrecht. Ein Beitrag zur Lehre von der Mitschuld und Teilnahme*. In: Věstník Česko-slovenské společnosti pro právo trestní, roč. XIV., č. 4, Praha, Česko-slovenská společnost pro právo trestní v Praze, 1938, s. 120–122; SLAPNICKA, Helmut: *Erich Schmied*. In: Bohemia, Band XXX., Heft 1, München, R. Oldenbourg Verlag München, 1989, s. 164–166; *Schmied, Erich*. In: Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder. Band III. Schi–Schö. München: Oldenbourg, 1999, s. 696.

⁶⁸¹ *Práce komise pro reformu trestního práva*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. I., č. 1, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1925, s. 20.

⁶⁸² *Přípravné osnovy trestního zákona o zločinech a přečinech a zákona přestupkového. I. Osnovy*. Vydala komise pro reformu československého trestního zákona. Praha: Nákladem ministerstva spravedlnosti,

červnu 1925 komise skončila své porady a v létě bylo vypracováno odůvodnění návrhu trestního zákona a provedena jeho konečná redakce.⁶⁸³

Přepracovaná osnova obecné části trestního zákona o zločinech a přečinech z roku 1921 byla doplněna o zvláštní část, v roce 1925 spolu s obšírným odůvodněním předložena ministerstvu spravedlnosti,⁶⁸⁴ v roce 1926 pod názvem ***Přípravné osnovy trestního zákona o zločinech a přečinech a zákona přestupkového*** nákladem ministerstva spravedlnosti vydána tiskem⁶⁸⁵ a o velikonočních svátcích rozeslána.⁶⁸⁶ Nové znění osnovy obecné části trestního zákona o zločinech a přečinech z roku 1926 bylo s osnovou obecné části trestního zákona o zločinech a přečinech z roku 1921 v podstatě totožné, avšak přihlíželo k drobnějším podnětům a námitkám k ní. K revidované obecné části trestního zákona byla připojena část zvláštní, která obsahovala výpočet jednotlivých trestných činů a způsob jejich potrestání. Tato zvláštní část byla pro širší veřejnost úplnou novinkou, která v 207 paragrafech seskupovala trestněprávní materii upravenou dosud jak platným trestním zákonem, tak nepřehlednou řadou zvláštních zákonů.⁶⁸⁷ Osnova trestního zákona o zločinech a přečinech z roku 1926 obsahovala 19 hlav a 342 paragrafů.

Po téměř roce, co ministerstvo spravedlnosti uveřejnilo elaborát ***Přípravné osnovy trestního zákona o zločinech a přečinech a zákona přestupkového***, byl počet publikací, které se tímto elaborátem podrobně zabývaly, velmi skromný a politici ho nechali v podstatě bez povšimnutí.⁶⁸⁸ Osnova trestního zákona o zločinech a přečinech z roku 1926 byla uveřejněna také v německém a francouzském překladu,⁶⁸⁹ čímž se zpřístupnila zahraniční kritice. Svou originalitou a bohatstvím reformních návrhů vzbudila v zahraničních odborných kruzích zaslouženou pozornost. Například 7. dubna

1926, s. 6.

⁶⁸³ Ibidem, s. 7.

⁶⁸⁴ *Zatímná osnova čs. zákona trestního*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. I., č. 2–3, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1925, s. 67.

⁶⁸⁵ *Přípravné osnovy trestního zákona o zločinech a přečinech a zákona přestupkového. I. Osnovy. II. Odůvodnění osnov*. Vydala komise pro reformu československého trestního zákona. Praha: Nákladem ministerstva spravedlnosti, 1926, 94 + 215 s.

⁶⁸⁶ –ř.: *Přípravné osnovy trestního zákona*. In: Všehrd, roč. VII., č. 9–10, Praha, S. Č. P. „Všehrd“ v Praze, Č. A. S. „Právník“ v Brně a S. P. P. „Právník“ v Bratislavě, červen–červenec 1926, s. 272.

⁶⁸⁷ *Přípravné osnovy trestního zákona o zločinech a přečinech a zákona přestupkového*. In: Právník, roč. LXV., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1926, s. 238–239.

⁶⁸⁸ KALLAB, Jaroslav: *Budoucí československý trestní zákoník*. In: Lidové noviny, roč. 35, č. 130, Brno, 13. března 1927, s. 2.

⁶⁸⁹ *Osnova československého trestního zákona*. In: Právník, roč. LXVII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1928, s. 102.

1927⁶⁹⁰ měl v Praze přednášku o boji proti zločinu v československé osnově trestního zákona o zločinech a přečinech z roku 1926 frankfurtský prof. Berthold Freudenthal (*23. VIII. 1872 – †13. VII. 1929),⁶⁹¹ propagátor amerických penologických principů v Německu, který závěrem své přednášky upozornil na zajímavý jev, že v tehdejší době bylo v trestním právu mnoha států nápadně velké množství zákonodárných návrhů, ale téměř nikde se tyto osnovy nestávaly zákony.⁶⁹² Československá republika si podle mínění přednášejícího nemohla nic lepšího přát, než aby se její „znamenitá a svérázná osnova“⁶⁹³ stala trestním zákonem co nejdříve. Prof. Freudenthal vypracoval o československé osnově trestního zákona o zločinech a přečinech z roku 1926 na žádost ministerstva spravedlnosti Československé republiky i písemný posudek, ve kterém poznamenal, že osnovu jako celek považuje za „velkorysé, důkladně propracované a velmi zdařilé zákonodárné dílo“,⁶⁹⁴ které podle něj znamená „výtvar mohutného a při tom umírněného pokroku“.⁶⁹⁵ Dobu, kterou žili, označil prof. Freudenthal dobou kriminálně-politicky bohatou a pohnutou, avšak „spíše dobou návrhů než dobou zákonů“,⁶⁹⁶ a svůj posudek zakončil přáním: „Lod', která návrh nese, je s bohatým kriminalně politickým nákladem v plné jízdě. Necht' se jí podaří, aby jednoho ne příliš vzdáleného dne vplula do přístavu, ku blahu své vlasti a v duchu pokroku vědy, která přes národnostní přehradu obepíná celou zeměkouli.“⁶⁹⁷

Vládní nařízení, kterým se upravují poplatky soudních znalců chemiků v trestním řízení č. 153/1927 Sb. z. a n., ze dne 13. října 1927 nově upravilo poplatky soudních

⁶⁹⁰ *O zločinu a boji proti němu v československé osnově trestního zákona.* In: Právník, roč. LXVI., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1927, s. 230.

⁶⁹¹ HANEMAN, Frederick T.: *Freudenthal, Berthold.* In: The Jewish Encyclopedia. Volume V. New York – London: Funk and Wagnalls Company, 1903, s. 508–509; *Death of Professor Freudenthal.* In: Journal of the American Institute of Criminal Law and Criminology, Vol. XX., No. 3, Chicago, November 1929, s. 325; LANG-HINRICHSEN, Dietrich: *Freudenthal, Berthold.* In: Neue Deutsche Biographie. Band V. Berlin: Duncker & Humblot, 1961, s. 411; SCHMIDT, Eberhard: *In memoriam Berthold Freudenthal.* In: Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft, Band LXXXIV., Heft 4, Berlin, Walter de Gruyter & Co., 1972, s. 865–869.

⁶⁹² *O zločinu a boji proti němu v československé osnově trestního zákona.* In: Právník, roč. LXVI., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1927, s. 231.

⁶⁹³ *O zločinu a boji proti němu v československé osnově trestního zákona.* In: Právník, roč. LXVI., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1927, s. 231.

⁶⁹⁴ FREUDENTHAL, Berthold: *Návrh československého trestního zákona.* In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. III., č. 3–4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1927, s. 118.

⁶⁹⁵ *Ibidem*, s. 118.

⁶⁹⁶ *Ibidem*, s. 132.

⁶⁹⁷ *Ibidem*, s. 132.

znalců chemiků v trestním řízení.⁶⁹⁸

V roce 1928 ministerstvo spravedlnosti zamýšlelo předložit osnovu trestního zákona o zločinech a přečinech z roku 1926 k parlamentnímu projednání.⁶⁹⁹

3.14. Význam motivu pachatele u doc. Jarmily Veselé

„Jak etická, tak sociální kvalita motivu i smýšlení je dána právě vztahem k hodnotě porušeného právního statku; nejen motiv jako causa ultima, nýbrž i prostředky, jichž pachatel užil, mají význam pro posouzení jeho etické i sociální kvality.“
(Jarmila Veselá, 1928)⁷⁰⁰

Od 1. prosince 1926⁷⁰¹ dr. Jarmila Veselá působila jako asistentka Kriminologického ústavu Právnické fakulty University Karlovy v Praze, a v červnu 1927 absolvovala asi čtyřtýdenní studijní cestu do Rakouska, kde **poznávala kriminologické ústavy** ve Vídni a ve Štýrském Hradci.⁷⁰²

Dr. Jarmila Veselá

⁶⁹⁸ *Poplatky soudních znalců chemiků v trestním řízení.* In: Právník, roč. LXVII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1928, s. 40.

⁶⁹⁹ KALLAB, Jaroslav: *Budoucí trestní zákoník československý.* In: Lidové noviny, roč. 36, č. 394, Brno, 5. srpna 1928 ráno, s. 1.

⁷⁰⁰ VESELÁ, Jarmila: *Význam pohnutky a smýšlení pro třídění trestných činů a trestů.* Praha: Knihovna Sborníku věd právních a státních, 1928, s. 79.

⁷⁰¹ Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. 185, Soukr. doc. Dr. Jarmila Veselá, s. 96–97.

⁷⁰² *Ibidem*, s. 9, 47, 103.

V zimním semestru akademického roku 1927–1928⁷⁰³ v kriminalistickém kurzu pořádaném Kriminologickým ústavem Právnické fakulty University Karlovy v Praze **přednášela o kriminální psychologii**⁷⁰⁴ a 28. června 1928⁷⁰⁵ se na Právnické fakultě University Karlovy v Praze na základě významné⁷⁰⁶ monografické studie **Význam pohnutky a smýšlení pro třídění trestných činů a trestů**⁷⁰⁷ habilitovala na soukromou docentku československého trestního práva a řízení a stala se vůbec první ženou⁷⁰⁸ docentkou na českých právnických fakultách. Ve své studii, věnované hyperkomplikované multidisciplinární problematice motivu pachatele trestného činu, dospěla dr. Jarmila Veselá shrnutím svých úvah k tomuto závěru: „Sám pojem pohnutky i smýšlení je nepřesný a nevyhraněný; úsudky hodnotící etickou kvalitu pohnutky či smýšlení nejsou jednotné; etický soud pronesený o pohnutce či smýšlení v činu se jevícím, není rozhodný pro posouzení celé osobnosti pachatelovy a tím i pro způsob výkonu trestu, jenž musí záviseti na celé řadě jiných faktorů individuálních.“⁷⁰⁹

Dne 4. prosince 1930 měla v Právnické Jednotě v Praze doc. Jarmila Veselá zajímavou a temperamentně přednesenou přednášku „O významu kriminální biologie pro vědu i praxi trestněprávní“,⁷¹⁰ ve které vylíčila „vývoj kriminální biologie a její metody, směřující k poznání pachatele po stránce fyziologické i psychické a k vysvětlení spáchaného deliktu“.⁷¹¹ Kriminální biologie, vnímající zločince jako jednotný žijící psychofyzický celek, si všímá příčin trestného činu tak, jak působí na osobnost zločince.

⁷⁰³ Ibidem, s. 9, 47.

⁷⁰⁴ VESELÁ, Jarmila: *K psychologii svědecké výpovědi*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. III., č. 3–4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1927, s. 132–144; VESELÁ, Jarmila: *Obviněný jako předmět trestního řízení a psychologické metody zjišťování skutkových okolností*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. IV., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1928, s. 10–21.

⁷⁰⁵ Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. 185, Soukr. doc. Dr. Jarmila Veselá, s. 64.

⁷⁰⁶ SOLNAR: *Dr. Jarmila Veselá: Význam pohnutky a smýšlení pro třídění trestných činů a trestů*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. IV., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1928, s. 59–63; KALLAB: *JUDr. Jarmila Veselá: Význam pohnutky a smýšlení pro třídění trestných činů a trestů*. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XI., Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1928, s. 269–271; MIŘIČKA: *Dr. Jarmila Veselá: Význam pohnutky a smýšlení pro třídění trestných činů a trestů*. In: Právník, roč. LXVII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1928, s. 382–391.

⁷⁰⁷ VESELÁ, Jarmila: *Význam pohnutky a smýšlení pro třídění trestných činů a trestů*. Praha: Knihovna Sborníku věd právních a státních, 1928, 83 s.

⁷⁰⁸ Viz VESELÁ, Jarmila: *Studium žen na právnické fakultě pražské university*. In: Všeherd, roč. I., č. 2, Praha, Spolek českých právníků „Všeherd“, prosinec 1919, s. 23–25.

⁷⁰⁹ VESELÁ, Jarmila: *Význam pohnutky a smýšlení pro třídění trestných činů a trestů*. Praha: Knihovna Sborníku věd právních a státních, 1928, s. 78.

⁷¹⁰ VESELÁ, Jarmila: *Význam kriminální biologie*. In: Právník, roč. LXXI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1932, s. 425–448.

⁷¹¹ KUBEŠ, Vladimír: *Zpráva o schůzích Právnické jednoty v Praze*. In: Právník, roč. LXX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1931, s. 38.

Zločin je kriminální biologií vnímán jako aktualizace celé duševně-tělesné potenciality osobnosti pod vlivem prostředí, pokud se aktuální zážitek stane motivem trestného činu.⁷¹² A právě jaký význam má kriminální biologie pro trestní právo a řízení, souvisí podle doc. Jarmily Veselé s otázkou, jak a jestli vůbec je trestním soudnictvím požadováno důkladné vyšetření osobnosti pachatele: „Znalost osobnosti zločince má význam jak pro zjištění a posouzení viny a nebezpečnosti, tak i pro rozhodnutí o trestu a zabezpečovacím opatření, a v nemalé míře i pro péči postpenitenciární.“⁷¹³

Podle vzoru některých států, zejména Belgie a Německa, chystalo ministerstvo spravedlnosti po roce 1930⁷¹⁴ kriminálně biologický výzkum zločinců v československých trestnicích.⁷¹⁵

3.15. Mezinárodní kontext – trestněprávní komparatistika

Výsledkem snah evropských států, zejména států vzniklých po I. světové válce, zákonodárně reformovat svá trestní práva, bylo vícero osnov trestních zákonů, odrážejících změny trestněprávních názorů a pokrok trestněprávní vědy, jako například italská osnova obecné části trestního zákona z roku 1921, trestní kodexy RSFSR z let 1922⁷¹⁶ a 1926,⁷¹⁷ německé osnovy trestního zákona z let 1925 a 1927,⁷¹⁸ španělský trestní zákon z roku 1928,⁷¹⁹ jugoslávský trestní zákon z roku 1929,⁷²⁰ dánský trestní zákon z roku 1930⁷²¹ (dílo komise pod vedením prof. Carl Torpa) či polský trestní

⁷¹² VESELÁ, Jarmila: *Význam kriminální biologie*. In: Právnický, roč. LXXI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1932, s. 425.

⁷¹³ Ibidem, s. 441.

⁷¹⁴ KAFKA, F.: *O psychobiologickém výzkumu v kriminologii*. Praha: Sociální ústav ČSR, 1933, s. 22.

⁷¹⁵ SOLNAŘ: *MUDr. František Kafka: O psychobiologickém výzkumu v kriminologii*. In: Právnický, roč. LXXII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1933, s. 517.

⁷¹⁶ Trestní kodex RSFSR (schválený usnesením VÚVV, účinný od 1. 6. 1922). In: PRŮŠA, Oldřich a kol.: *Dokumenty ke studiu sovětského státu a práva*. Praha: Universita Karlova v Praze – Státní pedagogické nakladatelství, 1967, s. 283–289.

⁷¹⁷ Vr.: *Nové trestní právo Sovětského Ruska*. In: Všeherd, roč. IX., č. 2, Praha, S. Čs. P. „Všeherd“ v Praze, Čs. A. S. „Právnický“ v Brně a S. P. P. „Právnický“ v Bratislavě, listopad 1927, s. 57; Trestní kodex RSFSR (schválený usnesením VÚVV dne 22. 11. 1926, účinný od 1. 1. 1927). In: PRŮŠA, Oldřich a kol.: *Dokumenty ke studiu sovětského státu a práva*. Praha: Universita Karlova v Praze – Státní pedagogické nakladatelství, 1967, s. 299–302.

⁷¹⁸ *Německá osnova trestního zákona*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. III., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1927, s. 66.

⁷¹⁹ *Nový trestní zákon španělský*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. V., č. 3, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1929, s. 89–90.

⁷²⁰ *Nový jugoslávský trestní zákonník*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. V., č. 3, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1929, s. 90.

⁷²¹ LANGSTED, Lars Bo – GARDE, Peter – GREVE, Vagn: *Criminal Law in Denmark*. III. Revised Edition. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2011, s. 24–26.

zákoník z roku 1932.⁷²²

Italská osnova obecné části trestního zákona z roku 1921, vypracována komisí pro reformu trestního zákona⁷²³ za předsednictví průkopníka světové kriminologie prof. Enrica Ferriho (*25. II. 1856 – †12. IV. 1929),⁷²⁴ vzbudila velkou pozornost mezinárodní odborné veřejnosti, protože ve formě pozoruhodného zákonodárného návrhu obsahovala „credo ortodoxního pozitivismu“.⁷²⁵

V jugoslávském trestním zákonodárství spolupůsobila při tvorbě nových trestních zákonů potřeba reformy, unifikace, jednotnosti trestní represe a politické důvody.⁷²⁶ Jugoslávský trestní zákon z 27. ledna 1929, trestní řád z 16. února 1929, zákon o výkonu trestu odnětí svobody z 16. února 1929 a společný uvozovací zákon k nim z 16. února 1929 unifikovaly různé trestněprávní řády dosud platné v jednotlivých jugoslávských zemích Království Srbů, Chorvatů a Slovinců pro území celého Království Jugoslávie.⁷²⁷

⁷²² *Nový trestní zákoník polský*. In: Právník, roč. LXXII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1933, s. 264; SOLNAŘ, Vladimír: *Nový trestní zákoník polský a mezinárodní sjednocení trestního práva*. In: Právník, roč. LXXII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1933, s. 459–464.

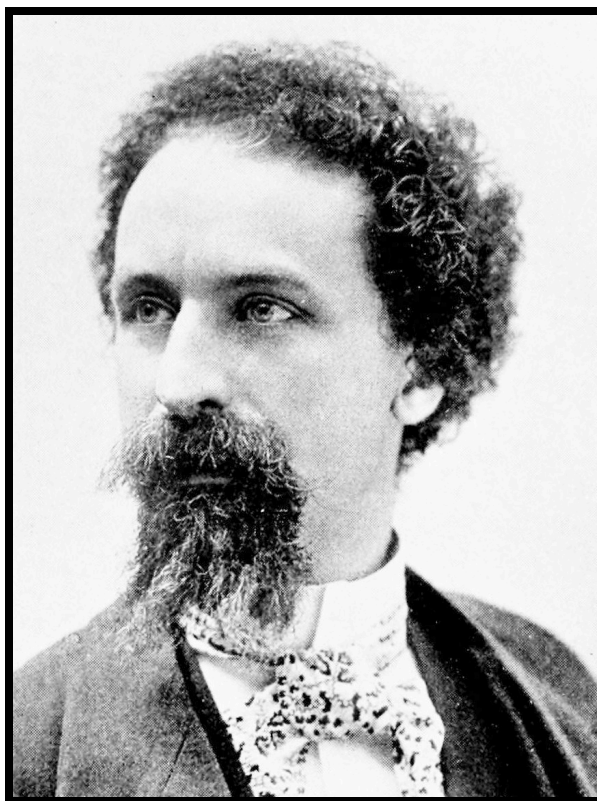
⁷²³ FERRI, Enrico: *The Nomination of a Commission for the Positivist Reform of the Italian Penal Code*. In: Journal of the American Institute of Criminal Law and Criminology, Vol. XI., No. 1, Chicago, May 1920, s. 67–76; FERRI, Enrico: *The Reform of Penal Law in Italy*. In: Journal of the American Institute of Criminal Law and Criminology, Vol. XII., No. 2, Chicago, August 1921, s. 178–198.

⁷²⁴ *Ferri, Enrico*. In: Meyers Großes Konversations-Lexikon. Band VI. VI., gänzlich neubearbeitete und vermehrte Auflage. Leipzig – Wien: Bibliographisches Institut, 1904, s. 454–455; –ř: *Enrico Ferri. Difese penali*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. II., č. 3–4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1926, s. 92–93; *Enrico Ferri: I delinquenti nell' altre ed conference*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. IV., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1928, s. 69; SOLNAŘ: *K jubileu Enrica Ferriho*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. IV., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1928, s. 72–73; SOLNAŘ: *Scritti in onore di Enrico Ferri per il cinquantesimo anno di suo insegnamento universitario*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. V., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1929, s. 46–47; SOLNAŘ: *Enrico Ferri †*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. V., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1929, s. 61–62; SOLNAŘ: *Enrico Ferri †*. In: Sborník věd právních a státních, roč. XXIX., Praha, Bursík & Kohout, 1929, s. 205–206; *Enrico Ferri †*. In: Právník, roč. LXVIII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1929, s. 221; DANIEL, Gerhard: *Enrico Ferri †*. In: Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft, Band L., Berlin – Leipzig, Walter de Gruyter & Co., 1930, s. 475–491; SELLIN, Thorsten: *Pioneers in Criminology. XV. Enrico Ferri (1856–1929)*. In: The Journal of Criminal Law, Criminology, and Police Science, Vol. XLVIII., No. 5, Chicago, January–February 1958, s. 481–492; CARNEY, Phil: *Enrico Ferri (1856–1929)*. In: HAYWARD, Keith – MARUNA, Shadd – MOONEY, Jayne (eds.): *Fifty Key Thinkers in Criminology*. Abingdon: Routledge, 2010, s. 36–42; *Enrico Ferri*. In: DEZZA, Ettore – SEMINARA, Sergio – VORMBAUM, Thomas (Hrsg.): *Moderne italienische Strafrechtsdenker*. Berlin – Heidelberg: Springer-Verlag, 2012, s. 324–325.

⁷²⁵ SOLNAŘ, Vladimír: *Reforma trestního práva v Itálii*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. I., č. 4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1926, s. 107.

⁷²⁶ *Nový jugoslávský trestní zákoník*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. V., č. 3, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1929, s. 90.

⁷²⁷ -z: *Trestní zákonodárství v Jugoslavii*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. V., č.

Prof. Enrico Ferri

Prof. Juliusz Makarewicz

Polský trestní zákoník z roku 1932 (Kodeks Makarewicza),⁷²⁸ jehož hlavním autorem byl prof. Juliusz Makarewicz, spoluautory prof. Emil Stanisław Rappaport (*8. VII. 1877 – †10. VIII. 1965)⁷²⁹ a prof. Waław Makowski (*15. XI. 1880 – †28. XII. 1942), představuje jeden z největších úspěchů v dějinách polského trestního zákonodárství.⁷³⁰

Ve dnech 1.–5. listopadu 1927 se ve Varšavě konala **I. mezinárodní konference pro unifikaci trestního práva**,⁷³¹ které se zúčastnili zástupci komisí pro kodifikaci trestního práva některých evropských států. Konference byla omezena jen na několik

4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1929, s. 120.

⁷²⁸ Kodeks karny. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. Dz. U. z 1932 r. Nr 60, poz. 571.

⁷²⁹ V.: É. S. Rappaport: *Le Nouveau Système de Codification de la législation criminelle*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. VII., č. 2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1931, s. 52.

⁷³⁰ KOMENDER, Vladimír: *Nové trestní právo polské*. In: Všehrd, roč. XIV., č. 1, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. „Právník“ v Bratislavě, říjen 1932, s. 24.

⁷³¹ *I. Conférence internationale d'unification du droit pénal (Varsovie, 1er-5 Novembre 1927)*. Actes de la Conférence. Paris: Recueil Sirey, 1929, 186 s.; *Mezinárodní konference zástupců komisí pro kodifikaci práva trestního*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. III., č. 3–4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1927, s. 159–160; *První mezinárodní konference pro sjednocení trestního zákonodárství ve Varšavě*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. V., č. 4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1929, s. 127.

států, které se toho času zabývaly reformou svého trestního práva (Belgie, Francie) nebo přímo už i měly vypracované osnovy trestních zákonů (Československo, Itálie, Království Srbů, Chorvatů a Slovinců, Polsko, Rumunsko, Řecko, Španělsko), přičemž některé kodifikační komise tady ani neměly oficiální zastoupení. Předseda československé kodifikační komise prof. Miříčka, který se této konferenci nezúčastnil, hleděl na mezinárodní projekt unifikace trestního práva se silnou dávkou skepse a poznamenal: „Vždyť vidíme, že celá řada států přes všechno úsilí svých nejlepších hlav marně se namáhá provést samostatnou reformu svých sebezastalejších zákonů trestních, poněvadž tyto snahy se rozbíjejí namnoze o protichůdné proudy, které z otázky reformy práva trestního činí prvotřídní politicum. Jak potom má se dosáhnouti jednoty, třeba i jen v hlavních rysech, mezi různými státy s jejich zvláštnostmi politickými, kulturními i sociálními?“⁷³²

3.16. Zákon o zahlazení odsouzení z roku 1928

Zákon o zahlazení odsouzení č. 111/1928 Sb. z. a n., ze dne 14. června 1928,⁷³³ který nahradil **Zákon o odčinění odsouzení č. 108/1918 ř. z., daný dne 21. března 1918,** vznikl v Československé republice především z potřeby právní unifikace (odstranění disparity), protože institut zahlazení odsouzení, zavedený v Rakousku v posledních měsících monarchie, byl neznámý jak právu uherskému, tak i právu platnému pak na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Nový zákon o zahlazení odsouzení z roku 1928 sice v podstatě navazoval na svého předchůdce z roku 1918, avšak obsahoval několik podstatných změn, z nichž nejdůležitější byla, že podle nového zákona bylo možné zahladit i některá odsouzení, u kterých to podle starého zákona možné nebylo.⁷³⁴

Zákon, kterým se mění a doplňují trestní zákony a trestní řády č. 31/1929 Sb. z. a n., ze dne 21. března 1929 zvýšil peněžité částky rozhodné pro posouzení, zdali soudně trestný čin byl zločin, přečin nebo přestupek nebo pro trestní sazbu zpravidla na

⁷³² MIŘIČKA, A.: *Mezinárodní konference pro sjednocení trestního práva*. In: *Věstník Československé společnosti pro právo trestní*, roč. IV., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1928, s. 1.

⁷³³ *Odčinění odsouzení, udělení milosti a podmíněně propuštění v r. 1927 a odvolání podmíněného odsouzení osob, jimž zkušební doba počala r. 1922*. In: *Právník*, roč. LXVIII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1929, s. 156–157.

⁷³⁴ MIŘIČKA: *Poznámky k zákonu o zahlazení odsouzení*. In: *Věstník Československé společnosti pro právo trestní*, roč. V., č. 3, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1929, s. 87.

desetinásobek (§ 1).⁷³⁵ Důsledkem zdesetinásobení cenových hranic rozhodných pro kvalifikaci trestných činů proti majetku jako zločinů vzrostla v roce 1929 trestní agenda u okresních soudů mnohem více, než klesla u soudů sborových. Celkový stav agendy byl zhruba o 10 % vyšší než v roce 1928 (větší intenzita trestního stíhání, ale i vzrůst zločinnosti).⁷³⁶

3.17. Osnova trestního řádu z roku 1929

Po vzniku Československé republiky nedošlo ani k vydání nového trestního řádu, ani k reformě celých částí rakouského trestního řádu z roku 1873. Místo toho se přistoupilo k drobným opravám či úpravám různých paragrafů starého trestního řádu⁷³⁷ za účelem odstranit některé jeho nejzávažnější nedostatky, avšak bez úmyslu měnit jeho celkovou strukturu.⁷³⁸ V souvislosti se změnou formy státu přešlo například zákonem č. 1/1920 Sb.⁷³⁹ právo abolicie (§ 2) a právo udílení milosti (§ 411) na presidenta republiky.⁷⁴⁰

Když komise pro reformu československého trestního zákona vypracovala v roce 1925 osnovu trestního zákona, začaly na ministerstvu spravedlnosti práce na reformě československého trestního řízení. Ministerstvo spravedlnosti nejprve svolalo poradu praktických právníků, kteří na schůzi 21. a 22. října 1925 zaujali k některým základním zásadám trestního řádu stanovisko, a jejich usnesení pak bylo předáno komisi pro reformu trestního práva, která svou práci na druhé části svého úkolu – reformě československého trestního řízení – už začala.⁷⁴¹ Reforma byla původně zamýšlena tak, že nový unifikující trestní řád měl být přijat ještě za platnosti starých trestních zákonů.⁷⁴²

Komise pro sjednocení trestních řádů při ministerstvu spravedlnosti pokračovala

⁷³⁵ *Změna některých ustanovení trestních zákonů a trestních řádů.* In: Právník, roč. LXVIII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1929, s. 222.

⁷³⁶ *Zločinnost roku 1929.* In: Právník, roč. LXX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1931, s. 583.

⁷³⁷ Např. **Zákon, kterým se mění ustanovení trestních řádů o tom, kdo má právo být posluchačem veřejného hlavního líčení č. 73/1924 Sb. z. a n., ze dne 18. března 1924.**

⁷³⁸ –ban.: *Reforma trestního řádu.* In: Všehrd, roč. I., č. 5, Praha, Spolek českých právníků „Všehrd“, březen 1920, s. 78.

⁷³⁹ **Zákon, kterým se mění některá ustanovení trestního řádu z 23. května 1873, č. 119 ř. z. a zákona čl. XXXIII. z roku 1896 č. 1/1920 Sb. z. a n., ze dne 18. prosince 1919.**

⁷⁴⁰ –ban.: *Reforma trestního řádu.* In: Všehrd, roč. I., č. 5, Praha, Spolek českých právníků „Všehrd“, březen 1920, s. 79.

⁷⁴¹ *Reforma československého trestního řízení.* In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. I., č. 2–3, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1925, s. 68.

⁷⁴² *Ibidem*, s. 68.

ve své práci,⁷⁴³ v roce 1927 zpracovala všechny předpisy o řádném trestním řízení ve všech instancích a zbývaly jí už jen zvláštní formy trestního řízení a některé dodatky.⁷⁴⁴ Vypracované části osnovy nového československého trestního řádu (obsahovala 580 paragrafů) i s odůvodněním rozeslalo v roce 1927 ministerstvo k posouzení příslušným odborníkům, z nichž osnovu začala prozkoumávat zejména slovenská komise pro reformu trestního práva,⁷⁴⁵ s tím, že celou osnovu měla komise dokončit do konce listopadu 1927, aby ji vláda mohla na jaře 1928 předložit Národnímu shromáždění.⁷⁴⁶

Za předsednictví prof. Augusta Miříčky komise nakonec osnovu nového československého trestního řádu dokončila v roce 1929, kdy návrh uvozoovacího zákona k ní ministerstvo unifikací rozeslalo.⁷⁴⁷ **Osnova trestního řádu z roku 1929 měla unifikovat trestní právo procesní pro území celé Československé republiky.** Odborná veřejnost k osnově neměla závažnějších námitek, v roce 1929 vyšla tiskem a ještě téhož roku měla být vládou předložena Národnímu shromáždění k projednání.⁷⁴⁸ Rozprava o této osnově trestního řádu byla předmětem i členské schůze Československé společnosti pro právo trestní, konané 11. prosince 1929 v Brně.⁷⁴⁹

Ještě před plánovaným uzákoněním unifikující osnovy trestního řádu z roku 1929, nový trestní řád měl být přijat na podzim roku 1930,⁷⁵⁰ dokončil prof. Jaroslav Kallab v srpnu 1930 učebnici trestního řízení,⁷⁵¹ ve které podal přehledný obraz platného trestního práva procesního, s ohledem na novou osnovu trestního řádu. Prof. Kallab se v této učebnici snažil ujasnit jednak poměrně neměnnou strukturu trestního procesu, jednak poměr nového práva navrhovaného osnovou k dosavadnímu platnému

⁷⁴³ *Reforma československého trestního řízení.* In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. II., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1926, s. 32.

⁷⁴⁴ *Úkol komise pro sjednocení trestních řádů.* In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. III., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1927, s. 66.

⁷⁴⁵ *Komise pro sjednocení trestních řádů.* In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. III., č. 3–4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1927, s. 144.

⁷⁴⁶ *Úkol komise pro sjednocení trestních řádů.* In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. III., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1927, s. 66.

⁷⁴⁷ DRBOHLAV, Karel: *Věcná příslušnost trestních soudů podle návrhu uvozoovacího zákona k unifikovanému řádu trestnímu.* In: Právník, roč. LXVIII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1929, s. 233.

⁷⁴⁸ –era–: *Čo sa chystá v trestnom zákonodárstve.* In: Všehrd, roč. X., č. 9, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislave, květen 1929, s. 265.

⁷⁴⁹ E. O.: *Československá společnost pro právo trestní.* In: Všehrd, roč. XI., č. 4, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislave, leden 1930, s. 125; HERRNRITT, Vilém: *Poznámky k osnově trestního řádu.* In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. V., č. 4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1929, s. 97–107.

⁷⁵⁰ KARÁSEK: *Kodifikační práce v r. 1930.* In: Všehrd, roč. XI., č. 5, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislave, únor 1930, s. 157.

⁷⁵¹ KALLAB, Jaroslav: *Učebnice trestního řízení platného v Čechách a v zemi Moravskoslezské.* Brno: Nákladem Čs. a s. Právník, 1930, 283 s.

právu, za účelem čeho k výkladům připojoval vedle sebe citace dosavadního práva a nové osnovy, s vědomím, že tak nejlépe vysvětlí změny navrhované osnovou.⁷⁵²

3.18. Statistika zločinnosti v Československé republice v letech 1926–1937

Podle statistických dat sice v Československé republice nastal od konce I. světové války do roku 1926 pomalý a stálý pokles zločinnosti, ale tato zločinnost se stávala – stejně jako společenský život vůbec – složitější.⁷⁵³ Za rok 1926 byl celkový náklad na věznice 21 984 594 Kč.⁷⁵⁴ V roce 1927 došlo, po postupném poklesu v předchozích letech, opět k mírnému vzestupu trestní agendy jak u sborových soudů I. stolice, soudů okresních, tak i u státních zastupitelství. Úměrně tomu přibýlo odsouzených osob⁷⁵⁵ a velmi výrazně stoupl obsazení trestnic a zejména soudních věznic.⁷⁵⁶ V roce 1928, stejně jako v roce 1927, měla trestní agenda mírně vzestupnou tendenci – ale valný rozdíl v údajích za rok 1927 a 1928 nebyl. To nasvědčovalo tomu, že se zločinnost – po hlubokých změnách za války a po válce – začala ustalovat.⁷⁵⁷

Celkový počet odsouzených osob v Československé republice mezi lety 1923–1930 stoupal, mezi lety 1930–1932 se udržoval na přibližně stejné úrovni.⁷⁵⁸ Podle zpráv Státního úřadu statistického bylo v roce 1932 pravoplatně odsouzeno 245 034 osob, v roce 1933 258 821 osob, v roce 1934 265 113 osob⁷⁵⁹ a v roce 1935 262 062 osob.⁷⁶⁰ Výsledky podmíněného odsouzení byly v roce 1933 daleko příznivější než v předešlých letech, což patrně bylo důsledkem opatrnějšího užívání tohoto institutu.⁷⁶¹

V roce 1935 se československé trestní soudy zabývaly celkem 737 088 trestními věcmi, v roce 1936 699 833 trestními věcmi. V roce 1935 bylo souzeno 401 136 osob,

⁷⁵² Oma.: Dr. Jaroslav Kallab: *Učebnice trestního řízení platného v Čechách a v zemi Moravskoslezské, hledě k osnově sjednoceného trestního řádu československého z roku 1929*. In: Všehrd, roč. XII., č. 1, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právnick“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právnick“ v Bratislavě, říjen 1930, s. 29.

⁷⁵³ *Vzrůst zločinnosti a trest smrti*. In: Právnick, roč. LXV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1926, s. 334.

⁷⁵⁴ *Trestní statistika za rok 1926*. In: Právnick, roč. LXVII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1928, s. 168.

⁷⁵⁵ *Trestní statistiku za rok 1927*. In: Právnick, roč. LXVIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1929, s. 253.

⁷⁵⁶ *Ibidem*, s. 254.

⁷⁵⁷ *Trestní statistika za rok 1928*. In: Právnick, roč. LXIX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1930, s. 70.

⁷⁵⁸ V. S.: *Zločinnost v Československu v letech 1923–1932*. In: Právnick, roč. LXXV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1936, s. 78; viz také *Trestní statistika za rok 1932*. In: Právnick, roč. LXXIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1934, s. 564.

⁷⁵⁹ *Z československé trestní statistiky*. In: Právnick, roč. LXXVI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1937, s. 259.

⁷⁶⁰ V. S.: *Z československé trestní statistiky za rok 1935*. In: Právnick, roč. LXXVII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1938, s. 134.

⁷⁶¹ *Podmínečné odsouzení a propuštění v Československu*. In: Právnick, roč. LXXIV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1935, s. 287.

v roce 1936 399 190 osob, z kterých bylo odsouzeno 64,2 %.⁷⁶² V roce 1936 bylo amnestováno 1918 osob odsouzených občanskými soudy, z toho 1 787 na základě všeobecné amnestie ze dne 14. prosince 1935.⁷⁶³

V roce 1937 se československé soudy zabývaly celkem 649 579 trestními věcmi, souzeno bylo 369 099 osob, z kterých bylo odsouzeno 64,2 %, stejně jako v roce předchozím.⁷⁶⁴ V roce 1937 bylo amnestováno 935 osob odsouzených občanskými soudy, z toho 672 na základě všeobecné amnestie ze dne 6. března 1937.⁷⁶⁵

3.19. X. mezinárodní sjezd pro trestní právo a vězeňství v Praze v roce 1930

Ve dnech 25.–30. srpna 1930 se v Praze v budově poslanecké sněmovny konal **X. mezinárodní sjezd pro trestní právo a vězeňství**,⁷⁶⁶ který se stal „vědeckou

⁷⁶² *Z trestní statistiky*. In: Právník, roč. LXXVII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1938, s. 458.

⁷⁶³ *Statistika zahlázení odsouzení, udělení milosti, podmíněného odsouzení a propuštění*. In: Právník, roč. LXXVII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1938, s. 199.

⁷⁶⁴ *Z trestní statistiky*. In: Právník, roč. LXXVIII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1939, s. 363.

⁷⁶⁵ *Z trestní statistiky*. In: Právník, roč. LXXVIII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1939, s. 454.

⁷⁶⁶ *Mezinárodní vězeňský sjezd v Praze 1930*. In: Právník, roč. LXVIII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1929, s. 63–64; *Mezinárodní kriminalistický kongres v Praze v srpnu 1930*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. V., č. 4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1929, s. 120–121; *Desátý mezinárodní kongres pro trestní právo a vězeňství*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. VI., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1930, s. 55–56; (*Mezinárodní kriminalistický kongres v Praze v srpnu 1930*.) In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XIII., Brno, Právnícká Jednota Moravská v Brně, 1930, s. 101; *Mezinárodní kriminalistický kongres v Praze v srpnu 1930*. In: Právník, roč. LXIX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1930, s. 102–103; *Mezinárodní kriminalistický kongres v Praze v srpnu 1930*. In: Sborník věd právních a státních, roč. XXX., Praha, Bursík & Kohout, 1930, s. 117; *Internationaler kriminalistischer Kongress Prag, 25. bis 30. August 1930*. In: Prager Juristische Zeitschrift, Jahrgang X., Nummer 5, Reichenberg, Verlag von Gebrüder Stiepel Gesellschaft, 1. Märzheft 1930, s. 155; *Desátý mezinárodní kongres pro trestní právo a vězeňství*. In: Sborník věd právních a státních, roč. XXX., Praha, Bursík & Kohout, 1930, s. 214; OLŠAR, Erich: *X. mezinárodní kongres pro trestní právo a vězeňství*. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XIII., Brno, Právnícká Jednota Moravská v Brně, 1930, s. 245–250; SOLNAŘ: *Desátý mezinárodní sjezd pro trestní právo a vězeňství*. In: Sborník věd právních a státních, roč. XXX., Praha, Bursík & Kohout, 1930, s. 329–331; *Desátý Mezinárodní kongres pro trestní právo a vězeňství v Praze*. In: Právník, roč. LXIX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1930, s. 436; (*Kriminalistenkongress in Prag*.) In: Neues Wiener Abendblatt, Jahrgang LXIV., Nr. 235, Wien, 26. August 1930, s. 3; HORÁK, Jaroslav: *X. mezinárodní kongres pro trestní právo a vězeňství v Praze ve dnech 25–30. srpna 1930*. In: Právní obzor, roč. XIII., č. 14, Bratislava, Právnícká Jednota na Slovensku v Bratislave, 15. septembra 1930, s. 465–474; OLŠAR, Erich: *X. mezinárodní kongres pro trestní právo a vězeňství 1930*. In: Všehrd, roč. XII., č. 1, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislave, říjen 1930, s. 25–26; FOLTIN, Edgar M.: *Der X. internationale Strafrechts- und Gefängniskongress*. In: Prager Juristische Zeitschrift, Jahrgang X., Nummer 21, Reichenberg, Verlag von Gebrüder Stiepel Gesellschaft, 1. Dezemberheft 1930, s. 741–745; *Účast ciziny na desátém mezinárodním kongresu pro trestní právo a vězeňství*. In: Právník, roč. LXIX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1930, s. 471; *Usnesení desátého mezinárodního sjezdu pro trestní právo a vězeňství*. In: Právník, roč. LXIX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1930, s. 498–504; SOLNAŘ, Vladimír: *Desátý mezinárodní sjezd pro trestní právo a vězeňství*. In: Právník, roč. LXIX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1930, s. 505–509; *Přednášky o vězeňství*. In: Právník, roč. LXIX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1930, s. 567; *Cizí posudky o mezinárodním sjezdu*

manifestací, důstojnou svých předchůdců“.⁷⁶⁷ Tento sjezd připravila Mezinárodní komise pro trestní právo a vězeňství (Commission internationale pénale et pénitentiaire – CIPP)⁷⁶⁸ a konal se, na pozvání československé vlády, za předsednictví prof. Augusta Miříčky a čestného předsednictví ministra spravedlnosti dr. Alfréda Meissnera. Prof. August Miříčka byl až do skončení sjezdu současně i předsedou komise (CIPP).⁷⁶⁹ Sjezdu se zúčastnilo přes 500 účastníků, z velké většiny cizinců, z nichž nejčetněji byli zastoupeni Američané,⁷⁷⁰ Angličané⁷⁷¹ a Němci,⁷⁷² přičemž k nejzajímavějším hostům měli patřit například prof. Gustav Aschaffenburg,⁷⁷³ prof. Willem Adriaan Bongger,⁷⁷⁴ prof. Franz Exner,⁷⁷⁵ doc. Hans von Hentig⁷⁷⁶ (*9. VI. 1887 – †6. VII. 1974)⁷⁷⁷ či harvardský dr. Sheldon Glueck⁷⁷⁸ (*15. VIII. 1896 – †10. III. 1980).⁷⁷⁹ Prof. Carl Torp (*8.

pro trestní právo a vězeňství. In: Právník, roč. LXX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1931, s. 104; *Der zehnte Internationale Strafrechts- und Gefängniskongress in Prag 1930*. In: Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft, Band LI., Berlin – Leipzig, Walter de Gruyter & Co., 1931, s. 495–592; SOLNAŘ: *Actes du congrès pénal et pénitentiaire international de Prague août 1930*. In: Právník, roč. LXXI., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1932, s. 27–28; HLADÍK, Ondřej: *Mezinárodní kongres pro trestní právo a vězeňství v Praze*. In: Historická penologie, č. 2/2005, Praha, Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2005, s. 1–5.

⁷⁶⁷ *Desátý mezinárodní kongres pro trestní právo a vězeňství*. In: Právník, roč. LXIX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1930, s. 366.

⁷⁶⁸ *X. mezinárodní sjezd pro trestní právo a vězeňství 1930*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. VI., č. 3–4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1930, s. 65.

⁷⁶⁹ *Mezinárodní kriminalistický kongres*. In: Právník, roč. LXIX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1930, s. 467.

⁷⁷⁰ *Actes du Congrès pénal et pénitentiaire international de Prague, août 1930. Volume Ib. Tableaux des Comités et des Membres*. Berne: Bureau de la Commission internationale pénale et pénitentiaire, 1931, s. 13–15.

⁷⁷¹ *Ibidem*, s. 16–20.

⁷⁷² *Ibidem*, s. 8–10.

⁷⁷³ *Ibidem*, s. 8.

⁷⁷⁴ BONGER, W. A.: *Une coopération internationale en vue de l'observation des changements dans la criminalité et de l'examen de leurs causes est-elle possible et dans quelles conditions?* In: *Actes du Congrès pénal et pénitentiaire international de Prague, août 1930. Volume IV. Rapports sur les questions du programme de la troisième section: prévention*. Berne: Bureau de la Commission internationale pénale et pénitentiaire, 1930, s. 195–198.

⁷⁷⁵ EXNER, Franz: *a) Vu l'adoption toujours plus générale de mesures de sûreté, quelles seraient les plus aptes et comment les classer et les systématiser? b) Le sursis peut-il s'y appliquer?* In: *Actes du Congrès pénal et pénitentiaire international de Prague, août 1930. Volume II. Rapports sur les questions du programme de la première section: législation*. Berne: Bureau de la Commission internationale pénale et pénitentiaire, 1930, s. 17–31.

⁷⁷⁶ *Actes du Congrès pénal et pénitentiaire international de Prague, août 1930. Volume Ib. Tableaux des Comités et des Membres*. Berne: Bureau de la Commission internationale pénale et pénitentiaire, 1931, s. 9.

⁷⁷⁷ V.: *H. von Hentig, Die Strafe. Ursprung, Zweck, Psychologie*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. VIII., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1932, s. 48.

⁷⁷⁸ *Actes du Congrès pénal et pénitentiaire international de Prague, août 1930. Volume Ib. Tableaux des Comités et des Membres*. Berne: Bureau de la Commission internationale pénale et pénitentiaire, 1931, s. 14.

⁷⁷⁹ *Glueck, Sheldon and Eleanor*. In: WRIGHT, Richard A. – MILLER, J. Mitchell (eds.): *Encyclopedia of Criminology. Volume I. A–G*. New York: Routledge, 2005, s. 649–650; LOGAN, Anne: *Eleanor Touroff Glueck (1898–1972) and Sheldon Glueck (1896–1980)*. In: HAYWARD, Keith – MARUNA, Shadd –

VI. 1855 – †17. IX. 1929)⁷⁸⁰ zaslal příspěvek,⁷⁸¹ avšak do konání sjezdu zemřel. Za domácí účastníky pronesli sjezdové projevy vedle prof. Augusta Miříčky a ministra spravedlnosti dr. Alfréda Meissnera například i ministr zahraničí dr. Edvard Beneš (*28. V. 1884 – †3. IX. 1948) a první prezident nejvyššího soudu dr. August Popelka (*25. IV. 1854 – †22. V. 1938).⁷⁸² Při příležitosti konání pražského sjezdu vydalo ministerstvo spravedlnosti reprezentační monografii o československém vězeňství.⁷⁸³

Na X. mezinárodní sjezd pro trestní právo a vězeňství v Praze v srpnu 1930 navázala ve dnech 27.–28. února 1931 na ministerstvu spravedlnosti celostátní vězeňská konference, ve snaze zapracovat výsledky mezinárodního sjezdu do řízení československého vězeňství.⁷⁸⁴

* * *

Prof. Albert Milota byl v akademickém roce 1930–1931 rektorem University Komenského v Bratislavě, jeho rektorská instalace se konala 27. listopadu 1930.⁷⁸⁵

Prof. August Miříčka byl v akademickém roce 1930–1931 rektorem University Karlovy v Praze,⁷⁸⁶ jeho rektorská instalace se konala 2. prosince 1930⁷⁸⁷ a proslavil na ní vynikající⁷⁸⁸ přednášku ***O úkolech trestního zákonodárce***,⁷⁸⁹ ve které podal – po

MOONEY, Jayne (eds.): *Fifty Key Thinkers in Criminology*. Abingdon: Routledge, 2010, s. 82–88.

⁷⁸⁰ DAHL, Frantz (Fz. D.): *Torp, Carl*. In: BRØNDUM-NIELSEN, Johs. – RAUNKJÆR, Palle (eds.): *Salmonsens konversationsleksikon*. Bind XXIII. Anden udgave. København: J. H. Schultz Forlagsboghandel, 1927, s. 623–624; WAABEN, Knud (HURWITZ, Stephan): *Torp, Carl*. In: *Dansk biografisk leksikon*. Bind XIV. Tredje udgave. København: Gyldendal, 1983, s. 656–657.

⁷⁸¹ TORP, Carl: *Doit-on abolir les différentes peines privatives de liberté de quelque durée et les remplacer par une peine unique? En cas de réponse affirmative, comment organiser cette peine unique: établissement agricole, établissement non-agricole avec détention dans des locaux fermés, ou établissement mixte; spécialisation des établissements pénitentiaires suivant le degré de l'infraction ou les aptitudes du condamné, etc.?* In: *Actes du Congrès pénal et pénitentiaire international de Prague, août 1930*. Volume II. Rapports sur les questions du programme de la première section: législation. Berne: Bureau de la Commission internationale pénale et pénitentiaire, 1930, s. 319–325.

⁷⁸² SOLNAŘ: *Desátý mezinárodní sjezd pro trestní právo a vězeňství*. In: *Sborník věd právních a státních*, roč. XXX., Praha, Bursík & Kohout, 1930, s. 331.

⁷⁸³ *Vězeňství v Československé republice*. Praha: Ministerstvo spravedlnosti, 1930, 80 s.

⁷⁸⁴ KAFKOVÁ, Alena: *Vězeňská konference v roce 1931 v Praze*. In: *Historická penologie*, č. 1/2007, Praha, Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2007, s. 11.

⁷⁸⁵ KOHOUT: *Slavnostní instalace rektora Komenského university v Bratislavě, prof. Dr. Alberta Miloty*. In: *Všehrd*, roč. XII., č. 5, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právnik“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právnik“ v Bratislavě, leden 1931, s. 136.

⁷⁸⁶ *Universitní volby*. In: *Právník*, roč. LXIX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1930, s. 334.

⁷⁸⁷ –jkt–: *Instalace rektora Karlovy university v Praze*. In: *Všehrd*, roč. XII., č. 5, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právnik“ v Bratislavě, leden 1931, s. 136.

⁷⁸⁸ *Instalační přednáška*. In: *Právník*, roč. LXX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1931, s. 32.

⁷⁸⁹ MIŘIČKA, A.: *O úkolech trestního zákonodárce. Předneseno při instalaci autora jako rektora Karlovy university dne 2. prosince 1930*. In: *Věstník Československé společnosti pro právo trestní*, roč. VII., č. 1, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1931, s. 1–13.

brilantním historickém exkurzu do trestních teorií minulých století – v rámci zákonodárných úkolů i výstižný obraz tehdejšího stavu trestněprávní vědy.⁷⁹⁰

Prof. August Miřička (2. XII. 1930)

3.20. Zákon o trestním soudnictví nad mládeží z roku 1931

Dne 11. ledna 1930 měl na valné hromadě kolegia doktorů prof. Jaroslav Kallab přednášku o osnově zákona o trestním soudnictví nad mládeží,⁷⁹¹ a 24. března 1930 se v Karolinu v Praze konala ustavující valná schůze Zemského pomocného spolku pro soudní péči o mládež v Čechách,⁷⁹² jehož hlavním úkolem bylo „soustřediti, vybudovati a účelně organisovati péči o mládež trestně provinilou neb ohroženou v Čechách“.⁷⁹³

Zákon o trestním soudnictví nad mládeží č. 48/1931 Sb. z. a n., ze dne 11. března 1931 znamenal pro československé trestní zákonodárství velký pokrok,⁷⁹⁴

⁷⁹⁰ –jkt–: *Instalace rektora Karlovy university v Praze*. In: Všeherd, roč. XII., č. 5, Praha, S. Čs. P. „Všeherd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě, leden 1931, s. 136.

⁷⁹¹ KŘEPELKA: *O osnově zákona o soudnictví nad mládeží*. In: Všeherd, roč. XI., č. 5, Praha, S. Čs. P. „Všeherd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě, únor 1930, s. 160.

⁷⁹² *Zemský pomocný spolek pro soudní péči o mládež v Čechách*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. VI., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1930, s. 56.

⁷⁹³ *Zemský pomocný spolek pro soudní péči o mládež v Čechách*. In: Právník, roč. LXIX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1930, s. 208.

⁷⁹⁴ KUSA, Dagmar – NURSE, Anne M.: *Juvenile Justice in Slovakia*. In: WINTERDYK, John A. (ed.): *Juvenile*

protože uskutečňoval myšlenky, k nimž se v pohledu na kriminální mládež a sociální péči o ní propracovala nejnovější trestněprávní věda. Právní stav, který Československá republika v oblasti trestního soudnictví nad mládeží zdělila, nebyl nijak uspokojující, protože rakouské trestní právo neznalo zvláštní režim trestního soudnictví nad mládeží. Pro delikventní mládež – až na několik výjimek – v podstatě platily stejné zásady jako pro ostatní delikventy. Proto všichni, kdo se v té době jakýmkoli způsobem podíleli na trestním soudnictví nad mládeží nebo měli zájem o osud mladistvých provinilců, uvítali, že se zákonem konečně „podařilo tento důležitý výsek státního konání spravedlnosti, podle příkladu četných jiných států, postavit na pevný podklad moderních zásad“.⁷⁹⁵ Zákon o trestním soudnictví nad mládeží nahradil zastaralé normy platného trestního práva a vyplnil citelnou mezeru československého trestního zákonodárství, protože Československá republika byla do té doby jedním z malého počtu kulturních evropských států, kde trestní právo mládeže nebylo upraveno přiměřeně novodobým požadavkům. **Oproti obecnému trestnímu řádu kladl nový zákon důraz na urychlení a zjednodušení trestního řízení nad mládeží a zároveň zajištění hlavního účelu řízení, kterým mělo být výchovné působení.** Zákon o trestním soudnictví nad mládeží byl pak dokonce označen za „jednu z nejpozoruhodnějších československých zákonodárných prací po stránce obsahové i formální“.⁷⁹⁶

Vládní nařízení, kterým se provádí zákon o trestním soudnictví nad mládeží č. 195/1931 Sb. z. a n., ze dne 11. prosince 1931 bylo vydáno více než dva měsíce poté, co zákon o trestním soudnictví nad mládeží nabyl účinnosti.⁷⁹⁷

3.21. Zákon o státním vězení z roku 1931

Reformy rakouského vězeňství ve druhé polovině 19. století vytvořily podmínky k pronikání prvků moderního evropského vězeňství i do československého vězeňství po vzniku Československé republiky,⁷⁹⁸ když se v letech 1918–1938 „postupně pod

Justice. Boca Raton: CRC Press, 2015, s. 297.

⁷⁹⁵ *Zákon o trestním soudnictví nad mládeží*. In: Sborník věd právních a státních, roč. XXXII., Praha, Bursík & Kohout, 1932, s. 262.

⁷⁹⁶ *Zákon o trestním soudnictví nad mládeží*. In: Právník, roč. LXX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1931, s. 231.

⁷⁹⁷ *Prováděcí nařízení k zákonu o trestním soudnictví nad mládeží*. In: Právník, roč. LXXI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1932, s. 40.

⁷⁹⁸ KAFKOVÁ, Alena: *Řízení československého vězeňství v letech 1918–1948*. In: České vězeňství, č. 3/2012,

vedením ministrů spravedlnosti a vedoucích ministerských úředníků podařilo nejen obnovit činnost vězeňství, citelně poznamenané první světovou válkou, ale uplatňovat v něm i způsoby zacházení s vězni, které odpovídaly tehdejší evropským normám“.⁷⁹⁹

Po zákonu o trestním soudnictví nad mládeží byl důležitým právním předpisem československého trestního zákonodárství roku 1931 **Zákon o státním vězení č. 123/1931 Sb. z. a n., ze dne 16. července 1931**, podle kterého byl nepřímým politickým zločinem⁸⁰⁰ „trestný čin, který podle své povahy a podle okolností, za nichž byl spáchán, svědčí o snaze pachatele vykonati vliv na uspořádání věcí veřejných nebo sociálních, a který způsobem svého provedení, užitými prostředky nebo zaviněnými následky není zvláště zavržitelný a nebyl spáchán z pohnutky nízké nebo nečestné“ (§ 1 odst. 1). Tento zákon, vyplňující mezeru, která „zejména v oblasti práva dříve rakouského stávala se po vydání zákona na ochranu republiky dosti citelnou“,⁸⁰¹ vypočítal trestné činy, které měly být vždy pokládány za zvláště zavržitelné (§ 1 odst. 3), a na jeho základě vzniklo oddělení pro výkon trestu tzv. politických provinilců s uloženým trestem odnětí svobody do šesti měsíců.⁸⁰²

Zákon, kterým se prodlužuje účinnost a mění některá zákonná ustanovení v oboru trestního soudnictví č. 209/1931 Sb. z. a n., ze dne 18. prosince 1931 změnil některá zákonná ustanovení v oboru trestního soudnictví.⁸⁰³

* * *

Dne 26. listopadu 1931 měla v Kriminologickém ústavu Německé university v Praze přednášku **o rukopisech zločinců**⁸⁰⁴ a **charakterologii** asistentka Ústavu pro trestněprávní vědu a kriminalistiku Vídeňské university dr. Roda Wieser.⁸⁰⁵

Praha, Vězeňská služba České republiky, 2012, s. 24.

⁷⁹⁹ Ibidem, s. 24.

⁸⁰⁰ Viz NOVÁK, Karel: *K pojmu „deliktu politického.“* In: Všeherd, roč. I., č. 6-7, Praha, Spolek českých právníků „Všeherd“, duben 1920, s. 84-85.

⁸⁰¹ *Zákon o státním vězení.* In: Právník, roč. LXX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1931, s. 487.

⁸⁰² KÝR, Aleš: *Pankrácká věznice v období první republiky.* In: Historická penologie, č. 2/2009, Praha, Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2009, s. 51.

⁸⁰³ *Změna některých zákonných ustanovení v oboru trestního soudnictví.* In: Právník, roč. LXXI., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1932, s. 39-40; *Ještě k zákonu č. 209/1931 o změně některých ustanovení v oboru trestního soudnictví.* In: Právník, roč. LXXI., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1932, s. 68-69.

⁸⁰⁴ WIESER, Roda: *Die Verbrecherhandschrift.* Wien: Springer-Verlag, 1930, 96 s.

⁸⁰⁵ V.: *O rukopisech zločinců a charakterologii.* In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. VII., č. 4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1931, s. 135; FOLTIN, Edgar M.: *Das kriminologische Institut an der Deutschen Universität in Prag.* In: Prager Juristische Zeitschrift, Jahrgang XII., Nummer 18, Reichenberg, Verlag von Gebrüder Stiepel Gesellschaft, 2. Oktoberheft 1932, s. 646.

Dne 21. dubna 1932 měl v Kriminologickém ústavu Německé university v Praze přednášku **o vraždě dítěte**⁸⁰⁶ prof. Wenzeslaus von Gleispach,⁸⁰⁷ který hned „na začátku své přednášky vytkl, že k problému přistupuje pod zorným úhlem kriminologickým, že úkolem jeho je zjišťovati příčiny určitého společenského jevu, že však při tom netřeba zapomínati na historii trestního práva a právo pozitivní, z poznatků kriminologických vytěžovati pro účely trestního práva“.⁸⁰⁸

Dne 28. února 1933 byl doc. Vladimír Solnař prezidentem republiky jmenován mimořádným profesorem trestního práva a řízení na Právnické fakultě University Karlovy v Praze⁸⁰⁹ a po odchodu prof. Augusta Miřičky koncem zimního semestru akademického roku 1933–1934 do důchodu byl až do uzavření českých vysokých škol v listopadu 1939 jediným aktivním profesorem trestního práva Právnické fakulty University Karlovy v Praze.

3.22. Zákon o ochraně cti z roku 1933

Zákon o ochraně cti č. 108/1933 Sb. z. a n., ze dne 28. června 1933 nově, samostatně a pro celou Československou republiku jednotně upravil ochranu cti. Na novou úpravu působily „nejen snahy unifikační, které v tomto oboru byly zvláště naléhavé, poněvadž jde o činy velmi často se vyskytující, jejichž posouzení v obou právních oblastech republiky značně se rozcházel. Zároveň působily i snahy vhodnější úpravou zabrániti nesrovnalostem, jež zvláště se vyskytovaly při urážkách tiskem, kde, jak známo, spolu koliduje zájem na ochraně individuální cti s obecným zájmem na veřejné kontrole a kritice činnosti osob veřejně činných, konflikt zájmů“.⁸¹⁰ Trestné činy proti cti normoval dosud trestní zákon (§§ 487–497). **Zákon o ochraně cti z roku 1933 nově vymezil skutkové podstaty deliktů proti cti, když rozlišil čtyři skupiny deliktů, nesoucích pojmenování: urážka (§ 1), pomluva (§ 2), utržení na cti (§ 3) a výčitka trestního**

⁸⁰⁶ GLEISPACH, W. Graf: *Über Kindesmord*. In: Archiv für Kriminal-Anthropologie und Kriminalistik, Band XXVII., Heft 3–4, Leipzig, Verlag von F. C. W. Vogel, 1907, s. 224–270.

⁸⁰⁷ FOLTIN, Edgar M.: *Das kriminologische Institut an der Deutschen Universität in Prag*. In: Prager Juristische Zeitschrift, Jahrgang XII., Nummer 18, Reichenberg, Verlag von Gebrüder Stiepel Gesellschaft, 2. Oktoberheft 1932, s. 646.

⁸⁰⁸ V.: *O vraždě dítěte*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. VIII., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1932, s. 60.

⁸⁰⁹ Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. –, Prof. Dr. Vladimír Solnař – osobní spis (nezpracováno).

⁸¹⁰ KALLAB, Jaroslav: *Ochrana cti podle zákona z 28. června 1933, č. 108 Sb. z. a n.* In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XVI., č. 7–8, Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1933, s. 378.

stíhání nebo trestu (§ 4).⁸¹¹ Tento zákon také zvýšil trestní sazby.

3.23. Změny trestního práva v letech 1934–1935

Když **Zákon o trestním stíhání presidenta republiky a členů vlády podle §§ 34, 67 a 79 ústavní listiny č. 36/1934 Sb. z. a n., ze dne 21. února 1934** upravil zvláštní způsob trestní odpovědnosti presidenta republiky a členů vlády, jakési trestní právo sui generis, charakterizované odchylnou kompetencí, zákonodárce pokládal aplikaci hmotněprávních předpisů obecného trestního práva za tak samozřejmou, že se o tom nepovažoval za nutné výslovně zmínit.⁸¹²

Zákon o ukládání trestu smrti a o doživotních trestech č. 91/1934 Sb. z. a n., ze dne 3. května 1934 umožnil soudům ukládat namísto trestu smrti uvedeného v zákoně trest odnětí svobody, trest doživotního nebo dočasného (od 15 do 30 let) těžkého žaláře (káznice), jestliže byly polehčující okolnosti tak závažné, že by trest smrti byl nepřiměřeně přísný (§ 1). Trest smrti nesměl být vykonán, dokud prezident republiky nerozhodl, že odsouzenému milost neuděluje (§ 7). Tímto zákonem se pomalu připravovala půda ke zrušení trestu smrti, protože v praxi se trest smrti ukládal co nejméně a tím se de facto mělo dospět oklikou tam, kam osnova trestního zákona o zločinech a přečinech z roku 1926 chtěla dospět přímo.⁸¹³

Vzhledem k tomu, že právní ochrana státu nebyla závislá jen na hmotněprávních předpisech, ale stejnou měrou i na předpisech procesních, byl přijat **Zákon o vrchních soudech jako soudech státních č. 68/1935 Sb. z. a n., ze dne 4. dubna 1935**, přinášející podstatnou změnu organizace státních soudů, povolaných rozhodovat o nejtěžších deliktech proti zákonu na ochranu republiky z roku 1923.⁸¹⁴ Zatímco kompetenční normy zákona o státním soudě z roku 1923 byly vlastně jen modifikovány, složení státního soudu bylo novým zákonem č. 68/1935 Sb. změněno od základu,⁸¹⁵ což se odrazilo i v zrušení celého starého zákona o státním soudě z roku 1923 (§ 17).

⁸¹¹ MIŘIČKA, A.: *K zákonu č. 108/1933 o ochraně cti*. In: Právník, roč. LXXIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1934, s. 409–410.

⁸¹² SOLNAŘ, Vladimír: *Zákon č. 36/34 a obecné zásady trestního práva*. In: Právník, roč. LXXIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1934, s. 461.

⁸¹³ OLŠAR: *Novela k trestnímu zákonu o trestu smrti*. In: Všehrd, roč. XVI., č. 5, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě, únor 1935, s. 236.

⁸¹⁴ KEPERT, Josef: *Pro lepší ochranu státu*. In: Všehrd, roč. XVI., č. 10, Praha – Brno – Bratislava, červen 1935, s. 385.

⁸¹⁵ Ibidem, s. 389.

Zákon o hospodářském vyzvědačství č. 71/1935 Sb. z. a n., ze dne 9. dubna 1935 upravil skutkovou podstatu zločinu a přečinu hospodářského vyzvědačství (§ 2–6),⁸¹⁶ a postavil tak po bok vyzvědačství vojenského, upraveného zákonem na ochranu republiky, činnost v tehdejší podnikání smutně proslulou, průmyslovou a hospodářskou špionáž.⁸¹⁷

3.24. Osnova trestního zákona z roku 1937

Další „pokrok“ ohledně příprav československého trestního zákona nastal až ve dnech od 17. do 28. února 1936, kdy na ministerstvu spravedlnosti za předsednictví ministra spravedlnosti dr. Ivana Dérera (*2. III. 1884 – †10. III. 1973) probíhaly porady o upravené obecné části osnovy československého trestního zákona.⁸¹⁸ Tato nová osnova trestního zákona, za jejíž základ byly použity přípravné osnovy trestního zákona o zločinech a přečinech a zákona přestupkového z roku 1926, byla počátkem dubna 1937 vydána tiskem,⁸¹⁹ předložena do meziministerského připomínkového řízení⁸²⁰ a rozeslána k posouzení některým odborníkům a odborným organizacím a institucím spadajícím do zájmů ministerstva spravedlnosti.⁸²¹

Hlavním cílem přepracované **osnovy trestního zákona z roku 1937** bylo sjednocení trestního práva platného v českých zemích (z roku 1852) a na Slovensku (z roku 1878), sjednocení rozptýlených trestněprávních norem a sloučení různých novel a vedlejších zákonů. Osnova obsahovala 25 hlav a 426 paragrafů a byl do ní zapracován i zákon o přestupcích. V obecné části osnovy byla shrnuta obecná ustanovení o zločinech, přečinech a přestupcích (tripartice trestných činů), v části zvláštní pak byly přestupky zařazeny přímo do těch kapitol, s nimiž souvisely, směřující proti stejnému právnímu statku. **Zákon o trestním soudnictví nad mládeží č. 48/1931 Sb. z. a n., ze**

⁸¹⁶ VESELÁ, Jarmila: *O hospodářském vyzvědačství*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. XII., č. 3–4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1936, s. 65–109.

⁸¹⁷ KEPERT, Josef: *Pro lepší ochranu státu*. In: Všehrd, roč. XVI., č. 10, Praha – Brno – Bratislava, červen 1935, s. 385.

⁸¹⁸ *Příprava čsl. trestního zákoníku*. In: Právník, roč. LXXV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1936, s. 215.

⁸¹⁹ K.: *Nová osnova čsl. trestního zákona*. In: Právník, roč. LXXVI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1937, s. 257.

⁸²⁰ KEPERT, Josef: *Nová osnova trestního zákona*. In: Všehrd, roč. XVIII., č. 9–10, Praha – Brno – Bratislava, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě, červen 1937, s. 386.

⁸²¹ K.: *Nová osnova čsl. trestního zákona*. In: Právník, roč. LXXVI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1937, s. 257.

dne 11. března 1931 do ní zapracován nebyl.⁸²²

Do diskuse o osnově trestního zákona z roku 1937 se zapojili představitelé trestněprávní teorie i praxe, přičemž odborná literatura jí vyčítala přílišnou konservativnost a zdrženlivost vůči požadavkům trestněprávní vědy.⁸²³ Osnova trestního zákona o zločinech a přečinech z roku 1926 byla důsledně vybudována na zásadě odpovědnosti za vinu hájenou subjektivní teorií. Nová osnova trestního zákona z roku 1937 se od subjektivního směru odklonila,⁸²⁴ odmítla provést zásadu odpovědnosti za vinu do důsledků a v některých otázkách se stavěla za stanovisko zásady odpovědnosti za výsledek, prosazovanou teorií objektivní.⁸²⁵ Osnova trestního zákona z roku 1937 chtěla v otázce trestnosti pokusu ponechat absolutně nezpůsobilý pokus beztrestným⁸²⁶ a vrátila se k tradiční bipartici forem trestné viny (úmysl a nedbalost).⁸²⁷

Osnova trestního zákona z roku 1937 představovala, v kontinuitě s osnovou trestního zákona o zločinech a přečinech z roku 1926, další důležitý pokus o reformu a modernizaci československého trestního práva a spolu s osnovou trestního řádu z roku 1929 mohly představovat významný milník v dějinách československého trestního zákonodárství.

3.25. Vojenské trestní právo na Universitě Karlově v Praze

Zákon o vojenském polním trestním řízení č. 115/1937 Sb. z. a n., ze dne 8. června 1937⁸²⁸ znamenal, podrobnostmi svých ustanovení, po formální stránce návrat k původní úpravě vojenského trestního řádu. Po vnější stránce se zase nový zákon přibližoval systematické původního vojenského trestního řádu tak dokonale, že byl do něho nejen vřazen jako jeho XXVII. hlava, ale i čísla svých paragrafů odpovídal

⁸²² Ibidem, s. 257–258.

⁸²³ STEINER, Robert: *Osnova trestního zákona z roku 1937 ve světle normativního pojetí viny*. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XXI., č. 1, Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1938, s. 18.

⁸²⁴ KEPERT, Josef: *Nová osnova trestního zákona*. In: Všehrd, roč. XVIII., č. 9–10, Praha – Brno – Bratislava, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právnick“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právnick“ v Bratislavě, červen 1937, s. 388.

⁸²⁵ MIŘIČKA, A.: *Pokus nezpůsobilý a formy viny v osnově trestního zákona z r. 1937*. In: Právnick, roč. LXXVI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1937, s. 389.

⁸²⁶ Ibidem, s. 390.

⁸²⁷ Ibidem, s. 396.

⁸²⁸ Viz LEPŠÍK, J.: *O vojenském polním trestním řízení*. In: Právnick, roč. LXXVII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1938, s. 147–164.

původnímu číslování.⁸²⁹

Dne 8. března 1937⁸³⁰ se na Právnické fakultě University Karlovy v Praze habilitoval na docenta vojenského trestního práva a řízení plukovník justiční služby dr. Josef Lepšík (*25. XI. 1888),⁸³¹ čímž byl na fakultě opět zastoupen osiřelý obor od doby, kdy před desetiletími tehdejší docent vojenského trestního práva a řízení dr. August Miříčka opustil – pro plné věnování se dráze univerzitního pedagoga trestního práva – řady vojenských soudců.⁸³² Bylo symptomatické, že dr. Josef Lepšík, dlouholetý člen nejvyššího vojenského soudu a známý odborník svého oboru,⁸³³ vyplnil tuto mezeru právě v době, kdy byla brannost státu a s ní spojená vojenská trestní jurisdikce opět v popředí veřejných zájmů.⁸³⁴ Zahajovací přednášky nově habilitovaného docenta, konané 3. listopadu 1937, se kromě zmíněného prof. Augusta Miříčky,⁸³⁵ pedagogů a posluchačů právnické fakulty zúčastnila i generalita a celý sbor justičních důstojníků pražské posádky, čímž byla dokumentována vděčnost armády právnické fakultě.⁸³⁶

Nejdůležitější novinkou **Zákona o zbraních a střelivu č. 81/1938 Sb. z. a n., ze dne 8. dubna 1938** (předpis nenabyl účinnosti) mělo být zavedení povinnosti povolení k držení jakékoli střelné zbraně a střeliva bez ohledu na její délku.⁸³⁷

⁸²⁹ KEPERT, Josef: *Vojenské polní trestní řízení*. In: Všeohrd, roč. XIX., č. 4, Praha – Brno – Bratislava, leden 1938, s. 127.

⁸³⁰ Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. 129, Prof. JUDr. Josef Lepšík, s. 44, 49.

⁸³¹ Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. 129, Prof. JUDr. Josef Lepšík, 121 s.; MIŘIČKA: *Dr. Josef Lepšík: O vojenských trestních zákonech*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. IV., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1928, s. 64; –ř: *Dr. Josef Lepšík. O vojenských trestních zákonech*. In: Právník, roč. LXVII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1928, s. 261; *Lepšík Josef*. In: NAVRÁTIL, Michal: *Almanach československých právníků*. Praha: Nákladem spisovatelovým, 1930, s. 253; MIŘIČKA: *Vojenské trestní zákony Československé republiky*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. VII., č. 3, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1931, s. 87–88.

⁸³² KEPERT: *Vojenské trestní právo na Karlově universitě*. In: Všeohrd, roč. XIX., č. 3, Praha – Brno – Bratislava, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě, prosinec 1937, s. 108.

⁸³³ LEPŠÍK, J.: *O vojenských trestních zákonech*. Praha: Nákladem vlastním, 1927, 225 s.; LEPŠÍK, J. – BENEŠ, J.: *Vojenské trestní zákony Československé republiky*. Praha: Nákladem vlastním, 1931, 1184 s.; LEPŠÍK, J.: *Vojenská podřízenost a její trestní ochrana*. Praha: Nákladem vlastním, 1934, 211 s.

⁸³⁴ KEPERT: *Vojenské trestní právo na Karlově universitě*. In: Všeohrd, roč. XIX., č. 3, Praha – Brno – Bratislava, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě, prosinec 1937, s. 108.

⁸³⁵ MIŘIČKA, A.: *Vojenské trestní právo na pražské universitě*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. XIV., č. 1, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1938, s. 1–3.

⁸³⁶ KEPERT: *Vojenské trestní právo na Karlově universitě*. In: Všeohrd, roč. XIX., č. 3, Praha – Brno – Bratislava, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě, prosinec 1937, s. 109.

⁸³⁷ KERT: *Zákon o zbraních a střelivu*. In: Všeohrd, roč. XIX., č. 9–10, Praha – Brno – Bratislava, červen 1938, s. 351.

3.26. Prof. Jaroslav Kallab na Právnické fakultě Masarykovy university v Brně (1919–1939)

„Chcete-li se tedy státi skutečnými právníky,
musíte býti odhodláni ze všech sil svých sloužiti spravedlnosti.
Právník, jenž nevěří ve spravedlnost, je stejně šarlatán a podvodník,
jako ten kdo by se vydával za přírodovědce a nevěřil při tom v přírodní zákony.
Nestačí však ve spravedlnost věřiti, třeba jest i míti vůli ji všemi svými silami hájiti,
jí proti každému platnost zjednávat, nespravedlnost pak vždy, všude a u každého potíratí.“
(Jaroslav Kallab, 1919)⁸³⁸

Prof. Jan Evangelista Purkyně už 21. ledna 1867 v přednášce na schůzi profesorského sboru lékařské fakulty university Karlo-Ferdinandovy veřejně proklamoval myšlenku o potřebě zřízení druhé české univerzity,⁸³⁹ když prorokoval, že „československý národ, který nyní v Čechách, na Moravě a ve Slovensku čítá již přes 7 milionů a rychle ještě vzrůstá, snadno bude více než jedné university míti zapotřebí“.⁸⁴⁰

Když po vzniku Československé republiky nastal rozkvět budování vysokého školství byly v roce 1919 zřízené i Masarykova universita v Brně⁸⁴¹ a místo bývalé maďarské university československá státní universita v Bratislavě⁸⁴² – Universita Komenského,⁸⁴³ jejichž součástí byly i právnické fakulty.

Po zřízení Masarykovy university v Brně prof. Jaroslav Kallab odešel do Brna a 23. července 1919 byl jmenován řádným profesorem trestního práva a řízení i právní filosofie na Masarykově universitě v Brně.⁸⁴⁴ Dvacet let meziválečné činnosti Právnické fakulty Masarykovy university v Brně, které charakteristickou osobitostí bylo kladení většího důrazu na filosofické základy právní vědy, mělo i pro českou trestněprávní vědu velký význam. Záslouhou profesorů brněnské právnické fakulty, především právních filosofů prof. Jaroslava Kallaba a prof. Františka Weyra (*25. IV. 1879 – †29. VI. 1951), bylo, že „nedopustili, aby se stala pouhou účelivou

⁸³⁸ KALLAB, Jaroslav: *Smysl a cíl studia právnického*. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. II., Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1919, s. 216.

⁸³⁹ VOJÁČEK, Ladislav: *Od J. E. Purkyně k zahájení přednášek v nové budově brněnské právnické fakulty*. In: Časopis pro právní vědu a praxi, roč. XV., č. 1, Brno, Masarykova univerzita, 2007, s. 70.

⁸⁴⁰ PURKYNĚ, J.: *Jazyk český na fakultě lékařské v Praze*. In: Časopis lékařův českých, roč. VI., č. 4+5, Praha, Václ. Staněk, 26. ledna 1867, 2. února 1867, s. 38.

⁸⁴¹ **Zákon, kterým se zřizuje druhá česká universita č. 50/1919 Sb. z. a n., ze dne 28. ledna 1919.**

⁸⁴² **Zákon, kterým se zřizuje československá státní universita v Bratislavě č. 375/1919 Sb. z. a n., ze dne 27. června 1919.**

⁸⁴³ **Nařízení vlády republiky Československé o pojmenování československé státní university v Bratislavě č. 595/1919 Sb. z. a n., ze dne 11. listopadu 1919.**

⁸⁴⁴ Archiv Masarykovy univerzity, fond: A 1 Rektorát MU, karta 82/668, Prof. Dr. Jaroslav Kallab – osobní spis.

následovnicí svojí starší sestry pražské“,⁸⁴⁵ a zájmem o základní tj. metodologické a noetické problémy právní vědy jí vtiskli ráz vědecké osobitosti.⁸⁴⁶

Prof. Jaroslav Kallab zahájil v Brně nové a velmi důležité období svého pedagogického, rodinného a vědeckého života. V letech 1920–1921, 1929–1930 a 1937–1938 byl děkanem právnické fakulty a v akademickém roce 1927–1928 rektorem Masarykovy university v Brně. Mnohem důležitější však je, že **na Právnické fakultě Masarykovy university v Brně kontinuálně pokračoval v průkopnické práci svých předchůdců a pedagogů z Právnické fakulty University Karlovy v Praze**, především prof. Františka Storcha.⁸⁴⁷ V letech 1920–1921 vyšla jeho nejrozsáhlejší a zřejmě i nejvýznamnější⁸⁴⁸ dvousvazková monografie *Úvod ve studium metod právnických*,⁸⁴⁹ která „zůstane jedním z průkopnických děl české právnické literatury, k níž musí se vracet každý, kdo v právu vědecky chce pracovat“.⁸⁵⁰ Stav právní vědy dal prof. Jaroslavu Kallabovi „příležitost k objasnění těch nejdůležitějších právně-filosofických otázek, od jichž rozřešení odvisí ozdravení celé právní vědy“,⁸⁵¹ přičemž jeho zásluha „tkví nejen v tom, že provedl kritickou revisi práce, vykonané na poli právní metodologie, nýbrž hlavně v tom, že ve formě kritiky dosavadních metodických směrů podal svou metodologii vlastní“.⁸⁵²

Prof. Jaroslav Kallab je považován za jednoho z nejvýznamnějších představitelů nejen prvorepublikové brněnské právní školy, ale i české právní vědy vůbec – „mistr

⁸⁴⁵ –n–: *Několik slov o studiu na právnické fakultě brněnské*. In: Všehrd, roč. III., č. 1, Praha, S. Č. P. „Všehrd“ v Praze a Č. A. S. „Právník“ v Brně, listopad 1921, s. 2.

⁸⁴⁶ Ibidem, s. 3.

⁸⁴⁷ Prof. Storch ve své poslední vůli věnoval svou rozsáhlou knihovnu Právnické fakultě Masarykovy university v Brně.

⁸⁴⁸ TOMSA, Bohuš: *J. Kallab: Úvod ve studium metod právnických*. In: Sborník věd právních a státních, roč. XXI., Praha, Bursík & Kohout, 1921, s. 166–177; WEYR, František: *Kallabův „Úvod ve studium metod právnických“*. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. IV., Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1921, s. 293–323; KUČERA, Bohumil: *Prof. Dr. Jaroslav Kallab: Úvod ve studium metod právnických. Kniha první: Základní pojmy*. In: Všehrd, roč. III., č. 2–3, Praha, S. Č. P. „Všehrd“ v Praze a Č. A. S. „Právník“ v Brně, prosinec 1921, s. 38–43; KUČERA, Bohumil: *Prof. Dr. Jaroslav Kallab: Úvod ve studium metod právnických. Kniha druhá. Hlavní směry*. In: Všehrd, roč. III., č. 8, Praha, S. Č. P. „Všehrd“ v Praze a Č. A. S. „Právník“ v Brně, duben 1922, s. 121–127.

⁸⁴⁹ KALLAB, Jaroslav: *Úvod ve studium metod právnických. Kniha první: Základní pojmy*. Brno: Nakladatelství Barvič & Novotný, 1920, 144 s.; KALLAB, Jaroslav: *Úvod ve studium metod právnických. Kniha druhá: Hlavní směry*. Brno: Nakladatelství Barvič & Novotný, 1921, 266 s.

⁸⁵⁰ TOMSA, Bohuš: *J. Kallab: Úvod ve studium metod právnických*. In: Sborník věd právních a státních, roč. XXI., Praha, Bursík & Kohout, 1921, s. 177.

⁸⁵¹ KUČERA, Bohumil: *Prof. Dr. Jaroslav Kallab: Úvod ve studium metod právnických. Kniha první: Základní pojmy*. In: Všehrd, roč. III., č. 2–3, Praha, S. Č. P. „Všehrd“ v Praze a Č. A. S. „Právník“ v Brně, prosinec 1921, s. 38.

⁸⁵² KUČERA, Bohumil: *Prof. Dr. Jaroslav Kallab: Úvod ve studium metod právnických. Kniha druhá. Hlavní směry*. In: Všehrd, roč. III., č. 8, Praha, S. Č. P. „Všehrd“ v Praze a Č. A. S. „Právník“ v Brně, duben 1922, s. 127.

české právní vědy“. Mezi jednotlivými právními odvětvími si uvědomoval souvislosti, a proto se hlouběji věnoval vedle trestního práva i právní filosofii. **Ve vědeckém díle prof. Jaroslava Kallaba převažuje filosoficko-právní přístup k řešení trestněprávních a kriminologických problémů**, za základní pilíře správného řešení kterých pokládal otázky axiologické, metodologické, noetické a ontologické, v důsledku čehož se snažil vybudovat svůj vlastní, logicky a důsledně uspořádaný filosoficko-právní systém. I **pod vlivem kritického idealismu prof. Immanuela Kanta a filosofie hodnot** (axiologie) bádenské novokantovské školy (např. Hugo Münsterberg, Heinrich Rickert, Wilhelm Windelband,⁸⁵³ Wilhelm Wundt) **kriticky hodnotil normativní právní teorii a proti jejímu formálnímu pojetí práva usiloval o právo jako vědeckou hodnotu**. Prof. Jaroslav Kallab pronikl mnohem hlouběji a originálněji k podstatě velkých trestněprávních a kriminologických problémů než jiní domácí kriminologové – měl všechno, co měli i oni, avšak k tomu měl zároveň ještě něco navíc, co z lidí kolem něj, avšak i před ním a po něm, neměl nikdo.

Dne 20. října 1933 byly na Právnické fakultě Masarykovy university v Brně slavnostně zahájeny přednášky o kriminalistice.⁸⁵⁴ V rámci úvodního přednáškového večera promluvil i prof. Jaroslav Kallab, který podal „stručný nástin těch nauk, jež obvykle bývají shrnovány pod názvem kriminologie, vylíčil jasně a výstižně obrodu, kterou prodělalo trestní právo v posledních desetiletích, aby na konec věnoval zvláštní zřetel onomu málo známému výseku kriminologie, jež se zabývá kriminální technologií a kriminalistikou“.⁸⁵⁵ Úvodní zahajovací přednášku⁸⁵⁶ lektorátu kriminalistiky proslovil lektor kriminalistiky, vrchní policejní rada dr. Viktor Sobotka.⁸⁵⁷

Výuka trestního práva a rozvíjení trestněprávní vědy na Právnické fakultě Masarykovy university v Brně ležely, vzhledem k nejrozličnějším mimouniverzitním

⁸⁵³ Windelband, Wilhelm. In: Meyers Großes Konversations-Lexikon. Band XX. VI., gänzlich neubearbeitete und vermehrte Auflage. Leipzig – Wien: Bibliographisches Institut, 1908, s. 665.

⁸⁵⁴ *Přednášky o kriminalistice na Masarykově universitě*. In: Právník, roč. LXXII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1933, s. 616.

⁸⁵⁵ OLŠAR: *Slavnostní zahájení přednášek o kriminalistice na právnické fakultě v Brně*. In: Všehrd, roč. XV., č. 3, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě, prosinec 1933, s. 108.

⁸⁵⁶ SOBOTKA, Viktor: *O kriminalistice*. In: Všehrd, roč. XV., č. 4, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě, leden 1934, s. 129–134.

⁸⁵⁷ Viz KERT: *Metody moderní policie*. In: Všehrd, roč. XIV., č. 8, Praha – Brno – Bratislava, květen 1933, s. 310–311.

aktivitám doc. Jaroslava Stránského (*15. I. 1884 – †13. VIII. 1973),⁸⁵⁸ po celé meziválečné dvacetiletí především na bedrech prof. Jaroslava Kallaba,⁸⁵⁹ který však byl na druhé straně zároveň dostatečnou zárukou jejich vysoké odborné úrovně.

Prof. Jaroslav Kallab hledal, nadáním kvědecké práci i pracovitostí, svého budoucího nástupce mezi studenty a našel ho v mimořádně nadějném a talentovaném Josefu Kepertovi (*12. XI. 1911 – †2. I. 1939),⁸⁶⁰ kterého si „fakultní zákulisí prakticky okamžitě a určitě oprávněně, i když ještě nedosáhl ani na docenturu, dosadilo do pozice Kallabova korunního prince“.⁸⁶¹ Dne 5. prosince 1934 byl Josef Kepert na Právnické fakultě Masarykovy university v Brně slavnostně promován na doktora práv a proslovil vynikající přednášku *Delikty davu*.⁸⁶² Tato slavnostní promoce se konala za účasti zástupce presidenta republiky, promotorem dr. Josefa Keperta byl prof. Jaroslav Kallab⁸⁶³ a byla jak první slavnostní promoci, na kterou se dostavil osobně zástupce presidenta republiky, tak i první slavnostní promoci v novém auditoriu maximu, kdežto v pořadí slavnostních promoci právnických byla promoci druhou.⁸⁶⁴ Po absolvování studia práv působil dr. Josef Kepert v soudní službě, kde dosáhl hodnosti nadporučíka.

⁸⁵⁸ SOLNAŘ: *Doc. Dr. Jaroslav Stránský: Smysl a předmět tiskové opravy*. In: Právník, roč. LXIX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1930, s. 559–560; MÍŘIČKA: *Dr. Jaroslav Stránský: Smysl a předmět tiskové opravy*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. VII., č. 1, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1931, s. 31–32; *Jaroslav Stránský*. In: NOVÝ, Luboš (ed.): *Práce z dějin Československé akademie věd. Svazek 3. Seria B Editiones. Členové České akademie věd a umění 1890–1952*. Praha: Ústřední archiv ČSAV, 1989, s. 380.

⁸⁵⁹ VOJÁČEK, Ladislav: *Trestní právo na meziválečné brněnské právnické fakultě*. In: BUBELOVÁ, Kamila (ed.): *Pocta Eduardu Vlčkovi k 70. narozeninám*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010, s. 443.

⁸⁶⁰ vr.: *Slavnostní promoci*. In: Všehrd, roč. XVI., č. 4, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislave, leden 1935, s. 172–173; RÁLIŠ: *Dr. Jozef Kepert: Analogie v trestním právu*. In: Právny obzor, roč. XXI., č. 19–20, Bratislava, Právnická Jednota na Slovensku a Podkarpatskej Rusi v Bratislave, 15. decembra 1938, s. 508–511; V. S.: *Dr. Josef Kepert †*. In: Věstník Česko-slovenské společnosti pro právo trestní, roč. XIV., č. 4, Praha, Česko-slovenská společnost pro právo trestní v Praze, 1938, s. 126; Parte: JUDr. Josef Kepert; *Odešel talent*. In: Lidové noviny, roč. 47, č. 10, Brno, 6. ledna 1939 ráno, s. 4; Ča.: *In memoriam Doc. Dr. Josef Kepert*. In: Všehrd, roč. XX., č. 1, Praha, Čs. A. S. „Právník“ v Brně, leden 1939, s. 16; –kg.: *Za docentem dr. Josefem Kepertem*. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XXII., č. 1, Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1939, s. 51; KALLAB: *Dr. Josef Kepert: Analogie v trestním právu*. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XXII., č. 1, Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1939, s. 52–57; SOLNAŘ: *JUDr. Josef Kepert: Analogie v trestním právu*. Právník, roč. LXXVIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1939, s. 52–53; SOLNAŘ, Vlad.: *Josef Kepert*. In: Naše věda, roč. XX., č. 5–6, Praha, Melantrich, 1941, s. 187.

⁸⁶¹ VOJÁČEK, Ladislav: *Trestní právo na meziválečné brněnské právnické fakultě*. In: BUBELOVÁ, Kamila (ed.): *Pocta Eduardu Vlčkovi k 70. narozeninám*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010, s. 446.

⁸⁶² KEPERT, Jos. O.: *Delikty davu*. In: Všehrd, roč. XVI., č. 5, Praha – Brno – Bratislava, únor 1935, s. 193–203.

⁸⁶³ r.: *Z právnických fakult*. In: Všehrd, roč. XVI., č. 3, Praha, 1934, s. 120.

⁸⁶⁴ vr.: *Slavnostní promoci*. In: Všehrd, roč. XVI., č. 4, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislave, leden 1935, s. 172–173.

V roce 1935 vyšla vynikající⁸⁶⁵ učebnice *Trestní právo hmotné platné v zemi české a moravskoslezské*⁸⁶⁶ prof. Jaroslava Kallaba, ve které její autor pro pedagogické potřeby erudovaně a kultivovaně shrnul své celoživotní vědomosti o trestním právu a právní filosofii.

Prof. Jaroslav Kallab (1938) (Foto: Archiv Nadace Langhans Praha, www.langhansarchiv.cz)

Dr. Josef Kepert je považován za nejtalentovanějšího žáka⁸⁶⁷ prof. Jaroslava Kallaba, který byl pro své mimořádné nadání a výraznou vědeckou individualitu už svými pedagogy a kolegy vnímán jako „veliká naděje české kriminalistiky“.⁸⁶⁸ Podle prof. Vladimíra Solnaře v něm vyrůstal „české kriminalistice pracovník nad jiné nadaný a slibný“.⁸⁶⁹ Už od svých univerzitních studií publikoval dr. Kepert řadu menších, avšak o to hodnotnějších studií, článků a recenzí v právnických časopisech, zejména v časopise *Všehrd*, přičemž své **úvahy o různých trestněprávních a kriminologických otázkách**

⁸⁶⁵ KUBEŠ, Vladimír: *Univ. prof. dr. Jaroslav Kallab: Trestní právo hmotné platné v zemi české a moravskoslezské*. In: *Všehrd*, roč. XVI., č. 8–9, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě, květen 1935, s. 373–376; SOLNAŘ: *Prof. Dr. Jaroslav Kallab: Trestní právo hmotné*. In: *Právník*, roč. LXXV., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1936, s. 50–55.

⁸⁶⁶ KALLAB, Jaroslav: *Trestní právo hmotné platné v zemi české a moravskoslezské*. Praha: Melantrich, 1935, 337 s.

⁸⁶⁷ WEYR, František: *Paměti (2). Za republiky (1918–1938)*. Brno: Atlantis, 2001, s. 79.

⁸⁶⁸ SOLNAŘ, Vlad.: *Josef Kepert*. In: *Naše věda*, roč. XX., č. 5–6, Praha, Melantrich, 1941, s. 187.

⁸⁶⁹ SOLNAŘ: *JUDr. Josef Kepert: Analogie v trestním právu*. *Právník*, roč. LXXVIII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1939, s. 53.

budoval na širokém metodologickém základě a zvolenou problematiku zkoumal velmi pronikavě a promyšleně nejen z hlediska de lege lata, ale i s návrhy de lege ferenda.

V červnu 1938 dokončil asistent Právnické fakulty Masarykovy university v Brně dr. Josef Kepert vynikající⁸⁷⁰ monografii a zároveň i habilitační spis *Analogie v trestním právu*⁸⁷¹ a ve dnech 3. a 10. prosince 1938 se na Právnické fakultě Masarykovy university v Brně podrobil habilitačnímu řízení. Před vánočními prázdninami v roce 1938 ještě stihl napsat podnětný článek o otázce reorganizace českého právního časopisectví,⁸⁷² avšak těsně před Štědrým dnem náhle onemocněl a po krátké nemoci 2. ledna 1939 v Brně ve věku 27 let náhle zemřel.⁸⁷³ Dekret ministerstva školství o potvrzení jeho habilitace na docenta trestního práva a řízení se zvláštním zřetelem k vojenskému trestnímu právu, kterou mu Právnická fakulta Masarykovy university v Brně udělila 10. prosince 1938, byl na fakultu doručen právě v den jeho pohřbu. Ten se konal s vojenskými poctami a za velké účasti vojenských i civilních osob 5. ledna 1939, a nad rakví doc. Josefa Keperta promluvili rektor Masarykovy university prof. Arne Novák (*2. III. 1880 – †26. XI. 1939), prof. František Čáda (*30. V. 1895 – †10. X. 1975) a prof. Jaroslav Kallab. Prof. Jaroslav Kallab žil po uzavření českých vysokých škol 17. listopadu 1939 v Brně v ústraní a 31. července 1940 byl zproštěn činné služby. V únoru 1941 utrpěl při sražení tramvají těžký otřes mozku, zemřel na následky mrtvice 10. února 1942 v Brně ve věku 62 let.⁸⁷⁴

Obdivuhodná a následováníhodná vědecká díla báječné dvojice prof. Jaroslava Kallaba⁸⁷⁵ a jeho žáka doc. Josefa Keperta⁸⁷⁶ jsou mimořádnou a trvalou

⁸⁷⁰ RÁLIŠ: *Dr. Jozef Kepert: Analogie v trestním právu*. In: Právny obzor, roč. XXI., č. 19–20, Bratislava, Právnická Jednota na Slovensku a Podkarpatskej Rusi v Bratislave, 15. decembra 1938, s. 508–511; KALLAB: *Dr. Josef Kepert: Analogie v trestním právu*. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XXII., č. 1, Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1939, s. 52–57; SOLNAŘ: *JUDr. Josef Kepert: Analogie v trestním právu*. Právník, roč. LXXVIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1939, s. 52–53.

⁸⁷¹ KEPERT, Josef: *Analogie v trestním právu*. Praha – Brno: Orbis, 1938, 204 s.

⁸⁷² KEPERT, Josef: *Naše právní listy*. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XXII., č. 1, Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1939, s. 49–51.

⁸⁷³ Parte: JUDr. Josef Kepert.

⁸⁷⁴ Parte: JUDr. Jaroslav Kallab.

⁸⁷⁵ Seznam literární činnosti jubilentovy. In: *Sborník prací k počtě šedesátých narozenin Jaroslava Kallaba*. Praha: Orbis, 1939, s. 339–349.

⁸⁷⁶ KEPERT, Josef O.: *Pohnutky nízké a nečestné v platném trestním právu*. In: Všeherd, roč. XIV., č. 4 a 5, Praha – Brno – Bratislava, leden a únor 1933, s. 120–125, 162–168; KEPERT, J.: *Teleologická theorie hospodářská a hospodářská věda praktická*. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XVI., č. 3–5, Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1933, s. 240–245; KERT: *Metody moderní policie*. In: Všeherd, roč. XIV., č. 8, Praha – Brno – Bratislava, květen 1933, s. 310–311; KEPERT, Jos.: *Vlastníkovy služebnosti*. In: Všeherd, roč. XV., č. 8 a 9–10, Praha – Brno – Bratislava, květen a červen 1934, s. 325–336, 363–371;

KEPERT, Jos. O.: *Delikty davu*. In: Všeherd, roč. XVI., č. 5, Praha – Brno – Bratislava, únor 1935, s. 193–203; KEPERT, Josef: *Pro lepší ochranu státu*. In: Všeherd, roč. XVI., č. 10, Praha – Brno – Bratislava, červen 1935, s. 385–391; KEPERT, J.: *Application de la peine de mort et des peines privatives de la liberté à vie*. In: Bulletin de Droit Tchecoslovaque, année IV. (1935), numéro 2, Prague, Union des Juristes de Prague, 1er octobre 1935, s. 9–21; KEPERT, Josef: *Útratová ustanovení zákona o ochraně cti*. In: Právník, roč. LXXIV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1935, s. 509–522, 598–619; KEPERT, Jos.: *Zákon o obraně státu*. In: Všeherd, roč. XVIII., č. 3 a 4, Praha – Brno – Bratislava, prosinec 1936 a leden 1937, s. 97–102, 148–155; KERT: *Německý hlas o zákonu o obraně státu*. In: Všeherd, roč. XVIII., č. 3, Praha – Brno – Bratislava, prosinec 1936, s. 119–120; KEPERT: *Cesare Lombroso*. In: Všeherd, roč. XVIII., č. 3, Praha – Brno – Bratislava, prosinec 1936, s. 128; KEPERT, Josef: *Pochybnosti o československé demokracii. (Poznámky ke knize Dra Bedřicha Sandera: Das Staatsverteidigungsgesetz und die Verfassungsurkunde der Tschechoslowakischen Republik, Brno 1936, R. M. Rohrer.)* In: Všeherd, roč. XVIII., č. 5, Praha – Brno – Bratislava, únor 1937, s. 209–211; KEPERT: *Případ Delongův*. In: Všeherd, roč. XVIII., č. 8, Praha – Brno – Bratislava, květen 1937, s. 348–349; KEPERT, Josef: *Nová osnova trestního zákona*. In: Všeherd, roč. XVIII., č. 9–10, Praha – Brno – Bratislava, S. Čs. P. „Všeherd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě, červen 1937, s. 386–389; KERT: *Retinoskopie*. In: Všeherd, roč. XVIII., č. 9–10, Praha – Brno – Bratislava, S. Čs. P. „Všeherd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě, červen 1937, s. 398; KEPERT, Josef: *Ochrana německé krve*. In: Všeherd, roč. XIX., č. 1 a 2, Praha – Brno – Bratislava, říjen a listopad 1937, s. 22–24, 50–53; KEPERT: *Vojenské trestní právo na Karlově universitě*. In: Všeherd, roč. XIX., č. 3, Praha – Brno – Bratislava, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě, prosinec 1937, s. 108–109; KEPERT, Josef: *Vojenské polní trestní řízení*. In: Všeherd, roč. XIX., č. 4, Praha – Brno – Bratislava, leden 1938, s. 126–132; KERT: *Osnova zákona o zbraních a střelivu*. In: Všeherd, roč. XIX., č. 6, Praha – Brno – Bratislava, březen 1938, s. 221–222; KEPERT, Jos.: *Národnostní autonomie v Československu*. In: Všeherd, roč. XIX., č. 8, Praha – Brno – Bratislava, květen 1938, s. 295–296; KERT: *Zákon o zbraních a střelivu*. In: Všeherd, roč. XIX., č. 9–10, Praha – Brno – Bratislava, červen 1938, s. 351; KEPERT, Josef: *Analogie v trestním právu*. Praha – Brno: Orbis, 1938, 204 s.; KEPERT: *Švýcarský trestní zákoník*. In: Všeherd, roč. XX., č. 1, Praha – Brno, leden 1939, s. 21–22; KEPERT, Josef: *Naše právníkové listy*. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XXII., č. 1, Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1939, s. 49–51; KEPERT, J.: *Právní platnost myšlení analogického*. In: Sborník prací k počtě šedesátých narozenin Františka Weyra. Praha: Orbis, 1939, s. 117–128; KEPERT, J.: *Zásady trestního řízení proti nepřítomným*. In: Sborník prací k počtě šedesátých narozenin Jaroslava Kallaba. Praha: Orbis, 1939, s. 145–162.

⁸⁷⁷ Ústřední hřbitov v Brně, skupina 9, řada 2, hrob č. 155; Ústřední hřbitov v Brně, skupina 103, řada 1, hrob č. 9.

4. Trestní právo v letech II. světové války

4.1. Trestní právo v Protektorátu Čechy a Morava

Nástup nacionálněsocialistického režimu (nacismu) v Německé říši zlikvidoval individualistický stát a nahradil ho autoritářským národním státem, který položil pevné základy novému německému trestnímu právu.⁸⁷⁸

V roce 1938 začala Německá říše zvyšovat politické napětí v Evropě a už se zcela neskrývaně připravovala k vojenské agresii. České země byly následně od října 1938 zčásti a od 15. března 1939 úplně v rukou Německé říše jako země okupované.⁸⁷⁹

Okupace českých zemí nacistickou Německou říší nabyla oficiálně podobu Protektorátu Čechy a Morava, v němž od samého počátku sehrávalo německé trestní právo rozhodující roli.

Nařízení vrchního velitele německé armády Walthera von Brauchitsche (*4. X. 1881 – †18. X. 1948) z 15. března 1939 o používání trestního práva na území Čech a Moravy zavedlo obecné německé trestní právo i pro některé trestné činy spáchané na území Čech a Moravy, ať byly spáchány kýmkoliv. Německými vojenskými soudy měli být souzeni a trestáni už nejen příslušníci Německé říše.⁸⁸⁰

Výnos Vůdce a říšského kancléře o Protektorátu Čechy a Morava č. 75/1939 Sb. z. a n., ze dne 16. března 1939 zasáhl trestní soudnictví značnou měrou, protože stanovil, že obyvatelé Protektorátu, kteří byli příslušníky německého národa, se stali německými státními příslušníky a podle **zákona o říšském občanství z 15. září 1935** (RGBl. I., S. 1146) podléhali německé soudní pravomoci (čl. 2 odst. 1).

Během okupace českých zemí v letech 1939–1945 byla stará prvorepubliková československá zákonnost zlikvidována a spolu s ní i demokratické trestněprávní zásady. Starý československý soudní systém sice zůstal formálně zachován, vedle něho však vyrůstal ohromný komplex nacistických soudů, jejichž kompetence se velmi rychle

⁸⁷⁸ OLŠAR, Erich: *Nacionálněsocialistické trestní právo německé*. In: Všehrd, roč. XVI., č. 1 a 2, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právnick“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právnick“ v Bratislavě, říjen a listopad 1934, s. 13.

⁸⁷⁹ VOŠTA, L.: *O německé okupaci českých zemí za druhé světové války*. In: Právnick, roč. LXXXVI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1947, s. 65.

⁸⁸⁰ VESELÁ, J.: *Trestní právo německé všeobecně platné na území Protektorátu Čechy-Morava*. Praha: Kompas, 1939, s. III.

rozšiřovala.⁸⁸¹ V tomto období existoval na území Protektorátu Čechy a Morava ve velkém rozsahu **trestněprávní dualismus** mezi starým československým a německým (nacistickým) oktrojovaným trestním právem, když na jednom území platily dva různé právní řády, a tím i dva právní režimy.

Základní úpravu trestního práva v Protektorátu Čechy a Morava, určující zda trestní řízení mělo probíhat podle protektorátního či říšského trestního práva, představovala dvě nařízení:

- **Nařízení o německé soudní pravomoci v Protektorátu Čechy a Morava ze dne 14. dubna 1939** (RGL. I., S. 752);
- **Nařízení o výkonu trestní soudní pravomoci v Protektorátu Čechy a Morava ze dne 14. dubna 1939** (RGL. I., S. 754).

Výnos Vůdce a říšského kancléře o Protektorátu Čechy a Morava č. 75/1939 Sb. z. a n., ze dne 16. března 1939 (čl. 2) a Nařízení o výkonu trestní soudní pravomoci v Protektorátu Čechy a Morava ze dne 14. dubna 1939 (RGL. I., S. 754) zavedly – v rozsahu vymezeném v §§ 1, 15 uvedeného nařízení – německé trestní právo, a to především pro německé státní příslušníky.

V nové úpravě trestního soudnictví v Protektorátu Čechy a Morava byla provedena zásada, že vykonávat trestní jurisdikci nad německými státními příslušníky byly povolány zásadně německé soudy zřízené v Protektorátu.⁸⁸² Německé trestní soudy v Protektorátu byly příslušné především pro trestné činy německých státních příslušníků. Podle nových trestněprávních norem podléhalo v Protektorátu trestněprávní jednání všech německých státních příslušníků obecným hmotněprávním a procesněprávním předpisům německého říšského trestního práva (zejména německému trestnímu zákoníku)⁸⁸³ a německé soudní jurisdikci. Trestné činy osob, které nebyly německými státními příslušníky, se měly trestat podle protektorátního trestního práva a před protektorátními soudy, avšak některé trestní zákony Německé říše měly na území Protektorátu platit také pro osoby, které německými státními příslušníky nebyly, a zároveň tyto osoby podřizovat trestní pravomoci německých

⁸⁸¹ LITSCH, K.: *K problematice protektorátního trestního práva. (Trestněprávní ochrana státního presidenta a vlády proti verbálním deliktům říšských občanů.)* In: Právněhistorické studie, č. 16, Praha, Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1971, s. 199.

⁸⁸² MIŘIČKA, A. – SOLNAŘ, V.: *Nová úprava trestního soudnictví v Protektorátu Čechy a Morava.* Praha: Melantrich, 1939, s. 12.

⁸⁸³ Das Strafgesetzbuch für das Deutsche Reich vom 15. Mai 1871.

soudů v Protektorátu zřízených. Novum vzniklého stavu, souběžného působení dvou právních systémů na jediném území (destrukce zásady personality), bylo i v tom, že trestní zákon určený státní příslušností tu vyloučil užití druhého zákona platného v oblasti místa trestného činu.⁸⁸⁴ Pro osoby, které nebyly německými státními příslušníky, platilo v Protektorátu i množství vedlejších trestních zákonů a nařízení, jejichž platnost byla na území Protektorátu v následujícím období postupně zaváděna.

* * *

Po roce 1939 bylo trestní právo na území Protektorátu upraveno množstvím vládních nařízení s trestněprávním obsahem.⁸⁸⁵

Vládní nařízení o správě soudních věznic a trestních ústavů č. 218/1939 Sb. z. a n., ze dne 10. srpna 1939 upravilo správu soudních věznic a trestních ústavů zejména tak, že dosavadní správní působnost vrchních soudů ve věcech soudních věznic stanovilo vykonávat ministerstvu spravedlnosti (§ 5), a zrušilo komise pro výkon trestu při soudních věznicích a trestnicích.⁸⁸⁶

Vládní nařízení o změně některých ustanovení trestního zákona a trestního řádu č. 306/1939 Sb. z. a n., ze dne 9. listopadu 1939 přineslo podstatnou změnu:

⁸⁸⁴ SOLNAŘ, V.: *Trestní právo německé a protektorátní. (Srovnávací nástin k 90letému jubileu trestního zákona z 27. V. 1852.)* In: Právník, roč. LXXXI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1942, s. 93.

⁸⁸⁵ **Vládní nařízení o správě soudních věznic a trestních ústavů č. 218/1939 Sb. z. a n., ze dne 10. srpna 1939; Vládní nařízení o změně některých ustanovení trestního zákona a trestního řádu č. 306/1939 Sb. z. a n., ze dne 9. listopadu 1939; Vládní nařízení o právním postavení židů ve veřejném životě č. 136/1940 Sb. z. a n., ze dne 4. července 1939; Vládní nařízení, jímž se mění a doplňují trestní řád a předpisy o složení trestních soudů č. 396/1940 Sb. z. a n., ze dne 29. srpna 1940; Vládní nařízení o tom, jak se trestají zákeřnické útoky proti hlavě autonomní správy nebo proti členům vlády Protektorátu Čechy a Morava č. 142/1941 Sb. z. a n., ze dne 10. října 1940; Vládní nařízení o myslivosti č. 127/1941 Sb. z. a n., ze dne 31. března 1941; Vládní nařízení, jímž se mění zákon o podmíněném odsouzení a o podmíněném propuštění č. 212/1941 Sb. z. a n., ze dne 15. května 1941; Vládní nařízení, jímž se doplňují předpisy o evidenci soudních provinilců a sbírání dat pro účely kriminální statistiky č. 214/1941 Sb. z. a n., ze dne 15. května 1941; Vládní nařízení o správním trestním právu a řízení v oboru vyživovacím, zásobovacím a cenovém č. 393/1941 Sb. z. a n., ze dne 23. října 1941; Vládní nařízení o trestněprávní ochraně sbírky zimních předmětů pro frontu č. 1/1942 Sb. z. a n., ze dne 2. ledna 1942; Vládní nařízení, kterým se vydávají další předpisy o židech a židovských míšencích č. 85/1942 Sb. z. a n., ze dne 7. března 1942; Vládní nařízení o preventivním potírání zločinnosti č. 89/1942 Sb. z. a n., ze dne 9. března 1942; Vládní nařízení o povolování odkladu a přerušení trestu z důvodů válečného hospodářství č. 130/1942 Sb. z. a n., ze dne 4. dubna 1942; Vládní nařízení, jímž se protektorátní trestní právo přizpůsobuje právu říšskému č. 143/1942 Sb. z. a n., ze dne 16. dubna 1942; Vládní nařízení o výkonu práva milosti č. 389/1942 Sb. z. a n., ze dne 4. listopadu 1942; Vládní nařízení, jímž se doplňují a mění předpisy o soudních peněžitých trestech a o nákladech trestního soudního řízení č. 222/1943 Sb. z. a n., ze dne 12. července 1943.**

⁸⁸⁶ TUČEK, J.: *Novinky z trestního práva v Čechách a na Moravě.* In: Všehrd, roč. XXI., č. 1, Praha – Brno, Nákladem B. Stýbla v Praze, únor 1940, s. 14.

trestní řízení pro zločiny krádeže, zpronevěry, podvodu, podvodného úpadku a poškození cizích věřitelů náleželo krajským soudům i v těch případech, kdy na ně zákon stanovil trest delší než pět let (Čl. I.), přičemž dříve patřily v takovém případě před porotní soud.⁸⁸⁷

Dne 1. ledna 1940 byla nepozorovaně provedena pronikavá reforma organizace trestních soudů tím, že nebyla nadále prodloužena účinnost ustanovení §§ 6–7 **Zákona, jímž se prodlužují platnost čl. I., č. 3., 4. a 11., zákona ze dne 18. prosince 1919, čís. 1 Sb. z. a n. z r. 1920, a opatření Stálého výboru Národního shromáždění republiky Československé podle § 54 ústavní listiny ze dne 4. srpna 1920, čís. 480 Sb. z. a n., o změně některých ustanovení trestního práva, a jímž se mění další jeho ustanovení č. 471/1921 Sb. z. a n., ze dne 22. prosince 1921**, o samosoudcích u sborových soudů první stolice s trestní pravomocí, kdežto dosavadní dočasné zmenšení počtu členů senátů krajských a vrchních soudů na tři členy bylo vládním nařízením č. 306/1939 Sb. stanoveno jako definitivní.⁸⁸⁸ Dne 15. března 1940 se nová organizace německých trestních soudů stala účinnou i pro německé trestní soudy v Protektorátu Čechy a Morava.⁸⁸⁹

Nová úprava extradice platná od 15. května 1940 se opřela o nařízení říšských ministrů spravedlnosti, zahraničních věcí a vnitra z 18. dubna 1940 o zavedení německého vydávacího práva v Protektorátu Čechy a Morava (RGI. I., S. 680) a o společné opatření říšského ministra spravedlnosti a říšského protektora z 28. května 1940 (Deutsche Justiz s. 625).⁸⁹⁰

Vládní nařízení o právním postavení židů ve veřejném životě č. 136/1940 Sb. z. a n., ze dne 4. července 1939 obsahovalo trestní ustanovení, podle kterých se přestupky tohoto nařízení, jakož i prováděcích předpisů a příkazů a zákazů na základě nich vydaných, trestaly – bez újmy soudního stíhání – okresním úřadem se zřetelem na míru zavinění pokutou do 100 000 K nebo vězením do šesti měsíců (§ 30). Pro přestupek tohoto nařízení byl potrestán také ten, kdo o skutečnostech rozhodných pro posouzení, zda on sám či někdo jiný byl žid, učinil vědomě nesprávné údaje, aby mařil

⁸⁸⁷ Ibidem, s. 14.

⁸⁸⁸ *Samosoudcové u trestních soudů*. In: Právník, roč. LXXIX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1940, s. 63.

⁸⁸⁹ *Nová organizace německých trestních soudů*. In: Právník, roč. LXXIX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1940, s. 111.

⁸⁹⁰ KRONBERGER: *Extradiční a rekvisiční styk ve věcech trestních s cizinou*. In: Právník, roč. LXXIX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1940, s. 308.

účinky tohoto nařízení (§ 31).

Během Protektorátu byly ve veřejném životě uplatňováním nacistických rasistických zákonů prováděny rozsáhlé čistky, při kterých bylo mnoho fašistickému režimu nepohodlných lidí zatýkáno, vězněno a někteří byli i deportováni do koncentračních táborů, kde je čekalo utrpení a nakonec smrt.⁸⁹¹

* * *

Působnost porot byla v Československé republice postupně oklešťována, nejprve ve věcech politických (zákonem na ochranu republiky č. 50/1923 Sb.; zákonem o vrchních soudech jako soudech státních č. 68/1935 Sb.), pak tiskových (zákonem o změně příslušnosti trestních soudů a odpovědnosti za obsah tiskopisu ve věcech křivého obvinění, utrhaní a urážek na cti č. 124/1924 Sb.), u deliktů majetkových (vládním nařízením č. 306/1939 Sb.), a **Vládní nařízení, jímž se mění a doplňují trestní řád a předpisy o složení trestních soudů č. 396/1940 Sb. z. a n., ze dne 29. srpna 1940** působnost porot do konce roku 1941 úplně zastavilo (čl. II.).⁸⁹² Do konce roku 1941 příslušelo konat hlavní přelíčení pro přečiny a zločiny, uvedené v § 1 zákona č. 124/1924 Sb., ve znění § 39 zákona č. 108/1933 Sb., třem soudcům bez účasti kmetů (čl. III.). Na místo porotních soudů nastoupil tříčlenný senát krajských soudů, a pokud však šlo o čin, na který zákon stanovil trest smrti nebo trest odnětí svobody na doživotí, nebo o čin, jehož se obviněný dopustil před dovršením 20. roku svého života – hlavní přelíčení se konalo před čtyřmi soudci, z nichž jeden předsedal, a hájení obžalovaného obhájcem bylo povinné (čl. II.).⁸⁹³

Vládní nařízení o tom, jak se trestají zákeřnické útoky proti hlavě autonomní správy nebo proti členům vlády Protektorátu Čechy a Morava č. 142/1941 Sb. z. a n., ze dne 10. října 1940, podle vzoru říšského *Zákona proti zákeřným útokům na stát a stranu a na ochranu uniforem z 20. prosince 1934* (RGBl. I., S. 1269), vztahujícího se i na německé státní příslušníky Protektorátu, stanovilo, že ten, kdo „učiní o hlavě autonomní správy nebo o členech vlády Protektorátu Čechy a Morava,

⁸⁹¹ ROTHKIRCHEN, Livia: *The Jews of Bohemia and Moravia. Facing the Holocaust*. Lincoln: University of Nebraska Press; Jerusalem: Yad Vashem, 2005, 447 s.

⁸⁹² SOLNAŘ, V.: *Zastavení působnosti porot. (Poznámky k vládnímu nařízení č. 396/1940 Sb.)* In: *Právník*, roč. LXXX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1941, s. 11.

⁸⁹³ SOLNAŘ, V.: *Trestní soudy výlučně příslušné*. In: *Právník*, roč. LXXIX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1940, s. 425; Pi.: *Změny trestního řádu a ve složení trestních soudů*. In: *Všehrd*, roč. XXII., č. 1, Praha – Brno, Nákladem B. Stýbla v Praze, leden 1941, s. 25.

o jejich příkazech nebo o zařízeních jimi vytvořených veřejně nenávistné, štvavé nebo o nízkém smýšlení svědčící výroky, které jsou s to, aby podryly důvěru národa v uvedené představitele autonomní správy Protektorátu Čechy a Morava, bude potrestán pro přečin vězením do pěti let“ (§ 1 odst. 1).

Všeobecným opatřením říšského ministra spravedlnosti z 6. prosince 1940 (Deutsche Justiz s. 1389), které bylo uveřejněno ve Věstníku říšského protektora č. 9 z 22. února 1941, byly v Protektorátu Čechy a Morava zavedeny německé trestní rejstříky. Trestní rejstříky vedly státní zastupitelství u německých zemských soudů v Praze a v Brně podle *Zákona o zahlazení odsouzení z 9. dubna 1920* (RGI. S. 507)⁸⁹⁴ a podle nařízení o trestních rejstřících ze 17. února 1934 (RGI. I., S. 140) a správních předpisů k nim vydaných.⁸⁹⁵

Vládní nařízení o myslivosti č. 127/1941 Sb. z. a n., ze dne 31. března 1941 obsahovalo zajímavá trestní ustanovení (§§ 60–69), jejichž účelem bylo přizpůsobit protektorátní trestní právo německému trestnímu právu, zejména v tom směru, aby trestné činy dotýkající se myslivosti nebyly podle protektorátního práva posuzovány mírněji než podle německého práva. Podle prof. Vladimíra Solnaře byla užitečnost této asimilace zřejmá vzhledem k tomu, že tato ustanovení německého trestního zákona, z části tehdy nedávno pozměněná, byla „technicky mnohem dokonalejší a pokročilejší než ustanovení trestního zákona našeho“,⁸⁹⁶ a proto nepopřel, že tato nová úprava – posuzována odděleně od ostatního trestního práva – znamenala „rozhodný pokrok proti stavu dřívějšímu“.⁸⁹⁷

Rozsah trestní pravomoci německých soudů v Protektorátu Čechy a Morava byl nově upraven a rozšířen druhým nařízením říšského ministra spravedlnosti z 5. května 1941 (RGI. I., S. 248) k doplnění nařízení o výkonu trestní soudní pravomoci v Protektorátu Čechy a Morava, které nabylo účinnosti 19. května 1941.⁸⁹⁸

Vládní nařízení, kterým se vydávají další předpisy o židech a židovských míšencích č. 85/1942 Sb. z. a n., ze dne 7. března 1942 přijalo do protektorátního práva ohledně protektorátních příslušníků v základních rysech říšskou úpravu podle

⁸⁹⁴ Ostatní ustanovení tohoto zákona platila v Protektorátě pro německé soudy už podle *Nařízení o výkonu trestní soudní pravomoci v Protektorátu Čechy a Morava ze dne 14. dubna 1939* (RGI. I., S. 754).

⁸⁹⁵ *Německé trestní rejstříky*. In: Právník, roč. LXXX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1941, s. 167.

⁸⁹⁶ SOLNAŘ, V.: *Soudní delikty podle vlád. nař. o myslivosti*. In: Právník, roč. LXXX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1941, s. 393.

⁸⁹⁷ *Ibidem*, s. 408.

⁸⁹⁸ *Rozsah trestní pravomoci německých soudů*. In: Právník, roč. LXXX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1941, s. 327.

Zákona na ochranu německé krve a německé cti z 15. září 1935 (RGI. I., S. 1146) a prvního prováděcího nařízení z 14. listopadu 1935 (RGI. I., S. 1334). Říšská úprava platila na protektorátním území už podle třetího nařízení k provedení zákona na ochranu německé krve a německé cti z 5. července 1941 (RGI. I., S. 384), jehož účinnost byla vztažena zpět k 16. březnu 1939. Tímto nařízením byly odstraněny různé komplikace, které vznikly v důsledku toho, že na protektorátním území platily už tzv. norimberské zákony⁸⁹⁹ pro příslušníky německého národa podle čl. 2 **Výnosu Vůdce a říšského kancléře o Protektorátu Čechy a Morava č. 75/1939 Sb. z. a n., ze dne 16. března 1939.**⁹⁰⁰

Vládní nařízení, jímž se protektorátní trestní právo přizpůsobuje právu říšskému č. 143/1942 Sb. z. a n., ze dne 16. dubna 1942 bylo výsledkem neustálého úsilí okupantů o co největší přiblížení a přizpůsobení protektorátního trestního práva právu říšskému, přineslo i doplnění několika paragrafů trestního řádu (čl. IV.).

Zjednodušení německého trestního soudnictví bylo provedeno nařízením říšského ministra spravedlnosti z 13. srpna 1942 (RGI. I., S. 508), jež bylo vydáno na základě Výnosu Vůdce o zjednodušení soudnictví z 21. března 1942 (RGI. I., S. 139), a platilo také v Protektorátu Čechy a Morava pro německé justiční úřady.⁹⁰¹

Německý trestní zákonodárce přizpůsobil už po roce 1933 některá ustanovení německého trestního řádu z roku 1877 novým názorům.⁹⁰² Podstatnou změnou bylo například odstranění zákazu reformationis in peius (zákaz změny postavení k horšímu, v neprospěch obviněného), které bylo provedeno zákonem z 28. června 1935 (RGI. I., S. 844).⁹⁰³ Zjednodušením německého trestního řízení, které ovlivnila II. světová válka, byly pak dány mnohé rozdíly mezi trestním řízením před soudy Protektorátu a soudy německými.⁹⁰⁴ Od vypuknutí II. světové války docházelo v říšských hmotněprávních předpisech také ke vzniku nových trestněprávních skutkových podstat.⁹⁰⁵

Vládní nařízení o výkonu práva milosti č. 389/1942 Sb. z. a n., ze dne 4.

⁸⁹⁹ **Zákon o říšském občanství z 15. září 1935** (RGI. I., S. 1146) a **Zákon na ochranu německé krve a německé cti z 15. září 1935** (RGI. I., S. 1146).

⁹⁰⁰ EYSSELT, E.: *Trestní předpisy v úpravě rasové otázky*. In: Právník, roč. LXXXI., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1942, s. 139–140.

⁹⁰¹ *Pronikavé zjednodušení německého trestního soudnictví*. In: Právník, roč. LXXXI., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1942, s. 219.

⁹⁰² SOLNAŘ, V.: *Asimilace trestních řádů platných na území Velkoněmecké říše*. In: Právník, roč. LXXXII., Praha, Právnícká jednota v Praze, 1943, s. 240.

⁹⁰³ *Ibidem*, s. 248.

⁹⁰⁴ *Ibidem*, s. 250.

⁹⁰⁵ Viz SÝKORA, J.: *Válečné trestní právo Říše*. In: Právník, roč. LXXX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1941, s. 50–55.

listopadu 1942 nově upravilo výkon práva milosti. Vztahovalo se pouze na trestné činy náležející do příslušnosti protektorátního trestního soudnictví (§ 1), státnímu prezidentovi vyhrazovalo právo udílet amnestii, rozhodovat o výkonu práva milosti u trestů smrti, u trestů příslušníků vládního vojska a u jiných trestů, jestliže státní prezident vyslovil výhradu všeobecně nebo v jednotlivém případě (§ 2).

Nová úprava říšského trestního práva mládeže, platná pro německé justiční úřady také v Protektorátu, byla provedena nařízením o zjednodušení a sjednocení trestního práva mládeže z 6. listopadu 1943 (RGBl. I, S. 635) a podstatná změna dosavadního stavu spočívala v dalším uvolnění věkových hranic trestní odpovědnosti. Pachatel, který byl v době trestného činu alespoň 12 let starý, mohl být trestně odpovědným jako mladistvý, pokud ochrana lidu vyžadovala pro závažnost provinění jeho potrestání podle trestního práva.⁹⁰⁶

Nařízení ministra spravedlnosti ke zjednodušení protektorátního trestního soudnictví (První nařízení k provedení totálního válečného nasazení v oboru trestního soudnictví Protektorátu Čechy a Morava) č. 184/1944 Sb. z. a n., ze dne 26. srpna 1944 zjednodušilo a urychlilo podle říšského vzoru protektorátní trestní soudnictví, a to například: úsporou sil při obsazení trestních soudů (Čl. II.), úsporou sil při zřizování obhájců (Čl. III.), dalším uvolněním stíhací povinnosti (Čl. IV.), omezením a zjednodušením přípravného vyšetřování (Čl. VII.), zkrácením obžalovacího spisu a zjednodušením obžalovacího řízení (Čl. VIII.) a zjednodušením a urychlením hlavního přelíčení (Čl. IX.).

* * *

V roce 1944 bylo v časopise Právnick publikováno znění osnovy vládního nařízení o lékařském usmrcení (eutanazii), podle kterého mohl svéprávný příslušník Protektorátu Čechy a Morava žádat o lékařské usmrcení, pokud byl nemocný těžkou, nevléčitelnou chorobou, která činila jeho život strastiplným (§ 1). O takové žádosti o lékařské usmrcení měl rozhodovat ministr vnitra na základě posudku lékařského sboru, zřízeného při ministerstvu vnitra, bez udání důvodů (§ 2).⁹⁰⁷

Trestní právo v období nacistické okupace během II. světové války prožilo mnoho změn, což je ale pochopitelné vzhledem k jeho tehdejší povaze a funkci. Odrazilo se to

⁹⁰⁶ *Nová úprava trestního práva mládeže.* In: Právnick, roč. LXXXII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1943, s. 336.

⁹⁰⁷ HOETZEL: *Euthanasie.* In: Právnick, roč. LXXXIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1944, s. 66.

však na jeho značné komplikovanosti, a na některých místech nepřehlednosti.

5. Trestní právo v letech 1945–1948

5.1. Trestní právo v letech 1945–1948

Po skončení II. světové války a obnovení Československé republiky v roce 1945 bylo vyvíjené úsilí o obnovení meziválečných prvorepublikových poměrů na právnických fakultách, v soudnictví i ve vězeňství. Na originální prvorepublikové snahy o unifikaci či novou kodifikaci československého trestního práva se však v poválečných letech 1945–1948 navázat nepodařilo, **dualita trestněprávních předpisů platných v českých zemích a na Slovensku zůstala zachována**, a bezprostředně po válce se ještě prohloubila.

V první fázi vývoje, bezprostředně po II. světové válce v letech 1945–1948, byl v popředí československého trestního zákonodárství úkol pomáhat likvidovat pozůstatky dědictví nacistického režimu a jeho představitelů. V tomto období bylo trestní právo zaměřeno především na postihování trestné činnosti okupantů a jejich přísluhovačů.

V druhé fázi, po roce 1948, plnilo československé trestní právo pro komunistickou totalitní moc úkol likvidování pozůstatků dědictví „buržoazních vykořisťovatelů“, když bylo podle prof. Vladimíra Solnaře československé trestní zákonodárství tohoto období zaměřeno „proti odporu buržoazie proti počátkům budování socialismu“.⁹⁰⁸

* * *

Při poválečných soudních represích bylo hlavním úkolem trestního práva jak stanovení kategorií osob, které měly být veřejně stíhány a potrestány (nacističtí zločinci, zrádci a jejich pomáhači), tak vymezení okruhu stíhaných trestných činů a v neposlední řadě šlo o trestněprávní formy, nástroje a mechanismy soudních postihů. Kromě soudních postihů probíhaly v poválečném veřejném životě a společnosti i různé mimosoudní postihy osob podezřelých z činů spáchaných v době nacistické okupace.

V období po II. světové válce měly pro obnovení československého právního řádu a uskutečnění následných změn v oblasti trestního práva zásadní význam retribuční

⁹⁰⁸ SOLNAŘ, Vladimír: *Represe a výchova ve vývoji čs. trestního práva*. In: Právník, roč. XCIX., Praha, Ústav práva ČSAV, 1960, s. 449.

dekrety presidenta republiky obsahující trestněprávní ustanovení.⁹⁰⁹

Po roce 1945 se základem trestněprávní očisty od událostí období okupace v českých zemích stal **Dekret presidenta republiky o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech č. 16/1945 Sb. z. a n., ze dne 19. června 1945.** Tento tzv. **velký retribuční dekret** je svým významem jedním z nejdůležitějších dekretů presidenta dr. Edvarda Beneše, protože se měl stát základem celostátně prováděného tzv. retribučního soudnictví.⁹¹⁰ Retribuční dekret presidenta republiky vyhradil pro československé trestní právo a mimořádné lidové soudy potrestání jak **nacistických válečných zločinců**, kteří nebyli souzeni jinými spojenci, tak i domácích pachatelů – tzv. **zrádců a kolaborantů**.⁹¹¹

Základní hmotněprávní konstrukci velkého retribučního dekretu bylo pro dobu zvýšeného ohrožení republiky, tj. od 21. května 1938 do 31. prosince 1946, stanovení přísnějších trestních sazeb pro v dekretu uvedené trestné činy, které byly trestné i podle předmnichovského práva, zejména podle zákona na ochranu republiky z roku 1923 či podle recipovaných rakouských trestních zákonů a zároveň stanovení některých nových skutkových podstat.⁹¹² Velký retribuční dekret prolomil zásadu zákazu retroaktivity trestněprávních norem. Zločiny trestné podle tohoto dekretu byly navíc prohlášeny za nepromlčitelné (§ 17) a „zvláště zavržitelné“ (§ 19), což bylo důležité i pro podmínky výkonu trestu odnětí svobody podle zákona o státním vězení z roku 1931.⁹¹³

V době platnosti tohoto dekretu bylo v českých zemích podáno více jak 132 000 trestních oznámení, celkem bylo odsouzeno 30 142 osob, 778 osob bylo odsouzeno k trestu smrti, 741 osob k trestu odnětí svobody na doživotí a 24 673 osob k trestům dočasného odnětí svobody.⁹¹⁴ Velký retribuční dekret se ale v některých případech stal bohužel i nástrojem politické či osobní pomsty.

Pojem **retribuce** (z lat. re- + tribuere) označující odplatu (pomstu, trest)⁹¹⁵ se po II. světové válce používal v souvislosti s trestáním **válečných zločinů a domácí kolaborace**⁹¹⁶ a z formálního hlediska je třeba uvést, že retribuice byla chápána jako

⁹⁰⁹ KUKLÍK, Jan a kol.: *Dějiny československého práva 1945–1989*. Praha: Auditorium, 2011, s. 48–49.

⁹¹⁰ KUKLÍK, Jan: *Mýty a realita tzv. „Benešových dekretů“*. Praha: Linde Praha, 2002, s. 195.

⁹¹¹ Ibidem, s. 200.

⁹¹² Ibidem, s. 372.

⁹¹³ Ibidem, s. 372.

⁹¹⁴ Ibidem, s. 385.

⁹¹⁵ GARNER, Bryan A. (ed.): *retribution*. In: *Black's Law Dictionary*. IX. Edition. St. Paul: West Publishing, 2009, s. 1431.

⁹¹⁶ KUKLÍK, Jan a kol.: *Dějiny československého práva 1945–1989*. Praha: Auditorium, 2011, s. 33.

„výjimečné opatření, platnost jednotlivých norem byla omezena na určité období, přičemž však zároveň vzhledem ke smyslu retribuce byla všude stanovena zásada retroaktivity“.⁹¹⁷

Mezi další důležité dekrety presidenta republiky s trestněprávním obsahem patřily:

- **Dekret presidenta republiky o přísném trestání drancování č. 38/1945 Sb. z. a n., ze dne 31. července 1945;**
- **Dekret presidenta republiky o správě soudních věznic a trestních ústavů č. 112/1945 Sb. z. a n., ze dne 26. října 1945;**
- **Dekret presidenta republiky o přechodné úpravě vojenského trestního řádu č. 119/1945 Sb. z. a n., ze dne 27. října 1945;**
- **Dekret presidenta republiky o přechodné úpravě vojenského polního trestního řízení č. 120/1945 Sb. z. a n., ze dne 27. října 1945;**
- **Dekret presidenta republiky o trestání některých provinění proti národní cti č. 138/1945 Sb. z. a n., ze dne 27. října 1945.**

Se zavedením systému retribučních dekretů presidenta republiky a na něj navazujícím retribučním soudnictvím úzce souvisely dekrety presidenta republiky upravující konfiskaci a znárodnění majetku (zejména dekrety č. 5/1945 Sb.,⁹¹⁸ č. 12/1945 Sb.,⁹¹⁹ č. 28/1945 Sb.,⁹²⁰ č. 100/1945 Sb.⁹²¹ a č. 108/1945 Sb.⁹²²). Konfiskační dekrety presidenta republiky byly reakcí na rozsáhlé zásahy německých okupačních orgánů do vlastnictví (držby) pozemkového majetku českého obyvatelstva. Zavedením znárodnovacích dekretů vznikly speciální právní předpisy, jimiž politická moc prováděla znárodnění

⁹¹⁷ MATES, P.: *Kněkterým otázkám vývoje trestního práva v zemích střední a jihovýchodní Evropy v letech 1944–1960*. In: Právněhistorické studie, č. 26, Praha, Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1984, s. 187.

⁹¹⁸ **Dekret presidenta republiky o neplatnosti některých majetkově-právních jednání z doby nesvobody a o národní správě majetkových hodnot Němců, Maďarů, zrádců a kolaborantů a některých organizací a ústavů č. 5/1945 Sb. z. a n., ze dne 19. května 1945.**

⁹¹⁹ **Dekret presidenta republiky o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa č. 12/1945 Sb. z. a n., ze dne 21. června 1945.**

⁹²⁰ **Dekret presidenta republiky o osídlení zemědělské půdy Němců, Maďarů a jiných nepřátel státu českými, slovenskými a jinými slovanskými zemědělci č. 28/1945 Sb. z. a n., ze dne 20. července 1945.**

⁹²¹ **Dekret presidenta republiky o znárodnění dolů a některých průmyslových podniků č. 100/1945 Sb. z. a n., ze dne 24. října 1945.**

⁹²² **Dekret presidenta republiky o konfiskaci nepřátelského majetku a Fondech národní obnovy č. 108/1945 Sb. z. a n., ze dne 25. října 1945.**

průmyslových podniků a pozemkovou reformu v zemědělství. Současně s nimi byly přijímány příslušné trestněprávní normy poskytující ochranu jak provádění těchto ekonomických zásahů, tak i novému druhu vlastnictví. Cílem příslušných trestněprávních norem znárodnovacích dekretů presidenta republiky byla ochrana provádění procesu znárodnování, ochrana znárodnovaných a znárodněných podniků přecházejících do státního vlastnictví a ochrana státního vlastnictví vůbec.

Po II. světové válce obnovila 15. října svou činnost Československá společnost pro právo trestní valnou schůzí, na které mimo jiné prof. Vladimír Solnař vzpomínal na zemřelé členy společnosti.⁹²³

Zákon o porotních soudech č. 232/1946 Sb. z. a n., ze dne 10. prosince 1946 stanovil, že k příslušnosti porotních soudů náležely, pokud zákon nestanovil jinak, zločiny a přečiny, které podle své povahy a podle okolností, za nichž byly spáchány, svědčily o pachatelově snaze vykonat vliv na uspořádání veřejných věcí, jakož i zločiny, za které zákon stanovil trest smrti nebo trest odnětí svobody delší než pět let (§ 1 odst. 1). Soudit o zločinech krádeže, zpronevěry (zpronevěry v úřadě), podvodu (s výjimkou křivého svědectví), podvodného úpadku a poškození cizích věřitelů, příslušelo sborovému soudu první stolice i v těch případech, kdy na ně zákon stanovil trest odnětí svobody delší než pět let (§ 1 odst. 2).

Zákon o trestní ochraně provádění dvouletého hospodářského plánu č. 27/1947 Sb. z. a n., ze dne 13. února 1947 zabezpečoval trestní ochranu nerušenému plnění úkolů stanovených dvouletým hospodářským plánem (§ 1) a ten, kdo se dopustil jednání nebo opominutí ohrožujícího uskutečnění dvouletého hospodářského plánu nebo jeho jmenovitého úkolu v úmyslu, aby je zmařil nebo ztížil, byl potrestán pro zločin těžkým žalářem od šesti měsíců do pěti let; bylo-li však tím v některém úseku uskutečnění tohoto plánu zmařeno nebo ztíženo, byl potrestán těžkým žalářem od pěti do deseti let (§ 2 odst. 1).

Zákon o stíhání trestných činů proti státu č. 182/1947 Sb. z. a n., ze dne 24. října 1947 sjednotil stíhání trestných činů proti státu na celém státním území podle zákona na ochranu republiky z roku 1923 v novelizovaném znění.

Zákon, jímž se mění, doplňují a sjednocují některá ustanovení vojenských

⁹²³ Československá společnost pro právo trestní. In: Právník, roč. LXXXVI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1947, s. 278.

trestních řádů č. 226/1947 Sb. z. a n., ze dne 18. prosince 1947 novelizoval a sjednotil vojenské trestní řády z roku 1912.

5.2. Právnická fakulta University Karlovy v Praze v roce 1945

Skončení II. světové války se někteří nejvýznamnější představitelé české trestněprávní vědy, jako například doc. Josef Kepert (†1939), prof. Albert Milota (†1940) či prof. Jaroslav Kallab (†1942) nedožili.

Proti doc. Jarmile Veselé bylo po II. světové válce na Právnické fakultě University Karlovy v Praze zavedeno disciplinární řízení,⁹²⁴ a i když ohledně její činnosti za války nevyšlo vyšetřováním najevo nic, co by spadalo pod dekrety presidenta republiky č. 16/1945 Sb. z. a n., č. 17/1945 Sb. z. a n., a vládní nařízení č. 18/1945 Sb. z. a n.,⁹²⁵ ze dne 19. června 1945, přesto bylo 23. srpna 1945 závodní radou Právnické fakulty University Karlovy v Praze konstatováno, že: „její činnost před válkou a za války nečiní její přítomnost na fakultě žádoucí. Již před válkou vydala spis o sterilisaci a tedy o thematu propagovaném nacisty. Za války jistě ne proti své vůli octla se jako zaměstnankyně na právnické fakultě německé a omluvné důvody / zachránění majetku kriminologického ústavu / sotva vyvažují zmíněný fakt.“⁹²⁶ Doc. Veselé bylo vytýkáno, že během II. světové války udržovala přátelské styky s Němci a „podávala dobrozdání německým soudům“. **Právnickou fakultu University Karlovy v Praze musela doc. Jarmila Veselá opustit a v dalších desetiletích svého života už pedagogickou a vědeckou činnost nevykonávala.** Smutný osud první docentky českých právnických fakult.

Mimořádný profesor dr. Vladimír Solnař byl 9. listopadu 1945 presidentem republiky jmenován řádným profesorem trestního práva a řízení, s účinností od 1. května 1941.⁹²⁷ Prof. August Miřička zemřel 1. února 1946 ve věku 82 let.⁹²⁸

⁹²⁴ Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. 185, Soukr. doc. Dr. Jarmila Veselá, s. 78.

⁹²⁵ **Vládní nařízení, jímž se provádí dekret presidenta republiky ze dne 19. června 1945, č. 16 Sb., o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech č. 18/1945 Sb. z. a n., ze dne 19. června 1945.**

⁹²⁶ Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. 185, Soukr. doc. Dr. Jarmila Veselá, s. 81.

⁹²⁷ Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. –, Prof. Dr. Vladimír Solnař – osobní spis (nezpracováno).

⁹²⁸ Olšanské hřbitovy v Praze, hřbitov VI., oddělení 7d, hrobka č. 56.

Prof. Vladimír Solnař (1946) (Foto: Archiv Nadace Langhans Praha,
www.langhansarchiv.cz)

6. Trestní právo v letech 1948–1968

6.1. Trestní právo po politickém převratu roku 1948

„Funkcionáři na všech stupních nesou odpovědnost za to, co se v Československu a s Československem po druhé světové válce událo. Míra odpovědnosti se různí, v zásadě čím vyšší funkce, tím větší vina a odpovědnost.“
(Karel Kaplan, 1989)⁹²⁹

Na počátku roku 1948 komunisté na cestě k mocenskému monopolu nejprve destabilizovali demokratické politické poměry, aby pak v únoru 1948, po necelých třech letech poválečného demokratického vývoje, uskutečnili v Československu **politický převrat doprovázený podlomením základů právního státu**. V následujícím období byly komunistickou stranou – v souladu s kontextem osobitých společenských podmínek republiky – budovány ekonomické a politické základy **socialismu**.⁹³⁰ Během procesu změn ekonomické a mocenské sféry docházelo nutně k příslušným analogickým změnám i ve sféře právní, která ekonomické a mocenské změny nejen odrážela, ale zároveň i zajišťovala. Funkce trestního práva, související s utvářením trestní politiky státu (boj státu s trestnou činností), byla změněna a přizpůsobena novému společensko-politickému vývoji.

Politický převrat roku 1948 v Československu sice proběhl jakousi navenek nenásilnou a nekrvavou cestou,⁹³¹ avšak po něm se komunistická totalitní moc už nechtěla či nemohla obejít bez mocenských nástrojů sloužících jí k eliminaci a likvidaci sil stojících na opačné straně politického spektra. Dosažení tohoto cíle umožňovalo komunistickému totalitnímu režimu v následujících letech právě trestní právo a z hlediska celkového hodnocení je – v tomto smyslu – možné konstatovat, že tento úkol, který byl na tehdejší trestní právo z pozic komunistické totalitní moci kladen, byl úspěšně splněn. V následujícím období **sovětizace československého vězeňství**⁹³²

⁹²⁹ KAPLAN, Karel: *Mocní a bezmocní*. Toronto: Sixty-Eight Publishers, 1989, s. 9.

⁹³⁰ KELLER, Jan (Kel): *socialismus*. In: MAŘÍKOVÁ, Hana – PETRUSEK, Miloslav – VODÁKOVÁ, Alena a kol.: *Velký sociologický slovník. Svazek II*. Praha: Univerzita Karlova – vydavatelství Karolinum, 1996, s. 1006–1007; HOFFMAN, John: *socialism*. In: TURNER, Bryan S. (ed.): *The Cambridge Dictionary of Sociology*. Cambridge: Cambridge University Press, 2006, s. 589–591; *Socialism*. In: JOHNSON, Elliott – WALKER, David – GRAY, Daniel: *Historical Dictionary of Marxism. II. Edition*. Lanham: Rowman & Littlefield, 2014, s. 394–395.

⁹³¹ KAPLAN, Karel: *Nekrvavá revoluce*. Toronto: Sixty-Eight Publishers, 1985, 425 s.

⁹³² HLADÍK, Ondřej: *Vězeňství po únoru 1948*. In: *České vězeňství*, č. 2/2011, Praha, Vězeňská služba České republiky, 2011, s. 35–37; HLADÍK, Ondřej: *Rok 1953 jako vrchol sovětizace vězeňství*. In: *Historická penologie*, č. 1/2015, Praha, Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2015, s. 52–63.

docházelo prostřednictvím trestního práva a vězeňství – pod různými primitivními ideologickými hesly (marxismu-leninismu)⁹³³ – k promyšlené perzekuci, dlouholeté izolaci (trestem odnětí svobody) či přímo i fyzické likvidaci (trestem smrti) nejprve některých politických odpůrců komunistického totalitního režimu a pak i některých jeho původních představitelů. Někteří z těch, kteří ještě na začátku období vykonstruovaných politických soudních procesů vystupovali na straně ideologů, prokurátorů či vyšetřovatelů, se později sami stali obětí dalších obdobných soudních procesů. Mlýn soudních represí, který pomáhali roztočit, semlel pak i je. Schizofrenii tohoto režimu, hrozivě zachycenou i v individuální motivaci těchto zainteresovaných účastníků, výstižně osvětluje doc. Karel Kaplan (*28. VIII. 1928): „Nejdříve působila ideologie, fanatická víra v ideály, pak nastoupila vidina kariéry a touha po moci, radost z ní, a nakonec strach o vlastní osud. U většiny se prolínalo působení všech tří vlivů, příčin, faktorů.“⁹³⁴

Politické soudní procesy, jejichž hlavní vlna v Československu proběhla v letech 1948–1954, se staly nejzřetelnějším znakem komunistické trestní represe po únoru 1948. Tyto soudní procesy byly častokrát už dopředu rozhodnuty a následně už jen inscenovány, přičemž v některých případech lze hovořit přímo o justičních vraždách. Výsledky obviněných či svědků byly v některých případech vedeny tak brutálně, že vyslychané osoby byly vystavovány takovému psychickému či fyzickému násilí, následkem kterého se přiznávaly i k trestným činům, kterých se nikdy nedopustily a za které jim následně hrozily nejpřísnější tresty, včetně trestu smrti.

* * *

Podle dobové právní nauky a její terminologie znamenal únor 1948 podstatnou změnu nejen v československé justici, která byla „očistěna od nejreakčnějších živlů a dala se novou cestou, kterou měla nastoupiti již v r. 1945 a které se zrádně vyhnula“,⁹³⁵ ale podle prof. Viktora Knappa (*18. XII. 1913 – †29. VI. 1996) také změnu v pedagogickém sboru právnických fakult, změnu umožňující – podle vzoru sovětské právní vědy –

⁹³³ HAVELKA, Miloš (Haf): *marxismus-leninismus*. In: MAŘÍKOVÁ, Hana – PETRUSEK, Miloslav – VODÁKOVÁ, Alena a kol.: Velký sociologický slovník. Svazek I. Praha: Univerzita Karlova – vydavatelství Karolinum, 1996, s. 593–594; *Marxism-Leninism*. In: JOHNSON, Elliott – WALKER, David – GRAY, Daniel: Historical Dictionary of Marxism. II. Edition. Lanham: Rowman & Littlefield, 2014, s. 282.

⁹³⁴ KAPLAN, Karel: *Mocní a bezmocní*. Toronto: Sixty-Eight Publishers, 1989, s. 422.

⁹³⁵ ROKŮSEK, Frant.: *Otázka veřejného zájmu při povolování podmíněných odkladů trestu*. In: Právník, roč. LXXXIX., Praha, Jednota československých právníků v Praze, 1950, s. 255.

v široké míře uplatnit marxistické vzdělávání posluchačů práv.⁹³⁶ Avšak podle prof. Zdeňka Mlynáře (*22. VI. 1930 – †15. IV. 1997), studujícího v letech 1950–1955 Právnickou fakultu Lomonosovovy university v Moskvě, stalinská právní věda neměla pro posouzení otázky, co je a co není právo, jiné kritérium než tautologickou úvahu právního pozitivismu: „Právo je to, co stát (jeho formálně kompetentní orgány) za právo vyhlásí.“⁹³⁷ Podle prof. Mlynáře sovětské právnické fakulty nevychovávaly lidi myslící v pojmech a hodnotách práva, ale jen „právníké specialisty“ či „kvalifikované byrokraty“.⁹³⁸

Po roce 1948 se Právnická fakulta University Karlovy v Praze dostala – podle vzoru sovětských právnických fakult – pod velký vliv komunistické ideologie marxismu-leninismu. Právnickou fakultu Masarykovy university v Brně komunistická totalitní moc vládním nařízením z roku 1950 raději preventivně celou zrušila,⁹³⁹ na téměř 20 let!

Po roce 1948 došlo k „teoretické deformaci role trestního práva“⁹⁴⁰ při „stagnaci rozboru a řešení filozofických otázek trestního práva“.⁹⁴¹ Statě z odvětví trestního práva vycházející v časopise Právník v období přijetí trestního zákona z roku 1950 psali teoretici z jiných odvětví práva než trestního práva a „jejich pojetí bylo rozhodující pro další utváření trestní politiky na mnoho let“.⁹⁴² Výrazně politické otázky zpracovávali a komentáře k trestním zákonům⁹⁴³ psali převážně autoři z řad praktiků.⁹⁴⁴

6.2. Změny trestního práva v roce 1948

V roce 1948 bylo trestní právo změněno celou řadou zákonů.

⁹³⁶ KNAPP, Viktor: *Význam sovětské právní vědy pro vývoj socialistické právní vědy a marxistického právního myšlení v Československu*. In: Právník, roč. XCVI., Praha, Ústav práva ČSAV, 1957, s. 815.

⁹³⁷ MLYNÁŘ, Zdeněk: *Mráz přichází z Kremlu*. Köln: Index – Společnost pro československou literaturu v zahraničí, 1978, s. 24.

⁹³⁸ Ibidem, s. 25.

⁹³⁹ **Vládní nařízení o některých změnách v organizaci vysokých škol č. 81/1950 Sb., ze dne 27. června 1950** (§ 3 odst. 1 bod 1.).

⁹⁴⁰ CÍSAŘOVÁ, Dagmar: *Věda českého trestního práva v období 1945–1989*. In: MALÝ, Karel – SOUKUP, Ladislav (eds.): *Vývoj práva v Československu v letech 1945–1989*. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Nakladatelství Karolinum, 2004, s. 76.

⁹⁴¹ Ibidem, s. 78.

⁹⁴² Ibidem, s. 76.

⁹⁴³ Např. VIESKA, Juraj: *Ochrana lidově demokratické republiky. (Komentář k §§ 78 – 129 trestního zákona č. 86/50 Sb.)* II. vydání. Praha: Orbis, 1951, 297 s.

⁹⁴⁴ CÍSAŘOVÁ, Dagmar: *Věda českého trestního práva v období 1945–1989*. In: MALÝ, Karel – SOUKUP, Ladislav (eds.): *Vývoj práva v Československu v letech 1945–1989*. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Nakladatelství Karolinum, 2004, s. 78–79.

Zákon o výkonu trestů postihujících majetek, uložených trestními soudy č. 23/1948 Sb. z. a n., ze dne 3. února 1948 přinesl novou obecnou úpravu exekučního vymáhání peněžitých trestů a postup v případě nařízeného **zabrání a propadnutí** (§§ 10–12) nebo **konfiskace jmění** (§§ 13–15).

Zákon, jímž se obnovuje účinnost retribučního dekretu a nařízení o lidovém soudnictví a mění některá jejich ustanovení č. 33/1948 Sb. z. a n., ze dne 25. března 1948 obnovil, v poněkud pozměněné podobě, v celé Československé republice retribuční soudnictví, které tak fungovalo až do konce roku 1948.

Zákon o revisi trestního řízení v některých případech provinění proti národní cti č. 34/1948 Sb. z. a n., ze dne 25. března 1948 umožňoval revizi řízení některých pravomocně skončených případů (§ 1), přičemž zahájení revize mělo účinky zahájení trestního řízení podle **Dekretu presidenta republiky o trestání některých provinění proti národní cti č. 138/1945 Sb. z. a n., ze dne 27. října 1945**.

Zákon o trestní ochraně proti požárům č. 40/1948 Sb. z. a n., ze dne 25. března 1948 umožňoval za žhářství uložit trest těžkého žaláře na doživotí (§§ 1–2) a také trest smrti (§ 3 odst. 2).

Zákon, jímž se mění trestní zákony a trestní řády č. 88/1948 Sb. z. a n., ze dne 15. dubna 1948 zvýšil peněžité částky rozhodné pro posouzení, zda byl soudně trestný čin zločin, přečin nebo přestupek, jakož i peněžité částky rozhodné pro trestní sazbu na trojnásobek (§ 1).

Zákon na ochranu lidově demokratické republiky č. 231/1948 Sb., ze dne 6. října 1948, který nahradil **Zákon na ochranu republiky č. 50/1923 Sb. z. a n., ze dne 19. března 1923**, nově a přísněji upravil odpovědnost za trestné činy proti vnější a vnitřní bezpečnosti státu a proti mezinárodním vztahům. Zákon znovuzavedl do československého trestního práva zločin velezrady (§ 1), za který, jakož i za zločiny vyzvědačství (§ 5), vyzvědačství proti spojenci (§ 6), válečné škůdnictví (§ 10), válečná zrada (§ 11), útoky na život ústavních činitelů (§ 14) a tělesné poškození ústavních činitelů (§ 15) mohl být viník potrestán trestem smrti. Nový zákon, v poměru k zákonu na ochranu republiky z roku 1923, podstatně zvýšil trestní sazby některých skutkových podstat, rozšířil možnost ukládání trestů postihujících majetek, nově zavedl trest ztráty státního občanství (§ 53), zákazu pobytu (§ 56) a v určitých případech připouštěl ztrátu

živnostenského oprávnění a oprávnění vykonávat povolání (§ 51).⁹⁴⁵

Zákon o státním soudu č. 232/1948 Sb., ze dne 6. října 1948 byl nutným doplněním zákona na ochranu lidově demokratické republiky, který svěřoval souzení některých činů podle něho trestných státnímu soudu. Státnímu soudu například náleželo konat trestní řízení a rozhodovat, podle zákona na ochranu lidově demokratické republiky, o zločinech, stanovil-li na ně zákon trest smrti nebo trest odnětí svobody delší než deset let (§ 17 odst. 1).

Zákon o národní bezpečnosti č. 149/1947 Sb. z. a n., ze dne 11. července 1947 byl po únorovém převratu nahrazen **Zákonem o národní bezpečnosti č. 286/1948 Sb., ze dne 21. prosince 1948**. Přijetím tohoto tzv. zjednodušeného zákona o Sboru národní bezpečnosti došlo k přijetí zásad nové organizace Sboru národní bezpečnosti.

Zákon o zlidovění soudnictví č. 319/1948 Sb., ze dne 22. prosince 1948 přinesl podstatné změny v organizaci trestních soudů a v úpravě řízení před nimi,⁹⁴⁶ přičemž po přijetí tohoto zákona „přestal být brán ohled na, již beztak opomíjený, systém kontroly poměrů ve vězeňských ústavech, jenž v předúnorovém období zaručoval ochranu práv a lidské důstojnosti odsouzených“.⁹⁴⁷ Zákon o zlidovění soudnictví z roku 1948 zřídil okresní a krajské prokuratury (§ 20).

Od února 1948 tedy v Československu docházelo k přijímání nových trestněprávních předpisů zaměřených na ochranu ekonomických a politických základů nového zřízení, ale komunistická moc zároveň – v zájmu svých mocenských cílů – využívala i některé starší (prvorepublikové) trestněprávní předpisy, jejichž původní podobu měnila a doplňovala obsahem nových trestních norem. Tam, kde byla stará trestněprávní úprava ponechána, byla podstatnými novelami a judikaturou upravena tak, aby i ona odpovídala požadavkům nových společensko-politických poměrů. Opět také došlo k rozsáhlému znárodnění klíčového průmyslu, což mělo vytvořit předpoklady k budování socialistického hospodářství.

⁹⁴⁵ RŮŽEK, A.: *Rok 1948 v trestním právu*. In: Právník, roč. LXXXVIII., Praha, Jednota československých právníků v Praze, 1949, s. 227.

⁹⁴⁶ ŠIMÁK, J.: *Zlidovění soudnictví v řízení trestním*. In: Právník, roč. LXXXVIII., Praha, Jednota československých právníků v Praze, 1949, s. 22.

⁹⁴⁷ HLADÍK, Ondřej: *Rok 1953 jako vrchol sovětizace vězeňství*. In: Historická penologie, č. 1/2015, Praha, Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2015, s. 52–53.

6.3. Trestní kodexy z roku 1950

Když po únoru 1948 uchočila politickou moc v Československu komunistická strana a nastoupila cestu „od kapitalismu k socialismu“, vedení Komunistické strany Československa (KSČ) se rozhodlo přebudovat podle socialistických principů celý právní systém, uskutečnit zásadní reformu československého trestního práva a vytvořit „*trestní právo socialistického typu*“.⁹⁴⁸ Vznikl požadavek a následně úkol vypracovat nové trestní kodexy odpovídající nově změněným společensko-politickým poměrům. Definitivně se přerušila kontinuita s předválečnou československou trestněprávní vědou a vývoj československého trestního práva směřoval k ovlivňování trestněprávní vědou jinou, vědou sovětskou. **Komunisté začali československý trestněprávní systém budovat podle sovětského vzoru** a při vypracování nových trestních kodexů využili zkušenosti sovětské trestněprávní vědy, a to jak po stránce formální, tak i obsahové.

V lednu 1950 vyšel český překlad monografie nemilosrdného Stalinova generálního prokurátora⁹⁴⁹ prof. Andreje Januarjeviče Vyšinského (*10. XII. 1883 – †22. XI. 1954; [1925–1928 rektor Moskevské státní university])⁹⁵⁰ ***Theorie soudních důkazů v sovětském právu***,⁹⁵¹ která měla mít zásadní význam jak pro československou procesní teorii a její poměr k procesní praxi, tak i pro československou právní vědu vůbec, protože měla představovat „vzorný příklad marxistické právně-theoretické

⁹⁴⁸ RŮŽEK, Antonín – NEZKUSIL, Jiří: *Charakteristické rysy československého socialistického trestního práva v průběhu jeho historického vývoje*. In: MALÝ, Karel (ed.): *Vznik a vývoj socialistického práva*. II. část. Praha: Univerzita Karlova, 1976, s. 225.

⁹⁴⁹ SOLOMON, Peter H. Jr.: *Soviet Criminologists and Criminal Policy*. London – Basingstoke: The Macmillan Press, 1978, s. 23–25; BERG, Gerard Pieter van den: *The Soviet System of Justice: Figures and Policy*. Dordrecht: Springer, 1985, s. 10, 20, 122; ŁOŚ, Maria: *Communist Ideology, Law and Crime*. Basingstoke: The Macmillan Press, 1988, s. 12, 29; WOOD, Alan: *Stalin and Stalinism*. II. Edition. Abingdon: Routledge, 2005, s. 100; EMSLEY, Clive: *Crime, Police, and Penal Policy*. Oxford: Oxford University Press, 2007, s. 263; GEYER, Michael – FITZPATRICK, Sheila (eds.): *Beyond Totalitarianism*. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, s. 215–216; NAIMARK, Norman M.: *Stalin's Genocides*. Princeton: Princeton University Press, 2010, s. 18, 101–102, 115; BASSIOUNI, M. Cherif: *Crimes Against Humanity*. New York: Cambridge University Press, 2011, s. 116; TISMANEANU, Vladimir: *The Devil in History*. Berkeley – Los Angeles: University of California Press, 2012, s. 30–31; GELLATELY, Robert: *Stalin's Curse*. Oxford: Oxford University Press, 2013, s. 37, 251, 325; HARRIS, James (ed.): *The Anatomy of Terror. Political Violence Under Stalin*. Oxford: Oxford University Press, 2013, s. 181–182, 184–185; McCAULEY, Martin: *Stalin and Stalinism*. Revised III. Edition. Abingdon: Routledge, 2013, s. xxvii., 50, 63; CROWE, David M.: *War Crimes, Genocide, and Justice*. New York: Palgrave Macmillan, 2014, s. 149, 156.

⁹⁵⁰ *Vyshinsky, Andrei Yanuarevich*. In: McCAULEY, Martin: *Who's Who in Russia Since 1900*. London: Routledge, 1997, s. 226.

⁹⁵¹ VYŠINSKIJ, Andrej Januarjevič: *Theorie soudních důkazů v sovětském právu*. Praha – Brno: Mír, 1950, 346 s.

monografie“⁹⁵² a svými závěry měla ukazovat novou cestu československé právní vědě.⁹⁵³

Vliv sovětského trestního práva na vývoj československého trestního práva se projevil jak v řešení podstatných obecných trestněprávních otázek, tak i v některých konkrétních ustanoveních nových trestních kodexů, které se staly pro socialistické trestní právo a jeho nauku v následujícím období symptomatické. V souvislosti s vlivem sovětského trestního práva na vývoj trestního práva nejen v Československu, ale i v jiných zemích východního bloku po roce 1945 je možné diferencovat uplatnění celkem tří variant: „v některých zemích byly přijaty zcela nové zákoníky (Československo, Bulharsko, Jugoslávie), jinde byla novelizována obecná část trestního zákona (Maďarsko, v prvních letech Jugoslávie) a konečně v ostatních byly zachovány staré normy, jež byly postupně doplňovány a měněny (Polsko, NDR, Rumunsko). Přes tyto odlišnosti existovaly v těchto hlavních trestněprávních normách rysy shodné, typické pro socialistické trestní právo.“⁹⁵⁴

V kontextu snah komunistické strany o podstatnou změnu československého trestního práva přinesl rok 1950 ve vývoji zásadní zlom. Dne 12. července 1950 bylo československé trestní právo výsledkem tzv. právníké dvouletky podstatně změněno souborem čtyř nových trestních zákonů:

- **Trestní zákon č. 86/1950 Sb., ze dne 12. července 1950;**
- **Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád) č. 87/1950 Sb., ze dne 12. července 1950;**
- **Trestní zákon správní č. 88/1950 Sb., ze dne 12. července 1950;**
- **Zákon o trestním řízení správním (trestní řád správní) č. 89/1950 Sb., ze dne 12. července 1950.**

Autoři těchto čtyř nových trestních zákonů navázali na prvorepublikové snahy o unifikaci trestního práva pro území celé Československé republiky a nahrazením starších trestněprávních předpisů **odstranili dualismus recipovaného, původně**

⁹⁵² BOURA: *Vyšinského Theorie soudních důkazů*. In: Právník, roč. LXXXIX., Praha, Jednota československých právníků v Praze, 1950, s. 261.

⁹⁵³ Ibidem, s. 262.

⁹⁵⁴ MATES, P.: *K některým otázkám vývoje trestního práva v zemích střední a jihovýchodní Evropy v letech 1944–1960*. In: Právněhistorické studie, č. 26, Praha, Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1984, s. 195.

samostatného rakouského a uherského trestního práva hmotného i procesního.

Tak jak **Trestní zákon č. 86/1950 Sb., ze dne 12. července 1950** opustil původní rakouskou právní koncepci z roku 1803 (1852) a přiklonil se k sovětské trestněprávní kultuře, tak i **Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád) č. 87/1950 Sb., ze dne 12. července 1950** nahradil starou právní úpravu trestního řízení – založenou ještě na zásadách Glaserova trestního řádu z roku 1873.

Kodifikační práce na nových trestních zákonech se nesly ve společném duchu úsilí o uplatnění požadavku třídnosti a komplexnosti trestněprávní úpravy a jejich vydání se považovalo za významný politický čin.

V květnu 1950 vláda nejprve schválila osnovy trestního zákona a trestního zákona správního.⁹⁵⁵ Ministr spravedlnosti dr. Štefan Rais (*8. VIII. 1909 – †25. IV. 1975) při projednávání nového trestního zákona a trestního řádu na 46. schůzi Národního shromáždění 11. července 1950 ve svém projevu pronesl: „Znalost sovětských zákonů a sovětské theorie byla nezbytným a základním předpokladem pro formulaci našich nových trestních zákonů a bez ní by nám nebylo možné v tak krátké době dokončit osnovy, které nyní projednává Národní shromáždění.“⁹⁵⁶ Staré trestní kodexy pak byly podle ministra dr. Raise „spravedlivě uloženy tam, kam po zásluze již dávno patřily – do historických archivů. Na jejich místo nastoupily nové kodexy, nové nejen svým novým původem, stylem a jazykem, ale hlavně a především svým duchem, trestní zákoníky lidově demokratického státu, mohutné pilíře nového, socialistického právního řádu.“⁹⁵⁷ Obecná část trestního zákona z roku 1950 reflektovala novou povahu a účel trestního práva. Účelem trestního zákona bylo chránit „lidově demokratickou republiku, její socialistickou výstavbu, zájmy pracujícího lidu a jednotlivce a vychovávat k dodržování pravidel socialistického soužití“ (§ 1). Pro pochopení dalšího výkladu je v uvedeném účelu trestního zákona důležité nepřehlédnout „ochranu zájmů pracujícího lidu“.

Trestní zákon z roku 1950 opustil rozdělení trestných činů na zločiny, přečiny a přestupky a zavedl pro soudně postižitelné delikty jednotné pojmenování – **trestný čin** (§ 2). Tím, že zmizela uvedená tripartice trestných činů, mělo zmizet i označení „zločinec“, a osoba, která spáchala trestný čin, se už zásadně měla nazývat „viníkem“,

⁹⁵⁵ PETRŽELKA, Karel: *K současnému kodifikačním úkolům*. In: Právník, roč. LXXXIX., Praha, Jednota československých právníků v Praze, 1950, s. 138.

⁹⁵⁶ RAIS, Štefan: *Ve jménu republiky za socialismus za mír*. Praha: Orbis, 1950, s. 29.

⁹⁵⁷ RAIS, Štefan: *Ostrá zbraň v boji za vítězství socialismu*. In: Právník, roč. LXXXIX., Praha, Jednota československých právníků v Praze, 1950, s. 289.

čímž mělo být zdůrazněno, že nestačí pouhé způsobení trestného následku, nýbrž že nový trestní zákon je důsledně vybudován na zásadě odpovědnosti za vinu.⁹⁵⁸ Podle pounorové trestněprávní nauky „buržoazní“ trestněprávní věda údajně neobjasňovala podstatu trestného činu (!),⁹⁵⁹ a proto měl nový trestní zákon z roku 1950, na rozdíl od předchozího trestního zákona z roku 1852, vyzdvihnout **materiální pojetí trestného činu** a zdůraznit, že **základem trestní odpovědnosti je vina a společenská nebezpečnost činu**.⁹⁶⁰ Toto materiální pojetí trestného činu bylo do československého trestního práva převzato ze sovětského trestního práva, do této doby ho československé trestní právo neznalo.⁹⁶¹ Podle nového trestního zákona bylo trestním činem „jen takové pro společnost nebezpečné jednání, jehož výsledek uvedený v zákoně pachatel zavinil“ (§ 2).

Trestní zákon z roku 1950 postavil vedle sebe spolupachatelství (§ 6) a pomoc (§ 7),⁹⁶² což umožnilo i tuto ideologickou trestněprávní interpretaci prof. Františka Poláčka (*26. VI. 1895 – †24. V. 1956)⁹⁶³: „V době zostřeného třídního boje odpor vykořisťovatelských živlů proti budovatelskému úsilí pracujícího lidu a snaha zmařit nebo brzdit rozvoj k socialismu a obnovit kapitalismus vede reakci k tomu, aby k uskutečnění těchto cílů spojovala svoje síly. Dosáhnout těchto cílů znamená zničit základy lidově demokratické společnosti, zničit, rozvrátit nebo aspoň podvracet společenské vztahy, které jsou výrazem hospodářské základny naší lidové demokracie. Jde o cíle, které uskutečnit – na rozdíl od krádeže jednotlivé věci – není v moci jedince.

⁹⁵⁸ POLÁČEK, František: *Trestný čin*. In: Právník, roč. LXXXIX., Praha, Jednota československých právníků v Praze, 1950, s. 62.

⁹⁵⁹ Ibidem, s. 63.

⁹⁶⁰ PETRŽELKA, Karel: *K současným kodifikačním úkolům*. In: Právník, roč. LXXXIX., Praha, Jednota československých právníků v Praze, 1950, s. 143.

⁹⁶¹ RŮŽEK, Antonín – NEZKUSIL, Jiří: *Charakteristické rysy československého socialistického trestního práva v průběhu jeho historického vývoje*. In: MALÝ, Karel (ed.): *Vznik a vývoj socialistického práva*. II. část. Praha: Univerzita Karlova, 1976, s. 227.

⁹⁶² Viz SOLNAŘ, Vladimír: *Spolupachatelství a pomoc v novém trestním zákoně*. In: Právník, roč. XCI., Praha, Právníkový ústav ministerstva spravedlnosti, 1952, s. 97.

⁹⁶³ SOLNAŘ: *JUDr. František Poláček: Důvody zmatečnosti v trestním řízení*. In: Právník, roč. LXXIV., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1935, s. 556–557; V.: *JUDr. František Poláček: Důvody zmatečnosti v trestním řízení*. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. XII., č. 3–4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1936, s. 125; HATALA, Vojtech: *Za profesorem Františkom Poláčkem*. In: Právní obzor, roč. XXXIX., č. 6, Bratislava, Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1956, s. 364–365; SCHUBERT, L.: *† univ. prof. Dr Fr. Poláček*. In: Právník, roč. XCV., Praha, Ústav práva ČSAV, 1956, s. 888–890; *Poláček František*. In: DOLAN, Ondrej (ed.): *Univerzita Komenského. Prehľad profesorov 1919–1966*. Bratislava: Rektorát Univerzity Komenského v Bratislave, 1968, s. 71; *Poláček, František*. In: *Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder*. Band III. Pl–Pr. München: Oldenbourg, 1988, s. 265.

Proto se reakce za těmito cíli sdružuje a organizuje.“⁹⁶⁴ Slovník znění některých důležitých skutkových podstat nového trestního zákona umožňoval opravdu velmi vágní interpretace.

Trestní zákon z roku 1950 vzhledem k svému „třídnímu zaměření a období vzniku“⁹⁶⁵ zvýraznil represivní prvky a nově stanovil účel trestu. Jednalo se o kombinaci potrestání pachatele (zneškodnění nepřítel pracujícího lidu), zabránění mu v další trestné činnosti (ochrana společnosti), jeho převýchovy a současně výchovného působení na společnost. Trestní zákon stanovil, že účelem trestu bylo: „a) zneškodnit nepřátele pracujícího lidu, b) zabránit pachateli v dalším páchání trestných činů a vychovávat ho k tomu, aby dodržoval pravidla socialistického soužití, c) působit výchovně na ostatní členy společnosti“ (§ 17 odst. 1).

V souvislosti s politickými soudními procesy v 50. letech a trestem smrti není možné přehlížet skutečnost, že **podle trestního zákona z roku 1950 byl trest smrti jedním ze tří hlavních trestů** (§ 18 odst. 1) a že tento zákon uváděl na prvním místě jako účel trestu „zneškodnění nepřátel pracujícího lidu“. Prof. Zdeněk Mlynář, ve své memoárové knize *Mráz přichází z Kremlu*⁹⁶⁶ vzpomíná, jak v různých soukromých a někdy i veřejných diskusích mezi komunisty mnohokrát slyšel v souvislosti s problémem odpovědnosti za zločiny komunistického totalitního režimu 50. let argument: „Ale my jsme tehdy skutečně věřili tomu, co hlásala stranická ideologie.“⁹⁶⁷ Základní hodnotou v tehdejší komunistické ideologii a nauce byl abstraktní pojem „v zájmu dělnické třídy“, kterému komunisté podřizovali vše – právo, ekonomiku i morálku. Morální bylo to, co sloužilo dělnické třídě.⁹⁶⁸ Nové trestní právo pak mělo být vhodným nástrojem „v boji za zvýšení ostražitosti a bdělosti pracujících proti třídnímu nepříteli“⁹⁶⁹ a podle prof. Viktora Knappa byl základní kvalitativní rozdíl mezi trestním zákonem z roku 1950 a předchozím trestním zákonem z roku 1852 v tom, že nový trestní zákon už nebyl „nástrojem vládnoucí menšiny k potlačování většiny národa, nýbrž právě naopak nástrojem vládnoucí většiny, t. j. pracujícího lidu v čele s dělnickou

⁹⁶⁴ POLÁČEK, František: *Účastenství ve formě spolupachatelství a pomoci*. In: Právník, roč. XCI., Praha, Právníkový ústav ministerstva spravedlnosti, 1952, s. 302.

⁹⁶⁵ SOLNAŘ, Vladimír: *Represe a výchova ve vývoji čs. trestního práva*. In: Právník, roč. XCIX., Praha, Ústav práva ČSAV, 1960, s. 450.

⁹⁶⁶ MLYNÁŘ, Zdeněk: *Mráz přichází z Kremlu*. Köln: Index – Společnost pro československou literaturu v zahraničí, 1978, 339 s.

⁹⁶⁷ Ibidem, s. 9.

⁹⁶⁸ Ibidem, s. 10.

⁹⁶⁹ PETRŽELKA, Karel: *K současnému kodifikačním úkolům*. In: Právník, roč. LXXXIX., Praha, Jednota československých právníků v Praze, 1950, s. 143.

třídou, instrumentem, který chrání lidovou demokracii proti kontrarevoluci a který konec konců chrání socialistické vlastnictví jako základ našich výrobních poměrů“.⁹⁷⁰ V těchto definicích je někde skrytá podstata komunistické totalitní ideologie, kterou byly v 50. letech maskovány trestní represe.

Prof. Zdeněk Mlynář se ve zmíněné knize vrací i k problematice vyvozování osobní odpovědnosti za nezákonnosti 50. let. Od podzimu roku 1955 totiž zastával, jako „nadějný stranický kádr se sovětským školením“,⁹⁷¹ funkci vedoucího odboru na Generální prokuratuře v Praze, kde tehdy bylo dost podnětů k úvahám o odpovědnosti za politické procesy: „Navíc prokuratura jako celek byla jednou ze složek mašinérie politického teroru v minulosti a problematika nezákonných represí, politických procesů a justičních vražd tu doslova visela ve vzduchu.“⁹⁷² S otázkou, kdo konkrétně měl vlastně nést za tyto hrozné nezákonné věci odpovědnost, rychle pochopil reálnou konstelaci sil: „Generálním prokurátorem byl tehdy V. Aleš, jeden ze žalobců v procesu s R. Slánským. Hlavní žalobce tohoto procesu J. Urválek byl předsedou Nejvyššího soudu. Náměstkem generálního prokurátora pro věci trestní byl E. Švach, žalobce z procesu proti M. Švermové. Na Slovensku zastupoval generálního prokurátora L. Gešo, žalobce v procesu proti G. Husákovi. Klást za této situace otázku odpovědnosti za „deformace“ a nezákonné represe znamenalo nikoli akademickou debatu, ale přímý konflikt s těmito vysokými činiteli i s těmi ještě vyššími, kteří je do jejich funkcí dosadili.“⁹⁷³ Prof. Mlynář pak vzpomíná na svůj rozhovor s Václavem Alešem (*1905 – †1969), když se dozvěděl, že se v soudním procesu s Rudolfem Slánským (*31. VII. 1901 – †3. XII. 1952) žalobci i obžalovaní „z magnetofonových pásků nazpaměť učili své role, které před soudem jen odříkávali jako na divadle“.⁹⁷⁴ Václav Aleš to nepopíral a hájil se tím, že „odpovědnost přece nese ten, kdo scénář napsal a režíroval“.⁹⁷⁵ Na otázku, proč se propůjčil k aktivní roli v této tragikomedii a neodmítl ji, když věděl, že se pouze hraje divadlo a nemá ani potuchy o tom, zda výpovědi obžalovaných jsou pravdivé, mu – podle ústavy nejvyšší strážce zákonnosti – odpověděl, že „to sice teoreticky možné bylo, ale fakticky by to

⁹⁷⁰ KNAPP, Viktor: *Trestní ochrana socialistického vlastnictví*. In: Právník, roč. LXXXIX., Praha, Jednota československých právníků v Praze, 1950, s. 307.

⁹⁷¹ MLYNÁŘ, Zdeněk: *Mráz přichází z Kremlu*. Köln: Index – Společnost pro československou literaturu v zahraničí, 1978, s. 43.

⁹⁷² Ibidem, s. 43.

⁹⁷³ Ibidem, s. 44.

⁹⁷⁴ Ibidem, s. 44.

⁹⁷⁵ Ibidem, s. 44.

znamenalos posadit se na lavici obžalovaných vedle nich“.⁹⁷⁶

Podle trestního zákona z roku 1950 **výkonem trestu nesměla být ponížena lidská důstojnost** (§ 17 odst. 2), co však ostře kontrastovalo s praxí československého soudnictví a vězeňství v období první poloviny 50. let, ve kterém se státní bezpečnost, jako výkonný orgán aparátu komunistické strany, vymkla kontrole a v československém soudnictví a vězeňství de facto⁹⁷⁷ realizovala stalinský teror.⁹⁷⁸ Vytvořila se společensko-politická atmosféra, kdy „otevřený teror, zvůle a bezpráví zachvátily takřka celou společnost a kdy boj s klasickou kriminalitou byl odsunut zcela do pozadí“.⁹⁷⁹

Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád) č. 87/1950 Sb., ze dne 12. července 1950 měl „upravit řízení v oboru trestního soudnictví tak, aby trestné činy byly náležitě zjištěny a jejich pachatelé podle zákona potrestáni“ (§ 1).

Důvod vypracovat od základu nový trestní řád byl v dobové trestněprávní nauce ideologicky interpretován tak, že „v lidové demokracii má právo jako celek a tudíž i trestní právo procesní právě opačný úkol, nežli má právo za kapitalismu. Kdežto za kapitalismu právo slouží kupevnění a posílení moci buržoasie, má právo v lidově demokratickém státě za úkol pomáhati pracujícimu lidu na jeho cestě k socialismu. Je proto samozřejmé, že tento úkol nemůže splniti kodex, který vyšel z vůle vládnoucí buržoasie, nýbrž jedině kodex, který si dá pracující lid jako novou zbraň k úspěšnému vedení boje se zbytky dřívějších vykořisťovatelských tříd.“⁹⁸⁰

Trestní řád z roku 1950 byl produktem prvního období budování socialismu v Československu po roce 1948 a odrážel úsilí o **urychlení a zjednodušení trestního řízení**, o zlidovění soudnictví a o prosazení jediné zákonnosti na celém území státu.⁹⁸¹ I úsilí o zjednodušení trestního řízení vedlo v novém trestním řádu k absenci některých ustanovení, která představují významné záruky práv

⁹⁷⁶ Ibidem, s. 45.

⁹⁷⁷ JABLONICKÝ, Jozef: *Podoby násilia*. Bratislava: Kalligram, 2000, 224 s.

⁹⁷⁸ GETTY, J. Arch – MANNING, Roberta T. (eds.): *Stalinist Terror. New Perspectives*. Cambridge: Cambridge University Press, 1993, 294 s.; McLOUGHLIN, Barry – McDERMOTT, Kevin (eds.): *Stalin's Terror*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2004, 256 s.; GOLDMAN, Wendy Z.: *Terror and Democracy in the Age of Stalin*. New York: Cambridge University Press, 2007, 274 s.; HARRIS, James (ed.): *The Anatomy of Terror. Political Violence Under Stalin*. Oxford: Oxford University Press, 2013, 333 s.

⁹⁷⁹ ŠÁMAL, Pavel: *K úpravě trestního procesu v letech normalizace*. In: MALÝ, Karel – SOUKUP, Ladislav (eds.): *Vývoj práva v Československu v letech 1945–1989*. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Nakladatelství Karolinum, 2004, s. 307.

⁹⁸⁰ ROKŮSEK, František: *Nový trestní řád*. In: *Právník*, roč. LXXXIX., Praha, Jednota československých právníků v Praze, 1950, s. 327–328.

⁹⁸¹ MANČAL, Jaroslav – TIBITANZL, Karel: *Nový trestní řád*. In: *Právník*, roč. XCVI., Praha, Ústav práva ČSAV, 1957, s. 217.

obviněných a obžalovaných, což v dané společensko-politické atmosféře umožnilo v přípravném řízení přímo protiprávní postupy a vedlo k trestním represím proti odpůrcům komunistického totalitního režimu.

Trestní řád z roku 1950 podstatně změnil s trestním procesem i postavení a funkci prokurátora, když vymezil funkci prokurátora „od základu odlišně a vytvořil tak prokurátora úplného typu“,⁹⁸² s tím, že tento „nový typ prokurátora“ měl „zabezpečit“ budování socialistické společnosti, nerušené nažívání spoluobčanů a může tak splnit všechny úkoly uložené mu naším lidovo-demokratickým sriadením na jeho cestě k socialismu“.⁹⁸³ Socialistická prokuratura měla být „výrazně novým typem státního orgánu“ a měla mít „diametrálně odlišné poslání než prokuratura, resp. jinak označený orgán podobného druhu v kapitalistickém světě, odlišné metody práce a právní prostředky i odlišnou organizační výstavbu“.⁹⁸⁴ Základní ideologické poučky o činnosti prokuratury socialistického typu a její organizační výstavbě formulované Vladimírem Iljičem Leninem (*22. IV. 1870 – †21. I. 1924) a dále rozvíjené sovětskou trestní praxí měly být pro činnost československé prokuratury ideologicky směrodatné.⁹⁸⁵

Při kodifikaci nového trestního řádu byla jednou ze závažných otázek i otázka obhajoby,⁹⁸⁶ když bylo třeba provést ustanovení ústavy, které obviněnému sice zajišťovalo právo obhajoby, avšak pouze v mezích zhodnocení zkušeností a výsledků sovětské právní vědy.⁹⁸⁷ Nesprávné názory prof. A. J. Vyšinského, že „v socialistickém trestním řízení není možné hájit jednotlivce proti společnosti, protože ve všech případech musí zájem společnosti převyšovat nad zájmem individua“,⁹⁸⁸ ovlivnily v 50. letech velmi podstatně nepříznivě budování socialistické advokacie a pojetí jejích úkolů, což se typicky projevilo v chápání smyslu obhajoby a úkolů obhájce v československém trestním řízení.⁹⁸⁹ Úkoly obhájce byly teoreticky vysvětlovány tak, že v trestním řízení

⁹⁸² ONDREJKO, Jozef: *Funkcia prokurátora podľa nového trestného poriadku*. In: Právník, roč. LXXXIX., Praha, Jednota československých právníků v Praze, 1950, s. 458.

⁹⁸³ Ibidem, s. 459.

⁹⁸⁴ PROCHÁZKA, Jiří: *Základní principy činnosti československé prokuratury*. In: Socialistická zákonnost, roč. XXIV., č. 10, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1976, s. 577.

⁹⁸⁵ Ibidem, s. 578.

⁹⁸⁶ DOLENSKÝ, Adolf: *Obviněný a jeho obhajoba*. In: Právník, roč. XC., Praha, Právnícký ústav ministerstva spravedlnosti, 1951, s. 25.

⁹⁸⁷ Ibidem, s. 27; viz také JÚTTNER, Alfred: *Socialistický obhájce*. In: Právník, roč. XCI., Praha, Právnícký ústav ministerstva spravedlnosti, 1952, s. 515–517.

⁹⁸⁸ CÍSAŘOVÁ, Dagmar: *Obhájce v československém trestním řízení*. In: Acta Universitatis Carolinae. Iuridica Monographia V. Praha: Universita Karlova, 1966, s. 8.

⁹⁸⁹ Ibidem, s. 8.

bylo jeho povinností „nepřekážet« soudu a prokurátorovi, tak aby bylo dosaženo účelu, který je sledován tím kterým procesem“.⁹⁹⁰

Trestní zákon správní č. 88/1950 Sb., ze dne 12. července 1950 a Zákon o trestním řízení správním (trestní řád správní) č. 89/1950 Sb., ze dne 12. července 1950 unifikovaly, zpřehlednily a zjednodušily správní trestání. Trestní zákon správní z roku 1950, doplňující trestní zákon z roku 1950, řešil **ukládání trestů za přestupky**, tj. činy méně společensky nebezpečné, než činy trestné. Poměr tohoto zákona k trestnímu zákonu soudnímu byl stanoven tak, že se podle trestního zákona správního stíhaly jako přestupky jen činy, které nebyly trestné podle trestního zákona soudního (§ 2). Trestní řád správní z roku 1950 vyloučil projednávání přestupků z kompetence soudů a povinnost stíhat přestupky uložil národním výborům (§ 2).

I v oblasti trestního práva správního byla požadována ideologická nutnost postavit právo – podle dobové interpretace – na „nový hospodářský a třídní základ, zbavit ho vykořisťovatelského charakteru, dát mu novou socialistickou náplň a učinit z něj nástroj revoluce“.⁹⁹¹

Zákon na ochranu míru č. 165/1950 Sb., ze dne 20. prosince 1950 doplnil trestní zákon hrozbou trestem odnětí svobody za **trestný čin proti míru** tomu, kdo se pokusil rozrušit mírové soužití národů tím, že jakýmkoliv způsobem podněcoval k válce, válku propagoval nebo válečnou propagandu jinak podporoval (§ 1).

Vládní nařízení o trestní pravomoci místních národních výborů č. 78/1951 Sb., ze dne 9. října 1951 nově vymezilo pravomoc místních národních výborů při stíhání přestupků a rámcově upravilo postup při výkonu této trestní pravomoci.⁹⁹²

Dne 17. března 1952 se v Slovanském domě v Praze konala **celostátní konference krajských a okresních prokurátorů a předsedů krajských a okresních soudů**.⁹⁹³

Když ministerstvo spravedlnosti zvláštním výnosem z 14. října 1952 č. 8860/52-

⁹⁹⁰ Ibidem, s. 8–9.

⁹⁹¹ KŘÍŽKOVSKÝ, L.: *Trestní zákon správní*. In: Právník, roč. LXXXIX., Praha, Jednota československých právníků v Praze, 1950, s. 386.

⁹⁹² ŠIMÁK, J.: *Trestní pravomoc místních národních výborů*. In: Právník, roč. XCI., Praha, Právnický ústav ministerstva spravedlnosti, 1952, s. 317.

⁹⁹³ ZLATNÝ, V.: *Celošátna konferencia krajských a okresných prokurátorov a predsedov krajských a okresných súdov*. In: Právník, roč. XCI., Praha, Právnický ústav ministerstva spravedlnosti, 1952, s. 251.

II/5 doporučilo soudům, aby nepoužívaly dědičně biologické zkoušky jako důkazního prostředku, vyvolalo toto opatření diskusi, ve které se poukázalo i na to, že tento důkazní prostředek slouží ke zjištění materiální pravdy a že se „opírá o ověřené, vědecké poznatky moderní biologie, které byly sice politicky zneužity nacismem, které však nemohou být proto úplně odmítány, pokud byly objektivně zjištěny“.⁹⁹⁴

6.4. Změny trestního práva v roce 1952

Dne 30. října 1952 bylo trestní právo podstatně změněno a doplněno souborem čtyř zákonů:

- **Ústavní zákon o soudech a prokuratuře č. 64/1952 Sb., ze dne 30. října 1952;**
- **Zákon o prokuratuře č. 65/1952 Sb., ze dne 30. října 1952;**
- **Zákon o organizaci soudů č. 66/1952 Sb., ze dne 30. října 1952;**
- **Zákon, kterým se mění a doplňuje trestní řád č. 67/1952 Sb., ze dne 30. října 1952.**

Ústavní zákon o soudech a prokuratuře č. 64/1952 Sb., ze dne 30. října 1952 a Zákon o prokuratuře č. 65/1952 Sb., ze dne 30. října 1952 prakticky dovršily výstavbu československé socialistické prokuratury, která se od 1. ledna 1953 těmito zákony stala samostatným resortem, centrálně řízeným orgánem, nezávislým na místních orgánech a vybudovaným na monokratickém principu.⁹⁹⁵ **Ústavní zákon o soudech a prokuratuře z roku 1952 vytvořil jednotnou prokuraturu v čele s generálním prokurátorem (§§ 6–8),** jemuž byly podřízeny všechny ostatní orgány prokuratury. Zákon o prokuratuře z roku 1952 stanovil úkoly, působnost a orgány generálního prokurátora, zásady organizace prokuratury, obsah a prostředky prokurátorského dozoru.⁹⁹⁶

Zákon o prokuratuře z roku 1952 vznikl v společensko-politické atmosféře, ve které byl státní zástupce první „buržoazní“ československé republiky ideologicky

⁹⁹⁴ BOURA, F.: *Krevní a dědičně biologická zkouška v důkazním řízení*. In: Právník, roč. XCII., Praha, Právníký ústav ministerstva spravedlnosti, 1953, s. 460.

⁹⁹⁵ KRUPAUER, J.: *Třicet let socialistické prokuratury v ČSSR*. In: Právník, roč. CXXII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1983, s. 1069.

⁹⁹⁶ KRUPAUER, Jaroslav: *25 let socialistické prokuratury v ČSSR*. In: Socialistická zákonnost, roč. XXVI., č. 6, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1978, s. 321.

vnímán jako mluvčí kapitalistů, „nenáviděný pracujícím lidem“.⁹⁹⁷ Podobně byl zákon na ochranu republiky z roku 1923, který byl odhlasován v prvorepublikovém československém parlamentě „ovládaném buržoazií“, zpětně ideologicky interpretován jako začátek „otevřeného a ostrého pronásledování nejuvědomější části dělnické třídy – komunistické strany“⁹⁹⁸ a historický dokument „teroru, kterého používala buržoasie proti dělnické třídě a její vůdkyni – komunistické straně“.⁹⁹⁹

Zákon o organizaci soudů č. 66/1952 Sb., ze dne 30. října 1952 rozšířil pravomoci nejvyššího soudu, když mu svěřil dozor nad rozhodovací činností všech ostatních soudů (§§ 18–19). Předseda nejvyššího soudu získal pravomoc podat stížnost pro porušení zákona proti pravomocnému rozhodnutí kteréhokoli soudu, kterým byl porušen zákon (§ 8).

Zákon, kterým se mění a doplňuje trestní řád č. 67/1952 Sb., ze dne 30. října 1952 novelizoval některá problematická ustanovení trestního řádu z roku 1950, podstatně zjednodušil trestní řízení a současně vytvořil předpoklady pro zásadní reorganizaci justice, k níž došlo od 1. ledna 1953.¹⁰⁰⁰ Tato rozsáhlá novela z roku 1952 ovšem mnohá problematická ustanovení trestního řádu z roku 1950 nejen napravila, ale některá další naopak i zavedla.

Vyhláška ministra spravedlnosti o úplném znění trestního řádu č. 1/1953 Sb., ze dne 31. prosince 1952 přinesla úplné znění trestního řádu z roku 1950 po příslušných změnách a doplněních.

Dne 1. ledna 1953 tak nabyl účinnost soubor čtyř nových zákonů, jimiž se uskutečnily podstatné změny v organizační struktuře důležitých článků státního aparátu a vytvořily se další předpoklady plnění funkcí lidově demokratického státu.¹⁰⁰¹

6.5. Destalinizace a neostalinismus

Období nejbrutálnějších politických soudních procesů v Československu je ohraničeno

⁹⁹⁷ FIERLINGER, Zdeněk: *Prohloubit metody prokurátorské práce – naléhavý úkol naší prokuratury*. In: Právník, roč. XCII., Praha, Právníkový ústav ministerstva spravedlnosti, 1953, s. 430.

⁹⁹⁸ HOUSER, Jaroslav: *K dějinám teroristického zákona na ochranu republiky*. In: Právník, roč. XCII., Praha, Právníkový ústav ministerstva spravedlnosti, 1953, s. 499.

⁹⁹⁹ *Ibidem*, s. 512.

¹⁰⁰⁰ TIBITANZL, K.: *Významné prohloubení demokratizace soudnictví*. In: Právník, roč. CI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1962, s. 81.

¹⁰⁰¹ ŠPAČEK, V.: *O nové prokuratuře a organizaci soudů*. In: Právník, roč. XCI., Praha, Právníkový ústav ministerstva spravedlnosti, 1952, s. 590.

dvěma orientačními událostmi – politickým převratem v únoru 1948 a smrtí dvou předních představitelů stalinismu v roce 1953.¹⁰⁰² Po smrti sovětského komunistického diktátora Josifa Vissarionoviče Stalina (*18. XII. 1878 – †5. III. 1953)¹⁰⁰³ a československého presidenta Klementa Gottwalda (*23. XI. 1896 – †14. III. 1953)¹⁰⁰⁴ se sice hlavní vlna politických soudních procesů skončila, avšak rozkroucená administrativní mašinérie se setrvačností ještě dokončovala rozpracované případy.

Smrt Stalina a následné odsouzení jeho kultu osobnosti sice mělo na československý trestněprávní systém nesporně pozitivní vliv, avšak jen velmi postupně a pomalu. V letech 1954–1955 klesl počet odsouzených v politických soudních procesech z 6 626 v roce 1953 na 4 496 v roce 1954 a na 3 428 v roce 1955.¹⁰⁰⁵ Destalinizace¹⁰⁰⁶ se totiž omezila, přes všechna pozitiva, převážně jen na kritiku osobních vlastností Stalina (kult osobnosti), bez veřejné anulace politických soudních procesů, bez rehabilitace povražděných Stalinových hlavních politických odpůrců, bez reflexe miliónů civilních obětí Stalinových genocid. Destabilita vyvolaná kritikou Stalina vedla k velké krizi sovětského mocenského systému,¹⁰⁰⁷ postupnému zastavení destalinizace a následné recidivě stalinismu nebo alespoň některých jeho prvků (neostalinismus).¹⁰⁰⁸ Stalina a stalinismus¹⁰⁰⁹ nahradil Nikita Sergejevič Chruščov (*15. IV. 1894 – †11. IX. 1971) a chruščovismus.¹⁰¹⁰

Společensko-politické uvolnění, které nastalo po nástupu Chruščova do funkce

¹⁰⁰² JABLONICKÝ, Jozef: *Fragment o histórii*. Bratislava: Kalligram, 2009, s. 402.

¹⁰⁰³ MacKINNON, Elaine: *Stalin, Joseph*. In: SHELTON, Dinah L. (ed.): *Encyclopedia of Genocide and Crimes Against Humanity*. Volume II. Farmington Hills: Thomson Gale, 2005, s. 996–998; *Stalin, Joseph (Josif Vissarionovich Dzhugashvili)*. In: HORVITZ, Leslie Alan – CATHERWOOD, Christopher: *Encyclopedia of War Crimes and Genocide*. New York: Facts On File, 2006, s. 404–406; *Stalin, Joseph (1879–1953)*. In: TOTTEEN, Samuel – BARTROP, Paul R.: *Dictionary of Genocide*. Westport: Greenwood Press, 2008, s. 408; FRAME, Arthur T. – TUCKER, Spencer C.: *Stalin, Josef (1879–1953)*. In: MIKABERIDZE, Alexander (ed.): *Atrocities, Massacres, and War Crimes. An Encyclopedia*. Santa Barbara: ABC-CLIO, 2013, s. 613–616.

¹⁰⁰⁴ Doc. Karel Kaplan: „Zkrátka: Gottwald obdivoval Stalina a bál se ho. Byl to vztah učitele a žáka. Nebo přesněji: podřízeného a nadřízeného diktátora.“ KAPLAN, Karel: *Mocní a bezmocní*. Toronto: Sixty-Eight Publishers, 1989, s. 41.

¹⁰⁰⁵ KAPLAN, Karel: *Československo v letech 1953–1966. 3. část – Společenská krize a kořeny reformy*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992, s. 20.

¹⁰⁰⁶ Viz FILTZER, Donald: *The Khrushchev Era. De-Stalinisation and the Limits of Reform in the USSR, 1953–1964*. Basingstoke: The Macmillan Press, 1993, 92 s.; JONES, Polly (ed.): *The Dilemmas of De-Stalinization*. Abingdon: Routledge, 2006, 279 s.

¹⁰⁰⁷ CAMPEANU, Pavel: *Exit Toward Post-Stalinism*. Abingdon: Routledge, 2015, s. 49.

¹⁰⁰⁸ BAYER, Ivo (Bay): *stalinismus*. In: MAŘÍKOVÁ, Hana – PETRUSEK, Miloslav – VODÁKOVÁ, Alena a kol.: *Velký sociologický slovník. Svazek II*. Praha: Univerzita Karlova – vydavatelství Karolinum, 1996, s. 1215.

¹⁰⁰⁹ McCAULEY, Martin: *Stalin and Stalinism*. Revised III. Edition. Abingdon: Routledge, 2013, 159 s.

¹⁰¹⁰ McCAULEY, Martin (ed.): *Khrushchev and Khrushchevism*. Basingstoke: The Macmillan Press, 1987, 243 s.

prvního tajemníka ÚV KSSS (1953–1964) a později i do funkce premiéra SSSR (1958–1964), se odrazilo i ve státech sovětského bloku a do Československa přineslo uvolnění trestněprávní oblasti a **zmírnění trestních represí**. Období československého trestního práva první poloviny 50. let pak bylo postupně podrobováno kritické reflexi, odsuzováno a označováno jako období právního nihilizmu. V souvislosti s postupnou reflexí nezákonností politických soudních procesů 50. let se začaly projevovat snahy o dílčí korekce a novelizace jak trestního zákona, tak i trestního řádu.

Právním prostředkem trestní politiky tohoto období bylo i udělování všeobecných amnestií nejčastěji motivované volbou a nástupem do funkce presidenta republiky.¹⁰¹¹ Rozhodnutí presidenta republiky Antonína Zápotockého (*19. XII. 1884 – †13. XI. 1957) a vlády z 4. května 1953 o amnestii však nebylo všemi soudy a prokurátory aplikováno jednotně, protože při aplikaci některých jeho ustanovení vznikly na straně soudů i prokurátorů četné problémy.¹⁰¹²

Nejevidentnější nedostatky trestního zákona správního z roku 1950 v souvislosti s rozhodovací praxí národních výborů vedly k novelizaci trestního práva správního. **Zákon, kterým se mění a doplňují některá ustanovení trestního práva správního č. 102/1953 Sb., ze dne 22. prosince 1953** přinesl prohloubení výchovného účinku trestů ukládaných za přestupky (§ 1) zdůrazněním výchovných prvků v trestním právu správním.¹⁰¹³ Komise národních výborů mohly dosud při rozhodování o přestupcích ukládat velmi přísné tresty, přičemž řízení před nimi často – díky špatné právní úpravě a laické interpretaci – nerespektovalo ani nejelementárnější zásady spravedlivého řízení. Novelizace proto přenesla rozhodování o závažnějších přestupcích, kde hrozil třeba i trest odnětí svobody, na soudy, čímž chtěla předcházet nejtěžším dopadům špatné praktické aplikace trestního zákona správního z roku 1950.

V 50. letech plnilo československé trestní právo pro komunistickou totalitní moc ideologický úkol „nástroje třídního boje“ a vzhledem k této jeho povaze ho můžeme označit komunistickým trestním právem. V některých případech uplatňování trestního

¹⁰¹¹ FLEGL, Vladimír: *Amnestie jako právní prostředek trestní politiky*. In: Právník, roč. CXII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1973, s. 428.

¹⁰¹² TOLAR, Jan: *Několik poznámek k praktickému provádění amnestie z 4. 5. 1953*. In: Socialistická zákonost, roč. I., Praha, Právníkový ústav ministerstva spravedlnosti v Praze, 1953, s. 71.

¹⁰¹³ SOLNAŘ, Vladimír: *Represe a výchova ve vývoji čs. trestního práva*. In: Právník, roč. XCIX., Praha, Ústav práva ČSAV, 1960, s. 451.

práva tohoto období nelze vůbec hovořit o uplatňování práva, i když trestní řízení probíhalo podle platných trestněprávních předpisů. V těchto případech šlo spíše o zneužívání trestního práva státní mocí pro mocenské politické cíle komunistické strany, které se projevovalo zasahováním do výkonu soudní moci. **Trestní právo, jako nástroj politického boje a perzekuce, po formální stránce sice splňovalo podmínky pro označení právo, ve své podstatě však postrádalo povahu spravedlnosti, a proto bylo de facto neprávem.**

6.6. Katedra trestního práva Právnické fakulty University Karlovy v Praze po roce 1951

Od 1. října 1951 do 30. června 1970,¹⁰¹⁴ kdy odešel do důchodu, vykonával prof. Vladimír Solnař téměř 20 let funkci vedoucího katedry trestního práva Právnické fakulty University Karlovy v Praze, přičemž přitom na katedře velmi preferoval své dominantní postavení. Když byl k tomu od 1. září 1952 do 31. října 1956 proděkanem fakulty,¹⁰¹⁵ uskutečnil v těchto letech výběr svých nových spolupracovníků, kteří vzhledem k následnému společensko-politickému vývoji povahu a úroveň československé trestněprávní nauky a kriminologie podstatně ovlivňovali několik dalších desetiletí.

Od 1. října 1951¹⁰¹⁶ působil na katedře trestního práva Právnické fakulty University Karlovy v Praze jako asistent Jiří Nezkusil (*29. VI. 1928 – †27. XII. 2013),¹⁰¹⁷ od 1. června 1956 odborný asistent,¹⁰¹⁸ a od 26. listopadu 1964 docent trestního práva, s účinností od 1. listopadu 1964,¹⁰¹⁹ věnující se především trestnímu právu

¹⁰¹⁴ Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. –, Prof. Dr. Vladimír Solnař – osobní spis (nezpracováno).

¹⁰¹⁵ Ibidem.

¹⁰¹⁶ Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. –, Doc. JUDr. Jiří Nezkusil, CSc. – osobní spis (nezpracováno).

¹⁰¹⁷ Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. –, Doc. JUDr. Jiří Nezkusil, CSc. – osobní spis (nezpracováno).; CÍSAŘOVÁ: *Zpráva o obhajobě kandidátské disertační práce Dr. Jiřího Nezkusila „Studie o pokusu v československém trestním právu“*. In: Právník, roč. XCIX., Praha, Ústav práva ČSAV, 1960, s. 176–181; SOLNAŘ, V.: *Dr. Jiří Nezkusil: Studie o pokusu v československém trestním právu*. In: Právník, roč. XCIX., Praha, Ústav práva ČSAV, 1960, s. 264–267; JESTŘÁB, M.: *Československé trestní právo – učebnice*. In: Socialistická zákonnost, roč. XXIV., č. 9, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1976, s. 560–566; ČIČOVÁ, Yvetta: *Jiří Nezkusil, Poslání a možnosti prokuratury v systému prevence kriminality*. In: Právny obzor, roč. LXVII., č. 3, Bratislava, Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, marec 1984, s. 313–314; PŘENOSIL, G.: *Nové vydání učebnice čs. trestního práva*. In: Právník, roč. CXVI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1977, s. 156–157; Parte: Prof. JUDr. Jiří Nezkusil, DrSc.

¹⁰¹⁸ Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. –, Doc. JUDr. Jiří Nezkusil, CSc. – osobní spis (nezpracováno).

¹⁰¹⁹ Ibidem.

hmotnému.¹⁰²⁰

Od roku 1954 působil na katedře trestního práva Právnické fakulty University Karlovy v Praze jako asistent Oto Novotný (*31. V. 1928),¹⁰²¹ od 1. ledna 1966 docent a od 12. dubna 1990 profesor trestního práva, věnující se především trestnímu právu hmotnému, kriminologii a penologii.¹⁰²²

Od roku 1954 působil na katedře trestního práva Právnické fakulty University Karlovy v Praze Antonín Růžek (*8. II. 1916 – †26. XI. 2007),¹⁰²³ od 1. srpna 1964 docent a od 17. října 1973 mimořádný profesor trestního práva, věnující se především trestnímu právu procesnímu.¹⁰²⁴

Od roku 1956 působila na katedře trestního práva Právnické fakulty University

¹⁰²⁰ NEZKUSIL, Jiří: *Studie o pokusu v československém trestním právu*. In: Acta Universitatis Carolinae, Iuridica, č. 1, Praha, Universita Karlova, 1959, 122 s.; BREIER, Štefan – NEZKUSIL, Jiří: *Hospodárske trestné činy*. Bratislava: Osveta, 1963, 154 s.; NEZKUSIL, Jiří: *Odpovědnost za spekulaci podle čs. socialistického trestního práva*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1965, 76 s.

¹⁰²¹ ČÍSAŘOVÁ, D.: *Dvě obhajoby z trestního práva*. In: Právník, roč. XCIX., Praha, Ústav práva ČSAV, 1960, s. 859–865; ROLENC, Oldřich: *Na okraj knihy Oty Novotného „O výměře trestu“*. In: Socialistická zákonnost, roč. IX., č. 7, Praha, Právnický ústav ministerstva spravedlnosti v Praze, 1961, s. 448–454; VYBÍRAL, B.: *Nad novou publikací o vyměřování trestu v čs. socialistickém trestním právu*. In: Právník, roč. C., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1961, s. 935–947; PITHART, Petr: *Jak trestáme*. In: Literární noviny, roč. XVI., č. 33, Praha, Svaz československých spisovatelů v Praze, 18. srpna 1967, s. 7; PŘENOSIL, Gustav: *Ještě k Novotného knize „O trestu a vězeňství“*. In: Socialistická zákonnost, roč. XVI., č. 2, Praha, Ministerstvo spravedlnosti v Praze, 1968, s. 123–128; SOLNAR, Vladimír: *Oto Novotný: O trestu a vězeňství*. In: Právník, roč. CVII., č. 2, Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1968, s. 162–165; *K životnímu jubileu profesora JUDr. Oty Novotného*. In: MUSIL, Jan – VANDUCHOVÁ, Marie (eds.): *Pocta prof. JUDr. Otovi Novotnému k 70. narozeninám*. Praha: Codex Bohemia, 1998, s. 5–9; KÝR, Aleš: *Osobnosti české penologie. Prof. JUDr. Oto Novotný, CSc.* In: *Historická penologie*, č. 3/2004, Praha, Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2004, s. 3–5; *K životnímu jubileu prof. JUDr. Oty Novotného, CSc.* In: VANDUCHOVÁ, Marie – GRIVNA, Tomáš (eds.): *Pocta Otovi Novotnému k 80. narozeninám*. Praha: ASPI, 2008, s. 7–11; *Novotný, O.* In: STRAUS, Jiří – VAVERA, František: *Slovník kriminalistických pojmů a osobností*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 277–278.

¹⁰²² NOVOTNÝ, Oto: *O výměře trestu*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1960, 130 s.; NOVOTNÝ, Oto: *Boj s trestnými činy a trestní právo*. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1965, 61 s.; NOVOTNÝ, Oto: *O trestu a vězeňství*. Praha: Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1967, 250 s.

¹⁰²³ J. P.: *Zprávy o obhajobách kandidátských disertačních prací*. In: Právník, roč. C., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1961, s. 725–727; LACHOUT, V.: *Podnětná práce o problémech trestního řízení*. In: Právník, roč. CIV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1965, s. 86–88; *Významné výročí prof. dr. Antonína Růžka, CSc.* In: Právník, roč. CXV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1976, s. 466; JESTŘÁB, Miloš: *Československé trestní řízení (učebnice)*. In: Socialistická zákonnost, roč. XXV., č. 7, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1977, s. 447–449; *K významnému životnímu jubileu. Univerzitní profesor JUDr. Antonín Růžek, CSc., se dne 8. února 1981 dožívá šedesáti pěti let*. In: *Československá kriminalistika*, roč. XIV., č. 1, Praha, Federální správa Veřejné bezpečnosti, 1981, s. 91–92; *Významné životní jubileum profesora A. Růžka*. In: Socialistická zákonnost, roč. XXIX., č. 2, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1981, s. 99–100; *K životnímu jubileu prof. Antonína Růžka*. In: Právník, roč. CXX., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1981, s. 375–376; *Parte: prof. JUDr. Antonín Růžek, CSc.*

¹⁰²⁴ RŮŽEK, Antonín: *Právní moc a vykonatelnost rozhodnutí v trestních věcech*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1958, 163 s.; RŮŽEK, Antonín: *Obžalovací zásada v československém socialistickém trestním řízení*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1964, 218 s.

Karlovy v Praze jako asistentka Dagmar Císařová (*25. VIII. 1932),¹⁰²⁵ od roku 1959 odborná asistentka, od 1. června 1976 docentka a od 1. srpna 1986 profesorka trestního práva, věnující se především trestnímu právu procesnímu.¹⁰²⁶

6.7. Trestněprávní nauka v letech 1953–1956

Představitelé československé trestněprávní nauky první poloviny 50. let viděli mezi buržoazní kriminalistikou a kriminalistikou sovětskou, případně zemí lidových demokracií, zásadní rozdíl. Buržoazní kriminalistika měla být v kapitalistických státech „jedním z nástrojů krvavého teroru namířeného proti pracujícím, proti odborářským pracovníkům, proti funkcionářům komunistických stran a vůbec proti všem pokrokovým občanům a bojovníkům za světový mír“.¹⁰²⁷ Naproti tomu sovětské kriminalistice měla připadnout úloha, aby „vedena jedinou skutečně vědeckou methodou poznání – materialistickou dialektikou – na základě nejnovějších poznatků všech vědních oborů pomáhala vyšetřujícím orgánům a soudu při odhalování nepřátel socialistické společnosti a v boji se zločinností, která je důsledkem vlivu kapitalistického obklíčení a přežitků kapitalismu ve vědomí lidí“.¹⁰²⁸ Pokles kriminality v socialistické společnosti byl pak i později ideologicky interpretován tak, že „úzce souvisí zejména s tím, do jaké míry se v období budování socialismu odstraňují ty základní kořeny

¹⁰²⁵ RŮŽEK, Antonín: *Dagmar Císařová, Obhájce v československém trestním řízení*, Acta Universitatis Carolinae – Juridica, 1967. In: Právník, roč. CVI., č. 7, Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1967, s. 667–669; PORADA, V. – NESNÍDAL, J. – MALÝ, V.: *Informace o průběhu obhajoby doktorských disertačních prací v oboru trestního práva. Obhajoba doc. JUDr. D. Císařové, CSc.* In: Československá kriminalistika, roč. XIX., č. 3, Praha, Federální správa Veřejné bezpečnosti, 1986, s. 280–282; *Zpráva o obhajobě doktorské disertační práce doc. JUDr. Dagmar Císařové, CSc.* In: Právník, roč. CXXV., č. 9, Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1986, s. 860; FENYK, Jaroslav: *K sedmdesátým pátým narozeninám prof. JUDr. Dagmar Císařové, DrSc.* In: FENYK, Jaroslav (ed.): *Pocta Dagmar Císařové k 75. narozeninám*. Praha: LexisNexis CZ, 2007, s. 5–6; *Císařová, D.* In: STRAUS, Jiří – VAVERA, František: *Slovník kriminalistických pojmů a osobností*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 240.

¹⁰²⁶ CÍSAŘOVÁ, Dagmar – JÜTTNER, Alfred: *Obhajoba v československém trestním řízení*. Praha: Orbis, 1965, 164 s.; CÍSAŘOVÁ, Dagmar: *Obhájce v československém trestním řízení*. In: Acta Universitatis Carolinae. Iuridica Monographia V. Praha: Universita Karlova, 1966, 101 s.; CÍSAŘOVÁ, Dagmar: *Aktuální problémy dokazování v trestním řízení*. In: Acta Universitatis Carolinae. Iuridica Monographia XXII. Praha: Universita Karlova, 1975, 65 s.; CÍSAŘOVÁ, Dagmar – ČÍŽKOVÁ, Jana: *Poškozený v československém trestním řízení*. In: Acta Universitatis Carolinae. Iuridica Monographia XXXVII. Praha: Universita Karlova, 1982, 85 s.; CÍSAŘOVÁ, Dagmar: *Vybrané teoretické problémy československého socialistického trestního řízení*. Praha: Academia, 1984, 161 s.; CÍSAŘOVÁ, Dagmar – ČÍŽKOVÁ, Jana: *Občan v trestním řízení*. Praha: Panorama, 1989, 272 s.

¹⁰²⁷ KRAUS, Fr.: *A. I. VINBERG: Hlavní zásady sovětské kriminalistické expertisy*. In: Právník, roč. XCI., Praha, Právníkový ústav ministerstva spravedlnosti, 1952, s. 468.

¹⁰²⁸ Ibidem, s. 468–469.

kriminality, které rodily zločinnost za kapitalismu“.¹⁰²⁹

Statistické údaje o stavu a vývoji kriminality v republice, odrážející stav společnosti, ukazovaly, že vysoký výskyt kriminality v 50. letech měl od roku 1952 celkově klesající tendenci,¹⁰³⁰ v roce 1960 klesl počet odsouzených na 100 000 obyvatel téměř o 30 % ve srovnání s rokem 1956, avšak jedním z nejobtížnějších problémů, v němž se nejméně pokročilo vpřed, byla recidiva.¹⁰³¹

* * *

V roce 1953 vyšel první komentář k trestnímu zákonu z roku 1950,¹⁰³² o kterém dr. Boris Vybíral (*1927 – †5. XII. 1962) a dr. Jiří Nezkusil soudili, že byl „nesporně dosud nejvýznamnější prací v oboru československého socialistického trestního práva, která u nás byla vydána. Je průkopnickým dílem naší mladé socialistické vědy trestního práva, je cennou pomůckou pro praktickou práci orgánů našeho lidového trestního soudnictví.“¹⁰³³

Podle tohoto komentáře bylo do února 1948 vedení justice (trestní soudnictví) v rukou „živlů třídně a ideologicky spjatých s buržoasi“,¹⁰³⁴ „buržoazní trestněprávní věda“ měla „oddaně sloužit kapitalistům“ a pokoušet se „zastřít třídní příčiny vzrůstu zločinnosti a neschopnost kapitalistické společnosti vypořádat se s tímto nebezpečným růstem“¹⁰³⁵ a sovětské i československé zkušenosti měly každodenně ukazovat, že „období přechodu od kapitalismu k socialismu znamená zároveň zostření třídního boje. A proto právě v tomto období stoupá politická důležitost trestního zákona a trestního soudnictví.“¹⁰³⁶ Kromě takového a podobného ideologického balastu však ani tento komentář nepřinesl téměř žádnou interpretaci klíčového § 17 odst. 1 písm. a) o účelu trestu uvádějícího „zneškodnění nepřátel pracujícího lidu“ a obsahoval jenom tento

¹⁰²⁹ VIESKA, Juraj: *K otázkám třídních vztahů a boje proti kriminalitě v období nastávajícího dovršení socialistické výstavby republiky*. In: Socialistická zákonnost, roč. VI., Praha, Právníkový ústav ministerstva spravedlnosti v Praze, 1958, s. 91.

¹⁰³⁰ KARABEC, Zdeněk: *Současný trend kriminality*. In: Socialistická zákonnost, roč. XXII., č. 10, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1974, s. 550.

¹⁰³¹ VEVERKA, Miroslav: *Recidiva a recidivisté*. In: Socialistická zákonnost, roč. X., Praha, Právníkový ústav ministerstva spravedlnosti v Praze, 1962, s. 367.

¹⁰³² ŠIMÁK, Jaroslav – DOLENSKÝ, Adolf – PINDRYČOVÁ, Ljuba a kol.: *Trestní zákon. Komentář k zákonu ze dne 12. července 1950, č. 86 Sb.* Praha: Orbis, 1953, 597 s.

¹⁰³³ VYBÍRAL, Boris – NEZKUSIL, Jiří: *Nad prvním komentářem k našemu trestnímu zákonu*. In: Právník, roč. XCIII., Praha, Právníkový ústav ministerstva spravedlnosti, 1954, s. 313.

¹⁰³⁴ ŠIMÁK, Jaroslav – DOLENSKÝ, Adolf – PINDRYČOVÁ, Ljuba a kol.: *Trestní zákon. Komentář k zákonu ze dne 12. července 1950, č. 86 Sb.* Praha: Orbis, 1953, s. 11.

¹⁰³⁵ Ibidem, s. 17.

¹⁰³⁶ Ibidem, s. 21.

stručný a nic nevysvětlující výklad příslušného paragrafu: „Zde převládá prvek potlačení, obsažený v trestu. Zdůraznění tohoto prvku je odůvodněno třídním zaměřením nepřátel lidu, kteří se uchylují k trestným činům jako prostředku k opětnému nabytí moci a k obnovení kapitalismu. Je-li vůči pachatelům trestných činů tohoto druhu zdůrazněn prvek potlačení, není tím vyloučen ani prvek výchovný; je tím toliko vyjádřeno, že prvek potlačení zde převládá.“¹⁰³⁷

Ve dnech 5. a 12. února 1954 se za předsednictví dr. Josefa Urválka (*1910 – †1979) konalo třetí zasedání sekce vědeckých pracovníků v odvětví trestního práva při Právnickém ústavu ministerstva spravedlnosti, na kterém byla projednána řada teoretických, pro praxi značně důležitých otázek, a to na základě materiálu „Sporné otázky viny a zavinění“, který připravil dr. Adolf Dolenský (*26. III. 1920 – †10. IV. 1998)¹⁰³⁸ a materiálu „Ukládání vedlejších trestů při trestných činech spáchaných z nedbalosti“, který připravil Gustav Přenosil.¹⁰³⁹ Otázka zavinění byla v té době jednou z těch základních otázek obecné části trestního práva, okolo které se rozvinula poměrně široká diskuse.¹⁰⁴⁰

Další významnou otázkou tehdejšího československého trestního práva byla **problematika ochrany socialistického vlastnictví**,¹⁰⁴¹ jak ji prezentoval i dr. Boris Vybíral: „Potřeby ekonomické základny a zájmy pracujícího lidu nesporně vyžadují, aby majetku masových organizací jako zvláštní formě socialistického vlastnictví byla poskytnuta zvláštní intenzivní trestní ochrana.“¹⁰⁴²

V roce 1954 vyšla v českém překladu učebnice **Sovětské trestní právo. Obecná část**,¹⁰⁴³ kterou pod hlavní redakcí prof. V. M. Čchikvadzeho vypracoval kolektiv pracovníků Všesvazového institutu právních věd ministerstva spravedlnosti SSSR. Tato učebnice se stala první učebnicí obecné části sovětského trestního práva zpřístupněnou

¹⁰³⁷ Ibidem, s. 51–52.

¹⁰³⁸ Parte: JUDr. Adolf Dolenský, CSc.; MANDÁK, Václav: *In memoriam JUDr. Adolfa Dolenského*. In: Bulletin advokacie, č. 6–7/1998, Praha, Česká advokátní komora, 1998, s. 84–85.

¹⁰³⁹ PŘENOSIL, Gustav: *K časovým problémům trestního práva*. In: Socialistická zákonnost, roč. II., Praha, Právnický ústav ministerstva spravedlnosti v Praze, 1954, s. 134.

¹⁰⁴⁰ TIBITANZL, Karel: *Poznámky k diskusi o zavinění v trestním právu*. In: Právník, roč. XCIII., Praha, Právnický ústav ministerstva spravedlnosti, 1954, s. 410; viz také SOLNAŘ, Vladimír: *Poznámky k diskusi o zavinění v trestním právu*. In: Právník, roč. XCIII., Praha, Právnický ústav ministerstva spravedlnosti, 1954, s. 625–629; VEVERKA, Miroslav: *K definici viny*. In: Právník, roč. XCIV., Praha, Ústav práva ČSAV, 1955, s. 117–118.

¹⁰⁴¹ VYBÍRAL, B.: *Několik návrhů k zlepšení právní úpravy některých ustanovení trestního zákona*. In: Právník, roč. XCIII., Praha, Právnický ústav ministerstva spravedlnosti, 1954, s. 434.

¹⁰⁴² Ibidem, s. 441.

¹⁰⁴³ *Sovětské trestní právo. Obecná část*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1954, 452 s.

i československým pracovníkům justice.¹⁰⁴⁴ O povaze a kvalitě učebnice nejlépe vypovídá fakt, že v jejím třetím oddílu „Nauka o trestném činu“, šesté hlavě „Subjektivní stránka skutkové podstaty trestného činu“ (s. 192–223), obsahující – pro pochopení celé trestněprávní problematiky – zřejmě nejdůležitější a nejzajímavější materii, obsahoval její text o více než 30 stránkách celkem 15 poznámek pod čarou, z nichž 7 se odvolává na V. I. Lenina, 5 na J. V. Stalina a 1 na A. J. Vyšinského.¹⁰⁴⁵

Ve dnech 25.–26. dubna 1955 uspořádala v Praze VII. sekce ČSAV pracovní poradou z trestního práva, které se zúčastnilo přes 50 účastníků. Program porady tvořil úvodní referát prof. Vladimíra Solnaře „O stavu vědy trestního práva“, dále referáty dr. Vladimíra Janouška „Několik poznámek k problematice kontrarevolučních trestných činů“, dr. Karla Tibítanzla „O přínosu akademika Vyšinského k teorii viny a kausality v trestním právu“, a dr. Borise Vybírala „O pokusu trestného činu“.¹⁰⁴⁶

Dne 14. prosince 1955 se na zasedání rozšířené fakultní rady, za předsednictví děkana právnické fakulty prof. Ferdinanda Boury (*30. XI. 1921 – †14. II. 1957)¹⁰⁴⁷ a za účasti rektora University Karlovy v Praze prof. Miroslava Katětova (*17. III. 1918 – †15. XII. 1995), konala úspěšná obhajoba¹⁰⁴⁸ kandidátské práce dr. Borise Vybírala „O objektu trestného činu“. Podle dr. Borise Vybírala, který se problematice objektu trestného činu věnoval už několik let,¹⁰⁴⁹ právě objekt trestného činu „má a musí mít rozhodující význam pro právnickou konstrukci skutkových podstat trestných činů“.¹⁰⁵⁰ Když pak v roce 1956 vyšla Vybíralova práce i monograficky,¹⁰⁵¹ prof. Vladimír Solnař ji hodnotil

¹⁰⁴⁴ FILIPOVSKÝ – KEPÁK – TIBITANZL: *Několik poznámek k učebnici sovětského trestního práva (obecná část)*. In: Právník, roč. XCIV., Praha, Ústav práva ČSAV, 1955, s. 560.

¹⁰⁴⁵ K Vyšinského koncepci trestné viny viz také TIBITANZL, Karel: *Některé otázky viny a kausality v judikatuře československých soudů*. In: Právník, roč. XCV., Praha, Ústav práva ČSAV, 1956, s. 125–139.

¹⁰⁴⁶ TIBITANZL, Karel: *Pracovní porada ČSAV z trestního práva*. In: Právník, roč. XCIV., Praha, Ústav práva ČSAV, 1955, s. 476–477.

¹⁰⁴⁷ LOBKOWICZ, N.: *Marxismus-Leninismus in der ČSR*. Dordrecht: D. Reidel Publishing Company, 1961, s. 236.

¹⁰⁴⁸ A. K.: *Zpráva o veřejné obhajobě kandidátské disertační práce »O objektu trestného činu«** na právnické fakultě v Praze. In: Právník, roč. XCV., Praha, Ústav práva ČSAV, 1956, s. 279–288.

¹⁰⁴⁹ VYBÍRAL, B.: *O objektu trestného činu*. Praha: Orbis, 1953, 49 s.; viz k tomu NEZKUSIL, J.: *Dr Boris Vybíral: O objektu trestného činu*. In: Socialistická zákonnost, roč. I., Praha, Právnický ústav ministerstva spravedlnosti v Praze, 1953, s. 75–79.

¹⁰⁵⁰ VYBÍRAL, B.: *Několik návrhů k zlepšení právní úpravy některých ustanovení trestního zákona*. In: Právník, roč. XCIII., Praha, Právnický ústav ministerstva spravedlnosti, 1954, s. 443; k problematice objektu trestného činu viz také MAŇKOVSKIJ, B. S.: *K otázce objektu trestného činu v socialistickém trestním právu*. In: Právník, roč. XCVI., Praha, Ústav práva ČSAV, 1957, s. 418–426.

¹⁰⁵¹ VYBÍRAL, B.: *Pojem a význam objektu trestného činu v československém socialistickém trestním právu*. In: Rozpravy Československé akademie věd, roč. LXVI., řada SV, sešit 1, Praha, Nakladatelství Československé akademie věd, 1956, 160 s.

jako významné obohacení československé „dosud chudé socialistické literatury trestního práva“,¹⁰⁵² ve které dr. Vybíral prokázal „způsoblost k samostatné vědecké práci a učinil i s hlediska socialistické vědy trestního práva jako celku důležitý krok k řešení základní otázky tohoto oboru, neboť jeho práce převyšuje dosud vše, co bylo o tomto problému napsáno“.¹⁰⁵³ Navzdory tehdejšímu velmi pozitivnímu hodnocení této Vybíralovy monografie je autorův dobový rozbor problematiky objektu trestného činu z pohledu trestněprávní vědy na počátku 21. století už jen velmi málo použitelný.

Dne 8. listopadu 1956 se na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze konala za přítomnosti prof. Vladimíra Solnaře úspěšná obhajoba¹⁰⁵⁴ kandidátské práce odborného asistenta Právnické fakulty University Komenského v Bratislavě dr. Vojtecha Hataly (*17. IV. 1930 – †21. XI. 1985)¹⁰⁵⁵ ***Obzvlášť přitěžující okolnosti v československom trestnom práve.***¹⁰⁵⁶

6.8. Změny trestního práva v roce 1956

V atmosféře, která vznikla po XX. sjezdu KSSS v únoru 1956, se lidé postižení v předchozích letech různými nezákonnostmi začali masově domáhat nápravy a začali

¹⁰⁵² SOLNAŘ, V.: *Dr. Boris Vybíral, Pojem a význam objektu trestného činu v československém socialistickém trestním právu.* In: Právník, roč. XCV., Praha, Ústav práva ČSAV, 1956, s. 370.

¹⁰⁵³ Ibidem, s. 370–371.

¹⁰⁵⁴ A. D.: *Zpráva o veřejné obhajobě kandidátské disertace »Obzvlášť přitěžující okolnosti v československom trestnom práve« na právnické fakultě v Praze.* In: Právník, roč. XCVI., Praha, Ústav práva ČSAV, 1957, s. 465–468.

¹⁰⁵⁵ *Hatala Vojtech.* In: DOLAN, Ondrej (ed.): Univerzita Komenského. Prehľad profesorov 1919–1966. Dodatok k Prehľadu profesorov UK /1967/. Bratislava: Rektorát Univerzity Komenského v Bratislave, 1968, s. 276; UHER, J.: *Filozofické podnety v Hatalovej knihe Motív a trestný čin.* In: Filozofia, roč. XXIV., č. 6, Bratislava, Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1969, s. 670–675; UHER, J.: *Motív a trestný čin (Filozofické podnety v Hatalovej knihe).* In: Právny obzor, roč. LIII., č. 1, Bratislava, Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1970, s. 30–37; *K nedožitej šesťdesiatke profesora Vojtecha Hatalu.* In: Právny obzor, roč. LXXIII., č. 6, Bratislava, Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1990, s. 509–511; MATHERN, V.: *Vojtech Hatala (1930 – 1985).* In: BLAHO, Peter – VLKOVÁ, Eva (eds.): Právnicki na Univerzite Komenského v Bratislave. 75 rokov činnosti Právnickej fakulty UK (1921 – 1996). Bratislava: Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty UK v Bratislave, 1996, s. 213–214; *Hatala, Vojtech.* In: Biografický lexikón Slovenska. Zväzok III. (G–H). Martin: Slovenská národná knižnica – Národný biografický ústav, 2007, s. 375–376; JABLONICKÝ, Tomáš: *Kriminologické návraty k prof. Vojtechovi Hatalovi (17. 4. 1930 – 21. 11. 1985).* In: Právny obzor, roč. XCIII., č. 3, Bratislava, Ústav štátu a práva SAV, 2010, s. 193–201; KUBÍČEK, Pavol: *Profesor JUDr. Vojtech Hatala, CSc.* In: Acta Facultatis Iuridicae Universitatis Comenianae, Tomus XXX., Pocta prof. JUDr. Vojtechovi Hatalovi, CSc., Bratislava, Univerzita Komenského v Bratislave, 2012, s. 11–12.

¹⁰⁵⁶ HATALA, Vojtech: *Obzvlášť přitěžující okolnosti v československom trestnom práve.* Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1957, 199 s.; předmluva z 23. února 1956, rukopis zadán do tisku v červenci 1956, obhajoba 8. listopadu 1956, doslov z 25. listopadu 1956, tisk v lednu 1957.

podávat stížnosti. Otázky socialistické zákonnosti byly postaveny více do popředí a na podnět Ústředního výboru Komunistické strany Československa (ÚV KSČ) byly urychleny práce jak na novelizaci trestního zákona, tak i na novém trestním řádu.¹⁰⁵⁷ Na podnět ÚV KSČ vypracovala širší komise, ve které byly zastoupeny kromě ministerstva spravedlnosti i jiné resorty, některé soudy, prokuratury a vědecké instituce, osnovu novely trestního zákona.¹⁰⁵⁸ V souvislosti s připravovanou novelizací trestního řádu byla opět zdůrazněna nutnost „důsledně využít výsledků sovětské právní vědy a zkušeností sovětské justiční praxe“,¹⁰⁵⁹ a vzhledem k tomu, že od doby právnické dvouletky čerpala československá legislativa ze zákonodárství sovětského, i novela k trestnímu zákonu a nový trestní řád z roku 1956 měly být vypracovány na základě „pečlivého studia a rozboru příslušných norem sovětských“.¹⁰⁶⁰

Nejdůležitějšími zásadami připravované novelizace trestního zákona mělo být „významné posílení výchovného působení socialistického trestního práva“,¹⁰⁶¹ „podstatné upevnění zásad socialistické zákonnosti“,¹⁰⁶² „prohloubení socialistického humanismu“¹⁰⁶³ a „úsilí o zajištění účinné ochrany společenských vztahů v našem lidově demokratickém státě“.¹⁰⁶⁴

Československá trestněprávní nauka věnovala v této době pozornost jak rozpracování a objasnění některých závažných aktuálních otázek výkladu trestního zákona, tak i kritice některých projevů právního nihilismu, které v předchozích letech vedly k porušování socialistické zákonnosti.¹⁰⁶⁵ Nejevidentnější případy nezákonností z první poloviny 50. let vedly k požadavku novelizovat trestní zákon i trestní řád. Dne 19. prosince 1956 bylo následně trestní právo podstatně změněno a doplněno souborem čtyř zákonů:

¹⁰⁵⁷ VYBÍRAL, Boris: *K některým otázkám socialistické zákonnosti v československém trestním právu*. In: Právník, roč. XCVI., Praha, Ústav práva ČSAV, 1957, s. 17.

¹⁰⁵⁸ VIESKA, Juraj: *O novelisaci trestního zákona*. In: Socialistická zákonnost, roč. IV., Praha, Právnický ústav ministerstva spravedlnosti v Praze, 1956, s. 391.

¹⁰⁵⁹ POLÁŠEK, Zdeněk: *Obžalovací zásada v trestním procesu*. In: Právník, roč. XCIV., Praha, Ústav práva ČSAV, 1955, s. 622.

¹⁰⁶⁰ TIBITANZL, Karel: *Velký úspěch sovětského trestního zákonodárství*. In: Právník, roč. XCVIII., Praha, Ústav práva ČSAV, 1959, s. 434.

¹⁰⁶¹ VYBÍRAL, Boris: *K některým otázkám socialistické zákonnosti v československém trestním právu*. In: Právník, roč. XCVI., Praha, Ústav práva ČSAV, 1957, s. 17.

¹⁰⁶² Ibidem, s. 19.

¹⁰⁶³ Ibidem, s. 20.

¹⁰⁶⁴ Ibidem, s. 21.

¹⁰⁶⁵ VYBÍRAL, Boris: *Za správné chápání nových trestních zákonů*. In: Právník, roč. XCVI., Praha, Ústav práva ČSAV, 1957, s. 564–565.

- **Zákon, kterým se mění a doplňuje trestní zákon č. 86/1950 Sb. č. 63/1956 Sb., ze dne 19. prosince 1956;**
- **Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád) č. 64/1956 Sb., ze dne 19. prosince 1956;**
- **Zákon o prokuratuře č. 65/1956 Sb., ze dne 19. prosince 1956;**
- **Zákon, kterým se mění a doplňuje zákon o organizaci soudů č. 66/1956 Sb., ze dne 19. prosince 1956.**

Zákon, kterým se mění a doplňuje trestní zákon č. 86/1950 Sb. č. 63/1956 Sb., ze dne 19. prosince 1956 měl význam pro poměr trestní represe a prevence, protože omezil represivní prvky trestního zákona.¹⁰⁶⁶ Reformní novela napravila některé nejevidentnější nedostatky trestního zákona z roku 1950, zejména v oblasti ukládání trestů měl soud víc přihlížet ke způsobu provedení trestného činu a jeho následkům, zohledňovat míru zavinění pachatele a možnosti jeho nápravy. U více skutkových podstat trestných činů došlo ke snížení trestních sazeb. Tam, kde trestní zákon stanovil trest odnětí svobody na doživotí, novela ho zrušila a místo něho stanovila trest odnětí svobody na pětadvacet let (Čl. I.). Tam, kde zvláštní část trestního zákona stanovila trest smrti jako trest jediný, novela ho vyloučila a stanovila vedle něho též trest odnětí svobody na pětadvacet let (Čl. II.).

Ve dnech 11.–15. června 1956 se v Praze konala **II. celostátní konference KSČ**, na které došlo poprvé na takovém otevřeném stranickém fóru k hodnocení porušování socialistické zákonnosti orgány bezpečnosti, prokuraturami a soudy v první polovině 50. let.¹⁰⁶⁷ Konference, ve snaze odstranit některé nedostatky trestního řádu z roku 1950 a poskytnout lepší podklad pro plnění výchovné úlohy bezpečnostních, prokurátorských a soudních orgánů,¹⁰⁶⁸ stanovila úkol trestní řád přepracovat. Ve snaze o upevnění socialistického zákonodárství se konference usnesla pro vypracování takového trestního řádu, který měl důsledně zakotvit zásadu presumpce nevinny,¹⁰⁶⁹ protože starý trestní řád ji výslovně nestanovil. Otázkou je, zda má vůbec smysl uvažovat o presumpci nevinny

¹⁰⁶⁶ SOLNAŘ, Vladimír: *Represe a výchova ve vývoji čs. trestního práva*. In: Právník, roč. XCIX., Praha, Ústav práva ČSAV, 1960, s. 452, 454.

¹⁰⁶⁷ BALÁŠ, Otakar: *K ukládání trestů smrti*. In: Socialistická zákonnost, roč. XVIII., č. 5, Praha, Ministerstvo spravedlnosti v Praze, 1970, s. 307.

¹⁰⁶⁸ MANČAL, Jaroslav – TIBITANZL, Karel: *Nový trestní řád*. In: Právník, roč. XCVI., Praha, Ústav práva ČSAV, 1957, s. 217.

¹⁰⁶⁹ LACHOUT, Václav: *Některé otázky dalšího vývoje trestního procesu*. In: Právník, roč. XCIX., Praha, Ústav práva ČSAV, 1960, s. 292, 296.

u soudů z první poloviny 50. let: „Voči metódam Vyšinského, keď sa najskôr určil človek a potom celé štáby pracovali na jeho »vine«?“¹⁰⁷⁰ **Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád) č. 64/1956 Sb., ze dne 19. prosince 1956** nakonec zásadu presumpce nevinny vyjádřil výslovně (§ 2 odst. 6) a tato zásada byla – v souvislosti s politickými procesy 50. let – i v pozdějších letech neustále předmětem živého vědeckého zájmu jako jedna z nejvíce diskutovaných zásad trestního řízení.¹⁰⁷¹

Trestní řád z roku 1956 souhrnně zakotvil základní zásady socialistického trestního řízení,¹⁰⁷² zavedl do československého trestního řízení některé nové instituty, některé jiné zase zpřesnil. Právě jím se mělo součástí československého právního řádu stát zákonodárné dílo „mimořádného významu a zcela nové koncepce“.¹⁰⁷³

Trestní řád z roku 1956, na rozdíl od předchozího trestního řádu z roku 1950, daleko výrazněji rozlišil jednotlivá stadia trestního řízení, ohraničená určitými, po formální stránce přesně stanovenými úkoly orgánů činných v trestním řízení.¹⁰⁷⁴ Podle nového trestního řádu bylo jedinou formou přípravného řízení vyšetřování (§§ 172–195). Nejvýznamnějším z nových institutů trestního řízení bylo předběžné projednání obžaloby (§§ 196–208), jímž se zahajovalo řízení před soudem.¹⁰⁷⁵ Nově zavedený institut předběžného projednání obžaloby měl být – jako jeden z významných prostředků rozvinutí demokratických principů československého trestního řízení – jak „účinným prostředkem prověrky práce všech orgánů činných v trestním řízení a významným nástrojem urychlení a celkového zkvalitnění řízení před soudem“,¹⁰⁷⁶ tak i „zárukou, že občané nebudou hmotně ani morálně poškozováni bezdůvodným stavěním před soud“.¹⁰⁷⁷ Institut předběžného projednání obžaloby byl v určitých případech obligatorní (§ 196 odst. 1), v jiných jen fakultativní (§ 196 odst. 2). Původní stav trestního řízení, vytvořený trestním řádem z roku 1950 a vyznačující se strohou a rámcovou úpravou přípravného řízení, byl tedy trestním řádem z roku 1956 změněn

¹⁰⁷⁰ JABLONICKÝ, Jozef: *Fragment o histórii*. Bratislava: Kalligram, 2009, s. 235.

¹⁰⁷¹ Viz např. RŮŽEK, Antonín: *Několik poznámek k zásadě presumpce nevinny*. In: Právník, roč. CV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1966, s. 443; LACHOUT, Václav: *K pojetí presumpce nevinny*. In: Právník, roč. CVI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1967, s. 943.

¹⁰⁷² LACHOUT, Václav: *Některé otázky dalšího vývoje trestního procesu*. In: Právník, roč. XCIX., Praha, Ústav práva ČSAV, 1960, s. 293.

¹⁰⁷³ MANČAL, Jaroslav – TIBITANZL, Karel: *Nový trestní řád*. In: Právník, roč. XCVI., Praha, Ústav práva ČSAV, 1957, s. 217.

¹⁰⁷⁴ *Ibidem*, s. 226.

¹⁰⁷⁵ *Ibidem*, s. 228.

¹⁰⁷⁶ TIBITANZL, Karel: *Předběžné projednání obžaloby*. In: Právník, roč. XCVIII., Praha, Ústav práva ČSAV, 1959, s. 155.

¹⁰⁷⁷ *Ibidem*, s. 155.

tak, že jeho podrobnější úprava přípravného řízení a zavedení institutu předběžného projednání obžaloby měly více přispět k zjišťování objektivní pravdy a poskytnout občanům více záruk pro uplatňování práva na obhajobu.¹⁰⁷⁸

Trestním řádem z roku 1956 byla zavedena povinnost přezkoumávat zákonnost každého rozsudku, kterým byl uložen trest smrti (§§ 335–336).

Usnesením II. celostátní konference KSČ z června 1956 bylo uloženo novelizovat ještě v roce 1956 i zákon o prokuratuře. Splněním tohoto úkolu byl **Zákon o prokuratuře č. 65/1956 Sb., ze dne 19. prosince 1956**, při vypracování kterého bylo využito zkušeností získaných za platnosti starého zákona o prokuratuře z roku 1952, z něhož některá ustanovení byla do nového zákona převzata nezměněna a řada dalších byla převzata ve znění zpřesněném.¹⁰⁷⁹ Nový zákon o prokuratuře se lišil od starého nejen svým obsahem, ale i svou novou systematikou, která ho činila jasnějším a přehlednějším.¹⁰⁸⁰ Nová úprava prokurátorského dozoru měla vytvořit reálné předpoklady pro odstranění vad, které se do té doby při jeho výkonu vyskytovaly.¹⁰⁸¹ Nově byly vymezeny jednotlivé úseky prokurátorského dozoru (§§ 9–23) a stanoveny prostředky, jimiž měl prokurátor v těchto úsecích na zjištěnou nezákonnost reagovat.¹⁰⁸² **Zákonem o prokuratuře z roku 1956 byla prokuratura dobudována jako jednotný, přísně centralizovaný a monokraticky řízený orgán generálního prokurátora, v jehož rukách byla soustředěna veškerá prokurátorská moc.**¹⁰⁸³ Jakékoliv výjimky v tomto směru, které ve starém zákoně existovaly, pokud šlo o postavení vojenské složky prokuratury, byly novým zákonem odstraněny.¹⁰⁸⁴ Význam prokuratury byl v novém zákoně o prokuratuře zdůrazněn i ustanovením, podle kterého se generální prokurátor účastnil s poradním hlasem zasedání vlády a sboru pověřenců (§ 6).

Zákon, kterým se mění a doplňuje zákon o organizaci soudů č. 66/1956 Sb., ze dne 19. prosince 1956 novelizoval **Zákon o organizaci soudů č. 66/1952 Sb., ze**

¹⁰⁷⁸ HLADIL, V.: *K některým otázkám právní úpravy předsoudního stadia trestního řízení*. In: Socialistická zákonnost, roč. XXIV., č. 9, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1976, s. 523.

¹⁰⁷⁹ PLUNDR, O.: *Nová úprava prokurátorského dozoru*. In: Právník, roč. XCVI., Praha, Ústav práva ČSAV, 1957, s. 236–237.

¹⁰⁸⁰ PIPEK, J.: *Nový zákon o prokuratuře*. In: Socialistická zákonnost, roč. V., Praha, Právnícký ústav ministerstva spravedlnosti v Praze, 1957, s. 6.

¹⁰⁸¹ PLUNDR, O.: *Nová úprava prokurátorského dozoru*. In: Právník, roč. XCVI., Praha, Ústav práva ČSAV, 1957, s. 246.

¹⁰⁸² Ibidem, s. 237.

¹⁰⁸³ PIPEK, J.: *Nový zákon o prokuratuře*. In: Socialistická zákonnost, roč. V., Praha, Právnícký ústav ministerstva spravedlnosti v Praze, 1957, s. 7.

¹⁰⁸⁴ Ibidem, s. 7.

dne 30. října 1952.

6.9. Změny trestního práva v roce 1957

Zákon, kterým se mění a doplňuje trestní zákon správní č. 88/1950 Sb. č. 14/1957 Sb., ze dne 6. března 1957 novelizoval trestní zákon správní z roku 1950, když sladil stíhání trestných činů a přestupků, aby se zabránilo tomu, že za přestupek (několik přestupků) mohl být někomu uložen přísnější trest než za trestný čin.

Zákon o kárném (disciplinárním) stíhání rozkrádání a poškozování majetku v socialistickém vlastnictví č. 24/1957 Sb., ze dne 18. dubna 1957 trestal drobnou kriminalitu. Drobné rozkrádání a jiné úmyslné poškozování majetku v socialistickém vlastnictví, pokud se ho dopustil na majetku spravovaném podnikem, úřadem, ústavem nebo jinou organizací socialistického sektoru jejich zaměstnanec, se stíhalo jako **kárné (disciplinární) provinění**, zejména týkal-li se takový čin věcí, k nimž měl zaměstnanec při výkonu své práce přístup (§ 1 odst. 1).

V letech 1950–1957 se ustanovení o rejstříku trestů upravovala už pětkrát,¹⁰⁸⁵ a proto **Nařízení ministrů spravedlnosti, vnitra a národní obrany o rejstříku trestů č. 51/1957 Sb., ze dne 23. srpna 1957** směřovalo k tomu, aby evidence odsouzených ještě lépe pomáhala v boji proti opakování trestné činnosti, když se jeho úprava týkala hlavně: 1. resortního začlenění rejstříku trestů, 2. obsahu zápisů, 3. obsahu výpisů, 4. vydávání opisů rejstříku trestů.¹⁰⁸⁶

Zákon o umělém přerušení těhotenství č. 68/1957 Sb., ze dne 19. prosince 1957 upravil trestnost protiprávního umělého přerušení těhotenství (§§ 4–6).

* * *

V roce 1958 vyšel nový komentář k trestnímu zákonu z roku 1950,¹⁰⁸⁷ který byl v mnoha

¹⁰⁸⁵ Nařízení ministra spravedlnosti o rejstříku trestů č. 117/1950 Sb., ze dne 31. července 1950; Nařízení ministrů spravedlnosti, národní obrany a vnitra o rejstříku trestů č. 100/1951 Sb., ze dne 21. prosince 1951; Nařízení ministrů spravedlnosti, národní obrany a vnitra, kterým se mění nařízení o rejstříku trestů č. 39/1953 Sb., ze dne 12. května 1953; Nařízení ministrů spravedlnosti, národní obrany a vnitra o rejstříku trestů č. 103/1953 Sb., ze dne 23. prosince 1953; Nařízení ministrů spravedlnosti, vnitra a národní obrany o rejstříku trestů č. 51/1957 Sb., ze dne 23. srpna 1957.

¹⁰⁸⁶ MÜLLER, Z.: *Význam nové úpravy vedení rejstříku trestů*. In: Socialistická zákonnost, roč. VI., Praha, Právnický ústav ministerstva spravedlnosti v Praze, 1958, s. 43.

¹⁰⁸⁷ GLOGAR, R. a kol.: *Trestní zákon. Komentář*. Praha: Orbis, 1958, 816 s.

směrech dokonalejší než předchozí komentář z roku 1953.¹⁰⁸⁸

Jedním z opatření, jimiž se sledovalo napravení chyb z doby kultu osobnosti, bylo i usnesení Předsednictva ústředního výboru Komunistické strany Československa (PÚV KSČ) z dubna 1959, kterým se příslušným resortům na úseku trestním uložilo zřídit „kriminologický výzkumný ústav“, přičemž toto usnesení výslovně uvádělo i náplň a zaměření uvedeného ústavu.¹⁰⁸⁹ V roce 1960 byl pak zřízen **Vědeckovýzkumný ústav kriminalistiky**.

Vzhledem k tomu, že československá **socialistická trestní politika**¹⁰⁹⁰ byla nedílnou součástí celkové domácí politiky, její cíle byly obecně totožné s cíli celkové domácí politiky, jejíž hlavní náplní v tomto období bylo „*dovržit socialistickou výstavbu naší vlasti*“.¹⁰⁹¹

6.10. Sedm univerzitních obhajob s trestněprávní tematikou v letech 1958–1961

Dne 18. prosince 1958 se na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze konala úspěšná obhajoba kandidátské práce dr. Jiřího Nezkusila „Studie o pokusu v československém trestním právu“,¹⁰⁹² která, jako první větší práce autora, vyšla i tiskem¹⁰⁹³ a vzhledem k tomu, že problematika pokusu patří k nejobtížnějším otázkám obecné části trestního práva, dotýkajících se samého základu trestního práva, prof. Vladimír Solnař na její adresu uvedl: „Zásluha autorova je v tom, že se v československé socialistické nauce poprvé pokusil o souhrnné řešení nejvýznamnějších otázek tohoto

¹⁰⁸⁸ VYBÍRAL, B.: *Nad novým komentářem k trestnímu zákonu*. In: Právník, roč. XCIX., Praha, Ústav práva ČSAV, 1960, s. 572.

¹⁰⁸⁹ SCHUBERT, Ladislav: *Ke stavu a rozvoji výzkumu kriminality v ČSSR a problémům s tím souvisejícím*. In: Právník, roč. CIV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1965, s. 493.

¹⁰⁹⁰ K pojmu socialistická trestní politika viz práce Martina Vlčka: VLČEK, M.: *K vymezení pojmu trestní politiky v socialistické společnosti*. In: Právník, roč. CXV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1976, s. 787–802; VLČEK, M.: *Základní zásady socialistické trestní politiky*. In: Právník, roč. CXVI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1977, s. 220–229; VLČEK, M.: *Úvahy nad vymezením pojmu a předmětu socialistické trestní politiky*. In: Právník, roč. CXVII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1978, s. 227–234; VLČEK, Martin: *Trestní politika socialistické společnosti*. Praha: Academia, 1979, 71 s.; VLČEK, M.: *Vývojové tendence československé trestní politiky v současném období*. In: Právník, roč. CXIX., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1980, s. 1041–1054; VLČEK, M.: *Trestní politika, právní postavení a právní jistota občana*. In: Právník, roč. CXX., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1981, s. 160–166.

¹⁰⁹¹ VIESKA, J.: *K funkci trestů v naší trestní politice*. In: Právník, roč. XCVII., Praha, Ústav práva ČSAV, 1958, s. 819.

¹⁰⁹² CÍSAŘOVÁ: *Zpráva o obhajobě kandidátské disertační práce Dr. Jiřího Nezkusila „Studie o pokusu v československém trestním právu“*. In: Právník, roč. XCIX., Praha, Ústav práva ČSAV, 1960, s. 176, 181.

¹⁰⁹³ NEZKUSIL, Jiří: *Studie o pokusu v československém trestním právu*. In: Acta Universitatis Carolinae, Iuridica, č. 1, Praha, Universita Karlova, 1959, 122 s.

úseku.¹⁰⁹⁴

Dne 18. ledna 1960¹⁰⁹⁵ se na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze konala úspěšná obhajoba kandidátské práce odborného asistenta katedry trestního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze dr. Oty Novotného *O výměře trestu*.¹⁰⁹⁶

Dne 26. května 1960 se na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze konala úspěšná obhajoba kandidátské práce odborného asistenta katedry dějin státu a práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze dr. Karla Malého (*26. X. 1930; [1994–2000 rektor Univerzity Karlovy v Praze]) „Trestní ochrana feudálního státu, společenského řádu a vlastnictví v českém právu zemském v 15.–16. století“.¹⁰⁹⁷

Dne 13. června 1960 se na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze konala úspěšná obhajoba kandidátské práce vědeckého pracovníka Ústavu práva ČSAV dr. Jana Tolara (†15. I. 1998)¹⁰⁹⁸ „Úhrnný a dodatkový trest v čs. socialistickém trestním právu“.¹⁰⁹⁹

Dne 12. prosince 1960 se na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze konala úspěšná obhajoba kandidátské práce dr. Jána Pješčaka (*10. II. 1925 – †16. V. 2015; [1974–1976 rektor Vysoké školy SNB])¹¹⁰⁰ „Význam vyšetřovatelských verzí pre

¹⁰⁹⁴ SOLNAŘ, V.: *Dr. Jiří Nezkusil: Studie o pokusu v československém trestním právu*. In: Právník, roč. XCIX., Praha, Ústav práva ČSAV, 1960, s. 264.

¹⁰⁹⁵ ČÍSAŘOVÁ, D.: *Dvě obhajoby z trestního práva*. In: Právník, roč. XCIX., Praha, Ústav práva ČSAV, 1960, s. 862, 865.

¹⁰⁹⁶ NOVOTNÝ, Oto: *O výměře trestu*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1960, 130 s.; viz ROLENC, Oldřich: *Na okraj knihy Oty Novotného „O výměře trestu“*. In: Socialistická zákonnost, roč. IX., č. 7, Praha, Právnický ústav ministerstva spravedlnosti v Praze, 1961, s. 448–454; VYBÍRAL, B.: *Nad novou publikací o vyměrování trestu v čs. socialistickém trestním právu*. In: Právník, roč. C., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1961, s. 935–947.

¹⁰⁹⁷ URFUS, V.: *Kandidátská obhajoba z dějin trestního práva*. In: Právník, roč. XCIX., Praha, Ústav práva ČSAV, 1960, s. 866.

¹⁰⁹⁸ A. D.: *Obhajoba kandidátské disertační práce dr. Jana Tolara „Úhrnný a dodatkový trest v čs. socialistickém trestním právu“ na právnické fakultě Karlovy university v Praze*. In: Právník, roč. XCIX., Praha, Ústav práva ČSAV, 1960, s. 868–870; RŮŽEK, A.: *Nová monografie z oboru československého trestního práva*. In: Právník, roč. CIII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1964, s. 103–104; DOLENSKÝ, Adolf: *Za JUDr. Janem Tolarem*. In: Bulletin advokacie, č. 4/1998, Praha, Česká advokátní komora, 1998, s. 96.

¹⁰⁹⁹ A. D.: *Obhajoba kandidátské disertační práce dr. Jana Tolara „Úhrnný a dodatkový trest v čs. socialistickém trestním právu“ na právnické fakultě Karlovy university v Praze*. In: Právník, roč. XCIX., Praha, Ústav práva ČSAV, 1960, s. 868, 870; viz TOLAR, J.: *Trest úhrnný a souhrnný*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1963, 252 s.

¹¹⁰⁰ A. D.: *Zpráva o obhajobě kandidátské disertační práce Dr. J. Pješčaka „Význam vyšetřovatelských verzí pre zistenie objektivnej pravdy v prípravnom konaní“ na právnické fakultě KU*. In: Právník, roč. C., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1961, s. 179–181; *Dne 10. února 1975 se dožil 50 let náměstek ministra vnitra ČSSR, rektor Vysoké školy SNB, předseda Vědeckého kolegia věd o státu a právu ČSAV – genmjr. prof. JUDr. Ján PJEŠČAK, DrSc.* In: Československá kriminalistika, roč. VIII., č. 2, Praha, Federální správa Veřejné bezpečnosti FMV, 1975, s. 160; *V souvislosti s jmenováním do významné státní funkce – ministra spravedlnosti SSR, odešel z postu vedoucího redaktora našeho časopisu prof. JUDr. Ján Pješčak, DrSc., člen korespondent ČSAV*. In: Československá kriminalistika, roč. XVI., č. 1, Praha, Federální správa Veřejné

zistenie objektívnej pravdy v prípravnom konaní“.¹¹⁰¹

Dne 29. května 1961¹¹⁰² se na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze konala úspěšná obhajoba kandidátské práce odborného asistenta katedry trestního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze dr. Antonína Růžka **Právní moc a vykonatelnost rozhodnutí v trestních věcech**.¹¹⁰³

Dne 16. června 1961 se na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze konala úspěšná obhajoba kandidátské práce pracovníka ústavu práva ČSAV dr. Gustava Přenosila „Způsoby rozkrádání podle československého trestního práva“.¹¹⁰⁴

V následujících desetiletích některé z těchto postav zcela podstatným způsobem ovlivňovaly povahu a úroveň československé trestněprávní nauky, kriminologie a kriminalistiky, včetně její univerzitní výuky.

6.11. Trestní kodexy z roku 1961

Po přijetí Ústavního zákona č. 100/1960 Sb., ze dne 11. července 1960 – Ústavy Československé socialistické republiky se ve snaze o komplexní rekonstrukci celých právních odvětví přistoupilo k vydání nových trestních kodexů:

- **Trestní zákon č. 140/1961 Sb., ze dne 29. listopadu 1961;**
- **Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád) č. 141/1961 Sb., ze dne 29. listopadu 1961.**

Zákon o úkolech národních výborů při zajišťování socialistického pořádku č. 60/1961 Sb., ze dne 26. června 1961 zrušil dosavadní trestní zákon správní z roku

bezpečnosti, 1983, s. 91; *Dne 10. února 1985 oslavil šedesáté narozeniny ministr spravedlnosti SSR profesor JUDr. Ján Pješčak, DrSc.* In: Československá kriminalistika, roč. XVIII., č. 2, Praha, Federální správa Veřejné bezpečnosti, 1985, s. 189; DVORÁČEK, P.: *Pješčak Ján*. In: KALOUS, Jan a kol.: Biografický slovník představitelů ministerstva vnitra v letech 1948–1989. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2009, s. 145–146; *Pješčak, J.* In: STRAUS, Jiří – VAVERA, František: Slovník kriminalistických pojmů a osobností. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 281–283; *Zemřel profesor Ján Pješčak*. In: Kriminalistika, roč. XXXVIII., č. 3, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2015, s. 235–236.

¹¹⁰¹ A. D.: *Zpráva o obhajobě kandidátské disertační práce Dr. J. Pješčaka „Význam vyšetřovatelských verzí pro zistenie objektívnej pravdy v prípravnom konaní“ na právnické fakultě KU*. In: Právník, roč. C., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1961, s. 179, 181.

¹¹⁰² J. P.: *Zprávy o obhajobách kandidátských disertačních prací*. In: Právník, roč. C., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1961, s. 725, 727.

¹¹⁰³ RŮŽEK, Antonín: *Právní moc a vykonatelnost rozhodnutí v trestních věcech*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1958, 163 s.

¹¹⁰⁴ KUDLÍK, A.: *Zprávy o obhajobách kandidátských disertačních prací*. In: Právník, roč. C., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1961, s. 729, 731.

1950 a trestní řád správní z roku 1950 (§ 43). Tento tzv. přestupkový zákon z roku 1961 odrážel nový přístup k **trestání drobné kriminality**.

Kodifikace trestního práva v roce 1961 byla vyvolána především potřebou odstranit nejevidentnější nedostatky předchozí kodifikace z roku 1950. Trestní zákon z roku 1950 vznikl v takové společensko-politické atmosféře, v jaké vznikl, během následného společensko-politického vývoje budování socialismu v Československu byl mnohokrát novelizován (nejpodstatněji v roce 1956) a v roce 1961 se konečně v částečně uvolněných společensko-politických poměrech přistoupilo k přijetí nového trestního zákona. Na vypracování osnov trestních kodexů z roku 1961 se podílel poměrně široký okruh pracovníků justice, přibráni byli i představitelé teorie¹¹⁰⁵ a tito opět významně přihlíželi ke zkušenostem trestněprávní praxe a vědy sovětské.¹¹⁰⁶

Trestní zákon č. 140/1961 Sb., ze dne 29. listopadu 1961 odrážel demokratizační změny, k nimž došlo v československé společnosti,¹¹⁰⁷ a v souladu s těmito změnami byl zcela **nově stanoven účel trestního zákona**,¹¹⁰⁸ kterým bylo „chránit společenské a státní zřízení Československé socialistické republiky, socialistické vlastnictví, práva a oprávněné zájmy občanů a vychovávat k řádnému plnění občanských povinností a k zachovávaní pravidel socialistického soužití“ (§ 1).

Trestní zákon z roku 1961 výrazně **prohloubil materiální pojetí trestného činu** jako činu nebezpečného pro společnost a trestným činem už mělo být jenom takové konání, jehož nebezpečnost pro společnost dosahovala určitého stupně závažnosti.¹¹⁰⁹ Trestný čin byl definován svým materiálním znakem (nebezpečnost pro společnost) a požadavkem zákonnosti (§ 3 odst. 1): „Trestným činem je pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky jsou uvedeny v tomto zákoně.“ Nový trestní zákon zúžil trestní odpovědnost za činy,¹¹¹⁰ které pro společnost nebyly příliš nebezpečné (§ 3 odst. 2): „Čin, jehož stupeň nebezpečnosti pro společnost je nepatrný, není trestným činem, i když jinak vykazuje znaky trestného činu.“ Trestným činem byl jen čin zaviněný (§ 3

¹¹⁰⁵ PŘENOSIL, G. – TOLAR, J.: *Nad novými trestními kodexy*. In: Právník, roč. CI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1962, s. 112.

¹¹⁰⁶ Ibidem, s. 113.

¹¹⁰⁷ NOVOTNÝ, Oto: *Otázky účelu trestu v novém trestním zákoně*. In: Právník, roč. CI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1962, s. 254.

¹¹⁰⁸ PŘENOSIL, G. – TOLAR, J.: *Nad novými trestními kodexy*. In: Právník, roč. CI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1962, s. 105.

¹¹⁰⁹ VIESKA, Juraj: *K niektorým významným otázkam zdokonalenia trestného zákona*. In: Právník, roč. C., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1961, s. 434.

¹¹¹⁰ PŘENOSIL, G. – TOLAR, J.: *Nad novými trestními kodexy*. In: Právník, roč. CI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1962, s. 89.

odst. 3): „K trestnosti činu je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li tento zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.“

Budování socialismu v Československé socialistické republice změnilo i společenské vztahy chráněné trestním zákonem a měnilo tak i význam a hodnotu různých činů. Historická kategorie nebezpečnosti činu pro společnost byla v „třídním pojetí“ vnímána adekvátně změněné společensko-politické situaci.¹¹¹¹

Podle požadavku trestněprávní teorie zpřesnil nový trestní zákon ustanovení o pokusu trestného činu (§ 8) a vedle toho zavedl obecnou trestnost přípravy k trestnému činu (§ 7).¹¹¹²

V nových trestních kodexech, zejména v ustanoveních o trestech, se projevila stoupající tendence výchovného poslání československého trestního soudnictví.¹¹¹³ Trestní zákon z roku 1961 prohloubil výchovnou úlohu trestního práva a do popředí stavěl výchovné cíle trestu.¹¹¹⁴ Podstatnou změnou trestního práva hmotného bylo nové pojetí systému trestů, byla odstraněna kategorizace trestů na hlavní a vedlejší a převážné většině trestných činů byly ve zvláštní části trestního zákona stanoveny sankce alternativní.¹¹¹⁵ Důležitý byl požadavek diferenciací pachatelů trestných činů,¹¹¹⁶ předpokládající, že „v každé trestní věci budou beze zbytku objasněny příčiny vzniku daných trestných činů“.¹¹¹⁷

Trestní zákon z roku 1961 přinesl propracovaný systém trestných činů proti socialistické ekonomice¹¹¹⁸ a zavedl podstatné změny u trestných činů proti majetku v socialistickém vlastnictví (§§ 132–139). Nový trestní zákon sice upravil trestněprávní ochranu některých společenských zájmů socialistického státu a socialistického společenského řádu v mnoha směrech odlišným způsobem a z jiných hledisek, než jak je upravoval trestní zákon z roku 1950 či jeho novela z roku 1956,¹¹¹⁹ avšak trestní právo

¹¹¹¹ TIBITANZL, K.: *Některé otázky ukládání soudních trestů*. In: Právník, roč. XCIX., Praha, Ústav práva ČSAV, 1960, s. 818.

¹¹¹² PŘENOSIL, G. – TOLAR, J.: *Nad novými trestními kodexy*. In: Právník, roč. CI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1962, s. 107.

¹¹¹³ *Ibidem*, s. 91.

¹¹¹⁴ NOVOTNÝ, Oto: *Otázky účelu trestu v novém trestním zákoně*. In: Právník, roč. CI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1962, s. 255.

¹¹¹⁵ PŘENOSIL, G. – TOLAR, J.: *Nad novými trestními kodexy*. In: Právník, roč. CI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1962, s. 92.

¹¹¹⁶ NOVOTNÝ, Oto: *Otázky účelu trestu v novém trestním zákoně*. In: Právník, roč. CI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1962, s. 255.

¹¹¹⁷ *Ibidem*, s. 257.

¹¹¹⁸ PŘENOSIL, G. – TOLAR, J.: *Nad novými trestními kodexy*. In: Právník, roč. CI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1962, s. 96.

¹¹¹⁹ BURDA, A.: *Posuzování některých trestných činů proti majetku v socialistickém vlastnictví podle nového*

si stále uchovávalo zřejmou represivní podobu, přičemž velmi zjevné byly právě disproporce mezi silnou ochranou majetku v socialistickém vlastnictví a slabou ochranou majetku občanů.

Systematika obecné části trestního zákona z roku 1961 vycházela v podstatě z dosavadní koncepce. Systematika zvláštní části přinesla změny větší, avšak opět byla zachována základní koncepce postupu od trestných činů, které směřovaly proti základním, celospolečenským zájmům, k trestným činům, které zasahovaly převážně zájem jednotlivce.¹¹²⁰

Vývoj, jímž procházely ozbrojené síly, ozbrojené sbory, stejně jako celá československá společnost, se odrážel v tom, že trestní zákon z roku 1961 přinesl řadu významných změn i v rámci vojenských trestných činů (§§ 273–295).¹¹²¹ Tyto úpravy daly podnět ke vzniku publikace *Obrana státu v právním řádu ČSSR*,¹¹²² která – jako první publikace tohoto druhu v československé vojenské a právní literatuře – poskytla komplexní pohled na platné právní normy v oblasti obrany.¹¹²³

Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád) č. 141/1961 Sb., ze dne 29. listopadu 1961 vycházel také z právní úpravy mnohokrát novelizovaného trestního řádu z roku 1956, avšak výrazně odrážel snahy, aby se díky němu nemohly opakovat nejevidentnější nezákonnosti z první poloviny 50. let.

Účelem trestního řádu z roku 1961 bylo „upravit postup orgánů činných v trestním řízení tak, aby trestné činy byly náležitě zjištěny a jejich pachatelé podle zákona spravedlivě potrestáni“ (§ 1).

Od vydání trestního řádu z roku 1961 se trestněprávní nauka zabývala jednotlivými zásadami československého socialistického trestního řízení a vytvořila k této problematice poměrně ucelený soubor prací (monografií).¹¹²⁴

trestního zákona ve srovnání s dosavadní judikaturou. In: Právník, roč. CI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1962, s. 170.

¹¹²⁰ PŘENOSIL, G. – TOLAR, J.: *Nad novými trestními kodexy.* In: Právník, roč. CI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1962, s. 107–108.

¹¹²¹ TIBITANZL, K.: *Nová úprava vojenských trestných činů.* In: Právník, roč. CII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1963, s. 161.

¹¹²² *Obrana státu v právním řádu ČSSR.* Praha: Naše vojsko, 1962, 416 s.

¹¹²³ Viz DOLENSKÝ – PJEŠČAK: *Obrana státu v právním řádu ČSSR.* In: Právník, roč. CIII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1964, s. 772–774.

¹¹²⁴ CÍSAŘOVÁ, Dagmar: *Vybrané teoretické problémy československého socialistického trestního řízení.* Praha: Academia, 1984, s. 46.

6.12. Výzkum příčin a podmínek kriminality v letech 1961–1965

V dubnu 1962 se konala rozšířená schůze katedry trestního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze věnovaná aktuálním otázkám zkoumání příčin kriminality za účasti zástupců katedry trestního práva Právnické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě, Ústavu státu a práva ČSAV, ministerstva spravedlnosti, ministerstva vnitra, Generální prokuratury, Nejvyššího soudu a dalších hostů.¹¹²⁵ V úvodním referátu předneseném vedoucím katedry trestního práva prof. Vladimírem Solnařem o hodnocení dosavadních výsledků zkoumání příčin kriminality, přednášející nastínil problematiku jejich metod a zdůraznil, že „správné metodické zásady zkoumání příčin zločinnosti by se měly stát složkou vyučování trestnímu právu, měly by být vodítkem pracovníkům praxe, jak při zjišťování příčin trestného činu v konkrétním případě, což nový trestní řád orgánům činným v trestním řízení ukládá“.¹¹²⁶ V diskusi dále doc. Vojtech Hatala poznamenal, že boj proti kriminalitě není možné zúžit jen na jakési „deliktoplodné“ stavy a situace, respektive jen na recidivisty, ale je jej třeba chápat „v celé jeho šíři: *prevence* jen v »deliktoplodných« stavech a *prevence* recidivy je již příliš pozdní. Plná šíře boje proti kriminalitě a jeho úspěch vůbec spočívá ve všemožném odstraňování materiálních (resp. tzv. objektivních) pramenů kriminality a v tom, že *prevence* v boji proti kriminalitě se má stát trvalou součástí všeobecné morální výchovy mládeže i dospělých.“¹¹²⁷

Významu rozlišování mezi příčinami a podmínkami kriminality¹¹²⁸ byla v Československu v letech 1961–1965¹¹²⁹ – v souvislosti s bojem proti kriminalitě – věnována velká pozornost a bylo všeobecně akceptováno, že otázky zkoumání příčin kriminality a její *prevence* vystupovaly v tehdejší „etapě vývoje všech socialistických států výrazně do popředí“.¹¹³⁰ Prof. Ladislav Schubert (*7. III. 1912 – †1990)¹¹³¹

¹¹²⁵ KUDLÍK, A.: *Zpráva z pracovní porady „O metodách zkoumání příčin zločinnosti“*. In: Právník, roč. CI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1962, s. 688.

¹¹²⁶ Ibidem, s. 688.

¹¹²⁷ Ibidem, s. 696.

¹¹²⁸ Viz VEVERKA, M.: *Přežitky a kriminalita*. In: Právník, roč. CI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1962, s. 794–810.

¹¹²⁹ Viz RŮŽEK, A.: *Zjišťování a odstraňování příčin trestných činů a připravovaný nový trestní řád*. In: Právník, roč. C., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1961, s. 697–703.

¹¹³⁰ KUDLÍK, A.: *Ještě k pojetí příčin kriminality a její prevence*. In: Právník, roč. CII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1963, s. 141.

¹¹³¹ *Schubert Ladislav*. In: DOLAN, Ondrej (ed.): *Univerzita Komenského. Prehľad profesorov 1919–1966*. Bratislava: Rektorát Univerzity Komenského v Bratislave, 1968, s. 75–76; *K šedesátinám prof. Ladislava Schuberta, DrSc.* In: Právník, roč. CXI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1972, s. 297–298.

například považoval za hlavní příčinu kriminality „vykořisťovatelský systém“, bez jehož odstranění nebylo možné úspěšně čelit protispolečenským činům.¹¹³² Pomoc trestněprávní nauky v boji proti kriminalitě se podle prof. Schuberta měla projevit především omezením scholastické polemiky o „příčinách a podmínkách“ kriminality, pokud příslušné názory nebyly „seriózně podloženy zjištěnými a vyhodnocenými fakty“.¹¹³³

Československé trestní zákonodárství první poloviny 60. let tak bylo pod vlivem těchto vědeckých diskusí „přímo prolnouto myšlenkou, aby byly v trestním řízení náležitě odhaleny příčiny, které k trestné činnosti vedly, včetně právě individuálních příčin tkvících v osobě pachatele“.¹¹³⁴ Hlubší vysvětlení existence trestných činů a jejich pachatelů bylo důležitým úkolem nejen trestního práva, ale i soudní psychiatrie,¹¹³⁵ což reflektovalo i druhé vydání učebnice *Soudní psychiatrie pro právníky a lékaře*¹¹³⁶ manželů Knoblochových.¹¹³⁷

6.13. Doc. Boris Vybíral

Dne 5. prosince 1962 zemřel po vleklé a těžké nemoci ve věku 35 let doc. Boris Vybíral, který patřil k „nové generaci vědeckých pracovníků a byl jedním z nejlepších představitelů marxistické vědy státu a práva“.¹¹³⁸ Jeho vědecká tvorba je zachycena i v jeho dvou monografiích o objektu trestného činu,¹¹³⁹ a v době, kdy jej zastihla nemoc a smrt, pracoval na obsáhlé monografii o recidivě, která měla zahrnout i právně sociologickou oblast tematiky.¹¹⁴⁰ O recidivě uvažoval dr. Vybíral v posledních letech svého života tak, že kritický rozbor úpravy recidivy v platném československém trestním právu u něj vyústil v řadu návrhů *de lege ferenda*, jejichž uskutečnění mělo

¹¹³² SCHUBERT, L.: *K metodě výzkumu příčin protispolečenských činů*. In: Právník, roč. CII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1963, s. 42.

¹¹³³ *Ibidem*, s. 56.

¹¹³⁴ NEZKUSIL, J. – KNOBLOCH, F.: *Psychiatrie a boj se zločinností*. In: Právník, roč. CIV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1965, s. 719.

¹¹³⁵ *Ibidem*, s. 718.

¹¹³⁶ KNOBLOCH, F. – KNOBLOCHOVÁ, J.: *Soudní psychiatrie pro právníky a lékaře*. II. přepracované a rozšířené vydání. Praha: Orbis, 1965, 412 s.

¹¹³⁷ Viz RŮŽEK, A.: *F. Knobloch – J. Knoblochová: Soudní psychiatrie pro právníky a lékaře, II. vydání, Praha, Orbis 1965*. In: Právník, roč. CV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1966, s. 555–557.

¹¹³⁸ *Za Borisem Vybíralem*. In: Právník, roč. CII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1963, s. 57.

¹¹³⁹ VYBÍRAL, B.: *O objektu trestného činu*. Praha: Orbis, 1953, 49 s.; VYBÍRAL, B.: *Pojem a význam objektu trestného činu v československém socialistickém trestním právu*. In: Rozpravy Československé akademie věd, roč. LXVI., řada SV, sešit 1, Praha, Nakladatelství Československé akademie věd, 1956, 160 s.

¹¹⁴⁰ *Za Borisem Vybíralem*. In: Právník, roč. CII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1963, s. 58.

příspět jak k zesílení účinnosti boje proti recidivní kriminalitě, tak i k odstranění nebezpečí, že se v konkrétních případech soudní praxe bude k posuzování recidivy přistupovat mechanicky.¹¹⁴¹ Boris Vybíral považoval za nutné recidivu hodnotit v každém případě jak „přísně individuálně se zřetelem na povahu dřívějšího odsouzení a všechny okolnosti s ním souvisící“,¹¹⁴² tak „v souvislosti s celkovým třídním a osobním profilem pachatele trestného činu“.¹¹⁴³

6.14. Kriminologické a trestněprávní diskuse v letech 1962–1965

V prosinci 1962 se v Praze konala celostátní konference o problematice obtížně vychovatelné mládeže,¹¹⁴⁴ na které se diskutovalo i o problémech vnitřních (psychických) příčin a vnějších podmínek vyvolávajících nebo napomáhajících vzniku juvenilní delikvence.

Dne 28. dubna 1963 uspořádala redakční rada časopisu Právník na svém zasedání diskusi o aktuálních otázkách upevňování socialistické zákonnosti v odvětví trestního práva a řízení,¹¹⁴⁵ na které se diskutovalo i o nedostacích trestního řádu z roku 1950, o porušování zákonnosti, politických soudních procesech v době kultu osobnosti, novém trestním řádu z roku 1961 a odstraňování pozůstatků kultu osobnosti.¹¹⁴⁶ Zdeněk Jičínský (*26. II. 1929) v diskusi o příčinách nezákonností v období kultu osobnosti poukázal na to, že je nelze shledávat jenom ve vadách trestních zákonů z roku 1950, ale že je „třeba vidět a brát v úvahu i otázku celkového úpadku práva“.¹¹⁴⁷ V souvislosti s porušováním zákonnosti v 50. letech se pak v diskusi rozebírala i problematika právního nihilismu.¹¹⁴⁸

Ve dnech 17.–18. června 1963 se konalo ustavující zasedání sekce trestního práva Právnického ústavu ministerstva spravedlnosti, na kterém kromě nutných organizačních otázek a volby předsednictva projednala sekce i tři důležité referáty

¹¹⁴¹ VYBÍRAL, B.: *K právní úpravě recidivy v čs. trestním právu*. In: Právník, roč. C., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1961, s. 274.

¹¹⁴² VYBÍRAL, B.: *Otázky recidivy ve Sbírce rozhodnutí československých soudů*. In: Právník, roč. C., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1961, s. 573.

¹¹⁴³ *Ibidem*, s. 575.

¹¹⁴⁴ ŠVANCAR, Z. – OSMANČÍK, O.: *K významným opatřením ke zlepšení výchovy obtížně vychovatelné mládeže*. In: Právník, roč. CII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1963, s. 508.

¹¹⁴⁵ G. P.: *O zákonnosti v trestním právu a řízení*. In: Právník, roč. CII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1963, s. 583.

¹¹⁴⁶ *Ibidem*, s. 585.

¹¹⁴⁷ *Ibidem*, s. 594.

¹¹⁴⁸ *Ibidem*, s. 597.

věnované významným otázkám teorie trestního práva.¹¹⁴⁹

V roce 1964 publikoval doc. Vojtech Hatala článek *Kult osobnosti a niektoré noetické a etické problémy nášho trestného práva*,¹¹⁵⁰ přinášející kritickou analýzu některých problémů noetiky a etiky trestního práva v souvislosti s obdobím kultu osobnosti. Podle doc. Hataly období kultu osobnosti a jeho trestněprávní systém „poznačil nielen oblasť spravodlivosti a jej výkonu, ale takmer celý náš spoločenský život“.¹¹⁵¹ Při praktické aplikaci trestního práva se podle něj vyskytly činy a okolnosti, které „veľmi naštrbili jeho renomé, a tým aj renomé celého trestného práva. Sú to opäť činy a okolnosti, ktoré vyplývajú najmä zo základných problémov noetiky a etiky trestného práva.“¹¹⁵²

Dne 28. dubna 1964 uspořádala redakční rada časopisu Právnik na svém zasedání diskusi o problémech přípravného řízení a výkonu trestu ve spojitosti s chystanou novelizací trestního řádu a přípravou zákona o nápravných zařízeních.¹¹⁵³ V diskusi vystoupil kromě prof. Vladimíra Solnaře, vzpomínajícího na své zkušenosti z období výkonu funkce vyšetřujícího soudce,¹¹⁵⁴ i dr. Oto Novotný s tím, že podle něj je „nesmírně obtížné a snad téměř nemožné vytvořit naprosto dokonalý vězeňský systém, který by nám stoprocentně zajistil, že odsouzený vyjde z výkonu trestu alespoň tak narušený jako v době, kdy tam přišel“.¹¹⁵⁵ Dr. Oto Novotný dále poukázal na velkou možnost získání škodlivých návyků u odsouzených ve vězení, nesnadnost řešení tohoto složitého problému dotýkajícího se „přímo podstaty trestu odnětí svobody“¹¹⁵⁶ a nastínil řešení směřující k důkladnější diferenciaci mezi odsouzenými.

Dne 23. června 1964 uspořádala redakční rada časopisu Právnik na svém zasedání diskusi o aktuálních otázkách prokurátorského dozoru, na které se diskutovalo i o postavení prokuratury v socialistickém státě.¹¹⁵⁷

Ve dnech 6.–7. října 1964 se konalo **III. plenární zasedání sekce trestního**

¹¹⁴⁹ *Zpráva o ustavujícím zasedání sekce trestního práva Právnického ústavu ministerstva spravodlnosti v Praze*. In: Socialistická zákonnost, roč. XI., Praha, Právnický ústav ministerstva spravodlnosti v Praze, 1963, s. 447.

¹¹⁵⁰ HATALA, Vojtech: *Kult osobnosti a niektoré noetické a etické problémy nášho trestného práva*. In: Právny obzor, roč. XLVII., č. 2, Bratislava, Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1964, s. 65–75.

¹¹⁵¹ *Ibidem*, s. 65.

¹¹⁵² *Ibidem*, s. 71.

¹¹⁵³ *K otázkám přípravného řízení trestního a výkonu trestu*. In: Právnik, roč. CIII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1964, s. 919.

¹¹⁵⁴ *Ibidem*, s. 925.

¹¹⁵⁵ *Ibidem*, s. 930.

¹¹⁵⁶ *Ibidem*, s. 930.

¹¹⁵⁷ *K aktuálním otázkám prokurátorského dozoru*. In: Právnik, roč. CIV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1965, s. 154.

práva Právnického ústavu ministerstva spravedlnosti,¹¹⁵⁸ na kterém se projednával materiál „K některým otázkám účasti společenských organizací v trestním řízení“, vypracovaný kolektivem členů sekce pod vedením doc. Antonína Růžka.¹¹⁵⁹

Ve dnech 14.–17. února 1965 se konalo **IV. plenární zasedání sekce trestního práva Právnického ústavu ministerstva spravedlnosti**, na kterém se projednávaly zásady trestních novel z roku 1965.

Ve dnech 25.–26. března 1965 se v Mostě konal **seminář o kriminalitě mládeže**, který se stal prvním širokým fórem výměny zkušeností a poznatků týkajících se dané problematiky, získaných na základě jak praktické činnosti, tak i výzkumné práce.¹¹⁶⁰

6.15. Změny trestního práva v roce 1965

Předsednictvo ústředního výboru KSČ dospělo k závěru, že jeho stranická politika pozbývá vážnosti a trestní zákony, chránící socialistickou společnost před kriminalitou, se začínají interpretovat liberálněji. Dne 17. června 1965 bylo pak trestní právo podstatně změněno a doplněno souborem pěti zákonů:

- **Zákon, kterým se mění a doplňuje trestní zákon č. 140/1961 Sb. č. 56/1965 Sb., ze dne 17. června 1965;**
- **Zákon, kterým se mění a doplňuje zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) č. 57/1965 Sb., ze dne 17. června 1965;**
- **Zákon, kterým se upravuje postih provinění a přestupků osob opětovně se dopouštějících výtržnictví, násilností a příživnictví č. 58/1965 Sb., ze dne 17. června 1965;**
- **Zákon o výkonu trestu odnětí svobody č. 59/1965 Sb., ze dne 17. června 1965;**
- **Zákon o prokuratuře č. 60/1965 Sb., ze dne 17. června 1965.**

¹¹⁵⁸ LMA: *Sdělení o III. plenárním zasedání sekce trestního práva Právnického ústavu ministerstva spravedlnosti v Praze*. In: Socialistická zákonnost, roč. XII., č. 9, Praha, Právnický ústav ministerstva spravedlnosti v Praze, 1964, s. 60.

¹¹⁵⁹ M. L.: *K některým otázkám účasti společenských organizací v trestním řízení. (Sdělení o výsledku zasedání III. pléna sekce trestního práva Právnického ústavu ministerstva spravedlnosti ve dnech 6. a 7. října 1964.)* In: Socialistická zákonnost, roč. XII., č. 10, Praha, Právnický ústav ministerstva spravedlnosti v Praze, 1964, s. 41.

¹¹⁶⁰ OSMANČÍK, O.: *Seminář o kriminalitě mládeže*. In: Socialistická zákonnost, roč. XIII., č. 6, Praha, Tiskové oddělení ministerstva spravedlnosti v Praze, 1965, s. 38.

Zákon, kterým se mění a doplňuje trestní zákon č. 140/1961 Sb. č. 56/1965 Sb., ze dne 17. června 1965 novelizoval některá ustanovení obecné i zvláštní části trestního zákona. Změny nastaly zejména v obecné části, v ustanoveních o trestu odnětí svobody, jeho ukládání a výkonu, a to se zvláštním zřetelem na výkon trestu odnětí svobody u mladistvých.¹¹⁶¹

Zákon, kterým se mění a doplňuje zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) č. 57/1965 Sb., ze dne 17. června 1965, který novelizoval trestní řád z roku 1961, významně upravil postup prokurátora, vyšetřovatele a vyhledávacího orgánu před vlastním zahájením trestního stíhání při objasňování přijatých oznámení o trestných činech a ostatních podnětů k trestnímu stíhání (§§ 158–159).¹¹⁶² Zákon přinesl určité kvalitativní změny, které prohloubily demokratické zásady československého trestního řízení. Novela trestního řádu „v zájmu zvýšení účinnosti boje proti kriminalitě, vyžadujícího důsledné a rychlé odhalování trestných činů a postižení jejich pachatelů za současného zvýšení záruk zákonnosti celého trestního řízení a posílení práv na obhajobu“,¹¹⁶³ změnila ustanovení trestního řádu o přípravném řízení a uzákonila dvě formy přípravného řízení – vyšetřování (§§ 161–167) a vyhledávání (§§ 168–170). Novela trestního řádu přenesla kompetenci k vydávání tzv. konečných rozhodnutí v přípravném řízení – usnesení o zastavení (§ 172) nebo přerušení (§ 173) trestního stíhání a o postoupení věci jinému orgánu než soudu (§ 171) – z prokurátora na vyšetřovatele nebo vyhledávací orgán.¹¹⁶⁴

Zákon, kterým se upravuje postih provinění a přestupků osob opětovně se dopouštějících výtržnictví, násilností a příživnictví č. 58/1965 Sb., ze dne 17. června 1965 upravil postih recidivy některých forem drobné kriminality.

I vydáním komentáře¹¹⁶⁵ se uvítalo, že o výkonu trestu odnětí svobody byl přijat samostatný **Zákon o výkonu trestu odnětí svobody č. 59/1965 Sb., ze dne 17. června 1965**,¹¹⁶⁶ podle kterého se trest odnětí svobody vykonával diferencovaně ve třech nápravně výchovných skupinách (§ 5 odst. 1), přičemž diferenciaci odsouzených

¹¹⁶¹ BURDA, A. a kol.: *Novela trestního řádu a novela trestního zákona. Komentář*. Praha: Orbis, 1967, s. 5.

¹¹⁶² RŮŽEK, A.: *Novela k trestnímu řádu*. In: *Právník*, roč. CIV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1965, s. 808.

¹¹⁶³ BURDA, A. a kol.: *Novela trestního řádu a novela trestního zákona. Komentář*. Praha: Orbis, 1967, s. 5.

¹¹⁶⁴ ŠTĚPÁN, J.: *Stížnost obviněného a poškozeného proti konečným rozhodnutím v přípravném řízení*. In: *Právník*, roč. CV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1966, s. 743.

¹¹⁶⁵ REGENT, M. – TOLAR, J.: *Zákon o výkonu trestu odnětí svobody. Komentář*. Praha: Orbis, 1966, 410 s.

¹¹⁶⁶ TOLAR, J.: *K úpravě výkonu trestu odnětí svobody*. In: *Právník*, roč. CV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1966, s. 22.

sledovala „cíl, aby méně narušení odsouzení vykonávali trest odděleně od více narušených odsouzených a aby v nápravně výchovné činnosti u odsouzených, u nichž to vyžaduje vyšší stupeň nebo povaha jejich narušení, se uplatňovaly účinnější prostředky k jejich nápravě“ (§ 5 odst. 2).

K účinnějšímu boji proti zločinnosti mělo přispět i zvýšení úrovně vyšetřování – především zvýšením odborné kvalifikace prokurátorů a vyšetřovatelů, pro které bylo **Zákonem o prokuratuře č. 60/1965 Sb., ze dne 17. června 1965** stanoveno „úplné vysokoškolské právnické vzdělání“ (§ 37 odst. 1 písm. b).¹¹⁶⁷

Cílem úprav trestního řízení v těchto letech bylo „upravit v trestním procesu jednotlivé úkony a stadia řízení tak, aby bylo zajištěno dodržování socialistické zákonnosti“.¹¹⁶⁸

6.16. Československá kriminologie a penologie v letech 1965–1968

Společensko-politické uvolnění v Československu v druhé polovině 60. let 20. století přineslo intelektuální rozkvět, který se odrazil v určitém, i když jenom částečném a dočasném, odideologizování československé trestněprávní nauky, kriminologie i trestního práva samotného. **Po roce 1965 došlo k oživení československé kriminologie**, pěstování a využití, které bylo v těchto letech v Československu předmětem značné pozornosti.¹¹⁶⁹

V roce 1965 byl **Vědeckovýzkumný ústav kriminalistiky** přejmenován na **Výzkumný ústav kriminologický při Generální prokuratuře ČSSR**.¹¹⁷⁰

Ve dnech 18.–25. října 1965 se v Praze konalo **III. mezinárodní kriminalistické**

¹¹⁶⁷ RŮŽEK, A.: *Novela k trestnímu řádu*. In: Právník, roč. CIV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1965, s. 806.

¹¹⁶⁸ LACHOUT, V.: *K úpravě stížnosti pro porušení zákona v trestním řízení*. In: Právník, roč. CV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1966, s. 355.

¹¹⁶⁹ Viz VEVERKA, M.: *Polemicky o kriminologii*. In: Právník, roč. CV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1966, s. 140–144; OSMANČÍK, O.: *Několik poznámek k otázkám kriminologie*. In: Právník, roč. CV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1966, s. 144–149; DOJČÁK, P.: *K teoreticko – metodologickým problémům kriminologie*. In: Právník, roč. CV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1966, s. 150–158; KVASNIČKA, V.: *Některé metodické a technické zkušenosti z kriminologického výzkumu*. In: Právník, roč. CV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1966, s. 263–267; KVASNIČKA, V.: *Několik poznámek k pojetí kriminologie*. In: Právník, roč. CV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1966, s. 639–644; KUDLÍK, A. – NEZKUSIL, J.: *Rozvoj kriminologické vědy a základní koncepční problémy čs. socialistické kriminologie*. In: Právník, roč. CVI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1967, s. 525–536; KUDLÍK, A. – NEZKUSIL, J.: *Systém kriminologie a otázky jejího vědeckého pěstování a výuky*. In: Právník, roč. CVI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1967, s. 608–618.

¹¹⁷⁰ MS: *Výzkumný ústav kriminologický (VÚK)*. In: ZOUBKOVÁ, Ivana a kol.: *Kriminologický slovník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, s. 224–225.

symposium,¹¹⁷¹ kterého se kromě československých pracovníků zúčastnili zahraniční delegace východního bloku (BLR, MLR, NDR, PLR, RSR a SSSR).¹¹⁷²

Dne 10. listopadu 1965 se na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze – za účasti zástupců příslušných resortů, zejména vedoucích jejich statistických oddělení, pracovníků teorie a praxe, zástupců kateder trestního práva (kabinetu pro kriminologii), občanského práva, obecné teorie státu a práva a sociologie práva a politiky – diskutovalo o návrhu na sjednocení a zkvalitnění statistiky orgánů ministerstva spravedlnosti a generální prokuratury, jenž se měl realizovat v roce 1966.¹¹⁷³ V této diskusi se prof. Vladimír Solnař vyjádřil k možnostem statistického zjišťování příčin zločinnosti skepticky, protože podle jeho názoru má své meze a pro zjišťování příčin zločinnosti se lépe hodí „různé způsoby výběrového šetření“.¹¹⁷⁴

Na rozšířené schůzi katedry trestního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze a kriminologické skupiny při nově vzniklém **kabinetu pro kriminologii při katedře trestního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze** se za účasti dalších pracovníků teoretických i praktických pracovišť (např. psychiatrické kliniky a ústavu soudního lékařství UK, VÚK při GP, analytické skupiny MV pracovníků nápravných zařízení, ministerstva spravedlnosti) projednávaly otázky ustavení, organizace a činnosti tohoto kabinetu a jeho spolupráce s dalšími pracovišti.¹¹⁷⁵ Při vzniku kriminologického kabinetu se vycházelo z toho, že problematika příčin zločinnosti a její prevence, vyučována do té doby v rámci kurzu trestního práva hmotného, by měla být – vzhledem k jejímu významu – vyčleněna a podávána ve formě samostatného kurzu kriminologie.¹¹⁷⁶

Dne 20. května 1966 kriminologická skupina kabinetu pro kriminologii při katedře trestního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze projednávala elaborát Výzkumného ústavu kriminologického při Generální prokuratuře věnovaný kriminalitě mládeže. Problematika kriminality mládeže tehdy představovala téma, na

¹¹⁷¹ *Sborník materiálů III. mezinárodního kriminalistického symposia*. Praha: Hlavní správa VB – Kriminalistický ústav VB, 1965, 355 s.

¹¹⁷² *III. mezinárodní kriminalistické symposium*. In: Kriminalistický sborník, roč. IX./14, č. 12, Praha, Ministerstvo vnitra – hlavní správa Veřejné bezpečnosti, Kriminalistický ústav, 1965, s. 705.

¹¹⁷³ KUDLÍK, A.: *K problematice trestní statistiky*. In: Právník, roč. CV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1966, s. 380.

¹¹⁷⁴ *Ibidem*, s. 383.

¹¹⁷⁵ NEZKUSIL, J. – KUDLÍK, A.: *Z kabinetu pro kriminologii PF UK*. In: Právník, roč. CV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1966, s. 384.

¹¹⁷⁶ *Ibidem*, s. 385.

kteřou se obracela pozornost československých i zahraničních kriminologů,¹¹⁷⁷ byla jí věnována značná časopisecká a knižní produkce¹¹⁷⁸ a psalo se o ní i v dalších letech.¹¹⁷⁹

V roce 1966 byla na Právnické fakultě Univerzity Karlovy zahájena výuka **kriminalistického směru právnického studia.**

S oživením československé kriminologie v druhé polovině 60. let je spojených několik pracovníků nepočetné skupiny kriminologů, mezi něž patřili například doc. Oto Novotný, prof. Vojtech Hatala, dr. Václav Kvasnička (†9. II. 1980)¹¹⁸⁰ a dr. Otakar Osmančík (*17. VIII. 1932 – †21. XI. 2012).¹¹⁸¹

V roce 1967 vyšla podnětná¹¹⁸² penologická monografie doc. Oty Novotného **O trestu a vězeňství**,¹¹⁸³ o smyslu, funkcích a účincích trestu, která přinesla „mnoho podnětů jak pro teoretické myšlení, tak pro další cestu empirického zkoumání“.¹¹⁸⁴ Dr. Petr Pithart (*2. I. 1941): „Kniha Oto Novotného „O trestu a vězeňství“ (Academia Praha, 1967, stran 250) je u nás prakticky první ucelený a seriózní pokus zamyslet se v dialogu se světovou penologií (nauka o trestech) nad těmito neobyčejně vážnými problémy. Novotný se však především pokouší neméně otevřeným způsobem o dialog s naší trestněprávní praxí a obecným právním vědomím. Novotný si nevyslouží potlesk ani nahoře ani dole, ani vpravo ani vlevo (možná také proto, že 1200 výtisků se nedostane zdaleka ke všem adresátům). Novotný je „proti všem“. V této souvislosti nelze dost

¹¹⁷⁷ DOLENSKÝ, A.: *Z činnosti kabinetu pro kriminologii při katedře trestního práva právnické fakulty KU v Praze*. In: Právník, roč. CV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1966, s. 766.

¹¹⁷⁸ LACHOUT, V.: *O kriminalitě mládeže*. In: Právník, roč. CVII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1968, s. 569.

¹¹⁷⁹ BĚLOHLÁVEK, Z.: *Protispolečenská činnost mládeže – její vývoj a současný stav v Jihomoravském kraji*. In: Právník, roč. CVIII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1969, s. 629.

¹¹⁸⁰ Parte: JUDr. Václav Kvasnička.

¹¹⁸¹ *Pětašedesáti let se dne 17. srpna 1997 dožil ředitel Institutu pro kriminologii a sociální prevenci JUDr. et PhDr. Otakar Osmančík, CSc.* In: Kriminalistika, roč. XXX., č. 3, Praha, Ředitelství služby kriminální policie, 1997, s. 269; *Životní jubileum JUDr. PhDr. Otakara Osmančíka, CSc.* In: Kriminalistika, roč. XXXV., č. 3, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2002, s. 235; *Významné životní jubileum Otakara Osmančíka*. In: Kriminalistika, roč. XXXX., č. 3, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2007, s. 238; *JUDr. PhDr. Otakar Osmančík, CSc.* In: Kriminalistika, roč. XXXV., č. 2, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2012, s. 158; *Zemřel JUDr. et PhDr. Otakar Osmančík, CSc.* In: Kriminalistika, roč. XXXXVI., č. 1, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2013, s. 78.

¹¹⁸² PITHART, Petr: *Jak trestáme*. In: Literární noviny, roč. XVI., č. 33, Praha, Svaz československých spisovatelů v Praze, 18. srpna 1967, s. 7; PŘENOSIL, Gustav: *Ještě k Novotného knize „O trestu a vězeňství“*. In: Socialistická zákonnost, roč. XVI., č. 2, Praha, Ministerstvo spravedlnosti v Praze, 1968, s. 123–128; SOLNAŘ, Vladimír: *Oto Novotný: O trestu a vězeňství*. In: Právník, roč. CVII., č. 2, Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1968, s. 162–165.

¹¹⁸³ NOVOTNÝ, Oto: *O trestu a vězeňství*. Praha: Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1967, 250 s.

¹¹⁸⁴ PŘENOSIL, Gustav: *Ještě k Novotného knize „O trestu a vězeňství“*. In: Socialistická zákonnost, roč. XVI., č. 2, Praha, Ministerstvo spravedlnosti v Praze, 1968, s. 128.

docenit mimořádnou (a pro vědeckou práci jinak až nadbytečnou) trpělivost při vyvracení mýtů a pověr, polemickou důkladnost a věcnost a přitom absolutní nedostatek sebevědomé, efektně nekonformní gestikulace.“¹¹⁸⁵

V letech 1967–1971 byl kriminolog doc. Oto Novotný paralelně s působením na katedře trestního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze ředitelem Výzkumného ústavu kriminologického při Generální prokuratuře ČSSR.

Na základě rozkazu ministra vnitra vznikl k 1. dubnu 1967 **Výzkumný ústav penologický Sboru nápravné výchovy ČSR**,¹¹⁸⁶ který měl teoreticky a prakticky zkoumat nejzávažnější problémy nápravně výchovné činnosti v podmínkách výkonu trestu odnětí svobody, měl se tedy zabývat nejrozsáhlejší oblastí penologie – penitenciární problematikou.¹¹⁸⁷ **Zřízení výzkumného ústavu penologického znamenalo logické doplnění československých výzkumných ústavů**, „zabývajících se z různých stránek problémem omezování a perspektivního vymýcení kriminality“.¹¹⁸⁸ U zrodu výzkumného ústavu penologického stál angažovaný psycholog a sociolog dr. Jiří Čepelák (*23. I. 1915 – †23. X. 1989),¹¹⁸⁹ který v letech 1967–1980 ústav také vedl, avšak ústav se v dalších letech nepodařilo dostatečně silně personálně vybudovat.¹¹⁹⁰

V roce 1968 začal vycházet časopis **Československá kriminalistika**.

V roce 1968 vyšla podnětná¹¹⁹¹ monografie prof. Vojtecha Hataly **Motív a trestný čin**.¹¹⁹²

V roce 1968 vyšla monografie Alfreda Jüttnera **O kriminologii a kriminalitě**,¹¹⁹³ stručně informující o počátcích a dějinách kriminologie, o jejích dvou hlavních směrech a

¹¹⁸⁵ PITHART, Petr: *Jak trestáme*. In: Literární noviny, roč. XVI., č. 33, Praha, Svaz československých spisovatelů v Praze, 18. srpna 1967, s. 7.

¹¹⁸⁶ HLADÍK, Ondřej: *Výzkumný ústav penologický – pokus o reformu českého vězeňství*. In: Historická penologie, č. 1/2012, Praha, Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2012, s. 48.

¹¹⁸⁷ ČEPELÁK, Jiří: *Deset let Výzkumného ústavu penologického Sboru nápravné výchovy ČSSR*. In: Socialistická zákonnost, roč. XXV., č. 7, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1977, s. 421.

¹¹⁸⁸ *Ibidem*, s. 422.

¹¹⁸⁹ KÝR, Aleš: *Portrét doc. PhDr. Jiřího Čepeláka, CSc.* In: České vězeňství, roč. VI., č. 2–3/1999, Praha, Vězeňská služba České republiky, 1999, s. 4; VACEK, Eduard: *Doc. PhDr. Jiří Čepelák, CSc. (1915–1989)*. In: Historická penologie, č. 2/2003, Praha, Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2003, s. 3–5.

¹¹⁹⁰ ČEPELÁK, J. – VÝBORNÝ, S.: *Aktuální otázky penologického výzkumu*. In: Právník, roč. CXII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1973, s. 791.

¹¹⁹¹ UHER, J.: *Filozofické podnety v Hatalovej knihe Motív a trestný čin*. In: Filozofia, roč. XXIV., č. 6, Bratislava, Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1969, s. 670–675; UHER, J.: *Motív a trestný čin (Filozofické podnety v Hatalovej knihe)*. In: Právny obzor, roč. LIII., č. 1, Bratislava, Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1970, s. 30–37.

¹¹⁹² HATALA, Vojtech: *Motív a trestný čin*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1968, 285 s.

¹¹⁹³ JÜTTNER, Alfred: *O kriminologii a kriminalitě*. Praha: Orbis, 1968, 214 s.

o významnějších kriminologických teoriích,¹¹⁹⁴ přičemž část monografie o kriminalitě v ČSSR obsahovala některé původní a zajímavé postřehy.¹¹⁹⁵

6.17. Diskuse o trestu smrti v letech 1967–1968

V souvislosti s rehabilitací osob nespravedlivě odsouzených k trestu smrti v politických soudních procesech 50. let se v československé trestněprávní nauce druhé poloviny 60. let opět vynořila diskuse o trestu smrti.¹¹⁹⁶ Pod vlivem odhalování nezákonných rozsudků trestů smrti v politických soudních procesech 50. let se i československá veřejnost začala živě zajímat o otázku opodstatněnosti (zachování, zrušení) trestu smrti. Zkušenosti z 50. let ovlivnily i veřejné mínění a pro odpůrce trestu smrti byly podnětem k úvahám o takové reformě trestního práva, která by trest smrti buď zcela odstraňovala, nebo alespoň podstatně omezovala.¹¹⁹⁷ O této otázce se diskutovalo na stránkách odborného i denního tisku,¹¹⁹⁸ mezi lidmi, a posléze se diskuse přenesla i na půdu Federálního shromáždění ČSSR.¹¹⁹⁹

Problematika opodstatněnosti trestu smrti¹²⁰⁰ dosud patřila k tabuizovaným otázkám socialistické trestní politiky, o kterých se v československé společnosti veřejně téměř nemluvalo. Zkušenosti z 50. let dokázaly, že trest smrti za tzv. politické delikty podle první hlavy zvláštní části trestního zákona „mohol a může být nenapravitelným způsobem zneužitý“.¹²⁰¹ Statistika o trestech smrti za tyto delikty v 50. letech ještě nebyla k dispozici, bylo ale „zcela zřejmé, že krutost trestání těchto deliktů nemá u nás

¹¹⁹⁴ NEZKUSIL, J.: *Alfréd Jüttner, O kriminologii a kriminalitě. Orbis, Praha 1968.* In: Socialistická zákonnost, roč. XVII., č. 7, Praha, Ministerstvo spravedlnosti v Praze, 1969, s. 435.

¹¹⁹⁵ *Ibidem*, s. 439.

¹¹⁹⁶ Viz I. B.: *K problematice trestu smrti.* In: Právník, roč. CVI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1967, s. 485–486.

¹¹⁹⁷ PŘICHYSTAL, Vojtěch: *Zrušíme trest smrti?* In: Socialistická zákonnost, roč. XVII., č. 7, Praha, Ministerstvo spravedlnosti v Praze, 1969, s. 387.

¹¹⁹⁸ Viz např. PEROUTKA, Adolf – PŘICHYSTAL, Vojtěch – SVOBODA, Ladislav: *... a odsuzuje se k trestu smrti.* In: Reportér, roč. III., č. 12, Praha, Svaz čs. novinářů, 20.–27. březen 1968, s. 10–13.

¹¹⁹⁹ NOVOTNÝ, Zbyněk: *Stanovisko Svazu českých lékařů ke zrušení trestu smrti. Ústavně právním výborům Federálního shromáždění ČSSR, Ústavně právnímu výboru České národní rady, České mírové radě.* In: Časopis lékařů českých, roč. CVIII., č. 42, Praha, Státní zdravotnické nakladatelství, 10. říjen 1969, s. 1267.

¹²⁰⁰ Viz PANÍČEK, František: *Problém trestu smrti.* (1) (2) (3) (4) (5). In: Socialistické soudnictvo, roč. XXI., č. 3, 4–5, 6, 7, 8, Bratislava, Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej socialistickej republiky, marec – august 1969, s. 4–6, 14–16, 6–8, 3–5, 6–9.

¹²⁰¹ *Zrušit trest smrti, či ho ponechat?* In: Nové slovo, roč. XI., č. 21, Bratislava, Vydavateľstvo Journal, 22. máj 1969, s. 8.

obdoby“.¹²⁰² Statistická čísla o počtu uložených a vykonaných trestů smrti byla v ČSSR přísně tajná,¹²⁰³ padl však odhad, že „v tomto období bola najmenej polovica z uvedených trestov uložená úplne alebo čiastočne nevinným osobám“.¹²⁰⁴

Tresty smrti v politických soudních procesech 50. let, o kterých později už nebylo pochyb, že byly justičními vraždami, zkompromitovaly celý tehdejší justiční aparát.¹²⁰⁵ Doc. Otovi Novotnému tyto zkušenosti z 50. let jednoznačně prokázaly, že největším „nedostatkem trestu smrti je jeho *nenapravitelnost*“.¹²⁰⁶ Nepopiratelná vada nenapravitelnosti trestu smrti v případech justičních omylů, justičních vražd či nezákonností se v celé závažnosti ukázala až v době, kdy justice zaměřila své úsilí na nápravu křivd a chyb, k nimž došlo v trestním soudnictví 50. let: „V řadě věcí, v nichž byl tehdy uložen a také skutečně vykonán trest smrti, jsou tehdejší rozsudky nyní po přezkoumání označovány jako skutkově nepodložené či jinak vadné.“¹²⁰⁷

V tehdejším československém trestním zákonodárství se trest smrti už považoval za výjimečné opatření. Podle trestního zákona z roku 1961 byl trest smrti výjimečným trestem, což bylo vyjádřeno i tím, že nefiguroval mezi ostatními tresty a ustanovení o něm bylo vyčleněno z ustanovení o druzích trestů (§§ 27–28) a zařazeno zcela samostatně (§§ 29–30). V těchto letech se v oblasti postihu trestem smrti vytvořila nová situace, pro kterou bylo charakteristické, že se trest smrti uplatňoval výlučně vůči pachatelům vraždy.¹²⁰⁸ Doc. Oto Novotný v souvislosti s problematikou trestu smrti tehdy navrhoval, že pokud by „u nás v příštích letech nedošlo ke zrušení trestu smrti či k vytvoření faktického stavu, kdy trest smrti nebude ukládán či vykonáván, zasloužily by si zevrubného zkoumání i další otázky: okruh trestných činů, u nichž možno připustit trest smrti, velikost soudního senátu, který o jeho ukládání rozhoduje, způsob jeho

¹²⁰² UMLAUF, Josef: *Zrušíme trest smrti?* In: Reportér, roč. III., č. 30, Praha, Svaz čs. novinářů, 24.–31. červenec 1968, s. 6.

¹²⁰³ REPÍK, Bohumil: *Zrušit či zachovat trest smrti?* In: Socialistické soudnictví, roč. VIII., č. 6–7, Praha, Ministerstvo spravedlnosti, 1968, s. 5.

¹²⁰⁴ KUSYN, Lubomír: *Zločin a trest.* In: Nové slovo, roč. XI., č. 18, Bratislava, Vydavateľstvo Journal, 1. máj 1969, s. 8.

¹²⁰⁵ BODNÁR, Ján – HATALA, Vojtech – RÚFUS, Milan – SCHUBERT, Ladislav – SLIACKY, Ondrej: *Lebo písané je: nezabiješ!* In: Kultúrny život, roč. XXIII., č. 22, Bratislava, Zväz slovenských spisovateľov v Bratislave, 31. máj 1968, s. 8.

¹²⁰⁶ NOVOTNÝ, Oto: *Trest smrti a platné trestní právo.* In: Právnik, roč. CVI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1967, s. 522–523.

¹²⁰⁷ PŘICHYSTAL, Vojtěch: *Zrušíme trest smrti?* In: Socialistická zákonnost, roč. XVII., č. 7, Praha, Ministerstvo spravedlnosti v Praze, 1969, s. 387.

¹²⁰⁸ NOVOTNÝ, Oto: *Trest smrti a platné trestní právo.* In: Právnik, roč. CVI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1967, s. 521.

výkonu aj.“.¹²⁰⁹

Zvyšování požadavků na úroveň trestního řízení, zejména z hlediska zjišťování a hlubšího poznání skutečného stavu věci, rozšiřovalo i množství případů, kdy orgány trestního řízení potřebovaly pomoc znalce. Docházelo ke zdůraznění významu znaleckých posudků, a tím i ke zdůraznění významu postavení a funkce soudních znalců v trestním řízení.¹²¹⁰

* * *

Ve dnech 14.–15. prosince 1967 se konalo **VIII. plenární zasedání sekce trestního práva Právnického ústavu ministerstva spravedlnosti**.¹²¹¹

Demokratizační proces v československé společnosti otevřel v trestním právu širší prostor pro úvahy de lege ferenda a nové tvůrčí možnosti. Práce sekce trestního práva Právnického ústavu ministerstva spravedlnosti, která se dosud mohla věnovat vlastně jen interpretaci platných právních norem, se mohla nově zaměřit i na kritický rozbor nedostatků trestního práva a na hledání způsobů jejich odstraňování. Důkazem této nové orientace bylo i ve dnech 28.–30. května 1968 na Tálech (Středoslovenský kraj) konané **IX. plenární zasedání sekce trestního práva Právnického ústavu ministerstva spravedlnosti**, na kterém se projednávaly koncepční otázky trestního procesu se zvláštním zaměřením na problematiku přípravného řízení.¹²¹²

6.18. Memorandum Výzkumného ústavu kriminologického z roku 1968

V období pražského jara byli rozhodující pracovníci Výzkumného ústavu kriminologického při Generální prokuratuře za reformy a demokratizaci poměrů v republice. V roce 1968 předložili své náměty k demokratizaci a zdokonalení společenského a veřejného života v republice v podobě **Memoranda Výzkumného ústavu kriminologického k rozpracování akčního programu KSČ**.¹²¹³ Tyto náměty se

¹²⁰⁹ Ibidem, s. 524.

¹²¹⁰ BOČEK, O.: *Soudně psychiatrická expertíza v trestním řízení*. In: Právník, roč. CVI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1967, s. 619.

¹²¹¹ MOTEJL, O.: *Sekce trestního práva zasedala...* In: Socialistická zákonnost, roč. XVI., č. 3–4, Praha, Ministerstvo spravedlnosti v Praze, 1968, s. 248.

¹²¹² MACH, L.: *IX. plenární zasedání sekce trestního práva PÚMS*. In: Socialistická zákonnost, roč. XVI., č. 8, Praha, Ministerstvo spravedlnosti v Praze, 1968, s. 496.

¹²¹³ *Memorandum Výzkumného ústavu kriminologického k rozpracování akčního programu KSČ*. In: Právník,

týkaly například kompetencí resortu ministerstva vnitra, u kterého byla v průběhu minulých let soustředěna obrovská moc: „Šlo to až tak daleko, že dokonce složka státní bezpečnosti ministerstva vnitra stála nad všemi státními orgány i nad nejvyššími orgány strany. Jen za tohoto stavu bylo možné nezákonné pronásledování nepohodlných občanů až po inscenace známých procesů.“¹²¹⁴ Při některých zinscenovaných politických soudních procesech 50. let bylo vše už předem připraveno: „Aj rozsudky, aj dátumy, aj spôsob publicity, aj propagačný účel.“¹²¹⁵ K tomu všemu ještě existovala defektní společenská psychóza založená na tom, že veřejnost byla „oklamaná a zavedená, pretože existoval monopol na informácie a tie boli jednostranné“.¹²¹⁶

Dosavadní metody práce bezpečnostního, prokurátorského a soudního aparátu byly podrobovány silné a oprávněné kritice. Případy hrubých zásahů tehdejší komunistické moci do občanských práv, k nimž docházelo v letech 1948–1954 vycházely na povrch a mobilizovaly i širší veřejnost k požadavkům na provedení důsledných revizí nezákonných soudních procesů a rehabilitaci neprávem postižených osob. Rozhořčení nad těmito křivdami a spravedlivá snaha rehabilitovat neprávem odsouzené osoby byly „ve své podstatě určitou retrospektivou, bilancováním minulosti, hodnocením společenských souvislostí i hledáním odpovědnosti za to, co se během 20 let událo, a co způsobilo tak hlubokou retardaci politického, ale i kulturního a právního vývoje“.¹²¹⁷ Po odhalení hrubých nezákonností trestního soudnictví koncem 40. let a v 50. letech, při kterých nebyly ojedinělé případy, kdy nevinní lidé byli odsouzeni k nejpřísnějším trestům, včetně trestu smrti, vznikla snaha uskutečnit nápravu křivd nezákonných odsouzení a o soudní rehabilitaci.

6.19. Zákon o soudní rehabilitaci z roku 1968

Zákon o soudní rehabilitaci č. 82/1968 Sb., ze dne 25. června 1968 usiloval o rehabilitaci osob postižených právními deformacemi a hrubou nezákonností let 50. a následujících, o **ozdravění československých právních poměrů** a obnovení důvěry

roč. CVII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1968, s. 833–839.

¹²¹⁴ Ibidem, s. 833.

¹²¹⁵ JABLONICKÝ, Jozef: *Fragment o histórii*. Bratislava: Kalligram, 2009, s. 255.

¹²¹⁶ HATALA, Vojtech – HUSÁR, Eugen – KUSÝ, Miroslav – MITOŠINKA, Milan: *Zrušíme trest smrti?* In: *Nové slovo*, roč. X., č. 24, Bratislava, Vydavateľstvo Journal, 14. november 1968, s. 8.

¹²¹⁷ MACH, L.: *K aktuálnym otázkám trestního procesu*. In: *Socialistická zákonnost*, roč. XVI., č. 6, Praha, Ministerstvo spravodlnosti v Praze, 1968, s. 325.

veřejnosti v socialistickou zákonnost.¹²¹⁸ Účelem tohoto zákona, představujícího *lex specialis* měnící či rušící některé zásady všeobecně platných právních předpisů, bylo „umožnit rychlé přezkoumání případů osob protiprávně odsouzených v důsledku porušování zákonnosti na úseku trestního řízení, odstranit přímo ze zákona některé nepřiměřené tvrdosti v používání represe, zabezpečit neprávem odsouzeným osobám společenskou rehabilitaci a přiměřené hmotné odškodnění a vyvodit ze zjištěných nezákonností důsledky proti osobám, které se na nich podílely“ (§ 1).

Zákon o soudní rehabilitaci má mezi zákony z roku 1968 velmi významné místo. Závažnost a cíle, které tento zákon sledoval, odůvodňovaly mimořádný zájem, se kterým veřejnost sledovala jeho přípravu a uvádění do života.¹²¹⁹

¹²¹⁸ KOUKOLÍK, J.: *Společenská obhajoba v rehabilitačním řízení*. In: *Socialistická zákonnost*, roč. XVII., č. 3, Praha, Ministerstvo spravedlnosti v Praze, 1969, s. 172.

¹²¹⁹ RŮŽEK, Antonín: *Zákon o soudní rehabilitaci*. In: *Právník*, roč. CVIII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1969, s. 107.

7. Trestní právo v období normalizace (1968–1989)

7.1. Rozpředení normalizační sítě v letech 1968–1969

„Člověk musí bojovat proti tomu zlu, na který právě stačí.“
(Jan Palach, 17. I. 1969)

Dne 21. srpna 1968 došlo okupací Československa armádami států Varšavské smlouvy, která sloužila jako další upozornění, že jakýkoli pokus o liberalizaci politického systému bude násilně potlačen,¹²²⁰ k ponižení všech demokraticky a svobodně myslících občanů Československa.

Ústavní zákon o československé federaci č. 143/1968 Sb., ze dne 27. října 1968 přinesl federativní uspořádání státu a spolu s ním i rozsáhlé změny do institucionálního základu československé socialistické trestní politiky.¹²²¹

Ve dnech 17.–18. prosince 1968 se konalo **X. plenární zasedání sekce trestního práva Právnického ústavu ministerstva spravedlnosti**, na kterém se projednávaly otázky trestního práva hmotného.¹²²²

Dne 16. ledna 1969 se na Václavském náměstí v Praze na protest proti okupaci a rozšiřující se apatii¹²²³ československé veřejnosti k následnému společensko-politickému vývoji upálil student historie Jan Palach (*11. VIII. 1948 – †19. I. 1969),¹²²⁴ který o tři dny později na následky rozsáhlých popálenin zemřel¹²²⁵ a stal se pro svůj národ nesmrtelným.¹²²⁶

Dne 20. února 1969 vznikla **sekce sociální patologie Československé sociologické společnosti**, což svědčilo jak o růstu sociálně patologických jevů, tak i o stále větší pozornosti, která se těmto jevům věnovala. Sociálně patologické jevy (např. kriminalita, alkoholismus, narkomanie a toxikomanie, prostituce, velká

¹²²⁰ ŁOŚ, Maria: *Communist Ideology, Law and Crime*. Basingstoke: The Macmillan Press, 1988, s. 32.

¹²²¹ VLČEK, M.: *Vývojové tendence československé trestní politiky v současném období*. In: Právník, roč. CXIX., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1980, s. 1046.

¹²²² –LMA–: *Informace o X. plenárním zasedání sekce trestního práva PÚMS*. In: Socialistická zákonnost, roč. XVII., č. 3, Praha, Ministerstvo spravedlnosti v Praze, 1969, s. 181.

¹²²³ RÜEGG, Walter (ed.): *A History of the University in Europe. Volume IV. Universities since 1945*. Cambridge: Cambridge University Press, 2011, s. 309.

¹²²⁴ GAMBETTA, Diego (ed.): *Making Sense of Suicide Missions*. New York: Oxford University Press, 2005, s. 181–182, 236; SMITH, S. A. (ed.): *The Oxford Handbook of the History of Communism*. New York: Oxford University Press, 2014, s. 577.

¹²²⁵ WILLIAMS, Kieran: *The Prague Spring and its aftermath*. Cambridge: Cambridge University Press, 1997, s. 188.

¹²²⁶ KEANE, John: *Violence and Democracy*. Cambridge: Cambridge University Press, 2004, s. 140.

rozvodovost a její negativní důsledky při výchově dětí) se tehdy stávaly závažnými společenskými problémy.¹²²⁷ Na ustavující schůzi sekce sociální patologie bylo zvoleno její předsednictvo a předsedou byl zvolen dr. Otakar Osmančík. Dne 5. června 1969 se konal první seminář sekce na téma „Současný stav kriminologického a penologického bádání v oblasti sociální patologie“.¹²²⁸

Ve dnech 23.–25. dubna 1969 uspořádala v Praze Československá národní skupina Mezinárodní společnosti pro právo trestní kolokvium na téma „**Úloha soudu při určování a aplikaci trestu**“.¹²²⁹ Podkladem práce kolokvia byl předběžný generální referát prof. Vladimíra Solnaře.¹²³⁰

* * *

Po událostech v srpnu 1968, kdy se prohloubilo postavení Československa jako satelitu SSSR, se mnozí českoslovenští státní občané rozhodli pod vlivem změněných společensko-politických poměrů emigrovat do zahraničí. Dne 27. května 1969 vyhlásil prezident republiky Ludvík Svoboda (*25. XI. 1895 – †20. IX. 1979) **Rozhodnutí presidenta republiky o amnestii č. 52/1969 Sb., ze dne 27. května 1969** pro všechny československé občany, „kteří bez povolení opustili území Československé socialistické republiky nebo bez povolení československých úřadů zůstali v cizině“, pokud se do 15. září 1969 vrátí na území republiky (Čl. IV.). To souviselo s § 109 trestního zákona z roku 1961, upravujícího trestný čin opuštění republiky. V tomto období se však do Československa vrátilo jen několik stovek lidí a v cizině jich zůstalo kolem 70 000, čímž se amnestie presidenta minula účinkem a po roce 1969 došlo k širokému okruhu různých trestních postihů s tím spojených.

Zákonné opatření předsednictva Federálního shromáždění o některých přechodných opatřeních nutných kupevnění a ochraně veřejného pořádku č. 99/1969 Sb., ze dne 22. srpna 1969 (tzv. pendrekový zákon), které **legalizovalo krvavé zásahy proti demonstrantům při prvním výročí okupace v srpnu 1968** a přineslo nové pravomoci Sboru národní bezpečnosti, podepsal i předseda Federálního shromáždění dr. Alexander Dubček (*27. XI. 1921 – †7. XI. 1992), jeden z hlavních

¹²²⁷ TOMIN, M.: *Založení sekce sociální patologie Čs. sociologické společnosti*. In: Právník, roč. CVIII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1969, s. 915–916.

¹²²⁸ Ibidem, s. 916.

¹²²⁹ A. D.: *Zpráva o kolokviu Mezinárodní společnosti pro trestní právo v Praze*. In: Právník, roč. CVIII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1969, s. 758.

¹²³⁰ Ibidem, s. 758.

představitelů pražského jara 1968.

Ve dnech 15.–16. října 1969 se v Praze konalo **XI. plenární zasedání sekce trestního práva Právnického ústavu ministerstva spravedlnosti** v Praze. Po rozdělení bývalého Právnického ústavu ministerstva spravedlnosti ČSSR na právnické ústavy ministerstev spravedlnosti České a Slovenské socialistické republiky, k němuž došlo v rámci nového uspořádání státu koncem roku 1968, to byla první významnější akce, kterou uspořádala sekce trestního práva českého ústavu.¹²³¹

Ve dnech 17.–22. listopadu 1969 uspořádal v Budapešti Ústav pro právní a politické vědy Maďarské akademie věd pracovní poradou kriminologů evropských socialistických zemí, která se zabývala strukturou kriminality v socialistické společnosti.¹²³² Na této poradě tvořili českoslovenští účastníci nejpočetnější zahraniční skupinu.¹²³³

V roce 1969 Výzkumný ústav kriminologický při Generální prokuratuře zahájil výzkum problematiky právního vědomí zaměřený na zkoumání postojů československých občanů k problematice trestu smrti, přičemž v následujících letech se výzkum ústavu zaměřil na řadu dalších kriminologických problémů.¹²³⁴

7.2. Změny trestního práva v roce 1969

Dne 18. prosince 1969 bylo trestní právo podstatně změněno a doplněno souborem čtyř zákonů:

- **Zákon, kterým se mění a doplňuje zákon č. 60/1965 Sb., o prokuratuře č. 147/1969 Sb., ze dne 18. prosince 1969;**
- **Zákon, kterým se mění a doplňuje trestní zákon č. 140/1961 Sb. č. 148/1969 Sb., ze dne 18. prosince 1969;**
- **Zákon, kterým se mění a doplňuje zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) č. 149/1969 Sb., ze dne 18. prosince 1969;**
- **Zákon o přečinech č. 150/1969 Sb., ze dne 18. prosince 1969.**

¹²³¹ MACH, L.: *Zpráva o XI. plenárním zasedání sekce trestního práva PÚMS*. In: Socialistická zákonnost, roč. XVII., č. 11–12, Praha, Ministerstvo spravedlnosti v Praze, 1969, s. 743.

¹²³² KVASNIČKA, V. – NOVOTNÝ, O. – PŘENOSIL, G.: *Pracovní poradá kriminologů socialistických zemí*. In: Právník, roč. CIX., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1970, s. 630.

¹²³³ Ibidem, s. 630.

¹²³⁴ TOMIN, Mikuláš: *Právní vědomí a reakce na delinkventní chování*. In: Právník, roč. CXIV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1975, s. 158.

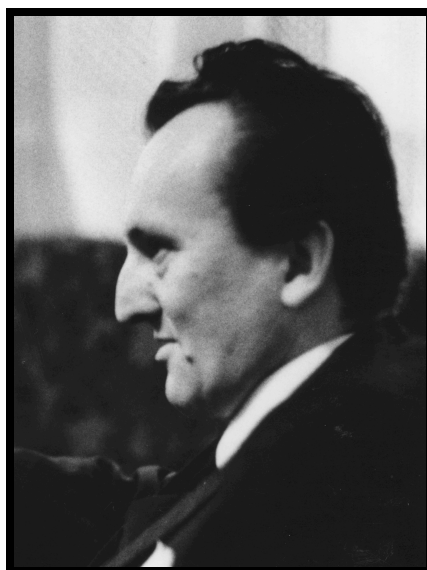
Zákon o přečinech č. 150/1969 Sb., ze dne 18. prosince 1969 prolomil jednotnou kategorizaci soudně postižitelných deliktů a zavedl **dvě kategorie (bipartice) trestného jednání – trestný čin a přečin** (§ 1). Podle tohoto zákona o přečinech byl přečinem zaviněný, pro společnost nebezpečný čin, jehož znaky byly uvedeny v zákoně o přečinech a který nedosahoval stupně společenské nebezpečnosti trestného činu (§ 1). Zákon o přečinech z roku 1969 zrušil **Zákon o místních lidových soudech č. 38/1961 Sb., ze dne 18. dubna 1961** a tu část **Zákona o úkolech národních výborů při zajišťování socialistického pořádku č. 60/1961 Sb., ze dne 26. června 1961**, která upravovala projednávání provinění národními výbory. Zákon o přečinech z roku 1969 měl – spolu s dalšími uvedenými novými předpisy – dalekosáhlý význam i proto, že jeho účinností **zanikly v mnoha ohledech problematické místní lidové soudy**, které od poloviny roku 1961 představovaly po institucionální stránce hlavní prostředek zajišťující boj společnosti s drobnou kriminalitou.¹²³⁵

7.3. Normalizace trestněprávní vědy a kriminologie

Dne 22. prosince 1969 prof. Vojtech Hatala, který byl v akademických letech 1966–1969 děkanem Právnické fakulty Univerzity Komenského v Bratislavě a v dubnu 1969 jeden ze tří kandidátů na funkci rektora Univerzity Komenského v Bratislavě,¹²³⁶ na protest proti společensko-politickému vývoji v Československu po 21. srpnu 1968 rezignoval na funkci poslance Slovenské národní rady, následkem čehož přišel i o mandát poslance Sněmovny národů Federálního shromáždění ČSSR, kde zastával funkci předsedy ústavněprávního výboru.

¹²³⁵ MACH, L.: *Poznámky k zákonu o přečinech*. In: Socialistická zákonnost, roč. XVIII., č. 3, Praha, Ministerstvo spravedlnosti v Praze, 1970, s. 163.

¹²³⁶ *Volby akademických funkcionářů na UK*. In: Naša univerzita, roč. XV., č. 7–8, Bratislava, Rektorát UK, apríl–máj 1969, s. 1.

Prof. Vojtech Hatala

Obnovení prosovětského komunistického totalitního režimu v Československu je charakteristické „všeobecnou stagnací, polit. strnulostí, potlačováním sebemenších opozičních projevů a okázalou servilitou vůči SSSR“. ¹²³⁷ Tzv. **normalizace** v Československu nejprve zmrazila demokratizační a reformní proces, a pak začala postupně i zpětně likvidovat jeho pozitivní výsledky. Československé trestní právo postihl v období normalizace tzv. **reálný socialismus**, kterého politicko-právním základem byla „koncentrace veškeré moci představiteli „nové třídy“ státně-stranické nomenklatury a absence právního státu“, ¹²³⁸ duchovním základem „démonizace obrazu tzv. vnějšího nepřítele, záp. → **imperialismu**, upravování historie podle konjunkturálních potřeb kom. vůdců a reglementace všech aspektů spol. života řadových občanů“. ¹²³⁹

Od 1. července 1970 do 31. srpna 1986 vykonával doc. Antonín Růžek 16 let (v podstatě téměř celou normalizaci) funkci vedoucího katedry trestního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, kterou převzal po prof. Solnařovi. Významný představitel československé socialistické trestněprávní nauky doc. Antonín Růžek, pro jehož vědeckou práci byl „*příznačný důsledný marxisticko-leninský přístup k řešeným otázkám,*

¹²³⁷ TOMEŠ, Josef: *Slovník k politickým dějinám Československa 1918 – 1992*. Praha: Nakladatelství Budka, 1994, s. 111.

¹²³⁸ LUPTÁK, Milan (Lup): *socialismus reálný*. In: MAŘÍKOVÁ, Hana – PETRUSEK, Miloslav – VODÁKOVÁ, Alena a kol.: *Velký sociologický slovník. Svazek II*. Praha: Univerzita Karlova – vydavatelství Karolinum, 1996, s. 1010.

¹²³⁹ *Ibidem*, s. 1010.

politická angažovanost díla“,¹²⁴⁰ byl v období normalizace vedoucí autorských kolektivů celostátních vysokoškolských učebnic trestního práva procesního.¹²⁴¹ Další významný představitel československé socialistické trestněprávní nauky a kriminologie doc. Jiří Nezkusil byl v tomto období zase vedoucí autorských kolektivů učebnic trestního práva hmotného¹²⁴² a kriminologie.¹²⁴³ Vedle doc. Nezkusila či spolu s ním československou socialistickou kriminologii v oficiální struktuře dále rozvíjeli také například dr. Zdeněk Karabec (*14. II. 1932),¹²⁴⁴ dr. Gustav Přenosil, dr. Oldřich Suchý a dr. Josef Zapletal (*16. XII. 1936 – †28. XI. 2011).¹²⁴⁵ Snahy o vědecké řešení kriminologických problémů utrpěly těžkou ránu. Několik reformních kriminologů muselo nedobrovolně opustit vědecké instituce (Univerzitu Komenského v Bratislavě prof. Vojtech Hatala, výzkumný ústav kriminologický doc. Oto Novotný – ředitel ústavu, dr. Václav Kvasnička, dr. Otakar Osmančík), své názory nemohli oficiálně a veřejně prezentovat, protože měli zákaz přednášet a publikovat, přičemž někteří z nich rezignovali na vědeckou práci.

¹²⁴⁰ *K životnímu jubileu prof. Antonína Růžka*. In: Právník, roč. CXX., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1981, s. 375.

¹²⁴¹ RŮŽEK, Antonín a kol.: *Československé trestní řízení*. II., přepracované a doplněné vydání. Praha: Orbis, 1971, 363 s.; RŮŽEK, Antonín a kol.: *Československé trestní řízení*. III., doplněné a částečně přepracované vydání. Praha: Orbis, 1977, 354 s.; RŮŽEK, Antonín a kol.: *Československé trestní řízení*. Praha: Panorama, 1982, 387 s.

¹²⁴² NEZKUSIL, Jiří a kol.: *Československé trestní právo*. Svazek II. Zvláštní část. Praha: Orbis, 1964, 274 s.; NEZKUSIL, Jiří a kol.: *Československé trestní právo*. Svazek I. Obecná část. III., doplněné a částečně přepracované vydání. Praha: Orbis, 1976, 326 s.; NEZKUSIL, Jiří a kol.: *Československé trestní právo*. Svazek II. Zvláštní část. III., částečně přepracované vydání. Praha: Orbis, 1976, 307 s.; NEZKUSIL, Jiří a kol.: *Trestní právo hmotné – zvláštní část*. Praha: Panorama, 1987, 319 s.

¹²⁴³ KUDLÍK, Alfred – NEZKUSIL, Jiří – PŘENOSIL, Gustav: *Československá kriminologie*. Praha: Orbis, 1971, 303 s.; NEZKUSIL, Jiří a kol.: *Základy kriminologie*. Praha: Universita Karlova, 1974, 109 s.; NEZKUSIL, Jiří a kol.: *Československá kriminologie*. Praha: Panorama, 1978, 270 s.

¹²⁴⁴ *Dne 14. února 1992 dosáhl 60 let přední československý kriminolog plukovník JUDr. Zdeněk Karabec, CSc.* In: *Československá kriminalistika*, roč. XXV., č. 1, Praha, Federální kriminální policie FPS, 1992, s. 91; *14. února 1997 se dožil 65 let jeden z čelných představitelů české kriminologie JUDr. Zdeněk Karabec, CSc.* In: *Kriminalistika*, roč. XXX., č. 1, Praha, Ředitelství služby kriminální policie, 1997, s. 91; *JUDr. Zdeněk Karabec, CSc. sedmdesátiletý*. In: *Kriminalistika*, roč. XXXV., č. 1, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2002, s. 79; *JUDr. Zdeněk Karabec, CSc. pětasedmdesátiletý*. In: *Kriminalistika*, roč. XXXX., č. 1, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2007, s. 79; *Karabec, Z.* In: STRAUS, Jiří – VAVERA, František: *Slovník kriminalistických pojmů a osobností*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 262; *JUDr. Zdeněk Karabec, CSc.* In: *Kriminalistika*, roč. XXXV., č. 2, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2012, s. 158.

¹²⁴⁵ *Doc. JUDr. Josef Zapletal, CSc.* In: *Kriminalistika*, roč. XXX., č. 1, Praha, Ředitelství služby kriminální policie, 1997, s. 90; *Dne 16. 12. 2001 oslavil 65. narozeniny doc. JUDr. Josef Zapletal, CSc.* In: *Kriminalistika*, roč. XXXV., č. 1, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2002, s. 78; *Doc. JUDr. Josef Zapletal, CSc. sedmdesátiletý*. In: *Kriminalistika*, roč. XXXX., č. 1, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2007, s. 78; *Zapletal, J.* In: STRAUS, Jiří – VAVERA, František: *Slovník kriminalistických pojmů a osobností*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 306; *Odešel zakladatel československé a české kriminologie doc. JUDr. Josef Zapletal, CSc. (16. 12. 1936 – 28. 11. 2011)*. In: *Bezpečnostní teorie a praxe*, č. 4/2011, Praha, Ministerstvo vnitra ČR – Policejní akademie České republiky v Praze, prosinec 2011, s. 143; *Za doc. JUDr. Josefem Zapletem, CSc.* In: *Kriminalistika*, roč. XXXV., č. 1, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2012, s. 78.

Československou kriminalistiku rozvíjeli (např. v časopise Československá kriminalistika) především dr. Vladimír Prerad (*17. X. 1921 – †2. VI. 2007),¹²⁴⁶ prof. Miroslav Protivinský (*7. IX. 1924 – †14. IV. 2015),¹²⁴⁷ prof. Ján Pješčák (*10. II. 1925 – †16. V. 2015; [1974–1976 rektor Vysoké školy SNB]), doc. Jiří Nesnídal (*25. XII. 1939),¹²⁴⁸ doc. Jan Musil (*2. VII. 1941),¹²⁴⁹ dr. Zdeněk Konrád (*31. V. 1943)¹²⁵⁰ a doc. Viktor Porada (*7. VIII. 1943).¹²⁵¹

¹²⁴⁶ *Dne 17. října 1991 se dožil 70 let významný československý kriminalista JUDr. Vladimír Prerad, CSc.* In: Československá kriminalistika, roč. XXIV., č. 4, Praha, Federální kriminální policie FPS, 1991, s. 381; *Plní obdivu a úcty si připomínáme, že 17. října letošního roku se dožívá 75 let doc. JUDr. Vladimír Prerad, CSc.* In: Kriminalistika, roč. XXIX., č. 4, Praha, Ředitelství služby kriminální policie, 1996, s. 343; *Dne 17. 10. 2001 oslavil 80. narozeniny doc. JUDr. Vladimír Prerad, CSc.* In: Kriminalistika, roč. XXXIV., č. 4, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2001, s. 331; *Životní jubileum.* In: Kriminalistika, roč. XXXIX., č. 4, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2006, obálka po s. 316; LINHARTOVÁ, Dagmar – MUSIL, Jan: *Doc. JUDr. Vladimír Prerad, CSc.* In: Kriminalistika, roč. XXXX., č. 1, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2007, s. 80; *Dne 2. června 2007 zemřel ve věku 85 let významný český kriminalista doc. JUDr. Vladimír Prerad, CSc.* In: Kriminalistika, roč. XXXX., č. 3, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2007, s. 236; *Prerad, V.* In: STRAUS, Jiří – VAVERA, František: *Slovník kriminalistických pojmů a osobností.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 285–286.

¹²⁴⁷ *Dne 7. 9. 1984 se dožívá v plném zdraví a tvůrčí síle prof. JUDr. Miroslav Protivinský, DrSc. zástupce vedoucího katedry kriminalistiky na právnické fakultě UK, šedesátí let.* In: Československá kriminalistika, roč. XVII., č. 3, Praha, Federální správa Veřejné bezpečnosti, 1984, s. 285; *Dne 7. září 1989 oslavil pětadesáté narozeniny prof. JUDr. Miroslav Protivinský, DrSc.* In: Československá kriminalistika, roč. XXII., č. 3, Praha, Federální správa Veřejné bezpečnosti, 1989, s. 284; *Pln životního elánu a uprostřed pilné práce oslavil dne 7. září 1994 sedmdesát let prof. JUDr. Miroslav Protivinský, DrSc.* In: Kriminalistika, roč. XXVII., č. 3, Praha, Ústředna kriminální policie Policie ČR, Ředitelství služby kriminální policie, 1994, s. 293; *7. září 1999 oslavil významné životní jubileum univerzitní profesor JUDr. Miroslav Protivinský, DrSc.* In: Kriminalistika, roč. XXXII., č. 3, Praha, Ministerstvo vnitra, 1999, obálka po s. 256; *Dne 7. září 2004 oslavil 80. narozeniny dlouholetý člen redakční rady časopisu Kriminalistika prof. JUDr. Miroslav Protivinský, DrSc.* In: Kriminalistika, roč. XXXVII., č. 3, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2004, s. 256; *Prof. JUDr. Miroslav Protivinský, DrSc., se dožil 85 let.* In: Kriminalistika, roč. XXXXII., č. 4, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2009, s. 320; *Protivinský, M.* In: STRAUS, Jiří – VAVERA, František: *Slovník kriminalistických pojmů a osobností.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 286–288; *Parte: Prof. JUDr. Miroslav Protivinský, DrSc.; Za profesorem JUDr. Miroslavem Protivinským, DrSc.* In: Kriminalistika, roč. XXXXVIII., č. 2, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2015, s. 156–157.

¹²⁴⁸ *Dne 25. prosince 1989 oslaví padesáté narozeniny pplk. doc. JUDr. Jiří Nesnídal, CSc. proděkan fakulty Veřejné bezpečnosti Vysoké školy SNB.* In: Československá kriminalistika, roč. XXII., č. 4, Praha, Federální správa Veřejné bezpečnosti, 1989, s. 380.

¹²⁴⁹ *Dne 2. července 2001 oslaví šedesáté narozeniny předseda redakční rady časopisu Kriminalistika prof. JUDr. Jan Musil, CSc., dr. h. c.* In: Kriminalistika, roč. XXXIV., č. 2, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2001, s. 81; *Musil, J.* In: STRAUS, Jiří – VAVERA, František: *Slovník kriminalistických pojmů a osobností.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 273–274; *Dne 2. července 2011 oslavil významné životní jubileum ústavní soudce, předseda redakční rady časopisu Kriminalistika Prof. JUDr. Jan Musil, CSc., dr. h. c.* In: Kriminalistika, roč. XXXIV., č. 3, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2011, s. 238; HOŘÁK, Jaromír: *K sedmdesátinám profesora Jana Musila.* In: *Trestněprávní revue*, roč. X., č. 8, Praha, C. H. Beck, 15. srpna 2011, s. 246–247; VANDUCHOVÁ, Marie – HOŘÁK, Jaromír: *K sedmdesátým narozeninám prof. JUDr. Jana Musila, CSc.* In: VANDUCHOVÁ, Marie – HOŘÁK, Jaromír (eds.): *Na křížovatkách práva.* Pocta Janu Musilovi k sedmdesátým narozeninám. Praha: C. H. Beck, 2011, s. V.–X.

¹²⁵⁰ *Dne 31. května 2003 oslavil 60. narozeniny člen redakční rady časopisu Kriminalistika JUDr. Zdeněk Konrád, CSc.* In: Kriminalistika, roč. XXXVI., č. 2, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2003, obálka po s. 160; *Konrád, Z.* In: STRAUS, Jiří – VAVERA, František: *Slovník kriminalistických pojmů a osobností.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 265; *K 70. narozeninám doc. Zdeňka Konráda.* In: Kriminalistika, roč. XXXXVI., č. 4, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2013, s. 320.

¹²⁵¹ *Porada, V.* In: STRAUS, Jiří – VAVERA, František: *Slovník kriminalistických pojmů a osobností.* Plzeň:

V 70. a 80. letech došlo v československé trestněprávní nauce a kriminologii ke stagnaci řešení některých důležitých problémů trestního práva hmotného. Už pouhé prolistování obsahu většiny publikovaných trestněprávních a kriminologických prací normalizačního období odhaluje, že představitelé trestněprávní nauky a kriminologie v oficiální struktuře se místo hlubšího myšlení o filosofických a kriminologických rozměrech trestního práva raději uchýlili jenom k pozitivistickému a ideologicky konformnímu řešení problémů. S charakterem těchto prací je pak spojen i jejich význam či bezvýznamnost pro celkový vývoj a pokrok československého trestního práva. Hlubší filosofická analýza trestněprávních a kriminologických problémů byla naprosto výjimečná¹²⁵² a mohla vzniknout tak, jak to v takových případech bývá běžné, jenom mimo hlavní oficiální proud.

V období normalizace byly v praxi československého trestního práva opět uplatňovány prvky a trestněprávní zásady nekorespondující s pojetím demokratického trestního řízení.

Československá forenzní psychologie se však v posledních letech začala rychle teoreticky rozvíjet a účinně uplatňovat i v praxi, především v soudnictví.¹²⁵³

Zajímavým jevem v letech normalizace byly početně navštěvované vědecké konference a sjezdy, jako například pravidelné **celostátní soudně psychiatrické konference** ve Špindlerově Mlýně (1969–1975),¹²⁵⁴ každoroční **květnové (Krskovy)**¹²⁵⁵ **soudně lékařské konference** v Bratislavě (1956–1989)¹²⁵⁶ či **celostátní**

Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 283–284; IVOR, Jaroslav a kol.: *Predhovor*. In: IVOR, Jaroslav a kol.: *Trestné právo, kriminalistika, bezpečnostné vedy a forenzní disciplíny v kontexte kontroly kriminality*. Pocta prof. JUDr. Ing. Viktorovi Poradovi, DrSc., Dr. h. c. mult. k 70. narodeninám. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 15–21.

¹²⁵² HATALA, Vojtech: *Kriminologické štúdie. Výber z diela 1973 – 1985*. Bratislava: Kalligram, 2011, 392 s.

¹²⁵³ NEUMANN, J. – CHODURA, I.: *K problematice forenzní psychologie*. In: *Socialistická zákonost*, roč. XVIII., č. 1, Praha, Ministerstvo spravedlnosti v Praze, 1970, s. 60.

¹²⁵⁴ NEUMANN, J. – CHODURA, I.: *K problematice forenzní psychologie*. In: *Socialistická zákonost*, roč. XVIII., č. 1, Praha, Ministerstvo spravedlnosti v Praze, 1970, s. 60; M. M.: *Z celostátní soudně psychiatrické konference*. In: *Socialistická zákonost*, roč. XIX., č. 7–8, Praha, Ministerstvo spravedlnosti v Praze, 1971, s. 476–477; MITLÖHNER, M.: *Celostátní soudně psychiatrická konference 1973*. In: *Socialistická zákonost*, roč. XXII., č. 1, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1974, s. 49–51; MITLÖHNER, M.: *Z celostátní soudně psychiatrické konference 1975*. In: *Socialistická zákonost*, roč. XXIII., č. 7, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1975, s. 436–438; NEUMANN, Jan – NETÍK, Karel – VÁLKOVÁ, Helena: *X. celostátní soudně psychiatrická konference*. In: *Socialistická zákonost*, roč. XXX., č. 7, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1982, s. 416–423.

¹²⁵⁵ Prof. Herman Krsek (*11. X. 1897 – †29. VIII. 1983) soudní lékař, od roku 1939 přednosta Ústavu soudního lékařství LF UK v Bratislavě.

¹²⁵⁶ MITLÖHNER, Miroslav: *XXII. Májová soudně lékařská konference*. In: *Socialistická zákonost*, roč. XXV., č. 7, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1977, s. 439–440; MITLÖHNER, Miroslav: *XXIII.*

vědecké sjezdy soudních lékařů (1975–1988),¹²⁵⁷ kterých se běžně účastnilo 150–200 i více účastníků z řad soudních lékařů, – patologů, – psychiatrů, soudců, prokurátorů, vyšetřovatelů a dalších pracovníků orgánů činných v trestním řízení.

7.4. Novela zákona o soudní rehabilitaci

Zákon, kterým se mění a doplňuje zákon č. 82/1968 Sb., o soudní rehabilitaci č. 70/1970 Sb., ze dne 8. července 1970 výrazně oslabil význam zákona o soudní rehabilitaci z roku 1968, protože mnohé jeho původní paragrafy zrušil nebo podstatně změnil. Změna politického kurzu – po „vyjasnění politické atmosféry a po některých kádrových změnách ve vedení prokuratury a justičního resortu“¹²⁵⁸ – byla v rozpravě o návrhu novelizace zákona o soudní rehabilitaci evidentní a objasňuje hlavní myšlenky a politické aspekty této novelizace: „Návrh na novelizaci zákona č. 82/1968 Sb.

Májová soudně lékařská konference v Bratislavě. In: Socialistická zákonnost, roč. XXVI., č. 8, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1978, s. 483–485; MITLÖHNER, Miroslav: *Z XXIV. Májové soudně lékařské konference.* In: Socialistická zákonnost, roč. XXVII., č. 8, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1979, s. 478–480; MITLÖHNER, Miroslav: *XXV. Májová soudně lékařská konference.* In: Socialistická zákonnost, roč. XXVIII., č. 7, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1980, s. 415–418; MITLÖHNER, Miroslav: *XXVI. Májová soudně lékařská konference.* In: Socialistická zákonnost, roč. XXIX., č. 7, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1981, s. 417–419; MITLÖHNER, Miroslav: *XXVII. Májová soudně lékařská konference.* In: Socialistická zákonnost, roč. XXX., č. 8, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1982, s. 489–491; MITLÖHNER, Miroslav: *XXVIII. Májová soudně lékařská konference.* In: Socialistická zákonnost, roč. XXXI., č. 8, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1983, s. 502–504; MITLÖHNER, Miroslav: *XXIX. Krskova májová soudně lékařská konference.* In: Socialistická zákonnost, roč. XXXII., č. 10, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1984, s. 617–619; MITLÖHNER, Miroslav: *XXX. Krskova soudnělékařská konference.* In: Socialistická zákonnost, roč. XXXIV., č. 1, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1986, s. 41–43; MITLÖHNER, Miroslav: *Z XXXI. Krskovy májové soudně lékařské konference.* In: Socialistická zákonnost, roč. XXXIV., č. 10, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1986, s. 593–596; MITLÖHNER, Miroslav: *32. Krskova soudnělékařská konference.* In: Socialistická zákonnost, roč. XXXVI., č. 10, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1988, s. 612–614; MITLÖHNER, Miroslav: *33. Krskova soudnělékařská konference.* In: Socialistická zákonnost, roč. XXXVII., č. 10, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1989, s. 603–605.

¹²⁵⁷ MITLÖHNER, M.: *XV. celostátní vědecký sjezd soudního lékařství.* In: Socialistická zákonnost, roč. XXIII., č. 2, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1975, s. 107–108; MITLÖHNER, Miroslav: *XVI. Celostátní vědecký sjezd soudního lékařství.* In: Socialistická zákonnost, roč. XXV., č. 2, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1977, s. 116–117; MITLÖHNER, Miroslav: *XVII. Celostátní vědecký sjezd soudních lékařů.* In: Socialistická zákonnost, roč. XXVIII., č. 1, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1980, s. 49–51; MITLÖHNER, Miroslav: *XVIII. Celostátní vědecký sjezd soudních lékařů.* In: Socialistická zákonnost, roč. XXVIII., č. 9, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1980, s. 564–568; MITLÖHNER, Miroslav: *XIX. celostátní vědecký sjezd soudních lékařů.* In: Socialistická zákonnost, roč. XXXI., č. 1, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1983, s. 44–46; MITLÖHNER, Miroslav: *XX. celostátní vědecký sjezd soudních lékařů.* In: Socialistická zákonnost, roč. XXXIII., č. 2, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1985, s. 109–112; MITLÖHNER, Miroslav: *XXI. celostátní vědecký sjezd soudních lékařů.* In: Socialistická zákonnost, roč. XXXVI., č. 2, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1988, s. 106–108.

¹²⁵⁸ –om–: *Z rozpravy ve Federálním shromáždění ČSSR k novelizaci zákona o soudní rehabilitaci.* In: Socialistická zákonnost, roč. XVIII., č. 7–8, Praha, Ministerstvo spravedlnosti v Praze, 1970, s. 401.

dokumentuje, že náš socialistický stát a jeho vedoucí síla, Komunistická strana Československa, Národní fronta, trvají na důsledném dokončení rehabilitací a patřičné nápravě v případech, kdy došlo k nezákonnému odsouzení osob, které se ve skutečnosti nedopustily trestného činu. Předložený návrh však současně dokumentuje, že náš stát a jeho vedoucí síla v žádném případě nepřipustí, aby se toto úsilí mohlo zneužít i k očištění takových osob, které byly odsouzeny právem podle tehdy platných zákonů.¹²⁵⁹

Koncepce původního zákona o soudní rehabilitaci z roku 1968 byla – podle nového politického kurzu – kodifikována v rozporu s některými platnými zásadami trestního řádu z roku 1961, k čemuž měly napomoci „pravicově oportunistické a antisocialistické síly za aktivního využívání hromadných informačních prostředků, které se snažily ve vědomí lidí zafixovat představu, že všechny osoby stíhané za protistátní činnost po r. 1948 byly odsouzeny nezákonně a že taková nezákonnost trvala až do r. 1968“.¹²⁶⁰ Novelizace zákona o soudní rehabilitaci byla pak veřejnosti prezentována jako snaha o „správný výklad a praktické používání zákona odstraňujícího křivdy, ke kterým došlo, ovšem odstraňování křivd v souladu se zásadami socialistické zákonnosti“.¹²⁶¹

* * *

Rozhodnutím ministra spravedlnosti ČSR dr. Jana Němce (*21. XII. 1913) z 2. února 1971 byla ustavena **legislativní sekce pro obor trestního práva**, která měla za úkol formou rozborů, studií a diskusí zpracovávat jednotlivé otázky nebo okruh otázek, které podle perspektivních plánů vyžadovaly legislativní řešení, a přijímat závěry obsahující návrhy na další postup.¹²⁶²

Ve dnech 25.–29. května 1971 se v Praze konal **XIV. sjezd Komunistické strany Československa**, který už jasně demonstroval stabilizaci mocenských pozic obnoveného prosovětského komunistického totalitního režimu v Československu.

Usneseními PÚV KSČ z 8. října 1971 a vlády ČSSR z 27. října 1971 č. 300 byla ke zvýšení účinnosti boje proti kriminalitě přijata významná opatření.¹²⁶³ Usnesení vlády

¹²⁵⁹ Ibidem, s. 401.

¹²⁶⁰ Ibidem, s. 402.

¹²⁶¹ Ibidem, s. 403.

¹²⁶² HLADIL, V.: *Ze zasedání legislativní sekce pro obor trestního práva*. In: Socialistická zákonnost, roč. XIX., č. 10, Praha, Ministerstvo spravedlnosti v Praze, 1971, s. 589.

¹²⁶³ ROLENC, O.: *K některým otázkám boje proti hospodářské kriminalitě*. In: Socialistická zákonnost, roč.

ČSSR, přijaté 27. října 1971, po projednání zprávy o stavu kriminality a činnosti orgánů trestního řízení, stanovilo úkol zpracovat návrh úprav trestních předpisů, které měly zabezpečit zvýšení účinnosti trestního postihu pachatelů protispolečenských jednání.¹²⁶⁴ Klíčovými problémy kriminality tehdy byla trestná činnost mladistvých, hospodářská trestná činnost, trestná činnost recidivistů a trestná činnost páchaná pod vlivem alkoholu.¹²⁶⁵

* * *

Ve dnech 14.–17. prosince 1971 uspořádal v Praze Výzkumný ústav kriminologický při Generální prokuratuře ČSSR **III. mezinárodní symposium socialistických zemí o kriminalitě mládeže**,¹²⁶⁶ jehož se zúčastnilo 229 účastníků, z toho 158 z ČSSR a 71 z ostatních evropských socialistických zemí.¹²⁶⁷ Hlavní československý referát přednesl ředitel ústavu dr. Oldřich Suchý.¹²⁶⁸

Ve dnech 27.–29. září 1972 se v Kováčové u Zvolena konala vědecká konference o účelu, tvorbě a aplikaci socialistické trestní politiky.¹²⁶⁹

Ve dnech 11.–13. října 1972 se v Praze konal II. Československý kongres soudního lékařství s mezinárodní účastí,¹²⁷⁰ jehož se zúčastnilo přes 180 účastníků ze 14 států.¹²⁷¹

7.5. Změny trestního práva v roce 1973

Rozhodnutí presidenta republiky o amnestii č. 10/1973 Sb., ze dne 23. února 1973 se vrátilo kudálostem února 1948, když byla tato amnestie vyhlášena k 25. výročí „vítězství pracujícího lidu nad reakcí v Únoru, kdy veškerá moc přešla ústavní cestou do

XXII., č. 4, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1974, s. 185.

¹²⁶⁴ BAROCH, M. – HLADIL, V.: *Příprava nových právních úprav v oblasti trestních předpisů*. In: Socialistická zákonnost, roč. XX., č. 6, Praha, Ministerstvo spravedlnosti v Praze, 1972, s. 358.

¹²⁶⁵ ROLENC, O.: *K některým otázkám boje proti hospodářské kriminalitě*. In: Socialistická zákonnost, roč. XXII., č. 4, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1974, s. 185.

¹²⁶⁶ *3. mezinárodní symposium socialistických zemí o kriminalitě mládeže*. Praha: Výzkumný ústav kriminologický při Generální prokuratuře ČSSR, 1971, 608 s.

¹²⁶⁷ SUCHÝ, O.: *III. mezinárodní symposium socialistických zemí o kriminalitě mládeže*. In: Právník, roč. CXI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1972, s. 887.

¹²⁶⁸ *Ibidem*, s. 887.

¹²⁶⁹ PŘENOSIL, G. – KARABEC, Z.: *Úspěšná konference o trestní politice*. In: Právník, roč. CXII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1973, s. 82.

¹²⁷⁰ MITLÖHNER, M.: *Z II. Československého kongresu soudního lékařství s mezinárodní účastí*. In: Socialistická zákonnost, roč. XXI., č. 2, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1973, s. 116.

¹²⁷¹ *Ibidem*, s. 117.

rukou dělnické třídy a definitivně zvítězila politika Národní fronty vedené Komunistickou stranou Československa“.¹²⁷²

Dne 25. dubna 1973 bylo – ve snaze zefektivnit v ČSSR boj proti kriminalitě, odpovídajícím způsobem tehdejšími ekonomickými a politickými podmínkami socialistické společnosti¹²⁷³ – trestní právo změněno a doplněno souborem pěti zákonů:

- **Zákon o ochranném dohledu č. 44/1973 Sb., ze dne 25. dubna 1973;**
- **Zákon, kterým se mění a doplňuje trestní zákon č. 45/1973 Sb., ze dne 25. dubna 1973;**
- **Zákon, kterým se mění a doplňuje zákon č. 150/1969 Sb., o přečinech č. 46/1973 Sb., ze dne 25. dubna 1973;**
- **Zákon, kterým se mění a doplňuje zákon č. 59/1965 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody č. 47/1973 Sb., ze dne 25. dubna 1973;**
- **Zákon, kterým se mění a doplňuje trestní řád č. 48/1973 Sb., ze dne 25. dubna 1973.**

Zákon o ochranném dohledu č. 44/1973 Sb., ze dne 25. dubna 1973 byl v oblasti trestního práva jedním z nových předpisů a upravoval ochranný dohled jako ochranné opatření, jehož účelem bylo „přispět k dalšímu posílení ochrany společnosti před protispolečenskou činností osob zvláště narušených, jakož i k dovršení nápravy odsouzeného“ (§ 1).

Nejpodstatnější změnou **Zákona, kterým se mění a doplňuje trestní zákon č. 45/1973 Sb., ze dne 25. dubna 1973** byla v obecné části trestního zákona z roku 1961 novelizace ustanovení o výjimečném trestu (§ 29).¹²⁷⁴ Podle stavu před touto novelou znal trestní zákon vedle trestů uvedených v § 27 jediný výjimečný trest – trest smrti (§ 29), který byl v tehdejší soudní praxi ukládán v podstatě pouze za trestný čin vraždy (§ 219), za který bylo jinak možné pachatele potrestat i trestem odnětí svobody na deset až patnáct let. Podle stavu **po novele mohl soud místo trestu smrti uložit trest odnětí svobody nad patnáct až do dvaceti pěti let, jestliže považoval „takový trest ke splnění účelu trestu za dostatečný“** (§ 29 odst. 3). Touto novelou trestního zákona

¹²⁷² FLEGL, Vladimír: *Amnestie jako právní prostředek trestní politiky*. In: Právník, roč. CXII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1973, s. 428.

¹²⁷³ SUCHÝ, O.: *Teorie legislativy a tvorba socialistického trestního práva*. In: Právník, roč. CXIII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1974, s. 661.

¹²⁷⁴ JESTŘÁB, M.: *Novela trestního zákona*. In: Socialistická zákonnost, roč. XXI., č. 6, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1973, s. 322.

byly provedeny změny a doplnění „v otázkách, které bylo třeba urychleně upravit, ať již vzhledem k potřebám praxe v zájmu dostatečné ochrany společnosti a jejích zájmů v dané etapě nebo i v důsledku mezinárodních závazků ČSSR“.¹²⁷⁵

Zákon, kterým se mění a doplňuje zákon č. 59/1965 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody č. 47/1973 Sb., ze dne 25. dubna 1973 byl v pořadí třetí přímou novelou zákona o výkonu trestu odnětí svobody z roku 1965 a vycházel z několikaletých zkušeností získaných při aplikaci tohoto zákona, které ukazovaly, že je nutné „na jedné straně v některých směrech posílit donucovací složku nápravně výchovné činnosti, a to zejména vůči recidivistům a osobám práce se štítícím (příčemž ovšem je nutno zachovávat správnou relaci mezi jednotlivými složkami nápravně výchovné činnosti), a na druhé straně prohloubit výchovné působení a připustit určité zmírnění režimu výkonu trestu u prvotrestaných osob (zejména u pachatelů nedbalostních deliktů)“.¹²⁷⁶

Zákon, kterým se mění a doplňuje trestní řád č. 48/1973 Sb., ze dne 25. dubna 1973 byl novelou trestního řádu, jejímž hlavním účelem bylo zjednodušení a urychlení trestního řízení ve všech jeho stádiích a v podstatě šlo „o vytvoření předpokladů pro dosažení takového stavu, aby pachatelé trestných činů a přečinů byli postihováni co nejrychleji“.¹²⁷⁷

Ve dnech 11.–12. června 1973 se konalo **zasedání legislativní sekce pro obor trestního práva**.¹²⁷⁸

Zákonné opatření předsednictva Federálního shromáždění o Vysoké škole Sboru národní bezpečnosti č. 107/1973 Sb., ze dne 25. září 1973 zřídilo Vysokou školu Sboru národní bezpečnosti. O tři týdny, 17. října 1973 byl doc. Antonín Růžek jmenován mimořádným profesorem trestního práva, s účinností od 1. října 1973. Prof. Antonín Růžek patřil k pedagogům Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, kteří paralelně působili na Vysoké škole Sboru národní bezpečnosti, on i na ní jako vedoucí katedry trestního práva, prof. Ján Pješčák jako její první rektor (1974–1976).¹²⁷⁹

¹²⁷⁵ EYSSELT, E.: *K trestnému činu vraždy*. In: Socialistická zákonnost, roč. XXII., č. 6, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1974, s. 323.

¹²⁷⁶ TOLAR, J.: *K novele zákona o výkonu trestu odnětí svobody*. In: Socialistická zákonnost, roč. XXI., č. 7, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1973, s. 412.

¹²⁷⁷ HORÁK, M.: *K některým otázkám novely trestního řádu v řízení před soudy*. In: Socialistická zákonnost, roč. XXI., č. 6, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1973, s. 341.

¹²⁷⁸ HLADIL, V. – HORÁK, M.: *Ze zasedání legislativní sekce pro obor trestního práva*. In: Socialistická zákonnost, roč. XXI., č. 9, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1973, s. 552.

¹²⁷⁹ HLADÍK, Ondřej: *Vznik VŠ SNB a katedra penologie v 80. letech 20. století*. In: Historická penologie, č. 1/2014, Praha, Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2014, s. 45–46, 48.

7.6. Kriminologické konference a semináře v letech 1973–1975

Ve dnech 22.–23. listopadu 1973¹²⁸⁰ uspořádala Generální prokuratura ČSSR spolu s Výzkumným ústavem kriminologickým při Generální prokuratuře ČSSR **vědeckou konferenci o právním vědomí**,¹²⁸¹ která se zabývala úkolem právního vědomí zejména v boji s kriminalitou a jinými protispolečenskými jevy.¹²⁸² Za příčiny kriminality jako masového společenského jevu v socialistické společnosti považoval v roce 1974 dr. Gustav Přenosil „v nejobecnější poloze vliv kapitalistické společnosti a přežitky minulosti ve vědomí lidí“.¹²⁸³ Přesnější ideologické „zdůvodnění“ příčin kriminality v Československu 60. let nacházíme o rok později u Jana Berana¹²⁸⁴: „*Hlavním článkem příčinného řetězu zločinnosti v Československu v letech šedesátých byly vlivy buržoazní propagandy, antikomunistické ideologie, přežitků ve vědomí lidí a s nimi souvisící deformované chápání procesů probíhajících jak v socialistické společnosti, tak v buržoazním kapitalistickém světě, některými jednotlivci i skupinami československé veřejnosti (zejména z řad inteligence a mládeže)*.“¹²⁸⁵ **Československá socialistická kriminologie věnovala během celé normalizace pozornost problematice společenského právního vědomí**, především objasnění jeho významu, úlohy a vlivu na chování občanů při dodržování práva.¹²⁸⁶

Ve dnech 10.–11. prosince 1973 uspořádala Generální prokuratura ČSR spolu s Výzkumným ústavem kriminologickým při Generální prokuratuře ČSSR **vědeckou konferenci o recidivě**, na které se projednávala právní a psychologicko-psychoopatologická problematika i otázky spojené s nápravným zacházením v penitenciární a postpenitenciární oblasti.¹²⁸⁷

¹²⁸⁰ *Konference o právním vědomí*. In: Socialistická zákonnost, roč. XXII., č. 2, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1974, s. 84.

¹²⁸¹ NEZKUSIL, Jiří (ed.): *Vědecká konference o právním vědomí*. Praha: Výzkumný ústav kriminologický při GP ČSSR, 1974, 206 s.

¹²⁸² PŘENOSIL, G.: *Vědecká konference o právním vědomí*. In: Právník, roč. CXIII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1974, s. 240.

¹²⁸³ PŘENOSIL, G.: *Právní vědomí a příčiny kriminality*. In: Právník, roč. CXIII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1974, s. 175.

¹²⁸⁴ *Dne 3. června 1987 oslavil významné životní jubileum dlouholetý člen redakční rady Československé kriminalistiky plukovník doc. JUDr. Jan Beran, DrSc.* In: Československá kriminalistika, roč. XX., č. 2, Praha, Federální správa Veřejné bezpečnosti, 1987, s. 189.

¹²⁸⁵ BERAN, J.: „*Příčiny příčin*“ *zločinnosti za socialismu*. In: Právník, roč. CXIV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1975, s. 903.

¹²⁸⁶ VOJNA, P.: *Veřejné mínění o účinnosti trestního práva*. In: Právník, roč. CXXV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1986, s. 378.

¹²⁸⁷ NEUMANN, J. – KUNFTOVÁ, J.: *Tematická konference o recidivě*. In: Socialistická zákonnost, roč. XXII., č. 7, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1974, s. 413.

Ve dnech 5.–7. září 1974 uspořádal v Praze Výzkumný ústav kriminologický při Generální prokuratuře ČSSR spolu s Mezinárodním centrem srovnávací kriminologie (Centre international de criminologie comparée) při francouzské Montrealské univerzitě (Université de Montréal) **II. mezinárodní seminář srovnávací kriminologie**,¹²⁸⁸ jehož se zúčastnilo 89 účastníků, z toho 70 ze socialistických zemí a 19 ze zemí kapitalistických.¹²⁸⁹

Dne 29. listopadu 1974 se konalo **zasedání legislativní sekce pro obor trestního práva**, na jehož programu byly referáty pracovníků legislativního odboru ministerstva spravedlnosti ČSR.¹²⁹⁰

V letech 1975–1988 byl kriminolog doc. Jiří Nezkusil¹²⁹¹ paralelně s působením na katedře trestního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze ředitelem Výzkumného ústavu kriminologického při Generální prokuratuře ČSSR.¹²⁹²

Dne 27. listopadu 1975 uspořádal v Praze Výzkumný ústav kriminologický při Generální prokuratuře ČSSR vědecký **seminář o kriminologické prognostice**,¹²⁹³ jehož se zúčastnilo 72 účastníků.¹²⁹⁴ I v druhé polovině 70. let československá socialistická kriminologie etiologicky zkoumala příčiny zločinnosti s cílem kriminalitu omezovat a postupně likvidovat, přičemž důležitým úkolem zde byl popis časově i místně

¹²⁸⁸ SUCHÝ, O.: *Druhý mezinárodní seminář srovnávací kriminologie v ČSSR*. In: Socialistická zákonnost, roč. XXIII., č. 5, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1975, s. 295; SUCHÝ, O.: *Druhý mezinárodní seminář srovnávací kriminologie v ČSSR*. In: Právny obzor, roč. LVIII., č. 7, Bratislava, Veda, 1975, s. 672.

¹²⁸⁹ SUCHÝ, O. – TOMIN, M. – ŠVANCAR, Z.: *Druhý mezinárodní regionální seminář srovnávací kriminologie v ČSSR*. In: Právník, roč. CXIV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1975, s. 306; SUCHÝ, O.: *Druhý mezinárodní seminář srovnávací kriminologie v ČSSR*. In: Právny obzor, roč. LVIII., č. 7, Bratislava, Veda, 1975, s. 672.

¹²⁹⁰ HLADIL, V.: *Ze zasedání legislativní sekce pro trestní právo*. In: Socialistická zákonnost, roč. XXIII., č. 5, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1975, s. 292.

¹²⁹¹ NEZKUSIL, Jiří – PŘENOSIL, Gustav: *Příčiny a prevence zločinnosti v ČSSR*. Praha: Panorama, 1978, 160 s.; NEZKUSIL, Jiří: *K problematice diferenciacie trestní odpovědnosti*. Praha: Výzkumný ústav kriminologický při Generální prokuratuře ČSSR, 1981, 102 s.; NEZKUSIL, Jiří: *Poslání a možnosti prokuratury v systému prevence kriminality*. Praha: Výzkumný ústav kriminologický při Generální prokuratuře ČSSR, 1983, 255 s.; NEZKUSIL, Jiří: *Objektivní a subjektivní příčiny a podmínky trestné činnosti a koncepce sociální prevence v ČSSR*. Teoretická analýza. Část 1. Praha: Výzkumný ústav kriminologický při Generální prokuratuře ČSSR, 1985, 201 s.; NEZKUSIL, Jiří: *Objektivní a subjektivní příčiny a podmínky trestné činnosti a koncepce sociální prevence v ČSSR*. Teoretická analýza. Část 2. Praha: Výzkumný ústav kriminologický při Generální prokuratuře ČSSR, 1986, 302 s.; NEZKUSIL, Jiří – PŘENOSIL, Gustav: *Prevence zločinnosti v ČSSR*. Praha: Panorama, 1986 (1987), 299 s.

¹²⁹² Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. –, Doc. JUDr. Jiří Nezkusil, CSc. – osobní spis (nezpracováno).

¹²⁹³ ZAPLETAL, J.: *Seminář o kriminologické prognostice*. In: Socialistická zákonnost, roč. XXIV., č. 3, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1976, s. 168; KARABEC, Z. – ZAPLETAL, J.: *Vědecký seminář o kriminologické prognostice*. In: Právník, roč. CXV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1976, s. 569; PŘENOSIL, G.: *První seminář o kriminologické prognostice v ČSSR*. In: Právny obzor, roč. LIX., č. 6, Bratislava, Veda, 1976, s. 560–561.

¹²⁹⁴ PŘENOSIL, G.: *První seminář o kriminologické prognostice v ČSSR*. In: Právny obzor, roč. LIX., č. 6, Bratislava, Veda, 1976, s. 560.

souvisejících kriminálních jevů – kriminografie.¹²⁹⁵

7.7. Smrt prof. Vladimíra Solnaře

Dne 8. března 1976 prof. Vladimír Solnař, který přes 50 let (1926–1976) pedagogicky a vědecky působil na katedře trestního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze, ve věku 76 let zemřel.¹²⁹⁶ Prof. Solnař byl velmi pracovitý, vzdělaný a ovládal několik cizích jazyků, což mu umožňovalo udržovat kontakty i se západním vědeckým světem – vykonával dlouhá léta funkci vicepresidenta Mezinárodní společnosti pro právo trestní, publikoval články i v zahraničních časopisech, účastnil se mezinárodních kongresů a přednášel i na zahraničních univerzitách a vědeckých institucích.

Prof. Solnař byl nesporně velkým znalcem trestněprávních problémů a na české poměry vytvořil poměrně rozsáhlé vědecké dílo,¹²⁹⁷ obsahující například 10 monografií (5 prvorepublikových,¹²⁹⁸ 5 socialistických¹²⁹⁹).

V posledních letech svého života pracoval prof. Solnař na svém poměrně rozsáhlém a souhrnném díle „**Systém československého trestního práva**“, jehož druhá část vyšla, jako časově první, v roce 1972 pod názvem **Základy trestní odpovědnosti**.¹³⁰⁰ Po smrti prof. Solnaře vydal prof. Antonín Růžek, jako vědecký redaktor (editor), prof. Solnařem dokončenou a – ještě jím samotným – k vydání připravenou třetí část tohoto systémového díla pod názvem **Tresty a ochranná**

¹²⁹⁵ ZAPLETAL, J.: *Kriminografie a některé charakteristiky zločinnosti*. In: Právník, roč. CXV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1976, s. 331.

¹²⁹⁶ Parte: univ. prof. JUDr. Vladimír Solnař, DrSc.

¹²⁹⁷ *Bibliografie prací prof. Vladimíra Solnaře*. In: LEVIT, Pavel (ed.): Sborník prací z trestního práva. K sedmdesátým narozeninám prof. dr. Vladimíra Solnaře. Praha: Universita Karlova, 1969, s. 151–157.

¹²⁹⁸ SOLNAŘ, Vladimír: *Z dějin českého zemského práva trestního*. Praha: Bursík a Kohout, Jan Kapras, 1921, 22 s.; SOLNAŘ, Vladimír: *Neurčité odsouzení*. Praha: Nákladem vlastním, 1925, 88 s.; SOLNAŘ, Vladimír: *Zločinnost v zemích českých v létech 1914–1922 s hlediska kriminální etiologie a reformy trestního práva*. Praha: Knihovna Sborníku věd právních a státních, 1931, 138 s.; SOLNAŘ, Vladimír: *Pojišťovací podvod*. Praha: Knihovna Sborníku věd právních a státních, 1936, 83 s.; SOLNAŘ, Vladimír: *Několik úvah o příčinném vztahu a adekvátnosti v trestním právu*. Praha: Knihovna Sborníku věd právních a státních, 1937, 141 s.

¹²⁹⁹ SOLNAŘ, Vladimír: *O trestní ochraně proti rozkrádání a poškozování majetku v socialistickém vlastnictví*. Praha: Československá akademie věd, 1957, 79 s.; SOLNAŘ, Vladimír: *Účastenství v československém socialistickém trestním právu*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1959, 167 s.; SOLNAŘ, Vladimír: *Trestní ochrana majetku v socialistickém vlastnictví proti rozkrádání a podobným trestným činům*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1965, 319 s.; SOLNAŘ, Vladimír: *Systém československého trestního práva. Základy trestní odpovědnosti*. Praha: Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1972, 367 s.; SOLNAŘ, Vladimír: *Systém československého trestního práva. Tresty a ochranná opatření*. Praha: Academia, 1979, 216 s.

¹³⁰⁰ SOLNAŘ, Vladimír: *Systém československého trestního práva. Základy trestní odpovědnosti*. Praha: Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1972, 367 s.

opatření.¹³⁰¹

Po roce 1948 prof. Vladimír Solnař nesporně budoval a spolutvořil československé socialistické trestněprávní právo, byl důležitým, pokud ne přímo nejdůležitějším, představitelem československé socialistické trestněprávní nauky, neboť svými pracemi a působením pomáhal klást její základy. Podle prof. Antonína Růžka byl právě prof. Solnař po roce 1948 ten, kdo měl „největší zásluhu na konstituování socialistické nauky trestního práva v Československu“.¹³⁰²

Krátce po smrti prof. Solnaře byla v roce 1976 z iniciativy tehdejšího prvního náměstka ministra vnitra Solnařova pozůstalostní knihovna odkoupena, přičemž v době převzetí obsahovala 1326 knižních svazků z oblasti právních věd.¹³⁰³

Dne 1. června 1976 se na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze habilitovala¹³⁰⁴ na docentku trestního práva dr. Dagmar Císařová.

7.8. Trestněprávní mixtum compositum v letech 1977–1989

Ve dnech 27.–29. září 1977¹³⁰⁵ uspořádala v Praze Generální prokuratura ČSSR spolu s Výzkumným ústavem kriminologickým při Generální prokuratuře ČSSR **vědeckou konferenci socialistických zemí o úloze prokuratury v koordinovaném boji s trestnou činností.**¹³⁰⁶

Dne 27. dubna 1978 byl v Praze skupinou 17. signatářů Charty 77 založen **Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných (VONS),**¹³⁰⁷ jehož cílem bylo sledovat a

¹³⁰¹ SOLNAŘ, Vladimír: *Systém československého trestního práva. Tresty a ochranná opatření.* Praha: Academia, 1979, 216 s.; viz JESTŘÁB, Miloš: *V. Solnař: Tresty a ochranná opatření.* In: *Socialistická zákonnost*, roč. XXIX., č. 6, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1981, s. 372–376.

¹³⁰² *Za profesorem Solnařem. Projev proděkana právnické fakulty Univerzity Karlovy prof. JUDr. Antonína Růžka, CSc., při rozloučení s členem korespondentem ČSAV prof. JUDr. Vladimírem Solnařem, DrSc.* In: *Právník*, roč. CXV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1976, s. 545.

¹³⁰³ BÍLÁ, J. a kol.: *Bibliografický soupis pozůstalostní knihovny prof. JUDr. Vladimíra Solnaře.* Praha: Policejní akademie České republiky, 2001, s. 3.

¹³⁰⁴ CÍSAŘOVÁ, Dagmar: *Aktuální problémy dokazování v trestním řízení.* In: *Acta Universitatis Carolinae. Iuridica Monographia XXII.* Praha: Universita Karlova, 1975, 65 s.

¹³⁰⁵ SUCHÝ, Oldřich: *Vědecká konference o úloze prokuratury v koordinovaném boji s trestnou činností.* In: *Socialistická zákonnost*, roč. XXVI., č. 2, Praha, Ministerstvo spravedlnosti v Praze, 1978, s. 109; KARABEC, Z.: *Koordinace boje s trestnou činností.* In: *Právní obzor*, roč. LXI., č. 4, Bratislava, Veda, 1978, s. 375.

¹³⁰⁶ NEZKUSIL, Jirí – SVOBODA, Josef (eds.): *Vědecká konference socialistických zemí o úloze prokuratury v koordinovaném boji s trestnou činností.* Praha: Výzkumný ústav kriminologický při Generální prokuratuře ČSSR, 1978, 323 s.

¹³⁰⁷ BOLTON, Jonathan: *Worlds of Dissent. Charter 77, The Plastic People of the Universe, and Czech Culture*

zveřejňovat případy osob, které byly trestně stíhány či vězněny za projevy svého přesvědčení nebo které se staly oběťmi policejní a justiční svévole. Členové VONS byli pro svou činnost komunistickým totalitním režimem pronásledováni a vězněni.

Trestní represe v období normalizace postihly opět širší okruh občanů velmi různorodých světonázorů (např. od radikálních antikomunistů až po reformní komunisty z období pražského jara), avšak charakter a rozsah těchto trestních represí byl už ve srovnání s obdobím 50. let velmi limitovaný, když komunistická totalitní moc prostřednictvím své Státní bezpečnosti „zvolila taktiku sledování a kontroly těchto společenských skupin, místo aby se snažila dosáhnout jejich odsouzení“.¹³⁰⁸

V roce 1979 vyšla právněhistorická monografie a zároveň i doktorská disertační práce¹³⁰⁹ doc. Karla Malého *Trestní právo v Čechách v 15. – 16. století*,¹³¹⁰ která byla „prvním uceleným a systematicky uspořádaným dílem, které je tomuto období feudalismu z hlediska trestního práva u nás věnováno“.¹³¹¹

Vědecké poznávání kriminality a pachatelů se v tomto období rozvíjelo s některými odlišnostmi ve všech socialistických zemích se „shodnými závěry a výsledky, ke kterým postupně dospěla marxisticko-leninské teorie“.¹³¹² V březnu 1980 proto studijní **delegace ministerstva spravedlnosti ČSR a ministerstva spravedlnosti SSR navštívila Německou demokratickou republiku** s cílem, v souvislosti s připravovanou rekodifikací československého trestního zákona a novelizací trestního řádu, blíže se seznamovat s trestněprávními kodexy ostatních socialistických zemí.¹³¹³

Dne 22. října 1980 uspořádal Ústav státu a práva ČSAV pracovní konferenci „K základním otázkám občanských práv v trestním a občanském právu“.¹³¹⁴

under Communism. Cambridge: Harvard University Press, 2012, s. 213–218.

¹³⁰⁸ CUHRA, Jaroslav: *Trestní represe odpůrců režimu v letech 1969–1972*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1997, s. 70.

¹³⁰⁹ *Zpráva o obhajobě doktorské disertační práce doc. JUDr. Karla Malého, CSc.* In: Právník, roč. CXXV., č. 3, Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1986, s. 277–278.

¹³¹⁰ MALÝ, Karel: *Trestní právo v Čechách v 15. – 16. století*. Praha: Univerzita Karlova, 1979, 262 s.

¹³¹¹ PIPEK, J. – CÍSAŘOVÁ, D.: *Karel Malý, Trestní právo v Čechách v 15.–16. stol., Univerzita Karlova, Praha 1979, 262 s.* In: Právník, roč. CXX., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1981, s. 93; viz také SOUKUP, Ladislav: *Karel Malý: Trestní právo v Čechách v 15. – 16. století*. In: Socialistická zákonost, roč. XXIX., č. 2, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1981, s. 116–119.

¹³¹² VLČEK, M.: *Vývojové tendence československé trestní politiky v současném období*. In: Právník, roč. CXIX., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1980, s. 1043.

¹³¹³ ROTYKA, Pavel: *K poslední novelizaci trestního práva v Německé demokratické republice*. In: Socialistická zákonost, roč. XXIX., č. 1, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1981, s. 37.

¹³¹⁴ VLČEK, M.: *Trestní politika, právní postavení a právní jistota občana*. In: Právník, roč. CXX., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1981, s. 160

Dne 19. listopadu 1980¹³¹⁵ uspořádal v Praze Výzkumný ústav kriminologický při Generální prokuratuře ČSSR k 20. výročí své činnosti teoreticko-ideologický seminář,¹³¹⁶ na kterém ředitel ústavu doc. Jiří Nezkusil v hlavním referátu „20 let Výzkumného ústavu kriminologického při GP ČSSR – hodnocení a perspektivy“ podal kritické zhodnocení dosavadní dvacetileté práce ústavu a nastínil perspektivy jeho další činnosti.¹³¹⁷

Dne 31. prosince 1980 došlo politickým rozhodnutím ministra spravedlnosti ČSR dr. Jana Němce pod záminkou neefektivnosti ústavu k **zrušení Výzkumného ústavu penologického Sboru nápravné výchovy ČSR.**

K 65. narozeninám vedoucího katedry trestního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze prof. Antonína Růžka: „Vždy stál důsledně na marxisticko-leninských pozicích. Aktivně se podílel na konsolidaci právnické fakulty. Soustavně se angažoval a angažuje za přátelství se Sovětským svazem a za spolupráci s předními představiteli sovětské právní vědy.“¹³¹⁸

Státní bezpečnost vytvořila **akci Delta**¹³¹⁹ a 6. května 1981 spustila vůči odpůrcům komunistického totalitního režimu v Československu rozsáhlé zatýkání, které postihlo přibližně 50 disidentů (univerzitní profesori a docenti, filosofové, historici, chartisté, novináři, spisovatelé atd.), z nichž 8 skončilo obviněných ve vězení (vazební stíhání pro trestný čin podvracení republiky podle § 98 odst. 1, 2 písm. a) b) TZ), odkud byli někteří propuštěni na svobodu až koncem května 1982, tedy po téměř třinácti měsících.¹³²⁰

Ve dnech 23.–24. září 1981 uspořádala v Praze Československá národní skupina Mezinárodní společnosti pro trestní právo kolokvium s mezinárodní účastí na téma **Diferenciace trestní odpovědnosti**,¹³²¹ jehož se zúčastnilo 122 československých

¹³¹⁵ NEUMANN, J.: *Teoreticko-ideologický seminář k 20. výročí vzniku Výzkumného ústavu kriminologického při GP ČSSR*. In: Právny obzor, roč. LXV., č. 3, Bratislava, Veda, 1982, s. 280.

¹³¹⁶ ZAPLETAL, J. (ed.): *Dvacet let Výzkumného ústavu kriminologického při Generální prokuratuře ČSSR*. Praha: Výzkumný ústav kriminologický při Generální prokuratuře ČSSR, 1981, 116 s.

¹³¹⁷ KARABEC, Z. – ZAPLETAL, J.: *Dvacet let Výzkumného ústavu kriminologického při GP ČSSR*. In: Právník, roč. CXX., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1981, s. 398; NEUMANN, J.: *Teoreticko-ideologický seminář k 20. výročí vzniku Výzkumného ústavu kriminologického při GP ČSSR*. In: Právny obzor, roč. LXV., č. 3, Bratislava, Veda, 1982, s. 281.

¹³¹⁸ *K významnému životnímu jubileu. Univerzitní profesor JUDr. Antonín Růžek, CSc., se dne 8. února 1981 dožívá šedesáti pěti let.* In: Československá kriminalistika, roč. XIV., č. 1, Praha, Federální správa Veřejné bezpečnosti, 1981, s. 91.

¹³¹⁹ MLYNÁRIK, Ján: *Akce Delta. Disidenti proti diktature (1981–1982)*. Praha: Danubius, 2009, 141 s.

¹³²⁰ *Ibidem*, s. 140.

¹³²¹ RŮŽEK, Antonín – ŘEZNÍČKOVÁ-PJEŠČAKOVÁ, Taťána (eds.): *Diferenciace trestní odpovědnosti*. Praha: Univerzita Karlova, 1983, 345 s.

účastníků,¹³²² a podle doc. Dagmar Císařové představovalo v československém trestním právu nesporně „nejdůležitější událost posledních let“.¹³²³

Ve dnech 6.–7. července 1982 se na Vysoké škole Sboru národní bezpečnosti v Holešově konal právněhistorický seminář k 35. výročí vydání prvního zákona o Sboru národní bezpečnosti.¹³²⁴

Ve dnech 23.–25. září 1982 se v hlavním městě Mongolské lidové republiky Ulánbátaru konala v pořadí už sedmá porada ministrů spravedlnosti socialistických a bratrských zemí,¹³²⁵ na které československou delegaci vedl ministr spravedlnosti ČSR dr. Antonín Kašpar (*28. IV. 1928).

Docent marxisticko-leninské filosofie dr. Jaromír Obzina (*28. V. 1929 – †28. I. 2003),¹³²⁶ vykonávající od 30. března 1973 do 20. června 1983 funkci ministra vnitra ČSSR a z této politické funkce ideologicky angažovaně rozvíjející odkaz Vladimira Iljiče Lenina¹³²⁷ v duchu politického hesla „Ne Masaryk, ale Lenin je náš program“,¹³²⁸ si v roce 1983 s kolektivem minimálně 24 pracovníků troufl i na ***Příčiny a podmínky trestné činnosti***.¹³²⁹ Výsledek je autentickým svědectvím úrovně tehdejší československé socialistické trestněprávní nauky a kriminologie.

Československou kriminologii na skutečně vědeckých základech v těchto letech originálně rozvíjel mimo oficiální strukturu průkopník slovenské kriminologie prof. Vojtech Hatala, který byl od roku 1972 (po vyhození z fakulty) zaměstnancem Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie v Bratislavě. V tomto ústavu **prof. Hatala v letech 1973–1985 napsal 7 mimořádně kvalitních kriminologických**

¹³²² CÍSAŘOVÁ, D. – ŽILA, J.: *Kolokvium k otázkám diferenciacie trestní odpovědnosti*. In: Právník, roč. CXXI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1982, s. 451.

¹³²³ Ibidem, s. 454.

¹³²⁴ MATES, P.: *Seminář k 35. výročí zákona o SNB*. In: Právník, roč. CXXI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1982, s. 1134–1135; SCHELLE, K.: *Konference k 35. výročí vydání zákona o Sboru národní bezpečnosti*. In: Právněhistorické studie, č. 26, Praha, Academia – nakladatelství Československé akademie věd, 1984, s. 295–296.

¹³²⁵ HAVELKA, František: *Porada ministrů spravedlnosti socialistických zemí v Mongolské lidové republice*. In: Socialistická zákonnost, roč. XXXI., č. 1, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1983, s. 28.

¹³²⁶ Doc. PhDr. Jaromír Obzina, CSc. In: Československá kriminalistika, roč. XII., č. 1, Praha, Federální správa Veřejné bezpečnosti FMV, 1979, s. 96; MICHL, J.: *Obzina Jaromír*. In: KALOUS, Jan a kol.: *Biografický slovník představitelů ministerstva vnitra v letech 1948–1989*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2009, s. 130–131.

¹³²⁷ OBZINA, Jaromír: *Za další rozvíjení Leninova odkazu*. In: Československá kriminalistika, roč. XI., č. 1, Praha, Federální správa Veřejné bezpečnosti FMV, 1978, s. 5–22.

¹³²⁸ OBZINA, Jaromír: *Vítězný únor a uplatňování sovětských zkušeností*. In: Československá kriminalistika, roč. XVI., č. 1, Praha, Federální správa Veřejné bezpečnosti, 1983, s. 6.

¹³²⁹ OBZINA, Jaromír a kol.: *Příčiny a podmínky trestné činnosti*. Praha: Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1983, 208 s.

studii,¹³³⁰ které však vzhledem k společenskému statusu a zákazu publikační činnosti autora, nemohly být publikovány. Prof. Hatala byl jako „nepřátelská osoba“ pronásledován komunistickou Státní bezpečností (pod krycím jménem Demokrat = nasazení 18 agentů, zpravodajsko-technické úkony: TA-111, TA-133 a TA-211)¹³³¹ až do své smrti 21. listopadu 1985.

Dne 20. prosince 1985 byl doc. Jiří Nezkusil jmenován profesorem trestního práva, s účinností od 1. ledna 1986.¹³³² Dne 1. srpna 1986 byla doc. Dagmar Císařová jmenována profesorkou trestního práva. Od roku 1986 až do konce normalizace vykonával doc. Jiří Pipek (*11. IV. 1946 – †7. IV. 2008)¹³³³ funkci vedoucího katedry trestního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy, kterou převzal po prof. Antonínu Růžkovi.

Ve dnech 8.–9. října 1987 uspořádala v Praze Československá národní skupina Mezinárodní společnosti pro trestní právo kolokvium s mezinárodní účastí na téma **Zvýšení úlohy trestního práva při ochraně míru a mezinárodní bezpečnosti**.¹³³⁴

V květnu 1988 se stal první a dlouholetý vedoucí katedry kriminalistiky Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze prof. Ján Pješčak generálním prokurátorem ČSSR.

Dne 17. listopadu 1989, v den 50. výročí uzavření českých vysokých škol nacisty,¹³³⁵ se v Praze konala řádně ohlášená a povolená studentská manifestace, která byla brutálním zásahem příslušníků Pohotovostního pluku Veřejné bezpečnosti

¹³³⁰ HATALA, Vojtech: *Neoprávnené používanie cudzieho motorového vozidla ako problém juvenilnej kriminológie*. Bratislava: Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie, 1973, 306 s.; HATALA, Vojtech: *Právne vedomie a juvenilná kriminalita*. Bratislava: Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie, 1975, 268 s.; HATALA, Vojtech: *Recidíva a juvenilná kriminalita*. Bratislava: Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie, 1977, 316 s.; HATALA, Vojtech: *Skupinová kriminalita mládeže, jej príčiny a prevencia*. Bratislava: Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie, 1979, 148 s.; HATALA, Vojtech: *Násilná kriminalita mládeže*. Bratislava: Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie, 1981, 249 s.; HATALA, Vojtech: *Sexuálna kriminalita mládeže*. Bratislava: Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie, 1983, 488 s.; HATALA, Vojtech: *Hodnotové a právne vedomie mladistvých cigánskych delikventov*. Bratislava: Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie, 1985, 123 s.

¹³³¹ SIVOŠ, Jerguš (ed.): *XII. správa ZNB. Dokumenty k činnosti Správy kontrarozviedky v Bratislave v rokoch 1974–1989*. Bratislava: Ústav pamäti národa, 2008, s. 319–320, 337, 574.

¹³³² Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. –, Doc. JUDr. Jiří Nezkusil, CSc. – osobní spis (nezpracováno).

¹³³³ Parte: doc. JUDr. Jiří Pipek, CSc.; STOČESOVÁ, Simona: *Rozloučení s panem docentem JUDr. Jiřím Pipkem, CSc.* In: *Trestněprávní revue*, roč. VII., č. 5, Praha, C. H. Beck, 15. května 2008, s. 164; KOCINA, Jan: *Vzpomínka na doc. JUDr. Jiřího Pipka, CSc.* In: *Bulletin advokacie*, č. 5/2008, Praha, Česká advokátní komora v Praze, 19. května 2008, s. 77.

¹³³⁴ *Zvýšení úlohy trestního práva při ochraně míru a mezinárodní bezpečnosti*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1989, 361 s.

¹³³⁵ RÜEGG, Walter (ed.): *A History of the University in Europe. Volume IV. Universities since 1945*. Cambridge: Cambridge University Press, 2011, s. 309.

potlačena. Začala **sametová revoluce** a spolu s ní i nová etapa vývoje československého trestního práva.

* * *

Po listopadu 1989 se v Československu spustil proces postupného odstraňování a transformování komunistického totalitního režimu kontinuálním přechodem k fungování postkomunistické¹³³⁶ posttotalitní společnosti.¹³³⁷

Dne 12. dubna 1990 byl doc. Oto Novotný jmenován profesorem trestního práva, s účinností od 1. dubna 1990, a stal se vedoucím katedry trestního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze.

Společensko-politické změny směřující k položení základů demokratického státu vyžadovaly podstatné změny trestního práva. V roce 1990 proto došlo ke komplexní novelizaci trestního zákona, trestního řádu a zákona o výkonu trestu. **Zákon, kterým se mění a doplňuje trestní zákon č. 175/1990 Sb., ze dne 2. května 1990** zrušil trest smrti a zákon o přečinech z roku 1969.

V roce 1990 byl **Výzkumný ústav kriminologický při Generální prokuratuře ČSSR** přejmenován na **Institut pro kriminologii a sociální prevenci**,¹³³⁸ jehož ředitelem se stal dr. Otakar Osmančík, zanedlouho konstatující: „Život v posttotalitní společnosti s rozvíjejícím se tržním hospodářstvím se stal mnohem různorodější a mnohotvárnější, více uvolněnější než jednotvárný, do všech detailů regulovaný, život ve společnosti totalitní. To znamená, že sebou přináší daleko pestřejší paletu nejrozmanitějších životních situací, žel i situací kriminogenních.“¹³³⁹

Zákon, kterým se mění a doplňuje trestní zákon č. 557/1991 Sb., ze dne 11. prosince 1991 byl druhou velkou novelou modernizující trestní zákon po listopadu 1989.

V roce 1993 Parlament, vědom si „povinnosti svobodně zvoleného parlamentu vyrovnat se s komunistickým režimem“, přijal **Zákon o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu č. 198/1993 Sb., ze dne 9. července**

¹³³⁶ *Czechia*. In: DRYZEK, John S. – HOLMES, Leslie Templeman: Post-Communist Democratization. Cambridge: Cambridge University Press, 2002, s. 240–252.

¹³³⁷ SZTOMPKA, Piotr: *postcommunist societies*. In: TURNER, Bryan S. (ed.): The Cambridge Dictionary of Sociology. Cambridge: Cambridge University Press, 2006, s. 454–456.

¹³³⁸ *Institut pro kriminologii a sociální prevenci*. In: STRAUS, Jiří – VAVERA, František: Slovník kriminalistických pojmů a osobností. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 84–85.

¹³³⁹ OSMANČÍK, Otakar: *K některým současným problémům kriminality*. In: Všehrd, roč. XXIII., č. 1/91, Praha, Spolek čs. právníků Všehrd, 1991, s. 10.

1993, ve kterém konstatoval, že „Komunistická strana Československa, její vedení i členové jsou odpovědni za způsob vlády v naší zemi v letech 1948 – 1989, a to zejména za programové ničení tradičních hodnot evropské civilizace, za vědomé porušování lidských práv a svobod, za morální a hospodářský úpadek provázený justičními zločiny a terorem proti nositelům odlišných názorů, nahrazením fungujícího tržního hospodářství direktivním řízením, destrukcí tradičních principů vlastnického práva, zneužíváním výchovy, vzdělávání, vědy a kultury k politickým a ideologickým účelům, bezohledným ničením přírody“. Za spáchané zločiny a další uvedené skutečnosti jsou podle tohoto zákona „plně spoluodpovědni ti, kteří komunistický režim prosazovali jako funkcionáři, organizátoři a podněcovatelé v politické i ideologické oblastí“ (§ 1 odst. 2), přičemž „byl režim založený na komunistické ideologii, který rozhodoval o řízení státu a osudech občanů v Československu od 25. února 1948 do 17. listopadu 1989, zločinný, nelegitimní a je zavrženíhodný“ (§ 2 odst. 1).

Mnohokrát novelizovaný trestní zákon z roku 1961 byl po téměř půl století od svého vzniku a dlouholetých polistopadových přípravných pracích,¹³⁴⁰ zahájených ještě za ministra spravedlnosti dr. Otakara Motejla (*10. IX. 1932 – †9. V. 2010),¹³⁴¹ nahrazen až v roce 2009 novým trestním zákonem,¹³⁴² jehož hlavním autorem byl soudce Nejvyššího soudu České republiky prof. Pavel Šámal (*24. IX. 1953). Reformě trestního práva však chyběla velká témata,¹³⁴³ přičemž přijetí nového trestního zákona v roce 2009, bez přijetí nového trestního řádu, představovalo jen poloviční a tím vlastně neúplnou a nedokončenou rekodifikaci trestního práva. Problematika motivu, smýšlení a zavinění pachatele trestného činu předmětem pozornosti nebyla a zůstává nadále z těch velkých nadčasových témat trestního práva, kterým se nebude moct vyhnout nikdo, kdo bude budovat další vědecké základy.

¹³⁴⁰ *Nepřijetí nového trestního zákoníku. Rozhovor s doc. Pavlem Šámalem a doc. Jiřím Jelínkem (Ivana Cihlářová)*. In: Bulletin advokacie, č. 7–8/2006, Praha, Česká advokátní komora v Praze, 31. července 2006, s. 4–8.

¹³⁴¹ *Odešel Otakar Motejl*. In: Bulletin advokacie, č. 5/2010, Praha, Česká advokátní komora v Praze, 19. května 2010, s. 4; UHLÍŘ, Daniel: *Vzpomínka na JUDr. Otakara Motejla*. In: Bulletin advokacie, č. 6/2010, Praha, Česká advokátní komora v Praze, 21. června 2010, s. 75; *JUDr. Otakar Motejl, dr. h. c. čestným členem Národní skupiny AIDP in memoriam*. In: Kriminalistika, roč. XXXIV., č. 2, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2011, s. 158.

¹³⁴² **Zákon č. 40/2009 Sb., ze dne 8. ledna 2009 – trestní zákoník.**

¹³⁴³ MUSIL, Jan: *Reformě trestního práva v České republice chybějí velká témata*. In: Kriminalistika, roč. XXXIX., č. 4, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2006, s. 237–245.

Závěr

„Jako neznáme ve vědě věčných pravd, tak neznáme věčné spravedlnosti.
Jde tu o směr myšlení, nikoliv o jeho cíl.
V této věčné lidské touze po spravedlnosti vidím podstatu práva jako
v lidské touze po pravdě vidím podstatu vědy.“
(Jaroslav Kallab, 1941)¹³⁴⁴

Závěr studie představuje kontinuální návrat k úvodním myšlenkám. V období morální a odborné krize trestního práva a kriminologie, charakteristické neřešením základních trestněprávních a kriminologických problémů (např. motiv a zavinění pachatele), je jedním z *de lege ferenda* řešení odvratu dekadence současného a budoucího trestního práva **návrat ke zdravým kořenům** – zakladatelům a průkopníkům trestněprávní vědy a kriminologie. Zřejmě se však k hodnotovým kritériím, která pro trestní právo, trestněprávní vědu a kriminologii nastavili zakladatelé a průkopníci trestněprávní vědy a kriminologie budeme v nejbližší budoucnosti přibližovat jen velmi pomalu. Na druhou stranu právě **vědecká díla nejvýznamnějších, z domácích historických především dílo prof. Jaroslava Kallaba, mohou být měřítkem úrovně současné a budoucí trestněprávní vědy** v tom smyslu, že bude záležet na tom, jak se s nimi současná a budoucí generace trestněprávních vědců vyrovná, jak se k nim postaví.

Nepěstování přirozené trestněprávní vědy a kriminologie, izolace od demokratických trestněprávních systémů a znevažování kritického idealismu v období komunistické totality (1948–1989) představovalo překážku pokroku trestněprávní vědy a krutě postihlo několik generací právníků.

Úkolem trestněprávního historika je osvětlovat taková historická témata, jejichž význam je pro současné a budoucí trestní právo, trestněprávní vědu a kriminologii co nejméně zpochybnitelný. Pokud temporálně limitovaným pozitivistům problematiku neosvětlí v srozumitelné, poutavé a snad i inspirativní formě, nezasluhuje vážnější pozici. Studie tedy představuje jenom skromný příspěvek k osvětlení složité problematiky moderních dějin českého a československého trestního práva, nutně redukující rozsah a selektující obsah svého předmětu. **Osvětlení a pochopení moderních trestněprávních dějin zkracuje nesnadnou cestu trestněprávním vědcům a kriminologům, kteří jsou schopni nechat se inspirovat pozitivními**

¹³⁴⁴ KALLAB, Jaroslav: *Dr. Vladislav Čermák: O podstatě práva*. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XXIV., č. 1–2, Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1941, s. 74.

výkony svých nejvýznamnějších předchůdců. Snad, tato studie, pro jejíhož autora bylo osvětlení a pochopení výkonů nejvýznamnějších českých trestněprávních vědců a kriminologů velkou inspirací a obohacím, tuto cestu alespoň někomu částečně přiblíží či zkrátí.

Seznam použité literatury

- A. D.: Obhajoba kandidátské disertační práce dr. Jana Tolara „Úhrnný a dodatkový trest v čs. socialistickém trestním právu“ na právnické fakultě Karlovy university v Praze. In: Právník, roč. XCIX., Praha, Ústav práva ČSAV, 1960, s. 868–870.
- A. D.: Zpráva o kolokviu Mezinárodní společnosti pro trestní právo v Praze. In: Právník, roč. CVIII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1969, s. 758–759.
- A. D.: Zpráva o obhajobě kandidátské disertační práce Dr. J. Pješčaka „Význam vyšetrovatel'ských verzíí pre zistenie objektívnej pravdy v prípravnom konaní“ na právnické fakultě KU. In: Právník, roč. C., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1961, s. 179–181.
- A. D.: Zpráva o veřejné obhajobě kandidátské disertace »Obzvlášť přitřažující okolnosti v československom trestnom práve« na právnické fakultě v Praze. In: Právník, roč. XCVI., Praha, Ústav práva ČSAV, 1957, s. 465–468.
- A. K.: Zpráva o veřejné obhajobě kandidátské disertační práce »O objektu trestného činu«*) na právnické fakultě v Praze. In: Právník, roč. XCV., Praha, Ústav práva ČSAV, 1956, s. 279–288.
- A. M.: Dvorní rada prof. dr. Alois Zucker. In: Právník, roč. XLV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1906, s. 685–691.
- A. P.: Seminář z dějin právní filosofie prof. dra Kallaba. In: Všeherd, roč. III., č. 2–3, Praha, S. Č. P. „Všeherd“ v Praze a Č. A. S. „Právník“ v Brně, prosinec 1921, s. 35–36.
- A. R.: Československý trestní řád platný v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Pro studující práv upravil Doc. Dr. Vladimír Solnař. In: Právny obzor, roč. XV., č. 20, Bratislava, Právnická Jednota na Slovensku v Bratislave, 15. decembra 1932, s. 604.
- A. R.: Pocta k sedemdesátým narozeninám univ. prof. Dra Augusta Miřičky. In: Právny obzor, roč. XVII., č. 3, Bratislava, Právnická Jednota na Slovensku a Podkarpatskej Rusi v Bratislave, 1. februára 1934, s. 66–68.
- A. R.: Prof. Dr. August Miřička: Trestní právo hmotné. In: Právny obzor, roč. XVII., č. 10, Bratislava, Právnická Jednota na Slovensku a Podkarpatskej Rusi v Bratislave, 1934, s. 243.
- A. R.: Slovenský trestní zákon a zákon přestupkový se zákony vedlejšími. Upravil Dr. Albert Milota, univers. profesor. In: Právny obzor, roč. XV., č. 20, Bratislava,

- Právnická Jednota na Slovensku v Bratislave, 15. decembra 1932, s. 604–605.
- A. R.: Šedesátiny prof. Dra Alberta Miloty. In: Všehrd, roč. XVIII., č. 7, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právnick“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právnick“ v Bratislave, duben 1937, s. 305–306.
- A. R.: Trestní právo procesní. Napsal Judr. August Miříčka. In: Právny obzor, roč. XV., č. 20, Bratislava, Právnická Jednota na Slovensku v Bratislave, 15. decembra 1932, s. 604.
- A. W.: Dr. Antonín Schauer šedesátníkem. In: Národní politika, roč. XLII., č. 8, Praha, Politika, 8. ledna 1924, s. 5.
- Absolutism. In: BLACK, Henry Campbell: A Dictionary of Law. St. Paul: West Publishing, 1891, s. 11.
- Actes du Congrès pénal et pénitentiaire international de Prague, août 1930. Volume Ib. Tableaux des Comités et des Membres. Berne: Bureau de la Commission internationale pénale et pénitentiaire, 1931, 101 s.
- Actes du Congrès pénal et pénitentiaire international de Prague, août 1930. Volume II. Rapports sur les questions du programme de la première section: législation. Berne: Bureau de la Commission internationale pénale et pénitentiaire, 1930, 367 s.
- Actes du Congrès pénal et pénitentiaire international de Prague, août 1930. Volume IV. Rapports sur les questions du programme de la troisième section: prévention. Berne: Bureau de la Commission internationale pénale et pénitentiaire, 1930, 273 s.
- Adolf Merkel. In: VORMBAUM, Thomas (Hrsg.): Moderne deutsche Strafrechtsdenker. Berlin – Heidelberg: Springer-Verlag, 2011, s. 372–373.
- Adolf Merkel †. In: Právnick, roč. XXXV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1896, s. 331.
- Albert Milota. In: NOVÝ, Luboš (ed.): Práce z dějin Československé akademie věd. Svazek 3. Seria B Editiones. Členové České akademie věd a umění 1890–1952. Praha: Ústřední archiv ČSAV, 1989, s. 276.
- Albert Milota. In: RÁLIŠ, Antonín (ed.): Pocta k šedesátým narozeninám prof. Dr. Alberta Miloty. Bratislava: Právnická fakulta University Komenského v Bratislavě, 1937, s. 5–9.
- Albert Milota. In: ŠLECHTOVÁ, Alena – LEVORA, Josef: Členové České akademie věd a umění 1890–1952. II. vydání. Praha: Academia, nakladatelství Akademie věd České

- republiky, 2004, s. 204.
- Albert Milota a právo trestné. In: MLYNÁRIK, Ján: Českí profesori na Slovensku. Diel I. Českí profesori a ich slovenskí žiaci na Univerzite Komenského v rokoch 1919–1949. Praha: Danubius, 1994, s. 86–89.
- Albert Milota †. In: Právnik, roč. LXXIX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1940, s. 523.
- ALBINI, B. S.: Academicarum annotationum. Liber sextus. Leidae: Apud J. & H. Verbeek, 1764, 166 s.
- Allgemeines Gesetz über Verbrechen, und derselben Bestrafung. Wien: Johann Thomas Edlen von Trattnern, 1787, 116 s.
- Alois Zucker. In: NOVÝ, Luboš (ed.): Práce z dějin Československé akademie věd. Svazek 3. Seria B Editiones. Členové České akademie věd a umění 1890–1952. Praha: Ústřední archiv ČSAV, 1989, s. 472.
- Alois Zucker. In: ŠLECHTOVÁ, Alena – LEVORA, Josef: Členové České akademie věd a umění 1890–1952. II. vydání. Praha: Academia, nakladatelství Akademie věd České republiky, 2004, s. 348.
- Amtliche Veröffentlichungen. Personalnachrichten. In: Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung, Jahrgang XXXVI., Neue Folge. Jahrgang XXII., Nr. 56, Wien, Manz, 14. Juli 1885, s. 224.
- Amtlicher Teil. In: Wiener Zeitung, Nr. 118, Wien, 23. Mai 1911, s. 1.
- Amtlicher Theil. In: Wiener Zeitung, Nr. 97, Wien, 29. April 1858, s. 1533.
- Amtlicher Theil. In: Wiener Zeitung, Nr. 113, Wien, 11. Mai 1851, s. 1399.
- Amtlicher Theil. In: Wiener Zeitung, Nr. 152, Wien, 7. Juli 1885, s. 1.
- Amtlicher Theil. In: Wiener Zeitung, Nr. 200, Wien, 29. August 1856, s. 2535.
- Amtlicher Theil. In: Wiener Zeitung, Nr. 212, Wien, 12. September 1861, s. 3277.
- Amtlicher Theil. In: Wiener Zeitung, Nr. 222, Wien, 18. September 1849, s. 2557.
- ANONYMUS (BECCARIA, Cesare): Dei delitti e delle pene. Livorno: Marco Coltellini, 1764.
- ANONYMUS (DESCARTES, René): Discours de la methode. A Leyde: De l'Imprimerie de Ian Maire, 1637, 78 + 413 s.
- ANONYMUS (HARTIG, Franz von): Genesis der Revolution in Oesterreich im Jahre 1848. II. Auflage. Leipzig: Friedrich Fleischer, 1850, 416 s.
- ANONYMUS (VOLTAIRE [AROUET, François-Marie]): Dictionnaire philosophique, portatif. Londres, 1764, 344 s.

- ANONYMUS (VOLTAIRE [AROUET, François-Marie]): *La philosophie de l'histoire*. A Genève: Aux dépens de l'auteur, 1765, 380 s.
- Antonín Heveroch. In: NOVÝ, Luboš (ed.): *Práce z dějin Československé akademie věd*. Svazek 3. Seria B Editiones. Členové České akademie věd a umění 1890–1952. Praha: Ústřední archiv ČSAV, 1989, s. 139–140.
- Antonín Heveroch. In: ŠLECHTOVÁ, Alena – LEVORA, Josef: *Členové České akademie věd a umění 1890–1952*. II. vydání. Praha: Academia, nakladatelství Akademie věd České republiky, 2004, s. 100–101.
- APPELIUS: Zucker, Dr. Alois, ord. Professor an der böhmischen Universität zu Prag, Ueber Schuld und Strafe der jugendlichen Verbrecher. In: *Kritische Vierteljahresschrift für Gesetzgebung und Rechtswissenschaft*, Band XLII., Dritte Folge. Band VI., Tübingen – Leipzig, Verlag von J. C. B. Mohr (Paul Siebeck), 1900, s. 260–262.
- ARTONE, Carmine J.: Fingerprints. In: MOZAYANI, Ashraf – NOZIGLIA, Carla (eds.): *The Forensic Laboratory Handbook Procedures and Practice*. II. Edition. New York: Springer, 2011, s. 145–180.
- ASCHAFFENBURG, G.: *Das Verbrechen und seine Bekämpfung*. II., verbesserte Auflage. Heidelberg: Carl Winter's Universitätsbuchhandlung, 1906, 277 s.
- ASCHROTT: Ueber Strafe und Strafvollzug in Uebertretungsfällen. Von Hofrat, Prof. Dr. Zucker. In: *Deutsche Juristen-Zeitung*, Jahrgang XI., Nr. 7, Berlin, Verlag von Otto Liebmann, 1906, s. 440–441.
- Association internationale de Droit pénal. Assemblée générale constitutive. In: *Revue internationale de Droit pénal*, 1re Année, N. 1, Paris, Marchal et Billard, 1er Trimestre 1924, s. 3–16.
- August Miříčka. In: NOVÝ, Luboš (ed.): *Práce z dějin Československé akademie věd*. Svazek 3. Seria B Editiones. Členové České akademie věd a umění 1890–1952. Praha: Ústřední archiv ČSAV, 1989, s. 276–277.
- August Miříčka. In: ŠLECHTOVÁ, Alena – LEVORA, Josef: *Členové České akademie věd a umění 1890–1952*. II. vydání. Praha: Academia, nakladatelství Akademie věd České republiky, 2004, s. 204–205.
- BALÁŠ, Otakar: K ukládání trestů smrti. In: *Socialistická zákonnost*, roč. XVIII., č. 5, Praha, Ministerstvo spravedlnosti v Praze, 1970, s. 307–311.
- BALÍK, Stanislav ml.: C. Beccaria, Dei delitti e delle pene. In: *Právněhistorické studie*, č.

- 31, Praha, Academia – nakladatelství Československé akademie věd, 1990, s. 287–288.
- BANNER, Stuart: *The Death Penalty*. Cambridge: Harvard University Press, 2002, 385 s.
- BAŇOUCH, Hynek: Vztah právní teorie a praxe v pojetí Jaroslava Kallaba. In: MACHALOVÁ, Tatiana (ed.): *K odkazu Jaroslava Kallaba*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 27–49.
- BARNES, Harry Elmer: *The Evolution of Penology in Pennsylvania*. Indianapolis: The Bobbs-Merrill Company, 1927, 414 s.
- BAROCH, M. – HLADIL, V.: Příprava nových právních úprav v oblasti trestních předpisů. In: *Socialistická zákonnost*, roč. XX., č. 6, Praha, Ministerstvo spravedlnosti v Praze, 1972, s. 358–362.
- BASSIOUNI, M. Cherif: *Crimes Against Humanity*. New York: Cambridge University Press, 2011, 845 s.
- Batrachomyomachiá. In: SVOBODA, Ludvík a kol.: *Encyklopedie antiky*. Praha: Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1973, s. 99.
- BAYER, Ivo (Bay): stalinismus. In: MAŘÍKOVÁ, Hana – PETRUSEK, Miloslav – VODÁKOVÁ, Alena a kol.: *Velký sociologický slovník. Svazek II*. Praha: Univerzita Karlova – vydavatelství Karolinum, 1996, s. 1214–1215.
- Beccaria, Cesare. In: *Meyers Großes Konversations-Lexikon. Band II. VI., gänzlich neubearbeitete und vermehrte Auflage*. Leipzig – Wien: Bibliographisches Institut, 1903, s. 530.
- BECCARIA, Cesare: *O zločinech a trestech*. Praha: Bursík a Kohout, 1893, L. + 125 s.
- BEČVÁŘ, V.: Prof. Albert Milota: Reforma trestního zákona v Československu. In: *Všehrd*, roč. XVI., č. 7, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právnick“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právnick“ v Bratislave, duben 1935, s. 320.
- BEDAU, Hugo Adam – CASSELL, Paul G. (eds.): *Debating the Death Penalty*. New York: Oxford University Press, 2004, 242 s.
- Bedřich Rulf †. In: *Právnick*, roč. XXXIX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1900, s. 303.
- BEMMELEN, J. M. van: *Pioneers in Criminology. VIII. Willem Adriaan Bongers (1876–1940)*. In: *The Journal of Criminal Law, Criminology, and Police Science*, Vol. XLVI., No. 3, Chicago, Northwestern University School of Law, September–October 1955, s. 293–302.
- BENEDIKT, Edmund: Glaser, Julius. In: *Allgemeine Deutsche Biographie. Band XLIX*.

- Leipzig: Verlag von Duncker & Humblot, 1904, s. 372–380.
- BENNETT, Christopher: *The Apology Ritual. A Philosophical Theory of Punishment*. Cambridge: Cambridge University Press, 2008, 210 s.
- BERAN, J.: „Příčiny příčin“ zločinnosti za socialismu. In: *Právník*, roč. CXIV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1975, s. 900–922.
- BEREND, Ivan T.: *An Economic History of Nineteenth-Century Europe. Diversity and Industrialization*. Cambridge: Cambridge University Press, 2013, 521 s.
- BERG, Gerard Pieter van den: *The Soviet System of Justice: Figures and Policy*. Dordrecht: Springer, 1985, 374 s.
- BERKA, František: *Soudní lékařství v cizině*. Praha: Nákladem Ministerstva školství, 1922, 99 s.
- BERRY, John – STONEY, David A.: *History and Development of Fingerprinting*. In: LEE, Henry C. – GAENSSLEN, R. E. (eds.): *Advances in Fingerprint Technology*. II. Edition. Boca Raton: CRC Press, 2001, s. 1–40.
- BEW, John: *Realpolitik. A History*. New York: Oxford University Press, 2016, 395 s.
- BĚLOHLÁVEK, Z.: Protispolečenská činnost mládeže – její vývoj a současný stav v Jihomoravském kraji. In: *Právník*, roč. CVIII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1969, s. 629–644.
- BĚLOHRADSKÝ, K.: Prof. dr. Ant. Heveroch zemřel. In: *Lidové noviny*, roč. 35, č. 111, Brno, 3. března 1927 ráno, s. 3.
- Bibliografie prací prof. Vladimíra Solnaře. In: LEVIT, Pavel (ed.): *Sborník prací z trestního práva. K sedmdesátým narozeninám prof. dr. Vladimíra Solnaře*. Praha: Universita Karlova, 1969, s. 151–157.
- BIDLOO, Godefridi: *Anatomia humani corporis*. Amstelodami: Sumptibus Viduæ Joannis à Someren, Hæredum Joannis à Dyk, Henrici & Viduæ Theodori Boom, 1685.
- BIERCE, Ambrose: *The Devil's Dictionary*. Cleveland – New York: The World Publishing Company, 1911, 376 s.
- Binding, Karl. In: *Meyers Großes Konversations-Lexikon*. Band II. VI., gänzlich neubearbeitete und vermehrte Auflage. Leipzig – Wien: Bibliographisches Institut, 1903, s. 883.
- BÍLÁ, J. a kol.: *Bibliografický soupis pozůstalostní knihovny prof. JUDr. Vladimíra Solnaře*. Praha: Policejní akademie České republiky, 2001, 205 s.
- BÍLÝ, Jaromír: Přednáška J. M. p. prof. Dr. Augusta Miříčky: »Z mezinárodního práva

- trestního. – Případ Delongův.« In: Právník, roč. LXXVI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1937, s. 254.
- BOČEK, O.: Soudně psychiatrická expertíza v trestním řízení. In: Právník, roč. CVI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1967, s. 619–631.
- BODNÁR, Ján – HATALA, Vojtech – RÚFUS, Milan – SCHUBERT, Ladislav – SLIACKY, Ondrej: Lebo písané je: nezabiješ! In: Kultúrny život, roč. XXIII., č. 22, Bratislava, Zväz slovenských spisovateľov v Bratislave, 31. máj 1968, s. 8–9.
- BOHÁČEK, M.: Prof. Dr. Albert Milota. In: Všeherd, roč. XXII., č. 1, Praha – Brno, Nákladem B. Stýbla v Praze, leden 1941, s. 22–23.
- BOHLANDER, Michael: Principles of German Criminal Law. Portland: Hart Publishing, 2009, 244 s.
- BOHLANDER, Michael (translated): The German Criminal Code. A Modern English Translation. Portland: Hart Publishing, 2008, 216 s.
- BOLTON, Jonathan: Worlds of Dissent. Charter 77, The Plastic People of the Universe, and Czech Culture under Communism. Cambridge: Harvard University Press, 2012, 349 s.
- BONGER, Willem Adriaan: Criminalité et conditions économiques. Amsterdam: G. P. Tierie, 1905, 750 s.
- BORELLI, Siegfried – STARCK, Willy: Die Prostitution als psychologisches Problem. Berlin: Springer-Verlag, 1957, 271 s.
- BOSWORTH, Mary – HOYLE, Carolyn (eds.): What is Criminology? Oxford: Oxford University Press, 2011, 551 s.
- BOUČEK, St.: Prof. Dr. August Miřička. (K jeho 70tým narozeninám.) IV. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. IX., č. 3, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1933, s. 75–76.
- BOUČEK, V.: Pokus o výklad na §. 87. trest. zák. In: Právník, roč. XXXVII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1898, s. 717–726.
- BOURA: Vyšinského Theorie soudních důkazů. In: Právník, roč. LXXXIX., Praha, Jednota československých právníků v Praze, 1950, s. 261–268.
- BOURA, F.: Krevní a dědičně biologická zkouška v důkazním řízení. In: Právník, roč. XCII., Praha, Právnický ústav ministerstva spravedlnosti, 1953, s. 460–469.
- BÖCK: Salomon Mayer. In: Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950. Band V. Wien – Köln – Graz: Hermann Böhlau Nachf., 1972, s. 445–446.

- BRABEC, Zdeněk: O rodu profesora Jaroslava Kallaba. In: *Universitas – revue Masarykovy univerzity v Brně*, roč. XXV., č. 4, Brno, Masarykova univerzita, 20. červen 1992, s. 42–43.
- BRADLEY, Kate: Cesare Lombroso (1835–1909). In: HAYWARD, Keith – MARUNA, Shadd – MOONEY, Jayne (eds.): *Fifty Key Thinkers in Criminology*. Abingdon: Routledge, 2010, s. 25–30.
- BRANDT, Harm-Hinrich (Hrsg.): *Der österreichische Neoabsolutismus als Verfassungs- und Verwaltungsproblem*. Wien – Köln – Weimar: Böhlau Verlag, 2014, 515 s.
- BRAUNEDER, W.: Sonnenfels, Joseph von (1732/34–1817). In: STOLLEIS, Michael (Hrsg.): *Juristen. Ein biographisches Lexikon. Von der Antike bis zum 20. Jahrhundert*. München: Verlag C. H. Beck, 2001, s. 592–594.
- BREIER, Štefan – NEZKUSIL, Jiří: *Hospodárske trestné činy*. Bratislava: Osveta, 1963, 154 s.
- BROADBERRY, Stephen – O'ROURKE, Kevin H. (eds.): *The Cambridge Economic History of Modern Europe. Volume 2: 1870 to the Present*. Cambridge: Cambridge University Press, 2010, 468 s.
- BROWN, Stephen E. – ESBENSEN, Finn-Aage – GEIS, Gilbert: *Criminology*. IX. Edition. New York: Routledge, 2015, 620 s.
- BRUCH, Rüdiger vom: *Die Universitäten in der Revolution 1848/49. Revolution ohne Universität – Universität ohne Revolution?* In: HARDTWIG, Wolfgang (Hrsg.): *Revolution in Deutschland und Europa 1848/49*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht, 1998, s. 133–160.
- BRYCHTA, F.: *Weyrův pojem práva a prof. Kallab*. In: *Časopis pro právní a státní vědu*, roč. IV., Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1921, s. 47–50.
- BULÍN, Hynek: *Jaroslav Kallab a Weyrova normativní teorie právní*. In: NETT, Alexander (ed.): *Sborník z konference k výročí úmrtí prof. JUDr. Jaroslava Kallaba*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1992, s. 65–95.
- Bulletin de l'Union Internationale de Droit Pénal*. Huitième volume. Berlin: J. Guttentag, Verlagsbuchhandlung, 1900, 421 s.
- BURDA, A.: *Posuzování některých trestných činů proti majetku v socialistickém vlastnictví podle nového trestního zákona ve srovnání s dosavadní judikaturou*. In: *Právník*, roč. CI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1962, s. 170–185.
- BURDA, A. a kol.: *Novela trestního řádu a novela trestního zákona. Komentář*. Praha:

- Orbis, 1967, 259 s.
- CALKER, F. van: Merkel, Adolf Joseph Matheus. In: Allgemeine Deutsche Biographie. Band LII. Leipzig: Verlag von Duncker & Humblot, 1906, s. 327–329.
- CAMPEANU, Pavel: Exit Toward Post-Stalinism. Abingdon: Routledge, 2015, 169 s.
- Carl Stooß zum 80. Geburtstage. In: Gerichts-Zeitung, Jahrgang LXXX., Nr. 18, Wien, Manz, 15. Oktober 1929, s. 285–286.
- CARNEY, Phil: Enrico Ferri (1856–1929). In: HAYWARD, Keith – MARUNA, Shadd – MOONEY, Jayne (eds.): Fifty Key Thinkers in Criminology. Abingdon: Routledge, 2010, s. 36–42.
- CARRABINE, Eamonn: Visual criminology. In: COPEL, Heith – MILLER, J. Mitchell (eds.): The Routledge Handbook of Qualitative Criminology. Abingdon: Routledge, 2015, s. 103–121.
- CARRABINE, Eamonn – COX, Pam – FUSSEY, Pete – HOBBS, Dick – SOUTH, Nigel – THIEL, Darren – TURTON, Jackie: Criminology. III. Edition. Abingdon: Routledge, 2014, 587 s.
- Cesare Beccaria. In: DEZZA, Ettore – SEMINARA, Sergio – VORMBAUM, Thomas (Hrsg.): Moderne italienische Strafrechtsdenker. Berlin – Heidelberg: Springer-Verlag, 2012, s. 319–320.
- Cesare Lombroso. In: Právník, roč. XLVIII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1909, s. 805–807.
- Cizí posudky o mezinárodním sjezdu pro trestní právo a vězeňství. In: Právník, roč. LXX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1931, s. 104.
- CÍSAŘOVÁ: Zpráva o obhajobě kandidátské disertační práce Dr. Jiřího Nezkusila „Studie o pokusu v československém trestním právu“. In: Právník, roč. XCIX., Praha, Ústav práva ČSAV, 1960, s. 176–181.
- Císařová, D. In: STRAUS, Jiří – VAVERA, František: Slovník kriminalistických pojmů a osobností. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 240.
- CÍSAŘOVÁ, Dagmar: Aktuální problémy dokazování v trestním řízení. In: Acta Universitatis Carolinae. Iuridica Monographia XXII. Praha: Universita Karlova, 1975, 65 s.
- CÍSAŘOVÁ, D.: Dvě obhajoby z trestního práva. In: Právník, roč. XCIX., Praha, Ústav práva ČSAV, 1960, s. 859–865.
- CÍSAŘOVÁ, Dagmar: Edgar Maria Foltin. In: SKŘEJPKOVÁ, Petra (ed.): Antologie

- československé právní vědy v letech 1918–1939. Praha: Linde Praha, 2009, s. 351–354.
- CÍSAŘOVÁ, Dagmar: Několik zamyšlení nad Kallabovou prací "Základy nauky o způsobilosti býti stranou a o příslušnosti soudu v trestním řízení rakouském" Praha, 1907. In: NETT, Alexander (ed.): Sborník z konference k výročí úmrtí prof. JUDr. Jaroslava Kallaba. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1992, s. 16–20.
- CÍSAŘOVÁ, Dagmar: Obhájce v československém trestním řízení. In: Acta Universitatis Carolinae. Iuridica Monographia V. Praha: Universita Karlova, 1966, 101 s.
- CÍSAŘOVÁ, Dagmar: Věda českého trestního práva v období 1945–1989. In: MALÝ, Karel – SOUKUP, Ladislav (eds.): Vývoj práva v Československu v letech 1945–1989. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Nakladatelství Karolinum, 2004, s. 75–83.
- CÍSAŘOVÁ, Dagmar: Vybrané teoretické problémy československého socialistického trestního řízení. Praha: Academia, 1984, 161 s.
- CÍSAŘOVÁ, Dagmar – ČÍŽKOVÁ, Jana: Občan v trestním řízení. Praha: Panorama, 1989, 272 s.
- CÍSAŘOVÁ, Dagmar – ČÍŽKOVÁ, Jana: Poškozený v československém trestním řízení. In: Acta Universitatis Carolinae. Iuridica Monographia XXXVII. Praha: Universita Karlova, 1982, 85 s.
- CÍSAŘOVÁ, Dagmar – JÜTTNER, Alfred: Obhajoba v československém trestním řízení. Praha: Orbis, 1965, 164 s.
- CÍSAŘOVÁ, D. – ŽILA, J.: Kolokvium k otázkám diferenciacie trestní odpovědnosti. In: Právník, roč. CXXI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1982, s. 451–454.
- CLASSEN, Albrecht – SCARBOROUGH, Connie (eds.): Crime and Punishment in the Middle Ages and Early Modern Age. Berlin – Boston: De Gruyter, 2012, 602 s.
- CLEGG, Dale: Fingerprint identification. In: HORSWELL, John (ed.): The Practice of Crime Scene Investigation. London: Taylor & Francis, 2004, s. 161–179.
- CLOSE, Frank: Lucifer's Legacy. The Meaning of Asymmetry. Oxford: Oxford University Press, 2000, 259 s.
- COLE, Simon A.: Suspect Identities. A History of Fingerprinting and Criminal Identification. Cambridge: Harvard University Press, 2001, 369 s.
- COLEMAN, Clive – NORRIS, Clive: Introducing Criminology. Abingdon: Routledge, 2011, 202 s.
- COURTOIS, Stéphane – WERTH, Nicolas – PANNÉ, Jean-Louis – PACZKOWSKI, Andrzej –

- BARTOSEK, Karel – MARGOLIN, Jean-Louis: *Le livre noir du communisme. Crimes, terreur, répression.* Paris: Robert Laffont, 1997, 846 s.
- CREWE, Don – LIPPENS, Ronnie (eds.): *What is Criminology About?* Abingdon: Routledge, 2015, 213 s.
- CROWE, David M.: *War Crimes, Genocide, and Justice.* New York: Palgrave Macmillan, 2014, 501 s.
- CRUZ, Laura: Guillotine. In: FREMONT-BARNES, Gregory (ed.): *Encyclopedia of the Age of Political Revolutions and New Ideologies, 1760–1815. Volume I. A–L.* Westport: Greenwood Press, 2007, s. 318.
- Csemegi Károly. In: *Magyar Nagylexikon. Kötet V. C–Csem.* Budapest: Magyar Nagylexikon Kiadó, 1997, s. 826.
- Csemegi Károly. In: *Révai nagy lexikona. Kötet V. Csata–Duc.* Budapest: Révai Testvérek Irodalmi Intézet Részvénytársaság, 1912, s. 43.
- Csemegi-kódex. In: *Magyar Nagylexikon. Kötet V. C–Csem.* Budapest: Magyar Nagylexikon Kiadó, 1997, s. 826–827.
- CUHRA, Jaroslav: *Trestní represe odpůrců režimu v letech 1969–1972.* Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1997, 154 s.
- CUMMINS, Harold – KENNEDY, Rebecca Wright: Purkinje's Observations (1823) on Finger Prints and Other Skin Features. In: *Journal of the American Institute of Criminal Law and Criminology, Volume XXXI., No. 3, Chicago, Northwestern University Press, September–October 1940, s. 343–356.*
- CUTTICA, Cesare – BURGESS, Glenn (eds.): *Monarchism and Absolutism in Early Modern Europe.* Abingdon: Routledge, 2016, 297 s.
- CVETLER, J.: Milota Albert. In: *Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950. Band VI.* Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1975, s. 308–309.
- CVETLER, J.: Miříčka August. In: *Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950. Band VI.* Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1975, s. 315.
- Czechia. In: DRYZEK, John S. – HOLMES, Leslie Templeman: *Post-Communist Democratization.* Cambridge: Cambridge University Press, 2002, s. 240–252.
- Ča.: In memoriam. In: *Všehrd, roč. XV., č. 1, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právnick“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právnick“ v Bratislave, říjen 1933, s. 40.*

- Ča.: In memoriam Doc. Dr. Josef Kepert. In: Všechno, roč. XX., č. 1, Praha, Čs. A. S. „Právník“ v Brně, leden 1939, s. 16.
- Ča.: Sborník k poctě profesoru Kallabovi. In: Všechno, roč. XX., č. 9–10, Praha, Čs. A. S. „Právník“ v Brně, listopad 1939, s. 345.
- Ča.: Zemřel profesor Heveroch! In: Všechno, roč. VIII., č. 7, Praha, S. Čs. P. „Všechno“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. P. P. „Právník“ v Bratislavě, duben 1927, s. 201–202.
- ČAPEK, Josef: O trestu smrti. In: Lidové noviny, roč. 31, č. 55, Brno, 1. února 1923 ráno, s. 1–2.
- ČEPELÁK, Jiří: Deset let Výzkumného ústavu penologického Sboru nápravné výchovy ČSSR. In: Socialistická zákonnost, roč. XXV., č. 7, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1977, s. 421–427.
- ČEPELÁK, J. – VÝBORNÝ, S.: Aktuální otázky penologického výzkumu. In: Právník, roč. CXII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1973, s. 791–793.
- ČERNÝ, Aug.: Několik kritických poznámek ku textové úpravě osnovy nového trestního zákona. In: Právník, roč. XLIX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1910, s. 35–39, 115–119, 151–157.
- ČERNÝ, František: František Josef Řezáč, český spisovatel a politik. In: Časopis Rodopisné společnosti československé v Praze, roč. XVII.–XVIII., č. 1–4, 1945–1946, Praha, Nákladem Rodopisné společnosti československé, 1947, s. 35–41.
- ČERNÝ, Jan M.: Boj za právo. Sborník aktů politických u věcech státu a národa českého od roku 1848. Část I. Praha: Bursík a Kohout, 1893, 854 s.
- ČEŘOVSKÝ: § 129. I. b. tr. z. Příspěvek k naléhavé reformě trestního zákona. In: Právník, roč. LVIII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1919, s. 166–169, 200–202.
- Československá společnost pro právo trestní. In: Právník, roč. LXIII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1924, s. 494–496.
- Československá společnost pro právo trestní. In: Právník, roč. LXIV., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1925, s. 263.
- Československá společnost pro právo trestní. In: Právník, roč. LXVI., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1927, s. 327.
- Československá společnost pro právo trestní. In: Právník, roč. LXXXVI., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1947, s. 278–280.
- Československá společnost pro právo trestní. In: Právní obzor, roč. VIII., Bratislava,

- Právnická Jednota na Slovensku v Bratislave, 1925, s. 75–76.
- Československá společnost pro právo trestní. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. X., č. 1, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1934, s. 31.
- Československá společnost pro právo trestní. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. X., č. 4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1934, s. 121.
- Československá společnost pro trestní právo. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. VIII., Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1925, s. 66.
- Československá společnost pro trestní právo. In: Právník, roč. LXIV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1925, s. 40.
- Československá společnost pro trestní právo. In: Právní obzor, roč. VIII., Bratislava, Právnická Jednota na Slovensku v Bratislave, 1925, s. 76–77.
- ČIČOVÁ, Yveta: Jiří Nezkusil, Poslání a možnosti prokuratury v systému prevence kriminality. In: Právní obzor, roč. LXVII., č. 3, Bratislava, Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, marec 1984, s. 313–314.
- ČUHEL, Frant. X.: Příspěvky k teorii trestního práva. In: Právník, roč. XXVII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1888, s. 181–188, 217–223.
- DAHL, Frantz (Fz. D.): Torp, Carl. In: BRØNDUM-NIELSEN, Johs. – RAUNKJÆR, Palle (eds.): Salmonsens konversationsleksikon. Bind XXIII. Anden udgave. København: J. H. Schultz Forlagsboghandel, 1927, s. 623–624.
- DAHL, Frantz (Fz. D.): Zucker, Alois. In: UDGAVE, Anden – BRØNDUM-NIELSEN, Johs. – RAUNKJÆR, Palle (eds.): Salmonsens konversationsleksikon. Bind XXV. København: J. H. Schultz Forlagsboghandel, 1928, s. 653.
- Daktyloskopie. In: Právník, roč. L., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1911, s. 879–880.
- DALUZ, Hillary Moses: Fundamentals of Fingerprint Analysis. Boca Raton: CRC Press, 2015, 319 s.
- DANCY, Jonathan: Ethics Without Principles. Oxford: Clarendon Press, 2004, 229 s.
- DANESI, Marcel: Signs of Crime. Boston – Berlin: Walter de Gruyter, 2014, 180 s.
- DANIEL, Gerhard: Enrico Ferri †. In: Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft, Band L., Berlin – Leipzig, Walter de Gruyter & Co., 1930, s. 475–491.
- Das Universitätsinstitut für die gesamte Strafrechtswissenschaft und Kriminalistik. In: Prager Juristische Zeitschrift, Jahrgang V., Nummer 1, Prag-Annahof, Verlag von A.

- Haase, Jänner 1925, s. 14.
- DAVIES, Kim: Pennsylvania System. In: BOSWORTH, Mary (ed.): Encyclopedia of Prisons & Correctional Facilities. Thousand Oaks: Sage Publications, 2005, s. 694–697.
- Death of Professor Freudenthal. In: Journal of the American Institute of Criminal Law and Criminology, Vol. XX., No. 3, Chicago, November 1929, s. 325.
- DeKESEREDY, Walter S.: Contemporary Critical Criminology. Abingdon: Routledge, 2011, 132 s.
- DeMATTEO, David – MURRIE, Daniel C. – ANUMBA, Natalie M. – KEESLER, Michael E.: Forensic Mental Health Assessments in Death Penalty Cases. New York: Oxford University Press, 2011, 447 s.
- Der außerordentliche Professor des Strafrechts an der Prager Universität phil. et. juris Dr. Wolfgang Wessely. In: Neues Fremden-Blatt, (Abendblatt.), Jahrgang VI., No. 110, Wien, 22. April 1870, s. 2.
- Der zehnte Internationale Strafrechts- und Gefängniskongreß in Prag 1930. In: Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft, Band LI., Berlin – Leipzig, Walter de Gruyter & Co., 1931, s. 495–592.
- Desátý mezinárodní kongres pro trestní právo a vězeňství. In: Právník, roč. LXIX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1930, s. 366–367.
- Desátý mezinárodní kongres pro trestní právo a vězeňství. In: Sborník věd právních a státních, roč. XXX., Praha, Bursík & Kohout, 1930, s. 214.
- Desátý mezinárodní kongres pro trestní právo a vězeňství. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. VI., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1930, s. 55–56.
- Desátý Mezinárodní kongres pro trestní právo a vězeňství v Praze. In: Právník, roč. LXIX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1930, s. 436.
- DEUTSCH, Gotthard: Wessely, Wolfgang. In: The Jewish Encyclopedia. Volume XII. New York – London: Funk and Wagnalls Company, 1906, s. 507.
- Deutsche strafrechtliche Gesellschaft. In: Prager Juristische Zeitschrift, Jahrgang V., Nummer 9, Prag-Annahof, Verlag von A. Haase, September 1925, s. 260.
- Deuxième liste des Membres de l'Association internationale ou des Groupes nationaux (1). In: Revue internationale de Droit pénal, 2me Année, N. 2, Paris, Marchal et Billard, 2me Trimestre 1925, s. 73–84.
- Dějiny práva v zemích českých. Přehled dle přednášek soukr. doc. Dra Kaprasa. Praha:

- Vydání „Všehrdu“, 1908, 118 s.
- Die Grundlagen der Strafschuld von Dr. Karl Janka. In: Právník, roč. XXV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1886, s. 203.
- DIELS, Hermann – KRANZ, Walther: Die Fragmente der Vorsokratiker. Band I. IX. Auflage. Berlin: Weidmannsche Verlagsbuchhandlung, 1960, 504 s.
- Dne 2. července 2011 oslavil významné životní jubileum ústavní soudce, předseda redakční rady časopisu Kriminalistika Prof. JUDr. Jan Musil, CSc., dr. h. c. In: Kriminalistika, roč. XXXIV., č. 3, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2011, s. 238.
- Dne 2. července 2001 oslaví šedesáté narozeniny předseda redakční rady časopisu Kriminalistika prof. JUDr. Jan Musil, CSc., dr. h. c. In: Kriminalistika, roč. XXXIV., č. 2, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2001, s. 81.
- Dne 2. června 2007 zemřel ve věku 85 let významný český kriminalista doc. JUDr. Vladimír Prerad, CSc. In: Kriminalistika, roč. XXXX., č. 3, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2007, s. 236.
- Dne 3. června 1987 oslavil významné životní jubileum dlouholetý člen redakční rady Československé kriminalistiky plukovník doc. JUDr. Jan Beran, DrSc. In: Československá kriminalistika, roč. XX., č. 2, Praha, Federální správa Veřejné bezpečnosti, 1987, s. 189.
- Dne 7. září 1989 oslavil pětadesáté narozeniny prof. JUDr. Miroslav Protivinský, DrSc. In: Československá kriminalistika, roč. XXII., č. 3, Praha, Federální správa Veřejné bezpečnosti, 1989, s. 284.
- Dne 7. září 2004 oslavil 80. narozeniny dlouholetý člen redakční rady časopisu Kriminalistika prof. JUDr. Miroslav Protivinský, DrSc. In: Kriminalistika, roč. XXXVII., č. 3, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2004, s. 256.
- Dne 7. 9. 1984 se dožívá v plném zdraví a tvůrčí síle prof. JUDr. Miroslav Protivinský, DrSc. zástupce vedoucího katedry kriminalistiky na právnické fakultě UK, šedesáti let. In: Československá kriminalistika, roč. XVII., č. 3, Praha, Federální správa Veřejné bezpečnosti, 1984, s. 285.
- Dne 10. února 1975 se dožil 50 let náměstek ministra vnitra ČSSR, rektor Vysoké školy SNB, předseda Vědeckého kolegia věd o státu a právu ČSAV – genmjr. prof. JUDr. Ján PJEŠČAK, DrSc. In: Československá kriminalistika, roč. VIII., č. 2, Praha, Federální správa Veřejné bezpečnosti FMV, 1975, s. 160.
- Dne 10. února 1985 oslavil šedesáté narozeniny ministr spravedlnosti SSR profesor

- JUDr. Ján Pješčak, DrSc. In: Československá kriminalistika, roč. XVIII., č. 2, Praha, Federální správa Veřejné bezpečnosti, 1985, s. 189.
- Dne 14. února 1992 dosáhl 60 let přední československý kriminolog plukovník JUDr. Zdeněk Karabec, CSc. In: Československá kriminalistika, roč. XXV., č. 1, Praha, Federální kriminální policie FPS, 1992, s. 91.
- Dne 16. 12. 2001 oslavil 65. narozeniny doc. JUDr. Josef Zapletal, CSc. In: Kriminalistika, roč. XXXV., č. 1, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2002, s. 78.
- Dne 17. října 1991 se dožil 70 let významný československý kriminalista JUDr. Vladimír Prerad, CSc. In: Československá kriminalistika, roč. XXIV., č. 4, Praha, Federální kriminální policie FPS, 1991, s. 381.
- Dne 17. 10. 2001 oslavil 80. narozeniny doc. JUDr. Vladimír Prerad, CSc. In: Kriminalistika, roč. XXXIV., č. 4, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2001, s. 331.
- Dne 25. prosince 1989 oslaví padesáté narozeniny pplk. doc. JUDr. Jiří Nesnídal, CSc. proděkan fakulty Veřejné bezpečnosti Vysoké školy SNB. In: Československá kriminalistika, roč. XXII., č. 4, Praha, Federální správa Veřejné bezpečnosti, 1989, s. 380.
- Dne 31. května 2003 oslavil 60. narozeniny člen redakční rady časopisu Kriminalistika JUDr. Zdeněk Konrád, CSc. In: Kriminalistika, roč. XXXVI., č. 2, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2003, obálka po s. 160.
- dnk: Trestní řád československý (platný v Čechách a zemi moravskoslezské). In: Všehrd, roč. XIII., č. 5, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě, únor 1932, s. 168–169.
- dnk.: Trestní zákony československé platné v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. In: Všehrd, roč. V., č. 2, Praha, S. Č. P. „Všehrd“ v Praze a Č. A. S. „Právník“ v Brně, listopad 1923, s. 54–55.
- Doc. JUDr. Josef Zapletal, CSc. In: Kriminalistika, roč. XXX., č. 1, Praha, Ředitelství služby kriminální policie, 1997, s. 90.
- Doc. JUDr. Josef Zapletal, CSc. sedmdesátiletý. In: Kriminalistika, roč. XXXX., č. 1, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2007, s. 78.
- Doc. PhDr. Jaromír Obzina, CSc. In: Československá kriminalistika, roč. XII., č. 1, Praha, Federální správa Veřejné bezpečnosti FMV, 1979, s. 96.
- Dodatky k trestním zákonům a k trestnímu řádu. In: Sborník věd právních a státních, roč. XXXVIII., Praha, Bursík & Kohout, 1938, s. 204.

- DOEZEMA, Jo: Abolitionism. In: DITMORE, Melissa Hope (ed.): Encyclopedia of Prostitution and Sex Work. Westport: Greenwood Press, 2006, s. 4–7.
- DOJČÁK, P.: K teoreticko – metodologickým problémom kriminológie. In: Právnik, roč. CV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1966, s. 150–158.
- DOLENC, Metod: Miřička August: Trestní právo hmotné. In: Slovenski Pravnik, leto XLVIII., štev. 7.–9., Ljubljana, Glasilo društva „Pravnika“ v Ljubljani, septembra 1934, s. 223–225.
- DOLENSKÝ – PJEŠČAK: Obrana státu v právním řádu ČSSR. In: Právnik, roč. CIII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1964, s. 772–774.
- DOLENSKÝ, Adolf: Obviněný a jeho obhajoba. In: Právnik, roč. XC., Praha, Právnický ústav ministerstva spravedlnosti, 1951, s. 25–35.
- DOLENSKÝ, A.: Z činnosti kabinetu pro kriminologii při katedře trestního práva právnické fakulty KU v Praze. In: Právnik, roč. CV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1966, s. 766–768.
- DOLENSKÝ, Adolf: Za JUDr. Janem Tolarem. In: Bulletin advokacie, č. 4/1998, Praha, Česká advokátní komora, 1998, s. 96.
- DONOVAN, James M.: Juries and the Transformation of Criminal Justice in France in the Nineteenth and Twentieth Centuries. Chapel Hill: The University of North Carolina Press, 2010, 262 s.
- DORNSEIFER, Gerhard: Rechtstheorie und Strafrechtsdogmatik Adolf Merckels. Berlin: Duncker & Humblot, 1979, 135 s.
- DOYLE, William: The French Revolution. New York: Oxford University Press, 2001, 135 s.
- DÖHRING, Erich: Groß, Hans. In: Neue Deutsche Biographie. Band VII. Berlin: Duncker & Humblot, 1966, s. 139–141.
- Dr. Albert Milota: Trestní řád platný na Slovensku a Podkarpatské Rusi se zákony vedlejšími. In: Právnik, roč. LXVIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1929, s. 188.
- Dr. Anton Hye Freiherr v. Glunek. In: Juristische Blätter, Jahrgang VI., Nr. 21, Wien, 27. Mai 1877, s. 274–275.
- Dr. Antonín Schauer zemřel. In: Národní listy, roč. LXXX., č. 318, Praha, 21. listopadu 1940, s. 5.
- Dr. August Miřička. In: Almanach České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, roč. XXI., Praha, Česká akademie císaře Františka Josefa pro

- vědy, slovesnost a umění, 1911, s. 51–52.
- Dr. August Miříčka. In: Právní obzor, roč. VI., Bratislava, Právnická Jednota na Slovensku v Bratislave, 1923, s. 305.
- Dr. Carl Janka, Privatdocent an der Universität in Prag. Das österreichische Strafgesetz und der subjective Versuch. In: Der Gerichtssaal, Band XXXIV., Stuttgart, Verlag von Ferdinand Enke, 1883, s. 317.
- Dr. Eduard Herbst †. In: Juristische Blätter, Jahrgang XXI., Nr. 27, Wien, 3. Juli 1892, s. 318–319.
- Dr. Emil Ott a Dr. František Storch. In: Sborník věd právních a státních, roč. XXIV., Praha, Bursík & Kohout, 1924, s. 457.
- Dr. Jaroslav Kallab, profesor Masarykovy University v Brně: Trestní právo hmotné. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. X., č. 4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1934, s. 112.
- Dr. Jaroslav Kallab a Vilém Herrnritt: Dodatky k trestním zákonům českoslov. a k trestnímu řádu čsl. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XXI., č. 5, Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1938, s. 314.
- Dr. Josef Prušák. In: Almanach České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, roč. XXI., Praha, Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1911, s. 52.
- Dr. Julius Glaser †. In: Právník, roč. XXV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1886, s. 34–35.
- Dr. N.: Dr. Alois Zucker. In: Národní album. Praha: Jos. R. Vilímek v Praze, 1899, s. 29, 51.
- Dr. N.: Dr. František Storch. In: Národní album. Praha: Jos. R. Vilímek v Praze, 1899, s. 29, 50–51.
- Dr. P.: Dr. Vladimír Slavík. In: Národní album. Praha: Jos. R. Vilímek v Praze, 1899, s. 162, 218.
- Dr. S.: Die Fristen im Strafverfahren (Lhůty v trestním řízení) von Dr. Jarmila Veselá. In: Prager Juristische Zeitschrift, Jahrgang XIV., Nummer 11, Reichenberg, Verlag Gebrüder Stiepel Gesellschaft, 1. Juniheft 1934, s. 374–376.
- Dr. Wolfgang Wessely. In: Die Neuzeit, Jahrgang X., Nr. 17, Wien, 29. April 1870, s. 186–188.
- Dr. Wolfgang Wessely. In: Fremden-Blatt., (Abend-Blatt.), Jahrg. XXIV., Nr. 110, Wien, 22. April 1870, s. 2.

- DRACHOVSKÝ, Dr. J. Veselá: Sterilisace. In: Sborník věd právních a státních, roč. XXXVIII., Praha, Bursík & Kohout, 1938, s. 292–293.
- DRBOHLAV: Jaké jsou formy trestné viny dle osnovy nového zákona trestního? In: Právník, roč. LXI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1922, s. 97–107, 140–148.
- DRBOHLAV, Karel: Věcná příslušnost trestních soudů podle návrhu uvozovacího zákona k unifikovanému řádu trestnímu. In: Právník, roč. LXVIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1929, s. 233–240, 257–267, 321–330.
- DUBBER, Markus D. – HÖRNLE, Tatjana: Criminal Law. A Comparative Approach. Oxford: Oxford University Press, 2014, 671 s.
- DUFF, R. A. – GREEN, Stuart P. (eds.): Philosophical Foundations of Criminal Law. Oxford: Oxford University Press, 2011, 543 s.
- DURRANT, Russil – WARD, Tony: Evolutionary Criminology. London: Academic Press, 2015, 331 s.
- Dvacátého výročí smrti prof. JUDr. Aloise Zuckera. In: Právník, roč. LXVI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1927, s. 37.
- Dvorní rada a universitní profesor dr. Alois Zucker náhle zemřel. In: Národní listy, roč. XXXXVI., č. 271, Praha, 2. října 1906, s. 2.
- DVOŘÁČEK, P.: Pješčak Ján. In: KALOUS, Jan a kol.: Biografický slovník představitelů ministerstva vnitra v letech 1948–1989. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2009, s. 145–146.
- E. O.: Československá společnost pro právo trestní. In: Všehrd, roč. XI., č. 4, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě, leden 1930, s. 125–126.
- E. O.: Jaroslav Kallab. In: Sborník prací k počtě šedesátých narozenin Jaroslava Kallaba. Praha: Orbis, 1939, s. 7–16.
- E. O.: Z ústavu pro právo trestní při právnické fakultě Masarykovy university v Brně. In: Právník, roč. LXVIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1929, s. 380–384.
- E. O.: (Členská schůze Československé společnosti pro právo trestní, konaná dne 11. prosince 1929 v Brně.) In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XIII., Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1930, s. 47–49.
- ELLIOTT, Catherine: French Criminal Law. Abingdon: Routledge, 2011, 244 s.
- EMBAR-SEDDON, Ayn – PASS, Allan D. (eds.): Forensic Science. Volumes I.–III. Pasadena: Salem Press, 2009, 1096 s.

- EMERSON, Donald E.: Metternich and the Political Police. The Hague: Martinus Nijhoff, 1968, 197 s.
- EMSLEY, Clive: Crime, Police, and Penal Policy. Oxford: Oxford University Press, 2007, 285 s.
- En.: K reformě trestního práva. In: Všeohrd, roč. I., č. 3, Praha, Spolek českých právníků „Všeohrd“, leden 1920, s. 46–47.
- En.: Prof. Dr. Prušák: Trestní řízení československé. In: Všeohrd, roč. II., č. 8, Praha, S. Č. P. „Všeohrd“, březen 1921, s. 126–127.
- Enrico Ferri. In: DEZZA, Ettore – SEMINARA, Sergio – VORMBAUM, Thomas (Hrsg.): Moderne italienische Strafrechtsdenker. Berlin – Heidelberg: Springer-Verlag, 2012, s. 324–325.
- Enrico Ferri: I delinquenti nell' altre ed conference. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. IV., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1928, s. 69.
- Enrico Ferri †. In: Právník, roč. LXVIII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1929, s. 221.
- EVANS, Colin: Crime Scene Investigation. New York: Chelsea House, 2009, 120 s.
- EVANS, Colin: Murder Two. Hoboken: John Wiley & Sons, 2004, 312 s.
- EVANS, R. J. W.: Austria, Hungary, and the Habsburgs. Essays on Central Europe, c. 1683–1867. Oxford: Oxford University Press, 2006, 337 s.
- EYSSELT, E.: K trestnému činu vraždy. In: Socialistická zákonnost, roč. XXII., č. 6, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1974, s. 323–330.
- EYSSELT, E.: Nezpůsobilý pokus o trestný čin. In: Právník, roč. LXXXIII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1944, s. 323–339.
- EYSSELT, E.: Trestní předpisy v úpravě rasové otázky. In: Právník, roč. LXXXI., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1942, s. 139–146, 164–171.
- F. Br.: Dr. Josef Prušák: Čsl. řízení trestní, platné v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. IV., Brno, Právnícká Jednota Moravská v Brně, 1921, s. 226.
- F. G.: Staatliches Klagemonopol oder subsidiäres Strafklagerecht. In: Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung, Jahrgang XXX., Neue Folge. Jahrgang XVI., Nr. 50, Wien, Manz, 20. Juni 1879, s. 199–200.
- F. S.: Trestní právo hmotné. Část obecná i zvláštní. Napsal JUDr. August Miříčka, řádný profesor Karlovy university. In: Věstník Československé společnosti pro právo

- trestní, roč. X., č. 2–3, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1934, s. 83–84.
- FARAHANY, Nita A. (ed.): *The Impact of Behavioral Sciences on Criminal Law*. New York: Oxford University Press, 2009, 521 s.
- FAULDS, Henry: *A Manual of Practical Dactylography*. London: The "Police Review" Publishing Co., 68 s.
- FAULDS, Henry: *Dactylography. Or, the Study of Finger-Prints*. Halifax: Milner & Company, 127 s.
- FAULDS, Henry: *Guide to Finger-Print Identification*. Hanley: Wood, Mitchell & Co., 1905, 80 s.
- FAULDS, Henry: *On the Identification of Habitual Criminals by Finger-Prints*. In: *Nature*, Volume L., No. 1301, London – New York, Macmillan and Co., 4. October 1894, s. 548.
- FAULDS, Henry: *On the Skin-furrows of the Hand*. In: *Nature*, Volume XXII., No. 574, London – New York, Macmillan and Co., 28. October 1880, s. 605.
- FEINBERG, Joel: *The Moral Limits of the Criminal Law. Volume IV. Harmless Wrongdoing*. New York: Oxford University Press, 1990, 380 s.
- FENYK, J. – PŘEPECHALOVÁ, K.: Jaroslav Kallab. In: *Universitas – revue Masarykovy univerzity*, roč. XLIII., č. 1, Brno, Masarykova univerzita, 2010, s. 62–63.
- FENYK, Jaroslav: Jarmila Veselá. In: SKŘEJPKOVÁ, Petra (ed.): *Antologie československé právní vědy v letech 1918–1939*. Praha: Linde Praha, 2009, s. 401–402.
- FENYK, Jaroslav: K sedmdesátým pátým narozeninám prof. JUDr. Dagmar Císařové, DrSc. In: FENYK, Jaroslav (ed.): *Pocta Dagmar Císařové k 75. narozeninám*. Praha: LexisNexis CZ, 2007, s. 5–6.
- FENYK, Jaroslav: Profesor Jaroslav Kallab: Úmluva o potírání penězokazectví jako základ trestněprávní ochrany společné evropské měny. In: MACHALOVÁ, Tatiana (ed.): *K odkazu Jaroslava Kallaba*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 94–104.
- FENYK, Jaroslav: Vladimír Solnař. In: SKŘEJPKOVÁ, Petra (ed.): *Antologie československé právní vědy v letech 1918–1939*. Praha: Linde Praha, 2009, s. 394–397.
- Ferri, Enrico. In: *Meyers Großes Konversations-Lexikon. Band VI. VI., gänzlich neubearbeitete und vermehrte Auflage*. Leipzig – Wien: Bibliographisches Institut,

- 1904, s. 454–455.
- FERRI, Enrico: *La scuola positiva di diritto criminale*. Siena: Enrico Torrini, 1883, 55 s.
- FERRI, Enrico: *The Nomination of a Commission for the Positivist Reform of the Italian Penal Code*. In: *Journal of the American Institute of Criminal Law and Criminology*, Vol. XI., No. 1, Chicago, May 1920, s. 67–76.
- FERRI, Enrico: *The Reform of Penal Law in Italy*. In: *Journal of the American Institute of Criminal Law and Criminology*, Vol. XII., No. 2, Chicago, August 1921, s. 178–198.
- FEUERBACH: *Lehrbuch des gemeinen in Deutschland geltenden Peinlichen Rechts*. Giessen: Georg Friedrich Heyer, 1801, 527 s.
- FEUERBACH, Ludwig: *Anselm Ritter von Feuerbach's ... Leben und Wirken aus seinen ungedruckten Briefen und Tagebüchern, Vorträgen und Denkschriften*. Band I. + II. Leipzig: Verlag von Otto Wigand, 1852, 327 + 378 s.
- Feuerbach, Paul Johann Anselm. In: *Meyers Großes Konversations-Lexikon*. Band VI. VI., gänzlich neubearbeitete und vermehrte Auflage. Leipzig – Wien: Bibliographisches Institut, 1904, s. 496.
- FIERLINGER, Zdeněk: *Prohloubit metody prokurátorské práce – naléhavý úkol naší prokuratury*. In: *Právník*, roč. XCII., Praha, Právnícký ústav ministerstva spravedlnosti, 1953, s. 423–430.
- FILIPOVSKÝ – KEPÁK – TIBITANZL: *Několik poznámek k učebnici sovětského trestního práva (obecná část)*. In: *Právník*, roč. XCIV., Praha, Ústav práva ČSAV, 1955, s. 560–569.
- FILTZER, Donald: *The Khrushchev Era. De-Stalinisation and the Limits of Reform in the USSR, 1953–1964*. Basingstoke: The Macmillan Press, 1993, 92 s.
- FINGER: Alois Zucker †. In: *Der Gerichtssaal*, Band LXX., Stuttgart, Verlag von Ferdinand Enke, 1907, s. 1–5.
- FINGER: Dr. Alois Zucker, ord. Professor an der k. k. Karl-Ferdinands-Universität mit böhmischer Vortragssprache in Prag, *Die Polizeiaufsicht nach österreichischem Rechte mit besonderer Rücksicht auf die Bestimmungen der neuesten Strafgesetzentwürfe*. In: *Der Gerichtssaal*, Band L., Stuttgart, Verlag von Ferdinand Enke, 1895, s. 75–77.
- Finger August. In: *Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950*. Band I. Graz – Köln: Verlag Hermann Böhlau Nachf., 1957, s. 316.
- Finger, August. In: *Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder*. Band

- I. Et–Fu. München – Wien: Oldenbourg, 1977, s. 348–349.
- FIŠERA, Josef: Reforma trestního rejstříku. In: Právník, roč. LXI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1922, s. 90–91.
- FLEGL, Vladimír: Amnestie jako právní prostředek trestní politiky. In: Právník, roč. CXII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1973, s. 427–439.
- FLETCHER, George P.: Basic Concepts of Criminal Law. New York: Oxford University Press, 1998, 223 s.
- FLETCHER, George P.: Rethinking Criminal Law. New York: Oxford University Press, 2000, 898 s.
- FLIEDER, K.: Trestní řád československý a předpisy jej doplňující, platné v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. In: Právník, roč. LXIV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1925, s. 159–165.
- FLIEDER, K.: Trestní zákony československé, platné v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. In: Právník, roč. LXVI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1927, s. 25–28.
- FLIEDER, Karel: O pravomoci vyšetřujícího soudce a poradní komory vůči návrhům státního zástupitelství na zavedení přípravného vyšetřování. In: Právník, roč. XLIV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1905, s. 603–616.
- FOLTIN, Edgar: Das kriminologische Institut an der deutschen Universität Prag. In: Prager Juristische Zeitschrift, Jahrgang XI., Nummer 17, Reichenberg, Verlag von Gebrüder Stiepel Gesellschaft, 1. Oktoberheft 1931, s. 597–603.
- FOLTIN, Edgar M.: Das kriminologische Institut an der Deutschen Universität, Prag. In: Prager Juristische Zeitschrift, Jahrgang XIV., Nummer 19, Reichenberg, Verlag Gebrüder Stiepel Gesellschaft, 1. Novemberheft 1934, s. 643–646.
- FOLTIN, Edgar M.: Das kriminologische Institut an der Deutschen Universität in Prag. In: Prager Juristische Zeitschrift, Jahrgang XII., Nummer 18, Reichenberg, Verlag von Gebrüder Stiepel Gesellschaft, 2. Oktoberheft 1932, s. 645–648.
- FOLTIN, Edgar M.: Das Kriminologische Institut an der Deutschen Universität in Prag. In: Prager Juristische Zeitschrift, Jahrgang XIII., Nummer 18, Reichenberg, Verlag von Gebrüder Stiepel Gesellschaft, 2. Oktoberheft 1933, s. 635–640.
- FOLTIN, Edgar M.: Das kriminologische Institut an der deutschen Universität in Prag. In: Prager Juristische Zeitschrift, Jahrgang XV., Nummer 20, Reichenberg, Verlag Gebrüder Stiepel Gesellschaft, 2. Novemberheft 1935, s. 709–714.
- FOLTIN, Edgar M.: Das kriminologische Institut an der Deutschen Universität in Prag. In:

- Prager Juristische Zeitschrift, Jahrgang XVI., Nummer 20, Reichenberg, Verlag Gebrüder Stiepel Gesellschaft, 2. Novemberheft 1936, s. 653–656.
- FOLTIN, Edgar M.: Das Kriminologische Institut der Deutschen Universität in Prag. In: Prager Juristische Zeitschrift, Jahrgang XVII., Nummer 22, Reichenberg, Verlag Gebrüder Stiepel Gesellschaft, 2. Dezemberheft 1937, s. 705–708.
- FOLTIN, Edgar M.: Der X. internationale Strafrechts- und Gefängniskongreß. In: Prager Juristische Zeitschrift, Jahrgang X., Nummer 21, Reichenberg, Verlag von Gebrüder Stiepel Gesellschaft, 1. Dezemberheft 1930, s. 741–745.
- FOLTIN, Edgar M.: Feuerbach zum Gedenken. In: Prager Juristische Zeitschrift, Jahrgang XIII., Nummer 18, Reichenberg, Verlag von Gebrüder Stiepel Gesellschaft, 2. Oktoberheft 1933, s. 613–620.
- FOLTIN, Edgar M.: Julius Glaser. In: Prager Juristische Zeitschrift, Jahrgang XI., Nummer 13, Reichenberg, Verlag von Gebrüder Stiepel Gesellschaft, 1. Juliheft 1931, s. 465–468.
- FOSTER, Nigel – SULE, Satish: German Legal System and Laws. IV. Edition. Oxford: Oxford University Press, 2010, 650 s.
- Fr. Řezáč. In: Beseda Učitelská, roč. XII., č. 1, Praha, 1. ledna 1880, s. 1–2.
- FRAME, Arthur T. – TUCKER, Spencer C.: Stalin, Josef (1879–1953). In: MIKABERIDZE, Alexander (ed.): Atrocities, Massacres, and War Crimes. An Encyclopedia. Santa Barbara: ABC-CLIO, 2013, s. 613–616.
- František Jos. Řezáč. In: Národní listy, roč. I., č. 8 a 9, Praha, Julius Gréger, 8. a 9. ledna 1861, s. 1 a 1–2.
- František Liszt. In: Právník, roč. LVIII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1919, s. 298–299.
- František Storch. In: Bulletin de Droit Tchécoslovaque, année I. (1925), numéro 1, Prague, Union des Juristes de Prague, 1er juillet 1925, s. 27.
- František Storch. In: NOVÝ, Luboš (ed.): Práce z dějin Československé akademie věd. Svazek 3. Seria B Editiones. Členové České akademie věd a umění 1890–1952. Praha: Ústřední archiv ČSAV, 1989, s. 380.
- František Storch. In: ŠLECHTOVÁ, Alena – LEVORA, Josef: Členové České akademie věd a umění 1890–1952. II. vydání. Praha: Academia, nakladatelství Akademie věd České republiky, 2004, s. 280.
- Franz von Liszt. In: VORMBAUM, Thomas (Hrsg.): Moderne deutsche Strafrechtsdenker.

- Berlin – Heidelberg: Springer-Verlag, 2011, s. 369–371.
- Franz von Liszt †. In: Juristische Blätter, Jahrgang XLVIII., Nr. 25 und 26, Wien, 29. Juni 1919, s. 206.
- FREUDENTHAL, Berthold: Návrh československého trestního zákona. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. III., č. 3–4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1927, s. 118–132.
- FREY, Ulrich J. – STÖRMER, Charlotte – WILLFÜHR, Kai P. (eds.): Homo Novus – A Human Without Illusions. Springer-Verlag: Berlin – Heidelberg, 2010, 291 s.
- Friedmann Otto. In: Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950. Band I. Graz – Köln: Verlag Hermann Böhlau Nachf., 1957, s. 365.
- Friedmann, Otto. In: Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder. Band I. Et–Fu. München – Wien: Oldenbourg, 1977, s. 387.
- FRIEDMANN, Otto: Das Recht der Wahrheit und der Schutz des guten Namens vom legislativen Standpunkt. Leipzig: Duncker & Humblot, 1901, 49 s.
- FRIEDMANN, Otto: Vorschläge zur Umgestaltung des österreichischen Pressrechtes sowie des Rechtsschutzes in Beleidigungssachen. Leipzig: Duncker & Humblot, 1901, 242 s.
- Friedrich Rulf †. In: Bohemia, Jahrgang LXXIII., Nr. 100, Prag, A. Haase, 11. April 1900, Abend-Ausgabe, s. 1.
- FROMMEL, Monika: Liszt, Franz Ritter v. In: Neue Deutsche Biographie. Band XIV. Berlin: Duncker & Humblot, 1985, s. 704–705.
- FUCHS, Helmut: Österreichisches Strafrecht. Allgemeiner Teil I. VII., überarbeitete Auflage. Wien – New York: Springer, 2008, 382 s.
- G. P.: O zákonnosti v trestním právu a řízení. In: Právník, roč. CII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1963, s. 583–599.
- GAENSSLEN, R. E.: Fingerprints. In: JAMES, Stuart H. – NORDBY, Jon J. (eds.): Forensic Science. III. Edition. Boca Raton: CRC Press, 2009, s. 355–375.
- GALLOWAY, Vivianne – CHARLTON, Dave: Fingerprints. In: THOMPSON, Tim – BLACK, Sue (eds.): Forensic Human Identification. Boca Raton: CRC Press, 2007, s. 57–72.
- Galton, Francis. In: Meyers Großes Konversations-Lexikon. Band VII. VI., gänzlich neubearbeitete und vermehrte Auflage. Leipzig – Wien: Bibliographisches Institut, 1904, s. 296.
- GALTON, Francis: Finger Prints. London: Macmillan and Co., 1892, 216 s.

- GAMBETTA, Diego (ed.): *Making Sense of Suicide Missions*. New York: Oxford University Press, 2005, 378 s.
- GARNER, Bryan A. (ed.): retribution. In: *Black's Law Dictionary*. IX. Edition. St. Paul: West Publishing, 2009, s. 1431.
- GARRAUD, R.: *Précis de droit criminel*. VII. édition. Paris: L. Larose & Forcel, 1901, 922 s.
- GELLATELY, Robert: *Stalin's Curse*. Oxford: Oxford University Press, 2013, 477 s.
- GERLICH, K.: Prof. Dr. August Miřička: Trestní právo hmotné. In: *Časopis pro právní a státní vědu*, roč. XVII., Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1934, s. 249–250.
- GERLICH, K.: Prof. Dr. Jaroslav Kallab: Trestní právo hmotné. In: *Soudcovské listy*, roč. XVI., č. 5, Praha, Svaz československých soudců v Praze, 1. května 1935, s. 157.
- GERLICH, K.: Univ. prof. Dr. Jaroslav Kallab: Trestní právo hmotné. In: *Časopis pro právní a státní vědu*, roč. XVIII., č. 4–5, Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1935, s. 253–257.
- GERLICH, Karel: Šedesáté narozeniny Jaroslava Kallaba. In: *Časopis pro právní a státní vědu*, roč. XXII., č. 4–5, Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1939, s. 193–210.
- GERLICH, Karel: Za Jaroslavem Kallabem. In: *Časopis pro právní a státní vědu*, roč. XXV., č. 2–3, Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1942, s. 96–98.
- GETTY, J. Arch – MANNING, Roberta T. (eds.): *Stalinist Terror. New Perspectives*. Cambridge: Cambridge University Press, 1993, 294 s.
- GEYER: *Strafrecht*. 1. K. Janka, das österreichische Strafrecht. – 2. F. Rulf, der österreichische Strafproceß unter Berücksichtigung der Rechtsprechung des Cassationshofes systematisch dargestellt. In: *Kritische Vierteljahresschrift für Gesetzgebung und Rechtswissenschaft*, Band XXVII., Neue Folge. Band VIII., München – Leipzig, Druck und Verlag von R. Oldenbourg, 1885, s. 399–418.
- Geyer August Johann. In: *Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950*. Band I. Graz – Köln: Verlag Hermann Böhlaus Nachf., 1957, s. 433.
- GEYER, August: *Die Lehre von der Nothwehr*. Jena: Druck und Verlag von Friedrich Mauke, 1857, 175 s.
- Geyer, August Johann. In: *Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder*. Band I. Fu–Gr. München – Wien: Oldenbourg, 1978, s. 434–435.
- Geyer, August Johann. In: *VIERHAUS, Rudolf (Hrsg.): Deutsche Biographische Enzyklopädie*. II., überarbeitete und erweiterte Ausgabe. Band III. München: K. G.

- Saur, 2006, s. 806.
- GEYER, Michael – FITZPATRICK, Sheila (eds.): *Beyond Totalitarianism*. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, 536 s.
- GIBBONS, Don C.: *Pennsylvania System*. In: McSHANE, Marilyn D. – WILLIAMS III, Frank P. (eds.): *Encyclopedia of American Prisons*. New York – London: Garland Publishing, 1996, s. 563–565.
- GLASER: *Der Entwurf der Strafproceßordnung*. In: *Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung*, Jahrgang XVIII., Neue Folge. Jahrgang IV., Nr. 90+91+92+93+94, Wien, Manz, 8.+12.+15.+19.+22. November 1867, s. 363–365, 367–368, 371–372, 375–376, 379–381.
- GLASER: *Ueber den Entwurf eines Strafgesetzes über Verbrechen und Vergehen*. In: *Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung*, Jahrgang XVIII., Neue Folge. Jahrgang IV., Nr. 40, Wien, Manz, 17. Mai 1867, s. 163–166.
- GLASER: *Zum Entwurf der Strafproceßordnung*. In: *Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung*, Jahrgang XIII., Nr. 100+101+102+103+104+107+108+109+110+111+112+113+114+115+116+117+118+119+120, Wien, 21.+23.+26.+28.+30. August 1862 – 6.+9.+11.+13.+16.+18.+20.+23.+25.+27.+30. September 1862 – 2.+4.+7. October 1862, s. 397–400, 401–404, 405–408, 409–410, 413–415, 426–428, 429–432, 433–435, 438–440, 442–443, 446–447, 449–452, 454–456, 457–459, 462–464, 466–467, 469–472, 473–475, 478–480.
- Glaser Julius. In: *Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950*. Band II. Graz – Köln: Verlag Hermann Böhlaus Nachf., 1959, s. 3–4.
- Glaser, Julius. In: *Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder*. Band I. Fu–Gr. München – Wien: Oldenbourg, 1978, s. 443.
- GLASER, Julius: *Studien zum Entwurf des Strafgesetzes*. In: *Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung*, Jahrgang XXI., Neue Folge. Jahrgang VII., Nr. 85–101, Wien, Manz, 25. October 1870 – 20. December 1870, s. 337–338, 341–342, 345–346, 349–350, 353–354, 357–359, 363–364, 365–366, 369–370, 373–375, 377–378, 381–383, 385–386, 389–391, 393–395, 397–398, 401–402.
- GLASER, Julius: *Studien zum Entwurf des Strafgesetzes*. In: *Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung*, Jahrgang XXII., Neue Folge. Jahrgang VIII., Nr. 19–31, Wien, Manz, 7. März 1871 – 18. April 1871, s. 73–74, 77–79, 81–82, 85–86, 89–90, 93–94, 97–

- 99, 101–103, 105–106, 109–110, 113–114, 117–118, 121–122.
- Glaser, Julius Anton. In: Meyers Großes Konversations-Lexikon. Band VII. VI., gänzlich neubearbeitete und vermehrte Auflage. Leipzig – Wien: Bibliographisches Institut, 1904, s. 900.
- GLEISPACH: Der österreichische Strafgesetzentwurf. In: Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung, Jahrgang LX., Nr. 43+44+46+49+50, Wien, Manz, 23.+30. Oktober 1909, 13. November 1909, 4.+11. Dezember 1909, s. 337–339, 345–348, 364–366, 385–387, 393–397.
- GLEISPACH: Der österreichische Strafgesetzentwurf. In: Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung, Jahrgang LXI., Nr. 2+3+9+10, Wien, Manz, 8.+15. Jänner 1910, 26. Februar 1910, 5. März 1910, s. 11–15, 17–18, 65–68, 73–80.
- GLEISPACH: Hans Groß †. In: Österreichische Zeitschrift für Strafrecht, Jahrgang VI., Wien, Manz, 1915, s. 301–302.
- Gleispach Wenzeslaus Graf. In: Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950. Band II. Graz – Köln: Verlag Hermann Böhlaus Nachf., 1959, s. 7–8.
- GLEISPACH, W.: Das Wiener Universitäts-Institut für die gesamte Strafrechtswissenschaft und Kriminalistik. In: Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft, Band XLIX., Berlin – Leipzig, Walter de Gruyter & Co., 1929, s. 586–608.
- GLEISPACH, W. Graf: Über Kindesmord. In: Archiv für Kriminal-Anthropologie und Kriminalistik, Band XXVII., Heft 3–4, Leipzig, Verlag von F. C. W. Vogel, 1907, s. 224–270.
- Gleispach, Wenzeslaus Graf. In: Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder. Band I. Fu–Gr. München – Wien: Oldenbourg, 1978, s. 444.
- GLOGAR, R. a kol.: Trestní zákon. Komentář. Praha: Orbis, 1958, 816 s.
- Glueck, Sheldon and Eleanor. In: WRIGHT, Richard A. – MILLER, J. Mitchell (eds.): Encyclopedia of Criminology. Volume I. A–G. New York: Routledge, 2005, s. 649–650.
- GOLDINGER-VEROSTA: Lammasch Heinrich. In: Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950. Band IV. Wien – Köln – Graz: Hermann Böhlaus Nachf., 1969, s. 415–416.
- GOLDMAN, Wendy Z.: Terror and Democracy in the Age of Stalin. New York: Cambridge University Press, 2007, 274 s.

- GOLL, Jaroslav: Rozdělení pražské university Karlo-Ferdinandovy roku 1882 a počátek samostatné university české. Praha: Nákladem Klubu historického, 1908, 151 s.
- GOULLILOUD: Éloge funèbre du Bâtonnier René Garraud. In: Mémoires de l'Académie des sciences, belles-lettres et arts de Lyon, Sciences et Lettres, troisième série, tome XX., Paris – Lyon, 1931, s. 337–345.
- GRASSBERGER, Martin – TÜRK, Elisabeth – YEN, Kathrin (Hrsg.): Klinisch-forensische Medizin. Wien: Springer-Verlag, 2013, 643 s.
- GRASSBERGER, Roland: Pioneers in Criminology. XIII. Hans Gross (1847–1915). In: The Journal of Criminal Law, Criminology, and Police Science, Vol. XLVII., No. 4, Chicago, November–December 1956, s. 397–405.
- GRAßBERGER, Roland: Gleispach, Wenzeslaus Karl Maximilian Maria Graf v. In: Neue Deutsche Biographie. Band VI. Berlin: Duncker & Humblot, 1964, s. 451–452.
- GREW, Nehemiah: The description and use of the Pores in the skin of the hands and feet. In: Philosophical Transactions, Vol. XIV., Num. 159, Oxford, Royal Society of London, 20. May 1684, s. 566–567.
- GROPP, Walter: Strafrecht Allgemeiner Teil. IV., ergänzte und terminologisch überarbeitete Auflage. Berlin – Heidelberg: Springer-Verlag, 2015, 667 s.
- Gross Hanns. In: Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950. Band II. Graz – Köln: Verlag Hermann Böhlau Nachf., 1959, s. 74.
- GROSS, Hanns: Ueber Schuld und Strafe der jugendlichen Verbrecher. Von Dr. Alois Zucker ord. Prof. a. d. böhm. Univers. zu Prag. In: Archiv für Kriminal-Anthropologie und Kriminalistik, Band III., Heft 3, Leipzig, Verlag von F. C. W. Vogel, 1900, s. 268–270.
- GROSS, Hans: Gesammelte Kriminalistische Aufsätze. Leipzig: F. C. W. Vogel, 1902, 429 s.
- GROSS, Hans: Kriminal-Psychologie. II. Auflage. Leipzig: Verlag von F. C. W. Vogel, 1905, 701 s.
- GROß, H.: A. Zucker: „Über Kriminalität, Rückfall und Strafgrund“. In: Archiv für Kriminal-Anthropologie und Kriminalistik, Band XXIX., Heft 4, Leipzig, Verlag von F. C. W. Vogel, 1908, s. 380.
- Groß, Hans. In: Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder. Band I. Fu–Gr. München – Wien: Oldenbourg, 1978, s. 474.
- Groß, Hans. In: Meyers Großes Konversations-Lexikon. Band VIII. VI., gänzlich neubearbeitete und vermehrte Auflage. Leipzig – Wien: Bibliographisches Institut,

- 1904, s. 360.
- GROß, Hans Von: Dr. Alois Zucker, Hofrat und ord. Professor des Strafrechts an der k. k. böhmischen Universität in Prag: Üeber die Strafe und Strafvollzug in Übertretungsfällen. In: Archiv für Kriminal-Anthropologie und Kriminalistik, Band XIX., Heft 1–2, Leipzig, Verlag von F. C. W. Vogel, 1905, s. 200–201.
- Groupes Nationaux. In: Revue internationale de Droit pénal, 2me Année, N. 2, Paris, Marchal et Billard, 2me Trimestre 1925, s. 89–90.
- GRÜNHUT: Nekrolog. Julius Glaser. †. In: Zeitschrift für das Privat- und Öffentliche Recht der Gegenwart, Band XIII., Wien, Alfred Hölder, 1886, s. 523–526.
- GRÜNHUT, Max: Anselm v. Feuerbach und das Problem der strafrechtlichen Zurechnung. Hamburg: W. Gente, 1922, 283 s.
- Guillotine. In: BALLARD, Richard: A New Dictionary of the French Revolution. London – New York: I. B. Tauris, 2011, s. 159–160.
- Guillotine. In: HANSON, Paul R.: Historical Dictionary of the French Revolution. II. Edition. Lanham: Rowman & Littlefield, 2015, s. 151–153.
- GUNDLING: Dodatek k rozpravě o měrách v království Českém se stanoviska práva trestního. In: Právník, roč. II., Praha, Tiskem a nákladem Antonína Renna, 1863, s. 344–353.
- GUNDLING: Porovnání zločinů loupeže s krádeží a veřejným násilím. In: Právník, roč. II., Praha, Tiskem a nákladem Antonína Renna, 1863, s. 63–69, 131–136.
- GUNDLING: Porovnání §. 486. tr. z. s řízením narovnavacím, když některý obžalovaný obchodník, průmyslník neb továrník přestane platiti. In: Právník, roč. II., Praha, Tiskem a nákladem Antonína Renna, 1863, s. 438–448.
- GUNDLING: Rozprava o měrách v království Českém se stanoviska práva trestního. In: Právník, roč. II., Praha, Tiskem a nákladem Antonína Renna, 1863, s. 151–162, 201–217, 248–260, 298–308.
- GUNDLING: Účinkové trestních činů. In: Právník, roč. III., Praha, Nakladatel a vydavatel JUDr. Ant. Fink, 1864, s. 695–705, 727–737, 764–783, 812–846.
- GUNDLING: Vzor protokolu trestního o závěrečném pře líčení ve smyslu §. 257 řádu trestního. In: Právník, roč. II., Praha, Tiskem a nákladem Antonína Renna, 1863, s. 382–400.
- Gundling Eduard. In: Československý hudební slovník osob a institucí. Svazek I. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1963, s. 380.

- Gundling Eduard. In: NAVRÁTIL, Michal: Almanach českých právníků. Praha: Nákladem vlastním, 1904, s. 37.
- Gundling Eduard. In: RIEGER, Frant. Lad. (ed.): Slovník Naučný. Díl III. Praha: I. L. Kober, 1863, s. 537.
- Gundling Ed. In: NAVRÁTIL, Michal: Almanach československých právníků. Praha: Nákladem spisovatelovým, 1930, s. 116–117.
- Gundling, Eduard. In: Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder. Band I. Gr–Ha. München – Wien: Oldenbourg, 1978, s. 492.
- H.: Dr. Alois Zucker (Professor an der Prager Universität), Die Untersuchungshaft vom Standpunkte der österreichischen Strafproceßgesetzgebung. In: Der Gerichtssaal, Band XXXII., Stuttgart, Verlag von Ferdinand Enke, 1880, s. 144–149.
- H.: Dr. Karl Janka (Privatdocent an der Universität Prag), Staatliches Klagmonopol oder subsidiäres Strafklagrecht. In: Der Gerichtssaal, Band XXXI., Stuttgart, Verlag von Ferdinand Enke, 1879, s. 387–389.
- HABER, Leo: Hans Groß †. In: Juristische Blätter, Jahrgang XLIV., Nr. 51, Wien, 19. Dezember 1915, s. 609–610.
- HAINES, Herbert H.: Against Capital Punishment. New York: Oxford University Press, 1996, 265 s.
- HALLEVY, Gabriel: The Right to Be Punished. Berlin – Heidelberg: Springer-Verlag, 2013, 236 s.
- Hamel, Gerard Anton van. In: Meyers Großes Konversations-Lexikon. Band VIII. VI., gänzlich neubearbeitete und vermehrte Auflage. Leipzig – Wien: Bibliographisches Institut, 1904, s. 691.
- HAMMEL, Andrew: Civilized Rebels: Death-Penalty Abolition in Europe as Cause, Mark of Distinction, and Political Strategy. In: SARAT, Austin – MARTSCHUKAT, Jürgen (eds.): Is the Death Penalty Dying? New York: Cambridge University Press, 2011, s. 173–203.
- HAMMEL, Andrew: Ending the Death Penalty. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2010, 260 s.
- HAMMER, Ludvík: Šedesáté narozeniny JUDr. Antonína Schauera. In: Národní listy, roč. LXIV., č. 8, Praha, 8. ledna 1924, s. 1.
- HANEMAN, Frederick T.: Freudenthal, Berthold. In: The Jewish Encyclopedia. Volume V. New York – London: Funk and Wagnalls Company, 1903, s. 508–509.

- HANEMAN, Frederick T.: Glaser, Julius Anton (Joshua Glaser). In: The Jewish Encyclopedia. Volume V. New York – London: Funk and Wagnalls Company, 1903, s. 676.
- HANEMAN, Frederick T.: Sonnenfels, Joseph von. In: The Jewish Encyclopedia. Volume XI. New York – London: Funk and Wagnalls Company, 1905, s. 468–469.
- Hans Gross: Pioneer of Scientific Crime Detection. In: JOHNSTON, William M.: The Austrian Mind. An Intellectual and Social History 1848–1938. Berkeley – Los Angeles: University of California Press, 1983, s. 94–95.
- HARRIS, James (ed.): The Anatomy of Terror. Political Violence Under Stalin. Oxford: Oxford University Press, 2013, 333 s.
- HART, H. L. A.: Punishment and Responsibility. II. Edition. Oxford: Oxford University Press, 2008, 277 s.
- HASNER: Amtlicher Theil. In: Wiener Zeitung, Nr. 35, Wien, 9. Februar 1868, s. 459.
- Hatala Vojtech. In: DOLAN, Ondrej (ed.): Univerzita Komenského. Prehľad profesorov 1919–1966. Dodatok k Prehľadu profesorov UK /1967/. Bratislava: Rektorát Univerzity Komenského v Bratislave, 1968, s. 276.
- Hatala, Vojtech. In: Biografický lexikón Slovenska. Zväzok III. (G–H). Martin: Slovenská národná knižnica – Národný biografický ústav, 2007, s. 375–376.
- HATALA, Vojtech: Hodnotové a právne vedomie mladistvých cigánskych delikventov. Bratislava: Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie, 1985, 123 s.
- HATALA, Vojtech: Kriminologické štúdie. Výber z diela 1973 – 1985. Bratislava: Kalligram, 2011, 392 s.
- HATALA, Vojtech: Kult osobnosti a niektoré noetické a etické problémy nášho trestného práva. In: Právny obzor, roč. XLVII., č. 2, Bratislava, Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1964, s. 65–75.
- HATALA, Vojtech: Motív a trestný čin. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1968, 285 s.
- HATALA, Vojtech: Násilná kriminalita mládeže. Bratislava: Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie, 1981, 249 s.
- HATALA, Vojtech: Neoprávnené používanie cudzieho motorového vozidla ako problém juvenilnej kriminológie. Bratislava: Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie, 1973, 306 s.
- HATALA, Vojtech: Obzvlášť priťažujúce okolnosti v československom trestnom práve.

- Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1957, 199 s.
- HATALA, Vojtech: Právne vedomie a juvenilná kriminalita. Bratislava: Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie, 1975, 268 s.
- HATALA, Vojtech: Recidíva a juvenilná kriminalita. Bratislava: Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie, 1977, 316 s.
- HATALA, Vojtech: Sexuálna kriminalita mládeže. Bratislava: Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie, 1983, 488 s.
- HATALA, Vojtech: Skupinová kriminalita mládeže, jej príčiny a prevencia. Bratislava: Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie, 1979, 148 s.
- HATALA, Vojtech: Za profesorom Františkom Poláčkom. In: Právny obzor, roč. XXXIX., č. 6, Bratislava, Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1956, s. 364–365.
- HATALA, Vojtech – HUSÁR, Eugen – KUSÝ, Miroslav – MITOŠINKA, Milan: Zrušíme trest smrti? In: Nové slovo, roč. X., č. 24, Bratislava, Vydavateľstvo Journal, 14. november 1968, s. 8.
- HAVELKA, František: Porada ministrů spravdnosti socialistických zemí v Mongolské lidové republice. In: Socialistická zákonnost, roč. XXXI., č. 1, Praha, Ministerstvo spravdnosti ČSR v Praze, 1983, s. 28–31.
- HAVELKA, Miloš (Haf): marxismus-leninismus. In: MAŘÍKOVÁ, Hana – PETRUSEK, Miloslav – VODÁKOVÁ, Alena a kol.: Velký sociologický slovník. Svazek I. Praha: Univerzita Karlova – vydavatelství Karolinum, 1996, s. 593–594.
- HAVLÍČEK, Josef: Vědomé jednání podle obojího trestního práva platného v čsl. republice a vědomá vina podle Přípravných osnov trestního zákona a zákona přestupkového. In: Právník, roč. LXIX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1930, s. 601–609, 633–638, 665–692, 697–711.
- HAVLÍČKOVÁ, Miloslava: F. J. Řezáč – reformátor vězeňství a školství 19. století z pohledu grafologa. In: České vězeňství, roč. VI., č. 2/1998, Praha, Vězeňská služba České republiky, 1998, s. 54.
- HAWTHORNE, Mark R.: Fingerprints. Boca Raton: CRC Press, 2009, 127 s.
- HÁJEK: Prof. Dr. Josef Reinsberg †. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. V., č. 4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1929, s. 128.
- HÁJEK, Frant.: Vývoj soudního lékařství na Karlově universitě. In: Soudní lékařství, příloha Kriminalistického sborníku, roč. III., č. 4, Praha, Ministerstvo vnitra – hlavní

- správa Veřejné bezpečnosti, 1958, s. 3–10.
- HEBBERECHT, Patrick: Willem Bongers (1876–1940). In: HAYWARD, Keith – MARUNA, Shadd – MOONEY, Jayne (eds.): *Fifty Key Thinkers in Criminology*. Abingdon: Routledge, 2010, s. 58–63.
- HEBRARD, J. – DAOUST, F.: *History of Forensic Sciences*. In: HOUCK, Max M. (ed.): *Professional Issues in Forensic Science*. Oxford: Academic Press, 2015, s. 1–5.
- HEINDL, Robert: Sir William James Herschel †. In: *Archiv für Kriminologie*, Band LXX., Heft 1–2, Leipzig, Verlag von F. C. W. Vogel, 28. Mai 1918, s. 139–142.
- Heinrich Lammasch †. In: *Juristische Blätter*, Jahrgang XLIX., Nr. 3 und 4, Wien, 25. Jänner 1920, s. 29–30.
- HELLER, Kevin Jon – DUBBER, Markus D. (eds.): *The Handbook of Comparative Criminal Law*. Stanford: Stanford University Press, 2011, 660 s.
- HENRY, E. R.: *Classification and Uses of Finger Prints*. London: George Routledge and Sons, 1900, 112 s.
- HENTIG, Hans von: *Pioneers in Criminology*. II. Gustav Aschaffenburg (1866–1944). In: *The Journal of Criminal Law, Criminology, and Police Science*, Vol. XLV., No. 2, Chicago, July–August 1954, s. 117–122.
- Herbst Eduard. In: *Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950*. Band II. Graz – Köln: Verlag Hermann Böhlau Nachf., 1959, s. 280–281.
- Herbst, Eduard. In: *Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder*. Band I. Ha–Ho. München – Wien: Oldenbourg, 1978, s. 601.
- Herbst, Eduard. In: *Meyers Großes Konversations-Lexikon*. Band IX. VI., gänzlich neubearbeitete und vermehrte Auflage. Leipzig – Wien: Bibliographisches Institut, 1905, s. 197.
- Herbst, Eduard. In: WURZBACH, Constant von: *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich*. Theil VIII. Wien: Aus der kaiserlich-königlichen Hof- und Staatsdruckerei, 1862, s. 360–361.
- HERBST, Eduard: *Einleitung in das österreichische Strafrecht*. Wien: Verlag von Friedrich Manz, 1860, 206 s.
- Herrnritt Vilém. In: NAVRÁTIL, Michal: *Almanach československých právníků*. Praha: Nákladem spisovatelovým, 1930, s. 135–136.
- Herrnritt Vilém. In: SEKANINA, Fr. (ed.): *Album representantů všech oborů veřejného života československého*. Praha: Umělecké nakladatelství Josef Zeibrdlich, 1927, s.

959–960.

- HERRNRITT, Vilém: Poznámky k osnově trestního řádu. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. V., č. 4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1929, s. 97–107.
- HERSCHEL, W. J.: Skin Furrows of the Hand. In: Nature, Volume XXIII., No. 578, London – New York, Macmillan and Co., 25. November 1880, s. 76.
- HERSCHEL, William J.: The Origin of Finger-Printing. London: Humphrey Milford – Oxford University Press, 1916, 41 s.
- Heveroch Ant. In: NAVRÁTIL, Michal: Almanach českých lékařů. Praha: Nákladem spisovatelovým, 1913, s. 90–91.
- Heveroch Antonín. In: Československý hudební slovník osob a institucí. Svazek I. Praha: Státní hudební vydavatelství, 1963, s. 431.
- Heveroch Antonín. In: Komenského slovník naučný. Svazek V. Praha: Nakladatelství a vydavatelství Komenského slovníku naučného, 1938, s. 119.
- Heveroch Antonín. In: Malá československá encyklopedie. Svazek II. Praha: Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1985, s. 768.
- Heveroch Antonín. In: Ottův slovník naučný. Díl XXVIII. Doplňky. Praha: J. Otto, 1909, s. 566.
- Heveroch Antonín. In: Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950. Band II. Graz – Köln: Verlag Hermann Böhlaus Nachf., 1959, s. 309–310.
- Heveroch Antonín. In: SEKANINA, Fr. (ed.): Album representantů všech oborů veřejného života československého. Praha: Umělecké nakladatelství Josef Zeibrdlich, 1927, s. 960.
- Heveroch Antonín. In: TOMEŠ, Josef – LÉBLOVÁ, Alena a kol.: Československý biografický slovník. Praha: Encyklopedický institut ČSAV – Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1992, s. 208.
- Heveroch, Antonín. In: Masarykův slovník naučný. Díl III. Praha: Československý Kompas, 1927, s. 175.
- HINTZE, Christianus Jacobus: Specimen medicum inaugurale, sistens examen anatomicum papillarum cutis tactui inservientium. Lugduni Batavorum: Apud Conradum Wishoff, 1747, 20 + 3 s.
- HIPPEL, R. v.: Franz von Liszt †. I. In: Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft, Band XL., Berlin – Leipzig, Vereinigung wissenschaftlicher Verleger, Walter de

- Gruyter & Co., 1919, s. 529–534.
- HIPPEL, Robert v.: Adolf Merkel zum Gedächtnis. In: Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft, Band LV., Berlin – Leipzig, Walter de Gruyter & Co., 1936, s. 821–824.
- HIRSCH, Andrew von: Penal Theories. In: TONRY, Michael (ed.): The Handbook of Crime and Punishment. New York: Oxford University Press, 1998, s. 659–682.
- HLADIL, V.: K některým otázkám právní úpravy předsoudního stadia trestního řízení. In: Socialistická zákonnost, roč. XXIV., č. 9, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1976, s. 523–527.
- HLADIL, V.: Ze zasedání legislativní sekce pro obor trestního práva. In: Socialistická zákonnost, roč. XIX., č. 10, Praha, Ministerstvo spravedlnosti v Praze, 1971, s. 589–592.
- HLADIL, V.: Ze zasedání legislativní sekce pro trestní právo. In: Socialistická zákonnost, roč. XXIII., č. 5, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1975, s. 292–295.
- HLADIL, V. – HORÁK, M.: Ze zasedání legislativní sekce pro obor trestního práva. In: Socialistická zákonnost, roč. XXI., č. 9, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1973, s. 552–557.
- HLADÍK, Ondřej: Mezinárodní kongres pro trestní právo a vězeňství v Praze. In: Historická penologie, č. 2/2005, Praha, Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2005, s. 1–5.
- HLADÍK, Ondřej: Rok 1953 jako vrchol sovětizace vězeňství. In: Historická penologie, č. 1/2015, Praha, Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2015, s. 52–63.
- HLADÍK, Ondřej: Studijní cesta JUDr. Vladimíra Solnaře v letech 1923 a 1924. In: Historická penologie, č. 1/2006, Praha, Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2006, s. 4–6.
- HLADÍK, Ondřej: Studijní cesta JUDr. Vladimíra Solnaře – Belgie. In: Historická penologie, č. 2/2007, Praha, Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2007, s. 14–30.
- HLADÍK, Ondřej: Studijní cesta JUDr. Vladimíra Solnaře – Itálie. In: Historická penologie, č. 1/2008, Praha, Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2008, s. 43–60.
- HLADÍK, Ondřej: Studijní cesta JUDr. Vladimíra Solnaře – Jugoslávie. In: Historická penologie, č. 2/2008, Praha, Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2008, s. 26–40.
- HLADÍK, Ondřej: Studijní cesta JUDr. Vladimíra Solnaře – Německo. In: Historická penologie, č. 2/2006, Praha, Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2006, s. 11–24.

- HLADÍK, Ondřej: Studijní cesta JUDr. Vladimíra Solnaře – Švýcarsko. In: Historická penologie, č. 1/2007, Praha, Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2007, s. 4–11.
- HLADÍK, Ondřej: Vězeňství po únoru 1948. In: České vězeňství, č. 2/2011, Praha, Vězeňská služba České republiky, 2011, s. 35–37.
- HLADÍK, Ondřej: Výzkumný ústav penologický – pokus o reformu českého vězeňství. In: Historická penologie, č. 1/2012, Praha, Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2012, s. 47–53.
- HLADÍK, Ondřej: Vznik VŠ SNB a katedra penologie v 80. letech 20. století. In: Historická penologie, č. 1/2014, Praha, Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2014, s. 44–64.
- HLAVÁČEK, Jaroslav: Osvětová práce v kartouzské trestnici. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. VIII., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1932, s. 58–60.
- HLEDÍKOVÁ, Z. – JANÁK, J.: Dějiny správy v českých zemích do roku 1945. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1989, 519 s.
- HLINKA, Vojtěch: Vzpomínka na Františka Řezáče. In: Světozor, roč. XX., sešit 21. a), Praha, M. A. Šimáček, 24. září 1886, s. 653–654.
- HODGKINSON, Peter – SCHABAS, William A. (eds.): Capital Punishment. Cambridge: Cambridge University Press, 2004, 374 s.
- HODGSON, Jacqueline: French Criminal Justice. Portland: Hart Publishing, 2005, 281 s.
- HOEGEL: Die Praxis des Vagabundengesetzes. In: Oesterreichische Zeitschrift für Verwaltung, Jahrgang XII., Nr. 51, Wien, Buchhandlung von Moritz Perles, 18. December 1879, s. 229–231.
- HOEGEL, Hugo: Geschichte des Österreichischen Strafrechtes. Erstes Heft. Wien: Manz, 1904, 230 s.
- HOETZEL: Euthanasie. In: Právník, roč. LXXXIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1944, s. 66–67.
- HOFFMAN, John: socialism. In: TURNER, Bryan S. (ed.): The Cambridge Dictionary of Sociology. Cambridge: Cambridge University Press, 2006, s. 589–591.
- Hofmann, Eduard, Ritter von. In: Meyers Großes Konversations-Lexikon. Band IX. VI., gänzlich neubearbeitete und vermehrte Auflage. Leipzig – Wien: Bibliographisches Institut, 1905, s. 431.
- HOFMEISTER, H. † – NEUMAIR, M.: Glaser, Julius (1831–1885). In: STOLLEIS, Michael (Hrsg.): Juristen. Ein biographisches Lexikon. Von der Antike bis zum 20.

- Jahrhundert. München: Verlag C. H. Beck, 2001, s. 246.
- Hofrat Prof. Dr. Alois Zucker gestorben. In: Prager Tagblatt, Jahrgang XXX., Nr. 271, Prag, Heinr. Mercy Sohn, 2. Oktober 1906, s. 4.
- Hofrat Prof. Dr. Zucker †. In: Prager Abendblatt, Nr. 224, Prag, 2. Oktober 1906, s. 2.
- Hofrat Professor Zucker gestorben. In: Neues Wiener Tagblatt, Jahrgang XL., Nr. 272, Wien, 2. Oktober 1906, s. 6.
- Holk.: Sonnenfels Joseph. In: Ottův slovník naučný. Díl XXIII. Praha: J. Otto, 1905, s. 679–680.
- HOOD, Bruce: The Self Illusion. How the Social Brain Creates Identity. New York: Oxford University Press, 2012, 349 s.
- HOOD, Roger – HOYLE, Carolyn: The Death Penalty. V. Edition – Revised and Updated. Oxford: Oxford University Press, 2015, 597 s.
- HORA, Václav: JUDr. Antonín Schauer. In: Právník, roč. LXXIX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1940, s. 478–479.
- HORÁK, Jaroslav: X. mezinárodní kongres pro trestní právo a vězenství v Praze ve dnech 25–30. srpna 1930. In: Právny obzor, roč. XIII., č. 14, Bratislava, Právnická Jednota na Slovensku v Bratislave, 15. septembra 1930, s. 465–474.
- HORÁK, M.: K některým otázkám novely trestního řádu v řízení před soudy. In: Socialistická zákonnost, roč. XXI., č. 6, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1973, s. 341–353.
- HORSKÝ, Jan (Ho): poddanství. In: MAŘÍKOVÁ, Hana – PETRUSEK, Miloslav – VODÁKOVÁ, Alena a kol.: Velký sociologický slovník. Svazek II. Praha: Univerzita Karlova – vydavatelství Karolinum, 1996, s. 777–778.
- HOŘÁK, Jaromír: K sedmdesátinám profesora Jana Musila. In: Trestněprávní revue, roč. X., č. 8, Praha, C. H. Beck, 15. srpna 2011, s. 246–247.
- HOUCK, Max M.: Forensic Fingerprints. London: Academic Press, 2016, 192 s.
- HOUCK, Max M. – SIEGEL, Jay A.: Fundamentals of Forensic Science. III. Edition. Oxford: Academic Press, 2015, 703 s.
- HOUSER, Jaroslav: K dějinám teroristického zákona na ochranu republiky. In: Právník, roč. XCII., Praha, Právnický ústav ministerstva spravedlnosti, 1953, s. 499–512.
- Högel Hugo von. In: Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950. Band II. Graz – Köln: Verlag Hermann Böhlau Nachf., 1959, s. 355.
- Hra.: Schauer Antonín. In: Ottův slovník naučný nové doby. Dodatky k velikému Ottovu

- slovníku naučnému. Dílu pátého svazek druhý. Praha: Novina, 1939, s. 1154.
- HRDLIČKA, Vlad.: Jaroslav Kallab: »Několik myšlenek o idealismu a realismu ve vědách právních« (str. 107–115). Sborník prací k počtě šedesátých narozenin Františka Weyra. In: Všeohrd, roč. XX., č. 8, Praha, Čs. A. S. „Právník“ v Brně, říjen 1939, s. 292–293.
- HUESKE, Edward: Firearms and Fingerprints. New York: Facts On File, 2009, 171 s.
- HUGELMANN: Hye, Anton. In: Allgemeine Deutsche Biographie. Band L. Leipzig: Verlag von Duncker & Humblot, 1905, s. 526–547.
- HUGELMANN: Schnabel: Georg Norbert S. In: Allgemeine Deutsche Biographie. Band XXXII. Leipzig: Verlag von Duncker & Humblot, 1891, s. 73–76.
- HUTAROVÁ, Marcela: Pamětní deska páteru Františku Řezáčovi, významnému reformátorovi vězeňství. In: Res Musei Pragensis, roč. XI., č. 7–8, Praha, Muzeum hlavního města Prahy, 2001, s. 23–25.
- Hye Ritter von Glunek, Anton. In: WURZBACH, Constant von: Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich. Theil IX. Wien: Aus der kaiserlich-königlichen Hof- und Staatsdruckerei, 1863, s. 458–461.
- Hye von Glunek Anton Josef Frh. In: Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950. Band III. Graz – Köln: Verlag Hermann Böhlaus Nachf., 1965, s. 22.
- HYE, Anton: Das österreichische Strafgesetz über Verbrechen, Vergehen und Uebertretungen. Wien: Verlag von Fr. Manz, 1852, 784 s.
- HYE-GLUNEK, Anton Ritter von: Die leitenden Grundsätze der österreichischen Strafproceßordnung vom 29. Juli 1853. Wien: Verlag von Friedrich Manz, 1854, 394 s.
- CHALUPNÝ, Ed. – KYPR, O. (eds.): O trestu smrti. Anketa. Praha: Sociální služba, 1923, 198 s.
- Christian Reinhold Köstlin. In: VORMBAUM, Thomas (Hrsg.): Moderne deutsche Strafrechtsdenker. Berlin – Heidelberg: Springer-Verlag, 2011, s. 368.
- I. B.: K problematice trestu smrti. In: Právník, roč. CVI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1967, s. 485–486.
- I. Conférence internationale d'unification du droit pénal (Varsovie, 1er–5 Novembre 1927). Actes de la Conférence. Paris: Recueil Sirey, 1929, 186 s.
- I. P.: † Dr. Julius Glaser. In: Gerichtshalle, Jahrgang XXX., Nr. 1, Wien, 4. Jänner 1886, s. 1–2.

- III. mezinárodní kriminalistické symposium. In: Kriminalistický sborník, roč. IX./14, č. 12, Praha, Ministerstvo vnitra – hlavní správa Veřejné bezpečnosti, Kriminalistický ústav, 1965, s. 705–718.
- IKS.: Nové vědecké ústavy našich právnických fakult. In: Všehrd, roč. IX., č. 1, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. P. P. „Právník“ v Bratislave, říjen 1927, s. 25.
- ILWOF, Franz: Bach, Alexander. In: Allgemeine Deutsche Biographie. Band XLVI. Leipzig: Verlag von Duncker & Humblot, 1902, s. 158–172.
- ILWOF, Franz: Würth, Josef Edler von. In: Allgemeine Deutsche Biographie. Band LV. Leipzig: Verlag von Duncker & Humblot, 1910, s. 131–135.
- Immanuel Kant. In: VORMBAUM, Thomas (Hrsg.): Moderne deutsche Strafrechtsdenker. Berlin – Heidelberg: Springer-Verlag, 2011, s. 356–358.
- INMAN, Keith – RUDIN, Norah: Principles and Practice of Criminalistics. Boca Raton: CRC Press, 2001, 372 s.
- INNES, Brian: Fingerprints and Impressions. Abingdon: Routledge, 2015, 96 s.
- Instalační přednáška. In: Právník, roč. LXX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1931, s. 32.
- Installace rektorská. In: Právník, roč. XLIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1904, s. 815–818.
- Institut pro kriminologii a sociální prevenci. In: STRAUS, Jiří – VAVERA, František: Slovník kriminalistických pojmů a osobností. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 84–85.
- Internationaler kriminalistischer Kongreß Prag, 25. bis 30. August 1930. In: Prager Juristische Zeitschrift, Jahrgang X., Nummer 5, Reichenberg, Verlag von Gebrüder Stiepel Gesellschaft, 1. Märzheft 1930, s. 155.
- IVOR, Jaroslav a kol.: Predhovor. In: IVOR, Jaroslav a kol.: Trestné právo, kriminalistika, bezpečnostné vedy a forenzná disciplína v kontexte kontroly kriminality. Pocta prof. JUDr. Ing. Viktorovi Poradovi, DrSc., Dr. h. c. mult. k 70. narodeninám. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, s. 15–21.
- IW: Groß, Hans. In: WIRTH, Ingo (Hrsg.): Kriminalistik-Lexikon. IV., völlig neu bearbeitete und erweiterte Auflage. Heidelberg: Kriminalistik, 2011, s. 263.
- IZ: Kallab, Jaroslav. In: ZOUBKOVÁ, Ivana a kol.: Kriminologický slovník. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, s. 72.

- IZ: Miříčka, Augustin. In: ZOUBKOVÁ, Ivana a kol.: Kriminologický slovník. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, s. 114.
- IZ: Solnař, Vladimír. In: ZOUBKOVÁ, Ivana a kol.: Kriminologický slovník. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, s. 166.
- J. B.: Dr. A. Milota: Proč stát trestá. In: Všehrd, roč. V., č. 2, Praha, S. Č. P. „Všehrd“ v Praze a Č. A. S. „Právnick“ v Brně, listopad 1923, s. 52.
- J. Kallab, O smlouvách mírových. In: Česká revue, roč. XIV., č. 4, Praha, J. Thon, 1921, s. 184.
- J. P.: Zprávy o obhajobách kandidátských disertačních prací. In: Právnick, roč. C., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1961, s. 725–727.
- J. V.: Zatímní návrh obecné části trestního zákona. O přednášce prof. A. Miříčky, konané na schůzích Právnické Jednoty v Praze 21. a 27. října 1921 referuje J. V. (Praha). In: Všehrd, roč. III., č. 2–3, Vydává S. Č. P. „Všehrd“ v Praze a Č. A. S. „Právnick“ v Brně, prosinec 1921, s. 33–35.
- J. V. B.: Proti souboji. In: Česká revue, roč. VI., č. 6, Praha, Edvard Beaufort, březen 1903, s. 498–506.
- JABLONICKÝ, Jozef: Fragment o histórii. Bratislava: Kalligram, 2009, 598 s.
- JABLONICKÝ, Jozef: Podoby násilia. Bratislava: Kalligram, 2000, 224 s.
- JABLONICKÝ, Jozef – HOLINOVÁ, Eva: V záujme historickej pravdy. Rozhovor s dr. Jozefom Jablonickým. In: Smena, roč. XXII., č. 197, Bratislava, 23. augusta 1969, s. 5.
- JABLONICKÝ, Tomáš: Dějiny trestního práva v českých zemích v letech 1848 až 1989. Práce posluchačů Právnické fakulty UK, č. 474. Praha: Univerzita Karlova, 2013, 195 s.
- JABLONICKÝ, Tomáš: Jaroslav Kallab – právník a filozof (rekonstrukce modelu myšlení). In: Právnick, roč. 150, č. 9, Praha, Ústav státu a práva AV ČR, 2011, s. 910–930.
- JABLONICKÝ, Tomáš: Kriminologické návraty k prof. Vojtechovi Hatalovi (17. 4. 1930 – 21. 11. 1985). In: Právny obzor, roč. XCIII., č. 3, Bratislava, Ústav štátu a práva SAV, 2010, s. 193–201.
- JABLONICKÝ, Tomáš: Profesor August Miříčka. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Právnická fakulta, 2013, 124 s.
- JACKSON, Andrew R. W. – JACKSON, Julie M.: Forensic Science. III. Edition. Harlow: Pearson Education Limited, 2011, 507 s.
- JAMES, Stuart H. – NORDBY, Jon J. (eds.): Forensic Science. III. Edition. Boca Raton: CRC

Press, 2009, 757 s.

JANÁK, Jan: Rakouský protitulácký zákon z roku 1873 jako pokus o řešení společenských důsledků průmyslové revoluce. In: Sborník prací Filosofické fakulty brněnské university, roč. XVIII., řada historická (C), č. 16, Brno, Universita J. E. Purkyně v Brně, leden 1971, s. 73–102.

JANKA: Zur Kausalitätsfrage. In: Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft, Band IX., Berlin, Verlag von J. Guttentag (D. Collin), Wien, Manz, 1889, s. 499–518.

JANKA, Karl: Der strafrechtliche Notstand. Erlangen: Verlag von Andreas Deichert, 1878, 264 s.

JANKA, Karl: Die Grundlagen der Strafschuld. Wien: Manz, 1885, 59 s.

Jaroslav Kallab. In: NOVÝ, Luboš (ed.): Práce z dějin Československé akademie věd. Svazek 3. Seria B Editiones. Členové České akademie věd a umění 1890–1952. Praha: Ústřední archiv ČSAV, 1989, s. 189–190.

Jaroslav Kallab. In: ŠLECHTOVÁ, Alena – LEVORA, Josef: Členové České akademie věd a umění 1890–1952. II. vydání. Praha: Academia, nakladatelství Akademie věd České republiky, 2004, s. 139.

Jaroslav Stránský. In: NOVÝ, Luboš (ed.): Práce z dějin Československé akademie věd. Svazek 3. Seria B Editiones. Členové České akademie věd a umění 1890–1952. Praha: Ústřední archiv ČSAV, 1989, s. 380.

je.: K zákonu o ochraně republiky. In: Všeherd, roč. IV., č. 7, Praha, S. Č. P. „Všeherd“ v Praze a Č. A. S. „Právník“ v Brně, březen 1923, s. 138.

JESTŘÁB, M.: Československé trestní právo – učebnice. In: Socialistická zákonnost, roč. XXIV., č. 9, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1976, s. 560–566.

JESTŘÁB, Miloš: Československé trestní řízení (učebnice). In: Socialistická zákonnost, roč. XXV., č. 7, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1977, s. 447–449.

JESTŘÁB, M.: Novela trestního zákona. In: Socialistická zákonnost, roč. XXI., č. 6, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1973, s. 321–328.

JESTŘÁB, Miloš: V. Solnař: Tresty a ochranná opatření. In: Socialistická zákonnost, roč. XXIX., č. 6, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1981, s. 372–376.

Ještě k zákonu č. 209/1931 o změně některých ustanovení v oboru trestního soudnictví. In: Právník, roč. LXXI., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1932, s. 68–69.

JEŽEK, J.: Fr. Jos. Řezáč. In: Škola a život, roč. XXVI., sešit V. a VI. a VII. a VIII., Praha, Tiskem a nákladem Rohlíčka a Sieverse v Praze, 1880, s. 129–131, 168–169, 208–

211, 229–233.

Jičínský Karel. In: NAVRÁTIL, Michal: Almanach českých právníků. Praha: Nákladem vlastním, 1904, s. 53.

Jičínský Karel. In: Ottův slovník naučný. Díl XIII. Praha: J. Otto, 1898, s. 351.

JIČINSKÝ, Karel: O reformě trestního zákona. In: Právník, roč. III., Praha, Nakladatel a vydavatel JUDr. Ant. Fink, 1864, s. 181–188, 217–224, 258–263, 289–295, 329–333, 365–371.

Jičínský, Karl. In: Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder. Band II. I–Ka. München – Wien: Oldenbourg, 1979, s. 48.

JINDŘICH: Nespokojenost s právníky. In: Všehrd, roč. IX., č. 2, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. P. P. „Právník“ v Bratislave, listopad 1927, s. 54–55.

JIREČEK, Hermenegild: Právníký život v Čechách a na Moravě v tisícileté době od konce IX. do konce XIX. století. Praha – Brno: Nákladem autorovým, 1903, 528 s.

jkt.: Kallab Jaroslav. In: Ottův slovník naučný nové doby. Dodatky k velikému Ottovu slovníku naučnému. Dílu třetího svazek první. Praha: J. Otto, 1934, s. 326.

Jmenování. In: Právník, roč. XLVI., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1907, s. 294.

JOACHIM: Oslava 70. narozenin prof. Dr. Františka Storcha. In: Právník, roč. LX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1921, s. 120–122.

JOACHIM: Zpráva o valné hromadě Právnícké Jednoty konané dne 4. května 1922. In: Právník, roč. LXI., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1922, s. 398–402.

JOHANSSON, Lars-Göran: Philosophy of Science for Scientists. Cham: Springer, 2016, 257 s.

JOKLÍK, František: K reformě trestního práva v Rakousku. In: Právník, roč. XXXIII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1894, s. 517–522.

JONES, Polly (ed.): The Dilemmas of De-Stalinization. Abingdon: Routledge, 2006, 279 s.

JONES, Richard D. P.: The Creative Development of Johann Sebastian Bach. Volume II: 1717–1750. Oxford: Oxford University Press, 2013, 437 s.

JONES, Stephen: Criminology. V. Edition. Oxford: Oxford University Press, 2013, 457 s.

Josef Prušák. In: NOVÝ, Luboš (ed.): Práce z dějin Československé akademie věd. Svazek 3. Seria B Editiones. Členové České akademie věd a umění 1890–1952. Praha: Ústřední archiv ČSAV, 1989, s. 333.

Josef Prušák. In: ŠLECHTOVÁ, Alena – LEVORA, Josef: Členové České akademie věd a

- umění 1890–1952. II. vydání. Praha: Academia, nakladatelství Akademie věd České republiky, 2004, s. 245–246.
- Josef Slavíček. In: Národní listy, roč. VII., č. 177, Praha, Tiskem Dra. Ed. Grégra v Praze, 28. září 1867, s. 2.
- Josef Slavíček. In: Právník, roč. VI., Praha, Nakladatel a vydavatel Dr. Ed. Grégr, 1867, s. 656.
- Josef von Würth. (Nekrolog.) In: Klagenfurter Zeitung, Nr. 20, Ferdinand v. Kleinmayr, 25. Jänner 1855, s. 77.
- JOSKO: Kriminologický kurz v Bratislave. In: Všehrd, roč. XIII., č. 4, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislave, leden 1932, s. 138.
- JUDr. Antonín Schauer, advokát v Praze. In: NAVRÁTIL, Michal: Právníký kalendář na rok 1924. Praha: Nákladem vlastním, 1924, s. 17–19.
- JUDr. Otakar Motejl, dr. h. c. čestným členem Národní skupiny AIDP in memoriam. In: Kriminalistika, roč. XXXIV., č. 2, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2011, s. 158.
- JUDr. PhDr. Otakar Osmančík, CSc. In: Kriminalistika, roč. XXXV., č. 2, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2012, s. 158.
- JUDr. Zdeněk Karabec, CSc. In: Kriminalistika, roč. XXXV., č. 2, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2012, s. 158.
- JUDr. Zdeněk Karabec, CSc. pětasedmdesátiletý. In: Kriminalistika, roč. XXXX., č. 1, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2007, s. 79.
- JUDr. Zdeněk Karabec, CSc. sedmdesátiletý. In: Kriminalistika, roč. XXXV., č. 1, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2002, s. 79.
- JÜTTNER, Alfred: O kriminologii a kriminalitě. Praha: Orbis, 1968, 214 s.
- JÜTTNER, Alfred: Socialistický obhájce. In: Právník, roč. XCI., Praha, Právníký ústav ministerstva spravedlnosti, 1952, s. 515–517.
- JŮZL, Miloslav: Připomenutí jubilea tvůrce vědy žalární Františka Josefa Řezáče. In: České vězeňství, č. 3/2009, Praha, Vězeňská služba České republiky, 2009, s. 39.
- K 70. narozeninám prof. dra Františka Štorcha. In: Právník, roč. LX., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1921, s. 60–61.
- K aktuálním otázkám prokurátorského dozoru. In: Právník, roč. CIV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1965, s. 154–173.
- K nedožitej šest'desiatke profesora Vojtecha Hatalu. In: Právny obzor, roč. LXXIII., č. 6,

- Bratislava, Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1990, s. 509–511.
- K nedožitým osmdesátinám profesora Vladimíra Solnaře. In: Právník, roč. CXVIII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1979, s. 981.
- K otázkám přípravného řízení trestního a výkonu trestu. In: Právník, roč. CIII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1964, s. 919–937.
- K sedmdesátinám prof. dr. Vladimíra Solnaře. In: Československá kriminalistika, roč. II., č. 2, Praha, Vydavatelství Magnet, 1969, s. 81–83.
- K sedmdesátým narozeninám univ. prof. Dr. Aug. Miříčky. In: Právník, roč. LXXII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1933, s. 649–654.
- K šedesátinám člena-korespondenta ČSAV Vladimíra Solnaře. In: Právník, roč. XCVIII., Praha, Ústav práva ČSAV, 1959, s. 732–733.
- K šedesátinám prof. Ladislava Schuberta, DrSc. In: Právník, roč. CXI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1972, s. 297–298.
- K úmrtí prof. MUDr. Josefa Reinsberga. In: Národní politika, roč. XLVIII., č. 30, Praha, 31. ledna 1930, s. 4.
- K významnému životnímu jubileu. Univerzitní profesor JUDr. Antonín Růžek, CSc., se dne 8. února 1981 dožívá šedesáti pěti let. In: Československá kriminalistika, roč. XIV., č. 1, Praha, Federální správa Veřejné bezpečnosti, 1981, s. 91–92.
- K životnímu jubileu prof. Antonína Růžka. In: Právník, roč. CXX., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1981, s. 375–376.
- K životnímu jubileu prof. JUDr. Oty Novotného, CSc. In: VANDUCHOVÁ, Marie – GRIVNA, Tomáš (eds.): Pocta Otovi Novotnému k 80. narozeninám. Praha: ASPI, 2008, s. 7–11.
- K životnímu jubileu profesora JUDr. Oty Novotného. In: MUSIL, Jan – VANDUCHOVÁ, Marie (eds.): Pocta prof. JUDr. Otovi Novotnému k 70. narozeninám. Praha: Codex Bohemia, 1998, s. 5–9.
- K 70. narozeninám doc. Zdeňka Konráda. In: Kriminalistika, roč. XXXXVI., č. 4, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2013, s. 320.
- K.: Nová osnova čl. trestního zákona. In: Právník, roč. LXXVI., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1937, s. 257–258.
- KAFKA, F.: O psychobiologickém výzkumu v kriminologii. Praha: Sociální ústav ČSR, 1933, 40 s.
- KAFKOVÁ, Alena: Cesta ke vzniku generálního ředitelství VS ČR 1865 – 1965. In:

- Historická penologie, č. 1/2010, Praha, Kabinet dokumentace a historie Vězeňské služby ČR, 2010, 9–26.
- KAFKOVÁ, Alena: Řízení československého vězeňství v letech 1918–1948. In: České vězeňství, č. 3/2012, Praha, Vězeňská služba České republiky, 2012, s. 24–25.
- KAFKOVÁ, Alena: Vězeňská konference v roce 1931 v Praze. In: Historická penologie, č. 1/2007, Praha, Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2007, s. 11–29.
- KALISTA, Zdeněk: Stručné dějiny československé. II. vydání. Praha: Vyšehrad, 1992, 440 s.
- KALLAB: Dr. August Miřička: Delikty tiskové ve vědě, zákonodárství a judikatuře. In: Právník, roč. XLVII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1908, s. 378–384.
- KALLAB: Dr. Josef Kepert: Analogie v trestním právu. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XXII., č. 1, Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1939, s. 52–57.
- KALLAB: František Storch zemřel. In: Lidové noviny, roč. 32, č. 641, Brno, 23. prosince 1924 ráno, s. 4.
- KALLAB: JUDr. Jarmila Veselá: Význam pohnutky a smýšlení pro třídění trestných činů a trestů. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XI., Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1928, s. 269–271.
- KALLAB: K šedesátým narozeninám profesora dr. Alberta Miloty. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XX., č. 2, Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1937, s. 115–116.
- KALLAB: Prof. dr. Jos. Prušák. In: Naše věda, roč. III., č. 10, Praha, Melantrich, 1921, s. 240.
- KALLAB: Prof. Dr. Josef Prušák. In: Právník, roč. LX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1921, s. 97–100.
- KALLAB: Profesor dr. Albert Milota: Působnost zákonů trestních. Díl I. In: Právník, roč. LXII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1923, s. 383–388.
- KALLAB: Prušák: Studie o účastenství. In: Právník, roč. XLVIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1909, s. 232–239.
- KALLAB: Rakouské právo trestní. Díl všeobecný. Napsal professor Dr. Josef Prušák. In: Právník, roč. LI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1912, s. 35–39.
- KALLAB: Storch: Zabavení v právu tiskovém. In: Právník, roč. XLVIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1909, s. 36–38, 71–75.
- KALLAB: † Prof. Dr. Josef Prušák. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. IV., č. 1–2,

- Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1921, s. 53–54.
- Kallab Jaroslav. In: Malá československá encyklopedie. Svazek III. Praha: Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1986, s. 269.
- Kallab Jaroslav. In: NAVRÁTIL, Michal: Almanach československých právníků. Praha: Nákladem spisovatelovým, 1930, s. 191.
- Kallab Jaroslav. In: Ottův slovník naučný. Díl XXVIII. Doplnky. Praha: J. Otto, 1909, s. 733.
- Kallab Jaroslav. In: TOMEŠ, Josef a kol.: Český biografický slovník XX. století. Díl II. Praha – Litomyšl: Paseka – Petr Meissner, 1999, s. 30.
- Kallab Jaroslav. In: TOMEŠ, Josef – LÉBLOVÁ, Alena a kol.: Československý biografický slovník. Praha: Encyklopedický institut ČSAV – Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1992, s. 299.
- KALLAB, J.: Prof. Dr. Albert Milota: Učebnice obojího práva trestního platného v Československé republice. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. II., č. 3–4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1926, s. 90–92.
- KALLAB, Jar. – MILOTA, Alb.: Memorandum o aplikaci zákona na ochranu republiky. Strojopis, Brno, 28. února 1930; Bratislava, 3. března 1930, 14 s.
- Kallab, Jaroslav. In: MAŘÍKOVÁ, Hana – PETRUSEK, Miloslav – VODÁKOVÁ, Alena a kol.: Velký sociologický slovník. Svazek II. Praha: Univerzita Karlova – vydavatelství Karolinum, 1996, s. 1533.
- Kallab, Jaroslav. In: Masarykův slovník naučný. Díl III. Praha: Československý Kompas, 1927, s. 870.
- KALLAB, Jaroslav: Boj proti zločinnosti. In: Lidové noviny, roč. 29, č. 291, Brno, 13. června 1921 ráno, s. 1.
- KALLAB, Jaroslav: Budoucí československý trestní zákoník. In: Lidové noviny, roč. 35, č. 130, Brno, 13. března 1927, s. 2.
- KALLAB, Jaroslav: Budoucí trestní zákoník československý. In: Lidové noviny, roč. 36, č. 394, Brno, 5. srpna 1928 ráno, s. 1.
- KALLAB, Jaroslav: Československý trestní zákoník. In: Lidové noviny, roč. 29, č. 257, Brno, 25. května 1921 ráno, s. 1.
- KALLAB, Jaroslav: Čím byl, a čím nám nyní bude stát. In: Česká revue, roč. XII., č. 4 a 5, Praha, K. Krofta, leden a únor 1919, s. 219–228, 257–265.
- KALLAB, Jaroslav: Dr. Alois Zucker. In: Osvěta, roč. XXXVI., č. 11, Praha, 1906, s. 1034–

1038.

- KALLAB, Jaroslav: Dr. Vladislav Čermák: O podstatě práva. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XXIV., č. 1–2, Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1941, s. 68–74.
- KALLAB, Jaroslav: O trestu smrti. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. VI., Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1923, s. 113–126.
- KALLAB, Jaroslav: O trestu smrti. In: Lidové noviny, roč. 35, č. 148, Brno, 23. března 1927 ráno, s. 1.
- KALLAB, Jaroslav: Občanská svoboda a ochrana republiky. In: Lidové noviny, roč. 31, č. 44, Brno, 26. ledna 1923 ráno, s. 1.
- KALLAB, Jaroslav: Ochrana cti podle zákona z 28. června 1933, č. 108 Sb. z. a n. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XVI., č. 7–8, Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1933, s. 378–389.
- KALLAB, Jaroslav: Ochrana společnosti trestním právem. In: Lidové noviny, roč. 29, č. 553, Brno, 5. listopadu 1921 ráno, s. 1.
- KALLAB, Jaroslav: Opravné prostředky proti výroku o započtení vyšetřovací vazby do trestu. In: Právník, roč. LI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1912, s. 881–891.
- KALLAB, Jaroslav: Osnova trestního zákoníku. In: Lidové noviny, roč. 34, č. 167, Brno, 1. dubna 1926 ráno, s. 1.
- KALLAB, Jaroslav: Právní filosofie a výklad zákonů. In: Vědecká ročenka Právnické fakulty Masarykovy university v Brně, roč. VI., Brno, Nakladatelství Barvič & Novotný, 1927, s. 83–93.
- KALLAB, Jaroslav: Prof. dr. František Storch. In: Právník, roč. LX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1921, s. 33–41.
- KALLAB, Jaroslav: Profesor dr. August Miříčka sedmdesátníkem. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XVII., Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1934, s. 131–133.
- KALLAB, Jaroslav: První poprava v republice. In: Lidové noviny, roč. 31, č. 14, Brno, 10. ledna 1923 ráno, s. 1.
- KALLAB, Jaroslav: Předmět krádeže dle práva rakouského. In: Právník, roč. XLVI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1907, s. 781–797, 817–833, 853–866.
- KALLAB, Jaroslav: Reforma trestního zákona. In: Lidové noviny, roč. 28, č. 367, Brno, 27. července 1920 ráno, s. 1.
- KALLAB, Jaroslav: Smysl a cíl studia právního. In: Časopis pro právní a státní vědu,

- roč. II., Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1919, s. 211–217.
- KALLAB, Jaroslav: Trestní právo hmotné platné v zemi české a moravskoslezské. Praha: Melantrich, 1935, 337 s.
- KALLAB, Jaroslav: Trestní system osnovy trestního zákonníku. In: Právník, roč. XLIX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1910, s. 81–91, 121–131, 161–174.
- KALLAB, Jaroslav: Tresty v novém trestním zákoně. In: Lidové noviny, roč. 29, č. 334, Brno, 7. července 1921 ráno, s. 1.
- KALLAB, Jaroslav: Učebnice trestního řízení platného v Čechách a v zemi Moravskoslezské. Brno: Nákladem Čs. a. s. Právník, 1930, 283 s.
- KALLAB, Jaroslav: Úvod ve studium metod právnických. Kniha druhá: Hlavní směry. Brno: Nakladatelství Barvič & Novotný, 1921, 266 s.
- KALLAB, Jaroslav: Úvod ve studium metod právnických. Kniha první: Základní pojmy. Brno: Nakladatelství Barvič & Novotný, 1920, 144 s.
- KALLAB, Jaroslav: Za Františkem Storchem. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. VIII., Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1925, s. 4–6.
- KALLAB, Jaroslav: Zabezpečovací opatření v budoucím trestním zákoníku. In: Lidové noviny, roč. 29, č. 423, Brno, 25. srpna 1921 ráno, s. 1.
- KALLAB, Jaroslav: Základy nauky o způsobilosti býti stranou a o příslušnosti soudu v trestním řízení rakouském. Praha: Knihovna Sborníku věd právních a státních – Bursík & Kohout v Praze, 1907, 142 s.
- KALLAB, Jaroslav: Zákon na obranu republiky. In: Lidové noviny, roč. 31, č. 10, Brno, 8. ledna 1923 ráno, s. 1.
- KALLAB, Jaroslav: Zákon na ochranu republiky. In: Lidové noviny, roč. 31, č. 78, Brno, 14. února 1923 ráno, s. 1.
- KALLAB, Jaroslav: Zločin a trest. Praha: Nakladatelství Jos. R. Vilímka v Praze, (1915), 35 s.
- KALLAB, Jaroslav: Zvláštní soudy pro mladistvé v Rakousku a podmínky jejich úspěchu. In: Právník, roč. XLVII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1908, s. 769–781, 847–863.
- KALMUS: Prof. Dr. Vladimír Slavík: Soudní lékařství pro mediky a právníky. In: Právník, roč. LXII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1923, s. 113–114.
- KALVODOVÁ, Věra: Jaroslav Kallab – život a dílo. In: NETT, Alexander (ed.): Sborník z konference k výročí úmrtí prof. JUDr. Jaroslava Kallaba. Brno: Masarykova

- univerzita v Brně, 1992, s. 12–15.
- KALVODOVÁ, Věra: Přehled hlavní publikační činnosti Jaroslava Kallaba. In: NETT, Alexander (ed.): Sborník z konference k výročí úmrtí prof. JUDr. Jaroslava Kallaba. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1992, s. 99–104.
- KALVODOVÁ, V.: 115. výročí narození profesora Jaroslava Kallaba. In: Časopis pro právní vědu a praxi, roč. II., č. 4, Brno, Právnická fakulta Masarykovy univerzity v Brně, 1994, s. 184.
- KALVODOVÁ, V. – RŮZNAROVÁ, J.: Osobnost prof. Jaroslava Kallaba a jeho působení na poli mezinárodního práva trestního. In: Brněnská věda a umění meziválečného období (1918–1939) v evropském kontextu. Sborník příspěvků z konference Masarykovy univerzity konané v rámci oslav 750. výročí udělení městských práv Brnu ve dnech 22.–25. září 1993. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1993, s. 160–162.
- KAN, Joseph van: Les causes économiques de la criminalité. Paris: A. Maloine, 1903, 496 s.
- KANN, Robert A.: Herbst, Eduard. In: Neue Deutsche Biographie. Band VIII. Berlin: Duncker & Humblot, 1969, s. 588–589.
- KAPLAN, Karel: Československo v letech 1953–1966. 3. část – Společenská krize a kořeny reformy. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992, 146 s.
- KAPLAN, Karel: Mocní a bezmocní. Toronto: Sixty-Eight Publishers, 1989, 469 s.
- KAPLAN, Karel: Něktrvá revoluce. Toronto: Sixty-Eight Publishers, 1985, 425 s.
- Karabec, Z. In: STRAUS, Jiří – VAVERA, František: Slovník kriminalistických pojmů a osobností. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 262.
- KARABEC, Z.: Koordinace boje s trestnou činností. In: Právní obzor, roč. LXI., č. 4, Bratislava, Veda, 1978, s. 375–379.
- KARABEC, Zdeněk: Současný trend kriminality. In: Socialistická zákonnost, roč. XXII., č. 10, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1974, s. 549–557.
- KARABEC, Z. – ZAPLETAL, J.: Dvacet let Výzkumného ústavu kriminologického při GP ČSSR. In: Právník, roč. CXX., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1981, s. 398–400.
- KARABEC, Z. – ZAPLETAL, J.: Vědecký seminář o kriminologické prognostice. In: Právník, roč. CXV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1976, s. 569–572.
- KARÁSEK: Kodifikační práce v r. 1930. In: Všehrd, roč. XI., č. 5, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislave, únor 1930, s.

157.

- KARÁSEK: Univ. prof. dr. A. Miřička: Usmrcení na žádost a z útrpnosti podle osnovy trestního zákona. In: Všeřrd, roč. XI., č. 4, Vydává S. ČS. P. „Všeřrd“ v Praze, ČS. A. S. „Právník“ v Brně a S. ČS. P. P. „Právník“ v Bratislave, leden 1930, s. 134–135.
- Karel Jičínský. In: NOVÝ, Luboš (ed.): Práce z dějin Československé akademie věd. Svazek 3. Seria B Editiones. Členové České akademie věd a umění 1890–1952. Praha: Ústřední archiv ČSAV, 1989, s. 177–178.
- Karl Binding. In: VORMBAUM, Thomas (Hrsg.): Moderne deutsche Strafrechtsdenker. Berlin – Heidelberg: Springer-Verlag, 2011, s. 368–369.
- KAUFMAN, Whitley R. P.: Honor and Revenge: A Theory of Punishment. Dordrecht: Springer, 2013, 203 s.
- Kb., J.: Některé novoty v osnově československého trestního zákona. In: Lidové noviny, roč. 34, č. 370, Brno, 25. července 1926 ráno, s. 2.
- KEANE, John: Violence and Democracy. Cambridge: Cambridge University Press, 2004, 218 s.
- KELLER, Jan (Kel): socialismus. In: MAŘÍKOVÁ, Hana – PETRUSEK, Miloslav – VODÁKOVÁ, Alena a kol.: Velký sociologický slovník. Svazek II. Praha: Univerzita Karlova – vydavatelství Karolinum, 1996, s. 1006–1007.
- KEPERT: Cesare Lombroso. In: Všeřrd, roč. XVIII., č. 3, Praha – Brno – Bratislava, prosinec 1936, s. 128.
- KEPERT: Doc. Dr. Jarmila Veselá: Sterilisace. In: Všeřrd, roč. XX., č. 2, Praha, Čs. A. S. „Právník“ v Brně, únor 1939, s. 73–74.
- KEPERT: Dr. Vladimír Solnař: Pojišťovací podvod. In: Všeřrd, roč. XVIII., č. 7, Praha, S. Čs. P. „Všeřrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislave, duben 1937, s. 315–316.
- KEPERT: Příklad Delongův. In: Všeřrd, roč. XVIII., č. 8, Praha – Brno – Bratislava, květen 1937, s. 348–349.
- KEPERT: Švýcarský trestní zákoník. In: Všeřrd, roč. XX., č. 1, Praha – Brno, leden 1939, s. 21–22.
- KEPERT: Univ. prof. Dr. Vladimír Solnař: Několik úvah o příčinném vztahu a adekvátnosti v trestním právu. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. XIII., č. 2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1937, s. 53–55.

- KEPERT: Vojenské trestní právo na Karlově universitě. In: Všeherd, roč. XIX., č. 3, Praha – Brno – Bratislava, Čs. A. S. „Právnick“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právnick“ v Bratislave, prosinec 1937, s. 108–109.
- KEPERT, J.: Application de la peine de mort et des peines privatives de la liberté à vie. In: Bulletin de Droit Tchecoslovaque, année IV. (1935), numéro 2, Prague, Union des Juristes de Prague, 1er octobre 1935, s. 9–21.
- KEPERT, J.: Právní platnost myšlení analogického. In: Sborník prací k počtě šedesátých narozenin Františka Weyra. Praha: Orbis, 1939, s. 117–128.
- KEPERT, J.: Teleologická theorie hospodářská a hospodářská věda praktická. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XVI., č. 3–5, Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1933, s. 240–245.
- KEPERT, J.: Zásady trestního řízení proti nepřítomným. In: Sborník prací k počtě šedesátých narozenin Jaroslava Kallaba. Praha: Orbis, 1939, s. 145–162.
- KEPERT, Jos.: Národnostní autonomie v Československu. In: Všeherd, roč. XIX., č. 8, Praha – Brno – Bratislava, květen 1938, s. 295–296.
- KEPERT, Jos.: Vlastníkovy služebnosti. In: Všeherd, roč. XV., č. 8 a 9–10, Praha – Brno – Bratislava, květen a červen 1934, s. 325–336, 363–371.
- KEPERT, Jos.: Zákon o obraně státu. In: Všeherd, roč. XVIII., č. 3 a 4, Praha – Brno – Bratislava, prosinec 1936 a leden 1937, s. 97–102, 148–155.
- KEPERT, Jos. O.: Delikty davu. In: Všeherd, roč. XVI., č. 5, Praha – Brno – Bratislava, únor 1935, s. 193–203.
- KEPERT, Josef: Analogie v trestním právu. Praha – Brno: Orbis, 1938, 204 s.
- KEPERT, Josef: Naše právní listy. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XXII., č. 1, Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1939, s. 49–51.
- KEPERT, Josef: Nová osnova trestního zákona. In: Všeherd, roč. XVIII., č. 9–10, Praha – Brno – Bratislava, S. Čs. P. „Všeherd“ v Praze, Čs. A. S. „Právnick“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právnick“ v Bratislave, červen 1937, s. 386–389.
- KEPERT, Josef: Ochrana německé krve. In: Všeherd, roč. XIX., č. 1 a 2, Praha – Brno – Bratislava, říjen a listopad 1937, s. 22–24, 50–53.
- KEPERT, Josef: Pochybnosti o československé demokracii. (Poznámky ke knize Dra Bedřicha Sandera: Das Staatsverteidigungsgesetz und die Verfassungsurkunde der Tschechoslowakischen Republik, Brno 1936, R. M. Rohrer.) In: Všeherd, roč. XVIII., č. 5, Praha – Brno – Bratislava, únor 1937, s. 209–211.

- KEPERT, Josef: Pro lepší ochranu státu. In: Všechno, roč. XVI., č. 10, Praha – Brno – Bratislava, červen 1935, s. 385–391.
- KEPERT, Josef: Útratová ustanovení zákona o ochraně cti. In: Právník, roč. LXXIV., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1935, s. 509–522, 598–619.
- KEPERT, Josef: Vojenské polní trestní řízení. In: Všechno, roč. XIX., č. 4, Praha – Brno – Bratislava, leden 1938, s. 126–132.
- KEPERT, Josef O.: Pohnutky nízké a nečestné v platném trestním právu. In: Všechno, roč. XIV., č. 4 a 5, Praha – Brno – Bratislava, leden a únor 1933, s. 120–125, 162–168.
- KERT: JUDr. August Miříčka: Trestní právo hmotné. In: Všechno, roč. XVI., č. 1, Vydává S. ČS. P. „Všechno“ v Praze, ČS. A. S. „Právník“ v Brně a ČS. S. P. P. „Právník“ v Bratislavě, říjen 1934, s. 44–45.
- KERT: Metody moderní policie. In: Všechno, roč. XIV., č. 8, Praha – Brno – Bratislava, květen 1933, s. 310–311.
- KERT: Německý hlas o zákonu o obraně státu. In: Všechno, roč. XVIII., č. 3, Praha – Brno – Bratislava, prosinec 1936, s. 119–120.
- KERT: Osnova zákona o zbraních a střelivu. In: Všechno, roč. XIX., č. 6, Praha – Brno – Bratislava, březen 1938, s. 221–222.
- KERT: Retinoskopie. In: Všechno, roč. XVIII., č. 9–10, Praha – Brno – Bratislava, S. Čs. P. „Všechno“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě, červen 1937, s. 398.
- KERT: Zákon o zbraních a střelivu. In: Všechno, roč. XIX., č. 9–10, Praha – Brno – Bratislava, červen 1938, s. 351.
- KINDL, Vladimír: Jak se také píše o historickém trestním právu (příklad s poznámkami). In: FENYK, Jaroslav (ed.): Pocta Dagmar Císařové k 75. narozeninám. Praha: LexisNexis CZ, 2007, s. 44–50.
- KINDL, Vladimír: Lidové soudy pro trestání válečné licho. (Epizoda z dějin mimořádného trestního soudnictví v Československé republice z let 1919–1924). In: VANDUCHOVÁ, Marie – HOŘÁK, Jaromír (eds.): Na křižovatkách práva. Pocta Janu Musilovi k sedmdesátým narozeninám. Praha: C. H. Beck, 2011, s. 523–531.
- KITZINGER, Friedrich: Die Internationale Kriminalistische Vereinigung. München: C. H. Beck, 1905, 164 s.
- KLEE: August Miříčka, Dr. iur., k. k. Oberstaatsanwaltsstellvertreter und Privatdozent in Prag. Die Formen der Strafschuld und ihre gesetzliche Regelung. In: Archiv für

- Strafrecht und Strafprozess, Jahrgang LI., Berlin, R. v. Decker's Verlag, 1904, s. 91–93.
- KLEIN, Franz – LAMMASCH, Heinrich: Die Verbesserung des Ehrenschatzes. Wien: Manz, 1903, 110 s.
- KLIER: („Die Beschlagnahme im Preßrechte“ [„Zabavení v právu tiskovém“] von Jur. Dr. Franz Storch, k. k. Hofrat und Universitäts-Professor an der böhmischen Universität in Prag. Prag 1908.) In: Wiener Zeitung, Nr. 296, Wien, 24. Dezember 1908, s. 8.
- KLIER, Č.: Obsah přednášky pana JUDra Augusta Miříčky, c. k. soudního adjunkta v Strakonících: „O reformě trestního řízení vojenského“. Zprávy o týdenních schůzích Právnícké Jednoty v Praze. In: Právník, roč. XXXV., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1896, s. 434–443.
- KLIER, Č.: Přednáška p. dv. rady prof. dra Aloise Zuckra: „O novém uherském trestním řízení“. Zprávy o schůzích Právnícké Jednoty v Praze. Týdenní schůze dne 3. listopadu 1896. In: Právník, roč. XXXV., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1896, s. 863–868.
- KLIER, Č.: Přednáška pana univ. prof. dra. Aloise Zuckra: „O některých nutných opravách trestního zákona“. Zprávy o týdenních schůzích Právnícké Jednoty v Praze. Týdenní schůze dne 31. října 1895. In: Právník, roč. XXXIV., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1895, s. 876–881.
- KLIMENT, Jos. R.: O významu svolení v trestním právu vůbec a rakouském zvlášť. In: Právník, roč. XXV., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1886, s. 469–481.
- KLÜPFEL: Köstlin: Christian Reinhold K. In: Allgemeine Deutsche Biographie. Band XVI. Leipzig: Verlag von Duncker & Humblot, 1882, s. 759–761.
- KNAPP, Viktor: Trestní ochrana socialistického vlastnictví. In: Právník, roč. LXXXIX., Praha, Jednota československých právníků v Praze, 1950, s. 304–312.
- KNAPP, Viktor: Význam sovětské právní vědy pro vývoj socialistické právní vědy a marxistického právního myšlení v Československu. In: Právník, roč. XCVI., Praha, Ústav práva ČSAV, 1957, s. 814–819.
- KNOBLOCH, F. – KNOBLOCHOVÁ, J.: Soudní psychiatrie pro právníky a lékaře. II. přepracované a rozšířené vydání. Praha: Orbis, 1965, 412 s.
- KOCINA, Jan: Vzpomínka na doc. JUDr. Jiřího Pipka, CSc. In: Bulletin advokacie, č. 5/2008, Praha, Česká advokátní komora v Praze, 19. května 2008, s. 77.

- KOCOUREK, Karel: Z historie věznice Valdice. In: Historická penologie, č. 1/2004, Praha, Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2004, s. 1–4.
- KOHOUT: Slavnostní instalace rektora Komenského university v Bratislavě, prof. Dr. Alberta Miloty. In: Všehrd, roč. XII., č. 5, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě, leden 1931, s. 136–137.
- Kolem reformy trestního práva. In: Právník, roč. LXV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1926, s. 463–464.
- KOMENDER, Vladimír: Nové trestní právo polské. In: Všehrd, roč. XIV., č. 1, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě, říjen 1932, s. 24–25.
- Komentář Zákona o trestním soudnictví nad mládeží. In: Právník, roč. LXX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1931, s. 648.
- Komise pro opravu trestního zákona. In: Právník, roč. IV., Praha, Nakladatel a vydavatel Dr. Ed. Grégr, 1865, s. 756.
- Komise pro sjednocení trestních řádů. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. III., č. 3–4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1927, s. 144–145.
- Konference o právním vědomí. In: Socialistická zákonnost, roč. XXII., č. 2, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1974, s. 84.
- Konrád, Z. In: STRAUS, Jiří – VAVERA, František: Slovník kriminalistických pojmů a osobností. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 265.
- KOUDELKA, Břetislav – WILHELM, Marek – PETŘÍKOVÁ, Magda: Mírov – nejstarší vězení v zemi. In: České vězeňství, č. 4/2008, Praha, Vězeňská služba České republiky, 2008, s. 26–29.
- KOUKOLÍK, J.: Společenská obhajoba v rehabilitačním řízení. In: Socialistická zákonnost, roč. XVII., č. 3, Praha, Ministerstvo spravedlnosti v Praze, 1969, s. 172–175.
- KÖSTLIN, C. R.: Neue Revision der Grundbegriffe des Criminalrechts. Tübingen: Verlag der H. Laupp'schen Buchhandlung, 1845, 935 s.
- Köstlin, Christian Reinhold. In: Meyers Großes Konversations-Lexikon. Band XI. VI., gänzlich neubearbeitete und vermehrte Auflage. Leipzig – Wien: Bibliographisches Institut, 1905, s. 535.
- KRAMER, Matthew H.: In Defense of Legal Positivism. Law without Trimmings. Oxford: Oxford University Press, 1999, 313 s.

- KRAMER, Matthew H.: *The Ethics of Capital Punishment*. Oxford: Oxford University Press, 2011, 353 s.
- KRATOCHVÍL, Vladimír: *Trestný čin a jeho skutková podstata v pojetí Jaroslava Kallaba*. In: NETT, Alexander (ed.): *Sborník z konference k výročí úmrtí prof. JUDr. Jaroslava Kallaba*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1992, s. 44–60.
- KRAUS, Fr.: *A. I. VINBERG: Hlavní zásady sovětské kriminalistické expertisy*. In: *Právník*, roč. XCI., Praha, Právníký ústav ministerstva spravedlnosti, 1952, s. 468–470.
- Kriminalistické kursy*. In: *Věstník Československé společnosti pro právo trestní*, roč. VI., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1930, s. 61.
- Kriminalistické museum a kriminální archiv u zemského trestního soudu v Praze*. In: *Věstník Československé společnosti pro právo trestní*, roč. I., č. 1, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1925, s. 21.
- Kriminalistický kurs*. In: *Právník*, roč. LXV., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1926, s. 623–624.
- Kriminalistický kurs*. In: *Věstník Československé společnosti pro právo trestní*, roč. II., č. 3–4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1926, s. 98–99.
- Kriminologické vzdělání orgánů trestního soudnictví*. In: *Právník*, roč. LXV., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1926, s. 335–336.
- Kriminologický ústav Karlovy university*. In: *Právník*, roč. LXV., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1926, s. 557–559.
- Kriminologický ústav university Komenského v Bratislavě*. In: *Věstník Československé společnosti pro právo trestní*, roč. II., č. 3–4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1926, s. 99.
- Kriminologisches Institut Prag*. In: *Prager Juristische Zeitschrift*, Jahrgang X., Nummer 21, Reichenberg, Verlag von Gebrüder Stiepel Gesellschaft, 1. Dezemberheft 1930, s. 759.
- KRONBERGER: *Dr. Aug. Miříčka – Dr. Vlad. Solnař: Nová úprava trestního soudnictví v Protektorátu Čechy a Morava*, Praha 1939. In: *Právník*, roč. LXXVIII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1939, s. 518–519.
- KRONBERGER: *Extradiční a rekvisiční styk ve věcech trestních s cizinou*. In: *Právník*, roč. LXXIX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1940, s. 308–312.
- KRONBERGER, Frant.: *Sjednocení přípravného vyhledávání a vyšetřování*. In: *Právník*, roč. LXV., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1926, s. 433–444, 473–479.

- KROPSBAUER, František: Několik slov o trestání nepatrných činů trestních. In: Právník, roč. XXXV., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1896, s. 753–756.
- KROPSBAUER, František: Některé myšlenky o návrhu zákona trestního, pokud se týká přestupků. In: Právník, roč. XXXVII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1898, s. 601–612.
- KRUPAUER, J.: Třicet let socialistické prokuratury v ČSSR. In: Právník, roč. CXXII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1983, s. 1069–1073.
- KRUPAUER, Jaroslav: 25 let socialistické prokuratury v ČSSR. In: Socialistická zákonnost, roč. XXVI., č. 6, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1978, s. 321–325.
- KŘEPELKA: O osnově zákona o soudnictví nad mládeží. In: Všehrd, roč. XI., č. 5, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě, únor 1930, s. 160.
- KŘIVSKÝ, Pavel: František Josef Řezáč (1819–1879). Literární pozůstalost. Praha: Literární archiv Památníku národního písemnictví v Praze, 1971, 10 s.
- KŘÍŽKOVSKÝ, L.: Trestní zákon správní. In: Právník, roč. LXXXIX., Praha, Jednota československých právníků v Praze, 1950, s. 386–398.
- KUBEŠ, V.: Kallabův přínos normativní teorii. In: Dějiny myšlení o státu a právu ve 20. století se zřetelem k Moravě a zvláště Brnu. Díl I. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1995, s. 198–210.
- KUBEŠ, Vladimír: Univ. prof. dr. Jaroslav Kallab: Trestní právo hmotné platné v zemi české a moravskoslezské. In: Všehrd, roč. XVI., č. 8–9, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě, květen 1935, s. 373–376.
- KUBEŠ, Vladimír: Zpráva o schůzích Právnícké jednoty v Praze. In: Právník, roč. LXX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1931, s. 37–39.
- KUBÍČEK, Pavol: Profesor JUDr. Vojtech Hatala, CSc. In: Acta Facultatis Iuridicae Universitatis Comenianae, Tomus XXX., Pocta prof. JUDr. Vojtechovi Hatalovi, CSc., Bratislava, Univerzita Komenského v Bratislavě, 2012, s. 11–12.
- KUČERA, Bohumil: Prof. Dr. Jaroslav Kallab: Úvod ve studium metod právnických. Kniha druhá. Hlavní směry. In: Všehrd, roč. III., č. 8, Praha, S. Č. P. „Všehrd“ v Praze a Č. A. S. „Právník“ v Brně, duben 1922, s. 121–127.
- KUČERA, Bohumil: Prof. Dr. Jaroslav Kallab: Úvod ve studium metod právnických. Kniha první: Základní pojmy. In: Všehrd, roč. III., č. 2–3, Praha, S. Č. P. „Všehrd“ v Praze a

- Č. A. S. „Právník“ v Brně, prosinec 1921, s. 38–43.
- KUDLÍK, A.: Ještě k pojetí příčin kriminality a její prevence. In: Právník, roč. CII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1963, s. 141–154.
- KUDLÍK, A.: K problematice trestní statistiky. In: Právník, roč. CV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1966, s. 380–384.
- KUDLÍK, A.: Zpráva z pracovní porady „O metodách zkoumání příčin zločinnosti“. In: Právník, roč. CI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1962, s. 688–700.
- KUDLÍK, A.: Zprávy o obhajobách kandidátských disertačních prací. In: Právník, roč. C., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1961, s. 729–731.
- KUDLÍK, A. – NEZKUSIL, J.: Rozvoj kriminologické vědy a základní koncepční problémy čs. socialistické kriminologie. In: Právník, roč. CVI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1967, s. 525–536.
- KUDLÍK, A. – NEZKUSIL, J.: Systém kriminologie a otázky jejího vědeckého pěstování a výuky. In: Právník, roč. CVI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1967, s. 608–618.
- KUDLÍK, Alfred – NEZKUSIL, Jiří – PŘENOSIL, Gustav: Československá kriminologie. Praha: Orbis, 1971, 303 s.
- KUHN, T. S.: Struktura vědeckých revolucí. Praha: OIKOYMENH, 1997, 206 s.
- KUHN, Thomas S.: The Structure of Scientific Revolutions. III. Edition. Chicago: The University of Chicago Press, 1996, 212 s.
- KUCHTA, Josef: Právní úprava a pojmání právního omylu od doby Jaroslava Kallaba po současnost. In: MACHALOVÁ, Tatiana (ed.): K odkazu Jaroslava Kallaba. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 68–75.
- KUCHTA, Josef: Trest smrti v díle J. Kallaba. In: NETT, Alexander (ed.): Sborník z konference k výročí úmrtí prof. JUDr. Jaroslava Kallaba. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1992, s. 33–37.
- KUKLÍK, Jan: Mýty a realita tzv. „Benešových dekretů“. Praha: Linde Praha, 2002, 511 s.
- KUKLÍK, Jan a kol.: Dějiny československého práva 1945–1989. Praha: Auditorium, 2011, 426 s.
- KURELLA, Hans: Cesare Lombroso. A Modern Man of Science. London: Rebman Limited, 1911, 194 s.
- KUSA, Dagmar – NURSE, Anne M.: Juvenile Justice in Slovakia. In: WINTERDYK, John A. (ed.): Juvenile Justice. Boca Raton: CRC Press, 2015, s. 295–319.
- KUSYN, Lubomír: Zločin a trest. In: Nové slovo, roč. XI., č. 18, Bratislava, Vydavateľstvo

- Journal, 1. máj 1969, s. 8–9.
- KVASNIČKA, V.: Několik poznámek k pojetí kriminologie. In: Právník, roč. CV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1966, s. 639–644.
- KVASNIČKA, V.: Některé metodické a technické zkušenosti z kriminologického výzkumu. In: Právník, roč. CV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1966, s. 263–267.
- KVASNIČKA, V. – NOVOTNÝ, O. – PŘENOSIL, G.: Pracovní porada kriminologů socialistických zemí. In: Právník, roč. CIX., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1970, s. 630–632.
- KÝR, Aleš: Odkaz Františka Josefa Řezáče nejen českému vězeňství. In: Historická penologie, č. 2/2003, Praha, Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2003, s. 5–6.
- KÝR, Aleš: Osobnosti české penologie. Prof. JUDr. Oto Novotný, CSc. In: Historická penologie, č. 3/2004, Praha, Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2004, s. 3–5.
- KÝR, Aleš: Pankrácká věznice v období první republiky. In: Historická penologie, č. 2/2009, Praha, Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2009, s. 50–59.
- KÝR, Aleš: Portrét doc. PhDr. Jiřího Čepeláka, CSc. In: České vězeňství, roč. VI., č. 2–3/1999, Praha, Vězeňská služba České republiky, 1999, s. 4.
- KÝR, Aleš – KAFKOVÁ, Alena: Věznice Valdice v historii českého vězeňství. In: Historická penologie, č. 2/2007, Praha, Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2007, s. 1–14.
- L' institut de criminologie de l' université de Paris. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. I., č. 2–3, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1925, s. 71.
- LACHOUT, Václav: K pojetí presumpce nevin. In: Právník, roč. CVI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1967, s. 943–947.
- LACHOUT, V.: K úpravě stížnosti pro porušení zákona v trestním řízení. In: Právník, roč. CV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1966, s. 355–360.
- LACHOUT, Václav: Některé otázky dalšího vývoje trestního procesu. In: Právník, roč. XCIX., Praha, Ústav práva ČSAV, 1960, s. 292–306.
- LACHOUT, V.: O kriminalitě mládeže. In: Právník, roč. CVII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1968, s. 569–571.
- LACHOUT, V.: Podnětná práce o problémech trestního řízení. In: Právník, roč. CIV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1965, s. 86–88.
- LAMMASCH: Otto Friedmann, † 4. December 1901. In: Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung, Jahrgang LII., Nr. 51, Wien, Manz, 14. December 1901, s. 412–

413.

LAMMASCH: Studien zum Strafgesetzentwurf. In: Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung, Jahrgang XLII., Neue Folge. Jahrgang XXVIII., Nr. 48+49+50+51+52, Wien, Manz, 1.+8.+15.+22.+29. December 1891, s. 377–378, 385–390, 393–396, 401–403, 409–412.

LAMMASCH: Vorschläge zur Revision des Strafgesetzentwurfes. In: Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung, Jahrgang XLV., Nr. 41+42+43+44+45, Wien, Manz, 6.+13.+20.+27. October 1894 – 3. November 1894, s. 345–347, 353–356, 361–364, 369–372, 377–380.

LAMMASCH: Wilhelm Emil Wahlberg, † 31. Jänner 1901. In: Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung, Jahrgang LII., Nr. 7, Wien, Manz, 9. Februar 1901, s. 49–51.

LAMMASCH: Ziele der Strafrechtsreform in Österreich. In: Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung, Jahrgang LV., Nr. 36, 37 und 38, Wien, Manz, 6. September 1904, s. 303–307.

Lammasch, Heinrich. In: Meyers Großes Konversations-Lexikon. Band XII. VI., gänzlich neubearbeitete und vermehrte Auflage. Leipzig – Wien: Bibliographisches Institut, 1905, s. 81.

LAMMASCH, Heinrich: Grundriß des Strafrechts. IV., berichtigte und ergänzte Auflage. Leipzig: Verlag von Duncker & Humblot, 1911, 146 s.

LAMMASCH, Heinrich: Julius Glaser. Eine Charakteristik. In: Zeitschrift für das Privat- und Öffentliche Recht der Gegenwart, Band XIV., Wien, Alfred Hölder, 1887, s. 675–703.

LANG-HINRICHSSEN, Dietrich: Freudenthal, Berthold. In: Neue Deutsche Biographie. Band V. Berlin: Duncker & Humblot, 1961, s. 411.

LANGSTED, Lars Bo – GARDE, Peter – GREVE, Vagn: Criminal Law in Denmark. III. Revised Edition. Alphen aan den Rijn: Kluwer Law International, 2011, 246 s.

LANIER, Mark M. – HENRY, Stuart – ANASTASIA, Desiré J. M.: Essential Criminology. IV. Edition. Boulder: Westview Press, 2015, 416 s.

Lány Emil. In: NAVRÁTIL, Michal: Almanach československých právníků. Praha: Nákladem spisovatelovým, 1930, s. 247–248.

LÁNY, Jeronym: Kytička na hrob mého otce k 50. výročí jeho tragické smrti. In: České vězeňství, č. 2/1995, Praha, Vězeňská služba České republiky, 1995, s. 17.

LAWRENCE, Frederick M.: Punishing Hate. Cambridge: Harvard University Press, 2002,

269 s.

- LE POITTEVIN, A.: Emile Garçon 1851–1922. In: *Revue pénitentiaire et de Droit pénal*, quarante-sixième année, N° 7–9, Paris, Marchal et Billard, juillet–septembre 1922, s. 453–460.
- LEDERER, Eugen: Dr. Ant. Schauerovi. In: *Národní politika*, roč. LII., č. 7, Praha, Politika, 8. ledna 1934, s. 2.
- LEDERER, Max (ed.): *Die strafgesetzlichen und strafprozessualen Bestimmungen der tschechoslowakischen Republik*. Prag: Verlag von A. Haase, 1922, 304 s.
- LEDERER, Max (ed.): *Die strafgesetzlichen und strafprozessualen Bestimmungen der tschechoslowakischen Republik. II. Teil*. Prag: Verlag von A. Haase, 1923, 457 s.
- LEDERER, Max (ed.): *Předpisy trestního zákona i řádu republiky československé*. Praha: Nákladem A. Haase v Praze, 1922, 257 s.
- LEDERER, Max (ed.): *Předpisy trestního zákona i řádu republiky československé. Díl II*. Praha: Nákladem A. Haase v Praze, 1923, 362 s.
- LENZ, Adolf: Hans Gross †. In: *Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft*, Band XXXVII., Berlin, J. Guttentag, 1916, s. 595–604.
- Lepšík Josef. In: NAVRÁTIL, Michal: *Almanach československých právníků*. Praha: Nákladem spisovatelovým, 1930, s. 253.
- LEPŠÍK, J.: O vojenském polním trestním řízení. In: *Právník*, roč. LXXVII., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1938, s. 147–164.
- LEPŠÍK, J.: *O vojenských trestních zákonech*. Praha: Nákladem vlastním, 1927, 225 s.
- LEPŠÍK, J.: *Vojenská podřízenost a její trestní ochrana*. Praha: Nákladem vlastním, 1934, 211 s.
- LEPŠÍK, J. – BENEŠ, J.: *Vojenské trestní zákony Československé republiky*. Praha: Nákladem vlastním, 1931, 1184 s.
- LERCH, Miloslav: Za prof. Prušákem. In: *Všehrd*, roč. II., č. 8, Praha, S. Č. P. „Všehrd“, březen 1921, s. 125–126.
- LHOTA, Jan Nep.: O kvalifikaci trestných činů dle sumy peněžité. In: *Právník*, roč. I., č. 2, Praha, Tiskem a nákladem Antonína Renna, 1861, s. 65–69.
- LIANG, Hsi-Huey: *The Rise of Modern Police and the European State System from Metternich to the Second World War*. Cambridge: Cambridge University Press, 2002, 345 s.
- LIEBERWIRTH, Rolf: Finger, August Anton Franz. In: *Neue Deutsche Biographie*. Band V.

- Berlin: Duncker & Humblot, 1961, s. 157–158.
- LILIENTHAL, K. v.: Franz von Liszt †. II. In: Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft, Band XL., Berlin – Leipzig, Vereinigung wissenschaftlicher Verleger, Walter de Gruyter & Co., 1919, s. 535–543.
- LINHART, Jiří (Lin): absolutismus. In: MAŘÍKOVÁ, Hana – PETRUSEK, Miloslav – VODÁKOVÁ, Alena a kol.: Velký sociologický slovník. Svazek I. Praha: Univerzita Karlova – vydavatelství Karolinum, 1996, s. 38.
- LINHARTOVÁ, Dagmar – MUSIL, Jan: Doc. JUDr. Vladimír Prerad, CSc. In: Kriminalistika, roč. XXXX., č. 1, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2007, s. 80.
- LIPPENS, Ronnie – CREWE, Don (eds.): Existentialist Criminology. Abingdon: Routledge-Cavendish, 2009, 296 s.
- Liste des Membres de l'Association internationale ou des Groupes nationaux (1). In: Revue internationale de Droit pénal, 2me Année, N. 1, Paris, Marchal et Billard, 1er Trimestre 1925, s. 1–16.
- LISZT, Franz v.: Strafrechtliche Aufsätze und Vorträge. Erster Band. 1875 bis 1891. Berlin: J. Guttentag, 1905, 560 s.
- LISZT, Franz v.: Strafrechtliche Aufsätze und Vorträge. Zweiter Band. 1892 bis 1904. Berlin: J. Guttentag, 1905, 519 s.
- Liszt, Franz von. In: Meyers Großes Konversations-Lexikon. Band XII. VI., gänzlich neubearbeitete und vermehrte Auflage. Leipzig – Wien: Bibliographisches Institut, 1905, s. 610–611.
- LISZT, Franz von: Lehrbuch des Deutschen Strafrechts. IX., durchgearbeitete Auflage. Berlin: J. Guttentag, 1899, 719 s.
- LITSCH, K.: K problematice protektorátního trestního práva. (Trestněprávní ochrana státního presidenta a vlády proti verbálním deliktům říšských občanů.) In: Právněhistorické studie, č. 16, Praha, Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1971, s. 199–208.
- LMA: Sdělení o III. plenárním zasedání sekce trestního práva Právnického ústavu ministerstva spravedlnosti v Praze. In: Socialistická zákonnost, roč. XII., č. 9, Praha, Právnický ústav ministerstva spravedlnosti v Praze, 1964, s. 60.
- LOBKOWICZ, N.: Marxismus-Leninismus in der ČSR. Dordrecht: D. Reidel Publishing Company, 1961, 265 s.
- LOGAN, Anne: Eleanor Touroff Glueck (1898–1972) and Sheldon Glueck (1896–1980).

- In: HAYWARD, Keith – MARUNA, Shadd – MOONEY, Jayne (eds.): Fifty Key Thinkers in Criminology. Abingdon: Routledge, 2010, s. 82–88.
- LOHSING, E.: Generalstaatsanwalt Dr. Hugo Hoegel †. In: Juristische Blätter, Jahrgang L., Nr. 5 und 6, Wien, 6. März 1921, s. 44–45.
- LOHSING, Ernst: Dr. August Miřička, k. k. Oberstaatsanwaltsstellvertreter und Privatdozent in Prag, Die Formen der Strafschuld und ihre gesetzliche Regelung. In: GROSS, Hans (Hrsg.): Archiv für Kriminal-Anthropologie und Kriminalistik, Band XVII., Leipzig, Verlag von F. C. W. Vogel, 1904, s. 378–379.
- LOHSING, Ernst: Hofrat Prof. Dr. Alois Zucker †. In: Juristische Blätter, Jahrgang XXXV., Nr. 40, Wien, 7. Oktober 1906, s. 474.
- LOHSING, Ernst: Mittheilungen der culturpolitischen Gesellschaft. Zur Problemstellung in der Frage der gerichtlichen Voruntersuchung. Hofrath Professor Dr. Alois Zucker (Prag): Soll die gerichtliche Voruntersuchung aufrecht erhalten bleiben? In: Archiv für Kriminal-Anthropologie und Kriminalistik, Band X., Heft 1–2, Leipzig, Verlag von F. C. W. Vogel, 1903, s. 183–184.
- LOHSING, Ernst: Vorschläge zur Umgestaltung des österreichischen Pressrechtes sowie des Rechtsschutzes in Beleidigungssachen. In: Archiv für Kriminal-Anthropologie und Kriminalistik, Band IX., Heft 4, Leipzig, Verlag von F. C. W. Vogel, 1902, s. 372–375.
- LOMBROSO, Cesare: L'uomo delinquente. Milano: Ulrico Hoepli, 1876, 256 s.
- LORENZ, M.: Die Dreiteilung der Schuldformen und ihre Auswertung in den tschechoslowakischen Strafgesetzentwürfen von 1926. Eine dogmatisch-kritische Untersuchung. Prag: Heinr. Mercy Sohn, 1930, 174 s.
- LÖFFLER: August Finger, Das Strafrecht. In: Österreichische Zeitschrift für Strafrecht, Jahrgang III., Wien, Manz, 1912, s. 429–436.
- LÖFFLER: Franz v. Liszt. In: Österreichische Zeitschrift für Strafrecht, Jahrgang II., Wien, Manz, 1911, s. 129–130.
- LÖFFLER: Karl Binding. In: Österreichische Zeitschrift für Strafrecht, Jahrgang II., Wien, Manz, 1911, s. 389.
- LÖFFLER, Alexander: Wessely: Wolfgang W. In: Allgemeine Deutsche Biographie. Band XLII. Leipzig: Verlag von Duncker & Humblot, 1897, s. 146–147.
- LUPTÁK, Milan (Lup): socialismus reálný. In: MAŘÍKOVÁ, Hana – PETRUSEK, Miloslav – VODÁKOVÁ, Alena a kol.: Velký sociologický slovník. Svazek II. Praha: Univerzita

- Karlova – vydavatelství Karolinum, 1996, s. 1009–1010.
- ŁOŚ, Maria: *Communist Ideology, Law and Crime*. Basingstoke: The Macmillan Press, 1988, 353 s.
- M.: Prof. Dr. August Miříčka. In: *Právny obzor*, roč. XVII., č. 1–2, Bratislava, Právnická Jednota na Slovensku a Podkarpatskej Rusi v Bratislave, 1. januára 1934, s. 1–3.
- M.: Profesor Dr. Miříčka šedesátníkem. In: *Právník*, roč. LXII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1923, s. 484–485.
- M. B.: Sborník prací k počtě šedesátých narozenin Jaroslava Kallaba. In: *Všehrd*, roč. XXI., č. 3, Praha – Brno, Nákladem B. Stýbla v Praze, duben 1940, s. 110–120.
- M. E. P.: Trestní řád československý a předpisy jej doplňující, platné v Čechách a v zemi Moravsko-Slezské. In: *Prager Juristische Zeitschrift*, Jahrgang XII., Nummer 18, Reichenberg, Verlag von Gebrüder Stiepel Gesellschaft, 2. Oktoberheft 1932, s. 672.
- M. E. P.: Trestní řád československý a předpisy jej doplňující v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. In: *Prager Juristische Zeitschrift*, Jahrgang VI., Nummer 2, Prag-Annahof, Verlag von A. Haase, Feber 1926, s. 62.
- M. L.: K některým otázkám účasti společenských organizací v trestním řízení. (Sdělení o výsledku zasedání III. pléna sekce trestního práva Právnického ústavu ministerstva spravedlnosti ve dnech 6. a 7. října 1964.) In: *Socialistická zákonnost*, roč. XII., č. 10, Praha, Právnický ústav ministerstva spravedlnosti v Praze, 1964, s. 41–44.
- M. M.: Z celostátní soudně psychiatrické konference. In: *Socialistická zákonnost*, roč. XIX., č. 7–8, Praha, Ministerstvo spravedlnosti v Praze, 1971, s. 476–477.
- MacKINNON, Elaine: Stalin, Joseph. In: SHELTON, Dinah L. (ed.): *Encyclopedia of Genocide and Crimes Against Humanity*. Volume II. Farmington Hills: Thomson Gale, 2005, s. 996–998.
- MADEA, Burkhard (ed.): *Handbook of Forensic Medicine*. Chichester: John Wiley & Sons, 2014, 1288 s.
- MADEA, Burkhard (Hrsg.): *Rechtsmedizin*. III. Auflage. Berlin – Heidelberg: Springer-Verlag, 2015, 942 s.
- MAGUIRE, Mike – MORGAN, Rod – REINER, Robert (eds.): *The Oxford Handbook of Criminology*. V. Edition. Oxford: Oxford University Press, 2012, 1029 s.
- MACH, L.: IX. plenární zasedání sekce trestního práva PÚMS. In: *Socialistická zákonnost*, roč. XVI., č. 8, Praha, Ministerstvo spravedlnosti v Praze, 1968, s. 496–499.

- MACH, L.: K aktuálním otázkám trestního procesu. In: Socialistická zákonnost, roč. XVI., č. 6, Praha, Ministerstvo spravedlnosti v Praze, 1968, s. 325–329.
- MACH, L.: Poznámky k zákonu o přečinech. In: Socialistická zákonnost, roč. XVIII., č. 3, Praha, Ministerstvo spravedlnosti v Praze, 1970, s. 163–169.
- MACH, L.: Zpráva o XI. plenárním zasedání sekce trestního práva PÚMS. In: Socialistická zákonnost, roč. XVII., č. 11–12, Praha, Ministerstvo spravedlnosti v Praze, 1969, s. 743–744.
- MACHALOVÁ, Tatiana: K niektorým problémom vzájemného vzťahu filozofie a práva. /Reflexia problému na pozadí filozoficko-právných názorov J. Kallaba/. In: NETT, Alexander (ed.): Sborník z konference k výročí úmrtí prof. JUDr. Jaroslava Kallaba. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1992, s. 61–64.
- MACHALOVÁ, Tatiana: Vzpomínka na život a dílo Jaroslava Kallaba u příležitosti 65. výročí jeho úmrtí. In: Časopis pro právní vědu a praxi, roč. XV., č. 1, Brno, Masarykova univerzita, 2007, s. 86–91.
- MACHALOVÁ, Tatiana (tm): Jaroslav Kallab. In: GABRIEL, Jiří (ed.): Slovník českých filozofů. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1998, s. 254.
- MAKAREWICZ, J.: Einführung in die Philosophie des Strafrechts auf entwicklungsgeschichtlicher Grundlage. Stuttgart: Verlag von Ferdinand Enke, 1906, 452 s.
- Makarewicz, Juliusz. In: Wielka encyklopedia powszechna PWN. 6. Kont-Mam. Warszawa: Państwowe wydawnictwo naukowe, 1965, s. 795.
- MAKLECOV, A.: Pocta k sedmdesátým narozeninám univ. prof. Dra Augusta Miříčky. In: Slovenski Pravník, leto XLVIII., štev. 7.–9., Ljubljana, Glasilo društva „Pravnika“ v Ljubljani, septembra 1934, s. 225–226.
- MALPIGHII, Marcelli: De externo tactus organo anatomica obseruatio. Neapoli: Apud Ægidium Longu, 1665, 46 s.
- MALTONI, Davide – MAIO, Dario – JAIN, Anil K. – PRABHAKAR, Salil: Handbook of Fingerprint Recognition. II. Edition. London: Springer-Verlag, 2009, 494 s.
- MALÝ, Karel: České právo v minulosti. Praha: Orac, 1995, 269 s.
- MALÝ, Karel: Trestní právo v Čechách v 15. – 16. století. Praha: Univerzita Karlova, 1979, 262 s.
- MANČAL, Jaroslav – TIBITANZL, Karel: Nový trestní řád. In: Právník, roč. XCVI., Praha, Ústav práva ČSAV, 1957, s. 217–236.

- MANDÁK, Václav: In memoriam JUDr. Adolfa Dolenského. In: Bulletin advokacie, č. 6–7/1998, Praha, Česká advokátní komora, 1998, s. 84–85.
- MANZATO, Renato: Professor August Geyer. In: Der Gerichtssaal, Band XXXIX., Stuttgart, Verlag von Ferdinand Enke, 1887, s. 236–248.
- MAŇKOVSKIJ, B. S.: K otázce objektu trestného činu v socialistickém trestním právu. In: Právník, roč. XCVI., Praha, Ústav práva ČSAV, 1957, s. 418–426.
- MARKS, Joel: Ethics without Morals. In Defense of Amoralism. New York: Routledge, 2013, 133 s.
- MARQUARDSEN: Feuerbach: Paul Johann Anselm v. F. In: Allgemeine Deutsche Biographie. Band VI. Leipzig: Verlag von Duncker & Humblot, 1877, s. 731–745.
- MARSH, Ian (ed.): Theories of Crime. Abingdon: Routledge, 2006, 205 s.
- MARSHALL, Ineke Haen: Bongers, Willem A. In: WRIGHT, Richard A. – MILLER, J. Mitchell (eds.): Encyclopedia of Criminology. Volume I. A–G. New York: Routledge, 2005, s. 113–115.
- Marxism-Leninism. In: JOHNSON, Elliott – WALKER, David – GRAY, Daniel: Historical Dictionary of Marxism. II. Edition. Lanham: Rowman & Littlefield, 2014, s. 282.
- MATES, P.: K některým otázkám vývoje trestního práva v zemích střední a jihovýchodní Evropy v letech 1944–1960. In: Právněhistorické studie, č. 26, Praha, Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1984, s. 183–210.
- MATES, P.: Seminář k 35. výročí zákona o SNB. In: Právník, roč. CXXI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1982, s. 1134–1135.
- MATES, Pavel: Prof. Jaroslav Kallab a trestní soudnictví nad mládeží. In: NETT, Alexander (ed.): Sborník z konference k výročí úmrtí prof. JUDr. Jaroslava Kallaba. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1992, s. 7–11.
- MATES, Pavel: Významné osobnosti univerzity. Jaroslav Kallab. In: Universitas – revue Masarykovy univerzity v Brně, roč. XXIII., č. 2, Brno, Masarykova univerzita, duben 1990, s. 37–39.
- MATHERN, V.: Vojtech Hatala (1930 – 1985). In: BLAHO, Peter – VLKOVÁ, Eva (eds.): Právníci na Univerzite Komenského v Bratislave. 75 rokov činnosti Právnickej fakulty UK (1921 – 1996). Bratislava: Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty UK v Bratislave, 1996, s. 213–214.
- MAYER, J. C. A.: Anatomische Beschreibung der Blutgefäße des menschlichen Körpers. II., vermehrte und verbesserte Auflage. Berlin – Leipzig: G. J. Decker, 1788, 436 s.

- MAYER, M. E.: Strafrecht. – A. Miříčka, Privatdozent in Prag, Die Formen der Strafschuld und ihre gesetzliche Regelung. In: Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft, Band XXVII., Berlin, J. Guttentag, Verlagsbuchhandlung, 1907, s. 275.
- MAYER, S.: Handbuch des österreichischen Strafproceßrechtes. Band I. Entstehungsgeschichte der österreichischen Strafproceß-Ordnung vom 23. Mai 1873. Wien: Alfred Hölder, 1876, 1125 s.
- McCAULEY, Martin: Stalin and Stalinism. Revised III. Edition. Abingdon: Routledge, 2013, 159 s.
- McCAULEY, Martin (ed.): Khrushchev and Khrushchevism. Basingstoke: The Macmillan Press, 1987, 243 s.
- McLOUGHLIN, Barry – McDERMOTT, Kevin (eds.): Stalin's Terror. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2004, 256 s.
- McPHEE, Peter: The French Revolution 1789–1799. New York: Oxford University Press, 2002, 234 s.
- MEGARGEE, Geoffrey P.: Chronology, 1914. In: HAMILTON, Richard F. – HERWIG, Holger H. (eds.): The Origins of World War I. Cambridge: Cambridge University Press, 2003, s. 507–519.
- MEIER, Bernd-Dieter: Strafrechtliche Sanktionen. IV. Auflage. Berlin – Heidelberg: Springer-Verlag, 2015, 475 s.
- Memorandum Výzkumného ústavu kriminologického k rozpracování akčního programu KSČ. In: Právník, roč. CVII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1968, s. 833–839.
- MERKEL, A.: Julius Glaser. Ein Nachruf. In: Kritische Vierteljahresschrift für Gesetzgebung und Rechtswissenschaft. Neue Folge. Band X. München – Leipzig, Druck und Verlag von R. Oldenbourg, 1887, s. 1–4.
- Merkel, Adolf. In: Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder. Band II. Me–My. München: Oldenbourg, 1984, s. 645–646.
- Merkel, Adolf. In: Meyers Großes Konversations-Lexikon. Band XIII. VI., gänzlich neubearbeitete und vermehrte Auflage. Leipzig – Wien: Bibliographisches Institut, 1906, s. 638.
- MERKEL, Adolf: Zur Reform der Strafgesetze. Prag: Verlag von H. Dominicus, 1869, 32 s.
- MERLE, Jean-Christophe: German Idealism and the Concept of Punishment. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, 207 s.

- MERZBACHER, Friedrich: Feuerbach, Paul Johann Anselm Ritter v. In: *Neue Deutsche Biographie*. Band V. Berlin: Duncker & Humblot, 1961, s. 110–111.
- MEZGER, Edmund: Exner, Franz. In: *Neue Deutsche Biographie*. Band IV. Berlin: Duncker & Humblot, 1959, s. 700.
- Mezinárodní konference zástupců komisí pro kodifikaci práva trestního. In: *Věstník Československé společnosti pro právo trestní*, roč. III., č. 3–4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1927, s. 159–160.
- Mezinárodní kriminalistický kongres. In: *Právník*, roč. LXIX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1930, s. 467–471.
- Mezinárodní kriminalistický kongres v Praze v srpnu 1930. In: *Právník*, roč. LXIX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1930, s. 102–103.
- Mezinárodní kriminalistický kongres v Praze v srpnu 1930. In: *Sborník věd právních a státních*, roč. XXX., Praha, Bursík & Kohout, 1930, s. 117.
- Mezinárodní kriminalistický kongres v Praze v srpnu 1930. In: *Věstník Československé společnosti pro právo trestní*, roč. V., č. 4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1929, s. 120–121.
- Mezinárodní vězeňský sjezd v Praze 1930. In: *Právník*, roč. LXVIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1929, s. 63–64.
- MIETHE, Terance D. – LU, Hong: *Punishment. A Comparative Historical Perspective*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005, 240 s.
- MICHL, J.: Obzina Jaromír. In: KALOUS, Jan a kol.: *Biografický slovník představitelů ministerstva vnitra v letech 1948–1989*. Praha: Ústav pro studium totalitních režimů, 2009, s. 130–131.
- MILLER, J. Mitchell (ed.): *21st Century Criminology*. Thousand Oaks: SAGE Publications, 2009, 915 s.
- MILLER, William Ian: *Eye for an Eye*. New York: Cambridge University Press, 2006, 266 s.
- MILOTA: Dr. Vlad. Solnař: Neurčité odsouzení. In: *Věstník Československé společnosti pro právo trestní*, roč. II., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1926, s. 33–35.
- MILOTA: Soukr. doc. Dr. Jarmila Veselá: Lhůty v trestním řízení. In: *Věstník Československé společnosti pro právo trestní*, roč. XII., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1936, s. 44–46.

- Milota Albert. In: DOLAN, Ondrej (ed.): Univerzita Komenského. Prehľad profesorov 1919–1966. Bratislava: Rektorát Univerzity Komenského v Bratislave, 1968, s. 69–70.
- Milota Albert. In: Komenského slovník naučný. Svazek VIII. Praha: Nakladatelství a vydavatelství Komenského slovníku naučného, 1938, s. 10.
- Milota Albert. In: NAVRÁTIL, Michal: Almanach československých právníků. Praha: Nákladem spisovatelovým, 1930, s. 289.
- Milota Albert. In: TOMEŠ, Josef a kol.: Český biografický slovník XX. století. Díl II. Praha – Litomyšl: Paseka – Petr Meissner, 1999, s. 390.
- MILOTA, A.: Prof. dr. Augustin Miříčka sedmdesátníkem. In: Lidové noviny, roč. 41, č. 604, Brno, 2. prosince 1933 ráno, s. 9.
- MILOTA, Alb.: Prof. Dr. August Miříčka. (K jeho 70tým narozeninám.) III. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. IX., č. 3, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1933, s. 72–75.
- MILOTA, Alb.: Trest smrti. In: Všehrd, roč. VIII., č. 8, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. P. P. „Právník“ v Bratislave, květen 1927, s. 217–219.
- Milota, Albert. In: Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder. Band II. Me–My. München: Oldenbourg, 1984, s. 674.
- Milota, Albert. In: Masarykův slovník naučný. Díl IV. Praha: Československý Kompas, 1929, s. 955–956.
- Miř.: Zucker Alois. In: Ottův slovník naučný. Díl XXVII. Praha: J. Otto, 1908, s. 704–705.
- MIŘIČKA: Doc. Dr. Vladimír Solnař: Zločinnost v zemích českých v letech 1914–1922 s hlediska kriminální etiologie a reformy trestního práva. In: Právník, roč. LXX., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1931, s. 316–322.
- MIŘIČKA: Dr. Jarmila Veselá: Význam pohnutky a smýšlení pro třídění trestných činů a trestů. In: Právník, roč. LXVII., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1928, s. 382–391.
- MIŘIČKA: Dr. Jaroslav Stránský: Smysl a předmět tiskové opravy. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. VII., č. 1, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1931, s. 31–32.
- MIŘIČKA: Dr. Jeseř Lepšík: O vojenských trestních zákonech. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. IV., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1928, s. 64.

- MIŘIČKA: Dr. Vladimír Solnař: Neurčité odsouzení. In: Právník, roč. LXV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1926, s. 18–24.
- MIŘIČKA: K šedesátinám profesora Miloty. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. XIII., č. 1, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1937, s. 1–3.
- MIŘIČKA: O skutkové podstatě a konkurenci trestných činů. Napsal soukr. docent dr. Jaroslav Kallab. In: Sborník věd právních a státních, roč. XII., Praha, Bursík & Kohout, 1912, s. 440–448.
- MIŘIČKA: Poznámky k zákonu o zahlazení odsouzení. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. V., č. 3, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1929, s. 87–89.
- MIŘIČKA: Trestní zákony československé platné v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. In: Právník, roč. LXIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1924, s. 39–41.
- MIŘIČKA: Ueber Strafe und Strafvollzug in Uebertretungsfällen. In: Právník, roč. XLIV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1905, s. 339–340.
- MIŘIČKA: Über Kriminalität, Rückfall und Strafgrund. In: Sborník věd právních a státních, roč. VII., Praha, Bursík & Kohout, 1907, s. 367–368.
- MIŘIČKA: Vojenské trestní zákony Československé republiky. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. VII., č. 3, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1931, s. 87–88.
- MIŘIČKA: Zabavení v právu tiskovém. Napsal JUDr. František Storch, c. k. dvorní rada a profesor české university v Praze. In: Österreichische Zeitschrift für Strafrecht, Jahrgang I., Wien, Manz, 1910, s. 41–43.
- MIŘIČKA: Zajímavý pokus z oboru kriminalistického. In: Právník, roč. XLIV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1905, s. 140–141.
- MIŘIČKA: Základy nauky o způsobilosti býti stranou a o příslušnosti soudu v trestním řízení rakouském. Napsal JUDr. Jaroslav Kallab. In: Österreichische Zeitschrift für Strafrecht, Jahrgang I., Wien, Manz, 1910, s. 185–188.
- Miříčka August. In: Komenského slovník naučný. Svazek VIII. Praha: Nakladatelství a vydavatelství Komenského slovníku naučného, 1938, s. 32.
- Miříčka August. In: Malá československá encyklopedie. Svazek IV. Praha: Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1986, s. 267.
- Miříčka August. In: NAVRÁTIL, Michal: Almanach československých právníků. Praha:

- Nákladem spisovatelovým, 1930, s. 290.
- Miříčka August. In: NAVRÁTIL, Michal: Almanach českých právníků. Praha: Nákladem vlastním, 1904, s. 90.
- Miříčka August. In: Ottův slovník naučný. Díl XXVIII. Doplnky. Praha: J. Otto, 1909, s. 963–964.
- Miříčka August. In: SEKANINA, Fr. (ed.): Album representantů všech oborů veřejného života československého. Praha: Umělecké nakladatelství Josef Zeibrdlich, 1927, s. 1054.
- Miříčka August. In: TOMEŠ, Josef a kol.: Český biografický slovník XX. století. Díl II. Praha – Litomyšl: Paseka – Petr Meissner, 1999, s. 391–392.
- Miříčka Augustin. In: TOMEŠ, Josef – LÉBLOVÁ, Alena a kol.: Československý biografický slovník. Praha: Encyklopedický institut ČSAV – Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1992, s. 462.
- Miříčka, A. In: STRAUS, Jiří – VAVERA, František: Slovník kriminalistických pojmů a osobností. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 273.
- MIŘIČKA, A.: František Storch. In: Almanach České akademie věd a umění, roč. XXXV., Praha, Nákladem České akademie věd a umění, 1925, s. 200–208.
- MIŘIČKA, A.: František Storch. In: Sborník věd právních a státních, roč. XXV., Praha, Bursík & Kohout, 1925, s. 125–134.
- MIŘIČKA, A.: Jaký vliv měla myšlenka sociální obrany hlásaná Mezinárodním kriminalistickým sdružením na platné i připravované trestní zákony Československé republiky. (Referáty podané mezinárodnímu sjezdu M. S. T. v Bruselu.) In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. I., č. 4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1926, s. 87–91.
- MIŘIČKA, A.: JUDr. František Storch. In: Naše věda, roč. VII., č. 1–2, Praha, Melantrich, říjen a listopad 1925, s. 46–47.
- MIŘIČKA, A.: K sedmdesátinám Dra Antonína Schauera. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. X., č. 1, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1934, s. 1–2.
- MIŘIČKA, A.: K zákonu č. 108/1933 o ochraně cti. In: Právník, roč. LXXIII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1934, s. 406–416, 466–473.
- MIŘIČKA, A.: Lichva dle císařského nařízení ze dne 12. října 1914 ř. z. 275. In: Právník, roč. LIV., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1915, s. 1–11, 41–60, 81–99.

- MIŘIČKA, A.: Mezinárodní konference pro sjednocení trestního práva. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. IV., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1928, s. 1–10.
- MIŘIČKA, A.: O urážkách spáchaných tiskem podle zákona z 30. května 1924, čís. 124. Sb. z. a n. Zároveň příspěvek k otázce zákonodárné techniky. In: Právní obzor, roč. IX., Bratislava, Právnická Jednota na Slovensku v Bratislave, 1926, s. 1–12, 33–40.
- MIŘIČKA, A.: O úkolech trestního zákonodárce. Předneseno při instalaci autora jako rektora Karlovy university dne 2. prosince 1930. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. VII., č. 1, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1931, s. 1–13.
- MIŘIČKA, A.: Osnova československého zákona trestního. In: Právník, roč. LXI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1922, s. 1–11, 33–48, 65–71.
- MIŘIČKA, A.: Pokus nezpůsobilý a formy viny v osnově trestního zákona z r. 1937. In: Právník, roč. LXXVI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1937, s. 389–407.
- MIŘIČKA, A.: Rakouské trestní právo hmotné. Část všeobecná. Všeherd, 1911, 255 s.
- MIŘIČKA, A.: Rakouské trestní právo hmotné. Část zvláštní. Všeherd, 1912, 288 s.
- MIŘIČKA, A.: Soukr. doc. Dr. Jarmila Veselá: Lhůty v trestním řízení. In: Právník, roč. LXXIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1934, s. 237–242.
- MIŘIČKA, A.: Ueber einige Reformen des Vorverfahrens im modernen Strafprocesse. In: Právník, roč. XLII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1903, s. 23–27.
- MIŘIČKA, A.: Vojenské trestní právo na pražské universitě. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. XIV., č. 1, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1938, s. 1–3.
- MIŘIČKA, A. – SOLNAŘ, V.: Nová úprava trestního soudnictví v Protektorátu Čechy a Morava. Praha: Melantrich, 1939, 234 s.
- MIŘIČKA, Aug.: O trestním právu vojenském. In: Česká revue, roč. IV., č. 3, Praha, Edvard Beaufort, 1900, s. 270–280.
- Miřička, August. In: Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder. Band II. Me–My. München: Oldenbourg, 1984, s. 675–676.
- MIŘIČKA, August: Alois Zucker. In: Čechische revue, Jahrgang I., Prag, Verlagsbuchhandlung Grosman & Svoboda, 1907, s. 226–234.
- MIŘIČKA, August: Die Formen der Strafschuld und ihre gesetzliche Regelung. Leipzig: Verlag von C. L. Hirschfeld, 1903, 223 s.

- MIŘIČKA, August: Hofrat Professor Dr. Alois Zucker †. In: Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung, Jahrgang LVII., Nr. 48, Wien, Manz, 24. November 1906, s. 379–380.
- MIŘIČKA, A.: Ist die Militärische Strafgerichtsbarkeit auf Militärdelikte einzuschränken? Wien: Manz, 1899, 117 s.
- MIŘIČKA, August: Ještě slovo o češtině zvláště právnické. In: Právník, roč. XXXIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1894, s. 586–594.
- MIŘIČKA, August: O formách trestné viny a jich úpravě zákonné. Praha: Nákladem České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1902, 171 s.
- MIŘIČKA, August: O příslušnosti soudů vojenských a jich kolisích se soudy obecnými podle nových vojenských řádů trestních. In: Právník, roč. LII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1913, s. 1–20, 37–51.
- MIŘIČKA, August: Odpovědnost za výsledek v přípravné osnově trestního zákona. In: Právník, roč. L., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1911, s. 333–348, 381–392.
- MIŘIČKA, August: Poznámky k zákonu na ochranu republiky. In: Právník, roč. LXII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1923, s. 161–169.
- MIŘIČKA, August: Trestní vina a vztah příčinný. In: Pocta podaná českou fakultou právnickou panu dr. Ant. rytíři Randovi k sedmdesátým narozeninám dne 8. července 1904. Sborník věd právních a státních, roč. IV., svazek zvláštní, Praha, Bursík & Kohout, 1903–4, s. 459–474.
- Miříčka, Augustin. In: Masarykův slovník naučný. Díl IV. Praha: Československý Kompas, 1929, s. 974.
- Miříčkova pocta. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. IX., č. 3, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1933, s. 96.
- Mitglieder-Verzeichnis der Allgemeinen Anti-Duell-Liga für Österreich. Wien: Im Selbstverlage der Anti-Duell-Liga, 1903, 42 s.
- MITLÖHNER, M.: Celostátní soudně psychiatrická konference 1973. In: Socialistická zákonost, roč. XXII., č. 1, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1974, s. 49–51.
- MITLÖHNER, M.: XV. celostátní vědecký sjezd soudního lékařství. In: Socialistická zákonost, roč. XXIII., č. 2, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1975, s. 107–108.
- MITLÖHNER, Miroslav: XVI. Celostátní vědecký sjezd soudního lékařství. In: Socialistická

- zákonost, roč. XXV., č. 2, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1977, s. 116–117.
- MITLÖHNER, Miroslav: XVII. Celostátní vědecký sjezd soudních lékařů. In: Socialistická zákonost, roč. XXVIII., č. 1, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1980, s. 49–51.
- MITLÖHNER, Miroslav: XVIII. Celostátní vědecký sjezd soudních lékařů. In: Socialistická zákonost, roč. XXVIII., č. 9, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1980, s. 564–568.
- MITLÖHNER, Miroslav: XIX. celostátní vědecký sjezd soudních lékařů. In: Socialistická zákonost, roč. XXXI., č. 1, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1983, s. 44–46.
- MITLÖHNER, Miroslav: XX. celostátní vědecký sjezd soudních lékařů. In: Socialistická zákonost, roč. XXXIII., č. 2, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1985, s. 109–112.
- MITLÖHNER, Miroslav: XXI. celostátní vědecký sjezd soudních lékařů. In: Socialistická zákonost, roč. XXXVI., č. 2, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1988, s. 106–108.
- MITLÖHNER, Miroslav: XXII. Májová soudně lékařská konference. In: Socialistická zákonost, roč. XXV., č. 7, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1977, s. 439–440.
- MITLÖHNER, Miroslav: XXIII. Májová soudně lékařská konference v Bratislavě. In: Socialistická zákonost, roč. XXVI., č. 8, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1978, s. 483–485.
- MITLÖHNER, Miroslav: XXV. Májová soudně lékařská konference. In: Socialistická zákonost, roč. XXVIII., č. 7, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1980, s. 415–418.
- MITLÖHNER, Miroslav: XXVI. Májová soudně lékařská konference. In: Socialistická zákonost, roč. XXIX., č. 7, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1981, s. 417–419.
- MITLÖHNER, Miroslav: XXVII. Májová soudně lékařská konference. In: Socialistická zákonost, roč. XXX., č. 8, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1982, s. 489–491.
- MITLÖHNER, Miroslav: XXVIII. Májová soudně lékařská konference. In: Socialistická

- zákonost, roč. XXXI., č. 8, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1983, s. 502–504.
- MITLÖHNER, Miroslav: XXIX. Krskova májová soudně lékařská konference. In: Socialistická zákonost, roč. XXXII., č. 10, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1984, s. 617–619.
- MITLÖHNER, Miroslav: XXX. Krskova soudnělékařská konference. In: Socialistická zákonost, roč. XXXIV., č. 1, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1986, s. 41–43.
- MITLÖHNER, M.: Z celostátní soudně psychiatrické konference 1975. In: Socialistická zákonost, roč. XXIII., č. 7, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1975, s. 436–438.
- MITLÖHNER, M.: Z II. Československého kongresu soudního lékařství s mezinárodní účastí. In: Socialistická zákonost, roč. XXI., č. 2, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1973, s. 116–117.
- MITLÖHNER, Miroslav: Z XXIV. Májové soudně lékařské konference. In: Socialistická zákonost, roč. XXVII., č. 8, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1979, s. 478–480.
- MITLÖHNER, Miroslav: Z XXXI. Krskovy májové soudně lékařské konference. In: Socialistická zákonost, roč. XXXIV., č. 10, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1986, s. 593–596.
- MITLÖHNER, Miroslav: 32. Krskova soudnělékařská konference. In: Socialistická zákonost, roč. XXXVI., č. 10, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1988, s. 612–614.
- MITLÖHNER, Miroslav: 33. Krskova soudnělékařská konference. In: Socialistická zákonost, roč. XXXVII., č. 10, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1989, s. 603–605.
- mlt.: † Prof. Emil Ott a Prof. František Štorch. In: Právní obzor, roč. VIII., Bratislava, Právnícká Jednota na Slovensku v Bratislave, 1925, s. 74–75.
- MLYNÁRIK, Ján: Akce Delta. Disidenti proti diktature (1981–1982). Praha: Danubius, 2009, 141 s.
- MLYNÁŘ, Zdeněk: Mráz přichází z Kremlu. Köln: Index – Společnost pro československou literaturu v zahraničí, 1978, 339 s.
- MOKRÝ, Otakar: Nad novými hroby. In: Osvěta, roč. X., č. 2, Praha, 1880, s. 182–184.

- MORÁVEK, Jaroslav: In memoriam Josefa Slavíčka. In: Právnický, roč. CVI., č. 7, Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1967, s. 685–686.
- MORÁVEK, Jaroslav: První česká stolice na pražské universitě. Praha: Universita Karlova, 1970, 103 s.
- MOTEJL, O.: Sekce trestního práva zasedala... In: Socialistická zákonnost, roč. XVI., č. 3–4, Praha, Ministerstvo spravedlnosti v Praze, 1968, s. 248–250.
- Motive zu dem von dem k. k. Justizministerium im Jahre 1867 veröffentlichten Entwürfe eines Strafgesetzes über Verbrechen und Vergehen. Wien: Druck und Verlag der kaiserlich-königlichen Hof- und Staatsdruckerei, 1867, 162 s.
- MS: Výzkumný ústav kriminologický (VÚK). In: ZOUBKOVÁ, Ivana a kol.: Kriminologický slovník. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, s. 224–225.
- MULAWKA, Marzena: Postmortem Fingerprinting and Unidentified Human Remains. Abingdon: Routledge, 2015, 142 s.
- MURPHY, Jeffrie G.: Punishment and the Moral Emotions. New York: Oxford University Press, 2012, 322 s.
- Musil, J. In: STRAUS, Jiří – VAVERA, František: Slovník kriminalistických pojmů a osobností. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 273–274.
- MUSIL, Jan: Jan Evangelista Purkyně a daktyloskopie. In: Kriminalistický sborník, roč. XXXI., č. 12, Praha, Federální správa Veřejné bezpečnosti, 1987, s. 758–760.
- MUSIL, Jan: Reformě trestního práva v České republice chybějí velká témata. In: Kriminalistika, roč. XXXIX., č. 4, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2006, s. 237–245.
- MÜLLER, Z.: Význam nové úpravy vedení rejstříku trestů. In: Socialistická zákonnost, roč. VI., Praha, Právnický ústav ministerstva spravedlnosti v Praze, 1958, s. 43–48.
- NAIMARK, Norman M.: Stalin's Genocides. Princeton: Princeton University Press, 2010, 163 s.
- Naše studentstvo památce prof. Reinsberga. In: Národní listy, roč. LXX., č. 34, Praha, 4. února 1930, II. vydání, s. 5.
- Naším jubilatům. JUDr. Antonín Schauer. In: Pražský soukromý ústav pro hluchoněmé v Praze – Smíchově. Výroční zpráva za školní rok 1933-34. Praha: Nákladem ústavu, 1934, s. 3–4.
- NATHANSON, Stephen: An Eye for An Eye. II. Edition. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers, 2001, 205 s.
- NAUCKE, Wolfgang: Köstlin, Reinhold. In: Neue Deutsche Biographie. Band XII. Berlin:

- Duncker & Humblot, 1980, s. 408–409.
- NAUCKE, Wolfgang: Paul Johann Anselm von Feuerbach. Zur 200. Wiederkehr seines Geburtstags am 14. November 1975. In: Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft, Band LXXXVII., Berlin, Walter de Gruyter & Co., 1975, s. 861–887.
- Návrh novely k trestnímu řádu. In: Právník, roč. XXX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1891, s. 547–548.
- NELSON, Leonard: Die Rechtswissenschaft ohne Recht. Leipzig: Verlag von Veit & Comp., 1917, 251 s.
- Nepřijetí nového trestního zákoníku. Rozhovor s doc. Pavlem Šámalem a doc. Jiřím Jelínkem (Ivana Cihlářová). In: Bulletin advokacie, č. 7–8/2006, Praha, Česká advokátní komora v Praze, 31. července 2006, s. 4–8.
- NEUMANN, J.: Teoreticko-ideologický seminář k 20. výročí vzniku Výzkumního ústavu kriminologického při GP ČSSR. In: Právny obzor, roč. LXV., č. 3, Bratislava, Veda, 1982, s. 280–283.
- NEUMANN, J. – CHODURA, I.: K problematice forenzní psychologie. In: Socialistická zákonost, roč. XVIII., č. 1, Praha, Ministerstvo spravedlnosti v Praze, 1970, s. 60–65.
- NEUMANN, J. – KUNFTOVÁ, J.: Tematická konference o recidivě. In: Socialistická zákonost, roč. XXII., č. 7, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1974, s. 413–417.
- NEUMANN, Jan – NETÍK, Karel – VÁLKOVÁ, Helena: X. celostátní soudně psychiatrická konference. In: Socialistická zákonost, roč. XXX., č. 7, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1982, s. 416–423.
- NEWTON, David E.: DNA Evidence and Forensic Science. New York: Facts On File, 2008, 268 s.
- NEWTON, Isaac: Philosophiæ Naturalis Principia Mathematica. Londini: Jussu Societatis Regiæ ac Typis Josephi Streater, 1687, 510 s.
- NEZKUSIL, J.: Alfréd Jüttner, O kriminologii a kriminalitě. Orbis, Praha 1968. In: Socialistická zákonost, roč. XVII., č. 7, Praha, Ministerstvo spravedlnosti v Praze, 1969, s. 435–440.
- NEZKUSIL, J.: Dr Boris Vybíral: O objektu trestného činu. In: Socialistická zákonost, roč. I., Praha, Právnícký ústav ministerstva spravedlnosti v Praze, 1953, s. 75–79.

- NEZKUSIL, Jiří: K problematice diferenciacie trestní odpovědnosti. Praha: Výzkumný ústav kriminologický při Generální prokuratuře ČSSR, 1981, 102 s.
- NEZKUSIL, Jiří: Objektívni a subjektivní příčiny a podmínky trestné činnosti a koncepce sociální prevence v ČSSR. Teoretická analýza. Část 1. Praha: Výzkumný ústav kriminologický při Generální prokuratuře ČSSR, 1985, 201 s.
- NEZKUSIL, Jiří: Objektívni a subjektivní příčiny a podmínky trestné činnosti a koncepce sociální prevence v ČSSR. Teoretická analýza. Část 2. Praha: Výzkumný ústav kriminologický při Generální prokuratuře ČSSR, 1986, 302 s.
- NEZKUSIL, Jiří: Odpovědnost za spekulaci podle čs. socialistického trestního práva. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1965, 76 s.
- NEZKUSIL, Jiří: Poslání a možnosti prokuratury v systému prevence kriminality. Praha: Výzkumný ústav kriminologický při Generální prokuratuře ČSSR, 1983, 255 s.
- NEZKUSIL, Jiří: Studie o pokusu v československém trestním právu. In: Acta Universitatis Carolinae, Iuridica, č. 1, Praha, Universita Karlova, 1959, 122 s.
- NEZKUSIL, Jiří a kol.: Československá kriminologie. Praha: Panorama, 1978, 270 s.
- NEZKUSIL, Jiří a kol.: Československé trestní právo. Svazek I. Obecná část. III., doplněné a částečně přepracované vydání. Praha: Orbis, 1976, 326 s.
- NEZKUSIL, Jiří a kol.: Československé trestní právo. Svazek II. Zvláštní část. III., částečně přepracované vydání. Praha: Orbis, 1976, 307 s.
- NEZKUSIL, Jiří a kol.: Československé trestní právo. Svazek II. Zvláštní část. Praha: Orbis, 1964, 274 s.
- NEZKUSIL, Jiří a kol.: Trestní právo hmotné – zvláštní část. Praha: Panorama, 1987, 319 s.
- NEZKUSIL, Jiří a kol.: Základy kriminologie. Praha: Universita Karlova, 1974, 109 s.
- NEZKUSIL, Jiří (ed.): Vědecká konference o právním vědomí. Praha: Výzkumný ústav kriminologický při GP ČSSR, 1974, 206 s.
- NEZKUSIL, J. – KNOBLOCH, F.: Psychiatrie a boj se zločinností. In: Právník, roč. CIV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1965, s. 717–728.
- NEZKUSIL, J. – KUDLÍK, A.: Z kabinetu pro kriminologii PF UK. In: Právník, roč. CV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1966, s. 384–387.
- NEZKUSIL, Jiří – PŘENOSIL, Gustav: Prevence zločinnosti v ČSSR. Praha: Panorama, 1986 (1987), 299 s.
- NEZKUSIL, Jiří – PŘENOSIL, Gustav: Příčiny a prevence zločinnosti v ČSSR. Praha:

- Panorama, 1978, 160 s.
- NEZKUSIL, Jiří – SVOBODA, Josef (eds.): Vědecká konference socialistických zemí o úloze prokuratury v koordinovaném boji s trestnou činností. Praha: Výzkumný ústav kriminologický při Generální prokuratuře ČSSR, 1978, 323 s.
- Několik slov o trestných činech ze zjištěnosti a jich trestání. In: Právník, roč. IV., Praha, Nakladatel a vydavatel Dr. Ed. Grégr, 1865, s. 253–258.
- Německá osnova trestního zákona. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. III., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1927, s. 66–67.
- Německá společnost pro trestní právo. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. I., č. 4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1926, s. 113.
- Německé trestní rejstříky. In: Právník, roč. LXXX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1941, s. 167–168.
- NIETZSCHE, Friedrich: Jenseits von Gut und Böse. Leipzig: Verlag von C. G. Naumann, 1886, 271 s.
- NORDAU, Max: Lombroso, Cesare. In: The Jewish Encyclopedia. Volume VIII. New York – London: Funk and Wagnalls Company, 1904, s. 154–155.
- NORDSTEIN, F. A.: Geschichte der Wiener Revolution. Leipzig: Carl. B. Lorck, 1850, 432 s.
- Nová organizace německých trestních soudů. In: Právník, roč. LXXIX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1940, s. 111–112.
- Nová úprava trestního práva mládeže. In: Právník, roč. LXXXII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1943, s. 336.
- NOVÁK, Karel: K pojmu „deliktu politického.“ In: Všechno, roč. I., č. 6–7, Praha, Spolek českých právníků „Všechno“, duben 1920, s. 84–87.
- NOVÁK, Karel: Policejní právo trestní. In: Všechno, roč. VIII., č. 7, Praha, S. Čs. P. „Všechno“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. P. P. „Právník“ v Bratislavě, duben 1927, s. 189–192.
- Novotný, O. In: STRAUS, Jiří – VAVERA, František: Slovník kriminalistických pojmů a osobností. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 277–278.
- NOVOTNÝ, Oto: Boj s trestnými činy a trestní právo. Praha: Nakladatelství politické literatury, 1965, 61 s.
- NOVOTNÝ, Oto: O trestu a vězeňství. Praha: Academia, nakladatelství Československé

- akademie věd, 1967, 250 s.
- NOVOTNÝ, Oto: O výměře trestu. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1960, 130 s.
- NOVOTNÝ, Oto: Otázky účelu trestu v novém trestním zákoně. In: Právník, roč. CI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1962, s. 254–265.
- NOVOTNÝ, Oto: Trest smrti a platné trestní právo. In: Právník, roč. CVI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1967, s. 521–524.
- NOVOTNÝ, Slavomil: Meze trestní zodpovědnosti u zodpovědných redaktorů. In: Všehrd, roč. X., č. 3, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislave, listopad 1928, s. 51–53.
- NOVOTNÝ, Zbyněk: Stanovisko Svazu českých lékařů ke zrušení trestu smrti. Ústavně právním výborům Federálního shromáždění ČSSR, Ústavně právnímu výboru České národní rady, České mírové radě. In: Časopis lékařů českých, roč. CVIII., č. 42, Praha, Státní zdravotnické nakladatelství, 10. říjen 1969, s. 1267.
- Nový jugoslavský trestní zákonník. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. V., č. 3, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1929, s. 90.
- Nový názor o reformě trestního práva. In: Právník, roč. XLVII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1908, s. 912–913.
- Nový trestní zákon. In: Právník, roč. III., Praha, Nakladatel a vydavatel JUDr. Ant. Fink, 1864, s. 393–394, 427–428, 468, 502–503, 539, 576, 610–611, 719–720.
- Nový trestní zákon, jehož osnova vládou byla předložena. In: Právník, roč. XLVIII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1909, s. 849–850.
- Nový trestní zákon španělský. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. V., č. 3, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1929, s. 89–90.
- Nový trestní zákoník polský. In: Právník, roč. LXXII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1933, s. 264.
- O Antonínu Heverochovi. In: Česká mysl, roč. XXXIII., sešit 1–2, Praha, Čin, leden–červen 1937, s. 127.
- O cílech a problémech soudního lékařství. In: Právník, roč. XLVII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1908, s. 802.
- O některých zvláštnostech kriminální statistiky. In: Právník, roč. XLI., Praha, Právnícká

- Jednota v Praze, 1902, s. 626–628.
- O příčinách přibývání trestných činů. In: Právník, roč. XLVII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1908, s. 836–838.
- O přípravách k novému trestnímu zákonu. In: Právník, roč. XLVI., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1907, s. 327.
- O reformě trestního zákonníka rakouského. In: Právník, roč. XLVI., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1907, s. 444.
- O trestním řízení proti mladistvým. In: Právník, roč. XLVII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1908, s. 803–804.
- O trestním soudnictví nad mládeží. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. VII., č. 4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1931, s. 125.
- O včítání nezaviněné vazby vyšetřovací. In: Právník, roč. LI., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1912, s. 799.
- O vlivu světové války na zločinnost. In: Právník, roč. LXVI., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1927, s. 200.
- O zločinu a boji proti němu v československé osnově trestního zákona. In: Právník, roč. LXVI., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1927, s. 230–231.
- Obrana státu v právním řádu ČSSR. Praha: Naše vojsko, 1962, 416 s.
- O. B.: „Pocta k sedmdesátým narozeninám univ. prof. Dra Augusta Miříčky“. In: Český časopis historický, roč. XL., Praha, Historický klub, 1934, s. 201–203.
- O. B.: „Sborník prací k počtě šedesátých narozenin Jaroslava Kallaba“. In: Český časopis historický, roč. XLV., Praha, Historický klub, 1939, s. 549–550.
- O'BRIEN, Martin – YAR, Majid: Criminology. Abingdon: Routledge, 2008, 219 s.
- Obnovení právnických doktorských diplomů. In: Právník, roč. LXXV., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1936, s. 622.
- OBZINA, Jaromír: Vítězný únor a uplatňování sovětských zkušeností. In: Československá kriminalistika, roč. XVI., č. 1, Praha, Federální správa Veřejné bezpečnosti, 1983, s. 5–14.
- OBZINA, Jaromír: Za další rozvíjení Leninova odkazu. In: Československá kriminalistika, roč. XI., č. 1, Praha, Federální správa Veřejné bezpečnosti FMV, 1978, s. 5–22.
- OBZINA, Jaromír a kol.: Příčiny a podmínky trestné činnosti. Praha: Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1983, 208 s.

- Odčinění odsouzení, udělení milosti a podmíněné propuštění v r. 1927 a odvolání podmíněného odsouzení osob, jimž zkušební doba počala r. 1922. In: Právník, roč. LXVIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1929, s. 156–157.
- Odešel Otakar Motejl. In: Bulletin advokacie, č. 5/2010, Praha, Česká advokátní komora v Praze, 19. května 2010, s. 4.
- Odešel talent. In: Lidové noviny, roč. 47, č. 10, Brno, 6. ledna 1939 ráno, s. 4.
- Odešel zakladatel československé a české kriminologie doc. JUDr. Josef Zapletal, CSc. (16. 12. 1936 – 28. 11. 2011). In: Bezpečnostní teorie a praxe, č. 4/2011, Praha, Ministerstvo vnitra ČR – Policejní akademie České republiky v Praze, prosinec 2011, s. 143.
- Odchod pana dv. r. prof. dr. Storch na odpočinek. In: Právník, roč. L., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1911, s. 571.
- OGLETTREE, Charles J. – SARAT, Austin (eds.): Life without Parole. New York – London: New York University Press, 2012, 334 s.
- OLŠAR: Členská schůze Čs. společnosti pro právo trestní, konaná dne 17. března 1934 v Brně. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. X., č. 1, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1934, s. 31.
- OLŠAR: Kallab–Herrnritt: Trestní zákony československé, platné v Čechách a v zemi moravskoslezské. In: Všehrd, roč. XV., č. 3, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě, prosinec 1933, s. 122–123.
- OLŠAR: Novela k trestnímu zákonu o trestu smrti. In: Všehrd, roč. XVI., č. 5, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě, únor 1935, s. 236.
- OLŠAR: Slavnostní zahájení přednášek o kriminalistice na právnické fakultě v Brně. In: Všehrd, roč. XV., č. 3, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě, prosinec 1933, s. 108–109.
- OLŠAR, Erich: Doc. Dr. Jarmila Veselá: Sterilisace. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XXII., č. 4–5, Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1939, s. 239–240.
- OLŠAR, Erich: Jaroslav Kallab. In: Naše věda, roč. XXI., č. 5–6, Praha, Melantrich, 1942, s. 182–184.
- OLŠAR, Erich: Jaroslav Kallab šedesátníkem. In: Všehrd, roč. XX., č. 6, Praha, Čs. A. S. „Právník“ v Brně, červen 1939, s. 193–197.
- OLŠAR, Erich: Nacionálněsocialistické trestní právo německé. In: Všehrd, roč. XVI., č. 1 a

- 2, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právnick“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právnick“ v Bratislave, říjen a listopad 1934, s. 13–16, 52–59.
- OLŠAR, Erich: Ústav pro trestní právo při právnické fakultě Masarykovy university v Brně. In: Všehrd, roč. X., č. 6, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právnick“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právnick“ v Bratislave, únor 1929, s. 172–173.
- OLŠAR, Erich: Vladimír Solnař: Několik úvah o příčinném vztahu a adekvátnosti v trestním právu. In: Naše věda, roč. XIX., č. 1–2, Brno, Globus, 1938, s. 32–35.
- OLŠAR, Erich: X. mezinárodní kongres pro trestní právo a vězeňství. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XIII., Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1930, s. 245–250.
- OLŠAR, Erich: X. mezinárodní kongres pro trestní právo a vězeňství 1930. In: Všehrd, roč. XII., č. 1, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právnick“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právnick“ v Bratislave, říjen 1930, s. 25–26.
- OLŠAR, Erich: Z ústavu pro právo trestní při práv. fakultě Masarykovy university v Brně. In: Všehrd, roč. XI., č. 2, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právnick“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právnick“ v Bratislave, listopad 1929, s. 55–56.
- OLŠAR, Erich: Zprávy z Ústavu kriminologického při právnické fakultě Masarykovy university v Brně. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XVIII., č. 6–7, Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1935, s. 362–366.
- OLŠAR, Erich: Zprávy z Ústavu kriminologického při právnické fakultě Masarykovy university v Brně. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XIX., č. 1, Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1936, s. 41–44.
- OLŠAR, Erich: (Členská schůze Československé společnosti pro právo trestní). In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XIV., Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1931, s. 205–209.
- OLŠAR, Erich: (Členská schůze Čs. společnosti pro právo trestní). In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XIV., Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1931, s. 141–144.
- Oma.: Dr. Jaroslav Kallab: Učebnice trestního řízení platného v Čechách a v zemi Moravskoslezské, hledě k osnově sjednoceného trestního řádu československého z roku 1929. In: Všehrd, roč. XII., č. 1, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právnick“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právnick“ v Bratislave, říjen 1930, s. 29.
- ONDREJKO, Jozef: Funkcia prokurátora podľa nového trestného poriadku. In: Právnick,

- roč. LXXXIX., Praha, Jednota československých právníků v Praze, 1950, s. 458–459.
- OPELÍK, J.: Řezáč František Josef. In: Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950. Band IX. Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1988, s. 107–108.
- Opravy k článkům o „Tiskové novele“ (Dr. Polák a prof. Dr. Miříčka). In: Právní obzor, roč. IX., Bratislava, Právnická Jednota na Slovensku v Bratislave, 1926, s. 449–450.
- Oslava 70. narozenin univ. prof. Dra. Frant. Storchy. In: Sborník věd právních a státních, roč. XX., Praha, Bursík & Kohout, 1920, s. 313.
- OSMANČÍK, Otakar: K některým současným problémům kriminality. In: Všehrd, roč. XXIII., č. 1/91, Praha, Spolek čs. právníků Všehrd, 1991, s. 9–13.
- OSMANČÍK, O.: Několik poznámek k otázkám kriminologie. In: Právník, roč. CV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1966, s. 144–149.
- OSMANČÍK, O.: Seminář o kriminalitě mládeže. In: Socialistická zákonnost, roč. XIII., č. 6, Praha, Tiskové oddělení ministerstva spravedlnosti v Praze, 1965, s. 38–41.
- Osmdesáté narozeniny. In: Právník, roč. XXXVIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1899, s. 105.
- Osnova československého trestního zákona. In: Právník, roč. LXVII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1928, s. 102.
- Osnova nového zákona trestního. In: Právník, roč. VI., Praha, Nakladatel a vydavatel Dr. Ed. Grégr, 1867, s. 549–554, 585–596, 621–634, 657–668, 706–714, 748–756, 788–795, 830–835, 860–868.
- Osnova trestního zákonníka. In: Právník, roč. XLVI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1907, s. 295.
- OSTERHAMMEL, Jürgen: Die Verwandlung der Welt. Eine Geschichte des 19. Jahrhunderts. V., durchgesehene Auflage. München: C. H. Beck, 2010, 1568 s.
- P. Fr. J. Řezáč. In: Světozor, roč. XIV., č. 8, Praha, Světozor, 20. února 1880, s. 94.
- P. Frant. Jos. Řezáč, český spisovatel. In: Národní listy, roč. XIX., č. 308, Praha, Julius Grégr, 27. prosince 1879, s. 2.
- P. František Jos. Řezáč. In: Humoristické listy, roč. XXX., č. 31, Praha, Jos. R. Vilímek, 3. srpna 1888, s. 302.
- PACÁK, Bedřich: O výkonu trestu. In: Právník, roč. XI., Praha, Nakladatel a vydavatel Dr. Ed. Grégr, 1872, s. 549–557, 590–599, 633–643, 705–710.
- PALEČEK, Lukáš: 135. výročí trestního ústavu v Plzni na Borech. In: České vězeňství, č.

- 3/2013, Praha, Vězeňská služba České republiky, 2013, s. 27–28.
- Památka prof. Zuckera. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. II., č. 3–4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1926, s. 97–98.
- PANÍČEK, František: Problém trestu smrti. (1) (2) (3) (4) (5). In: Socialistické soudnictvo, roč. XXI., č. 3, 4–5, 6, 7, 8, Bratislava, Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej socialistickej republiky, marec – august 1969, s. 4–6, 14–16, 6–8, 3–5, 6–9.
- PAUK, Jaroslav: Prof. dr. Vladimír Solnař: Učebnice trestního řízení. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XXVII., č. 9–10, Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1946, s. 285–287.
- PAUK, Jaroslav: Vědecký a lidský profil profesora Kallaba. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XXVIII., č. 1–2, Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, únor 1947, s. 4–14.
- Paul Johann Anselm Feuerbach. In: VORMBAUM, Thomas (Hrsg.): Moderne deutsche Strafrechtsdenker. Berlin – Heidelberg: Springer-Verlag, 2011, s. 361–363.
- PECH, Zdeněk: Purkyňovy objevy v daktyloskopii. In: Kriminalistický sborník, roč. I., příloha: Soudní lékařství, roč. II., č. 4, Praha, Ministerstvo vnitra – hlavní správa Veřejné bezpečnosti, 1957, s. 62–64.
- PELNÁŘ: MUDr. Antonín Heveroch. In: Almanach České akademie věd a umění, roč. XXXVIII., Praha, Nákladem České akademie věd a umění, 1928, s. 97–102.
- Pennsylvania System. In: ROTH, Mitchel P.: Prisons and Prison Systems. A Global Encyclopedia. Westport: Greenwood Press, 2006, s. 206.
- Pennsylvania System of Prison Discipline. In: WILLIAMS, Vergil L.: Dictionary of American Penology. A Revised and Expanded Edition. Westport: Greenwood Press, 1996, s. 186–189.
- PEPPER, Ian K.: Crime Scene Investigation. II. Edition. Maidenhead: Open University Press, 2010, 226 s.
- PEROUTKA, Adolf – PŘICHYSTAL, Vojtěch – SVOBODA, Ladislav: ... a odsuzuje se k trestu smrti. In: Reportér, roč. III., č. 12, Praha, Svaz čs. novinářů, 20.–27. březen 1968, s. 10–13.
- Personalnachrichten. In: Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung, Jahrgang VII., Nr. 107, Wien, 4. September 1856, s. 431.
- PETHERICK, Wayne A. – TURVEY, Brent E. – FERGUSON, Claire E.: Forensic Criminology. Burlington: Elsevier Academic Press, 2010, 584 s.

- Petice za zrušení trestu smrti v Rakousku. In: Právník, roč. VI., Praha, Nakladatel a vydavatel Dr. Ed. Grégr, 1867, s. 440.
- PETRŽELKA, Karel: K současným kodifikačním úkolům. In: Právník, roč. LXXXIX., Praha, Jednota československých právníků v Praze, 1950, s. 137–143.
- Pětašedesáti let se dne 17. srpna 1997 dožil ředitel Institutu pro kriminologii a sociální prevenci JUDr. et PhDr. Otakar Osmančík, CSc. In: Kriminalistika, roč. XXX., č. 3, Praha, Ředitelství služby kriminální policie, 1997, s. 269.
- Pi.: Změny trestního řádu a ve složení trestních soudů. In: Všehrd, roč. XXII., č. 1, Praha – Brno, Nákladem B. Stýbla v Praze, leden 1941, s. 25–26.
- PIGLIUCCI, Massimo – BOUDRY, Maarten (eds.): Philosophy of Pseudoscience. Chicago – London: The University of Chicago Press, 2013, 469 s.
- PINTERA, Rup.: Exkurse semináře prof. dra Miloty do Leopoldova. In: Všehrd, roč. VII., č. 1, Praha, S. Č. P. „Všehrd“ v Praze, Č. A. S. „Právník“ v Brně a S. P. P. „Právník“ v Bratislavě, říjen 1925, s. 21–23.
- PIPEK, J.: Nový zákon o prokuratuře. In: Socialistická zákonnost, roč. V., Praha, Právnícký ústav ministerstva spravedlnosti v Praze, 1957, s. 6–24.
- PIPEK, J. – CÍSAŘOVÁ, D.: Karel Malý, Trestní právo v Čechách v 15.–16. stol., Univerzita Karlova, Praha 1979, 262 s. In: Právník, roč. CXX., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1981, s. 92–94.
- PITHART, Petr: Jak trestáme. In: Literární noviny, roč. XVI., č. 33, Praha, Svaz československých spisovatelů v Praze, 18. srpna 1967, s. 7.
- Pješčak, J. In: STRAUS, Jiří – VAVERA, František: Slovník kriminalistických pojmů a osobností. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 281–283.
- Pk.: Dr. Alois Zucker, Über Schuld und Strafe der jugendlichen Verbrecher. In: Sborník věd právních a státních, roč. I., Praha, Bursík & Kohout, 1901, s. 259–263.
- pl: Profesor dr. Jaroslav Kallab je mrtev. In: Lidové noviny, roč. 50, č. 76, Brno, 11. února 1942, s. 2.
- Pln životního elánu a uprostřed pilné práce oslavil dne 7. září 1994 sedmdesát let prof. JUDr. Miroslav Protivinský, DrSc. In: Kriminalistika, roč. XXVII., č. 3, Praha, Ústředna kriminální policie Policie ČR, Ředitelství služby kriminální policie, 1994, s. 293.
- Plni obdivu a úcty si připomínáme, že 17. října letošního roku se dožívá 75 let doc. JUDr. Vladimír Prerad, CSc. In: Kriminalistika, roč. XXIX., č. 4, Praha, Ředitelství služby

- kriminální policie, 1996, s. 343.
- PLUNDR, O.: Nová úprava prokurátorského dozoru. In: Právník, roč. XCVI., Praha, Ústav práva ČSAV, 1957, s. 236–246.
- Pocta k sedmdesátým narozeninám univ. prof. Dra Augusta Miříčky. In: Sborník věd právních a státních, roč. XXXIII., Praha, Bursík & Kohout, 1933, s. 295–763.
- Pocta Miříčkova. In: Právník, roč. LXXII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1933, s. 675–677.
- Podmínečné odsouzení a propuštění v Československu. In: Právník, roč. LXXIV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1935, s. 287.
- POHL, Rüdiger F. (ed.): Cognitive Illusions. II. Edition. Abingdon: Routledge, 2017, 503 s.
- Pohřeb dr. A. Schauera. In: Národní politika, roč. LVIII., č. 327, Praha, Politika, 24. listopadu 1940, s. 4.
- POLÁČEK: Univ. prof. Dr. Vladimír Solnař: Několik úvah o příčinném vztahu a adekvátnosti v trestním právu. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XX., č. 3–4, Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1937, s. 214–216.
- Poláček František. In: DOLAN, Ondrej (ed.): Univerzita Komenského. Prehľad profesorov 1919–1966. Bratislava: Rektorát Univerzity Komenského v Bratislave, 1968, s. 71.
- Poláček, František. In: Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder. Band III. Pl–Pr. München: Oldenbourg, 1988, s. 265.
- POLÁČEK, František: Trestný čin. In: Právník, roč. LXXXIX., Praha, Jednota československých právníků v Praze, 1950, s. 61–100.
- POLÁČEK, František: Účastenství ve formě spolupachatelství a pomoci. In: Právník, roč. XCI., Praha, Právnický ústav ministerstva spravedlnosti, 1952, s. 302–308.
- POLÁK, E.: O Miříčkově kritice tiskové novely. In: Právní obzor, roč. IX., Bratislava, Právnická Jednota na Slovensku v Bratislave, 1926, s. 193–199, 225–229.
- POLÁŠEK, Zdeněk: Obžalovací zásada v trestním procesu. In: Právník, roč. XCIV., Praha, Ústav práva ČSAV, 1955, s. 618–622.
- POLSON, Cyril John: Finger Prints and Finger Printing. An Historical Study. In: Journal of Criminal Law and Criminology, American Journal of Police Science, Volume XLI., No. 4 + 5, Chicago, Northwestern University School of Law, November–December 1950 – January–February 1951, s. 495–517, 690–704.
- Poplatky soudních znalců chemiků v trestním řízení. In: Právník, roč. LXVII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1928, s. 40.

- Porada, V. In: STRAUS, Jiří – VAVERA, František: Slovník kriminalistických pojmů a osobností. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 283–284.
- PORADA, V. – NESNÍDAL, J. – MALÝ, V.: Informace o průběhu obhajoby doktorských disertačních prací v oboru trestního práva. Obhajoba doc. JUDr. D. Císařová, CSc. In: Československá kriminalistika, roč. XIX., č. 3, Praha, Federální správa Veřejné bezpečnosti, 1986, s. 280–282.
- Porušení smluvní povinnosti činem trestným. In: Právník, roč. LIII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1914, s. 634–635.
- Poslední cesta Dr. Antonína Schauera. In: Národní listy, roč. LXXX., č. 321, Praha, 24. listopadu 1940, s. 3.
- Posmrtná oslava prof. drů Emila Otta a Františka Storcha v „Právnícké Jednotě“ v Praze. In: Právník, roč. LXIV., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1925, s. 73–94.
- Práce komise pro reformu trestního práva. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. I., č. 1, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1925, s. 20.
- Právnícká jednota v Praze. In: Právník, roč. III., Praha, Nakladatel a vydavatel JUDr. Ant. Fink, 1864, s. 253–254.
- Právo trestní. In: VESELÝ, František Xaver (ed.): Všeobecný slovník právní. Díl III. Praha: Nákladem vlastním, 1898, s. 668–681.
- Prerad, V. In: STRAUS, Jiří – VAVERA, František: Slovník kriminalistických pojmů a osobností. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 285–286.
- PRINS, Adolphe. In: Meyers Großes Konversations-Lexikon. Band XVI. VI., gänzlich neubearbeitete und vermehrte Auflage. Leipzig – Wien: Bibliographisches Institut, 1907, s. 350.
- Prof. dr. Alois Zucker. In: Národní politika, roč. XXIV., č. 271, Praha, Politika, 2. října 1906, s. 5.
- Prof. Dr. August Miříčka a Dr. Otto Scholz: O trestním soudnictví nad mládeží. In: Právny obzor, roč. XV., č. 5, Bratislava, Právnícká Jednota na Slovensku v Bratislave, 1. marca 1932, s. 163.
- Prof. Dr. Edvard Gundling †. In: Právník, roč. XLIV., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1905, s. 744–745.
- Prof. Dr. Josef Prušák. In: Právník, roč. LX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1921, s. 65–66.

- Prof. dr. Prušák zemřel. In: Národní listy, večerní vydání, roč. LXI., č. 53, Praha, 23. února 1921, s. 2.
- Prof. dr. Vladimír Solnař – pětasedmdesátníkem. In: Právník, roč. CXIII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1974, s. 1087.
- Prof. Dr. Vladimír Solnař – sedmdesátníkem. In: Právník, roč. CVIII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1969, s. 817–819.
- Prof. JUDr. Miroslav Protivinský, DrSc., se dožil 85 let. In: Kriminalistika, roč. XXXXII., č. 4, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2009, s. 320.
- Profesor dr. Vladimír Solnař. In: LEVIT, Pavel (ed.): Sborník prací z trestního práva. K sedmdesátým narozeninám prof. dr. Vladimíra Solnaře. Praha: Universita Karlova, 1969, s. 7–10.
- Profesor Miřička zemřel. In: Právník, roč. LXXXIV., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1945, s. 317–324.
- Profesor Solnař zemřel. In: Československá kriminalistika, roč. IX., č. 2, Praha, Federální správa Veřejné bezpečnosti FMV, 1976, s. 159–160.
- Professor Dr. Otto Friedmann †. In: Juristische Blätter, Jahrgang XXX., Nr. 49, Wien, 8. December 1901, s. 580.
- Professor Eduard Gundling †. In: Neues Wiener Tagblatt, Jahrgang XXXIX., Nr. 299, Wien, 29. October 1905, s. 10.
- Professor Köhler verläßt Prag. In: Prager Tagblatt, Jahrgang L., Nr. 230, Prag, Heinr. Mercy Sohn, 3. Oktober 1925, s. 4.
- Professor Zucker plötzlich gestorben. In: Neues Wiener Journal, Jahrgang XIV., Nr. 4650, Wien, 2. Oktober 1906, s. 9.
- PROCHASKA, Georgio: Disquisitio anatomico-physiologica organismi corporis humani ejusque processus vitalis. Viennae: Typis Antonii de Haykul, 1812, 182 s.
- PROCHÁZKA, Jiří: Základní principy činnosti československé prokuratury. In: Socialistická zákonnost, roč. XXIV., č. 10, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1976, s. 577–586.
- PROCHÁZKA-GUNDLING, Tonina: Universitäts-Professor Dr. Eduard Gundling. Biographische Skizze von Tonina Procházka-Gundling. Strojopis, Prag, 18. März 1933, 10 s.
- Pronikavé zjednodušení německého trestního soudnictví. In: Právník, roč. LXXXI., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1942, s. 219–220.

- Protivinský, M. In: STRAUS, Jiří – VAVERA, František: Slovník kriminalistických pojmů a osobností. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 286–288.
- Protokol o hlavním líčení trestním. In: Právník, roč. XLV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1906, s. 575–576.
- Prováděcí nařízení k zákonu o trestním soudnictví nad mládeží. In: Právník, roč. LXXI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1932, s. 40.
- PRUŠÁK: Die Beschimpfung von Religionsgesellschaften. Ein Beitrag zur Strafrechtsreform von Dr. Eduard Kohlrausch, ord. Professor der Rechte zu Königsberg. In: Sborník věd právních a státních, roč. IX., Praha, Bursík & Kohout, 1909, s. 450–453.
- PRUŠÁK: Die Erscheinungsformen des Verbrechens im Lichte der modernen Strafrechtsschule mit besonderer Berücksichtigung der Versuchslehre von Dr. Alfred Freiherrn von Overbeck, Professor der Rechte an der Universität Freiburg. In: Sborník věd právních a státních, roč. IX., Praha, Bursík & Kohout, 1909, s. 453–457.
- PRUŠÁK: Kriminalita. In: Ottův slovník naučný. Díl XV. Praha: J. Otto, 1900, s. 169–172.
- PRUŠÁK: Kriminální anthropologie. In: Ottův slovník naučný. Díl XV. Praha: J. Otto, 1900, s. 172.
- PRUŠÁK: Náhoda. In: Ottův slovník naučný. Díl XVII. Praha: J. Otto, 1901, s. 984.
- PRUŠÁK: Nutná obrana. In: Ottův slovník naučný. Díl XVIII. Praha: J. Otto, 1902, s. 507–508.
- PRUŠÁK: Obecné trestní právo. In: Ottův slovník naučný. Díl XVIII. Praha: J. Otto, 1902, s. 528–529.
- PRUŠÁK: Odložení dítěte. In: Ottův slovník naučný. Díl XVIII. Praha: J. Otto, 1902, s. 630–631.
- PRUŠÁK: Trest. In: Ottův slovník naučný. Díl XXV. Praha: J. Otto, 1906, s. 707–709.
- PRUŠÁK: Trestní právo. In: Ottův slovník naučný. Díl XXV. Praha: J. Otto, 1906, s. 709–711.
- PRUŠÁK: Velezráda. In: Ottův slovník naučný. Díl XXVI. Praha: J. Otto, 1907, s. 515–516.
- PRUŠÁK: Vražda. In: Ottův slovník naučný. Díl XXVI. Praha: J. Otto, 1907, s. 1011–1012.
- PRUŠÁK: Vydírání. In: Ottův slovník naučný. Díl XXVII. Praha: J. Otto, 1908, s. 20.
- PRUŠÁK: Zodpovědnost. In: Ottův slovník naučný. Díl XXVII. Praha: J. Otto, 1908, s. 662.
- Prušák Jos. In: NAVRÁTIL, Michal: Almanach československých právníků. Praha:

- Nákladem spisovatelovým, 1930, s. 361.
- Prušák Jos. In: NAVRÁTIL, Michal: Almanach českých právníků. Praha: Nákladem vlastním, 1904, s. 117.
- Prušák Josef. In: Malá československá encyklopedie. Svazek V. Praha: Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1987, s. 142.
- Prušák Josef. In: SEKANINA, Fr. (ed.): Album representantů všech oborů veřejného života československého. Praha: Umělecké nakladatelství Josef Zeibrdlich, 1927, s. 1095.
- Prušák Josef. In: TOMEŠ, Josef a kol.: Český biografický slovník XX. století. Díl II. Praha – Litomyšl: Paseka – Petr Meissner, 1999, s. 638.
- Prušák Josef. In: TOMEŠ, Josef – LÉBLOVÁ, Alena a kol.: Československý biografický slovník. Praha: Encyklopedický institut ČSAV – Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1992, s. 574.
- PRUŠÁK, J.: Cesare Lombroso. In: Pražská lidová revue, roč. I., č. 9, Praha, Josef Pávek, listopad 1905, s. 233–236.
- PRUŠÁK, J.: Křivé obvinění. In: Sborník věd právních a státních, roč. II., Praha, Bursík & Kohout, 1902, s. 287–295.
- PRUŠÁK, J.: Vzpomínky. In: Všehrd 1868–1918. Památník Spolku českých právníků Všehrd. Praha: Všehrd, 1918, s. 211–215.
- Prušák, Josef. In: Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder. Band III. Pr–Re. München: Oldenbourg, 1989, s. 346–347.
- Prušák, Josef. In: Masarykův slovník naučný. Díl V. Praha: Československý Kompas, 1931, s. 1035.
- Prušák, Josef. In: Ottův slovník naučný. Díl XX. Praha: J. Otto, 1903, s. 878.
- PRUŠÁK, Josef: Československé řízení trestní platné v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Praha: Všehrd, 1921, 220 s.
- PRUŠÁK, Josef: Dvě studie o účastenství. In: Sborník věd právních a státních, roč. IX., Praha, Bursík & Kohout, 1909, s. 39–105.
- PRUŠÁK, Josef: Hájení obviněného (podezřelého) v řízení přípravném. In: Právník, roč. XXXVIII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1899, s. 689–707, 725–742.
- PRUŠÁK, Josef: Kriminální antropologie. In: Sborník věd právních a státních, roč. VI., Praha, Bursík & Kohout, 1906, s. 88–110, 334–353.
- PRUŠÁK, Josef: Kriminelní noetika. Praha: Knihovna Sborníku věd právních a státních –

- Bursík & Kohout v Praze, 1904, 238 s.
- PRUŠÁK, Josef: O přičetnosti osob mladistvých a jich potrestání dle práva francouzského, německého a rakouského. Praha: J. Otto, 1899, 141 s.
- PRUŠÁK, Josef: Počátky kriminální aetiologie. In: Pocta podaná českou fakultou právnickou panu dr. Ant. rytíři Randovi k sedmdesátým narozeninám dne 8. července 1904. Sborník věd právních a státních, roč. IV., svazek zvláštní, Praha, Bursík & Kohout, 1903–4, s. 443–458.
- PRUŠÁK, Josef: Pokus nezpůsobilý. In: Sborník věd právních a státních, roč. XV., Praha, Bursík & Kohout, 1915, s. 399–409.
- PRUŠÁK, Josef: Přípravná osnova nového trestního zákoníku. In: Česká revue, roč. III., č. 8, Praha, Nákladem Národní strany svobodomyšlné, květen 1910, s. 449–460.
- PRUŠÁK, Josef: Rakouské právo trestní. Díl všeobecný. Praha: Všeherd, 1912, 251 s.
- PRUŠÁK, Josef: Studie o účastenství. Praha: Knihovna Sborníku věd právních a státních – Bursík & Kohout v Praze, 1909, 176 s.
- PRUŠÁK, Josef: Vztah příčinný. In: Sborník věd právních a státních, roč. IV., Praha, Bursík & Kohout, 1904, s. 1–23.
- PRŮŠA, Oldřich a kol.: Dokumenty ke studiu sovětského státu a práva. Praha: Universita Karlova v Praze – Státní pedagogické nakladatelství, 1967, 326 s.
- První mezinárodní konference pro sjednocení trestního zákonodárství ve Varšavě. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. V., č. 4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1929, s. 127.
- Přednášky o kriminalistice na Masarykově universitě. In: Právník, roč. LXXII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1933, s. 616.
- Přednášky o vězeňství. In: Právník, roč. LXIX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1930, s. 567.
- PŘENOSIL, Gustav: Ještě k Novotného knize „O trestu a vězeňství“. In: Socialistická zákonnost, roč. XVI., č. 2, Praha, Ministerstvo spravedlnosti v Praze, 1968, s. 123–128.
- PŘENOSIL, Gustav: K časovým problémům trestního práva. In: Socialistická zákonnost, roč. II., Praha, Právnícký ústav ministerstva spravedlnosti v Praze, 1954, s. 134–140.
- PŘENOSIL, G.: Nové vydání učebnice čs. trestního práva. In: Právník, roč. CXVI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1977, s. 156–157.

- PŘENOSIL, G.: Právní vědomí a příčiny kriminality. In: Právník, roč. CXIII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1974, s. 175–180.
- PŘENOSIL, G.: První seminář o kriminologické prognostice v ČSSR. In: Právní obzor, roč. LIX., č. 6, Bratislava, Veda, 1976, s. 560–561.
- PŘENOSIL, G.: Vědecká konference o právním vědomí. In: Právník, roč. CXIII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1974, s. 240–242.
- PŘENOSIL, G. – KARABEC, Z.: Úspěšná konference o trestní politice. In: Právník, roč. CXII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1973, s. 82–86.
- PŘENOSIL, G. – TOLAR, J.: Nad novými trestními kodexy. In: Právník, roč. CI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1962, s. 88–113.
- PŘICHYSTAL, Vojtěch: Zrušíme trest smrti? In: Socialistická zákonnost, roč. XVII., č. 7, Praha, Ministerstvo spravedlnosti v Praze, 1969, s. 385–390.
- Příprava čl. trestního zákoníku. In: Právník, roč. LXXV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1936, s. 215.
- Přípravné osnovy trestního zákona o zločinech a přečinech a zákona přestupkového. I. Osnovy. II. Odůvodnění osnov. Vydala komise pro reformu československého trestního zákona. Praha: Nákladem ministerstva spravedlnosti, 1926, 94 + 215 s.
- Přípravné osnovy trestního zákona o zločinech a přečinech a zákona přestupkového. In: Právník, roč. LXV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1926, s. 238–239.
- PŠENIČKA, B.: Trest smrti v Rakousku. In: Právník, roč. XXXIX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1900, s. 529–546, 565–574.
- PURKINJE, Joannes Evangelista: Commentatio de examine physiologico organi visus et systematis cutanei. Vratislaviae: Typis Universitatis, 1823, 58 s.
- Purkinje, Johannes Evangelista. In: DAINTITH, John (ed.): Biographical Encyclopedia of Scientists. III. Edition. Boca Raton: CRC Press, 2009, s. 625.
- Purkinje, Johannes (Evangelista). In: MILLAR, David – MILLAR, Ian – MILLAR, John – MILLAR, Margaret: The Cambridge Dictionary of Scientists. II. Edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2002, s. 298.
- Purkyně, J. E. In: STRAUS, Jiří – VAVERA, František: Slovník kriminalistických pojmů a osobností. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 288–289.
- PURKYŇĚ, J.: Jazyk český na fakultě lékařské v Praze. In: Časopis lékařův českých, roč. VI., č. 4+5, Praha, Vácsl. Staněk, 26. ledna 1867, 2. února 1867, s. 30–32, 38–40.
- Purkyňova společnost pro studium duše a nervstva. In: Právník, roč. LVIII., Praha,

- Právnická Jednota v Praze, 1919, s. 343.
- R.: Dr. Karl Janka, a. o. Prof. der Rechte zu Prag: Die Grundlagen der Strafschuld. In: Oesterreichische Zeitschrift für Verwaltung, Jahrgang XVIII., Nr. 40, Wien, Manz, 1. October 1885, s. 167.
- R.: Josef Sonnenfels. In: Obzor národohospodářský, roč. XXII., Praha, Nakladatelství J. Otto v Praze, 1917, s. 224–227.
- R.: Trestní zákony československé od JUDra Jarosl. Kallaba a JUDra Vil. Herrnritta. In: Sborník věd právních a státních, roč. XXVI., Praha, Bursík & Kohout, 1926, s. 450.
- r.: Z právnických fakult. In: Všehrd, roč. XVI., č. 3, Praha, 1934, s. 120.
- rad.: MUDr. Vladimír Slavík: Soudní lékařství pro mediky a právníky. In: Všehrd, roč. IV., č. 3, Praha, S. Č. P. „Všehrd“ v Praze a Č. A. S. „Právník“ v Brně, prosinec 1922, s. 78–79.
- RADBRUCH, Gustav: Paul Johann Anselm Feuerbach. Wien: Verlag von Julius Springer, 1934, 221 s.
- RAIS, Štefan: Ostrá zbraň v boji za vítězství socialismu. In: Právník, roč. LXXXIX., Praha, Jednota československých právníků v Praze, 1950, s. 289–291.
- RAIS, Štefan: Ve jménu republiky za socialismus za mír. Praha: Orbis, 1950, 49 s.
- RÁLIŠ: Dr. August Miříčka mrtev. In: Svobodné noviny, roč. II., č. 28, Praha, Sdružení kulturních organizací v Praze, 2. února 1946, s. 3.
- RÁLIŠ: Dr. Jozef Kepert: Analogie v trestním právu. In: Právny obzor, roč. XXI., č. 19–20, Bratislava, Právnická Jednota na Slovensku a Podkarpatskej Rusi v Bratislave, 15. decembra 1938, s. 508–511.
- RÁLIŠ: In memoriam prof. Dr. Jaroslava Kallaba. In: Právny obzor, roč. XXV., č. 2–3, Bratislava, Právnická jednota v Bratislave, 1942, s. 68–69.
- RÁLIŠ: Kallab – Herrnritt: Dodatky k trestním zákonům a k trestnímu řádu čsl., platným v Čechách a zemi moravskoslezské. In: Právny obzor, roč. XXI., č. 13, Bratislava, Právnická Jednota na Slovensku a Podkarpatskej Rusi v Bratislave, 1. septembra 1938, s. 416.
- RÁLIŠ: Prof. Dr. Jaroslav Kallab: Trestní právo hmotné, platné v zemi české a moravskoslezské. Část obecná i zvláštní. In: Právny obzor, roč. XVIII., č. 8, Bratislava, Právnická Jednota na Slovensku a Podkarpatskej Rusi v Bratislave, 1935, s. 160–163.
- RÁLIŠ, A.: Univ. profesor dr. Jaroslav Kallab 60 ročný. In: Právny obzor, roč. XXII., č. 13,

- Bratislava, Právnická jednota na Slovensku v Bratislave, 1939, s. 133–136.
- RÁLIŠ, Ant.: Dne 22. prosince 1940 zemřel v Praze Albert Milota, řádný profesor trestního práva a řízení na české universitě Karlově. In: Naše věda, roč. XX., č. 7–8, Praha, Melantrich, 1941, s. 245.
- Rd.: Dr. Karel Jičínský. In: Národní album. Praha: Jos. R. Vilímek v Praze, 1899, s. 267, 334.
- Recidiva (Zpětnost činu trestného.). In: VESELÝ, František Xaver (ed.): Všeobecný slovník právní. Díl IV. Praha: Nákladem vlastním, 1899, s. 44–45.
- Redakce: Naše úloha. In: Právník, roč. I., č. 1, Praha, Tiskem a nákladem Antonína Renn, 1861, s. 1–6.
- Reforma československého trestního řízení. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. I., č. 2–3, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1925, s. 68.
- Reforma československého trestního řízení. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. II., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1926, s. 32.
- Reforma nového trestního zákona. In: Právník, roč. XLI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1902, s. 589–590.
- REGENT, M. – TOLAR, J.: Zákon o výkonu trestu odnětí svobody. Komentář. Praha: Orbis, 1966, 410 s.
- REIFF, Mark R.: Punishment, Compensation, and Law. New York: Cambridge University Press, 2005, 261 s.
- REINALTER, Helmut: Sonnenfels, Joseph. In: Neue Deutsche Biographie. Band XXIV. Berlin: Duncker & Humblot, 2010, s. 576–578.
- REINHARD: Zucker, Dr. Alois, o. Univ.-Prof. in Prag, Die Polizeiaufsicht nach österreichischem Rechte, mit besonderer Rücksicht auf die Bestimmungen der neuesten Strafgesetzentwürfe. In: Kritische Vierteljahresschrift für Gesetzgebung und Rechtswissenschaft, Band XXXVI., Neue Folge. Band XVII., München – Leipzig, Druck und Verlag von R. Oldenbourg, 1894, s. 133–134.
- Reinsberg Josef. In: NAVRÁTIL, Michal: Almanach českých lékařů. Praha: Nákladem spisovatelovým, 1913, s. 256–258.
- Reinsberg Josef. In: Ottův slovník naučný. Díl XXI. Praha: J. Otto, 1904, s. 443–444.
- Reinsberg, Josef. In: Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder.

- Band III. Re–Ri. München: Oldenbourg, 1991, s. 414–415.
- REINSBERG, Josef: Státní lékařství. Díl první: Nauka o soudním lékařství. I. Praha: Nákladem knihtiskárny Františka Šimáčka, 1883, 106 s.
- Rejstřík trestní a lístky trestní. In: Právník, roč. XLIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1904, s. 186–187.
- RENN, Antonín – TAXIS, Rudolf – ERBEN, Karel Jaromír – JEŘÁBEK, Jan: Redakce k čtenářstvu. In: Právník, roč. I., č. 6, Praha, Tiskem a nákladem Antonína Renna, 1861, s. 364–366.
- REPÍK, Bohumil: Zrušit či zachovat trest smrti? In: Socialistické soudnictví, roč. VIII., č. 6–7 a 8 a 9 a 10, Praha, Ministerstvo spravedlnosti, 1968, s. 5–10, 21–26, 18–23, 14–19.
- Rezáč, Franz Joseph. In: WURZBACH, Constant von: Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich. Theil XXV. Wien: Druck und Verlag der k. k. Hof- und Staatsdruckerei, 1873, s. 405–407.
- RITTLER, Theodor: Lammasch als Strafrechtslehrer. In: LAMMASCH, Marga – SPERL, Hans (Hrsg.): Heinrich Lammasch. Seine Aufzeichnungen, sein Wirken und seine Politik. Wien – Leipzig: Franz Deuticke, 1922, s. 106–117.
- ROBERTS, J. M. – WESTAD, Odd Arne: The History of the World. VI. Edition. New York: Oxford University Press, 2013, 1260 s.
- ROBERTSON, Priscilla: Revolutions of 1848: A Social History. Princeton: Princeton University Press, 1952, 464 s.
- ROBINSON, Paul H. – CAHILL, Michael T.: Law Without Justice. Why Criminal Law Doesn't Give People What They Deserve. New York: Oxford University Press, 2006, 319 s.
- ROKŮSEK, Frant.: Otázka veřejného zájmu při povolování podmíněných odkladů trestu. In: Právník, roč. LXXXIX., Praha, Jednota československých právníků v Praze, 1950, s. 255–258.
- ROKŮSEK, František: Nový trestní řád. In: Právník, roč. LXXXIX., Praha, Jednota československých právníků v Praze, 1950, s. 327–333.
- ROLENC, O.: K některým otázkám boje proti hospodářské kriminalitě. In: Socialistická zákonnost, roč. XXII., č. 4, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1974, s. 185–194.
- ROLENC, Oldřich: Na okraj knihy Oty Novotného „O výměře trestu“. In: Socialistická

- zákonost, roč. IX., č. 7, Praha, Právnický ústav ministerstva spravedlnosti v Praze, 1961, s. 448–454.
- ROSCHER, G.: Der Altmeister der Daktyloskopie. Ein Gedenkblatt für J. E. Purkinje. In: Archiv für Kriminal-Anthropologie und Kriminalistik, Band XXII., Heft 4, Leipzig, Verlag von F. C. W. Vogel, 1. März 1906, s. 326–335.
- ROSTAD, Helge: History of International Collaboration in Corrections. In: KURIAN, George Thomas (ed.): World Encyclopedia of Police Forces and Correctional Systems. II. Edition. Farmington Hills: Thomson Gale, 2006, s. 92–95.
- ROTH, Mitchel P.: An Eye for an Eye. A Global History of Crime and Punishment. London: Reaktion Books, 2014, 342 s.
- ROTH, Mitchel P.: Crime and Punishment. II. Edition. Belmont: Wadsworth, 2011, 423 s.
- ROTH, Mitchel P.: Evolution of the Criminal Investigation Department. In: KURIAN, George Thomas (ed.): World Encyclopedia of Police Forces and Correctional Systems. II. Edition. Farmington Hills: Thomson Gale, 2006, s. 26–29.
- ROTHKIRCHEN, Livia: The Jews of Bohemia and Moravia. Facing the Holocaust. Lincoln: University of Nebraska Press; Jerusalem: Yad Vashem, 2005, 447 s.
- ROTYKA, Pavel: K poslední novelizaci trestního práva v Německé demokratické republice. In: Socialistická zákonost, roč. XXIX., č. 1, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1981, s. 37–42.
- Rozsah trestní pravomoci německých soudů. In: Právník, roč. LXXX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1941, s. 327.
- RUDOLPH, Richard L.: Banking and Industrialization in Austria-Hungary. The role of banks in the industrialization of the Czech Crownlands, 1873–1914. Cambridge: Cambridge University Press, 1976, 291 s.
- Rulf Friedrich Dr. In: KUKULA, Richard (Hrsg.): Allgemeiner deutscher Hochschulen-Almanach. Wien: Verlag von Toeplitz & Deuticke, 1888, s. 732.
- Rulf, Friedrich. In: Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder. Band III. Ri–Ry. München: Oldenbourg, 1993, s. 545.
- RULF, Friedrich: Commentar zur Strafprozeßordnung für das Kaiserthum Oesterreich vom 29. Juli 1853. Band I. + II. Wien: Verlag von Friedrich Manz, 1857, 345 + 397 s.
- RULF, Friedrich: Der österreichische Strafprozeß unter Berücksichtigung der Rechtsprechung der Cassationshofes. Prag: F. Tempsky; Leipzig: G. Freytag, 1884, 258 s.

- RULF, Friedrich: Der österreichische Strafproceß unter Berücksichtigung der Rechtsprechung des Cassationshofes. II., durchgesehene Auflage. Prag – Wien: F. Tempsky; Leipzig: G. Freytag, 1888, 348 s.
- RULF, Friedrich: Der österreichische Strafprocess unter Berücksichtigung der Rechtsprechung der Cassationshofes. III., durchgesehene Auflage. Prag – Wien: F. Tempsky; Leipzig: G. Freytag, 1895, 260 s.
- RULF, Friedrich: Die österreichische Strafproceßordnung vom 23. Mai 1873. Wien: Manz, 1873, 439 s.
- RULF, Friedrich: Die Praxis des österreichischen Strafprocesses. Wien: Manz, 1878, 195 s.
- RULF, Friedrich: Rechtsfälle ohne Entscheidungen aus dem österreichischen Strafprocesse. Wien: Manz, 1876, 109 s.
- RULF, Friedrich (Hrsg.): Strafrechtsfälle ohne Entscheidungen. Wien: Manz, 1874, 116 s.
- RŮŽEK, Antonín: Dagmar Císařová, Obhájce v československém trestním řízení, Acta Universitatis Carolinae – Juridica, 1967. In: Právník, roč. CVI., č. 7, Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1967, s. 667–669.
- RŮŽEK, A.: F. Knobloch – J. Knoblochová: Soudní psychiatrie pro právníky a lékaře, II. vydání, Praha, Orbis 1965. In: Právník, roč. CV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1966, s. 555–557.
- RŮŽEK, Antonín: Několik poznámek k zásadě presumpce nevinny. In: Právník, roč. CV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1966, s. 443–447.
- RŮŽEK, A.: Nová monografie z oboru československého trestního práva. In: Právník, roč. CIII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1964, s. 103–104.
- RŮŽEK, A.: Novela k trestnímu řádu. In: Právník, roč. CIV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1965, s. 805–814.
- RŮŽEK, Antonín: Obžalovací zásada v československém socialistickém trestním řízení. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1964, 218 s.
- RŮŽEK, Antonín: Právní moc a vykonatelnost rozhodnutí v trestních věcech. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1958, 163 s.
- RŮŽEK, A.: Rok 1948 v trestním právu. In: Právník, roč. LXXXVIII., Praha, Jednota československých právníků v Praze, 1949, s. 224–230.
- RŮŽEK, Antonín: Za profesorem Vladimírem Solnařem. In: Socialistická zákonnost, roč. XXIV., č. 4, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1976, s. 245–246.

- RŮŽEK, Antonín: Zákon o soudní rehabilitaci. In: Právník, roč. CVIII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1969, s. 107–116.
- RŮŽEK, A.: Zjišťování a odstraňování příčin trestných činů a připravovaný nový trestní řád. In: Právník, roč. C., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1961, s. 697–703.
- RŮŽEK, Antonín a kol.: Československé trestní řízení. II., přepracované a doplněné vydání. Praha: Orbis, 1971, 363 s.
- RŮŽEK, Antonín a kol.: Československé trestní řízení. III., doplněné a částečně přepracované vydání. Praha: Orbis, 1977, 354 s.
- RŮŽEK, Antonín a kol.: Československé trestní řízení. Praha: Panorama, 1982, 387 s.
- RŮŽEK, Antonín – NEZKUSIL, Jiří: Charakteristické rysy československého socialistického trestního práva v průběhu jeho historického vývoje. In: MALÝ, Karel (ed.): Vznik a vývoj socialistického práva. II. část. Praha: Univerzita Karlova, 1976, s. 225–231.
- RŮŽEK, Antonín – ŘEZNÍČKOVÁ-PJEŠČAKOVÁ, Taťána (eds.): Diferenciace trestní odpovědnosti. Praha: Univerzita Karlova, 1983, 345 s.
- RÜEGG, Walter (ed.): A History of the University in Europe. Volume IV. Universities since 1945. Cambridge: Cambridge University Press, 2011, 635 s.
- ř.: Doc. Dr. Edgar M. Foltin: Die chronisch erhöht Gefährlichen mit besonderer Berücksichtigung ihrer Behandlung im englischen Recht. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. III., č. 3–4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1927, s. 146–149.
- ř.: Prof. Dr. Albert Milota: Slovenský trestní zákon a zákon přestupkový se zákony vedlejšími. In: Právník, roč. LXXI., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1932, s. 675.
- ř.: Prof. Dr. Fr. Exner: Krieg und Kriminalität. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. III., č. 3–4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1927, s. 150–151.
- Řezáč Frant. Josef. In: ŠEMBERA, Alois Vojtěch: Dějiny řeči a literatury československé. Věk novější. Vídeň: Nákladem spisovatelovým, 1868, s. 282–283.
- Řezáč František. In: Ottův slovník naučný. Díl XXI. Praha: J. Otto, 1904, s. 632–633.
- Řezáč František Jos. In: RIEGER, Frant. Lad. (ed.): Slovník naučný. Díl VII. Praha: I. L. Kober, 1868, s. 369–370.
- Řezáč (Ps. Polehradský), František. In: Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder. Band III. Re–Ri. München: Oldenbourg, 1991, s. 433.

- Řezáč, František. In: Masarykův slovník naučný. Díl VI. Praha: Československý Kompas, 1932, s. 383.
- ŘEZÁČ, F. J.: Über die Seelsorgerliche Wirksamkeit in den österreichischen Detentions- und Straf-anstalten. Prag: Friedrich Rohlíček, 1854, 33 s.
- ŘEZÁČ, František Josef: Vězenství v posavadních spůsobech svých. S návrhem o zdárnějším trestání a polepšování zločinců. Praha: Nákladem spisovatelovým – Tisk Bedřicha Rohlíčka, 1852, 54 s.
- Řízení trestní rakouské. In: Prager Abendblatt, Nr. 256, Prag, 9. November 1897, s. 4.
- S.: Univ. prof. Dr. Jaroslav Kallab. In: Právník, roč. LXXXI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1942, s. 59.
- SADOFF, Robert L. (ed.): The Evolution of Forensic Psychiatry. New York: Oxford University Press, 2015, 404 s.
- SAFERSTEIN, Richard: Forensic Science. II. Edition. New Jersey: Pearson Education, 2013, 546 s.
- Samosoudcové u trestních soudů. In: Právník, roč. LXXIX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1940, s. 63–64.
- Samovazba. In: VESELÝ, František Xaver (ed.): Všeobecný slovník právní. Díl IV. Praha: Nákladem vlastním, 1899, s. 362–364.
- SARAT, Austin – MARTSCHUKAT, Jürgen (eds.): Is the Death Penalty Dying? New York: Cambridge University Press, 2011, 329 s.
- SAUER, Wilhelm: Kants Einfluß auf das Straf- und Prozeßrecht. Zu Kants 200. Geburtstag. In: Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft, Band XLV., Berlin – Leipzig, Walter de Gruyter & Co., 1925, s. 1–9.
- SAUL, S. B.: The Myth of the Great Depression, 1873–1896. II. Edition. London – Basingstoke: Macmillan, 1972, 64 s.
- Sborník materiálů III. mezinárodního kriminalistického symposia. Praha: Hlavní správa VB – Kriminalistický ústav VB, 1965, 355 s.
- SCOTT, Charles E.: Living with Indifference. Bloomington: Indiana University Press, 2007, 168 s.
- SCOTT, James Brown: Heinrich Lammasch (1853–1920). In: The American Journal of International Law, Volume XIV., New York, Oxford University Press, 1920, s. 609–613.
- SEDLÁČEK, Jaromír: Prof. dr. Jaroslav Kallab zemřel. In: Lidové noviny, roč. 50, č. 75,

- Brno, 11. února 1942 ráno, s. 4.
- SEDLÁČEK, Rudolf: Dr. August Miřička, Delikty tiskové ve vědě, zákonodárství i iudikatuře. In: Sborník věd právních a státních, roč. IX., Praha, Bursík & Kohout, 1909, s. 335–342.
- SEELICH, Andrea: Handbuch Strafvollzugs Architektur. Wien: Springer-Verlag, 2009, 312 s.
- SEIFERT, A.: Prof. dr. Aug. Miřička osmdesátník. In: Národní politika, roč. LXI., č. 331, Praha, 2. prosince 1943, s. 2.
- SELLIN, Thorsten: Pioneers in Criminology. XV. Enrico Ferri (1856–1929). In: The Journal of Criminal Law, Criminology, and Police Science, Vol. XLVIII., No. 5, Chicago, January–February 1958, s. 481–492.
- Seznam literární činnosti jubilentovy. In: Sborník prací k poctě šedesátých narozenin Jaroslava Kallaba. Praha: Orbis, 1939, s. 339–349.
- SHORTER, Edward: A Historical Dictionary of Psychiatry. New York: Oxford University Press, 2005, 338 s.
- Schauer Ant. In: NAVRÁTIL, Michal: Almanach českých právníků. Praha: Nákladem vlastním, 1904, s. 136.
- Schauer Antonín. In: NAVRÁTIL, Michal: Almanach československých právníků. Praha: Nákladem spisovatelovým, 1930, s. 393.
- Schauer Antonín. In: SEKANINA, Fr. (ed.): Album representantů všech oborů veřejného života československého. Praha: Umělecké nakladatelství Josef Zeibrdlich, 1927, s. 1113.
- Schauer Antonín. In: TOMEŠ, Josef a kol.: Český biografický slovník XX. století. Díl III. Praha – Litomyšl: Paseka – Petr Meissner, 1999, s. 107.
- Schauer Antonín JUDr. In: LIŠKOVÁ, Marie: Slovník představitelů zemské samosprávy v Čechách 1861–1913. Praha: Státní ústřední archiv v Praze, 1994, s. 270–271.
- SCHAUER, Ant.: Prof. Dr. August Miřička. (K jeho 70tým narozeninám.) I. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. IX., č. 3, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1933, s. 65–66.
- Schauer, Antonín. In: Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder. Band III. Ry-Sch. München: Oldenbourg, 1995, s. 617.
- Schauer, Antonín. In: Masarykův slovník naučný. Díl VI. Praha: Československý Kompas, 1932, s. 560.

- SCHELLE, K.: Konference k 35. výročí vydání zákona o Sboru národní bezpečnosti. In: Právněhistorické studie, č. 26, Praha, Academia – nakladatelství Československé akademie věd, 1984, s. 295–296.
- SCHELLE, K.: Prof. JUDr. Jaroslav Kallab. In: Universitas – revue Masarykovy univerzity, roč. XL., č. 4, Brno, Masarykova univerzita, 2007, s. 42–43.
- SCHELLE, Karel: Podíl prof. dr. Jaroslava Kallaba na zajištění právní ochrany československé měny. In: NETT, Alexander (ed.): Sborník z konference k výročí úmrtí prof. JUDr. Jaroslava Kallaba. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1992, s. 21–28.
- SCHMID, Magnus: Aschaffenburg, Gustav. In: Neue Deutsche Biographie. Band I. Berlin: Duncker & Humblot, 1953, s. 410.
- SCHMIDT, Eberhard: In memoriam Berthold Freudenthal. In: Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft, Band LXXXIV., Heft 4, Berlin, Walter de Gruyter & Co., 1972, s. 865–869.
- Schmied, Erich. In: Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder. Band III. Schi–Schö. München: Oldenbourg, 1999, s. 696.
- SCHMIED, Erich: Aug. Miříčka, Trestní právo hmotné. In: Prager Juristische Zeitschrift, Jahrgang XIV., Nummer 15, Reichenberg, Verlag Gebrüder Stiepel Gesellschaft, 1. Septemberheft 1934, s. 515–516.
- SCHMIED, Erich: Kallab Jaroslav, Trestní právo hmotné platné v zemi české a moravskoslezské (část obecná i zvláštní). In: Prager Juristische Zeitschrift, Jahrgang XV., Nummer 16, Reichenberg, Verlag Gebrüder Stiepel Gesellschaft, 2. Septemberheft 1935, s. 612.
- SCHMIED, Erich: Milota Albert, „Reforma trestního zákona v Československu“. In: Prager Juristische Zeitschrift, Jahrgang XV., Nummer 1, Reichenberg, Verlag Gebrüder Stiepel Gesellschaft, 1. Jännerheft 1935, s. 47–48.
- SCHMIED, Erich: Pocta k 70. narozeninám univ. prof. dra. Aug. Miříčky. In: Prager Juristische Zeitschrift, Jahrgang XIV., Nummer 14, Reichenberg, Verlag Gebrüder Stiepel Gesellschaft, 2. Juliheft 1934, s. 481.
- SCHMIED, Erich: Veselá Jarmila, Dr. Priv.-Doz., O hospodářském vyzvědačství. In: Prager Juristische Zeitschrift, Jahrgang XVII., Nummer 8, Reichenberg, Verlag Gebrüder Stiepel Gesellschaft, 2. Aprilheft 1937, s. 254–255.
- SCHMIED, Erich: Vladimír Solnař, Pojišťovací podvod. In: Prager Juristische Zeitschrift,

- Jahrgang XVI., Nummer 16, Reichenberg, Verlag Gebrüder Stiepel Gesellschaft, 2. Septemberheft 1936, s. 555–556.
- SCHNABEL: Ueber Mitwirkung am Verbrechen, mit besonderer Berücksichtigung der österreichischen Strafgesetzgebung. In: Der Gerichtssaal, Jahrgang IV., Band 2, Erlangen, Verlag von Ferdinand Enke, Juli – December 1852, s. 39–51.
- Schnabel Jiří Norbert. In: NAVRÁTIL, Michal: Almanach československých právníků. Praha: Nákladem spisovatelovým, 1930, s. 396–397.
- Schnabel Jiří Norbert. In: Ottův slovník naučný. Díl XXIII. Praha: J. Otto, 1905, s. 16.
- Schnabel Jiří Norbert. In: RIEGER, Frant. Lad. (ed.): Slovník naučný. Díl VIII. Praha: I. L. Kober, 1870, s. 338.
- Schnabel, Georg Norbert. In: Biographisches Lexikon zur Geschichte der böhmischen Länder. Band III. Schi–Schö. München: Oldenbourg, 1999, s. 704.
- Schnabel, Georg Norbert. In: WURZBACH, Constant von: Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich. Theil XXXI. Wien: Druck und Verlag der k. k. Hof- und Staatsdruckerei, 1876, s. 1–3.
- SCHNABEL, Georg Norbert: Das Strafgesetz über Gefällsübertretungen in seinen Beziehungen auf die allgemeinen österreichischen Strafgesetze. Wien: Bei J. G. Ritter v. Mösle's Witwe und Braumüller, 1837, 98 s.
- SCHNABEL, Georg Norbert: Ueber die generelle Verschiedenheit zwischen Abtreibung der Leibesfrucht und Mord eines Kindes, mit Berücksichtigung der Frage, wie in strafrechtlicher Hinsicht die von einem Geburtsarzte zur Rettung einer Schwangern vorgenommene Perforation des noch im Mutterleibe befindlichen Kindes zu beurtheilen sey. In: Zeitschrift für österreichische Rechtsgelehrsamkeit und politische Gesetzkunde, Jahrgang 1838, Band I., Wien, J. P. Sollinger, 1838, s. 107–124.
- SCHNABEL, G. N.: Ist jeder Diebstahl, der nicht ein Verbrechen ist, eine schwere Polizey-Uebertretung? In: Zeitschrift für österreichische Rechtsgelehrsamkeit und politische Gesetzkunde, Jahrgang 1832, Band I., Wien, J. P. Sollinger, 1832, s. 15–26.
- SCHNABEL, G. N.: Ueber Selbstverletzungen und deren Verhältniß zur österreichischen Strafgesetzgebung. In: Zeitschrift für österreichische Rechtsgelehrsamkeit und politische Gesetzkunde, Jahrgang 1837, Band I., Wien, J. P. Sollinger, 1837, s. 360–385.
- Schnabel, Jiří Norbert. In: Masarykův slovník naučný. Díl VI. Praha: Československý

- Kompas, 1932, s. 579.
- SCHNEIDER, Axel – WOOLF, Daniel (eds.): *The Oxford History of Historical Writing*. Volume V. *Historical Writing since 1945*. Oxford: Oxford University Press, 2011, 718 s.
- SCHOLZ: Milota A. prof. dr., *Učebnice obojího práva trestního platného v Československé republice*. In: *Sborník věd právních a státních*, roč. XXVI., Praha, Bursík & Kohout, 1926, s. 236–238.
- SCHOLZ: *Trestní řád československý a předpisy jej doplňující, platné v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. In: *Sborník věd právních a státních*, roč. XXV., Praha, Bursík & Kohout, 1925, s. 88–89.
- SCHOLZ: *Trestní zákony československé platné v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. In: *Sborník věd právních a státních*, roč. XXIV., Praha, Bursík & Kohout, 1924, s. 98–100.
- SCHOLZ, O.: *Evidence soudních provinilců a trestní statistika*. Kroměříž: J. Gusek, 1924, 173 s.
- SCHOLZ, O.: *Trest smrti v Československé republice*. In: *Věstník Československé společnosti pro právo trestní*, roč. X., č. 1 a 2–3, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1934, s. 2–10, 46–74.
- Schubert Ladislav. In: DOLAN, Ondrej (ed.): *Univerzita Komenského. Prehľad profesorov 1919–1966*. Bratislava: Rektorát Univerzity Komenského v Bratislave, 1968, s. 75–76.
- SCHUBERT, L.: *K metodě výzkumu příčin protispolečenských činů*. In: *Právník*, roč. CII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1963, s. 38–56.
- SCHUBERT, Ladislav: *Ke stavu a rozvoji výzkumu kriminality v ČSSR a problémům s tím souvisejícím*. In: *Právník*, roč. CIV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1965, s. 493–508.
- SCHUBERT, L.: † univ. prof. Dr Fr. Poláček. In: *Právník*, roč. XCV., Praha, Ústav práva ČSAV, 1956, s. 888–890.
- SCHULTE, v.: *Herbst: Eduard H.* In: *Allgemeine Deutsche Biographie*. Band L. Leipzig: Verlag von Duncker & Humblot, 1905, s. 216–217.
- Schůze Československé společnosti pro právo trestní. In: *Právník*, roč. LXVII., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1928, s. 704.
- SIEGEL, Jay A. – MIRAKOVITS, Kathy: *Forensic Science*. II. Edition. Boca Raton: CRC

- Press, 2010, 497 s.
- SIEGEL, Larry J.: *Criminology. Theories, Patterns, and Typologies*. XII. Edition. Boston: Cengage Learning, 2016, 640 s.
- SIMESTER, A. P., BOIS-PEDAIN, Antje du – NEUMANN, Ulfrid (eds.): *Liberal Criminal Theory*. Oxford: Hart Publishing, 2014, 375 s.
- SIVOŠ, Jerguš (ed.): *XII. správa ZNB. Dokumenty k činnosti Správy kontrarozvedky v Bratislave v rokoch 1974–1989*. Bratislava: Ústav pamäti národa, 2008, 636 s.
- SKŘIVAN, Vilém: *Dílo Beccariovo: „O zločinech a trestech.“* In: *Právník*, roč. VIII., Praha, Nakladatel a vydavatel Dr. Ed. Grégr, 1869, s. 267–271, 314–317, 343–348.
- SLAPNICKA, He.: *Prušák Josef*. In: *Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950*. Band VIII. Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1983, s. 312.
- SLAPNICKA, Helmut: *Die deutschen Vorlesungen an der Pressburger Rechtsakademie in der Mitte des 19. Jahrhunderts*. In: *Bohemia*, Band XV., München, R. Oldenbourg Verlag München Wien, 1974, s. 158–170.
- SLAPNICKA, Helmut: *Erich Schmied*. In: *Bohemia*, Band XXX., Heft 1, München, R. Oldenbourg Verlag München, 1989, s. 164–166.
- Slaviček, auch Slawicek, Joseph Cajetan. In: *WURZBACH, Constant von: Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich. Theil XXXV*. Wien: Druck und Verlag der k. k. Hof- und Staatsdruckerei, 1877, s. 131–132.
- Slaviček Jos. In: *NAVRÁTIL, Michal: Almanach českých právníků*. Praha: Nákladem vlastním, 1904, s. 140.
- Slaviček Josef. In: *NAVRÁTIL, Michal: Almanach československých právníků*. Praha: Nákladem spisovatelovým, 1930, s. 407.
- Slaviček Josef. In: *Ottův slovník naučný. Díl XXIII*. Praha: J. Otto, 1905, s. 345.
- Slaviček Josef. In: *RIEGER, Frant. Lad. (ed.): Slovník naučný. Díl VIII*. Praha: I. L. Kober, 1870, s. 525.
- Slaviček, Josef. In: *Masarykův slovník naučný. Díl VI*. Praha: Československý Kompas, 1932, s. 682.
- Slaviček, Josef. In: *ŠEMBERA, Alois Vojtěch: Dějiny řeči a literatury československé. Věk novější. Vídeň: Nákladem spisovatelovým, 1868, s. 288.*
- SLAVÍČEK, Josef: *O notářství*. In: *Právník*, roč. I., č. 1, Praha, Tiskem a nákladem Antonína Renna, 1861, s. 6–17.

- SLAVÍČEK, Josef: Řeč c. k. profesora Dra. Jos. Slavíčka na počátku českých přednášek o právě trestním dne devátého října 1861 v Karolině. In: Právnick, roč. I., č. 5, Praha, Tiskem a nákladem Antonína Renna, 1861, s. 268–276.
- SLAVÍČEK, Josef: Upomínky na tak zvané soudy boží (ordaly). In: Právnick, roč. I., č. 2, Praha, Tiskem a nákladem Antonína Renna, 1861, s. 70–77.
- SLAVÍČEK, Josef: Úvod ve studium trestního hmotného práva vůbec a ve studium rakouského obecného zákonníka trestního ze dne 27. května 1852 zvláště, čili soubor vědomostí, kterýchž každé studium pozitivního práva trestního vůbec a nadzmníněného zákonníka rakouského zvláště pro jich potřebu aneb užitečnost vyhledává. Oddělení první: Část dogmatická. Praha: V komisi u Františka Řivnáče, 1866, 130 s.
- SLAVÍČEK, Josef: Úvod ve studium trestního hmotného práva vůbec a ve studium rakouského obecného zákonníka trestního ze dne 27. května 1852 zvláště, čili soubor vědomostí, kterýchž každé studium pozitivního práva trestního vůbec a nadzmníněného zákonníka rakouského zvláště pro jich potřebu aneb užitečnost vyhledává. Oddělení druhé: Část historická. Praha: V komisi u Františka Řivnáče, 1866, 320 s.
- SLAVÍČEK, Josef: Viktorin Kornelius ze Všehrd. In: Právnick, roč. I., č. 3 a 4, Praha, Tiskem a nákladem Antonína Renna, 1861, s. 141–153, 200–204.
- Slavík Vladimír. In: NAVRÁTIL, Michal: Almanach českých lékařů. Praha: Nákladem spisovatelovým, 1913, s. 285–287.
- SLAVÍK, V.: Soudní lékařství pro mediky a právníky. Druhé, nově upravené vydání. Praha: Bursík & Kohout, 1922, 418 s.
- SLAVÍK, Vladimír: O cílech a problémech soudního lékařství. In: Časopis lékařův českých, roč. XLVII., č. 44, Praha, Jan Semerád, 31. října 1908, s. 1255–1260.
- Sládeček Josef. In: NAVRÁTIL, Michal: Almanach československých právníků. Praha: Nákladem spisovatelovým, 1930, s. 405.
- Sládeček Josef. In: NAVRÁTIL, Michal: Almanach českých právníků. Praha: Nákladem vlastním, 1904, s. 140.
- SLÁVIK, Eugen: Leopoldov. Stručné dejiny a opis pevnosti a trestnice. Vydalo riaditeľstvo trestnice, 1948, 77 s.
- Slovakia. In: ROTH, Mitchel P.: Prisons and Prison Systems. A Global Encyclopedia. Westport: Greenwood Press, 2006, s. 245.

- SMITH, S. A. (ed.): *The Oxford Handbook of the History of Communism*. New York: Oxford University Press, 2014, 658 s.
- Smuteční slavnost na památku prof. dra Emila Otta a Františka Storchy. In: *Právník*, roč. LXIV., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1925, s. 199.
- SOBOTKA, V.: Význam Purkyňův v kriminalistice a daktyloskopii. In: *Všehrd*, roč. XIX., č. 3, Praha, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislave, prosinec 1937, s. 81–85.
- SOBOTKA, Viktor: O kriminalistice. In: *Všehrd*, roč. XV., č. 4, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislave, leden 1934, s. 129–134.
- Socialism. In: JOHNSON, Elliott – WALKER, David – GRAY, Daniel: *Historical Dictionary of Marxism*. II. Edition. Lanham: Rowman & Littlefield, 2014, s. 394–395.
- SOLNAŘ: Actes du congrès pénal et pénitentiaire international de Prague août 1930. In: *Právník*, roč. LXXI., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1932, s. 27–28.
- SOLNAŘ: August Miřička. In: *Sborník věd právních a státních*, roč. XLIV.–XLVI., Praha, Bursík & Kohout, prosinec 1946, s. 191–195.
- SOLNAŘ: August Miřička osmdesátníkem. In: *Právník*, roč. LXXXII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1943, s. 266–267.
- SOLNAŘ: Desátý mezinárodní sjezd pro trestní právo a vězeňství. In: *Sborník věd právních a státních*, roč. XXX., Praha, Bursík & Kohout, 1930, s. 329–331.
- SOLNAŘ: Doc. Dr. Jaroslav Stránský: Smysl a předmět tiskové opravy. In: *Právník*, roč. LXIX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1930, s. 559–560.
- SOLNAŘ: Dr. Edgar M. Foltin: Amerikanisches Gefängniswesen. In: *Věstník Československé společnosti pro právo trestní*, roč. VIII., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1932, s. 45–46.
- SOLNAŘ: Dr. Edgar M. Foltin: Das Strafgesetz vom 27. Mai 1852, R. G. Bl. Nr. 117, mit den wichtigsten Nebengesetzen. In: *Právník*, roč. LXXIII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1934, s. 335.
- SOLNAŘ: Dr. Edgar M. Foltin: Der Gedanke der Zumutbarkeit im tschechoslowakischen und österreichischen Strafrecht. In: *Právník*, roč. LXXIII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1934, s. 145–146.
- SOLNAŘ: Dr. Jarmila Veselá: Význam pohnutky a smýšlení pro třídění trestných činů a trestů. In: *Věstník Československé společnosti pro právo trestní*, roč. IV., č. 1–2,

- Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1928, s. 59–63.
- SOLNAŘ: Enrico Ferri †. In: Sborník věd právních a státních, roč. XXIX., Praha, Bursík & Kohout, 1929, s. 205–206.
- SOLNAŘ: Enrico Ferri †. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. V., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1929, s. 61–62.
- SOLNAŘ: J. Hrabánek - Dr. A. Milota: Nové československé právo tiskové, ochrana cti, tisk. novely, slovenské tisk. zákony atd. In: Právník, roč. LXXII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1933, s. 581–582.
- SOLNAŘ: Jubileum narození profesora Augusta Miřičky a profesora Josefa Prušáka. In: Právněhistorické studie, č. 19, Praha, Academia – nakladatelství Československé akademie věd, 1975, s. 323–327.
- SOLNAŘ: JUDr. František Poláček: Důvody zmatečnosti v trestním řízení. In: Právník, roč. LXXIV., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1935, s. 556–557.
- SOLNAŘ: JUDr. Josef Kepert: Analogie v trestním právu. Právník, roč. LXXVIII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1939, s. 52–53.
- SOLNAŘ: Kallab-Herrnritt: Trestní řád československý a předpisy jej doplňující platné v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. In: Všehrd, roč. VI., č. 8, Praha, S. Č. P. „Všehrd“ v Praze, Č. A. S. „Právník“ v Brně a S. P. P. „Právník“ v Bratislavě, květen 1925, s. 243–244.
- SOLNAŘ: K jubileu Enrica Ferriho. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. IV., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1928, s. 72–73.
- SOLNAŘ: K šedesátinám Jaroslava Kallaba. In: Právník, roč. LXXVIII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1939, s. 358–360.
- SOLNAŘ: Miřička-Scholz: O trestním soudnictví nad mládeží. In: Právník, roč. LXXI., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1932, s. 127–129.
- SOLNAŘ: MUDr. František Kafka: O psychobiologickém výzkumu v kriminologii. In: Právník, roč. LXXII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1933, s. 517.
- SOLNAŘ: Prof. Dr. Albert Milota: Reforma trestního zákona v Československu. In: Právník, roč. LXXIV., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1935, s. 199–202.
- SOLNAŘ: Prof. Dr. August Miřička: Trestní právo procesní. In: Právník, roč. LXXI., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1932, s. 639–640.

- SOLNAŘ: Prof. Dr. Jaroslav Kallab: Trestní právo hmotné. In: Právník, roč. LXXV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1936, s. 50–55.
- SOLNAŘ: Prof. Dr. Jaroslav Kallab: Učebnice trestního řízení, platného v Čechách a v zemi Moravskoslezské, hledě k osnově sjednoceného trestního řádu československého z roku 1929. In: Právník, roč. LXX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1931, s. 59–62.
- SOLNAŘ: Prof. Edgar M. Foltin: Grundzüge des tschechoslowakischen Strafrechtes. In: Právník, roč. LXXV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1936, s. 127–128.
- SOLNAŘ: Scritti in onore di Enrico Ferri per il cinquantesimo anno di suo insegnamento universitario. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. V., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1929, s. 46–47.
- SOLNAŘ: Univ. prof. Dr. Albert Milota: Zákon na ochranu republiky. In: Právník, roč. LXIX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1930, s. 31–32.
- SOLNAŘ: Univ. prof. dr. August Miřička: Změny a dodatky k trestnímu právu hmotnému a trestnímu právu procesnímu. In: Právník, roč. LXXIV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1935, s. 139–140.
- Solnař Vladimír. In: Malá československá encyklopedie. Svazek V. Praha: Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1987, s. 745.
- Solnař Vladimír. In: NAVRÁTIL, Michal: Almanach československých právníků. Praha: Nákladem spisovatelovým, 1930, s. 412.
- Solnař Vladimír. In: TOMEŠ, Josef a kol.: Český biografický slovník XX. století. Díl III. Praha – Litomyšl: Paseka – Petr Meissner, 1999, s. 167.
- Solnař Vladimír. In: TOMEŠ, Josef – LÉBLOVÁ, Alena a kol.: Československý biografický slovník. Praha: Encyklopedický institut ČSAV – Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1992, s. 649–650.
- Solnař, V. In: STRAUS, Jiří – VAVERA, František: Slovník kriminalistických pojmů a osobností. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 295.
- SOLNAŘ, V.: August Miřička. In: Naše věda, roč. XXIV., č. 5–7, Praha, Melantrich, 1946, s. 190–192.
- SOLNAŘ, V.: Trestný čin a jeho pachatel. (Poznámky k t. zv. typologii pachatelů.) In: Právník, roč. LXXXII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1943, s. 1–8, 42–49.
- SOLNAŘ, V.: Univ. prof. dr. August Miřička sedmdesátníkem. In: Národní listy, roč. LXXIII., č. 330, Praha, 2. prosince 1933, III. vydání, s. 7.

- SOLNAŘ, Vl.: Prof. dr. A. Miřička osmdesátníkem. In: Lidové noviny, roč. 51, č. 330, Brno, 1. prosince 1943 ráno, s. 4.
- SOLNAŘ, Vlad.: Josef Kepert. In: Naše věda, roč. XX., č. 5–6, Praha, Melantrich, 1941, s. 187.
- SOLNAŘ, Vlad.: Prof. Dr. August Miřička. (K jeho 70tým narozeninám.) II. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. IX., č. 3, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1933, s. 66–72.
- Solnař, Vladimír. In: Masarykův slovník naučný. Díl VI. Praha: Československý Kompas, 1932, s. 802.
- SOLNAŘ, V.: Asimilace trestních řádů platných na území Velkoněmecké říše. In: Právník, roč. LXXXII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1943, s. 240–250.
- SOLNAŘ, Vladimír: Československé právo trestní. In: Všehrd, roč. X., č. 1–2, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě, říjen 1928, s. 16–18.
- SOLNAŘ, Vladimír: Desátý mezinárodní sjezd pro trestní právo a vězeňství. In: Právník, roč. LXIX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1930, s. 505–509.
- SOLNAŘ, V.: Dr Boris Vybíral, Pojem a význam objektu trestného činu v československém socialistickém trestním právu. In: Právník, roč. XCV., Praha, Ústav práva ČSAV, 1956, s. 366–371.
- SOLNAŘ, V.: Dr. Jiří Nezkusil: Studie o pokusu v československém trestním právu. In: Právník, roč. XCIX., Praha, Ústav práva ČSAV, 1960, s. 264–267.
- SOLNAŘ, Vladimír: Neurčité odsouzení. Praha: Nákladem vlastním, 1925, 88 s.
- SOLNAŘ, Vladimír: Několik úvah o příčinném vztahu a adekvátnosti v trestním právu. Praha: Knihovna Sborníku věd právních a státních, 1937, 141 s.
- SOLNAŘ, Vladimír: Nový trestní zákoník polský a mezinárodní sjednocení trestního práva. In: Právník, roč. LXXII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1933, s. 459–464.
- SOLNAŘ, Vladimír: O trestní ochraně proti rozkrádání a poškozování majetku v socialistickém vlastnictví. Praha: Československá akademie věd, 1957, 79 s.
- SOLNAŘ, Vladimír: Osnova trestního zákona. In: Právník, roč. LXV., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1926, s. 241–251, 273–282.
- SOLNAŘ, Vladimír: Oto Novotný: O trestu a vězeňství. In: Právník, roč. CVII., č. 2, Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1968, s. 162–165.
- SOLNAŘ, Vladimír: Pojišťovací podvod. Praha: Knihovna Sborníku věd právních

- a státních, 1936, 83 s.
- SOLNAŘ, Vladimír: Poznámky k diskusi o zavinění v trestním právu. In: Právník, roč. XCIII., Praha, Právníký ústav ministerstva spravedlnosti, 1954, s. 625–629.
- SOLNAŘ, Vladimír: Poznámky k systému trestů v československé osnově trestního zákona*). In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. I., č. 2–3, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1925, s. 50–57.
- SOLNAŘ, Vladimír: Reforma trestního práva v Itálii. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. I., č. 4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1926, s. 106–112.
- SOLNAŘ, Vladimír: Represe a výchova ve vývoji čs. trestního práva. In: Právník, roč. XCIX., Praha, Ústav práva ČSAV, 1960, s. 446–462.
- SOLNAŘ, V.: Soudní delikty podle vlád. nař. o myslivosti. In: Právník, roč. LXXX., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1941, s. 393–408.
- SOLNAŘ, Vladimír: Spolupachatelství a pomoc v novém trestním zákoně. In: Právník, roč. XCI., Praha, Právníký ústav ministerstva spravedlnosti, 1952, s. 97–108.
- SOLNAŘ, Vladimír: Systém československého trestního práva. Tresty a ochranná opatření. Praha: Academia, 1979, 216 s.
- SOLNAŘ, Vladimír: Systém československého trestního práva. Základy trestní odpovědnosti. Praha: Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1972, 367 s.
- SOLNAŘ, Vladimír: Trestní ochrana majetku v socialistickém vlastnictví proti rozkrádání a podobným trestným činům. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1965, 319 s.
- SOLNAŘ, V.: Trestní právo německé a protektorátní. (Srovnávací nástin k 90letému jubileu trestního zákona z 27. V. 1852.) In: Právník, roč. LXXXI., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1942, s. 93–100, 132–137.
- SOLNAŘ, V.: Trestní soudy výlučně příslušné. In: Právník, roč. LXXIX., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1940, s. 425–451.
- SOLNAŘ, Vladimír: Účastenství v československém socialistickém trestním právu. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1959, 167 s.
- SOLNAŘ, Vladimír: Z dějin českého zemského práva trestního. Praha: Bursík a Kohout, Jan Kapras, 1921, 22 s.
- SOLNAŘ, V.: Zastavení působnosti porot. (Poznámky k vlád. nařízení č. 396/1940 Sb.) In:

- Právník, roč. LXXX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1941, s. 11–20.
- SOLNAŘ, Vladimír: Zákon č. 36/34 a obecné zásady trestního práva. In: Právník, roč. LXXIII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1934, s. 461–466.
- SOLNAŘ, Vladimír: Zákon, trestný čin a trest. In: Věda a život, roč. VII., č. 9, Praha, Fr. Borový, 23. dubna 1941, s. 356–360.
- SOLNAŘ, Vladimír: Zločinnost v zemích českých v létech 1914–1922 s hlediska kriminální etiologie a reformy trestního práva. Praha: Knihovna Sborníku věd právních a státních, 1931, 138 s.
- SOLOMON, Peter H. Jr.: Soviet Criminologists and Criminal Policy. London – Basingstoke: The Macmillan Press, 1978, 253 s.
- SOMMER, R.: Lombroso †. In: Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft, Band XXXI., Berlin, J. Guttentag, 1911, s. 125–141.
- Sonnenfels, Joseph von. In: Meyers Großes Konversations-Lexikon. Band XVIII. VI., gänzlich neubearbeitete und vermehrte Auflage. Leipzig – Wien: Bibliographisches Institut, 1907, s. 604.
- Sonnenfels, Joseph von. In: WURZBACH, Constant von: Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich. Theil XXXV. Wien: Druck und Verlag der k. k. Hof- und Staatsdruckerei, 1877, s. 317–343.
- Souboj. In: VESELÝ, František Xaver (ed.): Všeobecný slovník právní. Díl IV. Praha: Nákladem vlastním, 1899, s. 556–558.
- SOUKUP, L.: Storch František. In: Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950. Band XIII. Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 2010, s. 324.
- SOUKUP, Ladislav: Albert Milota. In: SKŘEJPKOVÁ, Petra (ed.): Antologie československé právní vědy v letech 1918–1939. Praha: Linde Praha, 2009, s. 368–370.
- SOUKUP, Ladislav: Albert Milota. In: SKŘEJPKOVÁ, Petra – SOUKUP, Ladislav (eds.): Antologie české právní vědy. Praha: Univerzita Karlova – vydavatelství Karolinum, 1993, s. 190–192.
- SOUKUP, Ladislav: Alois Zucker. In: SKŘEJPKOVÁ, Petra – SOUKUP, Ladislav (eds.): Antologie české právní vědy. Praha: Univerzita Karlova – vydavatelství Karolinum, 1993, s. 166–167.
- SOUKUP, Ladislav: August Miřička. In: SKŘEJPKOVÁ, Petra (ed.): Antologie československé právní vědy v letech 1918–1939. Praha: Linde Praha, 2009, s. 376–

379.

- SOUKUP, Ladislav: August Miříčka. In: SKŘEJPKOVÁ, Petra – SOUKUP, Ladislav (eds.):
Antologie české právní vědy. Praha: Univerzita Karlova – vydavatelství Karolinum,
1993, s. 178–179.
- SOUKUP, Ladislav: František Storch. In: SKŘEJPKOVÁ, Petra – SOUKUP, Ladislav (eds.):
Antologie české právní vědy. Praha: Univerzita Karlova – vydavatelství Karolinum,
1993, s. 173–174.
- SOUKUP, Ladislav: Jaroslav Kallab. In: SKŘEJPKOVÁ, Petra (ed.): Antologie
československé právní vědy v letech 1918–1939. Praha: Linde Praha, 2009, s. 359–
361.
- SOUKUP, Ladislav: Jaroslav Kallab. In: SKŘEJPKOVÁ, Petra – SOUKUP, Ladislav (eds.):
Antologie české právní vědy. Praha: Univerzita Karlova – vydavatelství Karolinum,
1993, s. 196–197.
- SOUKUP, Ladislav: Josef Prušák. In: SKŘEJPKOVÁ, Petra – SOUKUP, Ladislav (eds.):
Antologie české právní vědy. Praha: Univerzita Karlova – vydavatelství Karolinum,
1993, s. 184–185.
- SOUKUP, Ladislav: Karel Malý: Trestní právo v Čechách v 15. – 16. století. In:
Socialistická zákonnost, roč. XXIX., č. 2, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR
v Praze, 1981, s. 116–119.
- Sovětské trestní právo. Obecná část. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1954, 452
s.
- SPERBER, Jonathan: The European Revolutions, 1848–1851. II. Edition. Cambridge:
Cambridge University Press, 2005, 313 s.
- SPĚVÁČEK, Václav: Jubilea Františka Řezáče – Polehradského. In: Český jazyk a
literatura, roč. XX., č. 9, Praha, Státní pedagogické nakladatelství v Praze, 1969–
1970, s. 425–426.
- SPURNÝ, F.: Schauer Antonín. In: Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950.
Band X. Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1994, s.
48.
- SPURNÝ, F.: Schnabel Georg Norbert. In: Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–
1950. Band X. Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften,
1994, s. 352.
- SPURNÝ, O.: Zákon o podmíněném odsouzení a propuštění. In: Všechno, roč. I., č. 2, Praha,

- Spolek českých právníků „Všehrd“, prosinec 1919, s. 25–28.
- St.: Das österreichische Strafrecht, von Dr. Carl Janka, Privatdocent an der deutschen Carl-Ferdinands-Universität zu Prag. In: Der Gerichtssaal, Band XLIII., Stuttgart, Verlag von Ferdinand Enke, 1890, s. 154.
- St.: Dr. Alois Zucker, ordentl. Professor an der böhmischen Universität zu Prag. Ueber Schuld und Strafe der jugendlichen Verbrecher. In: Der Gerichtssaal, Band LVII., Stuttgart, Verlag von Ferdinand Enke, 1900, s. 213–214.
- St.: Dr. Alois Zucker, ordentl. Professor des Strafrechtes an der k. k. böhmischen Universität zu Prag. Einige dringende Reformen der Strafrechtspflege. In: Der Gerichtssaal, Band LII., Stuttgart, Verlag von Ferdinand Enke, 1896, s. 473–474.
- St.: Dr. August Miřička, k. k. Oberstaatsanwaltsvertreter in Prag. Ist die militärische Strafgerichtsbarkeit auf Militärdelictes einzuschränken? In: Der Gerichtssaal, Band LVII., Stuttgart, Verlag von Ferdinand Enke, 1900, s. 393–394.
- St.: Dr. Karl Janka. Das österreichische Strafrecht. In: Der Gerichtssaal, Band LX., Stuttgart, Verlag von Ferdinand Enke, 1902, s. 476–477.
- St.: Dr. Karl Janka, Das österreichische Strafrecht. In: Der Gerichtssaal, Band L., Stuttgart, Verlag von Ferdinand Enke, 1895, s. 392.
- Stalin, Joseph (1879–1953). In: TOTTEN, Samuel – BARTROP, Paul R.: Dictionary of Genocide. Westport: Greenwood Press, 2008, s. 408.
- Stalin, Joseph (Josif Vissarionovich Dzhugashvili). In: HORVITZ, Leslie Alan – CATHERWOOD, Christopher: Encyclopedia of War Crimes and Genocide. New York: Facts On File, 2006, s. 404–406.
- Stanovy Československé společnosti pro právo trestní. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. I., č. 1, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1925, s. 10–13.
- Statistika poměrů trestnic a soudních vězení v Rakousku. In: Právník, roč. XXXI., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1892, s. 683–684.
- Statistika vězeňská r. 1897. In: Právník, roč. XL., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1901, s. 366–367.
- Statistika zahlazení odsouzení, udělení milosti, podmíněného odsouzení a propuštění. In: Právník, roč. LXXVII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1938, s. 199.
- STEINER, Robert: Osnova trestního zákona z roku 1937 ve světle normativního pojetí viny. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XXI., č. 1 a 2–3 a 4, Brno, Právnícká

- Jednota Moravská v Brně, 1938, s. 18–28, 73–91, 220–242.
- Sterbefälle. In: Prager Tagblatt, Jahrgang XLVI., Nr. 46, Prag, Heinr. Mercy Sohn, 24. Feber 1921, s. 4.
- STIEBER, M.: Cesare Beccaria. O zločinech a trestech. In: Právník, roč. XXXII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1893, s. 578–582.
- STIEBER, M.: Řízení trestní rakouské v pořádku systematickém. In: Právník, roč. XXXVII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1898, s. 850–854, 882–884.
- STIVAR, František: Za Albertem Milotou. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XXIV., č. 1–2, Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1941, s. 8–11.
- STOČESOVÁ, Simona: Rozloučení s panem docentem JUDr. Jiřím Pipkem, CSc. In: Trestněprávní revue, roč. VII., č. 5, Praha, C. H. Beck, 15. května 2008, s. 164.
- STOOS, C.: Das österreichische Strafgesetzbuch. 1803 bis 1903. In: Deutsche Juristen-Zeitung, Jahrgang VIII., No. 24, Berlin, Verlag von Otto Liebmann, 1903, s. 563–564.
- STOOS, Carl: Eine strafrechtliche Reform in Oesterreich. In: Deutsche Juristen-Zeitung, Jahrgang VIII., No. 1, Berlin, Verlag von Otto Liebmann, 1903, s. 16–18.
- STOOS, Carl: Motive zu dem Vorentwurf eines Schweizerischen Strafgesetzbuches. Allgemeiner Teil. Basel – Genf: Verlag von Georg & Co., 1893, 88 s.
- Stoof, Carl. In: Schweizer Lexikon in sieben Bänden. Band VI. Polen – Strassburg. Zürich: Encyclios-Verlag AG, 1948, s. 1756.
- STORCH: Das Recht der Wahrheit und der Schutz des guten Namens vom legislativen Standpunkt. In: Sborník věd právních a státních, roč. II., Praha, Bursík & Kohout, 1902, s. 533–534.
- STORCH: Dr. Alois Zucker, Über einige Reformen des Verfahrens im modernen Strafprocesse. In: Sborník věd právních a státních, roč. III., Praha, Bursík & Kohout, 1903, s. 351–354.
- STORCH: Dr. August Miřička, Die Formen der Strafschuld und ihre gesetzliche Regelung. In: Sborník věd právních a státních, roč. IV., Praha, Bursík & Kohout, 1904, s. 318–320.
- STORCH: Dr. August Miřička, O formách trestné viny a jich úpravě zákonné. In: Sborník věd právních a státních, roč. III., Praha, Bursík & Kohout, 1903, s. 346–351.
- STORCH: Dr. Jaroslav Kallab, O skutkové podstatě a konkurenci trestných činů. In: Právník, roč. L., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1911, s. 866–872.
- STORCH: Dr. Josef Prušák, Rakouské právo trestní. In: Österreichische Zeitschrift für

- Strafrecht, Jahrgang III., Wien, Manz, 1912, s. 205–209.
- STORCH: Hájení obviněného (podezřelého) v řízení přípravném. Napsal JUDr. Josef Prušák. In: Sborník věd právních a státních, roč. I., Praha, Bursík & Kohout, 1901, s. 265–266.
- STORCH: Ist die militärische Strafgerichtsbarkeit auf Militärdelikte einzuschränken? Eine militärstrafprozessuale Reformfrage von Dr. August Miříčka, k. k. Oberstaatsanwalts-Stellvertreter in Prag. In: Sborník věd právních a státních, roč. I., Praha, Bursík & Kohout, 1901, s. 263–265.
- STORCH: JUDr. Jaroslav Kallab, Základy nauky o způsobilosti býti stranou a o příslušnosti soudu v trestním řízení rakouském. In: Sborník věd právních a státních, roč. IX., Praha, Bursík & Kohout, 1909, s. 332–334.
- STORCH: Kriminální noetika. Napsal Josef Prušák. In: Sborník věd právních a státních, roč. V., Praha, Bursík & Kohout, 1905, s. 227–231.
- STORCH: O přičetnosti osob mladistvých a jich potrestání dle práva francouzského, německého a rakouského. Napsal JUDr. Josef Prušák. In: Sborník věd právních a státních, roč. I., Praha, Bursík & Kohout, 1901, s. 256–259.
- STORCH: O soudech porotních. In: Právník, roč. XXII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1883, s. 715–717.
- STORCH: Studie o účastenství. Napsal Dr. Josef Prušák. In: Sborník věd právních a státních, roč. IX., Praha, Bursík & Kohout, 1909, s. 448–450.
- STORCH: Tiskové právo trestní a policejní. Srovnávací studie. Napsal JUDr. Josef Sládeček. In: Sborník věd právních a státních, roč. I., Praha, Bursík & Kohout, 1901, s. 267–270.
- STORCH: Vorschläge zur Umgestaltung des österreichischen Pressrechtes, sowie des Rechtsschutzes in Beleidigungssachen. In: Sborník věd právních a státních, roč. II., Praha, Bursík & Kohout, 1902, s. 530–533.
- Storch Fr. In: NAVRÁTIL, Michal: Almanach československých právníků. Praha: Nákladem spisovatelovým, 1930, s. 422.
- Storch František. In: Ottův slovník naučný. Díl XXIV. Praha: J. Otto, 1906, s. 171.
- Storch František. In: TOMEŠ, Josef a kol.: Český biografický slovník XX. století. Díl III. Praha – Litomyšl: Paseka – Petr Meissner, 1999, s. 200.
- Storch František. In: TOMEŠ, Josef – LÉBLOVÁ, Alena a kol.: Československý biografický slovník. Praha: Encyklopedický institut ČSAV – Academia, nakladatelství

- Československé akademie věd, 1992, s. 663.
- Storch [št-] František. In: Malá československá encyklopedie. Svazek V. Praha: Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1987, s. 886.
- STORCH, F.: Alois Zucker. In: Právnícké Rozhledy, roč. III., č. 1, Praha, Edvard Leschinger v Praze, 10. listopadu 1906, s. 1–6.
- STORCH, F.: Alois Zucker. Jeho učitelská a literární působnost. In: Kalendář česko-židovský na rok 1907–08, roč. XXVII., Praha, Nákladem spolku českých akademiků-židů v Praze, 1907, s. 73–76.
- STORCH, F.: Die Bestrafung des Versuches in dem österreichischen Vorentwurfe. In: Österreichische Zeitschrift für Strafrecht, Jahrgang III., Wien, Manz, 1912, s. 1–30.
- STORCH, F.: Dvorní rada professor Dr. Alois Zucker. In: Almanach České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, roč. XVII., Praha, Česká akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1907, s. 93–100.
- STORCH, F.: Josef Prušák. In: Almanach České akademie věd a umění, roč. XXXI.–XXXII., Praha, Nákladem České akademie věd a umění, 1922, s. 161–169.
- STORCH, F.: Kulposní usmrcení v rakouském právu trestním. In: Pocta podaná českou fakultou právnickou panu dr. Ant. rytíři Randovi k sedmdesátým narozeninám dne 8. července 1904. Sborník věd právních a státních, roč. IV., Praha, Bursík & Kohout, 1903–4, svazek zvláštní, s. 419–442.
- STORCH, F.: O „immunisování“ tiskopisů zapověděných a zabavených. In: Právník, roč. LI., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1912, s. 725–743, 765–778, 806–821.
- STORCH, F.: Úvahy kriminalistické. In: Sborník věd právních a státních, roč. I., Praha, Bursík & Kohout, 1901, s. 28–52.
- STORCH, F.: Über die Straflosigkeit der parlamentarischen Berichterstattung. In: Österreichische Zeitschrift für Strafrecht, Jahrgang VII., Wien, Manz, 1916, s. 1–44.
- STORCH, F.: Z rozhraní mezi delikty tiskovými a delikty pořádkovými práva tiskového. In: Pocta podaná právnickou fakultou české university dvor. radovi prof. dru Emilu Ottovi k sedmdesátým narozeninám dne 30. dubna 1915. Praha: Nákladem Bursíka & Kohouta, 1915, s. 237–257.
- STORCH, F.: Z rozhraní mezi delikty tiskovými a delikty pořádkovými práva tiskového. In: Sborník věd právních a státních, roč. XV., Praha, Bursík & Kohout, 1915, s. 365–385.
- STORCH, Fr.: Delikty návrhové a soukromožalobné v právu rakouském. In: Právník, roč.

- XXXIV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1895, s. 341–347, 377–384, 413–418.
- STORCH, Fr.: Die Bemessung der Strafe in den österreichischen Strafgesetzentwürfen. In: Österreichische Zeitschrift für Strafrecht, Jahrgang IV., Wien, Manz, 1913, s. 1–44.
- STORCH, Fr.: Rakouské právo trestní hmotné. IV. autorisované vydání. Praha: Vydání „Všehrdu“, 1907, 238 s.
- STORCH, Fr.: Trest smrti v osnově českoslov. zákona trestního z r. 1921. In: Právník, roč. LXI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1922, s. 161–168, 193–200.
- STORCH, Frant.: Neshoda mezi zmatečnými důvody §. 281., č. 11 a §. 344., č. 12 ř. tr. In: Právník, roč. XLI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1902, s. 1–9.
- STORCH, Frant.: O stížnosti v příčině vazby vyšetřovací nařízené dle §. 208. ř. tr. In: Právník, roč. XXII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1883, s. 397–401.
- STORCH, Frant.: Otázka příslušnosti věcné ve stadiu obžalovacím řízení trestního. In: Právník, roč. XXI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1882, s. 145–151, 181–187, 217–222, 253–263.
- Storch, František. In: Masarykův slovník naučný. Díl VI. Praha: Československý Kompas, 1932, s. 980–981.
- STORCH, František: Alois Zucker. In: Právník, roč. XLV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1906, s. 740–751.
- STORCH, František: Hájení obviněného v budoucím trestním řízení československém. In: Sborník věd právních a státních, roč. XXII., Praha, Bursík & Kohout, 1922, s. 349–364.
- STORCH, František: O nárocích soukromoprávních v řízení trestním. In: Právník, roč. XIX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1880, s. 73–82, 109–119, 145–152, 181–189.
- STORCH, František: O okolnostech trestnost skutku vylučujících vedle §. 319. tr. ř. In: Právník, roč. XXXVIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1899, s. 341–355.
- STORCH, František: O podvodu a vydírání dle osnovy trestního zákona. In: Právník, roč. XVII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1878, s. 470–472.
- STORCH, František: O právní povaze zpronevěření spáchaného na věcech zabavených dle §. 183. odst. 2. tr. z. In: Právník, roč. XVIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1879, s. 6–11, 37–42.
- STORCH, František: O trestním promlčení dle osnovy nového trestního zákona. In:

- Právník, roč. XIX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1880, s. 716–717.
- STORCH, František: O významu nynějších snah a směrů pozitivistických ve vědě práva trestního. In: Právník, roč. XLIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1904, s. 785–799.
- STORCH, František: O zabavení v právu tiskovém. In: Sborník věd právních a státních, roč. VII., Praha, Bursík & Kohout, 1907, s. 375–395.
- STORCH, František: O zabavení v právu tiskovém. In: Sborník věd právních a státních, roč. VIII., Praha, Bursík & Kohout, 1908, s. 75–105, 294–401.
- STORCH, František: O zastavení výroku porotního a jeho účincích na nové hlavní přelíčení. In: Právník, roč. XXXIX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1900, s. 305–315.
- STORCH, František: O zastupování stran v řízení trestním. In: Právník, roč. XXVI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1887, s. 721–727, 757–762, 793–799, 829–833.
- STORCH, František: Prozatímná osnova zákona trestního z měsíce září 1909. In: Právník, roč. XLIX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1910, s. 313–327, 353–373.
- STORCH, František: Řízení trestní rakouské. Díl I. Praha: Tiskem a nákladem J. Otty, 1887, 396 s.
- STORCH, František: Řízení trestní rakouské. Díl II. Praha: Nákladem Právnické jednoty v Praze, 1897, 691 s.
- STORCH, František: Řízení trestní rakouské. I. a II. díl. Editor Jiří Spáčil. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, 396 + 691 s.
- STORCH, František: Studie k tiskovému právu trestnímu. In: Sborník věd právních a státních, roč. III., Praha, Bursík & Kohout, 1903, s. 413–475.
- STORCH, František: Vyručení obviněného z vazby vyšetřovací. In: Rozpravy České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění v Praze, třída I., roč. IV., č. 2, Praha, Nákladem České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1895, 126 s.
- STORCH, František: Vyručení obviněného z vazby vyšetřovací. (Výtah). In: Věstník České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, roč. IV., č. 7, Praha, Nákladem České Akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, říjen 1895, s. 379–389.
- STORCH, František: Zabavení v právu tiskovém. Praha: Knihovna Sborníku věd právních a státních – Bursík & Kohout v Praze, 1908, 173 s.

- STORCH, František: Ze živnostenského práva tiskového. In: Sborník věd právních a státních, roč. VI., Praha, Bursík & Kohout, 1906, s. 1–43.
- STORCH, František: „Největší záhada řízení trestního.“ In: Právník, roč. XL., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1901, s. 817–822.
- STORCH, František: „Nominatio auctoris“ v systému tiskové nedbalosti. In: Právník, roč. XLII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1903, s. 369–380, 405–416.
- STORCH, Franz: Antrags- und Privatanklagedelictes im österreichischen Rechte. In: Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung, Jahrgang L., Nr. 24+25, Wien, Manz, 10.+17. Juni 1899, s. 187–191, 197–201.
- STORCH, Franz: Die rechtliche Natur der Sicherheitsleistung nach §§ 192 und 193 St. P. O. In: Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung, Jahrgang XLIX., Nr. 9+10+11, Wien, Manz, 26. Februar – 5.+12. März 1898, s. 65–66, 74–76, 83–84.
- STORCH, Franz: Die Umgestaltung der §§ 183 und 184 StG. durch die „lex Ofner“. In: Österreichische Zeitschrift für Strafrecht, Jahrgang I., Wien, Manz, 1910, s. 380–388.
- STORCH, Franz: Kann der Untersuchungsrichter Mitglied der Rathskammer sein? In: Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung, Jahrgang XXXIV., Neue Folge. Jahrgang XX., Nr. 41, Wien, Manz, 22. Mai 1883, s. 161–163.
- STORCH, Franz: Pressrecht. In: MISCHLER, Ernst – ULBRICH, Josef: Österreichisches Staatswörterbuch. Band III. Zweite, wesentlich umgearbeitete Auflage. Wien: Alfred Hölder, 1907, s. 973–983.
- STORCH, Franz: Staatsanwaltschaft. In: MISCHLER, Ernst – ULBRICH, Josef: Österreichisches Staatswörterbuch. Band IV. Zweite, wesentlich umgearbeitete Auflage. Wien: Alfred Hölder, 1909, s. 304–305.
- STORCH, Franz: Ueber die Bestrafung des Kindermordes. In: Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung, Jahrgang XXXIII., Neue Folge. Jahrgang XIX., Nr. 102+103, Wien, Manz, 15.+19. December 1882, s. 405–406, 409–411.
- STOUT, Brian – YATES, Joe – WILLIAMS, Brian (eds.): Applied Criminology. London: SAGE Publications, 2008, 210 s.
- STÖCKL, Ernst: Gundling, Eduard. In: Sudetendeutsches Musikinstitut (Hrsg.): Lexikon zur deutschen Musikkultur. Böhmen, Mähren, Sudetenschlesien. Band I. München: Langen Müller, 2000, s. 474–475.
- STÖLZL, Christoph: Die Ära Bach in Böhmen. Sozialgeschichtliche Studien zum

- Neoabsolutismus 1849–1859. München – Wien: R. Oldenbourg, 1971, 360 s.
- STRAFELLA, Franz Georg – ZAFITA, Hermann: Hans Groß, der Begründer einer neuen Wissenschaft. In: Neue Freie Presse, Nr. 18434, Wien, 17. Dezember 1915, s. 12.
- Strafgesetzbuch für das Königreich Baiern. Patent über die Verkündung des allgemeinen Strafgesetzbuches für das Königreich Baiern. München, 1813, 388 + 94 s.
- STRAUS, Jiří: Osobnost Hanse Grosse. In: Kriminalistický sborník, roč. XLIV., č. 1, Praha, Kriminalistický ústav Praha Policie ČR, 2000, s. 65–66.
- STRAUS, Jiří – VAVERA, František: Hans Gross – osobnost, dílo a přínos pro rozvoj kriminalistiky. In: Kriminalistický sborník, roč. XLVIII., č. 3, Praha, Kriminalistický ústav Praha Policie ČR, 2004, s. 54–59.
- STRÁNSKÝ, Jaroslav: Právo a milost. In: Vědecká ročenka Právnické fakulty Masarykovy university v Brně, roč. I., Brno, Nakladatelství Barvič & Novotný, 1922, s. 157–168.
- SUCHÝ, O.: Druhý mezinárodní seminář srovnávací kriminologie v ČSSR. In: Právny obzor, roč. LVIII., č. 7, Bratislava, Veda, 1975, s. 672–673.
- SUCHÝ, O.: Druhý mezinárodní seminář srovnávací kriminologie v ČSSR. In: Socialistická zákonost, roč. XXIII., č. 5, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1975, s. 295–297.
- SUCHÝ, O.: III. mezinárodní symposium socialistických zemí o kriminalitě mládeže. In: Právník, roč. CXI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1972, s. 887–889.
- SUCHÝ, O.: Teorie legislativy a tvorba socialistického trestního práva. In: Právník, roč. CXIII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1974, s. 661–663.
- SUCHÝ, Oldřich: Vědecká konference o úloze prokuratury v koordinovaném boji s trestnou činností. In: Socialistická zákonost, roč. XXVI., č. 2, Praha, Ministerstvo spravedlnosti v Praze, 1978, s. 109–114.
- SUCHÝ, O. – TOMIN, M. – ŠVANCAR, Z.: Druhý mezinárodní regionální seminář srovnávací kriminologie v ČSSR. In: Právník, roč. CXIV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1975, s. 306–308.
- SVOBODA, E.: Prof. Dr. August Miřička. Sedmdesátka velkého českého právníka. In: České Slovo, roč. XXV., č. 283, Praha, Melantrich, 2. prosince 1933, II. vydání, s. 1–2.
- SÝKORA, J.: Válečné trestní právo Říše. In: Právník, roč. LXXX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1941, s. 50–55.
- SZTOMPKA, Piotr: postcommunist societies. In: TURNER, Bryan S. (ed.): The Cambridge Dictionary of Sociology. Cambridge: Cambridge University Press, 2006, s. 454–456.

- ŠÁMAL, Pavel: K úpravě trestního procesu v letech normalizace. In: MALÝ, Karel – SOUKUP, Ladislav (eds.): Vývoj práva v Československu v letech 1945–1989. Praha: Univerzita Karlova v Praze – Nakladatelství Karolinum, 2004, s. 307–342.
- ŠÁMAL, Pavel: Předmluva. In: STORCH, František: Řízení trestní rakouské. I. a II. díl. Editor Jiří Spáčil. Reprint původního vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, s. V.–XXII.
- Šedesáté narozeniny Dra Antonína Schauera. In: Právník, roč. LXIII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1924, s. 46–47.
- Šedesáté narozeniny dv. r. prof. dr. Storcha. In: Právník, roč. XLIX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1910, s. 614–615.
- ŠIMÁK, J.: Trestní pravomoc místních národních výborů. In: Právník, roč. XCI., Praha, Právnícký ústav ministerstva spravedlnosti, 1952, s. 317–318.
- ŠIMÁK, J.: Zlidovění soudnictví v řízení trestním. In: Právník, roč. LXXXVIII., Praha, Jednota československých právníků v Praze, 1949, s. 22–28.
- ŠIMÁK, Jaroslav – DOLENSKÝ, Adolf – PINDRYČOVÁ, Ljuba a kol.: Trestní zákon. Komentář k zákonu ze dne 12. července 1950, č. 86 Sb. Praha: Orbis, 1953, 597 s.
- ŠKARDA: Úvaha. In: Právník, roč. V., Praha, Nakladatel a vydavatel Dr. Ed. Grégr, 1866, s. 284–287.
- ŠPAČEK, V.: O nové prokuratuře a organizaci soudů. In: Právník, roč. XCI., Praha, Právnícký ústav ministerstva spravedlnosti, 1952, s. 590–604.
- ŠPIRUDA, Antonín: Několik poznámek k noetice Jaroslava Kallaba. In: MACHALOVÁ, Tatiana (ed.): K odkazu Jaroslava Kallaba. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 50–59.
- ŠTĚPÁN, J.: Stížnost obviněného a poškozeného proti konečným rozhodnutím v přípravném řízení. In: Právník, roč. CV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1966, s. 743–746.
- ŠTOLLA, Josef: O zločinech proti životu v §§. 226.–230. osnovy trest. zákona z r. 1891 uvedených. In: Právník, roč. XXX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1891, s. 765–774.
- Štorch Fr. In: NAVRÁTIL, Michal: Almanach českých právníků. Praha: Nákladem vlastním, 1904, s. 155.
- ŠVANCAR, Z. – OSMANČÍK, O.: K významným opatřením ke zlepšení výchovy obtížně vychovatelné mládeže. In: Právník, roč. CII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1963,

s. 508–515.

ŠVÁBENSKÝ, Ondřej: O vraždě a zabití v trestním právu platném na území R.Č.S. a v osnově čs. tr. zák. s hlediska kriminálně-politického. In: Všeprd, roč. XIII., č. 8, Praha, S. Čs. P. „Všeprd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislave, květen 1932, s. 266–281.

T.: Professor Dr. Franz Storch, Beiträge zur Lehre von der Parteienvertretung im Strafverfahren. In: Der Gerichtssaal, Band XLII., Stuttgart, Verlag von Ferdinand Enke, 1889, s. 235.

Tajný justiční rada dr. František šl. Liszt. In: Právník, roč. XLII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1903, s. 758–759.

TAUŠEK, Pavel: Agresivní trestanci v borské trestnici za první republiky. In: České vězeňství, roč. XIV., č. 6/2006, Praha, Vězeňská služba České republiky, 2006, s. 42–43.

TAYLOR, A. J. P.: The Habsburg Monarchy 1809–1918. New Edition. London: Hamish Hamilton, 1948, 279 s.

TEICHMANN, A.: Geyer: August Joh. Wilh. Andreas G. In: Allgemeine Deutsche Biographie. Band XLIX. Leipzig: Verlag von Duncker & Humblot, 1904, s. 339–340.

TEICHMANN, A.: Rulf, Friedrich. In: BETTELHEIM, Anton (Hrsg.): Biographisches Jahrbuch und Deutscher Nekrolog, Band V., Berlin, Druck und Verlag von Georg Reimer, 1903, s. 177–178.

TEICHMANN, A.: Todtenschau. Francesco Carrara. Rudolf v. Kräwel. Dr. S. A. Belmonte. Dr. Friedrich Meyer. Karl Janka. Nic. Saripolos. In: Der Gerichtssaal, Band XLI., Stuttgart, Verlag von Ferdinand Enke, 1889, s. 70.

TEICHMANN, A.: † Emil Brunnenmeister. Adolf Merkel. In: Schweizerische Zeitschrift für Strafrecht, Jahrgang IX., Bern, Stämpfli & Cie., 1896, s. 56–60.

TESLA, Nikola: The Problem of Increasing Human Energy. In: The Century Illustrated Monthly Magazine, Vol. LX., No. 2, New York, The Century Co., June 1900, s. 175–211.

The Pennsylvania System. In: CLEAR, Todd R. – REISIG, Michael D. – COLE, George F.: American Corrections. XI. Edition. Boston: Cengage Learning, 2016, s. 50–51.

TIBITANZL, K.: Některé otázky ukládání soudních trestů. In: Právník, roč. XCIX., Praha, Ústav práva ČSAV, 1960, s. 807–832.

TIBITANZL, Karel: Některé otázky viny a kausality v judikatuře československých soudů.

- In: Právník, roč. XCV., Praha, Ústav práva ČSAV, 1956, s. 125–139.
- TIBITANZL, K.: Nová úprava vojenských trestných činů. In: Právník, roč. CII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1963, s. 160–168.
- TIBITANZL, Karel: Poznámky k diskusi o zavinění v trestním právu. In: Právník, roč. XCIII., Praha, Právníkový ústav ministerstva spravedlnosti, 1954, s. 409–434.
- TIBITANZL, Karel: Pracovní porada ČSAV z trestního práva. In: Právník, roč. XCIV., Praha, Ústav práva ČSAV, 1955, s. 476–493.
- TIBITANZL, Karel: Předběžné projednání obžaloby. In: Právník, roč. XCVIII., Praha, Ústav práva ČSAV, 1959, s. 155–163.
- TIBITANZL, Karel: Velký úspěch sovětského trestního zákonodárství. In: Právník, roč. XCVIII., Praha, Ústav práva ČSAV, 1959, s. 408–435.
- TIBITANZL, K.: Významné prohloubení demokratizace soudnictví. In: Právník, roč. CI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1962, s. 81–87.
- TIERNEY, John: Criminology. III. Edition. Abingdon: Routledge, 2013, 436 s.
- TILSTONE, William J. – SAVAGE, Kathleen A. – CLARK, Leigh A.: Forensic Science. Santa Barbara: ABC-CLIO, 2006, 307 s.
- TISMANEANU, Vladimir: The Devil in History. Berkeley – Los Angeles: University of California Press, 2012, 320 s.
- TLAMICH, Z.: Kolkování soukromých žalob trestních i následujících protokolův a rozsudků. In: Právník, roč. LIV., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1915, s. 777–779.
- Todtenschau. Dr. jur. J. K. Slavicek. In: Illustrierte Zeitung, Band XLIX., No. 1267, Leipzig, J. J. Weber, 12. October 1867, s. 242.
- TOLAR, J.: K novele zákona o výkonu trestu odnětí svobody. In: Socialistická zákonnost, roč. XXI., č. 7, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1973, s. 412–416.
- TOLAR, J.: K úpravě výkonu trestu odnětí svobody. In: Právník, roč. CV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1966, s. 22–32.
- TOLAR, Jan: Několik poznámek k praktickému provádění amnestie z 4. 5. 1953. In: Socialistická zákonnost, roč. I., Praha, Právníkový ústav ministerstva spravedlnosti v Praze, 1953, s. 71–75.
- TOLAR, J.: Trest úhrnný a souhrnný. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1963, 252 s.
- TOMEŠ, Josef: Slovník k politickým dějinám Československa 1918 – 1992. Praha:

- Nakladatelství Budka, 1994, 280 s.
- TOMIN, Mikuláš: Právní vědomí a reakce na delinkventní chování. In: Právník, roč. CXIV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1975, s. 158–166.
- TOMIN, M.: Založení sekce sociální patologie Čs. sociologické společnosti. In: Právník, roč. CVIII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1969, s. 915–916.
- TOMSA, B.: K šedesátinám Jaroslava Kallaba. In: Právník, roč. LXXVIII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1939, s. 361–363.
- TOMSA, B.: Právní filosofie a psychologie. In: Právník, roč. LIII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1914, s. 69–75.
- TOMSA, Bohuš: J. Kallab: Úvod ve studium metod právnických. In: Sborník věd právních a státních, roč. XXI., Praha, Bursík & Kohout, 1921, s. 166–177.
- TREADWELL, James: Criminology. II. Edition. London: SAGE Publications, 2013, 218 s.
- Trest smrti. In: VESELÝ, František Xaver (ed.): Všeobecný slovník právní. Díl V. Praha: Nákladem vlastním, 1899, s. 99–102.
- Trestní řád československý. In: Česká advokacie, roč. XI., č. 2, Praha, Spolek československých advokátů v Praze, březen 1925, s. 42–43.
- Trestní řád československý a předpisy jej doplňující platné v Čechách a v zemi moravsko-slezské. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. VII., č. 4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1931, s. 124–125.
- Trestní řád československý a předpisy jej doplňující, platné v zemích historických. In: Právník, roč. LXX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1931, s. 615–616.
- Trestní řád československý a předpisy jej doplňující, platné v zemích historických. In: Sborník věd právních a státních, roč. XXXI., Praha, Bursík & Kohout, 1931, s. 707–708.
- Trestní statistika za rok 1926. In: Právník, roč. LXVII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1928, s. 167–168.
- Trestní statistika za rok 1928. In: Právník, roč. LXIX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1930, s. 70–71.
- Trestní statistika za rok 1932. In: Právník, roč. LXXIII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1934, s. 564.
- Trestní statistiku za rok 1927. In: Právník, roč. LXVIII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1929, s. 253–254.

- Trestní zákony československé. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. X., Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1927, s. 133.
- Trestní zákony československé. In: Sborník věd právních a státních, roč. XXXIII., Praha, Bursík & Kohout, 1933, s. 293.
- Trestní zákony československé, platné v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od JUDra Jarosl. Kallaba a JUDra Vil. Herrnritta. In: Česká advokacie, roč. XII., č. 10, Praha, Spolek československých advokátů v Praze, prosinec 1926, s. 123.
- TREVIÑO, A. Javier: Beccaria, Cesare. In: WRIGHT, Richard A. – MILLER, J. Mitchell (eds.): Encyclopedia of Criminology. Volume I. A–G. New York: Routledge, 2005, s. 97–98.
- TRIEPEL, Heinrich: Binding, Karl Ludwig Lorenz. In: Neue Deutsche Biographie. Band II. Berlin: Duncker & Humblot, 1955, s. 244–245.
- TSCHUBINSKY, M. P.: Professor Wilhelm Emil Wahlberg und seine Bedeutung in der Strafrechtswissenschaft. In: Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft, Band XXIII., Berlin, J. Guttentag, 1903, s. 64–83.
- TUČEK, J.: Novinky z trestního práva v Čechách a na Moravě. In: Všehrd, roč. XXI., č. 1, Praha – Brno, Nákladem B. Stýbla v Praze, únor 1940, s. 14.
- TUČEK, J.: Řepy. In: České vězeňství, roč. II., č. 3, Praha, Vězeňská služba České republiky, 1994, s. 83–89.
- UHER, J.: Filozofické podnety v Hatalovej knihe Motív a trestný čin. In: Filozofia, roč. XXIV., č. 6, Bratislava, Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1969, s. 670–675.
- UHER, J.: Motív a trestný čin (Filozofické podnety v Hatalovej knihe). In: Právny obzor, roč. LIII., č. 1, Bratislava, Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1970, s. 30–37.
- UHLÍK, Jan: F. J. Řezáč – reformátor vězeňství a školství 19. století. Příloha časopisu České vězeňství, č. 2/1997, Praha, 1997, 145 s.
- UHLÍK, Jan: Minulost českého vězeňství. Svatováclavská trestnice. In: České vězeňství, roč. I., č. 1, Praha, Vězeňská služba České republiky, 1993, s. 16–19.
- UHLÍK, Jan: Minulost českého vězeňství. Svatováclavská trestnice – pokračování. In: České vězeňství, roč. I., č. 2, Praha, Vězeňská služba České republiky, 1993, s. 17–20.
- UHLÍK, Jan: Mírov. In: České vězeňství, roč. II., č. 3, Praha, Vězeňská služba České republiky, 1994, s. 76–83.
- UHLÍK, Jan: O Františku Josefu Řezáčovi a o tradicích našeho vězeňství. Doslov k obnovenému vydání knihy po 143 letech. In: Příloha časopisu České vězeňství

- číslo 4 a 5/1995. Praha: Vězeňská služba České republiky, 1995, s. 1–11.
- UHLÍK, Jan: Od Kartouz k Valdicům. In: České vězeňství, roč. IV., č. 1, Praha, Vězeňská služba České republiky, 1996, s. 41–44.
- UHLÍK, Jan: P. František Josef Řezáč: Vězenství v posavadních způsobech svých s návrhem o zdárnější trestání a polepšování zločinců. In: Sociologický časopis, roč. XXXIV., č. 1, Praha, Sociologický ústav AV ČR, 1998, s. 113–114.
- UHLÍŘ, Daniel: Vzpomínka na JUDr. Otakara Motejla. In: Bulletin advokacie, č. 6/2010, Praha, Česká advokátní komora v Praze, 21. června 2010, s. 75.
- ULLMANN, E.: August Geyer. Nekrolog. In: Kritische Vierteljahresschrift für Gesetzgebung und Rechtswissenschaft, Neue Folge. Band X., München – Leipzig, Druck und Verlag von R. Oldenbourg, 1887, s. 4–16.
- ULLMANN, E.: Julius Glaser. Gedenkrede, gehalten in der außerordentlichen Plenarversammlung der Wiener Juristischen Gesellschaft am 20. März 1886. Wien: Manz, 1886, 14 s.
- UMLAUF, Josef: Zrušíme trest smrti? In: Reportér, roč. III., č. 30, Praha, Svaz čs. novinářů, 24.–31. červenec 1968, s. 5–6.
- Univ. prof. Dr. Albert Milota šedesátníkem. In: Právník, roč. LXXVI., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1937, s. 254–255.
- Univ. prof. dr. Storch zemřel. In: Národní listy, večerní vydání, roč. LXIV., č. 351, Praha, 22. prosince 1924, s. 1.
- Univ. prof. MUDr. Vladimír Slavík †. In: Právník, roč. LXXII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1933, s. 520.
- Universitní volby. In: Právník, roč. LXIX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1930, s. 334.
- URBAN, Otto: Česká společnost 1848 – 1918. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1982, 691 s.
- URFUS, V.: Kandidátská obhajoba z dějin trestního práva. In: Právník, roč. XCIX., Praha, Ústav práva ČSAV, 1960, s. 866–868.
- Urychlení trestního vyšetřování. In: Právník, roč. XLII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1903, s. 71.
- Usnesení desátého mezinárodního sjezdu pro trestní právo a vězeňství. In: Právník, roč. LXIX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1930, s. 498–504.
- Účast ciziny na desátém mezinárodním kongresu pro trestní právo a vězeňství. In: Právník, roč. LXIX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1930, s. 471.

- Úkol komise pro sjednocení trestních řádů. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. III., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1927, s. 66.
- Úkoly trestního zákonodárce. Projev nového rektora Karlovy univ. prof. JUDra Miříčky. In: Národní listy, roč. LXX., č. 332, Praha, 3. prosince 1930, II. vydání, s. 2.
- Úmrtí. In: Právník, roč. XXVII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1888, s. 432.
- Úmrtí. In: Právník, roč. XXXI., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1892, s. 432.
- Úmrtí. In: Právník, roč. XXXIII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1894, s. 859.
- Úmrtí českého učence. In: Národní politika, roč. XLII., č. 352, Praha, 23. prosince 1924, s. 6.
- Úvodní slovo, které při zahájení kriminalistického kursu v kriminologickém ústavě Karlovy university v Praze dne 18. října 1926 přednesl ředitel ústavu prof. dr. August Miříčka. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. II., č. 3–4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1926, s. 41–47.
- V souvislosti s jmenováním do významné státní funkce – ministra spravedlnosti SSR, odešel z postu vedoucího redaktora našeho časopisu prof. JUDr. Ján Pješčak, DrSc., člen korespondent ČSAV. In: Československá kriminalistika, roč. XVI., č. 1, Praha, Federální správa Veřejné bezpečnosti, 1983, s. 91.
- V.: Docent Dr. Vl. Solnař: Zločinnost v zemích českých v letech 1914–1922. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. VII., č. 1, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1931, s. 32.
- V.: É. S. Rappaport: Le Nouveau Système de Codification de la législation criminelle. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. VII., č. 2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1931, s. 52.
- V.: H. von Hentig, Die Strafe. Ursprung, Zweck, Psychologie. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. VIII., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1932, s. 48.
- V.: JUDr. August Miříčka: Trestní právo procesní. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. VIII., č. 3, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1932, s. 84–85.
- V.: JUDr. František Poláček: Důvody zmatečnosti v trestním řízení. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. XII., č. 3–4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1936, s. 125.

- V.: Kallab-Herrnritt: Dodatky k trestním zákonům československým (III. vyd. 1933) a k trestnímu řádu československému (II. vyd. 1931) platným v Čechách a v zemi moravskoslezské. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. XIV., č. 2–3, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1938, s. 86–87.
- V.: O rukopisech zločinců a charakterologii. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. VII., č. 4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1931, s. 135.
- V.: O vraždě dítěte. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. VIII., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1932, s. 60–62.
- V.: Prof. Dr. Franz Exner: Studien über die Strafzumessungspraxis der Deutschen Gerichte. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. VIII., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1932, s. 49–50.
- V.: Profesor Gustav Aschaffenburg sedmdesátníkem. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. XII., č. 3–4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1936, s. 127.
- V.: Trestné zákony zeme Slovenskej a Podkarpatoruskej. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. VII., č. 1, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1931, s. 32–33.
- V. S.: Albert Milota †. In: Sborník věd právních a státních, roč. XLI., Praha, Bursík & Kohout, 1941, s. 101.
- V. S.: Dr. Josef Kepert †. In: Věstník Česko-slovenské společnosti pro právo trestní, roč. XIV., č. 4, Praha, Česko-slovenská společnost pro právo trestní v Praze, 1938, s. 126.
- V. S.: Karel Stooss a R. v. Frank †. In: Právník, roč. LXXIII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1934, s. 262.
- V. S.: Patnáctileté výročí smrti slavného belgického kriminalisty Adolfa Prinse. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. X., č. 4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1934, s. 121–122.
- V. S.: Prof. Dr. August Miřička: Trestní právo hmotné. In: Právník, roč. LXXIII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1934, s. 438–439.
- V. S.: Prof. dr. Edgar M. Foltin – dr. Karl Kneiβl: Die Strafprozeßordnung vom 23. Mai 1873, RGBl. Nr. 119, mit Nebengesetzes, Verordnungen und Erlässen sowie den

- oberstgerichtlichen Entscheidungen. In: Právník, roč. LXXIV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1935, s. 496–497.
- V. S.: Prof. Dr. H. v. Weber: Internationale Strafgerichtsbarkeit. In: Právník, roč. LXXIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1934, s. 393–394.
- V. S.: Univ. prof. Dr. Jaroslav Kallab. In: Sborník věd právních a státních, roč. XLII., Praha, Bursík & Kohout, 1942, s. 101–102.
- V. S.: Z československé trestní statistiky za rok 1935. In: Právník, roč. LXXVII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1938, s. 134.
- V. S.: Zločinnost v Československu v letech 1923–1932. In: Právník, roč. LXXV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1936, s. 78–79.
- V. V.: Jaroslav Kallab: Příručka k přednáškám o právu mezinárodním. In: Všehrd, roč. VI., č. 9, Praha, S. Č. P. „Všehrd“ v Praze, Č. A. S. „Právník“ v Brně a S. P. P. „Právník“ v Bratislavě, červen 1925, s. 276–277.
- VACEK, Eduard: Doc. PhDr. Jiří Čepelák, CSc. (1915–1989). In: Historická penologie, č. 2/2003, Praha, Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2003, s. 3–5.
- Valdická kartouza 1627 – 1857 – 2007 fenomén kláštera a věznice. In: Historická penologie, č. 3/2007, Praha, Kabinet dokumentace a historie VS ČR, 2007, s. 1–79.
- VALENTA, Ladislav: JUDr. Emil Ott a JUDr. Frant. Štorch. In: Česká advokacie, roč. XI., č. 1, Praha, Spolek československých advokátů v Praze, únor 1925, s. 1–4.
- VANDUCHOVÁ, Marie – HOŘÁK, Jaromír: K sedmdesátým narozeninám prof. JUDr. Jana Musila, CSc. In: VANDUCHOVÁ, Marie – HOŘÁK, Jaromír (eds.): Na křižovatkách práva. Pocta Janu Musilovi k sedmdesátým narozeninám. Praha: C. H. Beck, 2011, s. V.–X.
- VANĚČEK, V.: Dějiny státu a práva v Československu do roku 1945. Třetí, doplněné a přepracované vydání. Praha: Orbis, 1976, 581 s.
- VANĚK, M.: Doc. Dr. Vladimír Solnař: Zločinnost v zemích českých v letech 1914–1922. In: Všehrd, roč. XII., č. 10, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě, červen 1931, s. 317–318.
- VÁLKOVÁ, Helena: Pojetí trestního práva ve světle kritických úvah profesora Kallaba. In: MACHALOVÁ, Tatiana (ed.): K odkazu Jaroslava Kallaba. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 63–67.
- VÁLKOVÁ, Kamila: Věznice Mírov. In: České vězeňství, č. 3/2014, Praha, Vězeňská služba České republiky, 2014, s. 18–21.

- VEČEŘA, Miloš: Noetická a metodologická východiska právní vědy. Kallabův právně teoretický odkaz dnešku. In: MACHALOVÁ, Tatiana (ed.): K odkazu Jaroslava Kallaba. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2007, s. 15–26.
- VESELÁ: Dr. Erich Schmied: Die persönlichen Strafflosigkeitsgründe in dem in der tschechoslowakischen Republik geltenden Strafrecht. Ein Beitrag zur Lehre von der Mitschuld und Teilnahme. In: Věstník Česko-slovenské společnosti pro právo trestní, roč. XIV., č. 4, Praha, Česko-slovenská společnost pro právo trestní v Praze, 1938, s. 120–122.
- VESELÁ: Univ. prof. Dr. Albert Milota: Reforma trestního zákona v Československu. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. X., č. 2–3, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1934, s. 84–86.
- VESELÁ: Univ. prof. dr. August Miříčka. In: Všeherd, roč. XV., č. 3, Vydává S. ČS. P. „Všeherd“ v Praze, ČS. A. S. „Právnick“ v Brně a ČS. S. P. P. „Právnick“ v Bratislave, prosinec 1933, s. 101–103.
- Veselá Jarmila. In: NAVRÁTIL, Michal: Almanach československých právníků. Praha: Nákladem spisovatelovým, 1930, s. 481–482.
- VESELÁ, Jarmila: K psychologii svědecké výpovědi. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. III., č. 3–4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1927, s. 132–144.
- VESELÁ, Jarmila: O hospodářském vyzvědačství. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. XII., č. 3–4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1936, s. 65–109.
- VESELÁ, Jarmila: Obviněný jako předmět trestního řízení a psychologické metody zjišťování skutkových okolností. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. IV., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1928, s. 10–21.
- VESELÁ, Jarmila: Prof. Dr. August Miříčka. (K jeho 70tým narozeninám.) V. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. IX., č. 3, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1933, s. 76–78.
- VESELÁ, Jarmila: Studium žen na právnické fakultě pražské university. In: Všeherd, roč. I., č. 2, Praha, Spolek českých právníků „Všeherd“, prosinec 1919, s. 23–25.
- VESELÁ, J.: Trestní právo německé všeobecně platné na území Protektorátu Čechy-Morava. Praha: Kompas, 1939, 65 s.

- VESELÁ, Jarmila: Význam kriminální biologie. In: Právník, roč. LXXI., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1932, s. 425–448.
- VESELÁ, Jarmila: Význam pohnutky a smýšlení pro třídění trestných činů a trestů. Praha: Knihovna Sborníku věd právních a státních, 1928, 83 s.
- VESELÁ, Jarmila (-V-): Milota Albert. In: Ottův slovník naučný nové doby. Dodatky k velikému Ottovu slovníku naučnému. Dílu čtvrtého svazek prvý. Praha: Novina, 1936, s. 271–272.
- VESELÁ, Jarmila (-V-): Miřička August. In: Ottův slovník naučný nové doby. Dodatky k velikému Ottovu slovníku naučnému. Dílu čtvrtého svazek prvý. Praha: Novina, 1936, s. 281.
- VEVERKA, Miroslav: K definici viny. In: Právník, roč. XCIV., Praha, Ústav práva ČSAV, 1955, s. 117–118.
- VEVERKA, M.: Polemicky o kriminologii. In: Právník, roč. CV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1966, s. 140–144.
- VEVERKA, M.: Přežitky a kriminalita. In: Právník, roč. CI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1962, s. 794–810.
- VEVERKA, Miroslav: Recidiva a recidivisté. In: Socialistická zákonnost, roč. X., Praha, Právnícký ústav ministerstva spravedlnosti v Praze, 1962, s. 367–378.
- Vězeňství v Československé republice. Praha: Ministerstvo spravedlnosti, 1930, 80 s.
- VIESKA, J.: K funkci trestů v naší trestní politice. In: Právník, roč. XCVII., Praha, Ústav práva ČSAV, 1958, s. 819–833.
- VIESKA, Juraj: K niektorým významným otázkam zdokonalenia trestného zákona. In: Právník, roč. C., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1961, s. 430–446.
- VIESKA, Juraj: K otázkám třídních vztahů a boje proti kriminalitě v období nastávajícího dovršení socialistické výstavby republiky. In: Socialistická zákonnost, roč. VI., Praha, Právnícký ústav ministerstva spravedlnosti v Praze, 1958, s. 85–96.
- VIESKA, Juraj: O novelisaci trestního zákona. In: Socialistická zákonnost, roč. IV., Praha, Právnícký ústav ministerstva spravedlnosti v Praze, 1956, s. 391–396.
- VIESKA, Juraj: Ochrana lidově demokratické republiky. (Komentář k §§ 78 – 129 trestního zákona č. 86/50 Sb.) II. vydání. Praha: Orbis, 1951, 297 s.
- Vladimír Solnař. In: NOVÝ, Luboš (ed.): Práce z dějin Československé akademie věd. Svazek 3. Seria B Editiones. Členové České akademie věd a umění 1890–1952. Praha: Ústřední archiv ČSAV, 1989, s. 371.

- Vladimír Solnař. In: ŠLECHTOVÁ, Alena – LEVORA, Josef: Členové České akademie věd a umění 1890–1952. II. vydání. Praha: Academia, nakladatelství Akademie věd České republiky, 2004, s. 273.
- VLČEK, M.: K vymezení pojmu trestní politiky v socialistické společnosti. In: Právník, roč. CXV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1976, s. 787–802.
- VLČEK, Martin: Trestní politika socialistické společnosti. Praha: Academia, 1979, 71 s.
- VLČEK, M.: Trestní politika, právní postavení a právní jistota občana. In: Právník, roč. CXX., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1981, s. 160–166.
- VLČEK, M.: Úvahy nad vymezením pojmu a předmětu socialistické trestní politiky. In: Právník, roč. CXVII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1978, s. 227–234.
- VLČEK, M.: Vývojové tendence československé trestní politiky v současném období. In: Právník, roč. CXIX., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1980, s. 1041–1054.
- VLČEK, M.: Základní zásady socialistické trestní politiky. In: Právník, roč. CXVI., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1977, s. 220–229.
- VOJÁČEK, Ladislav: Od J. E. Purkyně k zahájení přednášek v nové budově brněnské právnické fakulty. In: Časopis pro právní vědu a praxi, roč. XV., č. 1, Brno, Masarykova univerzita, 2007, s. 70–76.
- VOJÁČEK, Ladislav: První pražští učitelé na brněnské právnické fakultě. (5. Jaroslav Kallab – filosofující životní optimista). In: Právněhistorické studie, č. 39, Praha, Univerzita Karlova v Praze – Nakladatelství Karolinum, 2007, s. 215–217.
- VOJÁČEK, Ladislav: Trestní právo na meziválečné brněnské právnické fakultě. In: BUBELOVÁ, Kamila (ed.): Pocta Eduardu Vlčkovi k 70. narozeninám. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2010, s. 443–453.
- Vojenský trestní řád. In: Právník, roč. LVIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1919, s. 233–234.
- VOJNA, P.: Veřejné mínění o účinnosti trestního práva. In: Právník, roč. CXXV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1986, s. 378–386.
- Volby akademických funkcionářů na UK. In: Naša univerzita, roč. XV., č. 7–8, Bratislava, Rektorát UK, apríl–máj 1969, s. 1–3.
- VOLTAIRE, M. de: L'Ingénu, histoire veritable, Tirée de Manuscrits du Père Quesnel. A Geneve, 1767, 132 s.
- Vorentwurf zu einem österreichischen Strafgesetzbuch. (September 1909.) In: Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft, Band XXX., Berlin, J. Guttentag,

- 1910, s. 303–419.
- VORMBAUM, Thomas: Einführung in die moderne Strafrechtsgeschichte. III. Auflage. Berlin – Heidelberg: Springer-Verlag, 2016, 307 s.
- VOSENKUHL, Wilhelm (W. V.): Revolution. In: HÖFFE, Otfried (Hrsg.): Lexikon der Ethik. VII., neubearbeitete und erweiterte Auflage. München: C. H. Beck, 2008, s. 265–266.
- VOŠTA, L.: O německé okupaci českých zemí za druhé světové války. In: Právník, roč. LXXXVI., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1947, s. 65–73.
- vr.: K šedesátým narozeninám prof. Dr. Kallaba. In: Všeprd, roč. XX., č. 7, Praha, Čs. A. S. „Právník“ v Brně, červenec 1939, s. 250.
- vr.: Lektorát kriminalistiky. In: Všeprd, roč. XIV., č. 9–10, Praha, S. Čs. P. „Všeprd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislave, červen 1933, s. 342.
- Vr.: Nové trestní právo Sovětského Ruska. In: Všeprd, roč. IX., č. 2, Praha, S. Čs. P. „Všeprd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. P. P. „Právník“ v Bratislave, listopad 1927, s. 57.
- vr.: Osobní. In: Všeprd, roč. XVIII., č. 3, Vydává S. Čs. P. „Všeprd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislave, prosinec 1936, s. 120.
- vr.: Slavnostní promoci. In: Všeprd, roč. XVI., č. 4, Praha, S. Čs. P. „Všeprd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislave, leden 1935, s. 172–173.
- VUCETICH, Juan: Dactiloscopía Comparada. La Plata: Establecimiento Tipográfico Jacobo Peuser, 1904, 115 + LXXXI. s.
- VYBÍRAL, Boris: K některým otázkám socialistické zákonnosti v československém trestním právu. In: Právník, roč. XCVI., Praha, Ústav práva ČSAV, 1957, s. 16–37.
- VYBÍRAL, B.: K právní úpravě recidivy v čs. trestním právu. In: Právník, roč. C., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1961, s. 249–275.
- VYBÍRAL, B.: Nad novou knihou o účastenství v československém socialistickém trestním právu. In: Právník, roč. XCIX., Praha, Ústav práva ČSAV, 1960, s. 775–783.
- VYBÍRAL, B.: Nad novou publikací o vyměřování trestu v čs. socialistickém trestním právu. In: Právník, roč. C., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1961, s. 935–947.
- VYBÍRAL, B.: Nad novým komentářem k trestnímu zákonu. In: Právník, roč. XCIX., Praha, Ústav práva ČSAV, 1960, s. 572–582.
- VYBÍRAL, B.: Několik návrhů k zlepšení právní úpravy některých ustanovení trestního zákona. In: Právník, roč. XCIII., Praha, Právníký ústav ministerstva spravedlnosti,

- 1954, s. 434–444.
- VYBÍRAL, B.: O objektu trestného činu. Praha: Orbis, 1953, 49 s.
- VYBÍRAL, B.: Otázky recidivy ve Sbírce rozhodnutí československých soudů. In: Právník, roč. C., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1961, s. 561–584.
- VYBÍRAL, B.: Pojem a význam objektu trestného činu v československém socialistickém trestním právu. In: Rozpravy Československé akademie věd, roč. LXVI., řada SV, sešit 1, Praha, Nakladatelství Československé akademie věd, 1956, 160 s.
- VYBÍRAL, Boris: Za správné chápání nových trestních zákonů. In: Právník, roč. XCVI., Praha, Ústav práva ČSAV, 1957, s. 561–565.
- VYBÍRAL, Boris – NEZKUSIL, Jiří: Nad prvním komentářem k našemu trestnímu zákonu. In: Právník, roč. XCIII., Praha, Právnícký ústav ministerstva spravedlnosti, 1954, s. 290–313.
- Vyshinsky, Andrei Yanuarevich. In: McCAULEY, Martin: Who's Who in Russia Since 1900. London: Routledge, 1997, s. 226.
- VYŠINSKIJ, Andrej Januarjevič: Theorie soudních důkazů v sovětském právu. Praha – Brno: Mír, 1950, 346 s.
- VYŠÍN, Rudolf: O rozšířené působnosti radní komory vedle osnovy trestního zákona. In: Právník, roč. XXIX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1890, s. 73–84.
- Výnos ministerstva spravedlnosti ze dne 19. ledna 1924, č. 58764/23, o zřízení kriminalistického musea a kriminálního archivu. In: Věstník ministerstva spravedlnosti, roč. VI., č. 1, Praha, Nákladem ministerstva spravedlnosti, 25. ledna 1924, s. 2–4.
- Výsledky výkonu pravomoci trestní v Rakousku v roce 1896. In: Právník, roč. XL., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1901, s. 259–260.
- Význam pomocných nauk trestního práva. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. XIII., č. 2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1937, s. 60.
- Významné výročí prof. dr. Antonína Růžka, CSc. In: Právník, roč. CXV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1976, s. 466.
- Významné životní jubileum Otakara Osmančíka. In: Kriminalistika, roč. XXXX., č. 3, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2007, s. 238.
- Významné životní jubileum profesora A. Růžka. In: Socialistická zákonnost, roč. XXIX., č. 2, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1981, s. 99–100.

- Vzrůst zločinnosti a trest smrti. In: Právník, roč. LXV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1926, s. 334–335.
- W.: „Die Rechts- und Wirtschaftsphilosophie an der Masaryk-Universität.“ In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XV., Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1932, s. 250–251.
- WAABEN, Knud (HURWITZ, Stephan): Torp, Carl. In: Dansk biografisk leksikon. Bind XIV. Tredje udgave. København: Gyldendal, 1983, s. 656–657.
- WADE, Nicholas J. – BROŽEK, Josef: Purkinje's Vision. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates, 2001, 151 s.
- WAHL: Šedesáté narozeniny JUDra Ant. Schauera. In: Česká advokacie, roč. X., č. 1, Praha, Spolek československých advokátů v Praze, leden 1924, s. 19–20.
- WAHLBERG: Julius Glaser als Criminalist. In: Juristische Blätter, Jahrgang XV., Nr. 1, Wien, 3. Jänner 1886, s. 1–4.
- WAHLBERG: „Handbuch des österreichischen Strafproceßrechtes.“ Von Dr. S. Mayer, a. o. Professor an der Universität zu Wien. In: Juristische Blätter, Jahrgang VII., Nr. 18, Wien, 5. Mai 1878, s. 231–233.
- Wahlberg, Wilhelm Emil. In: WURZBACH, Constant von: Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich. Theil LII. Wien: Druck und Verlag der k. k. Hof- und Staatsdruckerei, 1885, s. 133–138.
- WALKLATE, Sandra: Criminology. II. Edition. Abingdon: Routledge, 2011, 240 s.
- WALL, Wilson: Forensic Science in Court. Chichester: Wiley-Blackwell, 2009, 164 s.
- WATTS, Rob – BESSANT, Judith – HIL, Richard: International Criminology. Abingdon: Routledge, 2008, 268 s.
- WEBER, C. O.: Pseudo-Science and the Problem of Criminal Responsibility. In: Journal of the American Institute of Criminal Law and Criminology, Vol. XIX., No. 2, Chicago, August 1928, s. 181–195.
- WEBER, Hellmuth von: Grundriß des tschechoslowakischen Strafrechtes. Reichenberg: Verlag von Gebrüder Stiepel, 1929, 114 s.
- WEISZ, Max: Csemegi, Karl. In: The Jewish Encyclopedia. Volume IV. New York – London: Funk and Wagnalls Company, 1903, s. 380.
- Wessely, Wolfgang. In: WURZBACH, Constant von: Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich. Theil L. Wien: Druck und Verlag der k. k. Hof- und Staatsdruckerei, 1884, s. 182–184.

- WETZELL, Richard F.: *Inventing the Criminal. A History of German Criminology, 1880–1945*. Chapel Hill – London: The University of North Carolina Press, 2000, 348 s.
- WEYR, František: Kallabův „Úvod ve studium metod právnických“. In: *Časopis pro právní a státní vědu*, roč. IV., Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1921, s. 293–323.
- WEYR, František: *Paměti (2). Za republiky (1918–1938)*. Brno: Atlantis, 2001, 518 s.
- WEYR, František: Trest smrti. In: *Lidové noviny*, roč. 30, č. 158, Brno, 29. března 1922 ráno, s. 1.
- WEYR, F.: Za Jaroslavem Kallabem. In: *Česká mysl*, roč. XXXVI., sešit 1, Praha, Filosofická jednota v Praze, 1942, s. 41–43.
- WIEGAND, Thomas: *Criminal Law Reform: Continental Europe*. In: DRESSLER, Joshua (ed.): *Encyclopedia of Crime & Justice*. II. Edition. New York: Macmillan Reference USA, 2002, s. 394–400.
- WIESER, Roda: *Die Verbrecherhandschrift*. Wien: Springer-Verlag, 1930, 96 s.
- WIGMORE, John H.: *A Preliminary Bibliography of Modern Criminal Law and Criminology*. Chicago: Northwestern University Building, 1909, 128 s.
- WILLIAMS, Kieran: *The Prague Spring and its aftermath*. Cambridge: Cambridge University Press, 1997, 270 s.
- WILLIAMSON, Samuel R.: *The Origins of the War*. In: STRACHAN, Hew (ed.): *World War I. A History*. Oxford: Oxford University Press, 1998, s. 9–25.
- WILSON, Peter H.: *Absolutism in Central Europe*. London: Routledge, 2000, 173 s.
- Windelband, Wilhelm. In: *Meyers Großes Konversations-Lexikon*. Band XX. VI., gänzlich neubearbeitete und vermehrte Auflage. Leipzig – Wien: Bibliographisches Institut, 1908, s. 665.
- WINTER, Laura – STOLTE, Stefan: Hellmuth von Weber. In: SCHMOECKEL, Mathias (Hrsg.): *Die Juristen der Universität Bonn im »Dritten Reich«*. Köln: Böhlau Verlag, 2004, s. 581–602.
- WITTGENSTEIN, Ludwig: *Vermischte Bemerkungen*. Frankfurt am Main: Suhrkamp Verlag, 1987, 172 s.
- WOLFGANG, Marvin E.: *Pioneers in Criminology: Cesare Lombroso (1835–1909)*. In: *The Journal of Criminal Law, Criminology, and Police Science*, Vol. LII., No. 4, Chicago, November–December 1961, s. 361–391.
- WONDRÁK, E.: Reinsberg Josef. In: *Österreichisches Biographisches Lexikon 1815–1950*.

- Band IX. Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1988, s. 52–53.
- WOOD, Alan: *Stalin and Stalinism*. II. Edition. Abingdon: Routledge, 2005, 105 s.
- WOREL, Josef: JUDr. Josef Prušák: O příčinách vzrůstu zločinné mládeže. Zprávy o schůzích Právnické Jednoty v Praze. Týdenní schůze dne 3. března 1898. In: *Právník*, roč. XXXVII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1898, s. 240–242.
- WORTLEY, Richard: *Psychological Criminology*. Abingdon: Routledge, 2011, 271 s.
- WULFFEN: Ueber Kriminalität, Rückfall und Strafgrund. Von Prof. A. Zucker. In: *Deutsche Juristen-Zeitung*, Jahrgang XII., Nr. 12, Berlin, Verlag von Otto Liebmann, 1907, s. 724–725.
- Würth, Joseph, Edler von. In: WURZBACH, Constant von: *Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich*. Theil LVIII. Wien: Druck und Verlag der k. k. Hof- und Staatsdruckerei, 1889, s. 230–232.
- WÜRTH, Joseph von: Die neue österreichische Strafproceßordnung. In: *Der Gerichtssaal*, Jahrgang II., Band 2, Erlangen, Verlag von Ferdinand Enke, Juli – December 1850, s. 209–241, 289–316.
- WÜRTH, Joseph von: Die österreichische Strafproceßordnung vom 17. Jänner 1850, erläutert und in Vergleichung mit den Gesetzgebungen des Auslandes dargestellt. Wien: Wilhelm Braumüller, 1851, 780 s.
- X. mezinárodní sjezd pro trestní právo a vězeňství 1930. In: *Věstník Československé společnosti pro právo trestní*, roč. VI., č. 3–4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1930, s. 65–116.
- xy.: K 60. narozeninám prof. Miříčky. In: *Všehrd*, roč. V., č. 3, Vydává S. Č. P. „Všehrd“ v Praze a Č. A. S. „Právník“ v Brně, prosinec 1923, s. 73–74.
- YAR, Majid: Cesare Beccaria (1738–94). In: HAYWARD, Keith – MARUNA, Shadd – MOONEY, Jayne (eds.): *Fifty Key Thinkers in Criminology*. Abingdon: Routledge, 2010, s. 3–7.
- Z československé trestní statistiky. In: *Právník*, roč. LXXVI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1937, s. 259–260.
- Z trestní statistiky. In: *Právník*, roč. LXXVII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1938, s. 458.
- Z trestní statistiky. In: *Právník*, roč. LXXVIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1939, s. 363.

- Z trestní statistiky. In: Právník, roč. LXXVIII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1939, s. 454.
- Z university. In: Právník, roč. L., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1911, s. 534.
- Z university. In: Právník, roč. LXV., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1926, s. 80.
- Za Borisem Vybíralem. In: Právník, roč. CII., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1963, s. 57–59.
- Za doc. JUDr. Josefem Zapletalem, CSc. In: Kriminalistika, roč. XXXXV., č. 1, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2012, s. 78.
- Za JUDr. Antonínem Schauerem. In: Národní politika, roč. LVIII., č. 324, Praha, Politika, 21. listopadu 1940, s. 4.
- Za profesorem JUDr. Miroslavem Protivinským, DrSc. In: Kriminalistika, roč. XXXXVIII., č. 2, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2015, s. 156–157.
- Za profesorem Solnařem. Projev proděkana právnické fakulty Univerzity Karlovy prof. JUDr. Antonína Růžka, CSc., při rozloučení s členem korespondentem ČSAV prof. JUDr. Vladimírem Solnařem, DrSc. In: Právník, roč. CXV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1976, s. 545–547.
- Za † Josefem Prušákem. In: Právník, roč. LX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1921, s. 91–94.
- Založení ČST. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. I., č. 1, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1925, s. 21–22.
- Zapletal, J. In: STRAUS, Jiří – VAVERA, František: Slovník kriminalistických pojmů a osobností. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, s. 306.
- ZAPLETAL, J.: Kriminografie a některé charakteristiky zločinnosti. In: Právník, roč. CXV., Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1976, s. 331–337.
- ZAPLETAL, J.: Seminář o kriminologické prognostice. In: Socialistická zákonnost, roč. XXIV., č. 3, Praha, Ministerstvo spravedlnosti ČSR v Praze, 1976, s. 168–170.
- ZAPLETAL, J. (ed.): Dvacet let Výzkumného ústavu kriminologického při Generální prokuratuře ČSSR. Praha: Výzkumný ústav kriminologický při Generální prokuratuře ČSSR, 1981, 116 s.
- Zatímná osnova čs. zákona trestního. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. I., č. 2–3, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1925, s. 67.
- Zatímný návrh obecné části trestního zákona. + Odůvodnění k „Zatímnému návrhu

obecné části trestního zákona“ z roku 1921. Vydalo Ministerstvo spravedlnosti Československé republiky. Nákladem ministerstva spravedlnosti, 1921, 27 + 46 s.

Zatímný návrh obecné části trestního zákona. In: Právník, roč. LX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1921, s. 320.

Zákon o státním vězení. In: Právník, roč. LXX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1931, s. 487–488.

Zákon o trestním soudnictví nad mládeží. In: Právník, roč. LXX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1931, s. 231–232.

Zákon o trestním soudnictví nad mládeží. In: Právník, roč. LXXI., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1932, s. 72.

Zákon o trestním soudnictví nad mládeží. In: Sborník věd právních a státních, roč. XXXII., Praha, Bursík & Kohout, 1932, s. 262.

Závažné změny trestního zákona a trestního řádu. In: Právník, roč. LI., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1912, s. 648–650.

Zemřel JUDr. et PhDr. Otakar Osmančík, CSc. In: Kriminalistika, roč. XXXXVI., č. 1, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2013, s. 78.

Zemřel profesor Ján Pješčak. In: Kriminalistika, roč. XXXXVIII., č. 3, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2015, s. 235–236.

Zemský pomocný spolek pro soudní péči o mládež v Čechách. In: Právník, roč. LXIX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1930, s. 208.

Zemský pomocný spolek pro soudní péči o mládež v Čechách. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. VI., č. 1–2, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1930, s. 56–60.

Zesnulý univ. profesor Dr. František Storch. In: Národní listy, roč. LXIV., č. 352, Praha, 23. prosince 1924, s. 3.

ZÍBRT, Čeněk: Dr. J. E. Purkyně a daktyloskopie (Vucetichism). In: Časopis Musea království Českého, roč. LXXXIV., Praha, Museum království Českého, 1910, s. 219–226.

ZLATNÝ, V.: Celoštátní konferencia krajských a okresných prokurátorov a predsedov krajských a okresných súdov. In: Právník, roč. XCI., Praha, Právnícký ústav ministerstva spravedlnosti, 1952, s. 251–259.

Zločinnost roku 1929. In: Právník, roč. LXX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1931, s. 583.

- Změna některých ustanovení trestních zákonů a trestních řádů. In: Právník, roč. LXVIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1929, s. 222–224.
- Změna některých zákonných ustanovení v oboru trestního soudnictví. In: Právník, roč. LXXI., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1932, s. 39–40.
- Změny trestního řádu. In: Právník, roč. XLVIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1909, s. 479–480.
- Zpráva komise zvolené Právnickou Jednotou v Praze ku formulování opravných návrhů o policejním dohledu a donucovacích pracovnách. In: Právník, roč. XXXII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1893, s. 745–750.
- Zpráva o obhajobě doktorské disertační práce doc. JUDr. Dagmar Císařové, CSc. In: Právník, roč. CXXV., č. 9, Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1986, s. 860.
- Zpráva o obhajobě doktorské disertační práce doc. JUDr. Karla Malého, CSc. In: Právník, roč. CXXV., č. 3, Praha, Ústav státu a práva ČSAV, 1986, s. 277–278.
- Zpráva o ustavujícím zasedání sekce trestního práva Právnického ústavu ministerstva spravedlnosti v Praze. In: Socialistická zákonnost, roč. XI., Praha, Právnický ústav ministerstva spravedlnosti v Praze, 1963, s. 447–448.
- Zprávy ČST. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. I., č. 1, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1925, s. 2–13.
- Zprávy MST. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. I., č. 1, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1925, s. 13–14.
- Zrušit' trest smrti, či ho ponechat? In: Nové slovo, roč. XI., č. 21, Bratislava, Vydavateľstvo Journal, 22. máj 1969, s. 8.
- ZUCKER: Die Formen der Strafschuld und ihre gesetzliche Regelung. Von Dr. Aug. Miříčka. In: Právník, roč. XLIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1904, s. 144–147.
- ZUCKER: Einige Bemerkungen über den französischen Inquisitionsprozess des 13. Jahrhunderts. In: Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft, Band VIII., Berlin, Verlag von J. Guttentag (D. Collin), Wien, Manz, 1888, s. 739–754.
- ZUCKER: Einige Bemerkungen über Norm und Strafgesetz. In: Zeitschrift für die gesamte Strafrechtswissenschaft, Band IX., Berlin, Verlag von J. Guttentag (D. Collin), Wien, Manz, 1889, s. 270–281.
- ZUCKER: Jiří Poděbradský a české mezinárodní styky v 15. století. In: Česká revue, roč. IV., č. 2, Praha, Edvard Beaufort, 1900, s. 129–136.
- ZUCKER: O formách trestné viny a jich úpravě zákonné. In: Právník, roč. XLI., Praha,

- Právnická Jednota v Praze, 1902, s. 836–840.
- ZUCKER: O návrhu zákona trestního. In: Právník, roč. XXX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1891, s. 792–797.
- ZUCKER: O osnově trestního zákona. In: Právník, roč. XXX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1891, s. 850–855.
- ZUCKER: O poslední osnově rakouského zákona trestního. In: Právník, roč. XXX., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1891, s. 759–762.
- ZUCKER: O stanném právu. In: Česká revue, roč. I., č. 4, Praha, Edvard Beaufort, leden 1898, s. 385–388.
- Zucker Alois. In: NAVRÁTIL, Michal: Almanach československých právníků. Praha: Nákladem spisovatelovým, 1930, s. 518–519.
- Zucker Alois. In: NAVRÁTIL, Michal: Almanach českých právníků. Praha: Nákladem vlastním, 1904, s. 176–177.
- Zucker Alois. In: TOMEŠ, Josef a kol.: Český biografický slovník XX. století. Díl III. Praha – Litomyšl: Paseka – Petr Meissner, 1999, s. 574–575.
- Zucker Alois. In: TOMEŠ, Josef – LÉBLOVÁ, Alena a kol.: Československý biografický slovník. Praha: Encyklopedický institut ČSAV – Academia, nakladatelství Československé akademie věd, 1992, s. 831.
- ZUCKER, A.: Aprise i loial enquête. Praha: J. Otto, 1886, 102 s.
- ZUCKER, A.: Sv. Václav a trest smrti. In: Česká revue, roč. II., č. 10, Praha, Edvard Beaufort, červenec 1899, s. 1153–1158.
- ZUCKER, A.: Über Kriminalität, Rückfall und Strafgrund. Leipzig – Wien: Franz Deuticke, 1907, 55 s.
- Zucker, Alois. In: JAKSCH, Friedrich: Lexikon sudetendeutscher Schriftsteller und ihrer Werke für die Jahre 1900–1929. Reichenberg: Verlag Gebrüder Stiepel, 1929, s. 304.
- Zucker, Alois. In: Masarykův slovník naučný. Díl VII. Praha: Československý Kompas, 1933, s. 1028.
- Zucker, Alois. In: WURZBACH, Constant von: Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich. Theil LX. Wien: Druck und Verlag der k. k. Hof- und Staatsdruckerei, 1891, s. 297–298.
- ZUCKER, Alois: Aprise und loial enquête. Wien: Manz'sche k. k. Hof-Verlags- und Universitäts-Buchhandlung, 1887, 159 s.

- ZUCKER, Alois: Die Polizeiaufsicht nach österreichischem Rechte mit besonderer Rücksicht auf die Bestimmungen der neuesten Strafgesetzentwürfe. Prag: Verlag von Fr. Řivnáč, 1894, 125 s.
- ZUCKER, Alois: Die Untersuchungshaft vom Standpunkte der oesterr. Strafprocessgesetzgebung. I. Abtheilung: Die historischen Grundlagen der oesterr. Strafprocess-Gesetzgebung. Prag: Verlag von H. Dominicus, 1873, 169 s.
- ZUCKER, Alois: Die Untersuchungshaft vom Standpunkte der oesterr. Strafprocessgesetzgebung. II. Abtheilung: Die oesterr. Strafprocessordnungen. Prag: Verlag von H. Dominicus, 1876, 152 s.
- ZUCKER, Alois: Die Untersuchungshaft vom Standpunkte der oesterr. Strafprocessgesetzgebung. III. Abtheilung: Die Reformbedürftigkeit der Untersuchungshaft. Prag: Verlag von H. Dominicus, 1879, 186 s.
- ZUCKER, Alois: Ein Beitrag zur Entwicklung einer richtigen Rückfallstatistik. Wien: Im Selbstverlage des Verfassers – K. u. k. Hofbuchdruckerei Carl Fromme in Wien, 1894, 16 s.
- ZUCKER, Alois: Ein Wort zur Aufhebung der gerichtlichen Voruntersuchung. Berlin: J. Guttentag, 1904, 74 s.
- ZUCKER, Alois: Einige dringende Reformen der Strafrechtspflege. Leipzig – Wien: Franz Deuticke, 1896, 101 s.
- ZUCKER, Alois: Ještě několik slov o trestání nepatrných činů trestních. In: Právník, roč. XXXV., Praha, Právníká Jednota v Praze, 1896, s. 833–835.
- ZUCKER, Alois: Někteří úvahy o objektivní povaze zločinu podvodu. In: Právník, roč. V., Praha, Nakladatel a vydavatel Dr. Ed. Grégr, 1866, s. 222–225.
- ZUCKER, Alois: O potrestání spoluvinníků zločinu souboje. In: Právník, roč. V., Praha, Nakladatel a vydavatel Dr. Ed. Grégr, 1866, s. 586–589.
- ZUCKER, Alois: Skizze zu einer Monografie der Amts-Verbrechen. Prag: H. Dominicus, 1870, 62 s.
- ZUCKER, Alois: Ueber einige Reformen des Vorverfahrens im modernen Strafprocesse. Wien: Verlag von Moritz Perles, 1902, 157 s.
- ZUCKER, Alois: Ueber Schuld und Strafe der jugendlichen Verbrecher. Stuttgart: Verlag von Ferdinand Enke, 1899, 127 s.
- ZUCKER, Alois: Ueber Strafe und Strafvollzug in Uebertretungsfällen. Wien: Verlag von Moritz Perles, 1905, 134 s.

- ZUCKER, Alois: Über die Behandlung der verbrecherischen und arg verwehrten Jugend in Österreich. Wien: Manz'sche k. u. k. Hof-Verlags- und Universitäts-Buchhandlung, 1894, 108 s.
- Zum Professor. In: Gerichtshalle, Jahrgang XII., Nr. 14, Wien, 17. Febr. 1868, s. 72.
- Zvýšení úlohy trestního práva při ochraně míru a mezinárodní bezpečnosti. Brno: Univerzita J. E. Purkyně, 1989, 361 s.
- ŽALUD, Josef: Prof. Dr. Alois Zucker. In: Kalendář česko-židovský na rok 1886–87, roč. VI., Praha, Nákladem spolku českých akademiků-židů v Praze, 1886, s. 58–63.
- ŽATECKÁ, Eva – KUČERA, Petr: Seminář „Právně-filozofická východiska trestní politiky v procesu evropské integrace. K odkazu Jaroslava Kallaba“. In: Časopis pro právní vědu a praxi, roč. XV., č. 2, Brno, Masarykova univerzita, 2007, s. 195–196.
- ŽATECKÁ, Eva – KUČERA, Petr: Seminář „Právně-filozofická východiska trestní politiky v procesu evropské integrace. K odkazu Jaroslava Kallaba“. In: Trestní právo, roč. XII., č. 4, Praha, LexisNexis CZ, 2007, s. 40.
- ŽÁČEK: Dr. Jaroslav Kallab: Stručný výklad zákona z 11. března 1931, č. 48 sb. z. a n. o trestním soudnictví nad mládeží. In: Všechno, roč. XIII., č. 7, Praha, S. Čs. P. „Všechno“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě, duben 1932, s. 256.
- Životní jubileum. In: Kriminalistika, roč. XXXIX., č. 4, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2006, obálka po s. 316.
- Životní jubileum JUDr. PhDr. Otakara Osmančíka, CSc. In: Kriminalistika, roč. XXXV., č. 3, Praha, Ministerstvo vnitra ČR, 2002, s. 235.
3. mezinárodní symposium socialistických zemí o kriminalitě mládeže. Praha: Výzkumný ústav kriminologický při Generální prokuratuře ČSSR, 1971, 608 s.
7. září 1999 oslavil významné životní jubileum univerzitní profesor JUDr. Miroslav Protivinský, DrSc. In: Kriminalistika, roč. XXXII., č. 3, Praha, Ministerstvo vnitra, 1999, obálka po s. 256.
14. února 1997 se dožil 65 let jeden z čelných představitelů české kriminologie JUDr. Zdeněk Karabec, CSc. In: Kriminalistika, roč. XXX., č. 1, Praha, Ředitelství služby kriminální policie, 1997, s. 91.
70. Geburtstag. In: Prager Tagblatt, Jahrgang XLVI., Nr. 31, Prag, Heinr. Mercy Sohn, 6. Feber 1921, s. 4.
- 100 let od narození prof. Solnaře. In: Trestní právo, roč. IV., č. 9, Praha, Nakladatelství

- Orac, 1999, s. 20.
- (G.): Der Entwurf der Strafproceßordnung. In: Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung, Jahrgang XIII., Nr. 11+12, Wien, 25.+28. Jänner 1862, s. 41–43, 45–48.
- (Hofrath Dr. Friedrich Rulf †.) In: Juristische Blätter, Jahrgang XXIX., Nr. 15, Wien, Carl Fromme, 15. April 1900, s. 185.
- (Kriminalistenkongreß in Prag.) In: Neues Wiener Abendblatt, Jahrgang LXIV., Nr. 235, Wien, 26. August 1930, s. 3.
- (Mezinárodní kriminalistický kongres v Praze v srpnu 1930.) In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XIII., Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1930, s. 101.
- (Prof. Dr. Salomon Mayer †.) In: Juristische Blätter, Jahrgang XLVII., Nr. 6, Wien, 10. Februar 1918, s. 70.
- (Professor Dr. Hans Groß †.) In: Wiener Abendpost, Nr. 282, Wien, Wiener Zeitung, 10. Dezember 1915, s. 6.
- (Professor Dr. Otto Friedmann.) In: Neues Wiener Journal, Jahrgang VIII., Nr. 2471, Wien, 10. September 1900, s. 5.
- (Professor Dr. Otto Friedmann †.) In: Wiener Abendpost, Nr. 279, Wien, Wiener Zeitung, 4. December 1901, s. 3.
- (Professor Geyer †.) In: Juristische Blätter, Jahrgang XV., Nr. 1, Wien, 3. Jänner 1886, s. 7.
- (Sterbefall.) In: Wiener Abendpost, Nr. 84, Wien, Wiener Zeitung, 11. April 1900, s. 4.
- (Sterbefall.) In: Wiener Zeitung, Nr. 30, Wien, 7. Februar 1918, s. 8.
- (W.): Die neue Strafproceßordnung vom 29. Juli 1853.
I.+II.+III.+IV.+V.+VI.+VII.+VIII.+IX.+X.+XI.+XII.+XIII. In: Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung, Jahrgang IV., Nr. 97+98+100+101+103+104+106+107+109+110+112+113+115, Wien, 13.+16.+20.+23.+27.+30. August 1853, 3.+6.+10.+13.+17.+20.+24. September 1853, s. 405–406, 409–411, 417–419, 421–423, 429–431, 433–435, 441–442, 445–447, 453–455, 457–459, 465–467, 469–471, 477–480.
- [Der Kriminalist Professor Dr. Hans Groß und das Polizeihundewesen.] In: Neue Freie Presse, Nr. 18433, Wien, 16. Dezember 1915, s. 10.
- [Professor Hans Groß über den Untersuchungsrichter.] In: Neue Freie Presse, Nr. 18435, Wien, 18. Dezember 1915, s. 11–12.
- [Regierungsrat Dr. S. Mayer.] In: Neue Freie Presse, Nr. 19200, Wien, 6. Februar 1918, s. 8.

- [† Hans Groß.] In: Neue Freie Presse, Nr. 18427, Wien, 10. Dezember 1915, s. 12.
- [† Professor Dr. August Geyer.] In: Neue Freie Presse, Nr. 7666, Wien, 31. December 1885, s. 1.
- a.: Emil Ott a František Storch. In: Právník, roč. LXIV., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1925, s. 1–6.
- a.: In memoriam Antonín Schauer. In: Všechno, roč. XXII., č. 1, Praha – Brno, Nákladem B. Stýbla v Praze, leden 1941, s. 24.
- á-: Dr. Max Lederer: Předpisy trestního zákona i řádu rep. čsl. In: Všechno, roč. III., č. 9, Praha, S. Č. P. „Všechno“ v Praze a Č. A. S. „Právník“ v Brně, květen 1922, s. 140.
- ban.: Reforma trestního řádu. In: Všechno, roč. I., č. 5, Praha, Spolek českých právníků „Všechno“, březen 1920, s. 78–79.
- dlc: Gundling Eduard. In: Ottův slovník naučný. Díl X. Praha: J. Otto, 1896, s. 620.
- dlc.: Glaser Julius Anton. In: Ottův slovník naučný. Díl X. Praha: J. Otto, 1896, s. 174.
- dv-: Prof. Dr. Jaroslav Kallab: Právní filosofie a výklad zákonů. In: Všechno, roč. IX., č. 6, Praha, S. Čs. P. „Všechno“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. P. P. „Právník“ v Bratislavě, březen 1928, s. 182–183.
- er.: Seminář prof. Miřičky z trestního práva. In: Všechno, roč. I., č. 2, Praha, Spolek českých právníků „Všechno“, prosinec 1919, s. 31.
- era: Seminář trestního práva prof. dra A. Miloty. In: Všechno, roč. VI., č. 2, Praha, S. Č. P. „Všechno“ v Praze, Č. A. S. „Právník“ v Brně a S. P. P. „Právník“ v Bratislavě, listopad 1924, s. 53–54.
- era.: Kriminologický ústav. In: Všechno, roč. VIII., č. 3, Praha, S. Č. P. „Všechno“ v Praze, Č. A. S. „Právník“ v Brně a S. P. P. „Právník“ v Bratislavě, prosinec 1926, s. 84–85.
- era-: Čo sa chystá v trestnom zákonodárstve. In: Všechno, roč. X., č. 9, Praha, S. Čs. P. „Všechno“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě, květen 1929, s. 265–266.
- ch.: Die Untersuchungshaft vom Standpunkte der österr. Strafprozessgesetzgebung von Dr. Alois Zucker. In: Právník, roč. XVIII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1879, s. 316–318.
- ch.: Staatliches Klagmonopol oder subsidiäres Strafklagrecht. In: Právník, roč. XVIII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1879, s. 142–143.
- jkt-: Instalace rektora Karlovy university v Praze. In: Všechno, roč. XII., č. 5, Praha, S. Čs. P. „Všechno“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právník“ v Bratislavě,

leden 1931, s. 136.

- jkt.-: Prušák Josef. In: Ottův slovník naučný nové doby. Dodatky k velikému Ottovu slovníku naučnému. Dílu pátého svazek první. Praha: Novina, 1938, s. 233.
- jkt.-: Prof. Dr. August Miřička: Trestní právo procesní. In: Všehrd, roč. XIV., č. 5, Vydává S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právnick“ v Brně a Čs. S. P. P. „Právnick“ v Bratislave, únor 1933, s. 180–181.
- k.: Die Polizeiaufsicht nach österr. Rechte mit besonderer Rücksicht auf die Bestimmungen der neuesten Strafgesetzentwürfe von Dr. Alois Zucker. In: Právnick, roč. XXXIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1894, s. 252–253.
- k.: Die Untersuchungshaft vom Standpunkte der österr. Strafprozessgesetzgebung. In: Právnick, roč. XV., Praha, Ed. Grégr, 1876, s. 280–281.
- kg.: Prof. dr. Jar. Kallab: K otázce sjednocení dlouhodobých trestů na svobodě. In: Všehrd, roč. XII., č. 9, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právnick“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právnick“ v Bratislavě, květen 1931, s. 274–275.
- kg.: Prof. Dr. Jaroslav Kallab: K otázce místní působnosti trestních zákonů a nálezů. In: Všehrd, roč. X., č. 7, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právnick“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právnick“ v Bratislave, březen 1929, s. 204–205.
- kg.: Prof. dr. Jaroslav Kallab: Základní problémy trestního soudnictví nad mládeží. In: Všehrd, roč. XI., č. 6, Praha, S. Čs. P. „Všehrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právnick“ v Brně a S. Čs. P. P. „Právnick“ v Bratislave, březen 1930, s. 194–195.
- kg.: Sborník prací k počtě šedesátých narozenin Jaroslava Kallaba. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XXII., č. 6, Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1939, s. 300.
- kg.: Za docentem dr. Josefem Kepertem. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XXII., č. 1, Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1939, s. 51.
- l.: Kriminalistické črty, zejména se zřetelem k zločinné a spustlé mládeži. + Über die Behandlung der verbrecherischen und arg verwahrlosten Jugend in Österreich. In: Právnick, roč. XXXIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1894, s. 850–853.
- LMA-: Informace o X. plenárním zasedání sekce trestního práva PÚMS. In: Socialistická zákonnost, roč. XVII., č. 3, Praha, Ministerstvo spravedlnosti v Praze, 1969, s. 181–183.
- mil-: Prof. A. Miřička: »Péče o mládež soudně stíhanou«. In: Všehrd, roč. V., č. 3, Vydává S. Č. P. „Všehrd“ v Praze a Č. A. S. „Právnick“ v Brně, prosinec 1923, s. 86–87.

- n.: Zu dem Leichenbegängnis des Herrn Prof. Dr. Slawiček. In: Bohemia, Jahrgang XL., Abendblatt zu Nr. 233 der Bohemia, Prag, Gottlieb Haase Söhne, 30. September 1867, s. 2855.
- n-: Immanuel Kant. In: Všeherd, roč. V., č. 9, Praha, S. Č. P. „Všeherd“ v Praze a Č. A. S. „Právník“ v Brně, květen 1924, s. 211.
- n-: Ještě jubileum Prügelpatentu. In: Všeherd, roč. VI., č. 2, Praha, S. Č. P. „Všeherd“ v Praze, Č. A. S. „Právník“ v Brně a S. P. P. „Právník“ v Bratislave, listopad 1924, s. 52.
- n-: Několik slov o studiu na právnické fakultě brněnské. In: Všeherd, roč. III., č. 1, Praha, S. Č. P. „Všeherd“ v Praze a Č. A. S. „Právník“ v Brně, listopad 1921, s. 2–3.
- n -: O zákonu o potírání pohlavních nemocí. In: Všeherd, roč. IV., č. 4, Praha, S. Č. P. „Všeherd“ v Praze a Č. A. S. „Právník“ v Brně, leden 1923, s. 89–90.
- n-: První poprava v čs. republice. In: Všeherd, roč. IV., č. 5–6, Praha, S. Č. P. „Všeherd“ v Praze a Č. A. S. „Právník“ v Brně, únor 1923, s. 115.
- n-: Základní kámen nové budovy právnické fakulty Masarykovy university. In: Všeherd, roč. IX., č. 9–10, Praha, S. Čs. P. „Všeherd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. P. P. „Právník“ v Bratislave, červen 1928, s. 284.
- om-: Z rozpravy ve Federálním shromáždění ČSSR k novelizaci zákona o soudní rehabilitaci. In: Socialistická zákonnost, roč. XVIII., č. 7–8, Praha, Ministerstvo spravedlnosti v Praze, 1970, s. 401–403.
- r.: Dr. Joseph Edler v. Würth. In: Oesterreichische Blätter für Literatur und Kunst, Nr. 7, Wien, Edlen v. Ghelen'schen Erben, 12. Februar 1855, s. 41–42.
- r.: Trestní řád československý a předpisy jej doplňující, platné v Čechách a v zemi moravskoslezské. In: Časopis pro právní a státní vědu, roč. XV., Brno, Právnická Jednota Moravská v Brně, 1932, s. 69–70.
- r.: Vilém Emil Wahlberg †. In: Právník, roč. XL., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1901, s. 107.
- re.: Dr. Josef Reinsberg. In: Národní album. Praha: Jos. R. Vilímek v Praze, 1899, s. 209, 269–270.
- rch.: Aprise i loial enquête. Aprise und loial enquête. In: Právník, roč. XXVIII., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1889, s. 841–845.
- rch.: Jan Ev. Purkyně – zakladatel daktyloskopie. In: Právník, roč. XLV., Praha, Právnická Jednota v Praze, 1906, s. 222–224.

- ř: Dr. Josef Lepšík. O vojenských trestních zákonech. In: Právník, roč. LXVII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1928, s. 261.
- ř.: Československá společnost pro právo trestní. In: Všeohrd, roč. VI., č. 4, Praha, S. Č. P. „Všeohrd“ v Praze, Č. A. S. „Právník“ v Brně a S. P. P. „Právník“ v Bratislave, leden 1925, s. 114.
- ř: Enrico Ferri. Difese penali. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. II., č. 3–4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1926, s. 92–93.
- ř.: Milota: Prof. dr. Albert Milota: Učebnice obojího práva trestního platného v Československé republice. In: Právník, roč. LXV., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1926, s. 200–202.
- ř.: Prof. dr. Jaroslav Kallab: Politika vědou a uměním. In: Právník, roč. LXV., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1926, s. 652.
- ř.: Přípravné osnovy trestního zákona. In: Všeohrd, roč. VII., č. 9–10, Praha, S. Č. P. „Všeohrd“ v Praze, Č. A. S. „Právník“ v Brně a S. P. P. „Právník“ v Bratislave, červen–červenec 1926, s. 272–274.
- ř.: Trestné zákony zeme Slovenskej a Podkarpatoruskej. In: Právník, roč. LXX., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1931, s. 62.
- ř.: Univ. prof. Dr. Fr. Storch. In: Všeohrd, roč. VI., č. 5, Praha, S. Č. P. „Všeohrd“ v Praze, Č. A. S. „Právník“ v Brně a S. P. P. „Právník“ v Bratislave, únor 1925, s. 139–140.
- tp-: Prof. Dr. Albert Milota. In: Všeohrd, roč. VIII., č. 7, Praha, S. Čs. P. „Všeohrd“ v Praze, Čs. A. S. „Právník“ v Brně a S. P. P. „Právník“ v Bratislave, duben 1927, s. 200–201.
- w-: (Strafrechtscommission.) In: Allgemeine österreichische Gerichts-Zeitung, Jahrgang XVI., Nr. 11, Wien, Friedrich Manz, 7. Februar 1865, s. 45.
- .: Das österreichische Strafrecht. Von Privatdocent Dr. Carl Janka zu Prag (S. XVI. 380). In: Der Gerichtssaal, Band XXXVI., Stuttgart, Verlag von Ferdinand Enke, 1884, s. 394–395.
- z: Trestní zákonodárství v Jugoslavii. In: Věstník Československé společnosti pro právo trestní, roč. V., č. 4, Praha, Československá společnost pro právo trestní v Praze, 1929, s. 120.
- »Trestní zákony československé«. In: Právník, roč. LXXII., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1933, s. 263.
- *: Sterbfall. In: Bohemia, Jahrgang XL., Nr. 232, Prag, Gottlieb Haase Söhne, 28.

September 1867, s. 2827.

* Todfall. In: Salzburger Volksblatt, Jahrgang XVI., Nr. 2, 4. Jänner 1886, s. 2.

* (Neue czechische Universitätsprofessoren.) In: Neues Wiener Tagblatt, Jahrgang XLI., Nr. 122, Wien, 5. Mai 1907, s. 61.

*(Professor Dr. Otto Friedmann.) In: Neues Wiener Abendblatt, Abend-Ausgabe, Jahrgang XXXV., Nr. 333, Wien, 4. December 1901, s. 2.

***: Sterbfall. In: Bohemia, Jahrgang LXI., Nr. 167, Prag, A. Haase, 17. Juni 1888, s. 6.

† Eduard Herbst. In: Neue Freie Presse, Nr. 9999, Wien, 26. Juni 1892, s. 5–6.

† General-Procurator Dr. Julius Glaser. In: Neue Freie Presse, Nr. 7662, Wien, 27. December 1885, s. 3.

† P. Fr. J. Řezáč. In: Škola a život, roč. XXVI., sešit I., Praha, Tiskem a nákladem Rohlíčka a Sieverse v Praze, 1880, s. 1–2.

† Prof. dr. Antonín Heveroch. In: Právník, roč. LXVI., Praha, Právnícká Jednota v Praze, 1927, s. 166–167.

† Prof. dr. Jozef Prušák. In: Právny obzor, roč. IV., Bratislava, Právnícká Jednota na Slovensku v Bratislave, 1921, s. 95.

† (Sterbefälle.). In: Wiener Zeitung, Nr. 233, Wien, 1. October 1867, s. 4.

†. Professor Wessely. In: Gerichtshalle, Jahrgang XIV., Nr. 28, Wien, 25. April 1870, s. 112.

Constitutio Criminalis Theresiana. Wien: Johann Thomas Edlen von Trattnern, 1769, 282 + LVI. s.

Gesetzbuch über Verbrechen und schwere Polizey-Uibertretungen. Patent vom 3. Sept. 1803. Wien: Johann Thomas Edlen von Trattnern, 1803, 326 s. + 216 s.

Kodeks karny. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 11 lipca 1932 r. Dz. U. z 1932 r. Nr 60, poz. 571.

Seznam použitých archivních materiálů

- Archiv Masarykovy univerzity, fond: A 1 Rektorát MU, karton 82/668, Prof. Dr. Jaroslav Kallab – osobní spis.
- Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. 93, Dr. Eduard Gundling, 57 s.
- Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. 118, Dr. Jaroslav Kallab, 90 s.
- Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. 129, Prof. JUDr. Josef Lepšík, 121 s.
- Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. 136, Prof. Dr. Albert Milota, 16 s.
- Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. 137, Prof. Dr. August MIŘIČKA, 252 s.
- Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. 152, Dr. Josef Prušák, 117 s.
- Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. 166, Dr. František Storch, 164 s.
- Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. 185, Soukr. doc. Dr. Jarmila Veselá, 163 s.
- Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. 193, Dr. Alois Zucker, 153 s.
- Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. –, Doc. JUDr. Jiří Nezkusil, CSc. – osobní spis (nezpracováno).
- Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta, inv. č. –, Prof. Dr. Vladimír Solnař – osobní spis (nezpracováno).
- Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta Německé university v Praze, August Köhler – osobní dotazník, 4 s.
- Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta Německé university v Praze, Carl Janka, 1885–86 – osobní spis, PA 4.
- Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta Německé university v Praze, Edgar Foltin, 1930–39 – osobní spis, PA 3.
- Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta Německé university v Praze, Friedrich Rulf, 1882–95 – osobní spis, PA 6.
- Archiv Univerzity Karlovy, fond: Právnická fakulta Německé university v Praze, Helmuth Weber, 1926–29 – osobní spis, PA 9.
- Archiv Univerzity Karlovy, fond: Sbírka matrik Univerzity Karlovy, inv. č. 1, Matrika

doktorů české Karlo-Ferdinandovy univerzity I. (1882–1900).

Archiv Univerzity Karlovy, fond: Sběrka matrik Univerzity Karlovy, inv. č. 4, Matrika doktorů české Karlo-Ferdinandovy univerzity / Univerzity Karlovy IV. (1917–1921).

Archiv Univerzity Karlovy, fond: Sběrka matrik Univerzity Karlovy, inv. č. 5, Matrika doktorů Univerzity Karlovy V. (1922–1924).

Památník národního písemnictví, fond: Řezáč František Josef, inv. č. 1–34.

Parte: doc. JUDr. Jiří Pipek, CSc.

Parte: JUDr. Adolf Dolenský, CSc.

Parte: JUDr. Alois Zucker.

Parte: JUDr. Friedrich Rulf.

Parte: JUDr. Jaroslav Kallab.

Parte: JUDr. Josef Kepert.

Parte: JUDr. Josef Prušák.

Parte: JUDr. Václav Kvasnička.

Parte: Med. & Chir. Dr. Josef Reinsberg.

Parte: prof. JUDr. Antonín Růžek, CSc.

Parte: Prof. JUDr. Jiří Nezkusil, DrSc.

Parte: Prof. JUDr. Miroslav Protivinský, DrSc.

Parte: univ. prof. JUDr. Vladimír Solnař, DrSc.

Seznam použitých právních předpisů

Constitutio Criminalis Theresiana z roku 1768.

Zákoník o zločinech a těžkých policejních přestupcích ze dne 3. září 1803.

První petice Pražská. 11. března 1848.

Patent císaře Ferdinanda o zrušení poddanství. 7. září 1848.

Císařský patent – Řád trestní č. 25/1850 ř. z., ode dne 17. ledna 1850.

Zákon trestní o zločinech, přečinech a přestupcích č. 117/1852 ř. z., daný dne 27. května 1852.

Nařízení císařské, jímžto se vydává předpis, jak mají zeměknížecí úřadové političtí a policejní vykonávati nařízení a nálezy od nich vydané č. 96/1854 ř. z., dané dne 20. dubna 1854 (tzv. Prügelpatent).

Patent císařský, jímžto se vyhlašuje a od 1. července 1855 ve skutek uvádí nový vojenský zákonník trestní o zločinech a přečinech č. 19/1855 ř. z., daný dne 15. ledna 1855.

Diplom císařský, pro uspořádání vnitřních poměrů státoprávních mocnářství Rakouského č. 52/1860 ř. z., daný dne 20. října 1860.

Zákon o tisku č. 3/1863 ř. z., daný dne 17. prosince 1862.

Zákon o řízení trestním u věcech tiskových č. 4/1863 ř. z., daný dne 17. prosince 1862.

Zákon, ježto se týče některých doplnění zákona trestního obecného i vojenského č. 5/1863 ř. z., daný dne 17. prosince 1862.

Zákon, jímž se mění některá ustanovení obecného trestního zákona a jiná nařízení s nimi spojená č. 131/1867 ř. z., daný dne 15. listopadu 1867.

Základní zákon státní o moci soudcovské č. 144/1867 ř. z., daný dne 21. prosince 1867.

Zákon, jímžto se pořádá policejní vyhošťování a honění postrkem č. 88/1871 ř. z., daný dne 27. července 1871.

Zákon, jenž se týče vykonávání trestů na svobodě ve vazbě o samotě a zřizování komisí pro vykonávání trestů č. 43/1872 ř. z., daný dne 1. dubna 1872.

Zákon, jímžto se vydávají nařízení dle policejního práva trestního proti zahálečům a tulákům č. 108/1873 ř. z., daný dne 10. května 1873.

Zákon, jímž se zavádí nový řád soudu trestního č. 119/1873 ř. z., daný dne 23. května 1873.

Zákonný článek V/1878.

Zákon v příčině toho, aby se učinila přítrž obmyslnému jednání u věcech úvěrních č. 47/1881 ř. z., daný dne 28. května 1881.

Zákon jenž se týče c. k. university Karlo-Ferdinandské v Praze č. 24/1882 ř. z., daný dne 28. února 1882.

Zákon o trestech na zmaření exekuce č. 78/1883 ř. z., daný dne 25. května 1883.

Zákon, jímž vydávají se trestní ustanovení o tom, kdo v donucovacích pracovních nebo polepšovacích ústavech držen býti může č. 89/1885 ř. z., daný dne 24. května 1885.

Zákon o donucovacích pracovních a polepšovacích ústavech č. 90/1885 ř. z., daný dne 24. května 1885.

Zákon, jímž vydávají se ustanovení o soudnictví ve věcech trestních, které zakládají se na snahách anarchistických č. 98/1886 ř. z., daný dne 25. června 1886.

Zákonný článek XXXIII/1896.

Nařízení ministerstva spravedlnosti z 8. prosince 1897 č. 27.904.

Nařízení ministerstva spravedlnosti z 21. října 1908 č. 13 věst.

Zákon, které obnosy jsou rozhodné pro trestní posuzování činu č. 73/1910 ř. z., daný dne 9. dubna 1910.

Zákon, jímž zavádí se nový zákon branný č. 128/1912 ř. z., daný dne 5. července 1912.

Zákon o vojenském trestním soudním řádě pro společnou brannou moc č. 130/1912 ř. z., daný dne 5. července 1912.

Zákon o vojenském trestním soudním řádě pro zeměbranu č. 131/1912 ř. z., daný dne 5. července 1912.

Zákon, jímž se mění trestní zákon ze dne 27. května 1852, Z. R. č. 117, č. 141/1912 ř. z., daný dne 20. července 1912.

Zákon, jímž se mění některá ustanovení trestního řádu č. 142/1912 ř. z., daný dne 20. července 1912.

Císařské nařízení o spolupůsobení obcí a veřejných úředníků při úkolech obrany země a o potrestání, poruší-li se úřední povinnost č. 154/1914 ř. z., dané dne 25. července 1914.

Císařské nařízení, kterak se trestá rušení veřejné služby nebo veřejného podniku nebo porušení dodávací povinnosti č. 155/1914 ř. z., dané dne 25. července 1914.

Císařské nařízení, jímž se vojenské osoby v aktivní službě, které nejsou vzaty do přísahy na vojenské články, podřizují ustanovením II. části vojenského trestního zákonníka

č. 157/1914 ř. z., dané dne 25. července 1914.

Nařízení veškerého ministerstva, jímž podřizují se civilní osoby, které se dopustí trestných činů proti válečné moci státu, vojenské trestní soudní pravomoci č. 164/1914 ř. z., ze dne 25. července 1914.

Císařské nařízení o lichvě č. 275/1914 ř. z., dané dne 12. října 1914.

Císařské nařízení o soudních poplatcích č. 279/1915 ř. z., dané dne 15. září 1915.

Zákon o odčinění odsouzení č. 108/1918 ř. z., daný dne 21. března 1918.

Zákon o náhradě škody osobám neprávem odsouzeným č. 109/1918 ř. z., daný dne 21. března 1918.

Zákon o náhradě škody za vyšetřovací vazbu č. 318/1918 ř. z., daný dne 18. srpna 1918.

Zákon, jímž se pozměňuje vojenský trestní zákon a řád č. 9/1918 Sb. z. a n., ze dne 2. listopadu 1918.

Zákon, jímž se prozatímně mění některá ustanovení vojenského trestního řádu č. 89/1918 Sb. z. a n., ze dne 19. prosince 1918.

Zákon, kterým se zřizuje druhá česká universita č. 50/1919 Sb. z. a n., ze dne 28. ledna 1919.

Zákon o padělání peněz a cenných papírů č. 269/1919 Sb. z. a n., ze dne 22. května 1919.

Zákon, kterým se zřizuje československá státní universita v Bratislavě č. 375/1919 Sb. z. a n., ze dne 27. června 1919.

Zákon, jímž se zřizují trestní sborové soudy I. stolice č. 451/1919 Sb. z. a n., ze dne 28. července 1919.

Zákon, kterým se mění některá ustanovení vojenského trestního zákona č. 556/1919 Sb. z. a n., ze dne 14. října 1919.

Zákon o podmíněném odsouzení a o podmíněném propuštění č. 562/1919 Sb. z. a n., ze dne 17. října 1919.

Zákon o lidových soudech pro trestání válečné lichvy (soudech lichevních) č. 567/1919 Sb. z. a n., ze dne 17. října 1919.

Zákon o trestání válečné lichvy č. 568/1919 Sb. z. a n., ze dne 17. října 1919.

Nařízení vlády republiky Československé o pojmenování československé státní university v Bratislavě č. 595/1919 Sb. z. a n., ze dne 11. listopadu 1919.

Nařízení vlády republiky Československé, jímž se provádí zákon o podmíněném odsouzení a podmíněném propuštění č. 598/1919 Sb. z. a n., ze dne 11. listopadu 1919.

Zákon, kterým se mění některá ustanovení trestního řádu z 23. května 1873, č. 119 ř. z. a zákona čl. XXXIII. z roku 1896 č. 1/1920 Sb. z. a n., ze dne 18. prosince 1919.

Zákon, jímž se vláda zmocňuje zřizovati státní policejní úřady č. 165/1920 Sb. z. a n., ze dne 16. března 1920.

Zákon, jímž se stanoví poměr trestů v území různého práva č. 284/1920 Sb. z. a n., ze dne 15. dubna 1920.

Zákon o trestních pracovních oddílech, částečném vyloučení podmíněného odsouzení a obmezeném odkladu a přerušení trestu při trestných činech pro válečnou lichvu a podloudný vývoz č. 129/1921 Sb. z. a n., ze dne 18. března 1921.

Zákon, jímž se prodlužují platnost čl. I., č. 3., 4. a 11., zákona ze dne 18. prosince 1919, čís. 1 Sb. z. a n. z r. 1920, a opatření Stálého výboru Národního shromáždění republiky Československé podle § 54 ústavní listiny ze dne 4. srpna 1920, čís. 480 Sb. z. a n., o změně některých ustanovení trestního práva, a jímž se mění další jeho ustanovení č. 471/1921 Sb. z. a n., ze dne 22. prosince 1921.

Nařízení vlády republiky Československé o evidenci soudních provinilců a sbírání dat pro účely kriminální statistiky č. 198/1922 Sb. z. a n., ze dne 14. července 1922.

Zákon o potírání pohlavních nemocí č. 241/1922 Sb. z. a n., ze dne 11. července 1922.

Smlouva mezi republikou Československou a říší Německou ze dne 8. května 1922 o vydávání zločinců a jiné právní pomoci ve věcech trestních č. 230/1923 Sb. z. a n., ze dne 8. května 1922.

Zákon na ochranu republiky č. 50/1923 Sb. z. a n., ze dne 19. března 1923.

Zákon o státním soudě č. 51/1923 Sb. z. a n., ze dne 19. března 1923.

Zákon, kterým se mění ustanovení trestních řádů o tom, kdo má právo býti posluchačem veřejného hlavního líčení č. 73/1924 Sb. z. a n., ze dne 18. března 1924.

Zákon o změně příslušnosti trestních soudů a odpovědnosti za obsah tiskopisu ve věcech křivého obvinění, utrhaní a urážek na cti č. 124/1924 Sb. z. a n., ze dne 30. května 1924.

Zákon, jímž se mění zákon ze dne 17. října 1919, č. 562 Sb. z. a n., o podmíněném odsouzení a o podmíněném propuštění č. 134/1924 Sb. z. a n., ze dne 6. června 1924.

Zákon o úplatkářství a proti porušování úředního tajemství č. 178/1924 Sb. z. a n., ze dne 3. července 1924.

Vládní nařízení, kterým se upravují poplatky soudních znalců chemiků v trestním řízení

č. 153/1927 Sb. z. a n., ze dne 13. října 1927.

Zákon o zahazení odsouzení č. 111/1928 Sb. z. a n., ze dne 14. června 1928.

Zákon, kterým se mění a doplňují trestní zákony a trestní řády č. 31/1929 Sb. z. a n., ze dne 21. března 1929.

Zákon o trestním soudnictví nad mládeží č. 48/1931 Sb. z. a n., ze dne 11. března 1931.

Zákon o státním vězení č. 123/1931 Sb. z. a n., ze dne 16. července 1931.

Vládní nařízení, kterým se provádí zákon o trestním soudnictví nad mládeží č. 195/1931 Sb. z. a n., ze dne 11. prosince 1931.

Zákon, kterým se prodlužuje účinnost a mění některá zákonná ustanovení v oboru trestního soudnictví č. 209/1931 Sb. z. a n., ze dne 18. prosince 1931.

Zákon o ochraně cti č. 108/1933 Sb. z. a n., ze dne 28. června 1933.

Zákon o trestním stíhání presidenta republiky a členů vlády podle §§ 34, 67 a 79 ústavní listiny č. 36/1934 Sb. z. a n., ze dne 21. února 1934.

Zákon o ukládání trestu smrti a o doživotních trestech č. 91/1934 Sb. z. a n., ze dne 3. května 1934.

Zákon o vrchních soudech jako soudech státních č. 68/1935 Sb. z. a n., ze dne 4. dubna 1935.

Zákon o hospodářském vyzvědačství č. 71/1935 Sb. z. a n., ze dne 9. dubna 1935.

Zákon o vojenském polním trestním řízení č. 115/1937 Sb. z. a n., ze dne 8. června 1937.

Zákon o zbraních a střelivu č. 81/1938 Sb. z. a n., ze dne 8. dubna 1938.

Výnos Vůdce a říšského kancléře o Protektorátu Čechy a Morava č. 75/1939 Sb. z. a n., ze dne 16. března 1939.

Vládní nařízení o správě soudních věznic a trestních ústavů č. 218/1939 Sb. z. a n., ze dne 10. srpna 1939.

Vládní nařízení o změně některých ustanovení trestního zákona a trestního řádu č. 306/1939 Sb. z. a n., ze dne 9. listopadu 1939.

Vládní nařízení o právním postavení židů ve veřejném životě č. 136/1940 Sb. z. a n., ze dne 4. července 1939.

Vládní nařízení, jímž se mění a doplňují trestní řád a předpisy o složení trestních soudů č. 396/1940 Sb. z. a n., ze dne 29. srpna 1940.

Vládní nařízení o tom, jak se trestají zákeřnické útoky proti hlavě autonomní správy nebo proti členům vlády Protektorátu Čechy a Morava č. 142/1941 Sb. z. a n., ze dne 10. října 1940.

Vládní nařízení o myslivosti č. 127/1941 Sb. z. a n., ze dne 31. března 1941.

Vládní nařízení, jímž se mění zákon o podmíněném odsouzení a o podmíněném propuštění č. 212/1941 Sb. z. a n., ze dne 15. května 1941.

Vládní nařízení, jímž se doplňují předpisy o evidenci soudních provinilců a sbírání dat pro účely kriminální statistiky č. 214/1941 Sb. z. a n., ze dne 15. května 1941.

Vládní nařízení o správním trestním právu a řízení v oboru vyživovacím, zásobovacím a cenovém č. 393/1941 Sb. z. a n., ze dne 23. října 1941.

Vládní nařízení o trestněprávní ochraně sbírky zimních předmětů pro frontu č. 1/1942 Sb. z. a n., ze dne 2. ledna 1942.

Vládní nařízení, kterým se vydávají další předpisy o židech a židovských míšencích č. 85/1942 Sb. z. a n., ze dne 7. března 1942.

Vládní nařízení o preventivním potírání zločinnosti č. 89/1942 Sb. z. a n., ze dne 9. března 1942.

Vládní nařízení o povolování odkladu a přerušování trestu z důvodů válečného hospodářství č. 130/1942 Sb. z. a n., ze dne 4. dubna 1942.

Vládní nařízení, jímž se protektorátní trestní právo přizpůsobuje právu říšskému č. 143/1942 Sb. z. a n., ze dne 16. dubna 1942.

Vládní nařízení o výkonu práva milosti č. 389/1942 Sb. z. a n., ze dne 4. listopadu 1942.

Vládní nařízení, jímž se doplňují a mění předpisy o soudních peněžitých trestech a o nákladech trestního soudního řízení č. 222/1943 Sb. z. a n., ze dne 12. července 1943.

Nařízení ministra spravedlnosti ke zjednodušení protektorátního trestního soudnictví (První nařízení k provedení totálního válečného nasazení v oboru trestního soudnictví Protektorátu Čechy a Morava) č. 184/1944 Sb. z. a n., ze dne 26. srpna 1944.

Dekret presidenta republiky o neplatnosti některých majetkově-právních jednání z doby nesvobody a o národní správě majetkových hodnot Němců, Maďarů, zrádců a kolaborantů a některých organizací a ústavů č. 5/1945 Sb. z. a n., ze dne 19. května 1945.

Dekret presidenta republiky o konfiskaci a urychleném rozdělení zemědělského majetku Němců, Maďarů, jakož i zrádců a nepřátel českého a slovenského národa č. 12/1945 Sb. z. a n., ze dne 21. června 1945.

Dekret presidenta republiky o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich

pomahačů a o mimořádných lidových soudech č. 16/1945 Sb. z. a n., ze dne 19. června 1945.

Vládní nařízení, jímž se provádí dekret presidenta republiky ze dne 19. června 1945, č. 16 Sb., o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech č. 18/1945 Sb. z. a n., ze dne 19. června 1945.

Dekret presidenta republiky o osídlení zemědělské půdy Němců, Maďarů a jiných nepřátel státu českými, slovenskými a jinými slovanskými zemědělci č. 28/1945 Sb. z. a n., ze dne 20. července 1945.

Dekret presidenta republiky o přísném trestání drancování č. 38/1945 Sb. z. a n., ze dne 31. července 1945.

Dekret presidenta republiky o znárodnění dolů a některých průmyslových podniků č. 100/1945 Sb. z. a n., ze dne 24. října 1945.

Dekret presidenta republiky o konfiskaci nepřátelského majetku a Fondech národní obnovy č. 108/1945 Sb. z. a n., ze dne 25. října 1945.

Dekret presidenta republiky o správě soudních věznic a trestních ústavů č. 112/1945 Sb. z. a n., ze dne 26. října 1945.

Dekret presidenta republiky o přechodné úpravě vojenského trestního řádu č. 119/1945 Sb. z. a n., ze dne 27. října 1945.

Dekret presidenta republiky o přechodné úpravě vojenského polního trestního řízení č. 120/1945 Sb. z. a n., ze dne 27. října 1945.

Dekret presidenta republiky o trestání některých provinění proti národní cti č. 138/1945 Sb. z. a n., ze dne 27. října 1945.

Zákon o porotních soudech č. 232/1946 Sb. z. a n., ze dne 10. prosince 1946.

Zákon o trestní ochraně provádění dvouletého hospodářského plánu č. 27/1947 Sb. z. a n., ze dne 13. února 1947.

Zákon o národní bezpečnosti č. 149/1947 Sb. z. a n., ze dne 11. července 1947.

Zákon o stíhání trestných činů proti státu č. 182/1947 Sb. z. a n., ze dne 24. října 1947.

Zákon, jímž se mění, doplňují a sjednocují některá ustanovení vojenských trestních řádů č. 226/1947 Sb. z. a n., ze dne 18. prosince 1947.

Zákon o výkonu trestů postihujících majetek, uložených trestními soudy č. 23/1948 Sb. z. a n., ze dne 3. února 1948.

Zákon, jímž se obnovuje účinnost retribučního dekretu a nařízení o lidovém soudnictví a mění některá jejich ustanovení č. 33/1948 Sb. z. a n., ze dne 25. března 1948.

Zákon o revisi trestního řízení v některých případech provinění proti národní cti č. 34/1948 Sb. z. a n., ze dne 25. března 1948.

Zákon o trestní ochraně proti požárům č. 40/1948 Sb. z. a n., ze dne 25. března 1948.

Zákon, jímž se mění trestní zákony a trestní řády č. 88/1948 Sb. z. a n., ze dne 15. dubna 1948.

Zákon na ochranu lidově demokratické republiky č. 231/1948 Sb., ze dne 6. října 1948.

Zákon o státním soudu č. 232/1948 Sb., ze dne 6. října 1948.

Zákon o národní bezpečnosti č. 286/1948 Sb., ze dne 21. prosince 1948.

Zákon o zlidovění soudnictví č. 319/1948 Sb., ze dne 22. prosince 1948.

Vládní nařízení o některých změnách v organizaci vysokých škol č. 81/1950 Sb., ze dne 27. června 1950.

Trestní zákon č. 86/1950 Sb., ze dne 12. července 1950.

Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád) č. 87/1950 Sb., ze dne 12. července 1950.

Trestní zákon správní č. 88/1950 Sb., ze dne 12. července 1950.

Zákon o trestním řízení správním (trestní řád správní) č. 89/1950 Sb., ze dne 12. července 1950.

Nařízení ministra spravedlnosti o rejstříku trestů č. 117/1950 Sb., ze dne 31. července 1950.

Zákon na ochranu míru č. 165/1950 Sb., ze dne 20. prosince 1950.

Vládní nařízení o trestní pravomoci místních národních výborů č. 78/1951 Sb., ze dne 9. října 1951.

Nařízení ministrů spravedlnosti, národní obrany a vnitra o rejstříku trestů č. 100/1951 Sb., ze dne 21. prosince 1951.

Ústavní zákon o soudech a prokuratuře č. 64/1952 Sb., ze dne 30. října 1952.

Zákon o prokuratuře č. 65/1952 Sb., ze dne 30. října 1952.

Zákon o organizaci soudů č. 66/1952 Sb., ze dne 30. října 1952.

Zákon, kterým se mění a doplňuje trestní řád č. 67/1952 Sb., ze dne 30. října 1952.

Vyhláška ministra spravedlnosti o úplném znění trestního řádu č. 1/1953 Sb., ze dne 31. prosince 1952.

Nařízení ministrů spravedlnosti, národní obrany a vnitra, kterým se mění nařízení o rejstříku trestů č. 39/1953 Sb., ze dne 12. května 1953.

Zákon, kterým se mění a doplňují některá ustanovení trestního práva správního č. 102/1953 Sb., ze dne 22. prosince 1953.

Nařízení ministrů spravedlnosti, národní obrany a vnitra o rejstříku trestů č. 103/1953 Sb., ze dne 23. prosince 1953.

Zákon, kterým se mění a doplňuje trestní zákon č. 86/1950 Sb. č. 63/1956 Sb., ze dne 19. prosince 1956.

Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád) č. 64/1956 Sb., ze dne 19. prosince 1956.

Zákon o prokuratuře č. 65/1956 Sb., ze dne 19. prosince 1956.

Zákon, kterým se mění a doplňuje zákon o organizaci soudů č. 66/1956 Sb., ze dne 19. prosince 1956.

Zákon, kterým se mění a doplňuje trestní zákon správní č. 88/1950 Sb. č. 14/1957 Sb., ze dne 6. března 1957.

Zákon o kárném (disciplinárním) stíhání rozkrádání a poškozování majetku v socialistickém vlastnictví č. 24/1957 Sb., ze dne 18. dubna 1957.

Nařízení ministrů spravedlnosti, vnitra a národní obrany o rejstříku trestů č. 51/1957 Sb., ze dne 23. srpna 1957.

Zákon o umělém přerušení těhotenství č. 68/1957 Sb., ze dne 19. prosince 1957.

Ústavní zákon č. 100/1960 Sb., ze dne 11. července 1960 – Ústava Československé socialistické republiky.

Zákon o místních lidových soudech č. 38/1961 Sb., ze dne 18. dubna 1961.

Zákon o úkolech národních výborů při zajišťování socialistického pořádku č. 60/1961 Sb., ze dne 26. června 1961.

Trestní zákon č. 140/1961 Sb., ze dne 29. listopadu 1961.

Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád) č. 141/1961 Sb., ze dne 29. listopadu 1961.

Zákon, kterým se mění a doplňuje trestní zákon č. 140/1961 Sb. č. 56/1965 Sb., ze dne 17. června 1965.

Zákon, kterým se mění a doplňuje zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) č. 57/1965 Sb., ze dne 17. června 1965.

Zákon, kterým se upravuje postih provinění a přestupků osob opětovně se dopouštějících výtržnictví, násilností a příživnictví č. 58/1965 Sb., ze dne 17. června 1965.

Zákon o výkonu trestu odnětí svobody č. 59/1965 Sb., ze dne 17. června 1965.

Zákon o prokuratuře č. 60/1965 Sb., ze dne 17. června 1965.

Zákon o soudní rehabilitaci č. 82/1968 Sb., ze dne 25. června 1968.

Ústavní zákon o československé federaci č. 143/1968 Sb., ze dne 27. října 1968.

Rozhodnutí presidenta republiky o amnestii č. 52/1969 Sb., ze dne 27. května 1969.

Zákonné opatření předsednictva Federálního shromáždění o některých přechodných opatřeních nutných k upevnění a ochraně veřejného pořádku č. 99/1969 Sb., ze dne 22. srpna 1969.

Zákon, kterým se mění a doplňuje zákon č. 60/1965 Sb., o prokuratuře č. 147/1969 Sb., ze dne 18. prosince 1969.

Zákon, kterým se mění a doplňuje trestní zákon č. 140/1961 Sb. č. 148/1969 Sb., ze dne 18. prosince 1969.

Zákon, kterým se mění a doplňuje zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) č. 149/1969 Sb., ze dne 18. prosince 1969.

Zákon o přečinech č. 150/1969 Sb., ze dne 18. prosince 1969.

Zákon, kterým se mění a doplňuje zákon č. 82/1968 Sb., o soudní rehabilitaci č. 70/1970 Sb., ze dne 8. července 1970.

Rozhodnutí presidenta republiky o amnestii č. 10/1973 Sb., ze dne 23. února 1973.

Zákon o ochranném dohledu č. 44/1973 Sb., ze dne 25. dubna 1973.

Zákon, kterým se mění a doplňuje trestní zákon č. 45/1973 Sb., ze dne 25. dubna 1973.

Zákon, kterým se mění a doplňuje zákon č. 150/1969 Sb., o přečinech č. 46/1973 Sb., ze dne 25. dubna 1973.

Zákon, kterým se mění a doplňuje zákon č. 59/1965 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody č. 47/1973 Sb., ze dne 25. dubna 1973.

Zákon, kterým se mění a doplňuje trestní řád č. 48/1973 Sb., ze dne 25. dubna 1973.

Zákonné opatření předsednictva Federálního shromáždění o Vysoké škole Sboru národní bezpečnosti č. 107/1973 Sb., ze dne 25. září 1973.

Zákon, kterým se mění a doplňuje trestní zákon č. 175/1990 Sb., ze dne 2. května 1990.

Zákon, kterým se mění a doplňuje trestní zákon č. 557/1991 Sb., ze dne 11. prosince 1991.

Zákon o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu č. 198/1993 Sb., ze dne 9. července 1993.

Zákon č. 40/2009 Sb., ze dne 8. ledna 2009 – trestní zákoník.

Zákon o zahlazení odsouzení z 9. dubna 1920 (RGI. S. 507).

Nařízení o trestních rejstřících z 17. února 1934 (RGI. I., S. 140).

Zákon proti zákeřným útokům na stát a stranu a na ochranu uniforem z 20. prosince 1934 (RGI. I., S. 1269).

Zákon z 28. června 1935 (RGI. I., S. 844)

Zákon o říšském občanství z 15. září 1935 (RGI. I., S. 1146).

Zákon na ochranu německé krve a německé cti z 15. září 1935 (RGI. I., S. 1146).

Nařízení z 14. listopadu 1935 (RGI. I., S. 1334).

Nařízení o německé soudní pravomoci v Protektorátu Čechy a Morava ze dne 14. dubna 1939 (RGI. I., S. 752).

Nařízení o výkonu trestní soudní pravomoci v Protektorátu Čechy a Morava ze dne 14. dubna 1939 (RGI. I., S. 754).

Všeobecným opatřením říšského ministra spravedlnosti z 6. prosince 1940 (Deutsche Justiz s. 1389).

Nařízení říšského ministra spravedlnosti z 5. května 1941 (RGI. I., S. 248).

Třetí nařízení k provedení zákona na ochranu německé krve a německé cti z 5. července 1941 (RGI. I., S. 384).

Výnos Vůdce o zjednodušení soudnictví z 21. března 1942 (RGI. I., S. 139).

Nařízení říšského ministra spravedlnosti z 13. srpna 1942 (RGI. I., S. 508).

Nařízení o zjednodušení a sjednocení trestního práva mládeže z 6. listopadu 1943 (RGI. I., S. 635).

Jmenný rejstřík

ALEŠ, Václav 215
ASCHAFFENBURG, Gustav 89–90, 173
BACH, Alexander 27–30, 34, 38, 42, 47, 51, 158
BACH, Johann Sebastian 17
BECCARIA, Cesare 56–57, 76
BENEŠ, Edvard 174, 200
BERAN, Jan 269
BĚLOHRADSKÝ, Václav 108
BINDING, Karl Ludwig Lorenz 87
BONGER, Willem Adriaan 90, 173
BOURA, Ferdinand 228
BRAUCHITSCH, Walther von 190
BRUCH, Rüdiger vom 17
CÍSAŘOVÁ, Dagmar 225, 272, 275–276
CSEMEGI, Károly 114–115
ČÁDA, František 188
ČEPELÁK, Jiří 250
ČERNÝ, August 83
ČCHIKVADZE, Viktor Michailovič 227
DARWIN, Charles 143
DÉRER, Ivan 180
DOLENSKÝ, Adolf 227
DUBČEK, Alexander 257
DUFF, Antony 10
EINSTEIN, Albert 8
EXNER, Franz 105, 173
FARRINGTON, David Philip 10
FAULDS, Henry 143
Ferdinand I. 24

FERRI, Enrico 166–167
FEUERBACH, Ludwig Andreas 37
FEUERBACH, Paul Johann Anselm von 37–38, 62, 127
FLIEDER, Karel 60
FOLTIN, Edgar Maria 159–160
František I. 114
FREUDENTHAL, Berthold 162
FRIEDMANN, Otto 103–104
GALTON, Francis 143
GARÇON, Émile 102
GARRAUD, Jean-René 90
GEYER, August Johann 45
GLASER, Julius Anton 44, 51–54, 59–62, 73, 212
GLEISPACH, Johann Nepomuk 79
GLEISPACH, Wenzeslaus von 105, 153, 178
GLUECK, Sheldon 173
GOTTWALD, Klement 221
GROSS, Hans 104–105
GUNDLING, Eduard 49–50, 68, 71
HAMEL, Gerard Anton van 150
HATALA, Vojtech 229, 241, 244, 249–250, 259–261, 275–276
HENRY, Edward Richard 143
HENTIG, Hans von 173
HÉRAKLEITOS 9, 18
HERBST, Eduard 46–47, 50, 62
HERRING, Jonathan 10
HERRNRITT, Vilém 151
HERSCHEL, William James 143
HEVEROCH, Antonín 144
HEYROVSKÝ, Jaroslav 8
HEYROVSKÝ, Leopold 8
HIRSCH, Andrew von 10
HLINKA, Vojtěch 40

HOEGEL, Hugo von 79–81
HOFMANN, Eduard von 108
HUSÁK, Gustáv 215
HYE von GLUNEK, Anton 31–32, 43, 51–55, 61, 74
CHAMMURAPI 12
CHRUŠČOV, Nikita Sergejevič 221
JANKA, Karl 65, 71
JANOŠEK, Vladimír 228
JIČÍNSKÝ, Karel 35
JIČÍNSKÝ, Zdeněk 243
JOKLÍK, František 74
JÜTTNER, Alfred 250
KALLAB, Jaroslav 8, 11, 19, 82, 97, 102–103, 114–116, 120, 122, 125, 132–133, 147–
148, 151, 158, 170, 175, 183–188, 203, 279
KAN, Joseph van 90
KANT, Immanuel 148, 185
KAPLAN, Karel 205–206
KARABEC, Zdeněk 261
KAŠPAR, Antonín 275
KATĚTOV, Miroslav 228
KEMPEN von Fichtenstamm, Johann Franz 28–29
KEPERT, Josef 186–188, 203
KINDL, Vladimír 16
KLEIN, Franz 79–81, 106, 112
KLIMENT, Josef R. 74
KNAPP, Viktor 206, 214
KOERBER, Ernest von 79–80
KONRÁD, Zdeněk 262
KÖHLER, August 159
KÖSTLIN, Christian Reinhold 38
KROPSBAUER, František 77
KRSEK, Herman 263
KUHN, Thomas Samuel 17

KVASNIČKA, Václav 249, 261
LAMMASCH, Heinrich 32, 79–82, 106, 110
LÁNY, Emil Pavel 151
LEDERER, Max 149
LENIN, Vladimír Iljič 217, 228, 275
LEPŠÍK, Josef 182
LISZT, Eduard von 52
LISZT, Franz von 52, 86–87, 90, 104, 150–151
LOMBROSO, Cesare 88–89
MAKAREWICZ, Juliusz 90, 167
MAKOWSKI, Waclaw 167
MALÝ, Karel 22, 236, 273
Marie Terezie 36, 78, 108
MASARYK, Tomáš Garrigue 68, 275
MAYER, Salomon 59
MEISSNER, Alfréd 119, 148, 173–174
MERKEL, Adolf 51
METTERNICH, Klemens Wenzel von 29
MILOTA, Albert 120, 136, 148, 151, 155–157, 174, 203
MIŘIČKA, August 19, 78, 83, 91, 94–97, 101–104, 111, 119–120, 122, 131, 137, 147, 151,
154, 168, 170, 173–175, 178, 182, 203
MLYNÁŘ, Zdeněk 207, 214–215
MOTEJL, Otakar 278
MUSIL, Jan 262
MÜNSTERBERG, Hugo 185
NESNÍDAL, Jiří 262
NEZKUSIL, Jiří 223, 226, 235, 261, 270, 274, 276
NOVÁK, Arne 188
NOVOTNÝ, Oto 22, 224, 236, 244, 249–250, 252, 261, 277
OBZINA, Jaromír 275
OSMANČÍK, Otakar 249, 257, 261, 277
OSTERHAMMEL, Jürgen 30
PALACH, Jan 256

PIPEK, Jiří 276
PITHART, Petr 249
PJEŠČAK, Ján 236, 262, 268, 276
POLÁČEK, František 213
POPELKA, August 174
PORADA, Viktor 262
PRATOBEVERA, Adolf 51
PRAŽÁK, Alois 62, 73
PRERAD, Vladimír 262
PRINS, Adolphe 150
PROTIVINSKÝ, Miroslav 262
PRUŠÁK, Josef 19, 32, 82, 84–91, 95–97, 102–103, 120–121
PŘENOSIL, Gustav 227, 237, 261, 269
PŠENIČKA, Bohumil 54
PURKYNĚ, Jan Evangelista 8, 140–146, 183
RAIS, Štefan 212
RAPPAPORT, Emil Stanisław 167
REINSBERG, Josef 107–108
RICKERT, Heinrich 185
RULF, Friedrich 45, 47, 65, 71–72
RŮŽEK, Antonín 224, 237, 245, 260, 268, 271–272, 274, 276
ŘEZÁČ, František Josef 38–41
SCHAUER, Antonín 151
SCHMERLING, Anton von 26, 30
SCHMIED, Erich 160
SCHNABEL, Jiří Norbert 45, 47
SCHÖNBORN, Friedrich 62, 73–74, 79–80
SCHWARZENBERG, Felix 28
SKŘIVAN, Vilém 57
SLAVÍČEK, Josef 47–50, 71, 102
SLAVÍK, Vladimír 107, 138–140
SLÁDEČEK, Josef 76
SLÁNSKÝ, Rudolf 215

SOBOTKA, Viktor 185
SOLNAŘ, Vladimír 95, 113, 135, 137–138, 178, 187, 195, 199, 202–204, 223, 228–229,
235, 241, 244, 248, 257, 260, 271–272
SONNENFELS, Josef von 24, 36
STALIN, Josif Vissarionovič 210, 221, 228
STOOSS, Carl 79–81
STORCH, František 18–19, 63, 66–71, 81, 83, 96–97, 102, 104, 120, 133–134, 151, 184
SUCHÝ, Oldřich 261, 266
SVOBODA, Ludvík 257
ŠÁMAL, Pavel 278
ŠVACH, E. 215
ŠVERMOVÁ, Marie 215
TESLA, Nikola 8
THUN-HOHENSTEIN, Leopold Lev 46
TIBITANZL, Karel 228
TOLAR, Jan 236
TOMSA, Bohuslav 110
TONRY, Michael 10
TORP, Carl 165, 173
URBAN, Otto 29, 111
URVÁLEK, Josef 215, 227
VESELÁ, Jarmila 135–137, 163–165, 203
VOJÁČEK, Ladislav 22
VOLTAIRE (AROUET, François-Marie) 9
VUCETICH, Juan 143
VYBÍRAL, Boris 226–229, 242–243
VYŠINSKIJ, Andrej Januarjevič 210, 217, 228, 232
WAHLBERG, Wilhelm Emil 43, 52–53
WEBER, Hellmuth von 159
WESSELÝ, Wolfgang 46
WEYR, František 183
WIESER, Roda 177
WINDELBAND, Wilhelm 185

WUNDT, Wilhelm 185

WÜRTH, Josef Edler von 25–26

ZAPLETAL, Josef 261

ZÁPOTOCKÝ, Antonín 222

ZUCKER, Alois 19, 63, 65, 68, 70–71, 73, 76–77, 79, 88, 96–97, 102, 104, 106

Shrnutí

Disertační práce buduje objektivní, přehledný, systematický a přitom stručný výklad dějin trestního práva v českých zemích v letech 1848 až 1989. Cílem práce tak není jen chronologická prezentace nejdůležitějších trestních zákonů, nýbrž i paralelní příběh trestněprávní vědy a kriminologie, které někdy více, někdy méně, podstatným způsobem ovlivňovaly a ovlivňují vývoj trestního práva a trestního zákonodárství. Práce proto obsahuje i biografické a bibliografické profily nejvýznamnějších českých pedagogů, trestněprávních vědců a kriminologů – zakladatelů a průkopníků české a československé trestněprávní vědy, jejichž osudy byly úzce propojeny s komplikovanými společensko-politickými událostmi daných historických období. Dějiny trestního práva ukazují velké propojení trestního práva a politiky, následkem čeho je trestní právo, bez kvalitní trestněprávní vědy a kriminologie, politicky nejovlivnitelnější odvětví práva. Pro disertační práci je symptomatické hledání rozhodujících příčin a faktorů, které vedou k pokroku, či naopak k úpadku trestního práva. Z vědecké analýzy historických trestněprávních událostí pak přirozeně a jednoznačně vystupují opět právě trestněprávní věda a kriminologie, které mají schopnost, prostřednictvím svých nejvýznamnějších představitelů (průkopníků a reformátorů), trestněprávní systém podstatným způsobem zdokonalovat.

Vznik disertační práce motivovala především snaha osvětlit neznámé, avšak významné události moderních dějin českého a československého trestního práva, nakolik podobné systematické práce absentují. Práce je výsledkem vědeckého výzkumu nejen trestních zákonů, archivních materiálů, ale i relevantní vědecké monografické a časopisecké literatury, proto nemůže redukovat problematiku trestněprávních dějin jen na vývoj a přehled trestních zákonů, ale paralelně osvětluje i související dějiny trestněprávní vědy a kriminologie. Prostor je věnován pedagogům a trestněprávním vědcům, kriminologům, univerzitám, vědeckým ústavům, monografiím, konferencím, seminářům a diskusím o trestněprávních, kriminologických a penologických problémech.

Vzhledem k okolnostem vzniku disertační práce, vědecké komplikovanosti problematiky a možnostem, studie může být vlastně jen úvodem či příspěvkem k položení základů systematického výzkumu moderních dějin českého

a československého trestního práva.

Disertační práce je rozdělena do sedmi částí, přičemž její chronologická struktura respektuje všeobecně akceptované etapy společensko-politického vývoje.

Po revoluci roku 1848 docházelo během celé druhé poloviny 19. století k pravidelným pokusům o reformu rakouského trestního práva, čehož dokladem jsou početné, avšak neuzákoněné osnovy trestních zákonů. Důležité však je, že na konci tohoto období došlo k položení základů české trestněprávní vědy, následované českou kriminologií, jejichž centrem byla po rozdělení university Karlo-Ferdinandovy v roce 1882 česká universita Karlo-Ferdinandova.

V období po I. světové válce a vzniku první Československé republiky došlo v české a československé trestněprávní vědě a kriminologii mnoho průkopnického a originálního z předchozího období, kvalitou schopné obstát i dnes a v mezinárodní komparaci. Pedagogické a vědecké výkony některých osobností tohoto období jsou, a zřejmě pro svou vysokou vědeckou hodnotu ještě i dlouho zůstanou, rozhodujícím trestněprávním vědcům a kriminologům zdrojem přirozené inspirace.

Období Protektorátu Čechy a Morava je charakteristické existencí duality československého a německého oktrojovaného trestního práva, což poznamenalo i poválečné roky 1945–1948, v nichž se československé trestní právo vyrovnávalo především s dědictvím nacistické okupace během II. světové války.

Následující období komunistické totality po roce 1948 přineslo velký úpadek československého trestního práva, přičemž charakteristickými znaky se staly: monopol moci, kult osobnosti, zneužívání trestního práva, politické soudní procesy a represe vůči odpůrcům komunistického totalitního režimu.

Demokratizační proces směřující k pražskému jaru přinesl do československého trestního práva, trestněprávní vědy a kriminologie částečné uvolnění a pokrok, které však zanedlouho byly sovětskou okupací Československa v roce 1968 na dalších dvacet let zmrazeny. Normalizace znamenala pro československé trestní právo další deformaci a stagnaci jednostrannou orientací na sovětský vzor.

Moderní trestněprávní dějiny by měly zobrazovat především pokrok trestního práva, trestněprávní vědy a kriminologie, které zločinnost vědecky zkoumají a spravedlivě trestají. Moderní trestněprávní dějiny představují autentický pramen pochopení současného stavu trestního práva, a pokud jsou vědeckému výzkumu otevřené, tak jsou i životaschopné.

Summary

Dissertation builds an objective, transparent, systematic and yet concise interpretation of the history of criminal law in the Czech lands in 1848–1989. The aim of this work is, however, not only to chronologically present the most important criminal codes, but also to tell a parallel story of criminal law science and criminology, which to a bigger or lesser degree substantially influenced the development of criminal law and criminal legislation. Therefore, this work also includes biographical and bibliographical profiles of leading Czech educators, criminal law scientists and criminologists – the founders and pioneers of Czech and Czechoslovak criminal law science, whose lives have been closely linked with the complicated socio-political events of the given historical period. History of criminal law shows a strong interconnection of criminal law and policy, which consequently causes the criminal law without proper criminal law science and criminology to be the most politically affected branch of law. For this dissertation is symptomatic the search for critical causes and factors that lead to progress or, on the contrary, to the decline of criminal law. In such moments, the criminal law science and criminology emerge again, naturally and clearly, from a scientific analysis of historical events of criminal law, due to their ability to improve the criminal justice system substantially through its most important representatives, pioneers and reformers.

Writing of this dissertation has primarily been motivated by effort to shed light on unknown but significant events in modern history of Czech and Czechoslovak criminal law, since there is still a lack of systematic work of this kind. The work is based on the scientific research of not only the criminal codes and archival materials, but it also involves a relevant research in scientific monograph and journal literature. Therefore, it is not reducing the problems of history of criminal law only to the development and list of criminal codes, but at the same time, it also reflects the related history of criminal law science and criminology. Attention is paid to the educators and criminal law scientists, criminologists, universities, scientific institutes, monographs, conferences, seminars and discussions on criminal law, criminological and penological problems.

According to the circumstances of the research, the scientific complexity of the problems involved in this research and the opportunities offered by it, this dissertation

can serve only as an introduction and a contribution to laying the foundations of systematic research on the modern history of Czech and Czechoslovak criminal law.

This Dissertation is divided into seven parts, while its chronological structure reflects the generally accepted landmarks of socio-political development.

After the revolution of 1848, during the second half of the 19th century, periodic attempts to reform the Austrian criminal law occurred, leading to numerous versions of non-legalized drafts of criminal codes. However, at the end of this period, foundations of Czech criminal law science were laid, followed by the Czech criminology, which centre was after the division of Charles-Ferdinand University in 1882 the Czech Charles-Ferdinand University.

In the period after the World War I, when Czechoslovakia was founded, the Czech and Czechoslovak criminal law science and criminology could utilize great amount of pioneering and original work from the previous years and quickly produced number of works, outstanding even today, considering both local and international context. Educational and scientific achievements of some of the contemporary personalities are and for their high scientific value will probably remain for a long time a crucial natural source of inspiration for criminal law scientists and criminologists.

Protectorate of Bohemia and Moravia was specific for the duality of Czechoslovak and German enforced criminal law, which also affected the post-war years of 1945–1948, when the Czechoslovak criminal law has dealt primarily with the legacy of the Nazi occupation during World War II.

The following period of communist totalitarianism since 1948 brought widespread decline of Czechoslovak criminal law, with such characteristic features as: a monopoly of power, personality cult and abuse of criminal law, lawsuits and political repressions against opponents of the communist totalitarian regime.

The gradual democratization process leading to the so-called Prague Spring affected the Czechoslovak criminal law, criminal law science and criminology by a partial release and progress, but soon after the Soviet occupation of Czechoslovakia in 1968 it was again frozen for another twenty years. For Czechoslovak criminal law, the post-1968 “Normalization” meant further deformation, stagnation and one-sided focus on the Soviet model.

Modern history of criminal law should primarily demonstrate the progress of criminal law, criminal law science and criminology, which scientifically investigates and

justly punishes the criminality. The modern history of criminal law can provide an authentic source of understanding of its current state, while its openness to scientific research guarantees its vitality.

Anotace

Cílem disertační práce je podat objektivní, přehledný, systematický a přitom stručný výklad dějin trestního práva v českých zemích v letech 1848 až 1989. Podstatou práce je nejen chronologie nejdůležitějších trestních zákonů, nýbrž i paralelní vývoj trestněprávní vědy a kriminologie, které podstatným způsobem ovlivňovaly trestní zákonodárství. Práce obsahuje i biografické a bibliografické profily nejvýznamnějších českých pedagogů, trestněprávních vědců a kriminologů – zakladatelů a průkopníků české a československé trestněprávní vědy. Pro práci je symptomatické hledání rozhodujících faktorů, které vedou k pokroku, či naopak k úpadku trestního práva. Z vědecké analýzy historických trestněprávních událostí pak přirozeně vystupují trestněprávní věda a kriminologie, které mají schopnost, prostřednictvím svých nejvýznamnějších představitelů, trestněprávní systém podstatným způsobem zdokonalovat. Vznik disertační práce motivovala především snaha osvětlit neznámé, avšak významné události moderních dějin českého a československého trestního práva, nakolik podobné systematické práce absentují.

Abstract

The dissertation aims at providing objective, transparent, systematic and yet concise interpretation of the history of criminal law in the Czech lands in 1848–1989. The core of the work is not limited to chronology of the most important criminal codes, but it also involves the parallel development of criminal law science and criminology, which substantially influenced the criminal legislation. The dissertation includes biographical and bibliographical profiles of leading Czech educators, criminal law scientists and criminologists – the founders and pioneers of Czech and Czechoslovak criminal law science. The work is symptomatic by the finding of critical factors leading to progress or, on the contrary, to the decline of criminal law. Scientific analysis of historical events in the sphere of criminal law then naturally leads back to the criminal law science and criminology, due to their ability to substantially improve the criminal justice system through its most important representatives. Writing of this dissertation has primarily been motivated by effort to elucidate unknown but significant events in modern history of Czech and Czechoslovak criminal law, thus reflecting absence of systematic works of this kind.

Klíčová slova

dějiny, kriminologie, právní věda, trest, trest smrti, trestní právo, trestní zákon, vězení, zločinnost.

Keywords

criminal code, criminal law, criminality, criminology, death penalty, history, jurisprudence, penalty, prison.